

19 A d
COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XVIII. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXXII.

APVD IO. FRIDERICVM GLEDITSCH

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Patauui apud Io. Manfrè,
Holmiae apud L. Saluium.

COMMENTARI

DE REBUS

SCIENTIA NATURALI

Jos: Banks

FOR VOLUME XVII PART I

THE UNIVERSITY

OF CALIFORNIA

LIBRARY

I.

Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar för
År 1769. Vol. XXX. Med. Kongl. Acade-
miens Tillstånd, Stockholm, tryckt hos Di-
recteuren Lars Saluius, på dess egen Kost-
nad 1769. 8. pagg. 343. tab. aen. 12.

i. e.

Acta Academiae Reg. sc. Suecicae anni 1769.
Vol. XXX.

Trimestre primum.

1. **D**e augmento incolarum Holmiae ab anno 1721 ad p. 3.
finem 1766 agit P. VARGENTIN. In anti-
quioribus temporibus usus est natorum et mortuo-
rum catalogis, quos, iussu regio, consistoria mi-
ferant; recentioribus *tabellis*, quas vocant, in quibus,
quae ad statum populi Suecici pertinent, curiosius
consignantur (*tabellenwerk*). Ita sumendo medium
ex sedecim annis 1721-1736; annuus natorum
numerus est 1846; mortuorum 2104; medium p. 8.
vero sumendo ex octodecim annis 1749-1766,
quouis anno habentur nati 2557, mortui 3430;
igitur, si constans esse sumatur ratio inter incola-
rum omnium numerum, et natos ac mortuos,
erunt numeri incolarum omnium annis ultimis, et
prioribus, in ratione circiter 7:5 ex natis; sed 8.5

A 2

ex

- p. 9. ex mortuis. Quod mortuorum numerus in ratione maiore creuerit, quam natorum, inde explicat
- p. 12. Noster, quoniam in eodem terrae spatio, auge-
 scente hominum numero, difficilius fiat, matrimo-
 nia inire, aut potius oeconomiae, vt a patrefami-
 lias postulatur, prospicere, morbi contra contagia
 sua inter homines densius habitantes, facilius pro-
 pagent. Igitur decrescit proportio augmenti homi-
 num, crescit ea decrementi. Proinde, si ex dua-
 rum periodorum collatis inter se mortuorum aut
 natorum numeris, incolarum augmenti ratio debeat
 computari, medium videtur sumendum inter duas
 rationes, quas vterque calculus exhibet.

- p. 13. 2. *Mola, arbores in afferes secandi* docet Cl.
 CAR. KNUTBERG quomodo ita construenda sit, vt per eandem arborem simul ducantur
 plures ferrae laminarum tenuium, quo ligno,
 quam fieri potest, plurimum parcatur.

- p. 33. 3. *Nouum antliarum pneumaticarum genus* pro-
 ponit IO. CAR. WILKE. Lect. Phys. Exp. Vti-
 tur nota proprietate vaporum aquae ebullientis, ita
 se expandendorum, vt ex eo loco, quem replent,
 aerem expellant. Itaque loco cylindri eius, in quo
 vulgares antliae embulum agitant, vas habet metal-
 licum, in quod, canalis ope, adscendere possunt
 vapores aquae, super carbonibus ebullientis; per
 aliam aperturam cedit illis vaporibus aer in vase
 (vesicam appellat) contentus. Iungitur autem ve-
 fica orbi alicui, cui campana vitrea imponi queat,
 vt in vulgaribus antliis, et illae tres aperturae vesi-
 cae, qua vapores intrant, qua aer exit, qua orbi
 iungitur, pro lubitu valuulis v. c. aut epistomiis
 claudi possunt. Vltima igitur hucusque clausa est.
 Vbi vapores, in vesicam adscendentes, sat aeris ex-
 pulerunt,

pulerunt, clauditur epistomium, per quod aer exierat, aqua frigida vesicae circumfunditur. Ita frigefacti vapores guttarum forma redeunt, vnde adscenderant, et clauso, epistomio, quod, apertum ante, adscensum illis permittebat, iam vesica magnam partem vacua est. Illo igitur epistomio, quo orbi iungitur, aperto, in hoc vacuum irruet aer ex campana. Quae exantlationis species repeti potest, vt sub campana remaneat pars aeris, quae initio sub campana fuerat, centesima tricesima in p. 37. machina, quacum tentamen instituerat Noster, non omnino, quantum maiori cura reddi posset, perfecta. Vulgares anthiae etiam postea, quae b. NOLLET ad eas emendandas fecit, aerem circiter 300 vicibus rarefaciunt; (nihil habet Noster de antlia Cl. 10. SMEATON Phil. Transf. Vol. XLVII. art. 69. qua aer 500, imo 1000 vicibus tenuior reddi adseritur) itaque haec paulo melius constructa facile illas aequabit, habet vero hoc praecipui, quod subito aerem euacuet, non, vt vulgares, paulatim; (vas magnum in antecessum euacuare, et campanae ita adplicare, vt aer campanae subito in illud irruat, docuerunt b. NOLLET et alii). Ceterum, cum igne et aqua illi opus, vsus quibusdam incommodis iunctus est.

4. *Animaduersiones de sectione caesarea* iis, quas p. 42. 1768 exhibuit, addit HERMANN SCHÜTZER.*)

Necessariam illam existimat 1. matre, antequam p. 44. partum enixa sit, mortua. 2. Si partus via naturali prodire nequeat, vel propter malam conformationem et angustiam peluis, vt in femina nana, de qua anno 1768 actum est, vel propter excrescentias et scirrhus, siue in pelui siue in ouario, quibus vterus ex situ suo deprimitur, vt naturali via partus exire nequeat, si caput primum prodeat; nam si

A 3. pedes

*) Conf. comm. nostr. Vol. XVII. P. I. p. 67.

- p. 45. pedes primi sint, extrahi posse exemplo docet feminae, cuius ovarium finistrum scirrhosum quam maxime tumebat, eam via naturali a partu, cuius pedes primi prodierant, liberauit, neque nisi bienio post a scirrho hoc mortua est. 3. Si fetus sit
- p. 46. in tuba Fallopiana, aut cauo abdominis, 4. si vagina vteri callis cet. occludatur, vt partus per illam exire nequeat. 5. Si ruptus sit vterus, quod feminae, ab obstetrice inclementer tractatae, in ipso vteri fundo acciderat, Noster quidem via ordinaria extraxit partum, cuius caput, cum manum vtero inseruisset, inter intestina matris iacens, vna cum illis tetigerat, mater tamen ab hoc vteri vulnere, et nata inde gangraena, quinto die post obiit.
- p. 49. 5. *Vacca Finnica, quomodo nutrita sit, vt ex lacte eius quotannis fieri possent butyri libræ vicennariae (lipfund) 9 vel 10.* describit PETR. ADR. GADD. Chem. Prof. Oboens. Haec si intelligi omnino deberent, singula essent describenda, neque singula incognita iudicantur. Id videtur animaduersione dignum, herbas reiectaneas, quibus alias non vescuntur vaccae, vrticam, carduum, absynthium, sonchum, chaerophyllum, leontodon taraxacum, gramina duriora, arborum ramusculos et folia, concisa omnia et cocta iuris speciem praebuisse (*siede* appellant oeconomi nostri) quod utile vaccae fuit. In locis, vbi cremor lactis butyro faciendo seruatur, calor non debet excedere 22 gradus thermometri Suecici,
- p. 54. hoc est, 18. Reaumuriani (Suecicum inter glaciei et aquae bullientis puncta habet gradus 100) alias iusto citius coagulatur lac, nec satis exacte cremor a sero separatur.
- p. 57. 6. *Animaduersiones ad scriptum praecedens* edit ANDR. BERCH Iur. D. et Pr. Oec. Ups. Pleraque

que probat, neque omnino noua iudicat. Illis 10 libris butyri non reddi pretium foeni et farinae, quae vaccae nutriendae adhibita fuerant, existimat, nisi in loco, vbi vendi foenum non potuerit, Hol-
fatienses vaccas, Hollandicas, Anglicas, 24 libras vicanarias butyri quotannis reddere. Lac in regio-
nibus borealibus aliter tractari monet ad butyrum efficiendum, quam in Europa reliqua.

7. *Observata in salinis Noruegiae, ad locum, p. 60.*
Walloe dictum prope Christianam, edit. Cl. SAM.
GUST. HERMELIN. Aqua tubarum ope, obti- p. 62.
netur ex mari, ex profunditate 30 pedum, nam
propius ad superficiem minus falsa est. Dum ex
alto per virgulta destillat, quod infra colligitur, plus
salis in minore massa aquae continet, ex, mari
haustae aquae pars $\frac{1}{96}$ sal est, dicto modo con-
centratae $\frac{1}{16}$, ita aerometro aqua exploretur; sed,
licet aerometrum ostendat $\frac{1}{16}$ ponderis aquae a sale
effici, tamen coctione non obtinetur tantum salis,
quoniam eius ponderis pars est etiam ab alio sale,
quam culinari item a particulis terreis, aquae inna-
tantibus. Coctio consueto modo absoluitur. Ex-
perimentum captum est euaporandae super ignem
aquae, qualis ex mari hauriebatur. Quantitates
ligni comburendi, vt ex tali aqua tantum salis ha-
beat, quantum ex concentrata, sunt in ratione
22:5. Cum maris superficies, ineunte vere, a P. 65.
glacie liberatur, aqua in suprema maris superficie
aeque falsa est, ac alias in profunditate 30 pedum.
Inde occasio nata est tentandi, quantum posset aqua
falsa concentrari, dum pars eius in glaciem abit;
sed repertum est, frigore vehementissimo non plus P. 66.
effici posse, quam aquae sub glacie remanentis,
pars sexta sal sit. Igitur hic modus concentrandae
aquae salsae, vt minus utilis vulgari neglectus est.

- p. 67. 8. *Triticum*, spica multiplici, quam bene creuerit in Hallandia, enarrat PETR. OSBECK, et culturam huius cerealis ciuibus suis commendat. Nomina plantae habentur ap. Cl. RAIUM Synops. ed. III. p. 387.
- p. 71. 9. *Plantulam*, cuius ramuli congregati, syluulam referentes, toti ex capsulis seminalibus constant, describit OTTO FRID. MUELLER. Septembri mense 1762 Fridrichsdalii (cuius faunam et floram edidit) in loco paludoso corpus album detexit, a quo particulae albae auolarent, inhaerebat frusto ligni fagini secco. Quod cum curatius examinaret, syluulam plantarum reperit, 4. digitos longam, sesquidigitum latam, adhaerebat, ligno, ope cuticulae flavae, pellucidae, duas lineas latae, e cuius margine superiore prodibant veluti parui frutices, coeruleo grisei, inde a ligno inclusi substantia flava farinacea spumae exaruisset simili, variis in locis disrupta, leuissimo statu pulueris subtilissimi ad modum auolante. Quos frutices diximus ramusculorum potius congeries, vndique habebant veluti nodos compressos, farina alba, tenui conspersos, quae leuissimo tactu decideret. Illi vero noduli coerulei nigrum puluerem continebant, quem microscopium ostendit, constare granis retundis, duris, pellucidis, adiectis quibusdam filamentis tenuissimis, quibus adhaerent granula, quatuor vicibus filamentis crassiora. Itaque noduli illi coerulei capsulae seminales sunt, plenae seminibus nigris, filamentis tenuibus adhaerentibus. Hae capsulae, cum siccatur et decidit inuolucrum flauum, farinaceum, spumae simile, dissiliunt, semina innumera quaquauersum eiicientes. Id vero inuolucrum veluti totius plantae communis est corolla. Igitur
- p. 74. huius plantae haec sunt singularia: radicis loco ipsi est

est cuticula tenuis, extensa; tota plantarum syluula, corollae loco, tegitur inuolucro molli, quod, cum fini suo satisfecit, siccatum diffilit, et vento dissipatur. Nomen ei est apud Nostrum: *mucor crufiaceus, erectus, albidus, corymbis globosis, nigris.*

10. *Corpus humanum et artus, quantum a variis p. 76.*
causis ampliarentur aut minuerentur, dimensus est

ANT. ROL. MARTIN. In nota subiecta profitetur Academia, has mensuras, ob difficultatem accurate illas capiendi, non omnino tutas sibi videri; laudandam tamen esse ingeniosam Cl. Auctoris industriam, quae alios ad eadem obseruanda possit incitare. Mensurae loco vsus est fascia chartae crassioris, duos digitos transuersos lata, in qua plures rectas parallelas duxerat, singulas pro singulis partibus, quas, cuius parti circumplicando fasciam, dimetiri volebat. Mensurae in sedente captae sunt, iacentem minus amplitudinis habere expertus est. Contextus et alia, quae annis praecedentibus a Nostro exhibita sunt, docent, suum potissimum corpus eum esse dimensum. Considerauit vero thoracem supra costas veras, linea per papillas ducta; item thoracem supra costas spurias, linea per scrobiculum cordis ducta. Abdomen, linea per vmbilicum ducta. Cum pro inspirationis et expirationis diuersitate varia sit thoracis amplitudo, summam inspirationis liberae expectauit. Volam etiam manus dimensus est, femur ad inguen, surae crassissimum, crus supra malleolum. Ita reperit, quorum exempla adducemus. Cibus, potus, motus, vigiliae, calor ampliant corpus. Post cibum, modice sumtum, abdomen et thorax, singula 5 lineis ampliantur (lineas habet digitus Suecicus decem). Post cibum copiosiore, vini, coffeae haustus pleniores, costae verae 7 lineis ampliores

A 5

repertae

- repertae sunt, et spuriae tantundem, abdomen digi-
 p. 78. gitum. Eundo femur 7, 8 lineas auctum est; sura
 5; crus 2: postquam duas horas tibias musicas in-
 flauerat, thorax 8 lineis amplior factus est, abdo-
 men nihil ampliatur; dormientis manus et crus sin-
 gula 2 lineas, sura 5 lineas ampliora, quam statim
 post somnum; contra costae dormientis 8 lineis an-
 gustiores fuere. Potus spirituosus angustant corpus,
 p. 79. item, sed minus, sal ammoniacum, cortex Peruvianus,
 adstringentia. In pectoris angustis a morbo, ni-
 hil mutatae costae verae, nec abdomen, sed spu-
 riae lineis 5 angustiores, quae post sudorem et tran-
 spirationem pristinam amplitudinem recuperarunt.
 A colica flatulenta, aut cibus flatulentis, nihil mu-
 tatae costae verae et abdomen; spuriae ad 5, 8 li-
 neas extensae. Post alium mane liberatam costae
 et abdomen angustiores, nisi id a diarrhoea, aut la-
 xantibus vehementius contigisset, tunc enim costae
 contractae fuerunt, abdomen ad digitum ampliatur,
 quod tamen interdum vel ab euacuantibus fortiori-
 bus nihil est mutatum. Post emeticum abdomen
 p. 80. angustius, costae spuriae ampliores; cum vomitum
 sedes plures essent secutae, nihil mutatae costae, sed
 p. 81. abdomen sesquidigito amplius. Inspiratio libera ab-
 domen 10 lineis ampliat, costas veras et spurias
 iunctim 5 (scilicet, quantum ampliatae sunt costae
 verae, quantum spuriae, singulatim dimensus est,
 hic summam saltim edit). Quod amplitudinis aug-
 mentum cum sesquidigito aequet, potest vehe-
 mentiori inspiratione id ad tres digitos extendi, sed,
 seruata eadem ratione, inter augmenta costarum et
 abdominis (vt scilicet abdominis augmentum du-
 plum sit augmenti costarum *) sub finem monet, in

Finnia

*) Mensurae hae plus videntur nos docturae, si consue-
 tam amplitudinem addidisset Cl. Auctor illarum par-
 tium,

Finnia infantes, qui cardialgia cet. laborant, pronos reponi; supra dorsum vero extendi pedem sinistrum, et brachium dextrum, donec se mutuo contingant: item pedem dextrum et brachium sinistrum, si se non contingant, partem breviorē fotu, aut illinendo ad iustam longitudinem reduci *).

11. *Excerpta ex diario Academiae.* 1. Oleum ex p. 82.
feminibus fagi expressum, pluribus in locis notum, nondum adhibet Suecia. Eam ob causam eduntur, quae de hoc oleo expertus est in Italia Cl. IO. TARGIONI Tozzetti. Semina a membranis, quibus p. 83.
circumdantur, liberata non plus olei dedere. Hae igitur membranae parum olei absorbent. Tamen femina haec, ita membranis exuta, oleum praebent magis album. Sapor olei gratus est, subdulcis, odor etiam gratus. Ellychnii ab illo claram et viuidam lucem fundunt, extincti non adeo male olent, ac ab oleo oliuarum. Cum in vehemēti frigore, quod Italia sensit 1768. oleum oliuarum ad saponis consistentiam coagularetur, oleum faginum pellucidum mansit et fluidum.

2. ABR. ARGILLANDER, officinarum nitra- p. 84.
riarum Finniae director, obseruare sibi visus est, legem in sexu liberorum, ab eadem matre successiue editorum, plerumque alternare sexum, vt filium sequatur filia cet; si vero plures partus eiusdem sexus sese excipiant, pueros edi numero pari 2, 4, 6, 8 cet. puellas impari 3, 5, 7, 9 cet. Id expertus est in feminis 50, quae pepererant pueros 187, puellas 278; quae minimum pepererat, 6 partus ediderat, quae

tium, quarum augmenta aut decrementa exhibet. Ita enim cognosceretur ratio inter magnitudines consuetas et mutatas, quam nunc omnino ignoramus.

*) Hanc operationem Germani *ziehen* appellant.

quae plurimum, 23; cauit vero, ne abortus calculos suos turbarent. Inter has 50 feminas duae saltim, quaeuis semel, post duas filias filium pepererunt. Seruari legem vidit etiam femina, secundas nuptias ineunte, indicio, sexum fetus a matre pendere. Sed exemplis contrariis recensitis, legis universitatem infregerunt iam quidam Academiae focii, suadentes tamen, ut haec cogitata, ulteriori examini occasionem datura, ederentur.

- p. 86. 3. Rustica in vas, ex quo vacca 12 annor. quae modo pepererat, potaret, cultrum, quarta vlnae parte longiorem, iecit, superstitione eius loci contra sortilegia. Illum vacca cum potu deglutiuit, quatuor diebus male se habuit, post ea bene tribus vicibus rursus peperit, et eo anno, quo haec scripta sunt, quarta vice praegnans facta est; Illo vero anno prodire coepit culter ex pectore, manum transversam a femore longitudo partis prominentis est duorum digitorum transversorum. Vacca lac copiose dedit.

Trimestre secundum.

- p. 89. 1. *De figuris aquae, in glaciem abeuntis*, noua experimenta edit IO. CAR. WILKE. Pertinent imprimis ad glaciem subito oriundam, dum aquae frigidae immittitur solidum frigidum, v. c. tubus vitreus, glandes minores plumbeae (*bleyschrot*) fissura glacialis. Aqua adhuc habente calorem vnus aut dimidii gradus, supra punctum glaciae thermometri Suecici hoc modo nullam glaciem ostendit, ipsa illa solida crusta glaciali obducuntur, et id quidem solummodo, si frigidissima sint, ut tubus vitreus, niue et sale plenus. Cum vero aquae, ad ipsum glaciale punctum frigidae, immittitur vitrum frigidius, aut mercurius, aut glandium plumbeorum

rum minorum numerus, copiose in aqua oritur figura glacialis, pro basi et origine aliarum omnium habenda lamina tenuis, omnino circularis. Hae laminae situ horizontali per aquam adscendunt, interdum tam exiguae et tam numerosae, ut nebulam, aquam replentem, exhibeant, dum vero adscendunt, ad lineae diametrum, et magis augentur. Superior illarum pars conuexa est, inferior plana. In aqua, ad dimidium vel integrum gradum p. 94. infra punctum glaciale frigida, oriuntur eadem laminae glaciales, sed dum adscendunt, margine foliaceo in eodem, cum illis, plano situ circumdantur, qui mox auctus, in figuram, qualem vix exhibet, sexangularem abit. In frigidiorē celerius ad p. 95. huc oriuntur illae stellulae hexagonae, omnes tamen a media lamina circulari. Ita facile oculis subiicitur nota lex Cl. MAIRANI, glaciem laminis planis et angulis 60 graduum oriri; sed has figuras p. 101. ex prismatibus veluti glacialibus tenuibus, acuminatis oriri, non docet experientia; contra ostendit, radios, qui dici queant glaciei, non acuminatos esse, sed figuram foliorum referre, etiam microscopio consideratos. Ex his experimentis curatius, quam ut omnia huc transferri queant, descriptis, generalia quaedam consuetaria deducit Noster. Nivis et p. 106. glaciei figuras sexangulares a solis aquae particulis oriri, non, ut quidam commenti sunt, a salibus cet. admixtis: Ningere igitur, cum aer vaporibus aqueis p. 107. refertus, ipse ubique frigidior, quam ad punctum glaciale impellatur ab irruente vento frigido, aut nubes, vaporibus iam congelatis onusta, irruat. Diversitates stellarum nivialium, a variis gradibus frigoris, in aere nasci; laminas vero illas glaciales forte saepius copiose in aere pendere, et ab illis meteora quaedam emphatica nasci, cet. Tandem de p. 110. glacie loquitur, quam in fundo fluminum generari, adscendendo

adscendendo crescere; et sic fluminum cursum cum damno litora colentium impedire, refertur. Eius ortum satis apte ex illis laminis glacialibus, adscendendo crescentibus, explicat.

- P. III. 2. *Hydropem rarum ovarii* describit ROL. MARTIN Anat. et Chir. Prof. repertum in cadauere feminae, quae vna saltem die in nosocomio degeret, ut de morbo eius nihil constaret, quam, eam de dolore genitalium, et febris lenta esse conquestam. Ovarium dextrum in hydropem abiit, ita mutata figura consueta, ut extremitates figurae eius ovalis versus caput et pedes essent directae, longitudo vtero perpendicularis, figura oblonga rotunda, aequabiliter aqua repleta, quam continebat tunica, aequae crassa, ac vesica urinaria, sed viscida. et carens fibris muscularibus, in eius superficie interna conglomeratae apparebant vesiculae pellucidae. Magnitudo oui struthionis, mensuram aquae, continebat, plerumque in cauo illo aliquid etiam in vesiculis, vni laterum adiacentibus. Duplicatura peritonei expansa, saccus ille ante tubam fere liber iacebat, illi vteri annexae adhaerens saltem membrana tenui velut cellulosa. In pelui minori, prope foramen obturatorium, et circa ramos arteriae hypogastricae, cellulosa tantum inflata, vasa ne possent iniici, sed cera ibi stagnaret, etsi alibi minimos ramusculos intraret. Musculi valde scirrhi, calculosi quid aut sabuli continentes, quod cultros laederet. Exitus vrethrae femineae, ubi in pronaeo vaginae vteri iungitur, in substantiam conglomeratam, viscidam, visu iudice velut adiposam abierat. Hinc extrorsum premebatur vagina, ea parte, qua intestinum rectum respicit, eodem scirrho circumdata. Hinc natus tumor prolapsus vteri mentiebatur, parte vaginae inferiore relaxata, et, cum non amplius adhaereret, procidente.

precidente. Nam ipsum vteri fundum hydrops ille non prefferat, cum ei non immineret.

3. *Pterocarpus* (ecastaphyllum) *Americana* de P. 116.
 scribitur a PETR. ION. BERGIO. Arboris ramum inter alias plantas, in itinere collectas, ex Havana attulit, IO. RVDOLPH. Chir. stud. Florem solum absque fructu viderunt Cll. PLUMIER et BROUNE. Ille *spartium* appellat, hic *ecastaphyllum* et figuram meliorem exhibet. Cl. LOEFLING florem et fructum vidit, sed de utroque breuiter loquitur absque figura, vt difficilius intelligatur, de hac planta illum loqui. Cel. LINNAEUS ad *hedyfarum* retulit, quia fructum non vidit: is enim docet, ad *pterocarpum* pertinere. Exemplar, quod hic describit Noster, simul depictum exhibet, soluit difficultatem aliquam circa characterem *pterocarpi*, P. 117.
 quae ad stamina pertinet, ostendit enim, filamenta diuisa esse in duo corpora aequalia. Specificum nomen Noster plantae tribuit: *Pterocarpus* (*ecastaphyllum*) leguminibus suborbiculatis, obtusis, planis, foliis alternis ouatis, subtus villosis.

4. *Juglans foliolis, septenis lanceolatis, serratis*, P. 119.
impari sessili Linn. sp. pl. ed. II. p. 1415. describitur a P. KALM. Arbor Americae borealis indigena est, Anglis *White, Walnuts*, item *Butternut, Oylnut*, Batauis Noui Eboraci *Olje Noot*; quoniam exterior cortex nucis velut butyro aut oleo obdu-
 ctus est, manus etiam inficiens, inprimis si viridis tractetur. Nucis forma oualis est, qua ab aliis, sui generis, omnibus distinguitur, inde Gallis Canadensibus dicuntur *Noyers langues*. Inter nouum Eboracum et Albaniam syluae plurimum hac arbore constant. Ad finem St. Pauli, miliaribus
 Gallicis 18 Quebeco borealiorem vltimae versus boream
 ream

ream reperiuntur. Crescit ad siccas, paulatim decliues fluuiorum ripas, et alia collium decliua. Philadelphiae florere incepit 1750. d. 26 aprilis, stili noui, tribus aut quatuor diebus post folia proruperunt. Ad Montreal Canadae nuces d. 23 sept. 1749 in Albania, maturae fuerunt, cum minus borealis sit, 1750. d. 12 sept. maturas reperit. Folia sub finem octobris 1750. deciderunt. Corticis, nucis et foliorum odor ab oleo copioso, maxime ingratus. Rami facile, modice inflexi, franguntur. Lignum album est, vnde arbori nomen Anglicanum, hinc ad opera minora lignea non quaeritur, sed comburitur. Cortex lanam colore nigro tingit; decoctum corticis, in ore retentum, aduersus odontalgiam commendatur. Nucum prouentus copiosus est, suntque optimi saporis. Semimaturae saccharo condiuntur. Oleo barbari crines illiniunt, et artus post lassitudinem, a motu vehemente. Noces per annum esui aptae manent. In Finnia ex vere 1758 fatis nucibus arbores aestate proxima progerminarunt, et tulerunt hyemes, plerisque arborum indigenarum laetiferas. Noces nondum maturuerunt ob aestates minus calidas et breuiores. Semimaturae tamen condiri possunt.

P. 127. 5. *De aquae comminutione* agit CAR. FRID. NORDENSCHIOELD. Disputat inprimis contra ea, quae de mutationibus superficiei telluris, inprimis in tractu eius frigidior, dicta sunt et inserta actis anni 1765. trim. sec. *) Pleraque, quibus adstruit, aquam reuera diminui, non ignota sunt, et ab eo proluxius et obscurius dicuntur, quam opus erat. Habet tamen quaedam, quae sibi vindicet, vel cogitata vel comperta. Cum dulcis aqua, post pluuias copiosiores, manna copia salsae miscetur, fermentationem

*) vid. comm. nostr. Vol. XV. p. 10.

tationem nasciuit, et, post praecipitationem, cuius sedimentum particulis terrestribus fundum maris obducit, adeoque altiore reddat, et prouocat ad experimentum, eius causa a se explicatum in notis suis, ad Cl. BROWALLII *de aquae diminutione* librum, adhuc ineditis. Similiter alia ex scriptis suis, nondum editis, supponit, vnde partim nascitur obscuritas eius, partim etiam a stilo. Anno 1727 p. 141. prope mare fodiens puteos reperit, plenos aqua saliore, quam esset marina, qua exhausta, alia aqua puteos rursus implens, minus salsa fuit, propius ad marinae falsedinem accedens. Vnde colligit, marinam aquam, dum per sabulum colatur, ibi sal deponere; sabulum vero plus salis retinere, quam aqua marina contineat. Itaque aquam, per sabulum transeuntem, magis salsam fieri posse marina. Superficiem maris singulis seculis vna circiter humiliores fieri ponit, Cl. CELSIUS $2\frac{1}{4}$ vlnas sumserat, quod, quoniam experientia conciliari nequeat, in causa fuisse dicit Noster, vt multi diminutionem aquae omnino negarint. Scripsit vero haec omnia, vt sub finem dissertationis indicatur, d. 31. Oct. 1765.

6. *Quae in Suecia acta sint, ad obseruandum Veneris per Solem transitum d. 3. Iunii 1769* enarrat p. VARGENTIN. Quod obseruatores plures varia in loca missi sint, vtile fuit, nam ob coelum nubium illorum vnico Cl. PLANMAN contigit, obseruare Caianeborgi contactum interiorem et exteriorem. Deinde obseruationes Holmenses enarrat Cl. Auctor. Id inprimis ad naturae coelestium cognitionem pertinens notatu dignum est, quod, cum Venus toto suo orbe intrasse discum solis iudicaretur, extenderetur tamen ab ea, ad illam partem marginis solaris, per quam intrauerat, velut fascia nigra, qua margini adhaereret, ea fascia, successu

p. 146.

p. 151.

p. 153

cessu temporis, paulatim angustior facta est, donec tandem subito, velut a radio lucis, per eius transversum proiecto, disrumperetur, et Venus, a luce Solis vndique circumdata, appareret. Id phaenomenon Suecis obseruatoribus omnibus visum est, aliis illorum aliter in circumstantiis, vt amplitudine, duratione, figura fasciae, quod tuborum, quibus vsi sunt, et ipsorum oculorum diuersitati tribui potest.

p. 158. 7. *Vpsalienses obseruationes Veneris in Sole* edit ERICUS PROSPERIN. Adj. Math. et Vicar. Obseruatoris Astr. Reg.

p. 161. 8. *Illud fasciae phaenomenon explicare* conatur DAN. MELANDER Astr. Prof. Vps. Vtitur atmosphaera Veneris, et simul alias coniecturas, de planetarum atmosphaeris, proponit.

p. 173. 9. *Oboenses Veneris in Sole obseruationes* enarrat IAC. GADOLIN Th. D. et Prof.

Trimestre tertium.

p. 177. 1. CL. NORDENSCHILD *scripto* (Trim. sec. 5.) *utpote suo opposito* respondet EPHR. O. RUNEBERG, singulas aduersarii rationes excutiens. Ad illa, de sedimento a pluuiis, cogitata monet, ita fundum maris eleuari debere tantundem in australibus regionibus ac in borealibus, et maxime sub

p. 185. *aequatore.* Regiones esse vltra milliare Suecicum supra maris horizontem eleuatas, excursu fluminum colligit, qui, vt lentus saltem sit, decliuitatem vnus partis pro longitudine centum partium postulet, dari autem fluuios, qui ab origine sua 100 miliaria ad mare decurrant. Volgae longitudinem 500 mill.

Germanico-

Germanicorum aestimari, vbi, detractis etiam viae flexibus, sat longitudinis restet.

2. *Episcopatus Oboensis augmentum populationis* p. 197.
 annis 30 recenset CAR. FRID. MENNANDER.
 Th. D. Episc. ad Procanc. Oboens. Conferenda haec sunt cum prima dissertatione trim. pr. In terris omnibus, quae ad episcopatum (stift appellant) pertinent, extenduntur vero in longitudinem circiter 100 milliarius Suec. latitudinem 20; non computata Lapponicae parte, quam *Kemi* appellant, annis 1727-1736 nati sunt 84702; mortui 47541; annis 1757-1766. nati 135843; mortui 93240. p. 199.
 Maxime crevit numerus incolarum Bothniae orientalis, fere ad duplum, cuius causas recenset, quod haec regio, fertilis natura sua, peste 1710, et bello Russo, quod pax 1721 terminavit, fere fuerit in p. 205.
 colis orbata. Qui ergo eam quietis temporibus p. 207.
 rursus occuparunt, cum sat terrarum haberent, quam primum per aetatem fieri poterat, matrimonia inierunt, et liberos procrearunt. Leges Suecicae ad oeconomiam spectantes, etsi multae in melius sint mutatae, de quibusdam tamen queritur, quod iis efficiatur, ut homines, laboribus apti, ex patria migrent.

3. *Hirundo Daurica, area temporali rubra, uropygio luteo rufescente* describitur ab ERICO LAXMANN, Eccl. Lith. in Sibiria. Dauricae nomen, ut receptum, et a Cl. MESSERSCHMID in Cat. Mus. Petrop. adhibitum, retinet Noster, ipse in Dauria non vidit, sed in *Singoriae* parte ante aliquot annos a Sinensibus vastata. Vulgo appellatur *saxatilis*, nam plerumque in rupium scissuris habitat. Paulo maior est vulgaribus, ceterum vitae genere nihil differt. Matrimonia monogamica fideliter p. 212
 B 2 serviant,

seruant, sed socia orbatus auis, paucis horis elapsis, aliam quaerit: vidit. Noster, qui eam ob causam vicini vxori se applicaret, sed frustra, vt viduum manere oporteat, nisi viduam fors offerat.

p. 214. 4. *Venerem in Sole Caianebergi* obseruauit ANDREAS PLANMANN.

p. 218. 5. *Eiusdem phaenomeni obseruationem, in Laponia institutam* recenset FRID. MALLETT. Obs. Reg. Vpf. Lacum obseruatorio elegit *Corten Njemi*, vbi Galli astronomi degerant, cum meridiani gradum, qui circulum polarem secatur, metirentur.

p. 223. 6. *Introitum Veneris in Solem* obseruauit NIC. SCHENMARK Math. Prof. *Lundini Sconiae*.

p. 225. 7. *Eundem Hernosandiae* obseruauit NIC. GISSLER M.D. et Phys. Lect. Deformationes Veneris, et eam, qua, cum tota Solem ingressa iudicaretur, adhaerere Solis margini proximo videbatur, velut umbram, terrestri atmosphaerae adscribit. Anno 1761 Venerem in Sole omnino rotundam vidit.

p. 226. 8. *Holothuria physalis* Syst. Nat. describitur a GUST. FRID. HIORTBERG. Ipse animal vidit in mari, aequatori subiecto. Nautae pro vesica inflata habebant, sed vitam indicat motus fili, ex corporis parte inferiore exeuntis, item apicum, ex anteriore et posteriore parte prominentium. Viuum coloribus caeruleo, rubente, violaceo egregie variegatur, qui omnes pereunt in spiritu vini, corpore simul rigescente. Ad eiusmodi exemplaria, in spiritu vini seruata, factae sunt auctorum delineationes, hic, quale viuum apparuit, exhibetur, nisi quod colores addi non potuerunt.

9. *Horrea*

- quarum specimina hic adducenda sunt 3. *Schoenus* compressus S. N. XII. p. 80. in pratis pascuis iacet, brevis est, culmo toto rotundus, ad maris litus duplo maior est, erectus, culmo ad radicem triangulari, qui anguli paulatim diminuuntur et euane-
- P. 245. scunt. 5. *Festuca* adscendens, panicula erecta, subramosa, spiculis teretibus angustis muticis, caule adscendente, foliorum vaginis cylindricis. Primo intuitu ad *fluitantem* accedit, sed differt foliis angustioribus et aliis. Caulis ad quadrantem vlnae supra terram iacet, deinde erigitur. Glumae florales oblongae, acutae, margine membranaceae, subspadiceae. Panicula vix ramosa. Culmus infra paniculam scaber, teres. Species a nullo Auctorum, quos vidit Noster, descripta. In locis pinguibus et viginosis.
- p. 250 40. *Tremella agaricoides* stipitata, nigra, inquinans, pileo subconuexo. Fungoides quercinum peltatum nigrum DILL. Cat. Giss. 190. MUELLERI fungus, glutini coquendo aptus. Act. Ac. Sc. 1762. Trim. sec. diff. 2. communis in fagis, quercubus, alnis, securi inde ab aliquo tempore caesis. In fagis, si lamellas excipias, ad agaricorum faciem propius accedit delineatione CL. MUELLERI; haec autem delineatio melius congruit illis, quas in quercubus et alnis Noster reperit. Gluten ex hoc fungo coquere non potuit. Species, quas Noster exhibet, numero 60 sunt, omnes ad eas classes pertinentes, quarum specimina exhibuimus.

Trimestre quarta.

- p. 257. 1. *De pinuum cultura* agit *anonymus*. Quas arbores Sueci nominibus *Tall* et *Furu* distinguunt,
- p. 258. eae ambae Ill. LINNAEO pinus sunt, et, vt Noster monet, aetate, loco, in quo creuerunt, solum variant.

variant. Quidam tamen duas diuersas species esse contendunt, quod refelli posse Noster asserit, semina vnius huius varietatis ferendo in terram, vbi altera crescit. Dissertatio eius, duobus his nominibus coniunctim inscripta est, pro quibus hic *pinus* dicere liceat. Pinus autem rei metallica, tum fusoriae, tum machinis aquariis construendis ita necessarias esse notat, vt prouidentiae consilio, vbi metalla fodiuntur, pinus etiam crescant. Aptissima vero est terra sicca, sabulosa, in qua nihil praeterea crescat, praeter ericam (*mojord* hanc terram Sueci appellant) alata semina, ventis dispersa, sub erica tuta delitescunt in arbores adolescunt; si vero erica destruat, quod subiacet fabulum, vento circumagitur, et agros obtegit, terras tunc culturae minus idoneas et inhabitabiles reddens. No. p. 261. ster cum praedia sua inuiseret, magna spatia, erica tecta, vidit, nullo ibi reperiundo arbusculo, etsi vicinae essent syluae. Scilicet rustici falce ericam resecabant, capita eius molliora pecoribus praebant, reliqua fimeto, agris stercorendis iniiciebant. Quod cum illis prohiberet Noster, paucis annis in iisdem locis pinus adlescere vidit, nulla hominum opera, sed vento satas. Caeterum plurima, quae ad pineta vastanda in Suecia fiant, recenset. Inter haec p. 269. est, quod ex eo pinus latere, vbi pix copiosissima residet, frustra caedantur, quousque securis pertingere potest. Ex his pix liquida coquitur, reliquum arboris stat inutile terrae, et iuniores arbores impediens. Noster rusticis suis suavit, vt radices pinuum caesarum effoderent, et ex iis picem coquerent, picis aequae diuitibus ac arbor. Ita simul solum arboribus liberatur, alias ibi per secula duraturis.

2. *Insecta pinus depopulantia* describit THORB. p. 271. BERGMANN ea occasione, quod de his insectis conquestus

- quarum specimina hic adducenda sunt 3. *Schoenus* compressus S. N. XII. p. 80. in pratis pascuis iacet, brevis est, culmo toto rotundus, ad maris litus duplo maior est, erectus, culmo ad radicem triangulari, qui anguli paulatim diminuuntur et euane-
- p. 245. scunt. 5. *Festuca* adscendens, panicula erecta, subramosa, spiculis teretibus angustis muticis, caule adscendente, foliorum vaginis cylindricis. Primo intuitu ad *fluitantem* accedit, sed differt foliis angustioribus et aliis. Caulis ad quadrantem vlnae supra terram iacet, deinde erigitur. Glumae florales oblongae, acutae, margine membranaceae, subspadiceae. Panicula vix ramosa. Culmus infra paniculam scaber, teres. Species a nullo Auctorum, quos vidit Noster, descripta. In locis pinguibus et vliginosis.
- p. 250 40. *Tremella agaricoides* stipitata, nigra, inquinans, pileo subconvexo. Fungoides quercinum peltatum nigrum DILL. Cat. Giss. 190. MUELLERI fungus, glutini coquendo aptus. Act. Ac. Sc. 1762. Trim. sec. diss. 2. communis in fagis, quercubus, alnis, securi inde ab aliquo tempore caesis. In fagis, si lamellas excipias, ad agaricorum faciem propius accedit delineatione Cl. MUELLERI; haec autem delineatio melius congruit illis, quas in quercubus et alnis Noster reperit. Gluten ex hoc fungo coquere non potuit. Species, quas Noster exhibet, numero 60 sunt, omnes ad eas classes pertinentes, quarum specimina exhibuimus.

Trimestre quartum.

- p. 257. 1. *De pinuum cultura* agit *anonymus*. Quas arbores Sueci nominibus *Tall* et *Furu* distinguunt,
- p. 258. eae ambae Ill. LINNAEO pinus sunt, et, ut Noster monet, aetate, loco, in quo creuerunt, solum variant.

variant. Quidam tamen duas diuersas species esse contendunt, quod refelli posse Noster asserit, semina vnius huius varietatis ferendo in terram, vbi altera crescit. Dissertatio eius, duobus his nominibus coniunctim inscripta est, pro quibus hic *pinus* dicere liceat. Pinus autem rei metallicaе, tum fusoriae, tum machinis aquariis construendis ita necessarias esse notat, vt prouidentiae consilio, vbi metalla fodiuntur, pinus etiam crescant. Aptissima iis vero est terra sicca, sabulosa, in qua nihil praeterea crescat, praeter ericam (*mojord* hanc terram Sueci appellant) alata semina, ventis dispersa, sub erica tuta delitescunt in arbores adolescunt; si vero erica destruat, quod subiacet sabulum, vento circumagitur, et agros obtegit, terras tunc culturae minus idoneas et inhabitabiles reddens. No. P. 261. ster cum praedia sua inuiseret, magna spatia, erica tecta, vidit, nullo ibi reperiundo arbusculo, etsi vicinae essent syluae. Scilicet rustici falce ericam resecabant, capita eius molliora pecoribus praebant, reliqua fimeto, agris stercorendis iniiciebant. Quod cum illis prohiberet Noster, paucis annis in iisdem locis pinus adolescere vidit, nulla hominum opera, sed vento fatas. Caeterum plurima, quae ad pineta vastanda in Suecia fiant, recenset. Inter haec P. 269. est, quod ex eo pinus latere, vbi pix copiosissima residet, frustra caedantur, quousque securis pertingere potest. Ex his pix liquida coquitur, reliquum arboris stat inutile terrae, et iuniores arbores impediens. Noster rusticis suis suasisit, vt radices pinuum caesarum effoderent, et ex iis picem coquerent, picis aequae diuitibus ac arbor. Ita simul solum arboribus liberatur, alias ibi per secula duraturis.

2. *Insecta pinus depopulantia* describit THORB. P. 271.
BERGMANN ea occasione, quod de his insectis
B 4 conquestus

conquestus erat Auctor scripti praecedentis, quem *Excellentiae* titulo honorat Noster. Sunt haec insecta, laruae tenthredinum, *erucæ falsæ*. Populum illarum, 134 constantem, in unico ramo reperit Noster, ipsas vero, et tenthredines describit, et deinde alias, in paucis diuersas. Neutra harum specierum in systematibus occurrit. Nullum hactenus innotuit contra illas remedium, nisi ut greges illarum destruerentur, quod tamen valde operosum esset.

p. 277. 3. *Calore, qui a furnis, ubi ferrum, malleis maioribus formandum, liquatur, quomodo utendum sit, ad hordeum cereuisiae coquendae siccandum* describit P. WAESTROEM. Res ipsa ad opus ferrarium Leufstadenso peragitur. Anno 1766, ob ostensum similem modum, eosdem furnos ad frumentum siccandum adhibendi, numo aureo ab Ac. Reg. donatus est.

p. 283. 4. *Lapides et mineras ingesto puluere pyrio dissociandi methodos* emendat SAMUEL SANDEL Consil. Metall. Nihil fere de ipsa pulueris pyrii ingestione, sed multa de terebris, quibus foramen ingerendo pulueri excuatur; illorum structuram, et methodos iis utendi, emendat, quantumque praestet haec emendatio, experimentis, iuxta illam institutis, cum antiquiore methodo collatis, ostendit, multa docens, quae maximi momenti sunt in re metallica, et lapidibus ad usum architectonicum obtinendis.

p. 311. 5. *Animaduersiones ad dissertationem praecedentem* edit SVEN RINMAN, quibus varia eius contenta tum probat, tum illustrat.

p. 315. 6. *Erucam, quae secale, quod vere seritur, vastat,* describit PETR. OSBECK. Magnum ab illa
damnum

damnum contigit agris Hallandiae australis 1768. Prope terram moratur et morfu culmos ad primum a terra nodum abscindit, vt, velut falce resecti, concidant. Sub finem iulii in chrysalides abeunt, ex quibus excluduntur phalænae, proxime ad illam speciem accedentes, quam Ill. LINNAEUS *noctua nictitans* vocat; imo adseueravit Ill. LINNAEUS, esse illam speciem, Noster vero subdubitare videtur, imprimis, quia phalaena noctua nictitans in sylvis habitat, huius eruca non nisi secalis culmos adgreditur, non hordeum, non herbas, in agris circumstantes. In humidis agris, item bene stercoratis, non vidit; neque secale, ante hyemem praecedentem satum, adgreditur. Vnde videtur eius augmentum impediri posse, si secale vernum, quam primum fieri potest, feratur, vt egressae ex ouulis eruae adultiores iam culmos, et adeo duriores offendant.

7. *De crinium et metallorum fusorum electricitate*, p. 319. agit Cl. I. C. WILKE. Crines, diu a corpore separati, *positiue* electricum reddunt tubum vitreum, siue tubus secundum longitudinem suam illis fricetur, siue transuersim crinibus, velut in penicillum colligatis et bacillo adfixis, flagelletur; *Viui* vero crines, aut ante breue tempus a corpore separati, si secundum suam longitudinem fricent tubum, vt, si tubus per crines, a capite pendentes, ducatur, aut, iuxta crinium directionem, supra dorsum felis vel canis: item, si crinium recentium penicillo, vt dictum est, flagelletur tubus, *negatiuam* electricitatem in tubo producant, saepe satis fortem; si vero transuerso crines hi fricentur, vt, si velut annulo ex iis ope forcipis, quae extrema crinium coniun-

p. 321.

cta tenet, facto, hic annulus per tubi longitudinem ducatur, aut tubus per transuersum dorso ani-

malis ducatur, *positiua* fit electricitas. Hinc colligit Noster, viuos crines vi electrica proxime ad vitrum accedere, cum viuorum crinium pars quaeuis supra totam crinis longitudinem ducitur, vitrum plus fricari, quam crines; minus vero crinibus per eius transuersum ductis, ab hac frictione fortiore vel debiliore calorem in vitro et crinibus differentiam nasci, et inde differentiam electricitatum. Viuos vero crines paulo alios effectus edere, inprimis ob

P. 322. pinguedinem, quam continent. Cum enim penicillo ex crinibus, recenter resectis, tubum flagellaret, tubus vehementer *negatiue* electricus factus est, superficies autem eius, quae pura erat, specularis, tenui pinguedine obducta. Qua deterfa, et tubo, vna cum crinibus furno imposito, post 14 dies, repetito experimento, minus *negatiue* electricus repertus est tubus, et minus pinguis. Deinde nulla electricitas potuit excitari. Elapsis septimanis, crines hos Cl. Auctor paulo pinguedinis infecit, tunc flagellatus tubus *negatiue* electricus factus est, et pinguedine obductus. Eluta ex penicillo pinguedine, tubus *positiue* electricus factus.

P. 324. De metalli fusi electricitate haec expertus est: Patinae vitreae imposuit filum ferreum incuruatum, ei circumfudit plumbum, stannum, zincum thaleri magnitudine. Cum consistit metallum liquatum, filo sericeo ferreum sustulit cum metallo appendente, id etiam sequitur patina. Quae omnia cum coniuncta dependent, nulla obseruatur electricitas; cum decidit patina pondere proprio, aut leui ictu cylindri vitrei, viuax apparet electricitas, *negatiua* in metallo, *positiua* in vitro. Coniuncto rursus metallo patinae, euanescit electricitas, separata corpora diu retinent, quodlibet suam. Tactum metallum suam amittit, sed patinae rursus impositum, et ibi tactum, recuperat.

8. Historiam

8. *Historiam luis bouinae, quae anno 1769 in Belgio grassata est*, Academiae, latino sermone, misit Cl. ED. SANDIFORT M. D. et Hagae Polyater.

Contagium inter armenta, quod ita per Hollandiam grassabatur, ut eorum 63281 ab initio aprilis ad finem usque septembris 1760 perierint, hic a Cl. Auctore proponitur. Infectio sese prodit ex separatione pecorum ab aliis, perpetuo iacentium, aliqua appetitus prostratione, anxio et vago aspectu, oculis vehementer rubicundis ac tumentibus. Morbo tum exasperato, plane nihil deuorant nec ruminant, debilitas aucta, cornua, aures ac pedes mox calida, mox frigida deprehenduntur cum faucium siccitate. Dentibus strident, flatus ventris iis sunt molesti, vrina impeditur et aluus est obstructa, qua aperta, excrementa, sint dura, sint mollia, male foetent. Sitis primis tribus diebus insatiabilis, nec caput erigere possunt, nec aures, neque vllum edunt sonum. Tussis fortior ac debilior, prout pulmones sunt affecti. Bulbi oculorum tunicae externae tument ac prominent atque oculi, omnino inflammati, admodum rubent. Ex cantho interno effluit materia purulenta, et, morbo ingrauescente, lacrymae copiosae. In ore confluit, et ex naribus, aquae purae similis, effluit liquor, qui vtrinque tertio morbi die tenacior, mucosior, et pure mixtus cernitur, nec ab illis lambitur. Respiratio est anxia cum insigni rhoncho, et iacent delassati, caput interdum extendentes, interdum versus thoracem prementes, qui tumet atque ita expansus est in tympani modum, ut cutis prorsus secessisse videatur. Die quarto, quinto et sexto dysenteria cruenta cum summo foetore, ac tenesmo in plerisque apparet. Vrina non libere fluit, et genitalia in vaccis externe tument, et plerumque inter morbum abortiunt. Lactis secretio valde imminuitur, quod odorem spargit

git singularem, et, summo morbi gradu, inter coquendum coagulatur. Pereunt intra viginti quatuor horas, quarto, quinto septimum usque diem.

p. 327. Ex sectionibus haec habeto: aqua plerumque in calua; dura mater raro, pia semper propemodum inflammata est. Tunica pituitaria inflammata ac gangraenosa, in ore ac faucibus pustulae aphthosae, quas alii vesicas albas appellare videntur, lingua viscido viridi est obducta. Dentes plerisque vacillabant. Aspera arteria tota inflammata, maculis gangraenosis et sputo cruento quasi obsessa. Pectus et abdomen in se liquorem rubicundum interdum continebant. Pulmones in plerisque inflammati, in aliis gangraenosi, ac interdum sphacelo iam prorsus corrupti, vna vice vomitibus impleti. Cor in paucis erat inflammatum, in multis permagnum. Reliquae thoracis partes plus minusue inflammatae. Maiorem inflammationis gradum habebant peritoneum, omentum, mesenterium, rumen; minorem omasus saepe sphacelum, abomaso fortiter inflammato. In his ventriculis indigesta mox sicca, mox humida, seu alii liquores conspiciebantur. Pylorum vna vice Noster ita inflammatum, ac, a liquore contento, sic expansum inuenit, ut disrumpere totum cauum videretur. Intestina plus minusue inflammata erant ac tenuia talem ruborem prodebant, qualem anatomice cera repleta, saepe quoque gangraenosa. Intestinum rectum gangraena affectum, pure interdum abundabat, quorum internae tunicae interdum facile, interdum paulo difficilius separari poterat, prout cito, seu sero aperirentur. Idem valet de vesica urinaria ac fellea. Hepar interdum sanum, interdum pallidis maculis inspersum. Vesicula fellea plerumque ampla, et foetente tenui bile ad rumpendum usque scatens, fasciolisque multis, ibi natantibus. Splen absumptus, renes interdum sani

fani, interdum, tumentes et inflammati. Vesica vrina scatebat plerumque, interdum contracta erat ac inflammata. Vterus bene sese habebat, vagina vteri non grauidi, summopere constricta. Caro laxa, nec ita rubra, vti debet. Pauperes eo vesci sine villo detrimento Noster; Cl. VEERMANN autem taedium, ac diarrhoeam inde natam obseruauit.

Bona inter signa refert Noster, si septimum p. 330. diem superuiuant, symptomata, supra commemorata, subinde cessant, quod plerumque fit, dein excretio muci ex naribus et ore si durat. Nec vesicas in regione inguinali semper adeo timendas esse, Noster notauit. Porro, si pedes primum frigent, et tertio die naturalem acquirunt calorem. Quod si vero hoc non succedit, praetereaque symptomata non solum manent, sed etiam grauiora fiunt, mala signa haec iudicat.

Hunc morbum contagiosum nominat Noster p. 331. febrem inflammatoriam putridam, quae pectus ac abdomen potissimum male afficit. Ad eam arcendam ea remedia proponit, quae inflammationi officiant, et humores ad putredini resistendum adaptant, nec non, quae primas vias purgant, inprimis sale cathartico, vel clysmatibus, ex aqua melle ac nitro paratis. Morbo vero iam praesente, iisdem remediis addit ea, quae vires vitales sustentant, atque symptomata vrgentia compescunt. Notamus ex remediis propositis praeter consueta antiphlogistica ac antiputrida, lac ebutyratum cum melle et sale communi. Vires vitales aqua cum pane cocta, sunt conseruandae. Setacea nihil profuerunt. Cortex Peruvianus et salicis cum oleo vitrioli utilis fuit.

Quod ad pericula attinet contagii transferendi p. 333. in pecora, quamquam accurate maximam partem sunt

sunt collecta, tamen, cum nimis longi partim fuerimus, partim plura a nobis iam tradita sunt *) mittimus.

- p. 339. 9. *De pestis bouinae inoculatione dubia* edit Cl. PETR. ION. BERGIUS. Pestem hanc, omnibus iudiciis, monet magis pertinere ad malignos morbos, quam ad exanthematicos, persimilem videri pesti, humanum genus vastanti, quae, cum idem indiuiduum saepius adoriatur, idem de bouina peste verosimile esse, itaque nihil prodesse inoculationem. Neque, qui eam peregerunt, testari, leuiorem inde morbum fieri, quam naturali contagio, Cl. CAMPERUM Groningae ex inoculatis 112 seruasse tantum 45; Cl. VAN D'OEVEREN 21 ex 33. sed harum conseruationem minus forte tribuendam esse inoculationi, quam remediis adhibitis, et curae habitae. Itaque non consuli posse inoculationem, non in loco, ubi iam est pestis, cum ibi incertum sit, an animali morbus operatione conferatur, an illum ante iam habuerit; non in loco, ubi nondum grassatur, cum ea occasione vis morbi possit extendi.
- p. 342. morbum fieri, quam naturali contagio, Cl. CAMPERUM Groningae ex inoculatis 112 seruasse tantum 45; Cl. VAN D'OEVEREN 21 ex 33. sed harum conseruationem minus forte tribuendam esse inoculationi, quam remediis adhibitis, et curae habitae.
- p. 343. Itaque non consuli posse inoculationem, non in loco, ubi iam est pestis, cum ibi incertum sit, an animali morbus operatione conferatur, an illum ante iam habuerit; non in loco, ubi nondum grassatur, cum ea occasione vis morbi possit extendi.

*) vid. Comm. nostr. Vol. XV. p. 279. p. 553. Vol. XVI. p. 587. Vol. XVII. p. 164. p. 542.

II.

IOSEPH IACOB PLENCK *Sammlung von Beobachtungen über einige Gegenstände der Wund-
arzneykunst. Zweyter Theil. Wien, zu finden
bey Rudolph Gräffer, 1770. 8. m. 3 K. 244. Seit.*

i. e.

IOSEPH IACOB PLENCK collectio obseruationum, chirurgiam spectantium Pars II.

Continet profecto haec altera pars in hoc opere continuato, cuius primam partem simul cum instituti ratione alio tempore breuiter tradidimus *) multas lectu dignas et scitu necessarias chirurgicas obseruationes, quarum nonnullae quoque iconibus illustrantur, et Cl. LEBERO potissimum debentur.

1. *De obseruationibus, diuersitatem aneurysmatum concernentibus.* Tota haec tractatio secundum diuisionem aneurysmatum, in verum, spurium et pulsantem varicem, quae aneurysmatica vocari potest, a Cl. PLENCK in nouo tumorum systemate **) propositam, tribus sectionibus absoluitur.

Ac primum quidem de veris aneurysmatibus agitur. Orta sunt haec aneurysmata plurima quaeque post venaesectionem, quaedam post contusionem, plurima per compressionem, nonnulla operatione curata sunt. In operatione aneurysmatis in arteria temporali, nec fascia tortili, nec ligatura extremitatum arteriae vsus est Cl. LEBER. Compressio subinde est intendenda, ac, praeter compressionem

*) vid. comm. nostr. Vol. XVII. p. 429.

**) Vienn. 1767. 8. p. 143. vid. comm. nostr. secund. decad. suppl. I. p. 58.

nem aneurysmatis, suadet, partem superiorem arteriae compressoriis spleniis ac fascia circumdare, ut sanguinis influxus in aneurysma retardetur ac infirmetur. Grauidae rumpebat aneurysma in brachio et, operatione facta, post tres dies feliciter parturiebat, ac, duobus mensibus praeterlapsis, sanitati prorsus est restituta.

p. 22. Quod ad spuria aneurysmata attinet, ea, quae Ill. HAEN *) proposuit, atque in actis Parisiensibus **) et Londinensibus ***) commentariis sunt collecta, cum iam a nobis sint excerpta, mittimus. Reliquas observationes, a Cl. LEBERO acceptae Noster, cuius instrumenta in icone sistuntur, quae ad aneurysma operandum adhibuit.

p. 53. 2. *De methodo sanguinem extravasatum ex pectoris cavitate fugendi.* Cum non solum sanguis, sed et pus, serum, aer et varii omnino peregrini humores in pectoris cavitate colligantur, nec per vulnus, commodissimus quoque si accedat aegri situs, emanari possint, iam diu de instrumento quodam, ad hunc usum idoneo, cogitatum est, et nonnulla quoque a SCULTETO, ANELLIO et LUDWIGIO †) quae vero sine ore chirurgi adhiberi nequeunt, inventa sunt. Quapropter describitur, et in icone exhibetur a Cl. LEBERO eiusmodi instrumentum, quod facile in pectoris cavitatem immitti, nec pondere, nec aliis incommodis molestum, et, quod optimum est, sine ore chirurgi adhiberi potest, nec antequam

*) rat. med. P. VII. p. 3. comm. nostr. Vol. XIII. p. 433 seqq.

**) mémoires de l'academ. roy. de Chirurgie Tom. second. p. 535. comm. nostr. Vol. III. p. 615.

***) medical observations and inquiries by a society of physicians in London. Vol. II. et III. vid. comment. nostr. P. XII. p. 464. P. XVI. p. 131 seqq.

†) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 508.

tequam chirurgus videatur, extrahi debet. Quoniam vero praevidemus, in eo describendo sine icone obscuritatem non euitari posse, ulteriori eius descriptione supersedebimus.

3. *Observatio de vulnere arteriae intercostalis.* p. 69.

Cum hoc vulnus alias in medicina forensi, plerumque absolute letale habeatur, haec observatio eo dignior notatu est. Ad arteriam comprimendam, cum ligatura a nonnullis reiiciatur, ferramentum et machina *) a Cl. BELLOQ inuenta est. Cl. LEBER autem deligationem arteriae felicissimo tum successu ita praestitit, ut, vulnere iniecto ex aduerso vulneris iam inflicti, flexili et catheteris in modum incuruato instrumento, et apice foramine pertuso, filum latum et puluillo instructum introduceret, atque illo circa costam simul cum puluillo, ibi applicato, ubi vulnerata est arteria, ea ligari posset. Quo facto haemorrhagia sedabatur, sanguis, in cavitate pectoris extrauasatus, subinde emanabat, et, decem diebus praeterlapsis, aeger penitus sanatus est. Instrumentum hoc delineatum est in tabula secunda, insimulque acus incuruata, foramine instructa, cum scalpello.

4) *Epistola IOANNIS ALEXANDRI BRAM.* p. 77:

BILLAE ad *Auctores Estratto della letteratura Europea* **), in qua nouum instrumentum, ad fistulam ancurandam, proponitur. Hoc hic iterum est delineatum. Quod quidem cum sine icone aegre possit descri-

*) vid. mém. de l'acad. roy. de chirurg. Tom. II. à Paris p. 95. tab. I. p. 125. Tab. IV. comment. nostr. Vol. III. p. 587.

**) v. per l'anno 1767, Tom. III.

Vol. XVIII. Pars I.

describi, ac praeterea nimis compositum, ideoque minus congruum nobis videatur, mittimus.

p. 91. 5. *Disquisitio vſtatiffimarum methodorum mercurium lue venerea laborantibus exhibendi a Cl. CH.* Variar res, quae antiquitatem huius miasmatis concernunt, ac eius comparisonem cum iudaeorum elephantiasi, vtriusque symptomata communia, praemittuntur. Elephantiasin iudaeorum et luem veneream inter se confert Cl. Auctor ideo, quod elephantiasis cessavit, lue venerea grassante: porro, quod elephantiasis mercurio, et ipsa inunctione mercuriali curata est ab Anglois chirurgis. Quae omnia ex scriptoribus variis probantur.

p. 109. Tum disquirat Noster, num inunctio, an internus vsus mercurii sit praefendus? Anteponit autem inunctioni internum mercurii vsu, quoniam hydrargyrum viuum per inunctionem immediate in corporis vasa infricatur, humores corporis resoluit, et ad intestina deducit, et quoniam tandem Cl. Auctor neminem per frictionem mercurialem a lue venerea liberatum, et penitus restitutum vidit. Inter methodos mercurium interne adhibendi quamquam mixturam Swietenianam non reiicit, quin imo laudat, et eius efficaciam huius mali inprimis compescendi, observationibus additis, demonstrat, tamen illi pariter, ac omnibus omnino reliquis methodis mercurium interne aegris propinandi praefert illam methodum, quae a Cl. PLENCIO magna cum studii assiduitate inuenta ac nuper ab Eo publici iuris est facta *). Combinatur nimirum mercurius cum gummi Arabico trituratione accurata et diuturna ita, vt globuli mercurii penitus dispareant, nec, quiete etiam accedente, iterum appareant **).

Egregie

*) v. comm. nostr. Vol. XIV. p. 326.

**) ibid.

Egregie hoc medicamentum conducere ad luem veneream compescendam sine saluatione et tum, cum antea mercurialia sunt adhibita, probat Noster nonnullis obseruationibus, hisque addit CL. HERTZOGII obseruationes, quae in dissertatione *) eius inaugurali sunt collectae, et efficaciam huius medicamenti produnt, insimulque varia, de forma huius medicamenti, ubi pilulas reliquis praefert, et de quantitate gummi arabici, proponit.

6. *Obseruationes de tetano, a vulneribus profecto.* p. 148.

Sex HIPPOCRATIS obseruationes, tetanum concernentes, quaedam de tetano, a CL. PLENCKIO collectae, sequuntur. Nimirum post vulnera articulorum, post amputationem extremitatis inferioris super genu, post vulnus faciei contusum, post ligaturam vasorum spermaticorum. Ex his aegris, quorum numerus est vndecim, duo vitae sunt restituti. His iunguntur obseruationes SYLVESTRI CLEPHANE, CHARLESWHITE, HOOK, BAIION et WAGNER.

Ex his tetani obseruationibus annotationes p. 194 de natura, causis et cura huius mali deriuantur. Quod ad naturam attinet, tetanum esse spasticam contractionem omnium, interdum et singulorum musculorum corporis humani, ideoque in vniuersalem et particularem dispesce debere, Noster arbitrat. Variis nominibus e. c. risus sardonius, episthotonus etc. missis, inter causas, hoc malum efficientes, refert Cl. Auctor non raro nerui cuiusdam laesionem; spasmorum autem proximam causam cerni retur in aucta fibrae muscularis irritabilitate. Porro oriuntur hae spasticae contractiones a neruo ex parte laeso, vehementer et diu tenso, nimis firmiter ligato, seu caustico remedio tacto. Nec minus

C 2

condu-

*) Quae prodit Helmstad. 1768. 4.

conducit ad tetanum frigus nocturnum; calidus, putridus et maritimus aer.

p. 209. Quibus causis per exempla declaratis ac probatis, curationem quaerit Noster, vel in causa, quae neruum irritat, remouenda, vel in effectibus arcendis et coercendis, quos irritatus neruus prodit. Ad hoc efficiendum pertinet dissectio omnino laesi, seu ex parte laesi nerui, nimis ligati nerui relaxatio, laesi membri amputatio, balneum tepidum emolliens, ex aqua seu oleo, opium, moschus, cortex Peruvianus, oleum terebinthinae seu balsamus Peruvianus, venaesectio, corporis ligatura et vstio loci vulnerati in transactionibus philosophicis*), praeterea electricitas suadetur. Opium et moschus, nec non cortex Peruvianus, imprimis profunt. Venaesectio raro videtur Nostro summe necessaria; reliqua ceterum antispasmodica, vesicatoria laxantiaque nihil praestare in tetano asserit, nec minus reiecit instrumentum, pro tetano maxillae inferioris inuentum.

p. 223. 7. *De usu spiritus vini in morbis chirurgicis.* Cum huius remedii vsum Cl. PLENCCK in materia chirurgica, ab eo edita, vberius declaret, nonnulla tantum hic de usu atque abusu huius remedii disputat. Utilem nimirum illum iudicat in haemorrhagiis, nimia suppuratione in gangraena humida, carie, spina ventosa, in laxitate ligamentorum, luxationibus, in variis prolapsibus etc. E contrario noxius ille est in inflammationibus, scirrhis, adustis, in vulneribus sclopetorum, cerebri etc.

*) Vol. LIII. p. 10. et LVII. p. 88. v. comm. nostr.
Vol. XIII. p. 661. Vol. XVI. p. 261.

III.

Flora Sibirica, seu historia Plantarum Sibiriae

Tomus III. Auctore D. IOH. GEORG.

GMELINO, Editore D. SAM. GOTTLIEB

GMELINO, Academ. Scientiar. Petropol.

Membr. ord. Petropoli, ex typ. acad. scient.

1768. 4 mai. alph. 1 pl. 13. tab. aen. 67. et

Tomus IV. ibid. 1768. alph. 1. pl. 4. tab.

aen. 83.

Beatum GMELINUM in disquirendis, examinandis, et descriptionibus et figuris illustrandis Sibirici regni plantis, singularem industriam et studium adhibuisse, occasione Tom. I. et II. huius florae *) abunde cognouimus, ibidemque ea omnia, quae ad praestantissimum hoc opus spectant, illudque botanicis, gratissimum reddunt, exposuimus, ut nunc ea modo annotare debeamus, quae in continuatione, duobus scilicet his voluminibus continentur, et diu desiderati, nec dum ad umbilicum perducti operis fata concernunt. Sunt duo indicati Tomi posthumi; tres autem classes tertii Tomi, incompletas, fructifloras et calycifloras Ipse, dum vixerat, penitus elaborauit, elaboratasque ante viginti fere annos Tubingae Academiae Petropolitanae misit b. Auctor; at variis ex causis tenebris sepultum iacuit hoc volumen, usque dum Petropolin vocato alteri GMELINO tradebatur. Hic in manuscripto patri sui nihil mutauit, modo recentiori synonymia auxit, et varia e publico Academiae thesauro herbario, in quo industria STELLERIANA emicat, addidit, eadem autem, signo adhibito, sollicite separauit. Ita vero plantis Sibiricis intentus Cl. Editor, omnem sensim floram elaborauit, et Tom. III.

C 3

Rin-

*) vid. comm. nostr. Vol. II. p. 267.

Ringentes, Siliquosas et Columniferas adposuit; in Tomo IV. autem *Leguminosas, Oligantheras, Diplosantheras et Polyantheras* exhibuit. Has ergo plantas, posterioribus ordinibus comprehensas, et secundum viua, quae hortus alit, et secundum sicca examinavit specimina, consulendo Patruī codices manuscriptos, et indices, *Lenensem, Irkutensem, Ieniseensem, Transbaicalensem*. Licet itaque duo nunc sint huius florae Auctores, sibi tamen ubique simile est opus, plantaeque ad normā Patruī et ordinatae, et descriptae, et definitae, et figuris illustratae sunt a successore; id modo non reticendum, vti Editor Ipse monuit, parcius salutares et oeconomicos plantarum vsus in posterioribus classibus enarratos, attamen non prorsus neglectos fuisse. Restant vegetabilia *Cryptanthera*, his destinavit quintum et vltimum Tomum, cui appendicis loco, singulare florae Sibiricae ornamentum, scilicet fluuiorum, cryptarum, montium et, quae ad reliquam huius regni historiam naturalem spectant, notitiam, omissis tamen animalibus, adiungere velle promisit. Quae, cum nonnisi gratissima esse debeant omnibus, eo ardentius exoptamus, vt ex itinere, quod instituit, orientali saluus redeat, et in eodem collectos thesauros publici iuris facere possit.

His praemissis, nunc ea, quae in his Tomis praecipue memoratu digna nobis visa fuerunt, recenseamus, et primo loco plantas, singulari vsu celebratas, commemoremus. *Daphne mezerei* baccis sexus sequior in Russia genas perfricare et rubentem tumidulamque faciem sibi conciliare solet. Equis radix medicinam praestat, quando pedes ipsis intumescunt, particula eius, loco setacei, in summa pectoris parte applicata et quotidie loco mota, donec

T. III.
P. 27.

neo tumor evanescat. Quae de virtute *Stelleræ*, p. 28.
Chamaejasme dictæ, olim scripserat Cl. Auctor, ea,
 vltioribus experimentis certior factus, nunc iterum
 tractavit, monuitque, radicem eius inter summe
 drastica medicamenta collocandam, et vix duodecim
 grana robusto aliarum regionum homini danda esse,
 sursum enim et deorsum purgat. Sibiricorum au-
 tem ventriculus ad drachmam dimidiam et duos
 scrupulos perfert. *Polygoni, biflorta* dicti, varie p. 41.
 tatem notavit et delineavit foliis vtrunque viridi-
 bus, minus acuminatis, spica habiliore, eiusque
 radicem, non adstringentem, sed instar auellana-
 rum domesticarum dulcem saporem habere, easque
 sæpe vel integros dies, et ad satietatem usque se co-
 medisse, STELLERUS retulit. Etiam vulgaris
 plantæ radicem Russi non solum ad gonorrhoeam,
 et alui fluxum sistendum, sed et ad ventris tormina
 mitiganda adhibere solent. Tungusorum et aliorum
 populorum quotidianus quoque et gratissimus est ci-
 bus, et apud eosdem tantam famam accepit, vt, hoc fer-
 culo apposito, quilibet iudicaret, quod hospiti esset ac-
 ceptissimus. *Polygoni* quoque *viuipari* radix siccata,
 contusa, et cum lacte cocta cibum eximium præstat.
Periscaria angustifolia C. BAUH. quam a *Polygono* p. 49.
periscaria LINN. separavit, et *polygonum spicis in-*
interruptis rarissimis, foliis ex lineari lanceolatis semini-
bus obtuse triangulis, vaginis ciliatis, dixit Auctor,
 incolis Astrachanensibus in singulari anginae specie,
 quæ cum aphtis coniuncta est, et sæpe contagiosa
 fit, familiaris medicina existit, dum herba siccata et
 contrita, vel cum aromatibus, vel cum vitriolo de
 Cipro et alumine vsto, et anguriarum viridum cor-
 tice permiscetur, huiusque pulueris particula, ope
 fistulae, ori inflatur, aut cum melle mista partibus
 dolentibus illinitur. *Valeriana officinalis* Sibiriae in p. 121.
 colis propter virtutem antepilepticam celebrata est.

- p. 128. De *Linnaea boreali* scripsit: „specificam eius virtutem in arthriticis et rheumaticis doloribus saepe tentantes, quum Petropoli versaremur, de ea convinci non potuimus, quod inviti, ex rei tamen veritate, denunciamus.,, Ex ligno *Lonicerae*, *Xylo-*
- p. 129. *steum* dictae, in Russia oleum per descensum paratur nigrum et ponderosum; eoque tumores frigidi invunguntur bono successu, itemque interne sumitur, contra quascunque sanguinis impuritates, in variis
- p. 146. luis symptomatibus, scorbuto et scabie. *Vaccinii oxycocci* baccas, tartari loco, ad coctionem albam argenti per omnem Russiam, bono euentu, adhi-
- p. 146. bentur. *Viburni opuli* fructus non solum edules sunt, sed et inebriante forsan virtute pollent, ut ex curioso, hic relato, experimento, patet. Baccas scilicet maturas ollae iniiciuntur, et sacchari spiritusque frumenti quantitas additur, olla opercula clauditur et in clibano calefacto reponitur, donec baccarum color in spiritum transierit; baccas hinc candidissimas adparent et spiritus, omni odore ac sapore destitutus, aquae vulgari simillimus est, at virtute valde in-
- p. 149. briante praeditus. *Campanulae lilifoliae* radix verno tempore succulenta et dulcis est, incolisque gentilibus, ut et Muhamedanis Sibiriae tum cruda, tum cocta, escam praebet gratissimam, eamque napi radicis instar coctam, hac sapidiorem esse, propria experientia confirmavit Cl. GMELINUS. *Lauendula foliis ovatis*, saepe lobatis nova est species, forte *Batonicae sibiricae* nomine in WALTHERII horto delineata, odore mentham refert, eiusque flores et folia Irkutenses cum spiritu frumenti infundere, ad solem digerere, inque balneis fornacum lapidibus candentibus superinfundere solent, et sudanti hoc in balneo, febre tertiana laboranti, certum auxilium pollicentur. Etiam in forma decocti ad gonorrhoeam, fluxumque album mulierum commendatur.

tur. *Geranii pratensis* frequens est vsus in pressio- P. 274.
nibus ventriculi pectorisque angustis, forma decocti T. IV.
hausti. *Glycyrrhizae* non *glabrae*, sed *echinatae* radi- P. 32.
ces ad Volgam effodi, ac ex eadem in pharmacopo-
lio Astrachanensi succum tanta copia parari, quanta
pro omni imperio Ruthenico sufficiat, LERCHIUS P. 73.
retulit. *Myosotis scorpioides* multi vsus est in quouis
obscuro morborum genere, imprimis in symptoma-
tibus luis venereae. *Androsace septentrionalis* et in p. 81.
variis pecorum morbis, et eius decoctum in gonor-
rhoea, alboque fluore adhibetur. *Parnassiae palustris* P. 91.
decocto in stranguria et calculo vtuntur; *Verbasci nigri* P. 92.
flores non solum recentes, tritosque vulnere recenti
imponere, oleique cocti virtutem vulnerariam extol-
lere, sed et in epilepsia infantum plantam adhibere so-
lent incolae. *Hyoscyami nigri* radices, folia et flores bal- p. 93.
neorum fornacibus superiniiciunt, aut propter iocum,
aut alias rationes, quo lauantes in balneo in soporem
aut vesaniam ludicram coniiciant. Pulvere plantae,
in dentes cariosos insperso, contra dolores eorum
vtuntur Rutheni. *Solani dulcamarae* herbam et bac- p. 94.
cas, immaturas maturasque conscindunt, et pabulo
equorum immiscent, vt eos contra bubones conser-
uent, vel has maturent purificentque. *Polemonii*
coerulei puluerem in vlceribus, a lue venerea ortis, P. 103.
inspergunt, vt et, ab eadem dolentibus partibus,
cataplasma inde paratum imponunt. *Andromeda*, p. 123.
quaedam, quae forte cum *Rhododendro pontico* con-
venit, a venatoribus, et glaciei mariae fossoribus
multum aestimatur; dum enim illi labore suo facile
delassantur, et a perpetuo inaccessibilium fere mon-
tium ascensu, in genibus praesertim, grauissimos do-
lores patiuntur, lassitudine et doloribus potu decocti
foliorum huius fruticis, per duos vel tres dies con-
tinuato, medentur, multumque inde se dormire et
quasi inebriari, sed breui ad labores sustinendos

- aptissimos inde se euadere, perhibent. Ratione loci et climatis huius plantae vires multum variare solent. In Beringii insula epota et decocta nec phantasias excitat, vt ad Baikal, nec catharticam efficaciam ostendit, vt ad Lenam, potiores vero suffocationis periculum experti fuerunt, ast aliquot horis elapsis, bene rursus sese habuerunt. *Saxifraga bronchialis* a LINNAEO forte dicta fuit, quia incolae
- p. 167. Sibirici eius decocto in pleuritide et angina vtuntur. *Saxifragae crassifoliae* folia emarcida superioris aut tertii anni, colore suo orбата, coriacea, fusca, a frigore et niue mitiora reddita, inferuiunt loco
- p. 189. Theae sinensis Ruthenis, potumque commendant alui profluuiio laborantibus. *Aconiti Lycostoni* radicem in cuiuscunque generis morbis incognitis, imprimis epilepsia, et lue venerea, ac vbicunque magnitudo morbi generosum remedium requirit, eiusque decoctum in debilitate ventriculi commendant. *Troscodendrum*
- p. 190. *hi Europaei* quoque radicem, in morbis obscuris et
- p. 199. contumacioribus laudant. *Anemones nemorosae* autem radicem et folia pro deleteriis habent, comedentibus enim maximas pectoris angustias creant et triginta plantae, absque radicibus deuoratae, hominem robustum iugulare valent.

Notemus porro ea, quae genera concernunt, horumque characteres vel limitant, vel confirmant. Genus, a LINNAEO forte propter obtusas et non pungentes ramorum extremitates, *Axyris* dictum, difficulter ratione characteris disquiritur; et in *ceratoide* GMELINUS, oculis etiam armatis, nil certi cognoscere, et STELLERUS nihil quidquam seminum, sed tria tantum stamina in singulis floribus videre potuerant. Attamen et *Chenopodium scoparium* huius generis forte speciem esse monuit, et in *ceratoide* in foliorum alis glomeres candidorum pilorum

pilorum, et inter eos tria perpetuo subrotunda compressa semina, et ad singulum semen duo hirsuta, ac in cornua veluti desinentia folia: praeterea spiculas ex luteo pallescentes, steriles, obseruauit, ast de vltimarum structura nihil distincti cognoscere, et in feminis nihil, nisi semen maturum obseruare licuit. *Axyris amaranthoides* spicas alares profert, quibus flores, exiguorum globulorum forma, adhaerent, constantes ex foliolis, inter villos albos breues emicantibus, et filamentis apicibus luteis instructis; extrema pars spicarum fit paleacea et exarida, inferior autem foliis vestitur minoribus multis, tribus plerumque simul eidem loco affixis, in quorum singulis semen latitat orbiculare depressum, vtrinque foliolo cinctum. In hortis res aliter visa fuit. In singulorum namque foliorum alis tres flosculorum contiguas series locabantur, quarum duae femellae, singulas vtrinque breui foliolo, tanquam calice cinctae, praeterea duobus foliolis extra munitae sunt, quorum singulis tres flosculi eiusdem generis insident, eorumque calix duobus aut tribus foliolis confatur; styli duo sunt, corolla longiores. Intermedia series foliolis tribus includitur hirsutis, et flosculo constat masculo tristemone, et duabus femellis. Saepe etiam in alis foliorum duas aut tres tantum flosculos femineos, aut totidem masculos separatos vidit Auctor. In *hybrida* flores masculi caulem ramosque terminant, ast nec alae foliorum iisdem desituuntur; feminei vero in ipsis alis sub masculis semper sessiles sunt. Masculorum calix constat tribus glumis hirsutis et tribus filamentis cum antheris didymis, puluere excusso tricuspibus; haec non vno eodemque tempore erumpunt, hinc facile pauciora numerari possunt. Feminarum calix etiam trifolius, sed stylus modo vnicus, cum stigmate simplicissimo obliquo. *Axyris prostrata* ex foliorum
alis

- alis capitula crassa, umbellarum fere specie, tomentosa emittit, femineorum florum sedes, ab hac specie characterem generis desumpsisse LINNAEUM,
- P. 99. Auctor monuit. *Anabasis aphylla et foliosa Salsolat* quidem factae sunt species, attamen *aphyllam* inprimis sui generis, et a *Kali* separandam esse monuit, ac utriusque fructificationis partes descripsit. De fructu, an bacca dici posset, nec GMELINUS, nec LERCHIUS aliquid determinavit, in *foliosa* calicem quinquesidum succulentum persistentem germini insistentem, stamina quinque, stylos duos, et semen unicum cochleatum, in *aphylla* calicem trifidum, stamina quinque et stylum unum, huius vero duo stigmata, vix oculo armato distinguenda, descripsit. *Euphrasia odontites*, et *linifolia*, duce HAL-
 LERO, *odontitis* nomine occurrunt, priorique *Alchoran* nomen imposuisse b. GMELINUM, Editor monuit.
- T.IV. *Messerschmidiae* genus, a LINNAEO
- P. 77. in speciorum edit. II. p. 202. ad *Tournefortiam* relatum, eo nomine restituit; *Claytoniam virginicam* et *sibiricam* eo nomine repetiit, licet priorem, *Beliae* nomine, a loco natali, Biela fluvio desumpto, insigniuerit STELLERUS. Ita et *Swertiam dichotomam* et *corniculatam* nomine *tetragonanthos* descripsit STELLERUS et b. GMELINUS, utramque vero Cl. Editor *swertii* denuo associavit. Prior scilicet *dichotoma* flores profert pendulos, eorumque calix est quadrifidus, et corollae quatuor lacinae apicibus coeunt, et pyramidis quadratae effigiem induunt, non raro tamen a se inuicem secedunt; singulae lacinae duo insistent puncta, et circa umbilicum floris multa haeret lanugo, ex qua stamina quatuor nascuntur, stylum simplicem cingentia. *Corniculatae* flores, ob quatuor segmenta, superne coeuntia, fere clausi, pyramidis quoque quadratae formam referunt. Plantam, quae in KAEMPFERI *Amoenit.*

Amoenit. p. 846. *Tsususi* nomine occurrit, et *Azalea indica* LINNAEI est, tanquam singulare genus hic notatur, et quia inter muscos crescens sola florest, *Bryanthi* nomine insignitur. Character ge- p. 132.
neris sequens est: calix monophyllus, coloratus, persistens, in tot, quot corolla, lacinias fissus; corolla campanulata, patens, in quatuor, quinque vel sex lacinias ultra dimidium diuisa, filamenta quatuor ad sex filiformia, antherae rubrae, dorso staminum perpendiculariter adhaerentes, supina parte medio canaliculatae; ouarium sphaericum, stylus filiformis, ultra corollam exsertus, stigma nodosum; capsula ouato acuminata, quinquelocularis, quinque valuis, semina plurima rotunda; floret in corymbo terminali, et habitu Ericam refert. *Lychnidum* fa- p. 136.
miliam ad vnum reduxit Cl. Editor genus, et hinc *Cucubalus*, *Silene*, *Agrostemma* et *Gypsophila* coniunguntur; prout et *Alfines* genere *stellarias*, *spergular*, *saginas* et *cerastia* comprehendit, monuitque petalorum integritatem et diuisuram, stylorumque varian-
tem admodum numerum tantum non valere, ut a se inuicem separentur. *Arenaria peploides* LINNAEI a reliquis huius generis et *alfines* speciebus crasso suo habitu, glandulisque nectariferis, in flore conspicuis, multum abludit, et hinc b. GME-
LINUS nouum inde genus formare, illique *Ammodeni* nomen imponere voluit, notauitque Editor, si ab *alfine* remouenda planta, *Arenariam* dici posse, cum reliquae arenariae omnes ad *alfinem* commode referantur. *Cimicifugam*, antea ad *Actaeam* relata-
tam, eodem nomine generico proposuit Cl. Editor, p. 182.
et accuratam descriptionem addidit; ex qua notamus, extremum caulis plurimos emittere ramulos, ad quos egrediuntur flores globosi, corolla destituti, calicis modo quatuor, quinque, sex foliolis subrotundis, filamentisque plurimis absque pistillo instructi;

structi; caulis autem fastigium in spicam terminatur, cuius flores corolla nulla, sed calice tantum, priori simili, caduco, filamentis iisdem antheris omnino fertilibus, pistillisque pluribus, numero variantibus, cum totidem stylis praediti. Ita observavit Cl. Editor in exemplis, quae in horto aluit, hinc ad polygamiam monoeciam pertinere asserit, quamvis et saepe dioica esse soleat, antheris circa femineas partes sterilibus; capsulae uniloculares continent semina, theca, crispis quasi undulatisque membranis aspera, obvoluta.

- T. III. Species etiam nonnullae ad alia relata fuerunt p. 241. genera. Ita *Ballota lanata*, *Phlomis foliis multifidis*, *Erysimum hieracioides* cum HALLERO *Hesperis foliis longioribus, glabris, rariter dentatis*, dicitur; ob calicis enim foliola deorsum gibba, et semina non emarginata cum Hesperide bene conveniunt. *Pulmonaria sibirica* est *Anchusa foliis radicalibus cordatis*, p. 176. *caulinis ovatis*; et *Peganum dauricum*, *Ruta foliis simplicibus alternis* nominatur.

- T. III. In varietatibus colligendis et constituendis magnam solertiam ubique adhibuerunt Auctores. *Salicorniam fruticosam*, quam LINNAEUS dubitanter ab *herbacea* separauerat, varietatem modo esse, repetito examine didicit b. GMELINUS. *Herbacea* primi et secundi anni planta est, simplici aut parum ramoso caule, qui dein in plures ramos dispergitur, habitum simul mutat, et fruticosior euadit. *Crispermum squarrosum* ab *hyssopifolio* non separavit, nil enim deprehendere potuit, quod certas discriminis notas exhiberet; viridis et ruber color variat, et nulla rubro colore occurrit, nisi autumnis; hirsuties et glabrities foliorum pro ratione soli ludit, et hirsuta folia cum aetate pilos plurimam partem amittunt; spicae etiam, docente cultura, in planta erecta longae,

longae, in procumbenteouatae enascuntur. *Polygonum bistorta* non solum radice variat, sed et altitudine caulis, longitudine et latitudine foliorum, et colore earum infra magis aut minus glauco, forma etiam eorundem ex ouato oblonga, lanceolata, acuta aut obtusa, ex cordato lanceolata. Inprimis ea, quae spicam habiliorem profert, notari meretur, hinc et eius delineationem addidit Auctor. *Perficariam foliis subtus tomentosis* HALLERI ad *Polygonum* p. 41. *perficariam* cum LINNAEO retulit; *Perficariam angustifoliam* C. B. VERO cum HALLERO ab eodem separauit, et *Polygonum spicis interruptis rarissimis, foliis ex lineari lanceolatis, seminibus obtuse triangulis, vaginis ciliatis* appellauit. *Polygonum conuoluulus* et *dumetorum* coniunxit quidem GME-LINUS, ast rectissime LINNAEUM duplicem inde constituisse speciem, Editor notauit. *Atriplex ta-* p. 72. *tarica* ab *hortensi* differt. *Rumex crispus* pro natali p. 112. loco eximie variat, hinc et *alpinum* cum eodem coniunxit. *Leonurus tataricus* et *fibiricus* a se inuicem p. 238. diuersae non sunt species, in *fibirico* flores modo maiores adparent, et labium superius inferiori fere aequale. In *Trollio Europaeo* singularem plenitudinem florum obseruauit, nectariis scilicet in petala T. IV. oblonga et angusta commutatis; foecunda proferre p. 190. solet semina ex quibus similes plantae enascuntur, hinc forte pro distincta specie haberi posset, cum et in iis regionibus, vbi prouenit monstrosa planta, naturalis deficiat, et vice versa. *Ramunculus reptans* p. 201. ad *flammulam* amandatur. Nullibi autem tanta varietatum copia existit, quam in *Delphinii* speciebus praecipue *elato* dicto; vt et Auctor dixerit, taedium fore, si omnes recensere voluerit, cum tamen quaedam earum facile confundant disquirentes, primariarum delineationes in Tab. 75. ad 80. exhibuit. Nec longitudo pedunculorum maior, nec glabrities et

et hirsuties, nec foliorum incisura profunda, aut minus profunda, nec laciniarum latitudo maior, aut minor, nec mollities aut durities foliorum, nec florum diuersa magnitudo, nec petalorum forma subrotunda, aut oblonga aliquid in hac planta ad speciem diuersam statuendam conferunt. In hortum transplantata planta lacinias foliorum saepe tam angustas profert, vt omnino accedant ad lacinias *Delphinii grandiflori*, et *grandiflorum* habet saepe ita latus, vt parum abludant a latitudine *elati*.

T. III. Infunt hisce Tomis plures aliae obseruationes, p. 28.

quae ad generum specierumque cognitionem egregie faciunt: *Atraphaxis spinosae* descriptionem, a DILLENIO datam, perfectissimam esse Auctor fatetur, folia modo rotundiora, et spinarum vix vestigium inuenit, nisi in vetustis et forte superioris anni; hinc maturum anni tempus, in quo planta obseruata fuit, huius differentiae causam inuoluere, existimauit. *Myriophyllum spicatum* folia perpetua, quaterna ostendit, vt C. BAUHINUS in Prodro-mo pinxit, et foliola, quae pinnas constituunt, in fluuio Mana capillaria quidem, ast sex duplo fere maiora, quam in planta vulgari obseruauit. *Polygoni* genus, vt in recentissimis scriptis assumpsit LINNAEUS, No-

P. 48. ster quoque retinuit Auctor. *Polygono auiculari* folia angusta et lata, tumque caulem semper altissimum et ramosissimum, saepe etiam corollas quadripartitas immixtas vidit, in eiusmodi autem corollis suprema staminum series quaternarium numerum non excedebat, inferior tria stamina, vt in corolla quinquepartita, continebat. *Polygono barbato* synonymon SLOANEI falso apposuisse LINNAEUM, potius illud ad *ocreatum* pertinere notauit et computatione instituta confirmauit Cl. Auctor; ita et *Perficaria foliisquatis glabris* KRASCHENN. a *barbato* *Polygono*

Polygono diuersissima est species. In *Polygono tatarico* observauit flores femineos, et interdum p. 64. omnia deficiebant stamina, interdum vnum vel alterum modo aderat, in aliis stamina octo tres brevissimos stylos cingunt, quorum stigmata minutissima sunt, globuli etiam nectariferi, aut valde minuti adsunt, vt numerari vix possint. *Valeriana officinalis* pro loco natali multum variare solet, notatu praecipue digna illa est mutatio; dum tubus floris inferius ab ea parte, qua labium inferius locatum est, in leuissimum tuber intumescere, saepe Cl. Auctor cognouit. *Viburni opuli* margines floris steriles quidem, non vero ad neutros referendos esse existimauit, perpetuo enim in illis filamenta quinque, antheris didymis instructa, et stigmata tria vidit. *Asperula tinctoria* in natali loco florem tubulosum trifidum et stamina tria; in horto autem culta, corollas plerumque quadrifidas, tetrandras, et magis campanulatas protulit. In *Crataego oxyacantha* tres semper stylos cum stigmatibus capitatis et viginti stamina numerauit; praeterea folia ex pinnato serrata appendiculata dicenda esse monuit, cum duae, appendiculae, in petiolorum exortu, aut basi folii vtrinque adnascantur lanceolatae, serratae. Haec foliola veris tempore nunquam deficiunt, postea vero defluunt, vt passim vnum, rarissime vtrumque deficiat. *Hypecoum erectum* a T. IV. reliquis speciebus abluat ratione staminum eo modo, vt *Capnorchis* BOERHAAVII a *Fumariis*. Stamina sunt sex, quorum duo breuia externa ex hiatus petalorum interiorum oriuntur, antheris sibi impositis longis, duplicatam membranam referentibus, quatuor interna incurua, basilatiora, germen cingentia, inaequalia, instructa antheris erectis, concavis, angustis, reliquorum multo breuioribus, singulis paribus connatis; styli sunt duo breuissimi. *Vex.* p. 92.

basici nigri singularem metamorphosin icone expref-
fit; flores finguli pedunculis fatis longis fufstantan-
tur, a forma reliquorum plane abludentes; funt
infundibuliformes, et alii androgyni, alii mafculi,
alii neutri, quandoque proliferi, fine cauliculis pro-
trudentes, foliis aut flore nouo terminatos; caules
quoque habet totos purpureos, ramosiffimos, et
folia anguftiora, plerumque rubentia, minus la-
nuginofa.

- T. III. Specierum, haftenus defcriptarum, nomina
p. 13. faepe mutata, et aliis notis definita inuenimus. Ita
Callitriche autumnalis, foliis oppofitis oblongis, fru-
ctibus quadrifariam dehiscentibus, et *verna* foliis
oppofitis oblongis, fructibus integris, diftinguuntur;
p. 40. *Polygonum auiculare*, *Polygonum* floribus fubfoli-
tariis in alis foliorum fefilibus, ftaminibus octo;
Polygonum biflorta, *Polygonum* fpica fimplici ter-
minatum, foliis imis appendiculatis, feminibus tri-
quetris; *uiniparum*, *Polygonum* caule fimplici, spi-
ca terminatum; foliis ad oram neruofis, feminibus
ouatis; *amphibium*, *Polygonum* fpicis folitariis pe-
dunculatis, ftaminibus quinque, foliis ferratis.
Perficaria, *Polygonum* fpicis denfis, floribus he-
xandris digynis, feminibus compressis, vaginis ci-
liaribus; *hydropiper*, *Polygonum* fpicis, ftrigofis, la-
xis, foliis lanceolatis, feminibus obtufe triangulis,
vaginis debilibus; *frutescens*, *Polygonum* frutico-
fum, floribus pentapetalis octandris trigynis, duo-
bus petalis externis reflexis, ramis in extremo iner-
mibus etc. appellatur. *Dracocephalum Moldauica*,
p. 230. *Dracocephalum* floribus verticillatis, foliis ex ouato
lanceolatis, braeteis longe ciliatis; *nutans*, *Draco*-
cephalum floribus verticillatis, braeteis lanceolatis
integerrimis, foliis oblongis, fuperioribus integris,
floribus nutantibus; *thymiflorum*, *Dracocephalum*
floribus

floribus verticillatis, bracteis lanceolatis integer-
mis, foliis ouatis, superioribus integris, floribus
vix e calice eminentibus; *grandiflorum*; Dracoce-
phalum floribus verticillatis, foliis oblongis, obtusis,
ex sinuato crenatis, bracteis oblongis; *sibiricum*; Draco-
cephalum verticillis pedunculo communi eleuatis se-
cundis; *pinnatum*, Dracocephalum floribus ex verti-
cillato spicatis, foliis cordatis, sinuato pinnatifidis;
Russchiana, Dracocephalum floribus verticillato spi-
catis, foliis linearibus confertis, nominatur, et sic
in multis aliis characteres specifici mutati fuerunt,
eoque modo specierum cognitio facilior reddita.

Porro etiam non tantum Sibirico regno proprias,
et a nullo botanicorum hactenus memoratas plan-
tas accurate descripserunt, vel iconibus illustrarunt
Auctores, sed et partim Sibiricarum eas, quae in
Europaeis hortis coluntur, et in LINNAEANA
specierum enumeratione occurrunt, partim quo-
que multas, quae nostris terris indigenae sunt, e. g.
Chenopodium aristatum, *Valerianam Sibiricam*, *Lo-
niceram Xylosteum et coeruleam*, *Cymbarias*, *Buniam
orientalem*, *Primulam cortusoidem*, *Hyoscyamum phy-
soloden*, *Violam unifloram* aliasque plures nouis de-
scriptionibus exornarunt, et *Plantaginis maioris*,
Arenariae peploidis, aliarumque cognitarum icones
nouas adposuerunt.

Denique et ea annotare deberemus, quae nouas,
et hoc opere primum memoratas species concen-
nunt. Cum vero nimis magna earum existat copia,
earumque recensio in compendio exhiberi non pos-
sit, easdem lubenter omittimus, de vna alteraue
modo quaedam adhuc adducturi. *Spinachia foliis* T. III.
triangularibus, ex sinuato dentatis, flores in spicis p. 85.
breuibus sine globulis arctissimis profert; et mascu-

- lis quidem stamina sunt quatuor, interdum quinque, ex basi corollae quadripartitae oriunda, et in basi huius corollae germinis veluti vestigium, sub specie puncti nigricantis adparet. Femellae in eadem planta masculis miscentur, aut etiam inferius in alis foliorum, sine masculorum admixtione sessiles sunt, earumque calix incondite tribus, quatuor, aut quinque dentibus, inter quos duo oppositi prae reliquis notabiles sunt, terminatus monophyllus. *Campanula calicibus e tergo lamellis quinque notatis, pedunculis unisloris, flores speciosissimos, plerumque cernuos, foris albentes, intus purpureis punctis guttatos, ibidemque multa albida lanugine vestitos gerit, quorum calix decemfidus, in lacinias quinque longas et erectas, quinque breves et reflexas diuisus est, quae flore marcescente sursum rursus recedunt, et ovarium ab iniuriis defendunt. Hinc admodum similis est *Violae marianae*, attamen certissime diversa.*
- T. IV. *Astragali* triginta quatuor recensentur species, inter quas inprimis illae notatu dignae sunt, quae foliis insigniter a reliquis differunt, vt et hinc STELLERUS ex illis nouum, a loco natali dictum, *Baicaliae* genus constituere voluerit; cum vero partium fructificationis eadem, ac in reliquis, sit ratio, non separare voluit Cl. Editor. Habent autem hae species foliola quaterna vel quina, radiatim caulem amplexantia.
- p. 155. *Fumaria filiculis ouatis compressis, caule quinquangulo cum cognita specie nulla conuenit. Caules sunt pentagoni, sordide virides, et obsoleta subinde purpura aspersi, ramosi, folia petiolata, fumariae vulgaris foliis similia, sed tenuius laciniata, cirrhi nulli, flores intense flauis, pedunculati, labii superioris calcar sursum reflexum, capsulae ouatae, compressae in mucronem desinentes, deorsum pendulae. Flores in summitate caulibus citius efflorescunt iis, qui ad alas foliorum locantur.*
- p. 62. *Fumaria filiculis ouatis compressis, caule quinquangulo cum cognita specie nulla conuenit. Caules sunt pentagoni, sordide virides, et obsoleta subinde purpura aspersi, ramosi, folia petiolata, fumariae vulgaris foliis similia, sed tenuius laciniata, cirrhi nulli, flores intense flauis, pedunculati, labii superioris calcar sursum reflexum, capsulae ouatae, compressae in mucronem desinentes, deorsum pendulae. Flores in summitate caulibus citius efflorescunt iis, qui ad alas foliorum locantur.*
- p. 65. *Fumaria filiculis ouatis compressis, caule quinquangulo cum cognita specie nulla conuenit. Caules sunt pentagoni, sordide virides, et obsoleta subinde purpura aspersi, ramosi, folia petiolata, fumariae vulgaris foliis similia, sed tenuius laciniata, cirrhi nulli, flores intense flauis, pedunculati, labii superioris calcar sursum reflexum, capsulae ouatae, compressae in mucronem desinentes, deorsum pendulae. Flores in summitate caulibus citius efflorescunt iis, qui ad alas foliorum locantur.*

cantur. *Fumaria caule ramoso, foliis pinnatis, foliolis extremis lobatis, capsulis ovatis pendulis; caules gerit crassos, sed leuissimo tactu fragilissimos, folia amplissima pinnata, pinnis extimis, Paeoniae vulgaris ad instar, in lobos diuisa, insigniter venosa, infra glauca. Ramis insident flores magni purpurei, quorum labium superius scaphae fere figuram habet, inferius in calcar longum desinit.* *Viola* P. 100.
acaulis foliis digitatis, quae a Viola acauli, foliis pinnatifidis LINN. spec. p. 1313. no. 3. diuersa est, duos plerumque ex radice caules emittit, quorum vnus crassior et glaber flores, alter tenuior et hirsutus folia sustinet. Pedunculi floriferi flores gerunt solitarios, pallide coeruleos, lineis saturatioribus pictos; flore iam interitui proximo, demum circumposita alteri cauli folia explicantur, quae prius semper conuoluta fuerunt, fundunturque in quinque, raro in quatuor folia separata, ex eodem centro prodeuntia. *Gentiana floribus terminalibus* P. 106.
diaphanis, varietas quidem Pneumonanthes a solo natali producta est, attamen, cum multa singularia ostendat, digna Cl. Editori visa fuit, vt et STELLERI descriptionem et alia, quae locum praecipue natalem concernunt, adferret. Radix fibrosa, fibris candidis et diaphanis sub musco, in terra repit. Ex foliorum radicalium rosula caules surgunt ab vno ad quatuor, vel duo ad quinque pollices alti, et geniculati; geniculis duo opposita adhaerent folia, sub floreandi tempus punicea, postea plane emarcida; ex summo caule vnus ad quinque flores campaniformes patentes multifidi, calice monophyllo albo, superne quinquefido, inferne tubulato et diaphano comprehensi, filamentis quinque totidem antherae secundum longitudinem adhaerent. Planta haec, vt refert STELLERUS, coloris plane singularis est, nihil cum colore aliarum specierum analogi habentis,

tis, aemulatur vesicam piscium anemiam diaphanam, striis et punctis plumbeis, liuidis, viridibusque variam. Locum natalem non sine stupore contemplauit, et copiosius hic descripsit idem Auctor: rupes circa Bargusinum ad minimum 2000 orgyias elatae, vndique praeruptae, septentrionem versus aeterna niue tegebantur, oras summas larix folio non deciduo, betula pumila, et salix humillime in terra repens, velut sertum senile caluitiem cingant; verticem rupis, tria circiter stadia Russica longum, vnum latum, nec planta elata, nec arbor ornat, sed musci solummodo canescentis, continua serie, veluti stragulo cooperitur; in ipso meditullio saxa ingentis molis protuberant circulatim, intra quae lacus purissima lympa repletus, sed piscibus et insectis orbus reperitur. Ad haec saxa et muscosam lacus ripam haec Gentiana prouenit, et circa illam aliae minutae plantae, Caryophyllata alpina, Androsace, Arenaria etc. ita autem a naturali facile declinarunt, vt aegre non pro diuersis habeantur. Ipsi e fissuris saxorum betula pumila, et salix folio serrato crispo nascuntur. Hae autem plantae non virebant, sed ob austrum pallebant, vel ob formae exilitatem, velut rubore, suffundebantur. Omitamus reliqua, quae de hac regione curiosius notauit STELLERUS, et modo adhuc moneamus, huius, intensi amaroris, gentianae decocto appetitum laesum, viriumque prostrationem et pedum intumescenciam, feliciter superasse, excretionem in-

p. 130. primis vrinae turbidae insigniter aucta. *Erica foliis aterosis, glabris, imbricatis, squamatim caules amplexantibus, corollis campanulatis, nutantibus, antheris bicornibus, vt et Erica foliis acerosis glabris imbricatis, floribus campaniformibus, basi ventricosus, antheris bifidis inclusis, corolla quinquefida calice pentaphyllo,*

taphyllo, et fructu quinqueloculari, quinqueual-
ui ab Ericae genere quidem recedunt, habitus
vero et reliqua respondent, hinc separare noluit Cl.
Editor.

IV.

Dissert. inaug. de partu ferotino praef. D. I O-
NA SIDREN Anat. et Med. pract. Prof. R.
et O. Respond. *Henrico Gahn* Fahlunensi, no-
focom. insit. variol. Holmiensis medico se-
cundo. Upsaliae 1770. 4. pgg. 39.

Vt hanc disputationem notiore reddamus, non
assidua tantum, quam prodit, librorum huc
pertinentium lectio inuitat, sed et observationes va-
riae praestantiores inspersae, quas Cl. GAHN vel
auunculo suo Cel. a SCHULZENHEIM debet, vel ipse
data occasione instituit. Quae hisce suppetiis in-
structus collegit, ordine concinno maturoque iu-
dicio proponit.

Quid de tempore grauiditatis sentiat, mox ini-
tio declarat; hoc enim non ultra 39 hebdomades
vel 273 dies extendit, dum nimirum conceptionem,
mox post menstruum fluxum factam, assumitur. Si,
prout feminae solent, inde a die, quo ultimo haec
excretio successit, computus fiat, dolores praecise
circa illud tempus incidunt, quo tributum lunare
decimo femina soluere debuisset; a quo temporis in-
teruallo ob excretionem dictam hebdomadis spatium
detrahi debet. Ad concipiendum aequae aptam
feminam esse ante catameniorum prouentum, ac
isto absoluto, Cl. Auctor arbitratur.

Pondus longitudinemque infantum non tuto
pronunciat criteria gestationis temporis. Ex obser-
vationibus vero Cel. a SCHULZENHEIM refert recens

tos plerumque libras decem aequare, multum vero libris $11\frac{1}{2}$ grauiorem fuisse, nullumque libris $6\frac{1}{2}$ leuiorem; vnicus modo si excipiat^r casus, quo infans etsi maturus, libras tantum 5 cum vnciis 2 aequauit: et hic quidem parentibus, aetate prouectis, natus fuit. Longos vero plerumque, 18 pollices censet. Quod hi numeri ab istis a ROEDERER^o designatis differant, mensurae et ponderis diuersitate tribuas; nam pondus, quo vsus, grauius, prout vlna breuior, fuit.

Sedulus fuit Noster in consulendis auctoribus, qui exempla partus, vltra consuetum tempus protracti, narrant, et horum omnium historias, ordinem temporis sequutus, breuiter exposuit. Sunt inter haec et ii casus consignati, quibus infans vel mortuus, vel vario modo mutatus prodiit. Subiungit his exemplum, cuius eum Cl. a SCHULZENHEIM certiore^m reddidit, gestationis hebdomadam: quadraginta trium, comperto nimirum a cessatione menstruorum aliisque notis facto. Fuit vero infans solito maior, et ob aetatem matris et funiculum umbilicalem collo circumductum difficilius editus. Haud ita pridem quoque in Suecia gestatio nouem annorum obseruata, quibus exactis fetus per frusta excidit.

Non alia autem lege, prout etiam in casu, proxime dicto accidit, serotino partui in vniuersum fidem tribuit, quam quod consueto tempore dolores sese exseruerint, et aquarum stillicidium factum, ob impedimentum autem quoddam fetus intra vterum remanserit. In reliquis omnibus historiis vel fraudem vel ignorantiam circa tempus conceptionis latuisse arbitratur, vel errorem in distinguendis signis grauiditatis ab aliis symptomatibus. Illustrat hunc errorem motibus spasticis et flatibus propulsis, qui aliquando fetus agitationem aemulantur, citatque

que huius rei tres casus, a Cel. a SCHULZENHEIM secum communicatos. A membranarum, quibus inuoluitur fetus, integritate non tam insigne adiumentum in partu expectat; nam disruptas eas adeo vicesimo secundo ante partum die vidit sine vlllo pedissequo incommodo, quod idem adhuc prius ex aliorum obseruatis accidit.

Causam, cur consueto tempore partus succedat, definire non audet, aliorum tamen opiniones diiudicat, et inter has istam Cl. LOUIS, qui precario papillas (*mamelons*) vtero placentaeque vterinae tribuit, sibi met respondentes, et inter se connexas, quarum solutione partum fieri existimat. Inquirens in hoc argumentum primum monet, non esse novam sententiam, sed ab HIPPOCRATE iam assumptam, dein dolet, anatomiae luce papillas istas non detegi, quae si vere adessent, latere tamen causam innuit, quae solutionem istarum papillarum perficeret; vt igitur hac ipsa hypothese ratio partus aequae obscura ac antea permaneret.

Quibus viribus partus ipse fiat, curatius definit, simulque narrat dignissimam memoratu Cl. a SCHULZENHEIM obseruationem feminae, quae, ex ileo media grauiditate demortua, post triduum, quum ferali amictu esset obuoluenda, fetum suis membranis inclusum enixa reperiiebatur. Legimus quoque historiam prolapsi vteri, cuius orificium incidere necesse fuit, quibus factis forcipe fetus viuus extractus est.

Argumentis vtriusque generis tam iis, quae partui ferotino fauet, quam iis, quae illi aduersa sunt, probe perpenſis, de vtroque indicium suum fert. Non omni destitui fide eos casus monet, in quibus tempus pariendi ad mensem tantum protractum fuit, quippe quum femina forsitan proxime ante fluxus menstrui tempus conceperit. Duodecim autem vel

plurium mensium vel longiori termino negat locum esse, quum vero simile sit, ob retardatum partum tantum incrementum capturum esse fetum, ut ob molem plane non nasci possit. Prout videmus fetum sanum in lucem editum plerumque intra 3 menses ad 7 librarum pondus increescere.

Paucis ad finem disputationis Cl. Auctor notas colligit, ex quibus fraudem subesse conficitur, scilicet: quum mulier primis mensibus post mortem vel abitum mariti grauiditatem dissimulauit; menstruum fluxum semel aut saepius postea experta fuit, quod maxime rarum esse Noster iudicat; symptomata ista vulgaria post conceptionem defuerunt, et haec contra ea tribus primis mensibus ex ultimis novem modo inciderunt; femina motum infantis modo 4 et 5 mense ante partum sensit, et tumor abdominis 6. modo mense sese manifestavit; dolores porro nono mense post mariti abitum nulli percepti; nullus moeror vel lentus morbus praecessit, partus praeterea facilis infansque vegetus et consueto pondere et longitudine instructus fuit. Quibus si accedant dissolutionis vitae indicia, plane tum non dubitat Auctor Cl., partum illegitimum pronunciare.

V.

Aanmerkingen over de inenting der kinder-
ziekte, met waarneemingen bevestigd door
PETRUS CAMPER. A. L. M. Phil. et M.
D. Anat. et Chir. Prof. Honor. in Athen.
illustr. Amst. Medic. theor. Anat. Chirurg.
et Botan. Prof. Ord. Gron. Academ. sc. Reg.
Lond. Edinb. rell. socius etc. met platen te
Leeuwarden tēr drukkerij van H. A. de
Chalot 1770. 8. mai. pl. 11. tab. aen. 2.

h. e.

Annotationes super variolas, obseruationibus
firmatae Auctore Cl. P. CAMPER.

In quatuor sectiones hanc tractationem dispescit
Cl. Auctor, in quarum prima de variolis in gene-
re, quatenus ad insitionem spectent, agit; consi-
derat in altera praeparationem, remedia specifica,
diaetam, regimen etc. in insitis obseruanda; in ter-
tia differit de insitione ipsa s. de methodo inferendi,
materia, qua inferantur variolae, et de effectu eius;
adiicit tandem in quarta symptomata quaedam singu-
laria, in insitione vel post eam conspicua. Cum non
omnia, quae haecenus super hac re proposita sint,
Cl. Auctor probet, neque minus omnibus fidem
tribuat, ipse, in hanc rem accuratius inquirere, in-
stituit: hinc ea, de quibus per obseruationes sibi
persuasit, communicare non dubitat. Exponit ita-
que occasionem, qua cum aliis medicis quadrin-
gentis hominibus variolas feliciter inseuerit: Atten-
dit ad omnia, quae ibi variant, phaenomena, eaque
postea singula percurrit; Quid de corporum dispo-
sitione, eiusque praeparatione sentiat, qua metho-
do vsus sit, refert, et sub finem tabulas duas aeneas,
quibus incisiones, puncturas, per dies, regulari vel
irregulari via, variantes, demonstrat, adiicit. Cum
vero

p. 4.

p. 10.

vero singula in capita sua congefferit, quaedam notatu digniora percurreremus.

- p. 18. Differit primo de natura contagii variolosi, et de vario eius cursu in varia hominum aetate; comparat hic naturales variolas cum insitis; obseruauit in his effectus quam mitissimos; in illis vero febrem tempore eruptionis grauissimam, quae haud raro dira relinqueret mala v. c. paralylin, aphoniam, strabismum, mentis alienationem cet, nec non febris secundae sequelas vehementes vidit, vt abscessus, staphylomata corneae, vel plenariam coecitatem. Ex obseruationibus suis porro patet, in infantibus infra annum plurimas variolas conspici, aetatem ideo ab altero ad vigesimum vsque annum optimam, ad insitionem iudicari. Hinc nec ex annorum temporibus vllam mutationem in eis, nec ex praeparatione, ab aliis admodum commendata, quendam vsum obseruauit.

- p. 35. Attendit porro ad effectus huius contagii in corporibus, alia labe iam inquinatis, nec in iis quidem insitionem, quod exempla eius testantur, vel sine praeparatione instituta, si epidemia quaedam valde grassaretur, funestam fuisse vidit.

- p. 41. Ex his quoque subiecta et tempora ad insitionem, exceptis infantibus lactantibus et grauidis, ad eam non ita aptis, iusta quaeuis iudicat. Ad quaestionem vero, an insitio ibi, vbi contagium naturale grassatur, locum habeat, et an, qui infecti iam videntur, sint inferendi? Cl. Auctor respondet, se non dubitare, insitionem tunc instituere, modo, vt his praedicat, eos ex insitione parum iuuari: Nam contagium naturale per insitionem peius fieri; negat; sed, illo iam prodeunte, hoc vel euanescere vel cum illo confluere contendit.

- p. 53. Nec ex signis, in corpore relictis, conici posse affirmat, num variolae iam adfuerint, nec ne? nam cicatrices, ad quas alii prouocant, fallere, exempla Cl. Aucto-

Auctoris confirmant. Cum vero fuerint, qui infectionem ex eo, quod a contagio recidivo liberet, defenderent, Noster cum iis non consentire videtur, nam probabilitatem contagii reuersuri ex aliorum et ex suis, quanquam raris, probat obseruationibus. Nec ex numero pustularum, in his copiosiore, in illis rariore, hanc prognosin formari posse asserit.

Examinatis nunc variorum auctorum auxiliis, P. 58. quibus pustulas vel minuere, vel ex facie seu alio loco nobiliore depellere tentarunt; iisque non probatis, solam infectionem huic fini aptam iudicat. Hanc vero interdum non communicari, probat, p. 67. quod ex signis quibusdam, vbi ad cutim eiusque varietatem respicit, praedicere videtur. Sic in aliis P. 74. omnia phaenomena, quae per omnia stadia euenire solent, sine vlla eruptione obseruauit.

Ad praeparationem Cl. Auctor, in altera sectio- p. 88. ne, progreditur, et, methodo Rhaziana, quam multi adhuc sequuntur, examinata, eam nec cum experientia stare, nec eius praeparationem sibi probabilem videri iudicat. Eodem modo nec specifica, P. 98. a Cell. RHAZES, BOERHAAVE, DIMSDALE et MURRAY valde commendata, cum vel parum vel plane nihil iuuent, a Nostro probantur; diaetam potius eam aegro commendat, qua antea vsus P. 103. est, et regimen, in quo viuere consuevit, in hoc morbo seruandum esse, suadet.

Dicturus in tertia sectione de methodo inferendi, P. 107. ad materiam, qua infectio instituatur, respicit, triplicemque adsumit: vel petatur ex pustulis, materia tenui pellucida haecenus plenis, vel pure cocto, vel denique ex pustulis, ad exsiccationem iam tendentibus, quam vltimam saepissime inefficacem obseruauit, quia inflammationes quidem partiales, veras vero pustulas nunquam produxit, ex prioribus vero semper bonum habuit effectum. Ad

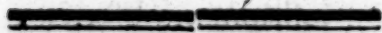
- P. 112. Ad contagium vero communicandum vnam tantummodo guttulam, atomum aliis dictam, sufficere iudicat, nec copia, ut certi de vero morbo sumus, opus esse, quod duodecim exemplis probat, ubi ex vna vel duabus incisionibus mille et ultra, ex pluribus vero quatuor, duodecim, quindecim cet.
- P. 114. pustulas observauit. Locus ad incidendum a scapula ad manum extremam usque optimus Nostro videtur, et cum Cl. MURRAY, qui sinistrum tantummodo brachium velit operationi subicere, consentit, quia dextrum maiorem motum muscularem
- P. 117. experiatur. Instrumenta, quibus incisiones optime fecit, sunt acus simplex vel foramine instructa, lanceola et peculiaris scalpellus; has vero interdum variantes sic discernit, ut acum, foramine instructam teneris e. g. infantibus optimam iudicet. Hanc itaque et lanceolam reliquis praefert.
- P. 120. Signa, quae veram contagii communicationem indicent, incerta Nostro videntur, variat enim mutatio incisionum, variat inflammatio, nec dolor in scapula et axillis, ad quem attendunt, certum Nostro reddidit: Urina quoque, critico die turbida, variolosa, ad quam Cl. Auctor maxime attentus fuit, eum fefellit: Qua de causa operationem repetitam in tali statu necessariam, minime vero noxiam
- P. 123. commendat. Hoc etiam de signis valet, quae, cessante eruptione, communicationem veram incertam reddunt, nec semper urina, febris, et color
- P. 125. cutis mutatus satisfaciunt. Contagio vero non communicato, pustulis tamen erumpentibus, discrimen inter has et veras, si quod datur, in eo ponit, ut spuriae sint sine febre et urina immutata, et in glandulis subcutaneis tantum sedem habeant, minime vero ad sanguinem ipsum abeant.
- P. 128. Declarat porro Cl. Auctor varietates, quas in incisione observauit, eum in modum, ut, in tabulis

lis adiectis, pustulas cicatricibus obliquis, marginem vero rubrum, s. eirculum, punctulis depingat, vt adeo ex his prognosis Cl. DIMSDALE et WATSON, qua magni margines et magnae pustulae variolas paucas indicent, aliquo modo firmetur; p. 130. eam vero variare, ex altera tabula stadiorum irregularium patet.

Persequitur nunc phaenomena, in incisione et in p. 132. toto corpore, quouis die, varia, quorum, cum maximam partem ad tabulas spectent, quaedam adnotamus: Quarto die margo ruber auctus, eleuatus, sic vt in brachio pruritus vt plurimum conspiciuntur. Quinto, pruritu aucto, pustulam, nec non in multis vrinam, vti dicit, variolosam vidit; sexto iisdem intentis linguam obsessam cum spiritu fetente obseruauit; septimo praeter haec dolorem faucium et horripilationes attendit; octauo in aliis p. 138. febrem, in aliis vrinam variolosam distinxit; in nonnullis inflammationem super brachium, pedes, dorsum vel pectus, nec non in facie, in genis praecipue cum pruritu vniuersali animaduertit, in vno tantum eruptio hac die fiebat. His a nono die ad p. 137. duodecimum vel decimum tertium variantibus, vt in his magis et citius, in illis minus et tardius conspicerentur, in plurimis tamen hac die morbus ad statum suum peruenit, et pustulae ad exsiccationem tenderunt. Addit insuper quaedam, quae praeter ordinem vidit, quae vero nos non adeo tangunt.

Ad symptomata tandem, a se sub variolarum p. 142. decursu vel post infitionem obseruata; in quarta sectione perueniens, differit primo de vrina, quam tamen, etsi materia variolosa, ex sanguine ad vias vrinarias delata, et ex his cum vrina excreta in vitro vrinali conspiciatur, ex sedimento hoc suo, criticam excretionem esse, ex obseruationibus edoctus negat.

- p. 141. negat. Febrem porro secundariam Noster, cum sint, qui eam in insitis negent, et ex hoc praestantiam insitionis extollant, in quibusdam omnino obseruauit, simul cum variolis secundariis, vt adeo
- p. 148. haec febris in insitione statui debeat. Intumescen-
tiam faciei et manuum, quam alii, vt crisin distri-
butionis contagii variolosi, defendunt, effectum tan-
tummodo inflammationis partialis faciei, manuum
cet. iudicat. Ex his etiam profluuium salivae decla-
rat, ad quod, aspera arteria, lingua variolis obfes-
sae cum continuo affluxu salivae attendi merentur.
- p. 151. Attendit porro Noster ad inflammationem oculo-
rum, quam plurimi in insitione negant, quam ta-
men grauem ipse in duobus exemplis obseruauit.
- p. 158. Ad haec non minus pertinet angina inflammatoria,
quae cum quadam interdum difficultate spirandi,
semper tamen innoxia a Nostro obseruata fuit; tuf-
sim vero rariorem in insitis, quam in naturalibus esse,
contendit, eamque leuem in vnico tantum exemplo
habuit, et quae si euenit, sine periculo esse solet;
quae vero post febrem secundariam oritur, letalis
saepissime est, tabem vel mortem ipsam producit.
- p. 159. Obseruauit denique abscessus sub axillis, et exulce-
rationes diuturnas locorum, vbi incisio facta est, quae
tamen, quamquam interdum eueniunt, nunquam
malignae, nec hanc ob causam, insitioni funestae
a Nostro iudicantur.

VI.

Histoire de l'Académie royale des sciences année 1766. avec les mémoires de mathématique et de physique pour la même année, tirés des registres de cette Académie. A Paris, de l'imprimerie royale 1769. 4 mai. alph. 3. pl. 9. tab. aen. 24. Année 1767. ibid. a. 1770. alph. 3. pl. 12. tab. aen. 20. Année 1768. ibid. eod. alph. 3. tab. aen. 11.

i. e.

Historia Academiae Regiae scientiarum ad annum 1766, 1767 et 1768. cum commentariis mathematicis et physicis, ad hos annos pertinentibus.

In *observationibus physicis* anni 1766. relatum legimus, lapidum calcareorum duo frustra efflorescentia salina tecta fuisse, quales tamen lapides nullum sal continere, ut plurimum statuunt: ex lacu proximo, ad urbem *Montmorency* sito, riuulum prodire, cuius aqua foetida est, et sulphur redolet, cuius odoris origo ex sulphure viuo, quod ad egressum huius rivuli reperitur, declaratur: *alcyonium ficus* dictum saepe conchylia, aliaque corpora marina includere cet.

p. 36.
Hist.

Ex *observationibus anatomicis* sequentes notamus:

Cl. SABATIER ouaria duo scirrhusa in grauidam trium mensium reperit, quod docet, leuem vel partialem tantum morbum harum partium conceptionem non impedire. Cl. MALESHERBES vsum medicamenti illius, satis iam inter nos cognitum, quod *eau de Luce* vocant, in morfu viperæ, noua observatione, confirmat *).

1757

*) vid. Hist. de l'acad. 1747. p. 54. comment. nostr.

Vol. II. p. 194.

Vol. XVIII. Pars I.

E

1757 ad annum 1765 nouo suo instrumento, quod *ductorem canaliculatum cystotomum dilatatorem* vocat, (*gorgeret cystome dilatateur*) in 59 aegris calculum felici successu secuit, ex quibus vnicus tantum post tres menses periit. Alii chirurgi eodem hoc instrumento 70 aegros a calculo liberarunt, ita, vt numerus operationum, hoc instrumento his annis factarum, ad 129 accederet, in quibus vnicus tantum aeger interiit, qualem successum nullam fere aliam methodum habuisse constat.

p. 74. In *observationibus tandem chemicis* Cl. LE SAGE refert, se sal metallicum coeruleum ex cupro, ope alcali volatilis, cum alcali fixo mixti, effecisse: ex cuius figura ac reliquis qualitatibus coniecturam format, varias illas cupri mineras, lazureas, quas dicunt, oriri ex alcali volatilis solutione. Licet enim plurimi chemici asserant, volatile alcali tantum in regno animali reperiri, sulphur tamen humectatum, si cum limatura martis commiscetur, alcali volatilis odorem spargere, Cl. LE SAGE obseruauit, et iam HENCKELIUS in mineris variis alcali volatile inuenit. Quae de examine chemico lithantracum, ad locum *Seuerac* dictum, effossarum, hic commemorantur, ex quibus patet, ad carbonem sic dictum vegetabilem eas referendas esse, omittimus.

Sequentes commentarii ad annum 1766 pertinent.

p. I. I. *Commentarius de fodinis et locis, ubi lapis aluminosus ad Tolfam prope Centumcellas (Ciuita vecchia) effoditur et methodo, qua ibidem alumen ex eo praeparatur.* (*Sur les alumières, alumières ou alunières de la Tolfa*). Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAROY. *Alumen Romanum* vulgo dictum ex lapide, qui circa arcem Tolfa reperitur, parari, notum

notum est. Cl. Auctor historiam fodinarum, methodi, qua lapides aluminosi effodiuntur, calcinantur, aquae ope emolliuntur et in pastam rediguntur, tandemque in ahenis excoquuntur, quo ex lixivio alumen praeparatur, pleniorē tradit, quam a Cl. MAZEAS in commentario suo *) antea factum est. Ex terra, quae in fundo ahenorum praecipitatur, Cl. Auctor acido vitriolico adiecto, alumen obtinuit. Originem fodinae huius ita explicat, ut doceat, lapides ipsos calcareos fere indolis esse, argillae tamen magnam copiam continere, atque acidum vitriolicum, quod ad aluminis conformationem requiritur, ex monte igniuomo, olim in his locis reperiundo, sed nunc extincto, ortum ducere.

2. *Disquisitiones de longitudine quarundam orbium, iunctis meditationibus, de noua ratione determinandi parallaxin solis horizontalem*, Auctore Cl. PINGRE. p. 17.

3. *Commentarius de Vesuuio* Auctore Cl. ROUX DE BONDAROT. p. 70. Non quidem, quod iam a pluribus factum esse neminem later, situm aliquae momenta, quae huius igniuomi montis spectant historiam, declarare atque repetere conatus est Cl. Auctor **); sed longe maiorem gratiam se promereri apud physicos recte existimauit, si lapidum genera, ex quibus hic mons compositus est, et corporum, quae furibundus eiicit, varias species accuratius describeret. Multos lapides, quos alii ab ipso monte eiectos esse putant, circa confinia eius natos, et tantum a materia illa liquefacta, quam lava dicunt, obductos esse, quae, si mons vehementius furit;

*) Confer. Cl. MAZEAS commentarium in mem. pref. T. V, p. 379. vid. comment. Vol. XVII. p. 19.

**) Confer. Cl. D'ARTENAY in mem. pref. T. IV. p. 247. vid. comment. nostr. Vol. XII. p. 198.

farit, ex eius ostio profluit, recte monet. Pertinent huc crySTALLI variae, micae particulae et granitis frustula, quae in medio massarum *lauae* reperiuntur, quales forte Ill. DE HAMILTON ansam dederunt, ut marmora lapidesque pretiosos originem suam ex montibus ignivomis duxisse autumaret *). Hinc a *lauae* massis non tum lapides mutati, a lava liquefacta inclusi, tum ii quoque, qui combusti et ignis vim passi sunt, aut in quorum interstitia lava tantum penetrauit, segregari debent. Ipsam vero lauam chemice Cl. Auctor disquisiuit, inuenitque illam ferum et cupri quoque portionem continere reliquam vero eius partem scorias esse vitrificatas, et terreas partes, quae salia contineant varia, alumen imprimis; nam vitriolum rarius reperitur. Nec deest in lava petrolei parua et satis magna sulphuris portio, tam viui, quam metallis admixti. Terram Puteolanam (*la Pozzolane*) qua in aedificiis, sub aqua extruendis utimur, montium quoque ignivomorum progeniem esse, pumicemque pro spuma vitrefactae materiae **), cuius tamen natura ignoratur, haberi debere probat. Describit porro sublimatum quoddam flauum, quod in cacumine montis circa orificium eius reperitur, et quod plurimi sulphur esse autumant. Docet vero hoc neutiquam esse verum sulphur, sed ex sale, substantia aluminosa, terra vitrescibili argillae simili et pauxillo ferro constare. Sal tandem ammoniacum verum, vitriolum et alumen inter materias, quae ex monte proiiciuntur vel sublimantur, esse, nec non aquam saepe, quae ex mari per subteraneos cuniculos ad montis interiora transfertur, eruētari, asserit. Inter materias, a monte eiectas, vitri quoque naturalis parua esse frusta monet,

*) vid. Philos. Transact. Vol. LVIII p. I. comment. nostr. Vol. XVII. p. 387.

**) Ex asbesto forte vitrefacto, probat observatio, quae in Phil. Transact. Vol. LI. P. II. pag. 837. vid. comment. hoc Vol. XI. p. 33.

monet, lapidemque Obsidianum PLINII talem originem habere, probat, qua in re III. Comitem DE CAYLUS sequitur, quem iam ante LEHMANNUM Cl. hoc docuisse ex Nostri commentario intelligimus*).

4. *Commentarius II. spectans ad eruenda praecepta theoriae Iouis elementa* Auctore Cl. IEAURAT. P. 100.

5. *Observatio Eclipsae solaris partialis d. 5 Aug.* P. 120. 1766. Auctore Cl. DE FOUCHY.

6. *Commentarius de inflammatione viscerum infimi ventris et hepatis inprimis, quam semper per omnem reliquam vitam chronica valetudo aduersa sequitur, et quae magnam partem dolorum producit, qui falso ventriculo, sub nomine cardialgiae cet. tribuuntur.* Auctore Cl. FERREIN. Hepatis inflammationem, quam alii fere omnes raro occurrere putant, morbum esse frequentissimum, semperque, eo quoque superato, tamen per omnem reliquam vitam obstructionem in viscere illo remanere, inflammationemque saepius, imo, quod mirum dictu, in nonnullis aegris quovis die recrudescente, doloresque varios, qui vulgo ventriculi esse putantur, exinde produci, Cl. Auctor probat. Non vero ea pars, quae in dextro hypochondrio sita est, seu maior hepatis lobus, inflammatur, sed fere semper hoc malum epigastricam partem hepatis, quae sub scrobiculo cordis posita est, occupat. Aegro in dorso, genibus flexis, quo musculi abdominales relaxentur, cubante, tactu facile illa hepatis pars distingui potest, sique ea, digito pressa, dolet, dolorque a pressione augetur, signum pathognomonicum hepatis inflammati praebet.

E 3

Causa

*) vid. *Mém. de l'Acad. des belles lettres* Tom. XXX. p. 457. Conf. Cl. LEHMANN Tom. XII. Act. Petropol. nov. p. 364. comment. nostr. Vol. XVII. p. 701.

Causa inflammationis huius tam frequentis, sanguini spisso venae portarum tribuenda est; morbo vero superato, ea, si cruditates in primis viis haereant, vel febris ex quacunque causa oriatur, vel catamenia instent aut supprimantur, vel vomitus, inprimis emeticorum antimonialium usu excitetur, saepius recrudesceat. Signum cruditatum in ventriculo vel intestinis praebet pulsus intermittens, quod signum constantissimum esse, et pulsum illum raro ex alia causa oriri Cl. Auctor asserit. Epigastrica vero hepatis pars reliquo hepate frequentius inflammatur, quoniam saepius a ventriculo, inprimis in tussi, singultu cet. comprimitur. Effectus huius inflammationis sunt dolor, qui saepe cardialgiam mentitur, atque si dolor vehementius vrget, febris, obstructio porro hepatis et insignis, quae hanc sequi solet, aliorum morborum easterua. Quod tandem curationem mali attinet, eam in cauto venae sectionis et relaxantium, nec non in aperientium, et in primis purgantium usu ponit. Malo superato, ne morbus recrudesceat, leinora resoluentia et inprimis aquae medicatae martiales impediunt. Potissimum vero diaetae ratio habenda est, victusque loco, si malum vehemens sit, iusculis tantum aeger nutriatur.

p. 139. 7. *Commentarius de variis rationibus, ad murorum fundamenta, sub aqua ponenda, adhibitis* Auctore Cl. PERRONET.

p. 149. 8. *Commentarius secundus de consilio aquam riuuli l' Yvette Lutetias Parisiorum deducendi*, Auctore Cl. DEPARCIEUX *). Hoc commentario, examine chemico huius aquae a nonnullis membris Facultatis medicae Parisinae instituto, comparationeque eius facta cum aliis, quae purissimae putantur, proba-

*) vid. Mém. 1762. p. 337. com. Vol. XV. p. 471.

probatur, eam salubrem esse, et sine omni noxa pro
potu ordinario adhiberi posse.

9. *Nouae rationes analyticae, computandi eclipticae, p. 183.*
propter solares etc. Commentarius IV. quo demonstratae
in prioribus aequationes ad soluenda problemata astro-
nomica applicantur. Auctore Cl. DU SEJOUR.

10. *Commentarius de sacco nasali et lacrymali mul-* p. 281.
torum animalium, Auctore Cl. BERTIN. Cl. Au-
ctor imprimis hoc commentario contra Ill. HAL-
LERUM probat, non omnia animalia puncta lacry-
malia et ductus lacrymales habere, sed leporem
aliaque quadrupeda, quae terram effodiunt, aues
etiam, quae grana in terra colligunt, vnicum ha-
bere ductum, cuius orificium versus oculi canthum
internum amplum est, labiisque duobus prominen-
tibus terminatur. Causam huius mechanismi in eo
ponit, ut pulvis, in oculum illapsus, eo commodius
ad nares una cum lacrymis transferri possit. In
gallo gallinaceo valuula clauditur, quae ita constru-
cta est, ut lacrymarum ingressum in nares permittat,
regressum vero impediat, ne aqua forte impura, ab
his animalibus hausta, e faucibus ad oculos transeat,
et sordes, in ea contentae, tenerum hoc organon lae-
dant. In obstructione ductuum lacrymalium, aliis
auxiliis frustra adhibitis, forte similem aperturam ef-
fici, acu triquetra canaliculata carunculam, fac-
cum et os unguis perforari posse, et methodum
hanc forte vulgari methodo operationis fistulae la-
crymalis praeforendam esse, si curatius excoleretur,
Cl. Auctor asserit.

11. *Commentarius de pigmento, quod vulgo pig-* p. 303.
mentum flavum Neapolitanum (Jaune de Naple) seu
Giallo lino dicitur. Auctore Cl. FOUGEROUX DE

BONDAROV. Mirum in modum differunt de hoc pigmento Auctorum coniecturae, cum alii naturae, alii artis productum esse autument. Chemice igitur illud, tam soluendo in variis menstuis, quam calcinando Noster disquisiuit, et felici tandem, experimentis suis chemicis superstructa, coniectura massam, huic pigmento ex asse similem, composuit sequenti modo. Sumsit duodecim vncias cerussae, aluminis vnciam vnam, salis ammoniaci vnciam vnam, antimonii diaphoretici vncias tres, eaque omnia, intime commixta, crucibulo indidit, ignique non adeo violento, sed per septem vel octo horas protracto, exposuit, qua methodo massam dictam acquisiuit.

P. 315. 12. Historia morbi singularis, quo duo laniones in nosocomio militum emeritorum Parisino (hôtel royal des invalides) correpti sunt. Auctore Cl. MORAND. Laniones duo, qui boues duos, ceteroquin sanos visos, mactauerant, quorum carnem sine noxa milites dicti nosocomii cibi loco sumserant, subito graui afficiebantur morbo. Facies scilicet et palpebrae tumore oedematoso subito occupabantur, idemque in pede accidebat, vbi etiam abscessus oriebantur. Nec deerat febris capitisque dolor grauissimus. Causam horum symptomatum Cl. Auctor ponit in sanguine bouino, et vapore, ex his animalibus mactatis surgente, docetque, humores boum, nimis longo itinere nimium defatigatorum et calefactorum, ita corrumpi, vt caro quidem innoxia sit, vapor vero ex cadauere exsurgens sanguisque, si cutem tangat, grauissima mala, imo, vt communicata a Cl. DU HAMEL historia probat, gangraenam producere posse.

P. 323. 13. Applicatio notatu digna phaenomenorum quorundam electricorum Auctore Cl. NOLLET.

14. Meditata

14. *Meditata, de eclipsi lunari* d. 24. Febr. p. 338.
1766. Auctore Cl. LE MONNIER.

15. *Commentarius de elatere noctiluco Caya* P. 339.
nenfi. Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAR-
ROY. Mirum est, hoc insectum, quod Americae
calidioris incola est, Parisiis deprehensum fuisse. Fa-
ctum vero hoc est in regione quadam huius urbis,
vbi plures scrinarii, qui exoticis lignis vtuntur,
habitant, vt itaque probabile sit, insecti larvam vtra-
cum lignis his allatam fuisse, et Parisiis metamorpho-
sin subiisse. Varia quoque hac occasione Cl. Auctor
de *lampyride noctiluca* LINN. (vers luisant) et alia
lampyride (an *italica* LINN?), Italis *luciola* dicta,
monet.

16. *Commentarius de motu nodorum, et de varia-* P. 346.
tione inclinationis satellitum iouialium. Auctore Cl.
DE BAILLY.

17. *Experimenta circa boracem,* Auctore Cl. p. 365.
CADET. Experimenta haec probant: cuprum
vere boraci inesse, eiusque principium constituere:
acidum boracis acidum marinum esse, non vitrioli-
cum: sal sedatiuum non eductum esse e borace, sed
additione acidi vitriolici produci: boracem terram
vitrescibilem continere, quae, si dissoluitur, ab ea se-
paratur: ex borace Indico plus salis sedatiui, quam
ex illo, qui Venetiis, vel in Belgio depuratus est (*ra-
finé*) obtineri cet.

18. *Commentarius de vera natura conatuum ad* P. 384.
emendandas tabulas maris mediterranei, et conscriben-
dum alterum volumen Neptuni Gallici susceptorum.
Auctore Cl. DE CHABERT.

- P. 395. 19. *Observatio eclipfis solaris d. 5. aug. 1766.*
ab Ill. MARCHIONE DE COURTANVAUX.
- P. 398. 20. *Observatio eiusdem coram Rege instituta.* Au-
ctore Cl. LE MONNIER.
- P. 401. 21. *Observatio eiusdem a Cl. MARALDI.*
22. *Observatio eiusdem a Cl. PINGRE.*
- P. 402. 23. *Observatio eiusdem a Cl. CHAPPE D'AU-*
TEROCHE.
- P. 405. 24. *Observatio eiusdem a Cl. IEAURAT.*
- P. 407. 25. *Observatio eiusdem a Cl. CASSINI DE*
THURY.
- P. 416. 26. *Observatio et calculus Emersonis stellae d.*
capricorni e luna d. 25. sept. 1765. a Cl. IEAURAT.
- P. 417. 27. *Commentarius de cometa huius anni priore a*
Cl. PINGRE.
- P. 423. 28. *Meditationes de novis quibusdam hydrostati-*
ces observatis; Auctore Cl. NOLLET. Exposuit Cl. Au-
tor de duplici genere antliarum hydraulicarum,
P. 431. quas attractivas vocant, quorum utrumque a regu-
lis, a natura, constitutis in eo discedere videtur,
quod aquam in altitudinem 32 pedibus maiorem
attollit.
29. *Ad theoriam mercurii Commentatio I. qua*
continetur determinatio loci aphelii novis observatio-
P. 446. *nibus suffulta;* Auctore Cl. DE LA LANDE.

30. *Ad theoriam mercurii Commentatio II. con-* p. 461.
tinens motum aphelii et motum medium mercurii cet.
 Auctore Cl. DE LA LANDE.

31. *Illustrationes fabricae, hucusque incognitae, in-* p. 508.
signis copiae corporum animalium, imprimis vero testa-
ceorum, Auctore Cl. HERISSANT. Egregio hoc
 commentario, qui de felici Auctoris Cl. industria,
 quam in ossium fabrica declaranda olim iam ostendit *) iterum testatur, ea quae REAUMURIUS **) olim de generatione testarum in conchis ceteterisque crustaceis animalibus proposuit, ita emendat, ut nunc clarum sit, non ea ex inorganica quadam massa, e toto animalis corpore exsudantè, oriri, sed organicam fabricam ostendere. Duplici vero testas conchyliorum substantia, ossibus hac in re perfecte similes, compositas esse Cl. Auctor ope macerationis in spiritu nitri fumante, aqua diluto detexit. Harum vna animalis est, et parenchyma sistit ex tubulis capillaribus, inter se egregia arte contextis, compositum, quod ad animal ipsum pertinet, eique proprium est, et cum eo ope fibrarum tendinearum, quae animal ad testam alligant, cohaeret. Altera vero substantia, quae interstitia parenchymatis replet, terrestris est, et per vasa antea mota, coloribus variis, quibus conchyliia oculos spectantium alliciunt, pingitur. Substantia animalis vel rete spongiosum testaceorum, gummosa quadam substantia illinitum, deprehenditur, quae ei, qua serici fila obducuntur ***) analogia est. Si destillationi subiicitur, eadem producta ostendit, quam animalium partes destillatae largiuntur, oleum scilicet empyreuma-

*) vid. Mém. 1758. p. 323. 421. Comm. Vol. XII. p. 591. et 595.

**) vid. Mém. de Paris 1709. p. 364.

***) Confer. hac de re Cl. BIBIENA in Act. Bonon. T. V. P. I. p. 9. Comm. nostr. Vol. XVII. p. 581.

P. 395. 19. *Observatio eclipsis solaris d. 5. aug. 1766.*
ab Ill. MARCHIONE DE COURTANVAUX.

P. 398. 20. *Observatio eiusdem coram Rege instituta.* Au-
ctore Cl. LE MONNIER.

P. 401. 21. *Observatio eiusdem a Cl. MARALDI.*

22. *Observatio eiusdem a Cl. PINGRE.*

P. 402. 23. *Observatio eiusdem a Cl. CHAPPE D'AU-
TEROCHE.*

P. 405. 24. *Observatio eiusdem a Cl. IEAURAT.*

P. 407. 25. *Observatio eiusdem a Cl. CASSINI DE
THURY.*

P. 416. 26. *Observatio et calculus Emerfionis stellae d.
capricorni e luna d. 25. sept. 1765. a Cl. IEAURAT.*

P. 417. 27. *Commentarius de cometa huius anni priore a
Cl. PINGRE.*

P. 423. 28. *Meditationes de novis quibusdam hydrostati-
ces observatis, Auctore Cl. NOLLET. Exposuit Cl. Au-
tor de duplici genere antliarum hydraulicarum,
P. 431. quas attractivas vocant, quorum vtrumque a regu-
lis, a natura, constitutis in eo discedere videtur,
quod aquam in altitudinem 32 pedibus maiorem
attollit.*

29. *Ad theoriam mercurii Commentatio I. qua
continetur determinatio loci aphelii novis observatio-
P. 446. nibus suffulta, Auctore Cl. DE LA LANDE.*

30. *Ad*

30. *Ad theoriam mercurii Commentatio II. con-* p. 461.
tinens motum aphelii et motum medium mercurii cet.
 Auctore Cl. DE LA LANDE.

31. *Illustrationes fabricae, hucusque incognitae, in-* p. 508.
signis copiae corporum animalium, imprimis vero testa-
ceorum, Auctore Cl. HERISSANT. Egregio hoc
 commentario, qui de felici Auctoris Cl. industria,
 quam in ossium fabrica declaranda olim iam ostendit *) iterum testatur, ea quae REAUMURIUS **) olim de generatione testarum in conchis ceteterisque crustaceis animalibus proposuit, ita emendat, ut nunc clarum sit, non ea ex inorganica quadam massa, e toto animalis corpore exsudente, oriri, sed organicam fabricam ostendere. Duplici vero testas conchyliorum substantia, ossibus hac in re perfecte similes, compositas esse Cl. Auctor ope macerationis in spiritu nitri fumante, aqua diluto detexit. Harum una animalis est, et parenchyma sistit ex tubulis capillaribus, inter se egregia arte contextis, compositum, quod ad animal ipsum pertinet, eique proprium est, et cum eo ope fibrarum tendinearum, quae animal ad testam alligant, cohaeret. Altera vero substantia, quae interstitia parenchymatis replet, terrestris est, et per vasa antea mota, coloribus variis, quibus conchylia oculos spectantium alliciunt, pingitur. Substantia animalis vel rete spongiosum testaceorum, gummosa quadam substantia illinitum, deprehenditur, quae ei, qua serici fila obducuntur ***) analoga est. Si destillationi subiicitur, eadem producta ostendit, quam animalium partes destillatae largiuntur, oleum scilicet empyreuma-

*) vid. Mém. 1758. p. 323. 421. Comm. Vol. XII. p. 591. et 595.

**) vid. Mém. de Paris 1709. p. 364.

***) Confer. hac de re Cl. BIBIENA in Act. Bonon. T. V. P. I. p. 9. Comm. nostr. Vol. XVII. p. 581.

reumaticum, alcali volatile cet. Omittimus, quae Auctor Cl. de eleganti fabrica huius parenchymatis eiusque fabricae differentiis habet, cum ea sine figuris obscura sint. Addimus tantum e simili duplici substantia, non opercula tantum testaceorum, sed et corpora alia marina, spongiae scilicet et corollia constare, nouumque hoc argumentum esse, quo animalis eorum natura confirmatur.

P. 541. 32. *Commentarius de phaenomeno electrico, notatu digno, nec hactenus obseruato: siue de differentia distantiarum, ad quas profiliunt scintillae, inter duo corpora metallica diuersae figurae, prout alterum eorum fit electricum, alterum ei admouetur*, Auctore Cl. LE ROY.

P. 547. 33. *Obseruationes botanico meteorologicae in arce Denainvilliers, a Cl. DU HAMEL factae a. 1765.*

P. 575. 34. *Obseruationes astronomicae in itinere Britannico a. 1736. institutae* Cl. MARALDI.

P. 579. 35. *Commentarius de fluidis, per orificia vasorum effluentibus*, Auctore Cl. DE BORDA.

p. 608. 36. *Consilia de obseruationibus astronomicis, refractionum horizontalium gratia instituendis.* Auctore Cl. LE MONNIER.

Progredimur iam ad annum 1767.

p. 22. In *obseruationibus physicis*, quae ad annum hunc relatae sunt, narratur: cicadas etiam in septemtrionali Galliae parte, et castores in Rhodano fluuio reperiri. Cl. IALLABERT filium, et Cl. SAUSURE, dum alpes visitarent, et nubem electricam fulgurantem

fulgurantem intrarent, ita electricos factos esse, ut scintillae e brachiis eorum profilirent, et fibula metallica in pileo Cl. IALABERT scintillas ederet frequentes, e litteris Cl. IALLABERT patris relatum legimus.

Ad observationes anatomicas pertinet relatio Cl. p. 44. GUATTANI, qui, ex tumore, in regione hepatis sponte rupto, ad 300 hydatides, quae globulorum tormenti bellici minoris magnitudinem aequabant, prodiisse, aegrumque, iniectionibus adstringentibus in cauum, hydatides continens, adhibitis, sanatum fuisse narrat. Cl. PORTAL duos renes insolitae magnitudinis et formae, et in inferiore sua parte inter se concretos Academiae ostendit. Alia, quae leuiora nobis visa sunt, omittimus.

Commentarii huius anni sunt:

1. *Commentarius III. de riuo l'Yvette Lutetias p. 1.* deducendo, quo docetur, hoc consilium praestare fere reliquis omnibus, quae de aqua, huic urbi procuranda, in medium prolata sunt. Accedit aquaeductuum Parisiensium brevis historia. Auctore Cl. DEPARCIEUX.

2. *Series disquisitionum de lentibus opticis. com- p. 43.* mentarius III. Auctore Cl. D'ALAMBERT.

3. *Experimenta de diuersa vi pulueris pyrii, pro p. 109.* eiusdem varia praestantia, Auctore Cl. NOLLET. Refellitur his vulgaris opinio, non nisi granulatum puluerem ad usum bellicum esse idoneum, et comprobatur, puluerem nondum granulatum (*puluerin verd*), aequae ac eum, qui temporis diuturnitate corruptus est (*poudre decomposée*) eundem usum praestare.

4. *Commen-*

p. 119. 4. *Commentarius de motu apsidum lunae*, Auctore Cl. FONTAINE.

p. 120. 5. *Commentarius de luce, quam aqua marina tempore nocturno, inprimis Venetiis in canalibus, hac aqua repletis (lagunes) spargit.* Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAROY. Notum est, plures recentiorum lucem, qua aqua marina nocturno tempore fulget, vermibus, et quidem *nereidi noctilucæ* adscribere *), alios contra a materia phosphorea, in aqua marina contenta, deriuare **). Cl. Auctor vero Venetiis inuenit puncta lucida, quae in marina aqua obseruantur, omnino nereides esse a GIANELLI, LINNAEO cet. descriptas: illas vero copiosius fucis inhaerere, quorum si copia colligitur, facile microscopio haec animalcula conspici possunt. Lumen non semper, sed pro lubitu tantum, et quidem ex posteriore sua parte, edunt. Quamquam vero splendor maris saepe ab eiusmodi animalibus oritur, tamen phosphoream quoque materiam aquae marinae inesse, et huius splendoris causam ex parte esse posse, pluribus Cl. Auctor demonstrat.

p. 129. 6. *Examen latitudinis et longitudinis Capitis Foulpointe insulae Madagascar, ex obseruationibus Cl. LE GENTIL ad optimas tabulas examinatis.* Auctore Cl. DE LA LANDE.

p. 130. 7. *Obseruatio altitudinis solstitialis limbi solis superioris solstitio hiberno 1766. instituta a Cl. CASSINI DE THURY.*

8. Com-

*) vid. Ill. LINN. Amoen. Vol. III. p. 203. l. 3. Comm. nostr. suppl. dec. I. p. 100. BASTER Opusc. subsec. I. t. 4. f. 3. Cl. GODEHAU mém. prés. T. III. p. 269. Comm. nostr. Vol. X. p. 339.

**) vid. Cl. LE ROY in Mém. prés. Tom. III. p. 143. comm. hor. V. X. p. 392. Adde quae Cl. SCHYTTE de aqua marina in glaciem mutata etiam lucescente habet in Act. Nidros. I. l. p. 249. comment. hoc Vol. XVI. p. 669.

8. *Commentarius de remedio quodam, contra foeto-* P. 133.
rem fouearum, in quas aqua, domiciliis molesta, colligi-
tur, (puifards) urgente necessitate, prope aedes effo-
farum. Auctore Cl. DEPARCIEUX.

9. *Nouae methodi analyticae computandi eclipses* P. 137.
solares. Commentarius V. Auctore Cl. DV. SEIOVR.

10. 11. *Observationes de salibus, quae ex cineri* P. 233.
bus vegetabilium obtinentur. Auctore Cl. DV. HA- et 239.

MEL. Notum est, e cineribus plurimorum vegeta-
bilium alcali fixum parari posse, sodae vero sali,
quod, herbam kali comburendo, obtinetur, alcali in-
esse minerale, quod pluribus proprietatibus ab al-
cali vegetabili differre, neminem chemicorum latet.
Hinc Cl. Auctor experimenta instituit, quo cogno-
sceret, vtrum haec cinerum diuersitas ab organis
plantarum, an a soli differentia pendeat. Kali sci-
licet in solo, longe a mari remoto, cultum combussit,
et cineres cum cineribus kali, quod ad mare creue-
rat, comparauit, viditque kali in mediterraneo loco
cultum, magnam quoque copiam alcali fixi, prae-
ter alcali minerale continere. Vltiora experi-
menta declararunt copiam alcali mineralis,
si femina ex kali in loco a mari remoto collecta ite-
rum terrae mandantur, idque per plures annos re-
petitur, sensim minui, et copiam alcali fixi contra
augeri.

12. *Observationes cometae a. 1759. et meditatio* P. 241.
nes de reditu cometarum. Auctore Cl. CASSINI DE
THVRY.

13. *Observatio oppositionis saturni d. 23. nov.* P. 252.
1765. et Iouis d. 5. febr. 1766. a Cl. IEAURATI

14. *Examen*

p. 256. 14. *Examen chemicum aquae mineralis, quae ad abbatiam des Fontenelles in Pictavia (Poitou) proxime ad rupes ad Iranuam (Roche sur Yon) reperitur, adnexis observationibus de selenite, eiusque origine.* Auctore Cl. CADET. Experimentis Cl. CADET constat, praeter selenitem, etiam huic aquae medicatae sal marinum et ferrum, maxima ex parte phlogisto suo priuatum, inesse. Praeterea vero duae potissimum observationes, quae Cl. Auctor in hoc commentario communicat, omni attentione dignae nobis visae sunt. Prima earum docet, vulgarem methodum, ferrum in aquis mineralibus, ope infusi gallorum detegendi, fallacem esse, cum aquarum hic descriptarum color, licet ferrum contineant, neutiquam tamen ab infuso dicto immutetur. Simile quid sub aquarum Plomberianarum examine Cl. MALOVIN observauit. Altera ad originem selenitis spectat, quod lapidum genus ex acido vitriolico et terra calcarea compositum esse, putant. Docet vero Noster, etiam seleniten formari posse ex terra vitrescibili, et acido vitriolico, nec non ex acido nitroso et marino cum terra vitrescibili tenuissima, aquis inhaerente, combinatis. Ex fabulo, in acido vitriolico digesto, Auctor Cl. seleniten obtinuit, nec non vitrum comminutum in acidis omnibus solui, expertus est.

p. 266. 15. *Observationes oppositionis saturni a. 1766.* Cl. IEAURAT institutae.

p. 268. 16. *Observatio transitus lunae per pleiades d. 22. sept. 1766.* a Cl. CHAPPE D'ANTEROCHE facta.

p. 270. 17. *Commentarius de rotis hydraulicis.* Auctore Ill. DE LA BONDA.

18. *Epitome*

18. *Epitome laborum in mari mediterraneo, per* p. 288.
a. 1766. a Cl. DE CHABERT *continua-*
torum.

19. *Commentarius super actione ignis violenti car-* p. 298.
bonum ope excitati, in plures terras, lapides et calces
metallicas. Auctore Cl. MACQUER. Cl. DA-
CET, vti ex commentariis ab eo editis *) patet, in
furno, quo porcellana igne, ligni ope sustentato, co-
quitur, plura corpora mineralia, quae inter apyra
antea referebantur, lapidem scilicet calcareum, tal-
cum, micam, asbestum, gypsum, calcesque me-
tallicas varias fudit. Haec experimenta pari felici-
tate Cl. MACQUER in furno minore repetiit, quo
carbonibus non ligno ignis alitur, quem in commen-
tario *de argillis* *) descripsit, et fusionem horum
corporum in quinque vel sex horis praestitit.

20. *Observationes cometae, qui apparuit mense* p. 315.
martio a. 1767. a Cl. CASSINI DE THURY
factae.

21. *Observationes cometae alterius, qui apparuit* p. 322.
mensis aprilis a. 1766. Auctore EODEM.

22. *Commentarius de sexu vero eorum, qui vulgo* p. 330.
hermaphroditi vocantur. Auctore Cl. FERREIN.
Plurimos ad feminineum sexum pertinere et clitori-
dem elongatum tantum penem mentiri, probat. No-
vam observationem Cl. Auctor esse putat, in fetu
femello

*) vid. EIVSD. Mémoire sur l'action d'un feu égal,
violent et continué pendant plusieurs jours sur un
grand nombre de terres. A Paris, 1766. 8. it. second.
mémoire ib. a. 1771.

**) vid. Mém. de Paris 1758.

femello clitoridem grandem esse, ita, vt embryo femellus pro virili habere possit. Id tamen centies iam ab aliis obseruatum et dictum fuisse, loca, a HALLERO in elementis excitata, (Tom. VII. Lib. XXVIII. p. 82.) abunde probant.

P. 340. 23. *Observationes iouis, soli oppositi.* d. 8. mart. 1767. Auctore Cl. IEAURAT.

P. 343. 24. *Observatio eclipsis solaris.* d. 5. aug. 1766, a Cardinali DE LUYNES.

P. 344. 25. *Observatio tempestatis* d. 6. aug. 1767. *exortae, et fulminis, quod e terra prope obseruatorium Parisense adscendere visum est.* Auctore Cl. CHAPPE D'AUTEROCHE.

P. 350. 26. *Tentamen comparationis ponderum extraneorum cum marca Gallica.* Auctore Cl. TILLET.

P. 409. 27. *Commentarius de meteoro, quod nomine Typhonis appellatur.* Auctore Cl. BRISSON. Nomen typhonis seu turbinis marini (*la trombe*) gerit apud eos, qui res nauticas tractant, nubecula, parua quidem, sed quae nihilo secius a nautis valde extimesci solet. Imminet ab initio mari, seque vel attollit vel demittit, saepe etiam nubibus adhaerens, eas comitatur, et in alium locum se transfert, donec tandem, repente emissio fulmine, in pluuiam et grandinem dissoluitur, haud sine magno nauigantium periculo. De huius rei causis physici valde dissentiunt. Putauerat Cl. ANDOGVE, eam latere in aere, qui duobus sibi inuicem parallelis venti tractibus interceptus, in vorticem ageretur: sed obseruatum est, hos turbines non modo saepe tranquillo aere oriri, sed nonnunquam etiam ex aqua ascendere,

adscendere, ut bis Genevae accidisse relatum est, e quo patet, causam in ventis non esse quaerendam. Quamobrem alii confugerunt ad vapores subterraneos in primis bituminosos, qui ex aquis erumperent, et per ascensum in aerem exardescerent omnem hanc nautis calamitatem pararent. Quid vero, re ita se habente, esset, cur isti turbines nonnunquam nubem, veluti ab ea attracti, sectarentur, quid etiam, cur saepenumero e nubibus ad aquas appropinquare viderentur? Cl. BRISSON igitur rem ope doctrinae de electricitate expedit. Inter nubem electricam et telluris superficiem fertur materia electrica, duplici flumine, vno, quod ex nube profluit, et effluens appellatur, altero, quod a tellure profiscitur, et affluentis nomen a Cl. NOLLETO accepit. Horum semper alterum altero validius, vtriusque vero ea natura est, ut in egressu diuergentibus, in accessu ad alterum corpus conuergentibus radiis progrediatur. Inde figura conica, quae in turbine observatur, qui consistit e particulis aqueis, vel ab effluente materia e nube, vel ab affluente ex aqua correptis. et secum vel deorsum vel sursum tractis, quo facile et ascendens et descendens turbine ratio redditur. Rem illustrat experimentum satis notum, quo per tubum electricum, vasi admotum, aqua aut atramentum, quod vasi inest, versus tubum attollitur, et orta scintilla, tubo paululum madefacto, iterum decedit: quae omnia ita eueniunt in turbine ascendente, qui, orto fulmine, in pluuiam aut grandinem dissipatur, consistentem particulis, ex aqua eodem modo elatis, ut in experimento iis acciderat, quae tubum electricum orta scintilla madefecerant.

28. *Solstitium aestiuum a. 1767. observatum, in p. 417.*
foco lentis obiectivae 80 pedum: accedunt observa-
F 2 tiones

tiones solis et arcturi, quadrante mobili peractae
a Cl. LE MONNIER.

p. 423. 29. *Commentarius de experimentis quibusdam, ad dioptricam facientibus* a Ser. DVCE DE CHAVL-
NES.

p. 471. 30. *Experimenta chemica, cum bile humana et bru-
torum instituta*, Auctore Cl. CADET. Vfus est Cl.
Auctor potissimum bouina bile, et ex experimentis,
fusus hic enarratis, colligit: ex bile putrescente al-
cali volatile obtineri, et, si cum acido salis marini
eiusmodi bilis misceatur, sal ammoniacum parari:
acida mineralia in initio bilem quidem, si ei affun-
dantur, coagulare, sed post breue tempus fluidio-
rem reddere, quam antea fuerit: in bile terram cal-
caream reperiri, quae cum acido admisto selenitem
efformet, et calculis biliaris saepe originem prae-
stet: serosam bilis partem sal continere, saccharola-
ctis simile, quod calculos biliaris crystallis similes,
a nonnullis Auctoribus descriptos, formet: compo-
sitam tandem esse bilem ex pinguedine animali, basi
alcalina salis marini, sale marino ipso, sale illo, sac-
charo lactis simili, et terra calcarea, quae pauxillum
ferri contineat.

p. 484. 31. *Observatio altitudinis, solstitialis mens. iun.*
1767. a Cl. CASSINI DE THURY.

p. 485. 32. *Observationes et calculi oppositionis saturni*
et solis d. 22. dec. 1767. Auctore Cl. IEAVRAT.

p. 487. 33. *Analysis sodae ex herba Varech (fuci specie)*
paratae, Auctore Cl. CADET. Soda haec multo im-
purior est, quam ea, quae ex cineribus herbae kali *)
remanet.

*) vid. supra p. 81.

remanet. Salinum habet gustum, odoremque hepatis sulphuris. Chemice Cl. Auctor illam disquisivit, cognouitque, eam longe minorem copiam alcali mineralis, quam soda vulgaris, sulphur porro, tartarum vitriolatum et magnam salis marini copiam continere. Suspiciatur Cl. CADET, longe puriorem obtineri posse, si in comburendo fuco etiam aliae plantae marinae cultae adderentur. Impurior haec soda tantum ad vitrificationem adhibetur.

34. *Experimenta de renisu fluidorum*, Auctore p. 495

III. Equ. DE LA BORDA. Inquisiuit Cel. Auctor ope machinae, a se descriptae, in quantitatem retardationis, quam celeritas corporis, sub aqua, moti ab eius renisu pateretur. Inuenit, sphaerae et hemisphaerii retardationem esse fere in ratione duplicata celeritatum: hemisphaerium, si eius latus convexum praecedat, tantundem fere, quam totam sphaeram retardari: denique, si circulus maximus hemisphaerii praecedat, esse retardationem eius ad eam, quam tota sphaera patitur, ut 5 ad 2. Obseruauit etiam Cel. Auctor, NEWTONI theoriam hac in re experientiae haud esse consentaneam, quippe qua vera minor retardatio proueniret, quae esset ad veram ut 9 ad 10. Vltimo loco refert, renisum aquae multo maiorem esse, si corpus prope eius superficiem moueatur, quam si paullo profundius sit submersum: eiusque rei hanc rationem reddit, quod corpus ad superficiem motum aquam celerius in gyrum agitet, adeoque plus virium perdat, quam si altius in aquam demittatur.

35. *Expositio quorundam capitum geographiae p. 504. physicae, spectantium ad alueos fluminum et riuulorum Galliae, quorum nonnulli accuratius describuntur, ille praesertim, quo Sequana continetur.* Auctore Cl. BVACHE.

P. 510. 36. *Observationes botanico meteorologicae in arte Denainvilliers a. 1766. factae a Cl. DVHAMEL.*

P. 539. 37. *Ad theoriam mercurii commentarius III. qua eccentricitas et locus medius istius planetae determinantur. Auctore Cl. DE LA LANDE.*

P. 551. 38. *Explicatio methodorum inveniendi curvas, quibus inest maximum aut minimum. Auctore Ill. DE LA BORDA.*

P. 564. 39. *Commentarius de motu singulari in tremella observato. Auctore Cl. D' ADANSON.* Planta haec, quae aquarum limo innascitur, tenerrima est, et si nudo oculo spectatur, gelatinosam massam refert. Quod si vero microscopio eam examinamus, deprehendimus, constare illam filamentis cylindricis, in extremo fine obtusis, ex nodis compositis. Haec filamenta inter se spontaneo quasi motu agitario, vario modo ad se inuicem accedere vel iterum recedere, motumque hunc in margine plantae maiorem esse, quam in reliquis partibus Cl. ADANSON observavit. Praeter hunc lateralem motum alium quoque dicta filamenta ostendunt, qui vero tantum ab eorum incremento pendet.

P. 573. 40. *Disquisitiones de calculo integrali auctore Cl. D' ALEMBERT.*

P. 588. 41. *Additamenta ad methodum soluendi problemata de maximis et minimis. Auctore Cl. FONTAINE.*

42. *Commentarius de resonitu ossium cranii (sur les contre-coups) Auctore Cl. LAFOSSE, membro societatis Regiae Montispeffulanae.* Notum est, plures scriptores chirurgicos iam in eo defudasse, ut originem eius fracturae calvariae explicarent, qua
os

es alia parte, quam ubi percussum est, finditur, quam *resonitum* seu *contrafissuram* vulgo vocant. Hoc saepe ex eo accidere, quod ossa alio in loco minus, quam in eo, qui fractus est, resistent, Cl. Auctor non negat; putat tamen, nisi alia obstant, praecipue in loco cranii, illi, qui ictum accepit opposito, fieri debere. Caput enim osseum considerat, tanquam ex circulis multis osseis et elasticis, verticalibus, obliquis, horizontalibus cet. varia ratione se fecantibus, compositum. Iam ex LEIBNITII experimento notum est circulum ferreum, si in loco quodam percutitur, ellipticum fieri et punctum eius puncto percusso e directo oppositum tantum ad centrum circuli accedere, quantum ipsum percussum punctum ictus vi accedit. Hoc ad caput osseum applicatum docet in loco percusso e directo oppositum, si partes osseae ibi minus cohaereant, fracturam facile fieri posse, circuli conuexa scilicet parte plana facta et introrsum pulsa. His propositis, signa diagnostica resonitus fusius Noster pertractat, neque ea, inprimis, si ad situm aegri directionem, ictus cet. attendatur, adeo obscura esse, ut multi putant, persuasum sibi habet.

Addamus tertium horum commentariorum volumen, quod ad annum 1768 pertinet.

Observationes physicae nil praecipui attentione Anno digni continent, si ea, quae de Cl. SPALLAN-1768. ZANI experimento, quo limacum capita et tenta P. 31. cula resecta de nouo, ut polyporum amputatas partes, crescere expertus est, exceperis, de quibus vero alia occasione vberior dicendi erit locus.

Inter *anatomicas* autem observatio Cl. FERREIN P. 45. occurrit, qui in deglutitione ex spasmo oesophagi impedita, quae nullis remediis cedebat, clysmata

- ex fumo herbae nicotianae vel clysmata cum opio egregios praestitisse effectus vidit. Cl. vero MON-
TET in simili morbo (forte tamen magis inflam-
matorio) glaciem in minora frusta diffractam, quae
inflammationem reprimendo sanabat, opem tulisse
p. 48. narrat. In *cuniculis* saepe dentes incisores ita elon-
gantur, ut illa animalia cibum difficulter capere pos-
sint, imo, nisi refecentur dentes hi monstrosi, ex
cibi defectu pereant. Cl. TENON vesicam vrina-
riam duplicem observavit. Septum vero, quod
vesicam diuidebat, oriebatur ex tunica membra-
cea vesicae externa, quae herniae in modum intra
vesicae fibras carneas se in ipsum vesicae cauum im-
merferat. Vetulam 91 annorum, adhuc men-
struatam et optima sanitate praeditam, Cl. DUPEY-
RON vidit. Equa vno partu mulum et pullum equi-
num edidit, quod superfetationem in hoc ani-
mali fieri posse probat *). Cl. BORDENAVE in
sene quodam asthmatico concretionem calculosam
in ipsa cordis substantia reperit.
p. 69. Inter *chemicas observationes* examen chemicum
aquae cuiusdam mineralis in pago *Vaugirard*, pro-
xime Lutetias Parisiorum sito, reperitur. *Botani-
cas* vero, cum nil notatu digni in iis reperiatur, omit-
timus.

Commentarii huius voluminis sunt.

- p. I. 1. *Disquisitiones de motibus axeos cuiuslibet pla-
netae, supposita meridianorum eius dissimilitudine.* Au-
ctore Cl. D'ALEMBERT.
- p. 54. 2. *Commentarius de frigore per hiemem a. 1767 et
1768. nec non de glacie, quae in crustas fracta fluminibus
innatat,*

*) vid. hist. de l'acad. 1753. p. 131. comment. hor. Vol.
VII. p. 254.

innatat, et de singulari ratione, incommoda inde oriunda euitandi. Auctore Cl. DEPARCIEUX.

3. *Commentarius de modo holosericum splendido rubore imbuendi ope coccionellae.* Auctore Cl. MACQUER. Cum e coccionella parata pigmenta, quorum ope lana et gossypium egregiis coloribus imbuuntur, holosericum non afficiant, plura experimenta Cl. Auctor instituit, quo cognosceret causam huius phaenomeni, simulque methodum inueniret, qua etiam coccionella in arte tinctoria ad holosericum tingendum adhiberi posset. Inuenit vero actionem coccionellae in holosericum, non a pingui smegmate holoserici impediri, vt multi putant, sed pigmentum ex coccionellae tinctura, vulgari modo ope solutionis stanni in aqua regis praecipitatum, ob nimiam molecularum crassitiem non in holoserici poros penetrare posse. Hinc primo holosericum in solutionem stanni aqua quidem multum, non tamen ita dilutam, vt praecipitatio oriretur, immerfit, holosericumque ita praeparatum in coccionellae tincturam immisit, viditque hac ratione optime illud tingi.

4) *Observationes et calculi pro oppositione iouis P. 91. et solis d. 6. apr. 1768.* Auctore Cl. IEAURAT.

5) *Commentarius de oppositione iouis observata P. 93. 1768. in eius limite meridionali,* a Cl. DE LA LANDE.

6) *Observatio eclipsis lunaris d. 4. ian. 1768. p. 96.* a Cl. CHAPPE D'AUTEROCHÉ facta.

7) *Nouae methodi analyticae computandi eclipses p. 97. solares cet. Comm. VI., quo aequationes prioribus demonstratae ad solutionem plurium problematum*

astronomicorum applicantur. Auctore Cl. DU
SEIOUR.

P. 207. 8) *Commentarius de casu irreducibili.* Auctore
EODEM.

P. 209. 9. *Commentarius de methodo resinam elasticam Cay-
nensem Caoutchac dictam dissoluendi eamque iterum ex
hac solutione, natura eius non mutata, obtinendi.* Au-
ctore Cl. MACQUER. Alio loco *) iam mo-
nuimus Cl. HERISSANT et MACQUER resinam
elasticam, quae in America australiore ad ripas flu-
vii Amazonum ex cortice arboris cuiusdam exsu-
dat**), ope olei animalis DIPPELII, olei terebin-
thinae rectificati cet. in mollem massam redegitte.
Vltiora vero tentamina Cl. Auctorem docuerunt,
plenariam solutionem eius ab aethere vitriolico
praestari, et solutionem illam, si penicillo modulo
illinitur, promte exsiccari, laminamque hac ratione
obteneri tenuem, elasticam, omnibusque qualitati-
bus resinae praeditam.

P. 218. 10. *Observationes de circulatione aeris per metal-
lifodinas, et de mediis, eam ibidem obtinendi* Comm. I.
Auctore Cl. IARS. Notum interest omnes, quanta
e libero aerae transitu per metallifodinas commoda
enascantur, inter quae maximum est, quod eae non
facile alio modo repurgari possint a vaporibus no-
xiis, qui maximas saepe fessoribus calamitates affe-
runt. Observauerat Cl. IARS, dum in itinere per
Angliam, Germaniam et Hungariam versaretur,
complura, quae ei viam ad accuratorem theo-
riam circulationis aerae munirent, cuius primas li-
neas

*) vid. hist. de l'Acad. des Scienc. 1763. p. 49. comm.
nostr. Vol. XVI. p. 467.

**) vid. comment. nostr. Vol. VI. p. 255.

neas hac tractatione adumbravit magis, quam expressit. Summa rei huc redit. In cuniculum sub terra actum incidat puteus spiritalis, ad perpendicularum demissus. Iam utrique extremæ parti cuniculi incumbit columna aeris, et ea quidem pari pondere, si calor exterioris aeris idem est, cum eo, quem loca subterranea constanter servare solent, qui est decem graduum thermometri Reaumuriani: quare hoc si accidit, nullus aurae motus in cuniculo sentiri poterit, quem eo tempore fossiores solent, accenso in fodinis igne aut fornace Lehmanniana, excitare. Si vero tempestas fuerit aut frigidior aut calidior, tum hae columnae sunt diuersi ponderis, altera, nimirum ad introitum cuniculi tota, altera pro parte tantum, aere exteriori, pro reliqua vero parte eo constat, qui puteo spiritali inest, qui diuersum ab exteriori calorem seruat, adeoque diuerso etiam pondere premit. Quo fit, ut altera columna semper alteri cedat, et continua aurae agitatione fodinas repurget, quod accidit hieme et aestate, ita tamen, ut, ubi per hiemem aura exiit, ibi per aestatem ingrediatur. Sunt etiam, qui, effossis pluribus puteis multum se effecturos credant. Quilibet viderit necesse est, ad obtinendam ea ratione auram, per fodinas spirantem, opus esse, ut horum puteorum introitus sint diuersae supra horizontem altitudinis, ne columnae aereae, iis incumbentes, sint eiusdem ponderis. Facile id quidem fieri potest subter solum paullo accliue, non autem sub plano et ad horizontem parallelo: vnde euenit nonnunquam, ut magnis sumtibus, incassum impensis, et tempus et opera perdatur, ut Schemnitii in Hungaria accidisse, Cl. Auctor refert. Suadet vero, ut tum potius alterutri puteo turris rotunda imponatur, aut fornax Lehmanniana applicetur, ut vel in turri, ad certam altitudinem exstructa, aer in eodem calore conferue.

conferuetur, quo est in metallifodinis, vel igne in fornace accenso incalescat, et interioris aeris cum exteriori aequilibrium tollat. Tradit denique nonnulla artificia, quibus aurae circulatio in cuniculo ultra eum locum, in quem puteus spiritalis demissus est, possit promoueri, aut etiam in puteum, profundius actum, propagari: quod fit ope tignorum, arctissime iunctorum, quae alioquin exportandis aut euehendis lapidibus inseruiunt, quibus cuniculus in duas partes diuiditur, communicatio vero aeris per puteum spiritalem intrantis cum exteriori ope ianuae in superiori cuniculi parte intercluditur, ita, vt tantum per inferiorem sub tignis pateat, quae cum nonnisi in vltima parte cuniculi aperta sit, aurae necessitatem imponit, per totam fodinam transeundi.

- P. 229. I. *Observationes de circulatione aeris per metallifodinas, et de mediis eam ibidem obtinendi* Comm.
 II. Auctore EODEM. Agitur de calamitatibus, e vaporibus noxiis exortis, praesertim in Anglia, vbi in Cumbriae comitatu prope urbem, quae *White-haven* dicitur, insunt in lithantracum fodinis vapores, qui ex ardentis candelae flamma ignem concipiunt, quo saepe per ingentem aeris extenuationem, et magis etiam per repentinum eiusdem reditum magna hominum copia necata est, quorum multi flamma adusti, multi etiam sola aeris compressione suffocati sunt, nulla in eis reperta nota, quae ab igne iniusta videretur, corporibus etiam triiduum fere calorem vitalem seruantibus. Refert praeterea, ad urbem *Workington* esse veteres etiam neglectas lithantracum fodinas, quae tantam talium vaporum, inflammabilium in densas massas coactorum copiam alerent, vt propositum etiam fuerit, eos in urbem ducere, vt nocturno tempore, admota lampade, accensi per plateas lumen praeberent.

rent. Commendat denuo ea, quae in priori commentario communicauerat, artificia, suadetque, ut tubi pro aeris circulatione construantur quam amplissimi. Obseruasse se etiam refert aliud vaporum subterraneorum genus, quod flammam non conciperet, attamen aerem redderet tam molestum, ut saepe, intercluso spiritu, fossiores necarentur, quale factum esse ait in confiniis Cumbriae et Northumbriae.

12. *Annotationes de transitu veneris 1769. obseruato*, a Cl. DE LA LANDE. p. 236.

13. *Observationes astronomicae factae pro determinanda longitudine Maniliae* a Cl. GENTIL. p. 237.

14. *Observationes de motu argenti viui in barometris, quorum tubi sunt diuersarum diametrorum, et diuersa ratione repleti*, a S. V. Romanae ecclesiae Cardinali DE LUYNES. p. 247.

15. *Iter, iussu Regis susceptum, ad situm capitum Finis terrae et Ortugalliae astronomicis obseruationibus determinandum a. 1751. Sectio I. quae historicam de itinere relationem continet*, Auctore Cl. DE BORY. p. 270.

16. *Commentarius de elementis variationis inclinationis, et de libratione nodorum secundi satellitis iouialis*, Auctore Cl. MARALDI. p. 298.

17. *Series disquisitionum de motibus axeos planetarum cuiuslibet, supposita meridianorum eius dissimilitudine*, auctore Cl. D'ALEMBERT. p. 332.

18. *De*

P. 385. 18. *De maxima inclinatione orbitae lunaris ad planum eclipticae, et de parallaxi huius sideris.* Comment. I. Auctore Cl. LE MONNIER.

P. 389. 19. *Commentarius de mechanismo ruminationis et natura vel temperamento ouium,* Auctore Cl. D' AUBENTON. Egregio hoc commentario Cl. Auctor modum, quo ruminatio in oue imprimis fieri solet, describit, eaque, quae hac de re ab aliis dicta sunt, vel quae ipse in BUFFONI *historia naturali* variis in locis exposuit, emendat. Ex herba masticata in ore bolus formatur, qui salivam madefactus per oesophagum ad rumen (*la panse*) descendit. Rumine repleto, ruminatio peragitur, quae ex Cl. Auctoris observatione voluntaria actio est. In ea, parva cibi portio massae, in rumine contentae, reticulum (*le bonnet*) intrat, quod vulgo ut receptaculum amplum, in interiore sua superficie reticulatum, describitur. Ex Nostri vero observatione contractum fere semper est, ut diameter eius vnum tantum pollicem aequet, rugaeque retis contracti eminentias parvas tantum referant, inter quas sinus sunt sero limpidio copioso repleti. Hoc, si huius receptaculi parietes distrahuntur, disparet, rugis vero ad se invicem compressis, iterum de nouo exsudat, et cum bolo, qui sursum, quo secunda vice masticeatur, pelli debet, miscetur. Eundem usum in dromedario singulare illud receptaculum praestat, quod Cl. D' AUBENTON olim *) descripsit, in quo vulgo aquam assumptam seruari putant, quo ea, potus quasi loco, animal hoc per siticulosa deserti iter faciens siti urgente uti possit. Bolus vero, per contractionem reticuli sursum pulsus et de nouo manducatus secunda deglutitione iterum descendit. Quo vero rumen et reticulum non ingrediatur, sed statim ad

omasum

*) Hist. nat. T. XI, p. 252 sq. comm. Vol. XIII, p. 190.

omasum (*fewillet*) ceu tertium ventriculum transeat, musculus aliquis, fusus hic descriptus, aditum ex oesophago ad priores duos ventriculos claudit. Ex hactenus propositis inprimis vero ex explanatione vsus feri, in reticulo contenti, varias regulas Cl. Auctor deducit, quae ad curam ouium in vniuersum spectant. Docet vero primum parcum tantum potum ouibus porrigendum esse, cum diu eo carere queant, et aqua nimis copiose hausta plurimos morbos producat. Deinde tam argumentis, quam experimentis probat, sudorem ouibus noxium esse, easque per omnem hyemem in aere libero, sine vlla noxa viuere posse, nec, quo stabulis includantur, opus esse.

20. *Observationes astronomicae factae sub meri-* p. 399.
diano 13¹/₂ *Parisiensi occidentali* Cl. LE MON-
NIER.

21. *Observatio iouis soli oppositi a.* 1768. a Cl. p. 415.
BAILLY *facta.*

22. *Commentarius de antliis hydraulicis.* Auctore p. 420.
Cl. DE LA BORDA.

23. *Commentarius de elementis orbitae saturni.* p. 432.
Auctore Cl. DE LA LANDE.

24. *Commentarius de constructione araeometro-* p. 435.
rum ad explorandam liquorum spirituosorum praestan-
tiam, ad commercia cum iis, ac iura circa eos constituta
utilium. Auctore Cl. DE MONTIGNY.

25. *Additamenta ad commentarium* 1734. *editum* p. 460.
de curvis tautochronis. Auctore Cl. FONTAINE.

26. *Obser-*

- p. 471. 26. *Observationes botanico meteorologicae*, a Cl. DU HAMEL in arce Denainuilliers a. 1767. factae.
- p. 501. 27. *Disquisitio de aequatione centri iouis, et quibusdam aliis theoriae eiusdem planetae elementis.* Auctore Cl. BAILLY.
- p. 520. 28. *Nova experimenta circa combinationem acidi tartari cum antimonio.* Auctore Cl. DE LASSONE. Experimenta haec probant, acidum tartari longe maiorem copiam reguli antimonii soluere, quam in vulgari tartaro emetico continetur; antimonii ope tartarum magis solubilem reddi, acidum tartari ita cum regulina parte antimonii misceri posse, vt, adiecto alcali fixo, coniunctio haec non dissoluatur; sal medium, ex acido tartari et alcali fixo paratum, antimonium egregie soluere, et hac ratione sal medium antimoniale obtineri cet. Vtitur vero Cl. Auctor inprimis hepate antimonii vel antimonio diaphoretico, et duabus partibus vnâ partem cremoris tartari addit, eaque inter se, ebullitionis ope, miscet, atque exinde salia gummosa (*sels gommeux*) obtinet, quae ex acido tartari, alcalina parte hepatis antimonii vel antimonii diaphoretici non abluti et regulina parte constant. Alcali nullo addito, sal quoque obtentum non gummosum est. Acidorum quoque mineralium ope, calx metallica antimonii ita mutari potest, vt cum acido tartari se copiose coniungat, qua tamen ratione gummosum sal nunquam efficiet. Acidum vero tartari, sali sedatiuo mistum, vitrum antimonii egregie soluit, et gummosum sal constituit. Reliqua experimenta omittimus, omnibusque, qui chemicis experimentis laborem impendere solent, vltiora hac in re tentamina commendamus, quo salium harum natura et in arte medica efficacia, de qua optima quaeque expectanda sunt, vltius pateat.

29. *Experimenta ad cognoscendam lignorum firmitatem instituta*, a Cl. DV HAMEL. Quod obseruatum iam est ab aliis, ligna, quibus ad exstruenda aedificia utimur, nostro tempore non esse tam firma et stabilia, quam sub huius seculi initia fuerunt, id etiam Cel. DV HAMEL his experimentis iterum condocesfactus est. Praeter eam causam, quam alii iam in frigore hiberno a. 1709. quaesiuere, ille adiungit eam, quod nostris temporibus mos inuenerit, caedendi arbores e syluis, neglecta nouarum satione, quo fieret, ut pleraeque syluae arboribus constarent, quae ex caesarum truncis progerminassent.

30. *Commentarius II. de pluribus rebus, ad historiam naturalem et mineralogiam pertinentibus*, auctore Cl. MONTET *). Varias continet obseruationes inprimis vero mineralogicas, quas Cl. Auctor in itinere per montes Cemmenis (*Seuennes*) instituit. Plurimae ex his ad varias granitis species ibidem reperiundas spectant. In fine modus, quo caustaneae in his terris exsiccantur, fusius describitur.

*) vid. Mém. de Paris 1762. p. 632. comment. nostr. Vol. XV. p. 476.

VII.

A treatise ou mineral waters, in two Volumes, by DONALD MONRO, M. D. physician to his Majesty, and to St. Georg's Hospital, F. R. S. London by D. Wilson and G. Nicol, in the Strand, and T. Durham, Charingcross. 1770. 8. Vol. I. pl. 30. Vol. II. pl. 28.

i. e.

Tractatus de aquis mineralibus, Auctore DONALD MONRO. M. D.

Quemadmodum Cl. ZÜCKERT *) descriptio-
nem systematicam omnium fontium medica-
torum Germaniae dedit: sic Cl. MONRO amplius
se extendit, et delineationem aquarum mineralium
totius Europae in se suscepit. Fateri tamen debe-
mus, eum id non praestitisse, quod alter effecit:
fortasse quod campum multo ampliorem, et non-
dum satis laboratum prae se habuit. Omitit enim
quod Germaniae quidem aquas attinet, non solum
nonnullas, sed, quod maximum est, ignoravit
quoque recentissimos, interdum optimos, huius vel
illius fontis scriptores, uti ex Cl. ZÜCKERT, syste-
matis collatione facile cognosci potest. Hoc certe
non factum esset, si Cel. HALLERI modo biblio-
thecam hydrographicam, quam BOERHAAVE
methodo studii medici Amstelodami 1751 editae **) ad-
iecit, consulisset Cl. Auctor. Hanc notam tan-
tum de fontibus mineralibus Germaniae valere vo-
lumus: interim tamen suspicio nobis inde orta est,
de ceterarum terrarum fontibus idem metuendum
esse. De aquis autem mineralibus Angliae, Scotiae
et Hiberniae non dubitamus, quin nobis perfectissi-
mam

*) Conf. comment. nostr. Vol. XVII. Part. I. p. 78.

**) pag. 92. et 1010.

nam exhibuerit historiam, et indicem scriptorum nouissimorum satis locupletem. Quilibet inde perspiciet, illa nos supra non monuisse, vt taxaremus Cl. Auctorem, labor enim suus omnem laudem meretur, sed vt doceremus, quam difficile esset, vniuersale systema aquarum mineralium totius Europae audere, atque condere. Antea enim, quam tale expectare possumus, necesse est, vt indigenae suarum terrarum atque regionum aquarum medicatarum specialem historiam praemittant. Tunc certe non deerunt alii, qui haec omnia colligant, et vniuersale exstruant systema. His praemissis, in viam reuertimur.

Totum opus in *duo* diuisum est volumina, quae rursus in *tres* subdiuisa sunt partes; quarum duas *primum* volumen, *alterum* autem vnam continet. Pars *prima*, quae generalia circa aquas minerales tantum praemittit, *tria* habet capita. *Primum* agit p. 1. de aqua in genere, eamque in meteoricam, sit venia verbo, et terrestrem diuidit, qua occasione simul in proprietatem aquae specialius inquit Se p. 15. *cundum* caput explicat diuersas partes, quibus aquae minerales impraegnatae sunt. Hae sunt 1. salia, quae vel acidae, vel alcalinae, vel neutrius sunt indolis; 2. inflammabilia, quo pertinent olea fossilia, p. 24. et sulphur: 3. metalla, vt ferrum et cuprum. 4. p. 37. terrae diuersae, quae vel in aquis tantum sunt suspensae, vel perfecte solutae. Huc refert Cl. Auctor sale calcarium GLAUBERI, alumen, selenitem, et gypsum. Solidis partibus aquarum mineralium alii p. 43. scriptores adhuc adnumerarunt spiritum illum subtilem mineralem, qui aquis mineralibus dat saporem acidulum, vinosum, titillantem, et vaporibus, prope aquas minerales exhalantibus, vim suffocantem. Hunc vero numero eximit, quia sisti non potest.

P. 46. potest. Caput *tertium* exponit methodum detegendi partes, in aquis mineralibus contentas, quod quintuplici via fieri posse contendit: 1. miscendo cum aqua minerali tincturas vel infusiones vegetabiles, quae diuersos exhibent colores, prout materiae in aquis contentae variant: 2. addendo aquis mineralibus talia corpora, quae habent maiorem attractionem, vel affinitatem cum aqua, vel cum acido in aqua contento, quam corpora mineralia, in eam suspensa: 3. saturando aquam cum aere fixo, vel aerem extrahendo, quo partes contentae, siue sint solutae, siue suspensae, pondere cadant: 4. destillando vel exhalando aquas, cum ad partes volatiles capiendas, si quasdam contineant, dum adfigendas fixas, et ad examinandam earum naturam: 5. exponendo aquas aeri libero, quo partes contentae se sponte separent.

P. 72. Diuidit tunc aquas minerales in frigidas, et calidas. Frigidas pertractat Pars *secunda* et calidas absoluit *tertia*. Singula pars suas habet subdiuisiones, sub quibus aquas secundum contenta ordinat. Vt Cl. Auctoris systema melius cognosci, et in totum intropici queat, sicut cum Cl. ZÜCKERTI systemate fecimus, omnem eius conspectum, quem in peculiari tabula operi praemisit, adiiciemus. Retinebimus autem, vt melius intelligamur, fontium et locorum nomina peregrina, nisi eorum nomina latina aliunde iam nota sint: siquidem multa ex BACCII *tractatu de thermis*, quem Cl. Auctor saepe citat, mutauimus.

Aquae minerales sunt, vel frigidae vel calidae.

Ordo I. Frigidae sunt vel

Class. I. Sale impraegnatae; et quidem

Cap. I. Vel acido, vt

In Italia, prope

Laterae oppidum, in Patrimonio Petri,

Seluenae

Seluenae oppidum,

Siculae, in Sicilia.

II. Vel alcali fossili, vt

In Anglia,

Tilbury, in Effexia

Cliffon, in comitatu Oxoniensi.

Glassenbury, in Sommerfetia.

In Hibernia,

Tober Bony, prope Dublini urbem

Carrickmore, in comitatu Cauan.

St. Bartholomaei fons, prope Corcagiae urbem,

Cape Clare, in regione meridionali Hiberniae.

In Germania,

Selteranae, in Archiepiscopatu Freuirensi,

Buchenes, in Bohemia, prope thermas Ca-

rollinas,

Heilsbronnenses, in Marchionatu Onoldino,

Wildungenfes, in comitatu Valdecensi,

Antonianae, in Archiepiscopatu Coloniensi,

In Gallia,

La Marquise, in Delphinatu,

De Pougés, in Ducatu Nevers,

St. Mion, in Comitatu Aluerniae,

St. Floret, in eodem comitatu,

Pontgibault, ibidem,

De Joffe, ibidem,

St. Arban, in prouincia Forensi

De Pont de Cameret, in Occitania.

Cap. III. Vel vero fale GLAUBERI. *)

IV. Vel Nitro,

V. Vel fale marino,

Sect. I. Aqua marina,

II. Aquae admodum falsae,

III. Debiliores falsae, et multo fale calca-

rio GLAUBERI impraegnatae,

G 3

In

*) Neque hoc, neque sub sequente capite fontes nominat Cl. Auctor.

In Anglia,

Barrowdale, in Cumbria,
Leamington, in Verovico,
New Cartmal, vel Rougham, in comitatu
Lancastrensi,
St. Erasmi, in Staffordia,
Cargyrle, in Vallia,
Dorfshill, in Staffordia.

In Hibernia,

Carrickfergus, in comitatu Antrim,
Kilraat, ibidem,
Mahereberg, in comitatu Kerry,
Dublinenses.

In Germania

Hornhausen, in principatu Halberstadeni
Ratzebergen, in Ducatu Magdeburgensi
Creutzbergen, in Thuringia.

In Gallia,

D'Availles, in prouincia Pictauiensi,
Vezellay in Burgundia,
St. Pierre de Clermont, in comitatu Aluerniae.
Chastelguyon, ibidem.

In Heluetia,

Schuls, in Rhoetia,

Cap. VI. Vel sale calcario **GLAUBERI**, et sale
marino,

In Anglia,

Alford, in Sommerfetia,
Dulwich, in Cantio,
Holt, in Wiltonia,
Stretham, in Surria,
Dog et Duck, ibidem.
Kinalton, in Nottinghamia,
Sydenham, in Cantio
Moreton - See, in Salopia
Hanlys, ibidem,

Comner,

Comner, prope Oxoniam urbem,
 Pancras, in Middlesexia,
 Baynigge, ibidem,
 Barnet, in Herfordia,
 Nord Hall, ibidem,
 Acton, prope Londinum urbem,
 Epsom, in Surria,
 Alkerton, in Glocestria,
 Ball, vel Bandwell, in comitatu Lincolnienſi,
 Landrindod, in comitatu Rodnarienſi, in Val-
 lia meridionali,
 Kensington, in Middlesexia,
 Richmond, in Surria,
 Colcheſter, in Eſſexia,
 Brentwood, ibidem,
 Upmiſter, ibidem.

In Hibernia,
 Carrickfergus, in comitatu Antrim,

In Germania,
 Sedlizenſes, in Bohemia,
 Seydſchuzenſes, ibidem.

In Hungaria,
 Neſolienſes,
 Schemnitzenſes.

Cap. VII. Vel ſale calcario GLAUBERI,

In Germania,
 Ceicienianus lacus, in Moravia.

In Siberia,
 Tuſtucal lacus.

Classis II. Vel oleo foſſili aut ſulphure:

Cap. I. oleo foſſili,

In Italia,
 In Mutinenſi Ducatu, verſus montes Apen-
 ninos,
 in Bononienſibus montibus.

In Perſia.

Backu, in oris maris Caspii.

In Insula Sumatra,

In Transyluania,

Megiers, prope Danubum,

Hermanstadienses,

In Polonia,

in Cracouiensi Palatinatu.

In Anglia.

Pitchford, in Salopia,

Brosely, ibidem,

Wigan, in comitatu Lancastrensi.

In Scotia,

Liberton, in comitatu Midlothiano.

In Heluetia,

Valtalinæ, in prouincia Grisonum,

Diemtigen, in pago Bernensi.

In India occidentali,

Barbados,

In Gallia,

Gabian, in Occitania,

Plombieres, in Lotharingia,

In Belgio Gallico,

Douay, in comitatu Flandriae,

In Germania,

Waldsbornenses, in Alsatia.

Cap. II. Sulphure,

Sect. I. Sulphure et alcali natiuo, seu natro,

In Anglia,

Sutton Bog, in Oxoniensi comitatu

Wigglesworth, in Eboracensi,

Chadlington, in Oxoniensi,

Bilton, in Eboracensi,

Quin Camel, in Sommersetia,

Nottingham, in Dorsetia.

In Hibernia,

Drumgoon, in comitatu Fermanageni,

Swadlingbar,

Swadlingbar, in comitatu Cauari,
 Derrylester, ibidem,
 Lifbeack, in comitatu Fermanagenfi,
 Killasher, ibidem,
 Mechan, ibidem,
 Ashwood, ibidem,
 Derryhence, ibidem,
 Drumanaue, in comitatu Leitrim,
 Anaduff, ibidem,
 Aphaloo, in comitatu Tyronenfi.

In Gallia,
 Fonsanche, in Occitania.

Sect. II. Sulphure et vero sale **GLAUBERI**,
 In Hispania,
 Vacia Madrid, prope Madritum urbem.

Sect. III. Sulphure, et sale marino,
 In Anglia,

Harrigate, in comitatu Eboracensi,

Mandsley, in Lancastrensi,

Circkle Spaw, ibidem,

Braughthon, ibidem,

Shattlewood, in comitatu Derbicensi,

Keddlestone, ibidem,

Durham, in Northumbria,

Wardrew, ibidem,

Shipton, in comitatu Eboracensi,

Rippon, ibidem,

Liandrindod, in Vallia meridionali.

In Scotia,

Moffat, in Anandia,

Carlstarphin, prope Edenburgum urbem,

In Germania,

Francofurthenfes ad Moenum,

Bielfeldenfes, in Westphalia.

Sect. IV. Sulphure et sale calcario **GLAUBERY**,

In Anglia,

Askeron, in comitatu Eboracensi,
Croft, ibidem,
Cawley, in comitatu Derbicensi,
Counley House, in Lancastrensi,
Buglawton, in prouincia Gestrrensi,
Loansbury, in comitatu Eboracensi,
Normanby, ibidem,
Shapmoor, in Westmeria,
Upminster, in Essexia,
Codsallwood, in comitatu Straffordienfi,
Wicksworth, in Derbicensi.
In Hibernia,
Derrinacoff, in comitatu Cavan
Owen Breun, ibidem,
Pettigae, in comitatu Donegal.
In Germania,
Neulandenfes, in Silesia,
Werfiganenfes, ibidem,
Reutlingenfes, prope **Tubingiam oppidum**,
in Ducatu Wurtembergico,
In Gallia,
Cronfac, in Aquitania.
Seft. V. Sulphure, incertae tamen, ad quam clas-
sem referendae.
In Italia, ad
Ardeam oppidum, in Campania Romana, et ad
Baias, et **Puteolos**, in Neapoli,
Borra, in agro Senensi,
Agnano, in agro Pisano,
St. Marini, in valle prope montes Apenninos,
Sub Carpo, ibidem,
Viterbienfes, in Hetruria.
In Heluetia,
Coria, in pago Tigurino,
Simia, in Berhensi.
Anders, prope Rheni scaturiginem.

In Germania,
 Ferinae aquae, in Ducatu Wurtembergico,
 Villingenses, in Suevia,
 Wattweyl, in Alsatia superiore.
 Statina, in Moravia,
 Buchlouia, ibidem,
 Petrouia, ibidem.
 Korytna, ibidem.

Classis III. Vel materia metallica,

Cap. I. Cupro,
 In Hibernia,
 Ballymurtagh, in comitatu Wicklow.
 Cronebaum, ibidem.

In America, in
 Pensilvania,

In Germania,
 Neosolienses, in Hungaria,

In Gallia,
 Cheissy, in regione Lugdunensi.

Cap. II. Ferro, et quidem.

Sect. I. Vitriolo martiali,
 In Anglia,

Shadwell, prope Londinum urbem,

Westwood, in comitatu Derbicensi,

Swanzy, in Vallia

Haigh, in comitatu Lancastrensi.

In Scotia,

Hartfell, in Anandia,

In Hibernia,

Crosstown, in Waterfordia,

Nobber, in Media,

Cashmore, in Waterfordia,

In Gallia,

Vahls, in Delphinatu.

In Russia,

Olonez, in principatu Nouogardiæ.

In

In Hispania,
 Rio Tinto, in prouincia Andalusiae,
 Sect. II. Terra ochracea, et pauca materia so-
 lida,
 In Anglia,
 Hampstead, in Middlesexia,
 Carlton, in comitatu Nottinghamensi,
 Islington, in Middlesexia,
 Leez, in Essexia,
 Marks Hall, ibidem,
 Feltstead, ibidem,
 Wellebrow, in Northamptonia,
 Aylesham, in Norfolkia,
 Maluern, in Glocestria,
 Harrigate, in Comitatu Eboracensi,
 Birmingham, in comitatu Varuicensi,
 Cannock, in Straffordienfi,
 Moss House, in Lancastrenfi,
 Wigan, ibidem,
 Sene, in Wiltonia,
 Kernkey, in Cornubia,
 Llandrindot, in Vallia meridionali,
 In Scotia,
 Peterhead, in comitatu Aberdoniae,
 Glendy, in comitatu Mairns,
 Aberbrothock, ibidem,
 In Hibernia, ad
 Coolauran oppidum, in comitatu Ferman-
 genfi,
 Ballycastle, in comitatu Antrim,
 Glanmile, prope Naul oppidum,
 Kanturk, prope Carcagiam urbem,
 Dunnard, prope Dublinum,
 Wexford, in Lagonia,
 Ballyspellan, ibidem,
 In Gallia,
 Carensac, in prouincia Rutinenfi,

La Rogne, et Daniel, in Occitania,
 Prouins, prope Lutetiam Parisiorum urbem,
 De Pougé, in regione Neuernensi,
 De Chartres, prope Baucium oppidum,
 St. Paul de Rouen, in Normannia,
 Bourberouge, ibidem,
 Pont Normand, ibidem,
 Montbosque, ibidem,
 Hebereuon, in Burgundia,
 Apouigny, ibidem.

In Hispania,

Toletenses, in Castella noua,
 Valentiola, in episcopatu Toletensi,
 Almagra, in prouincia Castellensi, et ad
 Bolagnum pagum, ibidem.

In Italia, et quidem ad

Recobas oppidum, in regione Vicentina
 Piceni, in regno Neapolitano, et ad
 Baias, ibidem, et in
 Illua insula, in lacu Tyrrhenio.

In Germania,

Radebergenses, prope Dresdam urbem,
 Lauchstadienses, in Misnia,
 Bebranae, in Thuringia,
 Freyenwaldenses, in Marchia,
 Wisenbergenses, *) in Franconia,
 Helmstadienses, in ducatu Brunswicensi,
 Polzinenses, in Pomerania,
 Fürstenauenses, prope Brunswicum urbem,
 Stadthagenenses, in comitatu Schaumburgensi,
 Goeppengamenses, in ducatu Wurtembergico,
 Iebenhufanae, ibidem,
 Stebenenses, in Franconia, et ad
 Nezdenice pagum, in Morauia, et ad
 Zaharouice villam ibidem, et ad
 Suchaloza pagum, ibidem,

Ferinae

*) Fortasse Weissenburgenses.

Ferinae aquae prope Norimbergam urbem,
 Aquae nonnullae minerales in Sueuia
 ————— in Ducatu Wur-
 tembergico,
 ————— in Alsatia,
 ————— ad Mosellam flu-
 vium,
 ————— in Archiepiscopatu
 Colonienfi,
 ————— in Archiepiscopatu
 Treuirensi,
 ————— in principatu Hano-
 viensi.

In Hungaria, ad
 Newlublon oppidum,
 In Prussia, ad
 Ottlauiam oppidum, prope urbem Marien-
 werder.

Sect. III Alkali natiuo,
 In Anglia,
 Ilmington, in comitatu Verouico,
 Thetford in Nortfolcia,
 Lincomb, in Sommerfetia,
 Road, in Wiltonia,

In Hibernia,
 Lis-doone-varna, in Connazia,
 Maccroomp, prope Corcagiam urbem,

In Gallia
 Abcourt, prope Fanum St. Germani,

In Germania,
 Kukeses, in Bohemia,
 Lignicenses, in Silesia,
 Brabacenses in comitatu Nassouico,
 Sulsbacenses, in Alsatia,
 Scollienses, in Heluetia,
 Spadanae, in episcopatu Leadenfi.

In

In Italia, **Brandolae Castellum, in ducatu Modenensi** ;

Sect. IV. et sale marino,

In Anglia,

Cobham, in Surria,

Funbridge, in Cantio,

Buxton, in comitatu Derbenfi,

Millar's Spaw, in Lancastrenfi,

Latham, ibidem,

Tilshelf, in comitatu Derbicensi

Chippenham, in Wiltonia,

Witham, in Essexia,

Lancaster, in comitatu Lancastrenfi,

White Acce, ibidem,

West Ashton, in Wiltonia,

Cawthorp, in Lincolnia,

Derby, in comitatu Derbicensi,

Weatherslack, in Westmeria,

Fillah, in agro Eboracensi,

Dorsthill, in Staffordia,

Stanger, in Cumbria.

In Scotia,

Dunse.

In Hibernia,

Castleconnel, in Litmerico,

Tralee, in comitatu Kerriensi,

Granshaw, in Dunensi,

Newton Stewart, in Altonia,

Galway, in Connacia.

In Gallia,

Forges, in Normannia,

Cadomi (Caen) ibidem,

Lanion, in Britannia minori.

Sect. V. et sale calcario **GLAUBERI,**

In Anglia,

Knowsley, in comitatu Lancastrenfi,

Burlington, in agro Eboracensi,

Astrove,

Astrope, in comitatu Oxoniensi,
 Couentri, in Varuicensi,
 Bournley, in Lancastrensi,
 Townley, ibidem,
 Newham Regis, in comitatu Varuicensi,
 Binley, ibidem,
 Kingscliff, in Northamtonia,
 Thurfk, in agro Eboracensi,
 Hartlepool, in episcopatu Dunhelmensi,
 Thoroſon, in Nottinghamia,
 Orſton, ibidem,
 Stenſlied, in Lincolnia,
 Kirby, in Weſtmeria,
 Tarleton, in comitatu Lancastrenſi,
 Malton, in Eboracensi,
 Afwarbu, in Lincolnia,
 Scarborough, in agro Eboracensi,
 Cheltenham, in Gloceſtria,
 Bagnigne, ibidem,
 Stacke, in Surria,
 Woodham, in Eſſexia,
 Hanlys, ibidem.

In Hibernia,

Athlone, in comitatu Roſcomaneni,
 Mount Pallas, in Ulſtria,
 Kilinſhanyalli, in comitatu Fermanagenſi.

In Germania

Hoffgeismarienfes aquae, in Haſſia,
 Carbenſes, in Wetterauia,
 Schwalbacenſes, in Haſſia,
 Pyrmontanae, in principatu Valdecenſi,
 Liebenſteinienſes, in comitatu Hennebergeni,
 Tuppauienſes, in Bohemia, et ad
 Elſtyrem fluuium, in Varifcia, et ad
 Hranicium oppidum, in Morauia,
 Erbacenſes inferiores, in comitatu Holacheo.

In Gallia, ad

Pally

Passy oppidum, prope Lutetiam Parisiorum
urbem, et ad

Mussipontum oppidum, in ducatu Lotharingiae,

Sect. VI. et alumine,

In Anglia,

Sommersham, in comitatu Huntingdoniensi.

Sect. VII. et peculiari specie falis calcarii GLAU-

BERI, habiti pro alumine,

In Anglia,

Neuil Holt, in Leicestria,

In Hibernia,

Ballycastle, in comitatu Antrim.

**Sect. VIII. aquae martiales, habentes odorem
valde sulphureum,**

In Anglia,

Dedington, in Oxonia,

Drigwell, in Cumbria,

Inglewhite, in comitatu Lancastrensi,

Gainsborough, in Lincolnia,

Thorn Arch, in agro Eboracensi.

In Hibernia,

Castlemain, in comitatu Kerrey,

Ballynahinch, in comitatu Dunensi,

In Germania,

Polzinenses aquae, in Pomerania,

Kupferzellenses, in comitatu Holacheo,

In Hispania, ad

Vianam oppidum, in Gallaecia.

**Cap. III. aquae, quae arsenico impraegnatae creditae
sunt.**

**Classis IV. aquae, quae vehunt terram, vel in eis
suspensam, vel solutam.**

In Anglia,

Newton Dale, in agro Eboracensi,

Ball, in Lincolnia,

Knaresborough, in agro Eboracensi

Vol. XVIII. Pars I.

H

Liangby,

Liangybi, in Venedotia.
In Scotia,
Glevely,
Thelave in Fife, prope Edimburgum urbem,
In Hibernia,
Loggshing, in comitatu Dublinensi,
Monaghan, in Ultonia,
Doder, ad ripas fluvii Doder,
Howth, in Comitatu Dublinensi,
Smiths Quarry, ibidem,
Hermitage, ibidem,
In Gallia,
Besse, in Aluernia,
De Chanonat, ibidem,
De Vernet, ibidem,
De St. Pardoux, in prouincia Borbonensi,
De Traulier, ibidem,
De St. Parise, in agro Niuernensi
Clermont, in Aluernia.
In Italia,
Volteranae aquae in Thuscia,
In Germania,
Pyrmontanae, in principatu Valdecensi.
Ordo II. Aquae calidae seu thermae, sunt, vel
Clas. I. falsae, impraegnatae, vel
Cap. I. Acido vel
II. Alkali fossili.
In Gallia,
Bourbon l'Archambaud, in prouincia Borbo-
nensi,
Neris, ibidem,
Montd'or, in Aluernia,
Chaudes aigues, ibidem,
Evaux, ibidem,
Sail le chateau Morand, in regione Nauarrae
inferioris,
Vic le Comte, in Aluernia,

Vic en Carladois, ibidem,
Jaude, ibidem,
De Martres de Veyre, ibidem,

In Germania,
Emsenses, in Wetteravia.

Cap. III. Sale marino.

In Gallia,
Balaruc, in Occitania,
Bourbonne, in Campania,
Bourbole, in Aluernia;
Digne, in prouincia,
Bagnieres, in Vasconia,
Barbazan, ibidem,
Bourbon-Lancy, in prouincia Burgundica,
Evaux, in Aluernia,
D'Encausse, in Vasconia.

In Italia,
Montis Catini, in Hettruria, et ad
Aquarium oppidum, in ducatu Mutinensi,
Trefeurianae, in ditione Veneta.

Cap. IV. Sale calcario GLAUBERI.

In Italia,
Saccellariae, in insula Aenaria,
Paganelli, prope Viterbium urbem in Patri-
monio Petri, et ad
Corfeni pagum sub Lucca, in Hettruria,
St. Philippi, ibidem,

Classis II. Oleo fossili, vel Sulphure.

Cap. I. Oleo fossili,

In Italia,
Perusia Augustae, in Hettruria,
Petrolei balneum ad Baias, in Campania,
Culma balneum, ibidem,
Puteolis, in Neapoli,
Piceno in agro.

In Asia,

H 2

Tralleis

Tralleis, prope Nissam urbem.

In Gallia,

Aigues Caudes, in principatu Bearniae

Plombieres, in ducatu Lotharingiae.

Cap. II. aquae calidae, habentes odorem valde sulphureum: et in quibus alcali nativum prae-
dominatur.

In Germania,

Aquisgranenses thermae, in ducatu Iuliacensi,

Pyretanae, ibidem,

Chaude fontaine, in episcopatu Leodensi.

In Italia,

Valderianae, in principatu Pedemontii.

Cap. III. quae continent salem marinum.

In Gallia,

Bareges, in Vasconia,

Patauinae, in ditione Venetae.

In Germania,

Hercyniae, (*Baden - Baden*) in circulo Sueuico,

Cap. IV. Salem calcarium GLAUBERI.

In Lusitania,

Caldas, in Extremadurae provincia.

Cap. V. aquae calidae sulphureae, nondum satis
examinatae.

In Flandria,

St. Aimand, in comitatu Flandriae.

In Gallia,

D' Ax en Foix, aquae augustae, in Vasconia.

In Germania,

Bollenses thermae, in ducatu Wurtembergico.

Badenses, in Austria,

Mannersdorfenses, ibidem,

Landeckenses, in Silesia,

Loffinenses, in Moravia.

In Hungaria,

Frencinenses, in comitatu eiusdem nominis,

Dotis,

Dotis, prope Comoranii urbem, ibidem,
 Banka, ibidem,
 Bolnitz, ibidem,
 Stuben, prope Neufolium urbem, ibidem;
 Eifenbachenses, ibidem,
 Budenses, in Hungaria inferiore.

In Heluetia,

Montis Adulae, in ditione Grisonum,
 Badeniae, in pago Tigurino,
 Brigianae, et Leuckenses, in Vallesia, et ad
 Abodiacum castellum, ibidem,
 Henderегge, ibidem,
 Falaris, in pago Grisonum.

In Italia,

St. Mariae balneum, in Romandiola Flaminia,
 Sinvesta, in regno Neapolitano, et ad
 Tyberis fluvii ripas, in Patrimonio Petri,
 Volteranae, in Thufcia,
 Albulae aquae, in Campania Romana,
 Stygianae, in Etruria,
 Bullicanum balneum Viterbii, in Thufcia,
 Caias aquae, in Viterbiensi, ibidem,
 Rapolanum, ibidem,
 Montis Alceti, ibidem,
 Saturniae balnea, in Thufcia, et ad
 Vinadum castrum, in principatu Pedemontano,
 Stae Euphemiae oppidum in Calabria, et in
 Piceno, in Patrimonio Petri, et ad
 Forum Iulium (*Friaul*) in ditione Veneta,
 Ciuitatis aquae (*Aix*) in ducatu Mediolanensi,
 Petrioli, in Hetruria, et ad
 Baias, in regno Neapolitano,
 Auernilacus, ibidem, et ad
 Puteolos, (*Puzzoli*) ibidem.

In Corsica,

Caldanae aquae,

In Sicilia.

Himeræ thermae,
Segestana balnea,
Salenuntinae thermae.

In Sardinia, inter

Regalis montis, et Sti Giovanni castellum.

Class. III. Materia metallica.

Cap. I. Ferro, et sale alcali natiuo, seu natro

In Gallia,

Vichienses, in prouincia Borbonensi.

In Germania,

Carolinae thermae.

Cap. II. Ferro, et sale marino.

In Anglia,

Bathonienses thermae in Sommerfetia,

Matlock in comitatu Derbenfi.

In Germania,

Niederbronnenses, in Alsatia,

Wisbadenses, seu Mattiacae in comitatu Naf-
souienfi.

In Italia,

Augustanae aquae (*Aosta*) in ducato Pede-
montano.

Cap. III. Ferro, et sale calcario GLAUBERI.

In Italia,

Pisanae, in Thufcia.

Viterbienses, ibidem.

In Astrachanensi prouincia,

St. Petri thermae.

In Wallachia,

Herculanae thermae, in Dacia.

Cap. IV. Ferro, et odore admodum sulphureo.

In Germania,

Hirschbergenses, in Silesia.

In Italia,

Porretanae, in finibus Bononiae.

Cap. V.

Cap. V. Ferro ditatae, sed nondum descriptae.

In Italia,

Caldanae, in Pisano,

Petrioli, in Hetruria,

Caldanellae aquae, in comitatu Senensi,

Macerati, ibidem,

Cantarelli, ibidem,

Viterbii, in Thuscia,

Rufellae aquae, ibidem,

Sabatinae, in Patrimonio Petri,

Andredochi aquae, ibidem,

Sancta aqua sub Asculo, in Piceno,

Auionis aquae, in Senensi comitatu,

St. Martini, in Mediolanensi,

Calderianum balneum, in Veronensi,

Castilionis aquae, in Aenariae insula,

St. Cassiani balnea, in Senensi,

Corficanae.

In Heluetia, ad

Leack oppidum, in Vallesia.

Class. IV. Terra impregnatae.

In Anglia,

Bristolienfes, in Sommerfetia,

Buxtonienfes, in Derbieni comitata.

In Hibernia, ad

Mallow oppidum, in Corcagia,

In Gallia,

Nectaire, vel Nitaire.

Tarbellicae aquae (*d'ax*) in Aquitania.

In Hungaria,

Eudenses.

Aquae calidae simplices, nondum specialiter descriptae.

In Gallia,

Premeau, prope oppidum *Nuits*, in Burgundia,

Bardon, prope Moullins oppidum, in Borbo-
nensi prouincia,
Sextiae aquae seu aquenses, in prouincia, et ad
Vernet villam, in comitatu Ruscinonensi,
La Mothe, in Delphinatu,
Dumaine, in Occitania, et ad
Montem Montferran, in comitatu Sault,
Cauterets, prope oppidum Barege,
St. Marci, prope oppidum Clermont,
Aquae bonae (*Bonnes*) in regione Bearne,
Aquae calidae (*Chaudes*), ibidem.

In Hispania,

Molygus, in Gallaecia, et ad
Orensem ciuitatem, ibidem,
Baionenses, ad fluuium Minium, in castella
noua,

Calidae regales, in Gallaecia, et ad
Traelus oppidum, ibidem,
Sibilia in Bethicis, in Andalusia, et ad
Fitteri pagum, in Nauarra,
Quarcenorum aquae, in Castella,
Bagnoles, prope gerundam urbem, in Cata-
lonia,

Vich, aquae Voconis, ibidem,
Bilbilinorum aquae, in Arragonia, et ad
Bejar urbem, in Extremadura, et ad
Alhama oppidum, in Granada,
Bellus, in Valencia,
Tiermas, in Arragonia.

In Lusitania,

Aquae flauiae (*Chaves*), in prouincia Trans-
montana,

Aquae Leae, ibidem,

Vicus aquareus (*Viseo*) in Beira extrema, et ad
Caldos vicum, in Extremadura,
St. Petri de Aluor, ibidem.

In

In Italia, in

Porcitae insula,

Aenariae insula, hodie Ischia.

In Germania,

Toeplitzenses in Bohemia,

Balneum sulphureum dictum, ibidem,

Schlangenbadenses, in comitata inferiori Catinelibocensi,

Ferinae, in ducatu Wurtembergico,

Casteinenses, in archiepiscopatu Salisburgensi,

Cellenses, seu aquae Hubenses, in marchionatu Badensi,

Otterweyerenenses, ibidem,

Badenuillenses, ibidem, et ad

Wittlich oppidum, in archiepiscopatu Treurenensi.

In Heluetia,

Aquae Piperinae, prope Curiam urbem, in ditione Grisonum,

In Hungaria, nullas specialiter nominat, neque in

In Polonia.

In Graecia, in

Thermiae insula, in Archipelago,

Melos insula, ibidem,

Scio insula, ibidem,

In Asia,

Prussias, in Bithinia,

Smirnae, in Ionia,

Tefflis, in Georgia,

Japan.

In Islandia.

In America, in

Jamaicae insula.

VIII.

Relazione sincera della portentosa guarigione di un cancro esistente nella mamella sinistra della Signora ANNA PAROLINI di Trento. In Firenze, 1770. Nella Stamp. di S. A. R. per Gaet. Cambiagi, 8 mai. plag. 1^a cum figura aeri incisa.

i. e.

Sincera relatio de stupenda curatione canceri mammae sinistrae, quo ANNA PAROLINI, nobilis femina Tridentina, laboravit.

Relationem hanc Cl. PALUZZI talem exhibet, qualem a peritissimo Tridentinorum chirurgo BESDOMINI acceperat. Femina ista tum, cum haec scriberentur, 32 annorum, ante hunc morbum sana, temperamenti sanguineo melancholici, fibrae laxae, coloris subfusci, aliquoties tantum affectionibus hystericis obnoxia, mense aprili 1759 quartum puerpera, cum in mamma dextra lactare non posset, affluente ad mammam sinistram lacte, tumorem in eadem percepit mollem, nucis auellanae magnitudine, per annum subsistentem, neque vero lactationem impedientem: sequenti anno rursus grauida cum infantem ablactasset, tumor sensim increuit, et sensum quendam prodidit.

Finito puerperio, cicutae extracto in pilulis uti incepit, eius vero vsum ob nouam grauiditatem suspendit, eaque rursus finita, iterum post duos menses protraxit eundem, sed sine leuamine. Ita malum per quatuor succedentes grauiditates substitit, aegra etiam infantibus ex vna eademque mamma lac absque detrimento praebuit. Tandem mense februario anni 1768 nouus tumor in superiori eiusdem parte, magnitudine ouum columbinum aequans,

ortus

ortus est, versus axillam se extendens, et subsequente iterum grauiditate ad sensus incrementa capiens. Post puerperium, mense februario sequentis anni finitum, febricula quaedam certis periodis accedebat: tempore veris tumor iste mirum iam in modum auctus, cancri occulti et rupturam minantis indicia praebere incipiebat, imo per aliquot menses ex papilla humor subtilis, obscurus, glutinosus, lintea inquinans, exstillabat. Interim per aestatem, cum pro curatione palliativa sero lactis caprilli, et plantis leniter resoluentibus et antiscorbuticis vsa esset, tumor tamen semper increuisset, adeo vt tandem, quod et icon addita probat, altitudinem pedis geometrici, a costis versus superiora, et crassitiem dimidii pedis acquireret, die 15 nouembris eiusdem anni nouum illud medicamentum Palluccianum *) applicare coepit, sed in principio tantum ad latitudinem quatuor pollicum circa basin tumoris, cumque eum inde emolliri perspiceret, post aliquot dies toti tumori illud applicuit, qui postea ad basin ruptus, incredibilem copiam sanguinis, ichorisque acerrimi ac foetidissimi emisit: medicamenti tunc pro virium ratione, applicatione nunc continuata, iam per aliquot dies suspensa demum solis digitis chirurgi totus tumor sensim extirpatus fuit, cuius pondus ad minimum quindecim librarum censebatur. Continuatus remedii vsus laudabilis carnis incrementum adiuuabat, et licet ex improviso stupor ac tumor brachii manusque huius lateris vna cum insultu hysterico accederent, haec tamen symptomata, adhibitis idoneis remediis, post decem dies cessabant, et demum, amplissima cauitate carne repleta firmaque cicatrice formata, aegra quinquagesimo post principium curationis die prorsus sanitati restituebatur.

Prae-

*) vid. comment. nostr. Vol. XVII. p. 87.

Praemissis postea variis annotationibus, quae hoc remedium concernunt, duarum feminarum Cl. PALUZZI mentionem facit, quae eodem a cancro mammae liberatae fuerunt, ac demum relationis a Cl. PESATORI, medico et chirurgo Placentino, sibi communicatae, de cancro in collo sacerdotis sexagenarii, hoc remedio mirum in modum sublevato, et de quibusdam aliis curationibus eius ope praestitis.

IX.

D. IOHANN FRIEDRICH ZÜCKERTS, der Römischkayserl. Academie der Naturforscher und der Churmaynz. Academie nützlicher Wissenschaften Mittglieds, physikalisch diätetische Abhandlung von der Luft und Witterung, und der davon abhängenden Gesundheit der Menschen. Berlin, verlegt August Mylius, 1770. 8. Bogen 13¹/₂ absque dedicatione.

i. e.

Tractatus physico diaeteticus de aere et tempestatibus, atque inde pendente sanitate hominum. Auctore IO. FRID. ZUECKERT.

Licet liber hic nouitate rerum dictarum sese non commendet, ideo tamen inter complures, qui simile argumentum pertractant, locum non infimum ipsum occupaturum speramus, quod concinna breuitate, et satis nitido sermonis genere omnia ea comprehendit, quae in compendio de aere, quatenus vt causa morborum, vel sanitatis considerandus est, dici possunt. Neque ideo reprehensionem nos merituos arbitramur, si libelli, cuius lectionem ipsam Lectoribus nostris commendamus, ampliore recensitionem non exhibuerimus. Praemissa

missa contemplatione generaliori aeris, in qua de eius qualitatibus essentialibus et accidentalibus, ipsarumque causis, in genere agitur, sigillatim effectus aeris densi et grauioris, tenuis ac leuioris, calidi et sicci, calidi et humidi, frigidi et sicci, frigidi et humidi, exponuntur, et vbiuis remedia ad morbos inde oriundos praecauendos tollendosque subiunguntur. Postmodum de variis, in aere haerentibus, vaporibus differitur, quos in putrescentes, sulphureos, narcoticos, metallicos, corrosiuos v. c. ex calce recenti vel gypso, pingues, oleososque, et nebulosos mephiticos distinguit Cl. Auctor, et vltimo demum requisita aeris puri et sanitati proficui recenset.

X.
DOMINICI COTUNNI Phil. et Med. Doct. de ischiade nervosa commentarius Vienn. apud Rudolphum Grasser 1770. 8. pagg. 123. sine dedicatione ac summa capitum tab. aen. 1.

Non immerito laudabile Cl. COTUNNI medici Neapolitani studium anatomico practicum hic in eo cernitur, vt nonnullas obseruationes, dirissimum illum morbum, ischiadem nervosam, concernentes, cum eruditis viris communicet. Atque hoc ita a Cl. Auctore factum est, vt primum in sedem huius morbi inquireret, causasque, symptomata efficientes, eius erueret, ac ex vtriusque diuersitate diuersas morbi huius species definirer; dein curam huius morbi adderet, anatomicis principiis fundatam. Vt itaque magna Cl. Auctoris studii assiduitas ac omnino huius libri utilitas nostris Lectoribus pateat, paulo accuratius, quantum quidem per instituti nostri rationem licet, res hic propositas considerabimus.

Ischiadis

p. 8. Ischiadem, nomine eius etymologice considerato, in duas potissimum partes dispescit Cl. COTUNNIUS. Vna complectitur dolorem fixum solummodo in coxa; altera attinet nec minus quidem dolorem in coxa, sed per totam extremitatem inferiorem propagatum ac continuatum. Hanc nominat nervosam, de qua hic imprimis agitur, illam arthriticam, cuius descriptione Cl. Auctor hic supersedere arbitratur. Nervosam vero ischiadem distribuit in anticam ac posticam, quoniam haec posticas occupat coxae partes, ac ischiadicum neruum male habet, illa vero coxae anteriorem partem possidet, neruumque cruralem laedit.

p. 10. Posticam ischiadem aut continuam aut intermittentem, stasisque temporibus reuertentem Noster observavit. Continua saepius mutata est in intermittentem nervosam ischiadem, nunquam autem intermittents mutationem in continuam Noster attendit. Diu si durat hic morbus, sequitur partis affectae semiparalysis cum macie atque torpore s. atrophia ischiadica; id quod cum tabe ischiadica HIPPOCRATIS non est confundendum. Perfectae autem paralyses exemplum in tam multis aegris non vidit Cl. Auctor. Causa doloris in humore, nervi ischiadici vaginas occupante, cernitur, qui vel a spina, cuius cavum circa medullam spinalem humore impleri, eodem modo, vt circa cerebrum ac cerebellum, Noster putat, vel a propriis arteriis ibi defertur. Huius humoris origo deriuatur ab arteriis exhalantibus, accedente humore ventriculorum cerebri, utroque non ad coagulum prono, eadem ratione, ac reliqui vapores corporis animalis, cauitates occupantes, qui naturali modo non coagulari possunt, vt Nostro videtur. Arteriae minimae in ramos minimos mirandum in modum distribuuntur, quorum triplicem constituit Noster speciem. Alii rami vno tenore

tenore in sanguiferas venas transeunt, iique capacio-
res; alii laminarum cellularium interstitia, vltima
extremitate aperti, petunt, atque hi angustiores sunt;
alii tandem angustissimi sunt, ac in libera superficie,
aut cauearum corporis, aut cutis extremitate aperta
terminantur. Itaque sanguis adhuc integer ab his
arteriis minimis per ramos latiores, qui tendunt ad
venas, toto veluti corpore, transit, tum ad
ramos minores, desinentes in spatiis cellulosis, se-
rosa pars, aquosae immixta, diuertit, et ramusculos
tandem, in partium superficie sese terminantes, pars
aquosa, quam tenuissima ac iis angustis par, pene-
trat. Atque in hac vltima distributione spectatur
origo vaporis: quem emittit vbique corpus huma-
num in insensibili perspiratione omnium eius par-
tium internarum et externarum, qui secundum na-
turam eius non potest coagulari, et quem Cl. Au-
ctor quoque putat in neruorum vaginis adesse ab ar-
teriis vltimis, eum exhalantibus; minime vero cum
Cl. MALPIGHIO eum ab ipsis neruis deriuat. Hic
vagarum humor partim ob multitudinem, partim
ob acrimoniam in ischiadico neruo, qui ob amplitu-
dinem eius vaginarum, nec non ob leuem musculo-
rum appressionem, aptus est ad colligendum humo-
rem, et ischiadi generandae inseruit. Idem et in neruo
cubitali fieri potest.

Copia huius humoris vaginas nerui ischiadici di-
stendit, ac neruosa filamenta comprimit, inde dolor
non adeo acerbus. Quod si vero acris factus est
hic humor, tum etiam dolor fit acrior atque perma-
net. Sed vna vel altera huius doloris causa prae-
sente, vespertinis temporibus illa passio ischiadica
semper fit acerbior. Si diu durat hic morbus, nerui
hydrops oritur, cuius stimulis crampi efficiuntur.
Crampus autem est brevis inuita violentaque musculi
conuulsio, et sedes vere conuulsas sanguis non in-
meat.

meat. Hydrope, qui sese secundum tractum nervi ischiadici extendebat, nato, mutatur ischias in intermittentem, nec non crus subinde afficitur semiparalyfi.

P. 66. Quoniam Cl. Auctor ex dissectione eiusmodi cadaveris nil concludere ausus est, mittimus eam, et ad tria stadia huius morbi cum Nostro veniemus. Ex iis, quae huc usque disseruimus, patet, decubitus vberis irritantisue materiae in vaginis ischiadici nervi nervosam ischiadem posticam efficere. Ab acri hac materia fit inflammatio, atque in ea cernitur primum huius morbi stadium, quod excipit hydrope, qui confirmat ischiadem, et alterum sistit stadium. Hydrope vero, si diu durat, nervum ita tentat, ut nequeat ille musculis inseruire, et crus semiparalyfi afficiatur in tertio stadio. Ad inflammationem primo, dein habitum hydropicum, ac postremo ad transitum morbi in semiparalyfin medico est attendendum in hoc morbo.

P. 73. Iam, quae Cl. Auctor cum fructu adhibuit remedia in singulo stadio, enarrantur. Ac primum quidem, quando ab initio saevit ac continuat hic morbus, venaesectionem Noster suadet, quae leuavit semper morbum, interdum quoque exstinxit. Locus optimus est affecta pars quidem, ratio tamen est habenda causarum variarum, hunc morbum producentium. Oritur enim non raro ischias nervosa, haemorrhoidibus atque catameniis seu lochiis suppressis, in his applicuit cum bono effectū cucurbitulas siccas femori utrique, in illis ano hirudines: Porro, si sanguinis euacuatio non utilis fuit, alui eductio maxime per clysteres utilior sese prodit, quorum ab initio diluentes irritantibus praefert: ac maluae decoctum cum melle aut manna in hoc morbo imprimis laudat, nec non in lumbagine adhibuit.

hibuit. Irritantibus iniectionibus cum cautione
usus est, quoniam saepe nocuerunt. Caeterum, si
clysmata non sufficiunt, ad emetica ac purgantia,
raro tamen, confugit. Cum hic morbus semper ve-
spertinis horis augeatur, omnia haec mauult matu-
tinis fieri.

Saepe vero haec auxilia morbum leniunt quidem, p. 79.
non autem delent. Quapropter frictiones in auxi-
lium vocandae sunt, vt hic stagnans humor per vasa,
frictione liberiora reddita, subinde elici queat. Fiunt
hae cum oleis variis, lenissime ac frigidissime infri-
catis. Nam calefactum oleum dolorem semper red-
didit acriorem. Commendat quoque pinguedinem
humanam. Ceterum non plane negligenda Nostro
videntur tria auxilia, in hoc aequae, ac similibus mor-
bis, iam a veteribus commendata; sunt nimirum ve-
ctura, decantatio, et electrificatio. Vecturae interdum
substituit Noster gestationem. Ad compescendum
dolorem ischiadicum opiata sunt apta, praesertim si
a labe venerea prouenerit, ac tum hydrargyrum
est adhibendum. Qua occasione experimenta, in
auius opio instituta a Nostro, traduntur.

Sed fit interdum, vt, et omnibus his auxiliis re- p. 91.
censitis, ischias haud cedat, imo, hydrope au-
cto, in peius sese vertat. Atque in hoc secundo huius
morbi stadio contemnit clysteres nimis irritantes, quos
cum lacte tythymali, seu saturato bryoniae decocto
ita copiose iniiciunt agyrtae, vt intestina viuum san-
guinem emittant. Quapropter et a medicis clyf-
matum irritantium usus plane intermittatur, et cau-
sticorum vtilitas laudatur. In applicandis autem
causticis assidue ad speciem ischiadis, et ad locum,
vbi applicantur, medico est respiciendum. Iuuant cau-
stica solum posticam ischiadem neruofam, de quorum
loco non diu post videbimus. Iam cum Nostro ad indi-
cationem curatoriam accedimus, quae spectatur in ape-

riendis vaginis ischiadici nerui, in hoc nimirum secundo stadio. Hoc fit a Cl. Auctore in sedibus cutaneis, sub quibus nervus ischiadicus est; sine cultro tamen, sed multo vtilius vesicatorio, cuius iterationem saepe a Nostro cum felicissimo euentu ac celerimo effectu factam esse, exemplis nonnullis probatur. Ter enim vesicatoria Noster applicuit ad fibulae caput, ac tenuissimum viscidum humorem, ichthyocollae propemodum similem, cum flauissimo tenui sero, et lympa mucosissima elicuit.

p. 104. Porro et vitionis vtilitatem in hoc morbo diiudicat Cl. Auctor, eiusdemque curationis antiquitatem tradit: felix experimentum vitionis enarrat, vesicatoria autem praeferre videtur vitioni.

p. 116. Fatetur quoque Cl. Auctor, per vesicatorium, capiti fibulae applicatum, dolorem a coxa ad fibulam euanuisse, illum vero a fibulae capite ad pedem remansisse. Ac tum quatuor transuersos digitos supra malleolum externum vesicans applicuit cum fructu, itemque ad dorsum pedis, ob nimios dolores autem, ab aegris ibi perceptos, imum tibiae frontem elegit. Vesicatoria idem praestare in cubitali neruo male affecto, quinque exemplis probatur. In semiparalyti vnicum inuenit auxilium in frictionibus.

p. 120. His de postica ischiade neruosa, morbo frequentissimo atque molesto, propositis, pauca demum addit Cl. Auctor de antica neruosa ischiade, morbo rariore ac minus molesto, quae afficit neruum cruralem. Icon sistit femoris partem cum crure ac pede, ad loca designanda, quibus vesicantia sint applicanda.

XL

Von den Keichhusten der Kinder, welcher in den Jahren 1768. und 1769. in Langensalza herrschete; von CHRISTOPH IACOB MELLIN der Arzneyselahrheit Doctor der churbayerischen Academie der Wissenschaften Mitglied der herzoglichen lateinischen Gesellschaft zu Jena Ehrenmitglied und Practicus zu Langensalza. Franckfurth und Leipzig. 1770. 8. Seit. 78.

i. e.

De tussi convulsiva infantum epidemica Longosalfiae, annis 1768. et 1769. Auctore CHRISTOPHORO IACOBO MELLIN.

Haec tussis cum et sine febre apparebat, quae p. 8. continuæ tertianæ non absimilis erat. Signum huius tussis pathognomonicum erat, si infantes interuallum diei vnus habebant, et si altero die tussis exacerbabatur. Infantes, lacte adhuc nutriendi, tussim vehementiorem experiebantur, quam nonnullorum annorum infantes. Ab initio erat tussis haec ficca, nonnullis diebus post humida cum suffocatione, faciei rubore ac oedemate, conatibusque vomendi primum, dein cum vomitu mucî tenacis, qui quoque paroxysmum finiebat. Interea erat respiratio molestissima ac profunda cum rhoncho ac sonitu grauiori. Lingua tota erat viscido tenacissimo obducta. Rhonchus quoque aderat extra paroxysmum, titillatio ac irritatio quaedam in faucibus tussim annunciabant. Paroxysmi erant periodici, iisque infantibus, qui tertium annum nondum attigerant, saepenumero letales. Nonnulli tuebant ac moriebantur, non pauci convulsiui e rebus humanis eximebantur. Morbillos haec tussis sequebatur, non autem ab iis pendebat.

P. 14. His in primo capite praemissis, in secundo Cl. Auctor ad causas et symptomata huius morbi progreditur. Ac praecipuam quaerit in aere causam, confirmatque hoc aliorum Auctorum exemplis; interea refutat alios, qui aliam causam sunt commenti, ut Cl. ROSENSTEIN *). Aestas anni 1768. sicca erat ac calida; initium autumnus erat humidum et frigidum; persequentes eorum menses nebulosa, pluviosa ac frigida invadebat tempestas. Atque hanc tempestatis vicissitudinem, perspirationis negotiumvalde turbantem, causam huius tussis indicat Cl. MELLIN. Symptomata ut plurimum pendunt, vel a nimia sanguinis congestione versus caput ac pectus, vel a spasmodicis et convulsionibus per nervorum consensum. Hanc epidemiam sine contagio esse Cl. Auctor, ac omnino non omnes epidemias contagiosas arbitratur. Mucus porro videtur Nostro non causa morbi, sed effectus.

P. 27. In tertio capite agitur a Cl. MELLIN de methodo huic tussi medendi ex aliis Auctoribus, ubi breviter remedia commemorantur, quae sunt: venaesectio, vomitoria, euacuantia clysmata, expectorantia, ut gummi ammoniacum, extractum nicotianae rusticae, oxymel scilliticum, externe unguentum pectorale, antispasmodica, ut moschus atque castoreum, vesicatoria, frictio, balnea frigida, pediluvia, aer purus, motus, imprimis equitatio, tenuis victus, ac cortex in fine morbi Peruvianus. HUXHAMUS et mercurialia in hoc morbo adhibuit.

P. 36. In quarto capite proponitur Nostri ratio huic tussi medendi. Ac primum quidem excretio muci peremetica, laxantia ac clysmata ab Eo est promota: Dein erant spasmi sopiendi, atque hoc optime praestabant

*) vid. comment. nostr. Vol. XIV. p. 521.

stabant emetica. Tum partes debilitatae erant roborandae, ac vires omnino corpori restituendae. Atque hic conducebat cortex Peruvianus. Tandem, si accedebant vermes, euacuantia cum cortice exhibuit Noster, ac, si eruptio dentis erat promouenda, clysmata, frictionem lenem gingivarum, masticationem radice violae seu liquiritiae, aut alius suasit cum fructu.

Refrigerium vehementiores reddit paroxysmos, P. 41. eorumdemque reditui occasionem praebet. Quapropter lecti ac cunae apto loco ponendae erant, et calidum et frigidum regimen moderandum. Victus tenuis ut plurimum vegetabilis.

Matribus, lac praebentibus his aegris, exhibuit P. 44. pilulas ex rhabarbaro atque extractis amaris.

Iam exempla a Nostro commemorantur, ex qui. p. 53. bus effectus boni suae methodi pateant. Venaesectionis seu hirudinum applicatio non tam crebro necessaria erat, cum haemorrhagia narium plerumque accederet. Antispasmodicis raro usus est, quoniam emetica spasmus sopiebant,

In quinto capite Cl. Auctor minus felicem hu. p. 68. ius morbi exitum describit, qui plerumque a negligentia, in medicina adhibenda, seu ab assiduitate in contraria propinanda pendebat, interdum a medicis, qui non iustam medendi methodum elegerant, rursus ab intermissa continuatione medicamentorum, iustorum porrigendorum; tandem raro a symptomatum letalium gravitate ac vehementia proficiscebatur. Inter septuaginta ac tres aegros, quorum curam Noster habuit, septem sunt mortui, partim convulsivis motibus nimis, partim ob debilitatem summam, quae aegri, Nostro accedente, iam iam laborabant.

XII.

Atti dell' Accademia delle scienze di Siena, detta di Fisiocritici. Tomo III. in Siena appressato, il Bonetti nella stamperia del publico. 1767. in fol. min. Alph. I. pl. 17. tab. aen. 9. Appendicis pl. 20. tab. aen. 10.

i. e.

Acta Academiae scientiarum Senensis Physico-criticorum. Tom. III.

In recensione tomi secundi illos commentarios, qui pressius nostrum institutum spectant, recensuimus, et mathematicorum solum titulos enarrauimus *). Etsi vero in toto hoc tomo et praemissa tabula omnes ad quatuor capita generalia reducti sunt, et mathematici, astronomici, anatomico medici, et historiam naturalem spectantes, sigillatim indicantur, tamen, praecipue ex mathematicis nonnullos, aliis classibus immixtos, videntes, ordinem ideo commentariorum non turbauimus, sed quoslibet in serie paginarum, ubi inueniuntur, inseruimus, inprimis, cum ea, quae ad Nostrum institutum non pertinent, sine ulteriori recensione, titulis tantum relatis, commemoremus, quod nonnullis ex Lectoribus nostris pergratum esse intelleximus.

P. I.

1. *De quadratura quorundam spatiorum cylindricorum, quae basin parabolicam habent; occasione commentarii, a Cl. DE LA HIRE in actis academiae regiae scientiarum Parisinae ad annum 1707. inserti, exposuit Cl. CANDIDUS PISTOI Prof. Math. Senensis.*

2. *De*

*) vid. comment. nostr. Vol. XVI. Part. III. p. 525.

2. *De augmento plenitudinis in fluido primario, ab p. 17. accessione noui influentis pendente, usuque velocitatis superficialis et resistentiarum.* Auctore Cl. LEONARDO XIMENES e Soc. Ies. Geographo regio.

3. Epistola hydraulici argumenti, Cl. IOH. P. 84. ANTONII BATARRA ad Cl. PISTOI in qua ratione et experientia probatur: interdum aquam in canalibus curuis, curuatura aequabili, quae circuli quartam non aequaret, promptius ac citius, caeteris paribus, moueri, quam in canalibus rectis, qui ad curvas illas essent ut chorda ad arcum.

4. Cl. CANDIDI PISTOI responsio ad hanc p. 95. epistolam.

5. *Dissertatio de cometis prima* Auctore Cl. DO. P. 112. MINICO TROILI ex soc. Ies.

6. *Observatio lunaris eclipseos, die 17. martii 1764.* P. 186. *habita in obseruatorio Florentino, a Cl. LEONARDO XIMENES atque ad tempus verum reducia.*

7. *Observationes de chordis communibus disci lunaris et solaris, et de sinibus versis, ex parte solarium illuminatis relictis in eclipsi solari d. 1. aprilis 1764. factae cum Telescopio Neutoniano quatuor pedum Parisiorum.* Auctore EODEM. P. 190.

8. *Observationes de digitorum obscuratorum in immersione et emersione eclipseos solaris, factae cum telescopio Gregoriano pedis unius Parisini.* Auctore Cl. MICHAELE CIOCCHI Geometra. P. 196.

p. 201. 9. *Observationes de copia pluviae, ab anno 1763. ad 1765. in urbe Siena delapsae, quibus eae corriguntur, quae in Tom. II. p. 226. propositae sunt.*

p. 209. 10. *De irritabilitatis legibus, nunc primum sancitis, dissertatio in tres partes distributa.* Auctore Cl. FELICE FONTANA in Lyceo Pisano Bot. Publ. acad. scient. Bonon. socio. Pars prima legem primam proponit, *de irritabilitatis actione, singulis fibrae contractionibus, nouo semper stimulo, excitanda.* Comparauit quidem Noster primum irritabilitatem cum elasticitate, et dum haec vibrationes continuat, illam quoque, sine noua vi, in contracto et relaxato musculo iterum continuari posse credidit; sed tentaminibus, in corde variorum animalium institutis, contrarium vidit, cum nouus semper ad continuandam irritabilitatem requireretur stimulus. Ostendit enim, miseram esse conditionem hominum, si variae partes, quae alternatim in corpore flectendo et extendendo mouentur, stimulo semel recepto, non quiescerent, sed praeter voluntatem ad alternos motus continuandos vrgerentur. Comparat itaque Cl. Auctor irritabilitatis effectus cum elasticitate, et, licet in musculis violenter contractis, antequam relaxentur, sine externo stimulo continui renisus oscillatorii obseruentur, ad internas tamen aeris, elasticitatem recuperandam molientis, et fluidorum subtilissimorum in vasis minimis motus attendendum esse monet, etsi sensibus non euidenter pateant. Euidetius autem nouam stimulorum necessitatem in motu cordis quiescente iterumque excitato, cerni, declarat.

p. 219. In parte secunda *de irritabilitatis vi post citum duntaxat tempus pro varia fibrae indole et statu iterum excitanda* differit. In variis itaque animalibus tentamina, in cordis motu definiendo, instituit, et velocitatem

tatem contractionis maiorem minoremque obserua-
vit, indeque concludit, nec stimulum semper nouam
irritabilitatem efficere posse, quoniam fibra non-
dum eam dispositionem acquisiuit, ob quam ad irri-
tationem suscipiendam apta est, hoc vero acquisito,
etiam tum, cum stimulus iam cessauerit, motum sequi.
In animalibus igitur, ad embryonis statum accedenti-
bus, viuidior et promptior est irritabilitas, in aliis
interualum aliquod cognoscitur, sub quo irritabili-
tatis exercitium, quod in diastole amiserit, recuperare
possit. Subiicit itaque sequentes quaestiones: *An-
non irritabilitatis actio in aliis animantibus citius, in
aliis tardius extinguatur? Annon ex hac longiori aut
breuiori excitatae irritabilitatis perduratione systolum
cordis velocitas pendeat? Annon ex maiori systolum
velocitate oriatur partim pulsus celer, qui a frequenti
omnino distinguitur?* cum enim pulsus celeritas ex
uiuidiore etiam irritabilitate originem ducat, habe-
bit propterea rationem compositam ex ratione hu-
ius viuidioris irritabilitatis, atque ex ratione facilita-
tis illius, qua fibra contracta irritabilitatem amittit:
consequenter pulsus frequentia, si caetera paria po-
nantur, erit in ratione composita ex ratione directa
pulsus celeritatis et inuersa temporis, quod in irrita-
bilitate excitanda post cordis relaxationem insumitur.

Parte tertia de spirituum animalium in mouendis p. 226.
musculis inefficacia agit, et demonstrare suscipit, eos-
dem excitantem duntaxat, nullatenus autem efficien-
tem motuum muscularium causam esse, et demon-
strationem ad tria capita reducit. Primo nimirum
ostendit, musculum semel contractum relaxari non
posse, si fluido nerueo vis mouens adferatur; secundo,
quod relaxationem aliquam passus illico ac semper
contraheretur; tertio, quod contraheretur necessa-
rio tum etiam, cum in statu relaxationis quiescit.
Omnes autem has disceptationes repetere nostrum,

non est, cum saepe non solum fibrae, et muscoli integri huius quoque vitales et voluntarios motus confundere videntur.

p. 232. III. *Historiae descriptio, necessariis illustrata observationibus, de causis sedibusque duorum peculiarium morborum, per accuratam sectionem anatomicam compertis.*
 Auctore Cl. CAROLO TONINI Phil. et Med. Doct. et Acad. senens. Secretario. Prima observatio refert de viro quodam quadraginta annorum, qui macie confectus, nec supinus, nec pronus, nec ad latera inclinatus, cubare poterat, sed sedendo, et capite, brachiis suffulto, somno interdum, minus tamen tranquillo, fruebatur. Reliquae corporis functiones satis placide perficiebantur, et, praeter pulsum languidum et frequentem, nulla morbi latentis signa apparebant. Cum autem aeger nocte quadam in supinum situm se conuerteret, subito expiravit. In disquisitione cadaueris, pectore inciso, magna copia aquarum ex sinistro cauo profiliit, et, hoc accurate disquisito, pulmo huius lateris totus destructus erat, et ex bronchiorum et vasorum ramis, in summitate contractis, membrana, ad dorsi vertebrae et ad ambitum intimum costarum accreta, liuida et attrita conspiciebatur.

Erat ideo hydrops pectoris saccatus, qui vero nec in siti, nec vrinis, nec oedemate quodam aliquod signum praebebat, cum et respiratio ipsa in situ idoneo minus difficilis inueniretur. Ante plures annos pugione inter ultimam veram et primam spuriam costam laesus erat, ita, ut forte ab ea causa morbi initia repetenda sint.

p. 237. Altera observatio virum sexaginta annorum describit, qui mercenarius omnibus aeris iniuriis se exposuerat, et inprimis vini potui indulserat. Hic in nosodochium accedens omnia signa cachexiae confirmatae cum febre quotidiana intermittente matutino

tiſſimo tempore potiffimum accedente, praebebat, praecipuum vero ſymptoma erat denegata fluidorum deglutitio, etſi ſolidiores cibos cum aliqua moleſtia per oſophagum ad ventriculum vrgere poterat. Per ſex menſes ita excruciatuſ, nullis remediis iuuandus, tandem, febre acuta accedente, obiit.

In diſſectione cadaueris colluuiſ ſeroſa circa laryngem inuenta eſt, quae omnem eius fabricam ita deſtraxerat, vt muſculi, cartilagineſ glandulae et ligamenta diſtincte cerni non poſſent. Epiglottis praecipue, ex plana in cylindricam formam conuoluta, naturali tertia parte maior erat, cauum tandem laryngis et aſperae arteriae uſque ad diuiſionem in bronchia, ſcirrhoſis glanduliſ repletum, inueniebatur. Cauſa itaque difficiliſ huiuſ deglutitionis inuenta, vltior diſquiſitio cadaueris non ſuſcepta eſt. Arbitramur autem, reliquas corporis glandulas quoque ſcirrho affectaſ fuiſſe, cum figulo in laboribuſ ſuiſ adſtiterit, et in ventriſ ſiccitate aliis que ſymptomatibuſ, triſteſ plumbi vaporis effectus expertuſ fuerit.

12. *Deſcriptio maxillae foſſiliſ ſingulariſ in terri-* p. 243.
torio Senenſi repertae Auctore Cl. IOSEPHO BAL-
DASSARRI. Prof. Hiſt. naturalis in vniuerſitate
Senenſi. Maxilla animalis inſignis magnitudiniſ eſt,
quae cum dentibuſ Cl. GUETTARD in actiſ ſocie-
tatiſ Regiae Pariſiniſ 1752. deſcriptiſ *) quodam-
modo conuenit, et nobiſ ad elephanti num genus
pertinere videtur.

13. IANUS PLANCUS *de duplici holothurii ge-* p. 255.
nere et de manu marina epiſtola ad PIUM IAN-
NELLIUM. *Pennatulam* primum, ſeu pennam ma-
rinam deſcribit, *grifeam* ſcilicet et *rubram* LINN. et
tentacula *alcyonii* quod LINNAEUS *exor*, alii ma-
num marinam vocant, et quae tanquam ſloriſ parteſ
olim

*) Mémoires p. 349. Tab. III. et IV.

olim descripserat, depinxit, atque in appendice animalium naturam huius zoophyti, quam antea negauerat, candide confirmat.

p. 262. 14. *Coniecturae et observationes circa cochleam marinam fossilem non mutam, quae nouum genus putabatur, inuentam nunc in agro Senensi in alia cochlea fossili non mutata*, Auctore Cl. FRANCISCO CALURI. Singularem testaceorum speciem describit, quae forma quodammodo ad patellas accedit, aut nouum genus constituit, et semper in testaceo fossili, quod ad muricis genus (*purpura retilirostra*) pertinet (an melius *brandaris* L.?) reperitur. Ob formam *crepitu- lam parasiticam* Cl. Auctor vocat. Operculitem non esse, pluribus demonstrare annitur argumentis, quae tamen nobis non ex omni parte satisfecisse, negare non possumus.

p. 278. 15. *Diuersae methodi integrationis quarundam formularum logarithmicarum*. Auctore Cl. D. CAROLO MAI.

p. 301. 16. *Elogium historicum SALUSTII ANTONII BANDINI Archidiaconi, propositum in academia physico criticorum a GUIDONE SAVINI Patricio Senensi anno 1760.*

Huic Tomo inseritur appendix, continens observationes anatomicas. Cl. D. PETRI TABARRANI Anatomiae Prof. Senensi, tribus epistolis comprehensas.

p. 3. In prima epistola, ad Cl. THOMAS PERELLI Prof. Astronom. Pisanum directâ, traditur:

I. Disqui-

1. Disquisitio articuli femoris cum osse coxarum in vetula claudicante. Nec luxatio nec fractura huius vitii causa erant, ligamentum enim capsulare circum circa recte applicatum inueniebatur, cauo vero articuli aperto, ligamentum, rotundum vulgo dictum, non inueniebatur, cartilagine in capite femoris et superiori ambitu acetabuli destructae, et spongiosa substantia ossis, quae sub cartilagine est, simili modo detrita erat. Ob hanc causam itaque extremitas dextra, ad tres digitos breuior sinistra, claudicationis causa detegebatur. Et femoris extremitas, et os innominatum cum acetabulo destructo delineantur Tab. V. fig. 1. et 2. Praeterea etiam de fabrica huius articuli, ad ductum optimorum anatomicorum, breuiter differitur.

2. In disquisitione testiculorum peculiaris ali- p. 17.
qua membrana, super albugineam extensa erat. Haec a vaginali suo modo distincta ex nexu epididymidis cum testiculo surgit et porro circa testiculum extenditur. Commemoratis anatomicorum super hac membrana obseruationibus Tab. I. fig. 1. et 2. eius et partium vicinarum, ad testiculum pertinentium, delineatio exhibetur. Similes delineationes ex cadavere hominis, hydrocele laborantis, proponuntur Tab. VIII. fig. 2. et 3. et Tab. IX. fig. 3.

3. Descriptio duorum sinuum, seu receptaculo- p. 29.
rum durae matris, a latere sellae equinae positorum, qua ostenditur, in cauernosa earum fabrica carotidem et par sextum neruorum cerebri cum origine intercostalis collocari; par quartum vero et quintum peculiaribus quasi vaginis durae matris includi,

4. Cranii humani descriptio et delineatio Tab. p. 35.
VII, in quo ad futuram lambdoideam potissimum multa ossicula triangularia, siue Wormiana dicta, deprehenduntur, cui etiam vertebra prima fortiter coalita est. In annotationibus relatio additur de spina

Spina dorſi maxime incuruata, ſex vertebris lumbo-
rum et vndecim dorſi inſtructa, quae Tab. I. fig. 3.
delineatur; porro ſkeleton gibberosae Tab. II. et
ſpina ſeparatim Tab. III. fig. I. ſternum ſeparatum
fig. 4. exhibentur.

P. 41. In secunda epistola, ad Cl. FELICEM FONTANA Prof. Pisani directa, nonnulla, quae ad corpus pertinent, proponuntur. Traditur primo descriptio valvulae Eustachianae, quae, cum varia ratione in fetu et adultis appareat, dissensum Auctorum in eius descriptione atque delineatione effecit, quam, comparatis inter se descriptionibus anatomicorum, quodammodo componere annititur Noster. Data hac occasione etiam, de valvula venae coronariae, foramine ovali, canali arterioso, aliisque cordis fetus et adulti differentiis, maximam partem ex additis Auctorum testimoniis illustrat. Ipse vero varias delineationes harum partium tradit. Tab. III. fig. 1. foramen ovale cum sua valvula reticulata, ex puella, mox post natiuitatem mortua, ostendit. Tab. IV. fig. 1. Ventriculum cordis dextrum et auriculam coniunctam cum sinu venae cauae dissecta ita proponit, ut valvulae in situ suo conspici possint, fig. 2. Sinum venae pulmonalis et auriculam sinistram aperta monstrat, ita, ut valvula foraminis ovalis cum lacerto fibrarum muscularium ex hac parte optime conspiciatur. Fig. 3. et 4. Tab. V. foramen ovale in homine mediae aetatis quodammodo apertum, et a parte auriculae dextrae et sinistrae delineatum sistit, in quibus potissimum annulum, ad foramen illud positum, declarare suscipit. Tab. V. fig. 3. et 4. Similes dissectiones auriculae dextrae cum sinu venae cauae coniunctae ex infante recens nato proponit. Quibus iconibus doctrina de harum partium mutationibus in variis hominibus egregie illustratur.

In

In tertia epistola, ad Cl. ro. BRANDENII Arimi- p. 77.
nensem scripta, sequentia leguntur.

1. De hermaphroditis praecipue agit, et dissen-
sum Auctorum et characteres dubios ex oblati co-
rum obseruationibus repetit, etsi autem in ea re ni-
hil certi definit, aliquas tamen icones, eam egregie il-
lustrantes, dedit. Tab. VIII. fig. 1. et Tab. IX. fig.

1. Genitales partes externae in homine mediae ae-
tatis, et a parte anteriore, diductis quae femoribus, deli-
neantur, in quibus monstrosi quid inuenit. In pene
nulla mutatio erat, praeter vestigium aperturae vre-
thrae in glande, quod coecum erat, nec in veram
urethram penetrabat; loco scroti duae eminentiae
oblongae, labiis pudendi muliebris similes, apparebant,
nulla vero testiculorum indicia; inter has emin-
tias deprehendebatur fissura longa, angusta, ver-
sus interiores partes non aperta, in fine vero fora-
men exiguum erat, per quod urinam et sperma emi-
sit. Omnibus vero recte pensatis ad virilem se-
xum a Nostro refertur. Tab. III. fig. 3. repetita est
delineatio genitalium ex hermaphrodito in medico-
rum Silesiacorum satura specim. III. observ. II. tab. 2.
tradita.

2. De appendicibus siue diuerticulis intestino p. 99.
rum agit, et Tab. VI. fig. 2. eiusmodi diuerticu-
lum, in intestino ileo repertum, delineat, additque
dissecti intestini exsiccati partem fig. 3. in qua et
apertura ex intestino in diuerticulum et valvulae se-
milunares, seu rugae internae, intestini conspiciuntur.
Etsi vero non negat, haec diuerticula interdum ex
tunicarum relaxatione et distensione oriri posse;
plura tamen et descriptum quoque in prima intesti-
norum delineatione formata esse confirmat, et non-
nulla de herniis subiicit, in quibus incarceratis ad
haec diuerticula simul respiciendum est.

3. Oeca-

p. 108. 3. Occasione maxillae inferioris, sine dentibus conspicuae, quam Tab. VI. figura 1. delineauit, varias obseruationes Auctorum, de eodem argumento, addit.

p. 110. 4. Traditur obseruatio de pullis gallinaceis, plumis iam inuolutis, eodem modo, quo ex ouo incubato prodeunt, in ventre gallinae repertis,

p. 114. 5. Descriptio fetus vaccini, cuius caput monstrosum erat. Deficiebat cum maxima parte maxillae superioris, organon odoratus, oculus vnicus, in fronte collocatus, simul conspiciebatur. Tab. X. fig. 1. delineatio capitis monstrofi proponitur, figura 2 autem interna partium fabrica declaratur, fig. 3. 4. et 5. palpebrae separatae, et reliquae partes vicinae sigillatim delineantur.

p. 129. Additur in fine epistola Cl. FELICIS FONTANA Lect. Publ. Pisani ad Cl. TABARRANI continens obseruationes, super testiculi humani fabricam. Per accuratissimas iniectiones vasorum demonstrauit, vasa arteriosa et venosa spermatica in chorda vasorum spermaticorum non communicare, sed tunc demum, cum circa testiculum in ramis suis ducuntur, Epididymidem non esse nisi canalem vnicum, mirè inuolutum, in eiusque capite plures, quam GRAFFIUS describit, reperiri conos putat. Commemorat quidem tentamina HALLERI et MONROI, ea tamen non accurate satis perlustrasse videtur.

XIII.

Illustrations of natural History, wherein are exhibited upwards of two hundred and forty Figures of exotic Insects, according to their different genera, very few of which have hitherto been figured by any author, being engraued and coloured from nature, with the greatest accuracy and under the Authors own Inspection, on fifty Copper-plates. With a particular description of each Insect; interspersed with remarks and reflexions on the nature and properties of many of them. By D. DRURY. To which is added a Translation into French. London printed for the Author and sold B. White. 1770. 4. 1. Alph. 16½ pl. tab. aen. viuis coloribus pictae 50 et 1 sine col.

i. e.

Illustrationes historiae naturalis, in quibus ultra 240 figurae insectorum exoticorum, quorum pauca huc vsque picta sunt, secundum genera eorum diuersa exhibentur, sub Autoris propria inspectione in 50 tabulis aeneis aeri incisae et viuis coloribus pictae. Cum peculiari descriptione singulorum insectorum, interspersis variis annotationibus et animadversionibus circa multorum naturam et proprietates. Auctore Cl. DRURY.

Cl. DRURY, qui, ni fallimur, mercator vel aurifaber Londinensis est, magnam insectorum copiam ex omnibus terrarum partibus collegit, easque species, quae vel nouae plane ei visae, vel ab
Vol. XVIII. Pars I. K aliis

aliis Auctoribus minus accurate pictae sunt, insigni cum diligentia descripsit, illasque omnes, a peritis harum rerum artificibus aeri incisas, vixisque coloribus pictas nunc edidit. Atque hoc ita praestitit, ut omnino fatendum sit, elegantia et fidelitate has icones ad ROESELIANARUM figurarum praestantiam accedere, cum quibus, si CLERKIANUM opus excipias, nullum entomologicum opus, in tanto huius studii favore comparari adhuc potuit. Termini entomologici vel praecipua scientiae huius vocabula sub initio operis explicantur, eaque explicatio tabula aenea illustratur. In ipsis vero figuris saepe inferius quoque insecti latus pictum est, et magnitudo accurate indicatur; frustra tamen metamorphosin specierum depictarum quaeres. Additur tamen ubique natalis locus, aliaque, quae in singulis annotatione digna sunt, commemorantur. Descriptionibus his versionem Gallicam adiectam esse, ex titulo superius commemorato patet.

- Ipforum insectorum, in tabulis singulis pictorum, nomina, ne recensio eorum Lectoribus forte molesta sit, non addimus. Monemus modo, ad septuaginta species tantum reperiri, quas iam olim LINNAEUS systemati inseruit. Reliqua omnia nova sunt, paucis, quae apud SEBAM PETIVERIUMQUE occurrunt, exceptis. Plurima ex lepidopteris sunt et coleopteris, non desunt tamen etiam, quae ad alios ordines pertineant, imprimisque tales pinguntur species, quae vel forma singulari vel colorum varietate intuentium oculos
- p. 99. alliciant. *Ichneumonis* quaedam species Americana, quam Angli *the mason fly* vocant, mira arte e luto cellulas construit, in quibus ova deponit, singulisque cellulis araneam includit, quo breui proditura proles nutrimento non careat. Alio loco libellularum metamorphosin describit, quam ROESELIIUS,

SELIUS quoque iam habet. *Cerambycem moschatam* cantharidum loco a Cl. GUY Chirurgo adhibitum fuisse (p. IX.) et oleum ex *melöe pro scarabæo* externe in rheumatismo in Suecia adhiberi, monet.

XIV.

Anzeige der hauptsächlichsten Rettungsmittel derer die auf plötzliche Unglücksfälle leblos geworden sind, oder in naher Lebensgefahr schweben, aufgesetzt von D. PHILIPP GABRIEL HENSLER Königlichem Dänischen Physicus zu Altona, Pinneberg und Rantzau. Altona 1770. 8. verlegt David Iversen. Seiten 72. ohne Vorrede kurzen Inhalt und Verrinnerung.

i. e.

Index praecipuorum remediorum in salutem eorum, qui subitam ac violentam passi sunt mortem, seu morti proximi videntur. Auctore PHILIPPO GABRIELI HENSLER.

Cum summam huius libri, vulgo ac medicis profecto vtilissimi, alio iam loco *), vbi et eiusdem recensioem polliciti sumus, cum nostris Lectoribus communicauerimus, insuperque multa remedia, quae a Cl. Auctore laudantur, in his commentariis **) iam indicauerimus, methodus vero his aegris succurrendi omnino ita comparata sit, ne breuiter ea tradi posset; quaedam exempli loco commemoremus, ac Lectores ad lectionem huius libri, qui ob breuitatem aequae ac vtilitatem placebit, amandemus.

Ad clysmata cum fumo herbae nicotianae, inter p. 8 cuius species illam praefert, quam *Cnaster* dicunt,

K 2

applicanda,

*) vid. comment. nostr. Vol. XVII. p. 352.

**) vid. ib. in nota addita.

applicanda, instrumenta varii generis a mechanico NEUBERT, qui Hambürgi moratur, composita hic laudantur. Quodsi vero haec enemata cum fumo herbae nicotianae non applicari possunt, inflationem aeris per follem in anum interea suadet. Bronchotomiam Cl. Auctor non cum acu triquetra instituit, quoniam tum vulnus dilaceratum difficilius sanatur, ac emphysemati plerumque locus datur.

p. 24. Laqueo vel variis vaporibus suffocatis succurrit Noster, vti apoplexia tactis, ita tamen, vt aeris impuritas tollatur, debilitas in primis analepticiis atque cardiacis iuuetur, ac gangraenosa ac sphacelosa angina in suspensis arceatur, ad quod efficiendum, si necessitas alia remedia denegat, atramentum, cum dupla parte aquae dilutum, suadet in epithemate. Rursus pavimentum domicilii lixiuio e cineribus vel cineribus ipsis inspergit. Sulphureis vaporibus occurrit Noster linteo madefacto cum solutione salis marini seu culinariis, cinerum clauellatorum seu salis tartari, quod ante os est tenendum. Nec minus venena mineralia temperare putat Noster per salia lixiuiosa seu saponem.

p. 59. Cl. Auctor morbum rigidum seu cerealem vsui panis, ex recentibus cerealibus parati, adscribit, vomitoriaque ab initio morbi, camphoram cum aceto, radice helenii et baccis iuniperi in eo suadet.

p. 61. Contra morsum canis rabidi, praeter consueta auxilia, in et externum mercurii usum Noster commendat, seu diuretica, nec non vulneris suppurationem promouere oportet medicum.

Noua physico medica.

Almae Carolinae Illustris, *Cassellis Hassorum* florentis Professores, in Facultate medica sunt hi:

I. I. HUBER philosophiae et medicinae doctor, anatomiae et chirurgiae professor publicus ordinarius, decanus prouincialis perpetuus, serenissimi Landgrauii Hassiae consiliarius aulicus et archiater, aulae Baadendurlacensis medicus, facultatis medicae patriae, quae Basileae est, collega et academiae caesareae naturae curiosorum, societatum scientiarum regiarum Londinensis et Berolinensis atque Helueticae sodalis.

IOANNES EPHRAIM MUTILET medicinae doctor, consiliarius aulicus et archiater, ciuitatis Cassellanae physicus, ac collegii medici membrum.

THEODORUS AUGUSTUS SCHLEGER med. doct. Serenissimi Hassiarum Landgrauii consiliarius aulicus et medicus, therapiae medicae et chirurgiae practicae professor publicus ordinarius, collegii medici socius et physicus prouincialis.

IOANNES HENRICUS BRANDAU Serenissimi Landgrauii copiarum militarium chirurgus supremus, et professor ophthalmices ordinarius publicus, collegii medico chirurgici socius.

GEORGIUS GUILIELMUS STEIN medicinae doctor, Serenissimi Hassiae Landgrauii medicus aulicus, medicinae, chirurgiae et artis obstetriciae professor publicus ordinarius, collegii medici et medico chirurgici sodalis.

CHRISTOPHORUS HENRICUS BOETTGER medicinae doctor, et botanices professor publicus ordinarius, nosocomii Gallici medicus nec non collegii medici membrum.

Facultas medica *Parisiensis*, acceptis numis a Cl. CUVILLIERS DE CHAMPOY AUX medicinae doctore, ad proponendam quamdam quaestionem, praemio condecorandam, decreto singulari die 4. decembris 1771, vt auctoris voluntati satisfaceret, constituit secum, duobus sequentibus annis quaestionem, quae vtilitatem summam respiciat, mouere, illique praemium ducentarum librarum Gallicarum tribuere. Quae ad annum 1772 pertinet, sic se habet: *Num possint morbi contagiosi praeuideri, arceri, ac si iam progressi sint, impediri? (S'il est possible de prévoir les maladies épidémiques, et quels seroient les moyens de prévenir ou d'en arrêter les progrès?)*

Inuitantur ad hanc quaestionem soluendam omnes cuiuscunque regionis, exceptis huius facultatis doctoribus baccalaureisque. Elaborationes vel in lingua Francica vel Latina sunt conscribendae, et decano facultatis eodem anno tradendae. Ceterum legum, quae obseruandae sint, eadem est ratio, ac apud alias academias.

Academia regia chirurgorum *Parisina* 1773. hanc quaestionem eruditorum examini subiecit: *Quinam esset influxus rerum nonnaturalium in operationes chirurgicas? (Quelle est dans le traitement des maladies chirurgicales l'influence des choses nommées non naturelles?)*

Praemii pretium cum legibus, quae in mittendis commentariis attendendae sint, cum in superioribus *) saepius sunt narrata, hic non curamus, idque solummodo monemus, ante diem vltimum decembris 1772 elaborationes academiam exspectare.

Cum academia scientiarum, artium et literarum elegantiorum *Diuionensis*, anniuersaria sua solemnitatem die 18 augusti 1771. celebrata, intelligeret, ad

quae-

*) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 355.

quaestionem, eiusdem anni praemio dicatam, et actionem acidorum in olea etc. *) concernentem, vnum modo bene respondisse, praemium non potuit distribuere. Haec vero vna elaboratio quamquam academiae non displicuit, tamen non potuit praemio ornari, quoniam Auctor, saponibus in quinque species distributis, iisque docte quidem perquisitis, non id definit, quod academia in votis habuit. Quapropter minime *Eadem* in ea potuit acquiescere, sed, cum eandem materiam penitus exhaustam cupiat, differre hanc quaestionem constituit ad annum 1774 usque, ut iis, quibus hanc rem persequi placebit, tempus concederetur, experimenta rite instituendi, et observationes accurate tradendi. Praemium, quod expectare licet, est trecentarum librarum Gallicarum.

Reliqua, quae in commentariis pariter conscribendis, quam mittendis scitu sunt necessaria, commemorauimus loco, paullo supra indicato.

Iam vero quaestionem, ab *Eadem*, ad praemium 1774 reportandum, propositam, enarrabimus :

In quibusnam morbis medico mox agendum est, in quibus vero expectandum et in quibus hoc vel illud praefendum, quatenam sunt signa, ex quibus medicus intelligat, vel agendum esse sibi, vel quiescendum, usque dum tempus opportunius medicamenta applicandi appareat? (Quelles sont les maladies dans lesquelles la médecine agissante est préférable à l'expectante et celle ci à l'agissante, et à quels signes le médecin connoit, qu'il doit agir ou rester dans l'inaction, en attendant le moment favorable pour placer les remèdes?)

Eam quaestionem, quae ad annum 1775 pertinet, cum non spectet ad nos, mittimus.

K 4

Regiae

*) vid. comm. nostr. Vol. XV. p. 708. Vol. XVII. p. 349.

Regiae academiae scientiarum *Burdigalensi* ab amico literarum 12000 librae gallicae sunt donatae, quarum vsurae quotannis impenderentur ad quaestionem, ab Eadem academia vulgatam, et ex eiusdem iudicio probatam, praemio ornandam. Quaestio est haec: *quaenam est optima via, qua serui aethiopes, ex Africa Americam transferendi, a crebrioribus letalibusque morbis, sibi in hoc itinere funestis, caueantur?*

Quo vero haec res attentis obseruationibus recte, que instructa experientia iuste absolueretur, eandem Academia ad primum ianuarium 1777 distulit. Praemium distribuetur 1778. et elaborationes ita tradendae sunt, vti supra *) monuimus.

Trium quaestionum, ab Academia scientiarum, quae *Bruxellis* floret, atque 1769 est fundata **), praemiis 1772 destinatarum, prima est: *quinam fuerunt nationis Belgicae ante septimum seculum vestitus, quaenam lingua, agricultura, commercii, artium ac scientiarum ratio?* (*Quels etoient l'habillement, la langue, l'état de l'agriculture, du commerce, des arts et des sciences des peuples des Pays-bas avant le septieme siecle?*)

Altera disquirendi occasionem quaerit, *quodnam est remedium efficacissimum ac paratissimum erucas, arboribus plantisque inimicas, destruendi? Potestne hoc praestari per suffimigia minus sumtuosa, vel aliis simplicioribus remediis, quae nec arboribus, nec plantis obfint?* (*Quel est le moyen le plus efficace et le plus prompt pour détruire les chenilles, qui s'attachent aux arbres et aux plantes? Peut on les détruire par des fumigations, qui ne soient point dispendieuses, ou par d'autres moyens simples, bien entendu, qu' ils ne nuisent ni aux arbres ni aux plantes?*)

Tandem

*) vid. comment. nostr. Vol. XV. 173. et 707.

**) ib. Vol. XVII. p. 345.

Tandem in tertia quaestione optat Academia, ut disquiratur, *quaenam sint plantae in Belgio noxiae, quae venenata sua indole hominibus aequae ac bestiis officiant? quaenam sint symptomata, in iis ipsis oriunda, quaenam remedia simpliciora, quibus obviam istis eundum sit?* (*Quelles sont les plantes nuisibles des Pays-bas, ou qui contiennent un poison tant pour les hommes, que pour les bêtes; quels en sont les accidens et les symptômes, qu'ils produisent sur l'une et l'autre espèce, et quels sont les moyens les plus simples de les prévenir?*)

Harum trium quaestionum tria quoque sunt destinata praemia, quorum singulum constat moneta aurea viginti quinque numorum aureorum. Elaborationes lingua Latina, Flammandica vel Gallica conscribendae atque ante finem iulii 1772 cum Cl. GERARDO, qui academiae ab epistolis est, sunt communicandae. Ceterum et *Eadem* observat aliarum academiarum leges.

Regia academia scientiarum artiumque bonarum *Mantuana*, quae in quatuor classes distincta est, uti supra *), dum eius originem ac constitutionem declarauerimus, a nobis est narratum, quatuor quoque quaestiones ac praemia ad annum 1772 proposuit. Quas, cum omnes a nostro instituto non alienae videantur, hic commemorare non incongruum duximus.

Ac prima quidem quaestio, quae ad politicam et oeconomico philosophicam pertinet classem, ita comparata est: *quomodo infantes ex infima plebe sunt educandi, ut frugis et patriae utiles evadant?* (*quelle doit être l'éducation des enfants du bas peuple, et de quelle manière elle peut être dirigée vers le plus grand bien public?*)

K 5

Altera

*) vid. comment. nostr. Vol. XIV. p. 367.

Alterà quaestio ad mathematicam classem spectat, atque ita est formata: numne experimenta Cl. MARIOTTE in tractatu suo de motu aquarum *) satis probent, aquam in quibusdam canalibus in superficie superiore maiori cum impetu fluere, quam inferiore; an sint eiusmodi canales, et quamnam altitudinem atque profunditatem ad resistentias superandas exigant? (Si les experiens DE MARIOTTE dans son traité du mouvement des eaux **) sont suffisantes pour prouver, que dans quelques canaux l'eau a plus de rapidité à sa surface, qu'immédiatement au-dessous; et quelle profondeur ils exigent par rapport aux forces résistances.)

Tertia medicam attinet classem atque sic se habet: cur maxima hominum pars potissimum moriatur infantes, et quanam sint remedia simplicissima atque efficacissima, ad servandam infantum vitam? (de développer, quelles sont les causes principales, qui font que la majeure partie des hommes meurt dans l'enfance, et quels sont les remèdes les plus simples et les plus efficaces pour conserver la vie des enfans?)

Quarta denique, ex physica classe deprompta, quaestio desiderat causam, cur graeci in educatione infantum musicam commendarint? quamnam illa ibi conficeret partem, quanam esset fixae institutionis et determinatae vis, et quinam inde ex quibusdam eorum educationis partibus, si easdem ad nostram, qua iam utimur, applicarem educationem, redundarent fructus? (quelle fut la cause, qui fit entrer la musique dans l'éducation des grecs? quelle partie elle en faisoit? quelle étoit la force d'une institution fixée et déterminée et quelle avantage on pourroit tirer des différentes parties de l'éducation ancienne, si on les faisoit entrer dans le plan de la moderne.)

Missis

*) cap. 2. serm. 3. reg. 5.

**) 2me partie 3me discours 5me regle.

Missis reliquis huius academiae legibus, quoniam ex superioribus *) patent, habeto, praemium, quod constat moneta aurea, quinquaginta florenorum pretio, ex secunda classe duplex expectari posse ab eo, cui ab academia adiudicabitur, ac elaborationes mittendas esse, durante octobri 1772.

Academia scientiarum literarum elegantiorum et artium *Rothomagensis* praemium quaestionis, ex chemicis ac physicis doctrinis depromptae, quae ita erat comparata: *postquam notus est argillae in uniuersum character, chemicae atque physicae differentiae earum argillae specierum, quae appellantur boli et terra fullonum, sunt definiendae **)* tribuit Cl. CAR. FRANC. CHELLE pharmaceutae seniori, nosocomii regii Parisiensis. Commentarius inscriptus erat: *in noua fert animus.*

Cl. GODOFREDUS LUDOLPHUS GRAS-MANN praemium reportauit quinquaginta imperialium, quaestioni 1770 dicatum, a libera societate oeconomica, quae *Petropoli* floret. Proponebatur nimirum tum a societate hoc problema: *Declarantur facillimi modi, nec rusticorum opes superantes, quibus, pro climate soli prouinciae Coporiensis, fimo siue luto (Kittis) sine eius iniustione possit fertilis reddi atque sic conseruari ager?* Elaboratio inscripta erat: *sunt ceteri homines non ut incolae.*

Academia, quae in incrementum agriculturae condita est *Florentiae* ac nomen gerit vernaculum *Georgofili*, uti nuper retulimus ad Lectores ***) praemium

*) v. l. c. it. ib. Vol. XV. p. 175.

**) vid. comment. nostr. Vol. XVI. p. 708.

***) vid. comment. nostr. Vol. XIV. p. 366.

mum 1773 optimae elaborationi huius quaestionis dicauit: *communicetur incolis circa Toscanam forma optima et conuenientissima, secundum quam schola agriculturae utilissima possit constitui; adiungatur simul optima methodus educationis liberorum rusticorum.* (*Le projet le meilleur pour les Toscans, d'une école d'agriculture la plus avantageuse et tout à la fois le système le plus utile d'éducation pour les enfans des campagnes du pays.*)

Commentarii communicandi sunt decembri 1772 Ill. Comiti PIETRO PERUCCI vel Cl. SAVIERIO MANETTI, quae Academiae ab epistolis sunt. Quantum esset praemii pretium, ac quaenam leges iis, qui cum Academia agant, essent seruandae, supra enarrauimus *).

Societas agriculturae, quae in *Moraviae marchionatu* floret, 1773 hanc quaestionem cum praemio monetae aureae quadringentarum circiter librarum gallicarum eruditorum virorum examini subiecit: *Quaenam sunt optimae methodi sylvarum constituendarum, colendarum, augendorumque eorum prouentuum, caritatis lignorum impediendae, in dies iam crescentis?* (*quels sont les moyens le plus propres à entretenir les forêts à les cultiver et en augmenter le produit et à faire cesser la disette de bois, qui augmente de jour en jour?*)

Exhibeantur commentarii diutissime Latina, Germanica et Francica lingua ad finem huius 1772 anni.

Societas Regio Electoralis scientiarum *Zellenfis* distribuet exeunte ianuario 1773 monetam auream centum et triginta duarum circiter librarum Gallicarum optimae elaborationi *de historia morborum, a pane, ex recentibus cerealibus parato, profectorum.* Eodem tempore destinat *Eadem* praemia honoraria (*des gratifications*),

*) v. l. c.

ons), primo, qui tutissimum modum *secale cornutum* destruendi communicaturus est, secundo, qui *fructum*, quem ex *coccinella sylvestri* ibi reperiunda, et ab incolis *kermes* vocata, *redundare* asserat, determinabit, ac tertio, qui methodum optimam, *nicotianam* vel in pulverem redigendi, vel ad *subtionem* aptam reddendi communicabit.

(Pour l'histoire des maladies occasionées par le pain fait des grains nouveaux. 1. à celui qui aura trouvé le moyen le plus sur de détruire l'ergôt. 2. à celui, qui aura le mieux détaillé le parti, qu'on peut tirer de la cochenille sauvage, qu'on trouve dans ce canton, et qu'on y nomme Kermes. 3. à celui qui aura donné la meilleure manière de préparer et d'accommoder le tabac, tant en poudre, qu'à fumer.)

Erfordiae professionem ordinariam medicinae Experientissimus atque Excellentissimus GUILIELMUS BERNHARDUS TROMSDORF, incipiente hoc 1772 anno, adiit.

Viennae successit b. Ill. GERARDO VAN SWIETEN *) Cl. ANTONIUS STÖRCK.

Quedlinburgi die 14 februarii 1772 Cl. IOANNES HENRICUS PFUTSCH medicinae doctor, principis regii archiater, obiit.

Ienae exeunte februario 1772 Experientissimus CHRISTIANUS RICKMANN professor medicinae ordinarius cum nimis praematura morte vitam commutavit.

Parisiis die 28 martii 1772 Cl. CAROLUS PIGNOT DUCLOS Galliae historiographus ex quadraginta perpetuis Francicae academiae inscriptionum
et

*) v. comment. nostr. hoc vol. p. 159.

et literarum elegantiorum Secretariis vnus, sexagesimo octauo aetatis anno e viuis est ereptus.

Tabingae die 10 aprilis 1772 Cl. FERDINANDUS CHRISTOPHORUS OETTINGER medicinae doctor atque professor ordinarius, Academiae electoralis scientiarum vtilium Moguntinae socius extinctus est.

Lubecae Experientissimus ZACHARIAS VOGEL variarum societatum sodalis die 18 aprilis 1772 e rebus humanis exemptus est.

Regiomontii die 25 maii Cl. IOANNES GODOFREDUS TESKE Propraeses consistorii officialis physices professor ordinarius, ob experimenta circa electricitatem inprimis clarus, sexagesimo nono aetatis anno est confectus.

Erfordiae die 14 martii 1772 Cl. IOANNES PHILIPPUS NONNE medicinae doctor ac professor primarius, facultatis medicae senior atque decanus academiae Electoralis, scientiarum, quae ibidem floret, assessor et alumnorum electoralium inspector, quadragesimo tertio aetatis anno expirauit.

Londini die 24 decembris 1771 Cl. EMANUEL SWEDENBORG, magnus regis atque regni Suecici astronomus rerum metallicarum collegii adfessor, et Academiae scientiarum Suecici sodalis, mortuus est. Annos viuendo attigit octuaginta quatuor.

Ibidem die 18 decembris eiusdem anni PHILIPPUS MILLER, qui horto Chelseano botanico praeerat, et botanicae societatis Florentinae erat socius, octuagesimo aetatis anno desit viuere. Huius viri celebritas atque studium assiduitatis in rebus botanicis disquirendis tanta tamque nota viris eruditis

ditis sunt, vt iis hic vltius enarrandis merito superfedere queamus.

Ibidem exeunte ianuario 1772. Cl. D. KNIGHT inter primos magnetis artificialis inuectores referendus, diem obiit supremum.

Ibidem die 27 aprilis eiusdem anni Cl. THOMAS NUGENT desit viuere.

Die 14 maii 1772 academia *Göttingensis* quadragesimo aetatis anno Cl. PHILIPPUM GEORGIIUM 'SCHROEDER philosophiae ac medicinae doctorem, huiusque professorem publicum ordinarium et archiatrum regium amisit, cuius eruditio aequae ac morum integritas, nec non magna aegris inferuendi cupiditas ita ab omnibus aestimatur, vt Academia tanto seuerius lugeat, quanto nimis mature illi est ereptus.

Cl. IOANNEM TAYLORUM in monasterio circa Pragam aetate prouectum hoc 1772 anno exspirasse nuper relatum legimus.

Leucopetrae Experientissimus GOTTLIEB CAROLUS SPRINGSFELD die 13 martii 1772 hoc eodem, ac praeterito anno morbo epidemico obiit. Annos viuendo attigerat quinquaginta octo.

Viennae die 28 iunii 1773 septuagesimo secundo aetatis anno Ill. Liber Baro GERARD VAN SWIETEN praefectus ordinis equitum St. STEPHANI sacrae romanae imperialis et regiae apostolicae maiestatis consiliarius, archiater primarius, praepositus bibliothecae caesareae aulicae, praeses facultatis medicae Vindobonensis perpetuus, praeses librorum censurae, director rerum omnium in regionibus Austriacis haereditariis ad medicinam spectantium, Academiarum scientiarum imperialium Petro-politanae

politanae et chirurgici Parisinae, instituti Bononiensis, societatum medicae Edimburgensis, Harlemensis, botanicae Florentinae, teutonicae Ienensis, Roboretensis etc. socius, gangraena senili ita tentabatur, vt tandem succumberet.

Carissima nobis fuit vita et amicitia IOANNIS GOTTHELF HERRMANNI medicinae doctoris quem, quamdiu vixit, et ob literarum amorem, et ob singularem virtutem amicissimum habuimus, cuiusque desiderio tum, cum literarum causa in itinere fuit, non parum sollicitudinis sensimus, Vtinam ergo, vt tunc votis nostris redditus est, ita nuper ratas fecissemus preces, cum hoc anno 1771 morbo epidemico correptus est, qui *Chemnitii*, vbi vixit, superiore anno plures absunxit. Sed tanta fuit mali vis, vt morbus, statim putridus factus, eum die 13. martii conficeret, qui paulo ante similibus mali medicinam pluribus attulerat. Nimirum hoc ille egerat ex eo tempore, quo Lipsiam venit, vt se uero literarum studio aliorum vrbis se praepararet, in eaque re nec labori, nec tempori, nec sumptibus parceret, diuitiasque, a Deo sibi concessas, vel ad liberalitatem, vel ad ipsas literas, nihil autem ad delicias conferret. Argumento esse potest eius inauguralis disputatio *de osteosteomate* *) tam multis splendidisque figuris aeneis ornata, vt nisi ipsi volupe fuisset, aliis prodesse, omnem illum sumtum haud dubie subterfugisset. Quam utile rursus iter ei fuerit, declarat alia eius dissertatio *de modo cauendae corruptionis corporum naturalium in museis*, quae, nisi qui plura ex hoc genere vidisset, habere neminem auctorem potuit. Cum tristi ergo desiderio viri nobis amicissimi et doctissimi saepe solliciti recordabimur, fuisse HERMANNUM et in nos magnam

*) Lips. 1767. 4. c. tab. aen. 6.

magnam iacturam fecisse. Nunc, quod vnum potuimus, eius memoriam hio pie recolendam existimauimus.

Parisis die 22 februarii 1772 ex decreto amplissimi senatus Atrebatii cautum est, ne mortui ante viginti quatuor, ac, qui subito sunt exanimati, ante quadraginta octo horas terrae mandarentur; caput vero eorum ab omnibus velamentis, linteaminibusque liberum semper maneret.

Lugduni Batauorum celeberrimus HIERONYMVS DAVIDES GAVBIUS, cum ab Augustissima Russorum Imperatrice medici, in medicina facienda versati, eius auctoritate ac commendatione desiderarentur, elegit experientissimos viros P. WOENSEL, IOANNEM DIEZ et FRIDERICVM AVGVSTVM SCHEIDIVM, qui itaque, designati cum annuo stipendio, Petropolin se conferrent proxime, ibique aegrorum curam habebunt.

Cum morbi cuiusdam indoles, qui in Dania epidemice grassabatur, haud sit cognita, ideoque nec iusta huic malo remedia pateant, collegium regium medicum, quod Hafniae est constitutum, medicos inuitauit, ad morbi huius rationem, causas, symptomata ac signa obseruanda, persequenda ac definienda, vt methodus, huic medendi idonea, excogitari, formari atque stabiliri posset. Expectari potest, ab eo, cui in hanc rem inquirere placebit, si collegii adfessoribus satisfaciat, praemium centum imperialium. Elaborationes autem ante finem octobris 1772 collegio regio medico Hafnienfi sunt tradendae.

XVI.

Supplementum alterum indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1764 prodierunt.

Catalogue hebdomadaire, ou liste des livres, estampes, cartes ordonances, edits, declarations, arrêts, qui sont mis en vente chaque semaine, tant en France, qu'en pays étrangers, l'indication des volumes, du nombre et de la grandeur dont ils sont formés les noms des auteurs, la nature du papier et du caractère etc. que l'on a employés et les adresses des libraires ou autres, qui les vendent. Année 1764. à Paris, 8.

Uitgezogte verhandeligen uit de nieuwe werken van de sociteiten der weetenschappen in Europa, en van andere geleerde mannen, met naauwkeurige afbeeldingen. Negende deel. Amstel. 8.

Acta Heluetica, physico-mathematico-anatomico-botanico-medica, figuris aeneis illustrata Vol. V. Basileae, 4.

Bremisches Magazin zur Ausbreitung der Wissenschaften. 6ter Band, 3tes St. Bremen, 8.

Abhandlungen und Beobachtungen, durch die ökonomische Gesellschaft zu Bern gesammelt, des 5ten Jahrganges 2tes Stück. Bern, 8 mai.

Physicalisch ökonomische Auszüge aus den neuesten und besten Schriften, 6ten Bandes 1. 2. 3 und 4tes Stück. Stuttgart, 8.

Kunstmagazin, oder Abhandlungen zur Beförderung der Naturkunde, der Künste, Manufacturen und Fabriken, 2 Th. Berlin, 8. m. K.

Neue Berichte von gelehrten Sachen in dem Jahre 1763.
aus.

ausgefertigt von einigen Mitgliedern der Academie zu Rosstock. Rosstock, 8.

Le gazettier américain, contenant un détail exact de toutes les parties du nouveau monde leur situation, leur climat, la nature du sol, leur productions et leur état ancien et moderne: leurs genres, leur manufactures et leur commerce, avec une description exacte de villes, des terres, des ports, des bayes, des rivières, des lacs, des montangues, des passages, des fortifications: le tout dans l'objet de mettre sous les yeux des lecteurs, l'état présent des choses dans cette partie du monde, les vues et les intérêts des différentes puissances, qui ont des possessions en Amérique. à Livourne, 8.

Uitgeleeze natuurkundige of filosofische Verhandelungen, waarin berigt gegeven word, aangaende veele voornaeme deelen van de natuurkunde en natuurlyke historie; als mede van de nieuwe ontdekkingen en waarneemingen door voornaeme natuurkundigen, in verscheide gedeelten des aardryks gedaan. Derde deel, tweede stuck. Tot Amsterd. 8.

Neue ökonomische Nachrichten. Erster Theil, Leipzig, 8.

Le bon Jardinier, Almanach pour l'année 1765, contenant une idée générale des quatres sortes des jardins, les regles pour le cultiver, la manière de les planter et celle d'élever les plus belles fleurs. à Paris, 24.

De l'agriculture — *Mandauimus horrea fulcis, infelix lolium et steriles dominantur auenae.* à Paris, 12.

Agriculture complete, ou l'art d'améliorer les terres, trad. de l'Anglois de MORTIMER, sur la sixième édition, augmentée des plusieurs traités qui manquent à cet ouvrage. à Paris.

Manuel du laboureur, ou détail des tous les soins, qu'il doit se donner pour le gouvernement de la terre, et de ses fonds, pendant le douce mois de l'année; traduit de l'Anglois. à Paris, 12 mai.

Vollständige Abhandlungen vom Wiesenbaue, sowohl dem natürlichen als künstlichen, durch ein neues System mit dem Acker- und Weinbaue vereinigt. Neue vermehrte und verbesserte Auflage. Mit einem Anhang. Stuttgart, 8.

Besonderer Anhang zur vorhergehenden Auflage. ib. 8.

Unterricht von Pflanzung und Wartung der Maulbeerbäume und Seidenwürmer. Leipzig, 8.

Nachricht von denenjenigen Stücken aus dem Pflanzenreiche, welche in den Apotheken der meisten Länder Europens aufbehalten werden müssen, zum Gebrauch der Apotheker verfertiget, Dresden, 8.

Manuel de botanique, contenant les propriétés des plantes utiles pour la nourriture, d'usage en médecine, employées dans les arts, d'ornement pour les jardins, et que l'on trouve à la campagne aux environs de Paris. à Paris, 12.

Le fleuriste Hollandois, ou gouvernement des jardins à fleurs. à Amsterdam et à la Haye.

Les propriétés remarquables de la vertu de la lumière par les airs en général, par plusieurs milieux refringens, sphériques et concentriques, avec la solution des problemes qui y ont rapport, comme les fractions astronomiques et terrestres, et ce qui en dépend. à la Haye, 8. c. f.

Nouvelle théorie des mouvemens de la lune dans laquelle l'auteur établit félon les loix mechaniques un nouveau mouvement de la terre, et d'ou il tire d'une manière demonstrative la cause physique du flux et reflux de la mer. à Paris, 12.

Mémoi-

Mémoires sur les eclipses annulaires du soleil et principalement sur celle du 1 avril 1764. lus à l'assemblée publique de l'académie des sciences de Lyon, le 23. fevr. 1764. par un Académicien.

Mémoire sur le canal de Bourgogne, qui a remporté le prix de l'académie de Dijon en 1763. à Dijon, 8.

Traité de l'eau. à Paris, 12.

Grundvesse der Chemie, Metallurgie, oder Schlüssel der Weisheit zu der hohen Pforte der Natur 2tes Stück. Franckfurth, 8.

Art du raffineur de sucre. à Paris, fol. c. f.

Physicalische und moralische Abhandlung vom Taback-rauchen; worinnen von dessen Schädlichkeit und Nutzbarkeit gehandelt wird. 8.

La médecine et la chirurgie des pauvres, qui contient des remèdes choisis, faciles à préparer et sans dépense, pour la plus part des maladies internes et externes, qui attaquent le corps humain. à Paris, 12.

An essay on the more common West-India diseases and the remedies, which that country itself produces, to which are added some hints on the management etc. of Negroes by a Physieian in the West-Indies. London, 8.

The modern practice of the London Hospitals. ib. 8.

Recueil de dissertations anatomico-médicales. à Amsterdam, 8.

The antigonorrhoea, calculated for gradually extirpating the syphillitic contagion. Lond. 8.

Abhandlungen von vermischten Krankheiten, worinnen gezeigt wird, wie man alle Krankheiten mit und ohne Salivation sicher und geschwind aus dem Grunde heilen könne. Dreßden, 8.

Sammlung merkwürdiger Abhandlungen vom Krebs, worinnen die Ursachen desselben untersucht, und zwey geheim gehaltene Mittel zu dessen Heilung bekannt gemacht werden. Frankfurt, 8.

Midwifery analysed and the tendency of that practice detected, and exposed. Lond. 4.

Ars medendi, siue doses medicamentorum omnium tam Galenicorum, quam chemicorum in pharmacopoea collegii regalis medicorum Londinensis impressa A. D. 1746, ordine alphabetico exaratae, atque indice morborum accommodatae; cura et opera medici in Staffordiae comitatu. London, 8.

Apothekerordnung, nach dem neuaufgelegten Wienerischen dispensatorio pharmaceutico. Wien, fol.

Apothekertaxe vor die Braunsch. Lüneburg. deutsche Länder. Braunschweig, 4.

Apothekertaxe der Stadt Basel. 4.

Kurzgefaßter Unterricht von der Hornviehseuche. Basel, 8.

S. S. ADAMI diss. de causis quibusdam specialibus apoplexiae, observationibus anatomicis rarioribus confirmatis. Halae, 4.

Familles des plantes par Mr. ADANSON de l'académie des sciences. à Paris, 8. 2 Voll.

M. AKENSIDE de dysenteria commentarius. Londini, 8.

Verhandeling over de natuurlyke oorzaaken der ziekte onder het rundvee, en derzelver langere duuringe als te vooren; waarin zeer waarschynlyke reedenen gegeven worden van vreezen, dat deeze ziekte eene landziekte zal blyven en daarom de inenting derzelve aan kalvers en jonge beesten als het beste middel tot voorkooming van de kwaade gevolgen deezer ziekte, en te gelyk als zeer nuttig en voordeelich word aangepree-

preezen. Gaande vooraf twee vertoogen, gezonden aan de Hollandsche Maatschappye der weetenschappen ter beantwoording eener vraag over deeze stoffe, in 1759. voorgesteld, en 1760 herhaald door ELKO ALTA. te Leeuwaard. 8.

ARETAEI CAPPADOCIS de caussis et signis acutorum morborum libr. septem. Venetiis, 8.

E. ARGYROPULI diss. de apoplexia. L. B. 4.

Adhérences et accretions des poumons à la pleure, et leurs effets par rapport à la respiration, considérés relativement à la théorie et à la pratique dans une lettre au Docteur GEORGE BAKER etc. à Londres, 8.

AUG. BAKKER diss. de raucedine, Harderouici, 4.

Manuel de chymie, par Mr. BEAUME. à Paris, 12.

Mémoire pour servir à l'histoire de l'usage interne du mercure sublimé corrosif, principalement dans les maladies vénériennes par Mr. LE BEGVE DV PRESLE. à Paris, 12.

Dictionnaire des fossiles par Mr. BERTRAND. à Avignon, 8.

F. BESANCON diss. de morbis ossium in genere. ibid. 4.

Observations concerning ruptures, and the treatment of them by WILL. BLAKEY. Lond. 8.

F. BOERNER super locum Hippocratis in iure iurando. Lipsi.

Eiusd. *Nachrichten izt lebender berühmter Aerzte und Naturforscher in und außer Deutschland 3ter Band, 5tes und letztes Stück. Wolfenbüttel, 8.*

W. A. BOVWENSCH diss. de febre ardente. Harderouici, 4.

A. BRISSON Ornithologia, siue synopsis methodica, sistens avium diuisionem in ordines, species

cies ipfarumque diuerfitates. 2 Tom. L. B. 8. mai.

An introduction to phyfic and furgery. Containing 1. medical inftitutions, or phyfiology, higieine, pathology, femiotic and therapeutik. 2. a compendious fyftem of anatomy, 3. a general account of wounds, ulcers, tumours, operations and dreflings, as alfo of medicines ufed in furgery. 4. botany and the materia medica 5. pharmacy, as well chemical as galenical 6. a difpenfatory containing a great variety of the moft effi-
cacious officinal compositions, and extemporaneous prefcriptions. 7. an index of difeafes and their remedies 8 a pofological table, containing the dofes of all the fimples and compounds, By R. BROOKES M. D. the fecond edition. London, 8.

Eiusd. The general practice of phyfic. Extracted chiefly from the writings of the moft celebrated practical phyficians, and the medical effays, tranfactions, iournals and literary correffpondence of the learned focieties in Europe. To which is prefixed an introduction, containig the diftinction of fimilar difeafes, the ufe of the non naturals, an account of the pulfe, the confent of the nervous parts and a fketeh of the animal oecomy. The fourth edition. ib. 8.

Eiusd. Syftême nouveau et exact d'hiftoire naturelle. ib. 12. 6 Voll.

J. VAN BRUGH diff. de infitione variolarum. L. B. 4.

H. W. BÜCKING, daß die ausübende Wundarzney etwas angenehmes, jedoch weit mehr unangenehmes bey fich habe. Wolfenbüttel, 8.

The new theory of generation, according to the best and latest discoveries in anatomy, further improved and fully displayed; by R. C. M. D. London, 8.

Coelum australe stelliferum, seu observationes ad construendum stellarum australium catalogum, institutae in Africa ad caput bonae spei etc. Auct. b. DE LA CAILLE. Parisiis, 4

PETR. CAMPER oratio de analogia inter animalia et stirpes. Groningae, 4.

Eiusd. demonstrationum anatomico pathologicarum, liber secundus, continens peluis humanae fabricam et morbos. Amstel. fol.

Eiusd. De nieuwe wyze van landbouwen in haar uitsteekend voordeel vertoond door proeven, in de Nederlanden genoomen; beneevens eene nauwkeurige beschryving van het zaaitug, en andere verhandelingen met koopere platen, derde Stuck, bevattende, waarneemingen van de Heeren TILLET en AIMEM over de ziekten der graanen, en byzonderlyk der tarwe. Verhandeling van den Heere F. HOME over de verschillende gronden, en de beginzelen, die groeien en vrugtbareheid te weegbrengen. Verbetring in de gewoone wyze van den hennip te teelen, om daarvan linnen te bereiden. Uitvoerrige beschryving van het zaaituig van den Heere CHATEAUVIEUX, en het gene 'er door te weeg gebracht word. Proeven over de beste middelen, om de landeryen in de Nederlanden ten meesten voordeele aan te leggen, waarneemingen omtrent den nieuwen landbauw, in verscheide gedeelten van de vereenigte Provintien gedaan. Tot Amsterdam, 8.

Calculs et projections de la grande eclipse du soleil,
L 5 qui

qui doit arriver le premier avril 1764. par Mr. le
CARLIER D'EPUISSART, Conseiller à la cour
de Monnoyes. à Paris, 4.

IOH. SA. CARLS *Armenapotheke. Buding.* 8.

FRID. AVG. CARTHEUSER diff. de morbis po-
terioribus ab atonia vel spasmis sphincterum oriun-
dis. Francôf. ad Viadr. 4.

Eiusd. diff. de spasmis in genere. ib. 4.

Histoire naturelle de la Caroline par CATESBY. à
Paris; 2 Voll. av. fig. enlum.

I. M. CLAUS theses medicae. Harderouici, 4.

Observations on some of the diseases of the parts of
the human body, chiefly taken from the disse-
ctions of morbid bodies; by SAMUEL CLOS-
SY. London, 8.

La vie d'Asclepiade etc. trad. de l'Italien d'AN-
TOINE COCCHI. ib. 8.

J. van der COLF diff. inaug. de cachexia. Har-
derouici, 4.

Some observations on the efficacy and power of me-
dicines against Loosenesses; by D. COOKBURN.
London, 8.

A dissertation on the oleum palmae Christi etc. By
P. CANVANE. London, 8.

Pensées sur l'économie, par Mr. CRYISES. 4.

Opuscles mathématiques de Mr. DALEMBERT.
à Paris, Tom. III. a. f.

Nouvelles pompes et autres inventions de Mr.
DARLES DE LINIERE. à Paris, 4.

Traité des odeurs, suite du traité de la destillation,
par Mr. DEJEAN. à Paris, 12.

WILLH. DERHAM'S Physico-Theologie, *Natur-
leitung zu Gott, durch aufmerksame Betrachtung
der Erdkugel, und der darauf sich befindenden Ge-
schöpfe. Neue Ausgabe. Hamburg, 8 mai.*

Observations physico-medicales sur les vèrs qui se
forment

forment dans les intestines, ou l'on traite particulièrement du taenia, ou vèr solidaire; avec les différens moyens de traiter cette maladie par Mr. van DOEVEREN. à Lyon, 12.

DÉPUISTART vid. CARLIER.

Nouvelle méthode curative des maladies vénériennes par Mr. L'ESCARDE DE GVESMEVILLE etc. à Paris, 12 mai.

PH. CONR. FABRICII enumeratio methodica plantarum horti medici Helmstadiensis, subiuncta stirpium rariorum, vel nondum satis extricarum descriptione. Helmstadii, 8.

10. FRID. FASELII. diff. inaug. de anxietate, praesertim febrili, Resp. ** *Hesler*, Ienae, 4.

Eiusd. diff. de oleo vini, atque sale sedatiuo Hombergii. Resp. ** *Reindel*, ib. 4.

I. W. FEYERABEND diff. de asthma. Regiom. 4.

F. FORBES diff. de variolis. L. B. 4.

Grondbeginzelen der vroedkunde, volgens de bespiegeling en oefening der heedendaagsche vroedkundigen door DAV. HENR. GALLANDAT. Anat. Chir. et Art. Obst. lector, Stadtopérateur en vroedmeester te Vlissingen in Zeeland. Te Middelburg, 8 mai.

H. GANDELI diff. de hydrocephalo. Goettin-gae, 4.

Cheminée de nouvelle construction, propre à garantir du feu et de la fumée à l'épreuve des vents, du soleil, de la pluie et des autres causes, qui font fumer les cheminées ordinaires, avec le jugement de l'academie Royale des sciences sur cette nouvelle construction; par Mr. GENETE. à Paris, 12.

P. GENEVRAY diff. de synchronismo cordis. L. B. 4.

G. F. A. GERRESHEIM diff. de sanitate cuius homini propria. L. B. 4.

Phygio-

Physiologia, of natuurkundige verhandeling over het leeven en de gezondheid der menschen door J. G. KRVGER. Uit het hoogduitsche vertaald en met aantekeningen vermeerderd; door D. van GESCHER. Tweede deel, tweede Stuck. 'Te Amsterd. 8. met platen.

P. F. GMELIN; diss. de tumoribus oedematosus, ex febribus intermittentibus oriundis, Resp. I. Gottl. Eberhard Tubing. 4.

T. GRAHAM diss. de variolis. L. B. 4.

Diss. de generatione puris. Praemio ab academia Regia chirurgica Parisina, ann. 1746 proposito, condecorata. Auctore J. GRASHVIS M, D. editio noua, priori auctior. Accedit morbi, non satis descripti hactenus, delineatio breuis. Auctore Eodem met de needer duitsche vertaaling door HOORN. Amstelod 8.

J. D. GRAVENS *Abhandlung von den Wundmitteln überhaupt.* Lemgo, 8.

Eiusd. Anfangsgründe der Hebammenkunst. Ebend. 8.

The answer of Mr. READ GVV to Mr. GATAKER. London, 8.

ANT. DE HAEN ratio medendi. Tom. IV. Parisiis, 12.

La salivation, n'est pas nécessaire pour la guérison des maux vénériens dans quelque degré qu'ils soient, par CHARLES HALES. à Londres, 8.

Eiusd. Salivation not necessary for the cure of the venereal diseases, in any degree whatever, and all gleets curable: proved by a variety of examples, selected from no less than six hundred and seventy cases. To these are annexed other particular cases of the venereal disease. Two extraordinary cases of the leprosy, one of which was hereditary; an also an extraordinary of a soldier, afflicted with a great number of large, inveterate, scorbutic ulcers in the head and limbs, deemed incurable.

- incurable. The last was proved in Westminster Hall. London, 8. The fourth edition.
- Le gentilhomme cultivateur, ou corps complet d'agriculture, traduit de l'Anglois de Mr. HALL Tom. V-XVI. à Paris, 12. av. fig.
- DV HAMEL DV MONCEAU *Abhandlung von Bäumen, Stauden und Sträuchern 3ter Theil m. K. Nürnberg, 4.*
- PETR. HARDVINI, horti publici Patavini custodis animaduersionum botanicarum specimen alterum. Patauii, 4. c. f.
- LAVR. HEISTER compendium medicinae institutionum. Amstelod. 8.
- Eiusd.* Kort begrip der heelkunde; na den tweeten druk uithet hoogduitsch vertaald. ib. 8.
- HORREBOW vid. SVRGY.
- A dissertation on fevers, and inflammatory distempers. Wherein an expeditious method is proposed of curing those dangerous disorders by R. JAMES M. D. the sixth edition. To which is added an account of the success, with which the fever-powder has been given in the small pox, jellow fever, and rheumatism. London, 8.
- INGHELFREDI v. p. 176.
- Vergnügen der Augen und des Gemüths in Vorstellung einer allgemeinen Sammlung von Schnecken und Muscheln, welche im Meere gefunden worden. Zweister Theil, herausgegeben von GEORGE WOLFGANG KNORR seel. Erben in Nürnberg. 4. m. K.*
- A. P. KOELPIN diss. de deo, ex formatione ossium cognoscendo. Gryphiswaldae, 4.
- Astronomie par Mr. DE LA LANDE. à Paris, 4.
- Eiusd.* la connoissance des mouvemens célestes pour l'année 1765. ib. 8.
- Eiusd.* la même connoissance pour l'ann. 1766. ib. 8.
- I. H. LANGE tentamen medico physicum de remediis Brunsvicensium domesticis. Brunsvigiae, 8.
- WEN.

WENCESL. ION. NEP. LANGSVERT theoria medica de arteriarum et venarum in corpore humanae adfectionibus. Pragae, 4 mai. c. f.

Eiusd. theoria medica de vasorum lymphaticorum, humorum secretionis, telae cellulosaë et temperamentorum in corpore humano adfectionibus, Tom. alt. ib. 4.

L'inoculation de la petite verôle, renvoyée à Londres par Mr. LEHOC, Médecin de l'hôtel dieu de Paris.

CAR. LINNAEI termini botanici Resp. Io. Elmgren, Edinburgi, 8. (*Prodiit haec dissertatio 1762 Vpsaliae ac in amoenitatum academicarum Ill. LINNAEI volumine sexto 1763 quoque reperiri potest.*)

MAX. LÖCHER observationes practicae circa luem veneream, epilepsiam et maniam. Bruxellis 8.

IO. LUCAS diff. de nutritione. L. B. 4.

Ode à Mr. BRASSAM par M—, guéri de la fistule, au moyen des caustiques dont il s'est servi. à Paris, 8.

A short treatise on the rheumatism; by M. MAITLAND. London, 8.

* * MALOUIN *medizinische Chymie, welche die gewöhnlichsten Arzneyen bereiten, und zu Heilung der Kranken anwenden lehret. 2ter Band, 8.*

Diff. sur la population et l'âge du poisson, avec un traité sur la pêche par Mr. MANGER DE ST. MARC. à Paris, 12.

Astronomie nautique, ou élémens d'astronomie, tant pour un observatoire fixe, que pour un observatoire mobile, par Mr. MAUPERTUIS. à Paris, 8. av. fig.

Eiusd. Discours sur la paralaxe de la lune, pour perfectionner la théorie de cet astre, et celle de la terre. ib. 8. av. fig.

E. MONDEL oratio inaug. de saccharo. Francof. ad Viadr. 4.

10. MONETA diss. de apoplexia. Regiom. 4.

Lettre de Mr. MORAND, conseiller, Médecin du Roi de Pologne, Duc de Lorraine etc. adressée à Mr. ROUNOW, Ecuyer, premier médecin de sa Majesté le Roi de Pologne, sur un anti-vénérien. à Paris, 12.

Essai d'une nouvelle explication du flux et reflux de la mer, avec quelques autres vues philosophiques, par Mr. le Marquis MOSCA. à Pesaro, 4.

A. MVELLER theses medicae. L. B. 4.

10. ANDR. MURRAY diss. de amico insectorum *Oratio nunquam*
scrutinii cum re herbaria connubio. Gotting. 4. *impressa, inde literas*

E. IMM. NEIFELDS *Physicalische Abhandlungen* *Cl. Blumenbach ad D.*
von der goldnen Ader, welche sowohl die Eigen- *Sci. Banks dat. 9 Jun.*
schaften, Ursachen und Wirkungen, als auch die *1790.*
Heilungsart derselben in sich faßt. Zwote vermehrte Auflage. Züllichau, 8.

Eiusd. specimen secundum medicum de secretionem humorum in specie, ex mechanica solidorum structura fluidorumque genio demonstrata. Glo-gauiae, 8.

Essai sur l'électricité des corps, par Mr. l'abbé NOLLET. à Paris, 12.

Receipts for preparing and compounding the principal medicines made use of by the late Mr. WARD. Together with an introduction by JOHN PAGE, to whom Mr. WARD left his book of secrets. London, 8.

A. F. BALLAS *Chirurgie, oder Abhandlung von äußerlichen Krankheiten, worinnen vornehmlich auch die neuern Erfindungen in dieser Wissenschaft kurz vorgetragen werden. Nebst einem vollständigen Verzeichniß derer chirurgischen Werkzeuge, wie auch einer Abbildung einiger noch nicht sehr bekannten Instrumente.* Berlin, 8.

- I. I. PICCARD** diff. de venenis et antidotis. L. B. 4.
- ANTONIO PIMBIOLO** comitis INGHELFREDI,
oratio, qua demonstrat, Hippocratem systemata ne-
que confluxisse, neque admisisse, sed solas obser-
vationes esse consecratam. Paduae, 4.
- M. A. PLENCIZ** *Abhandlung, oder neuer Vorschlag
das Korn, Waizen und andere dergleichen Waa-
ren, durch sehr viele Jahre gut und unbeschädigt zu
erhalten.* Wien, 8.
- PLINIVS** *Naturgeschichte. Zweeter Band, 4. (ver-
fons Auctor est Cl. DENSO.)*
- IO. AD. POLLICH** diff. physiologico medica de
nutrimento, incremento, decremento et statu
corporis humani. Argentorati, 4.
- B. IOUNG. PRIME** diff. de fluxu muliebri men-
struo. L. B. 4.
- D. RAINCY** diff. de peripneumonia vera. L. B. 4.
- L'agriculture semi-virgilienne fondée sur l'expe-
rience, ou essai d'une nouvelle méthode d'agri-
culture nationale, que les défauts, les pertes de
l'ancienne et de la nouvelle façon de cultiver la
terre ont donné lieu de former, et établir sur les
vues de la nature dans la végétation, et sur ce
que le laboureur est en état de faire etc. avec la
physic de l'agriculture etc.** par Mr. **RANDALL**
à Londres, 8.
- Réflexion sur l'inoculation de la petite verôle, et
sur les moyens qu'on pourroit employer pour
delivrer l'Europe de cette maladie,** par Mr. **RAST**
à Paris, 12.
- Trattato della seminazione d'campi, et della colti-
vazione di prati di** **GIAN. BATTISTA RATTI**
Turin, 8. c. f.
- WOLFG. THOMAS RAUERS** *Gedanken von dem
Nutzen und der Nothwendigkeit einer medicinischen
Policeyordnung in einem Staate.* Ulm, 8.
- Elements of surgery.** In which are contained all
the

the essential and necessary principles of the art; with an account of the nature and treatment of chirurgical disorders, and a description of the operations, bandages, instruments and dressings, according to the modern and most approved practice, adapted to the use of the camp and navy, as well as of the domestic surgeon. Illustrated with copper plates. By SAM. MILES M. D. the second edition, altered and considerably augmented with several of the latest improvements in practice and operations, by ALEX. REID. London, 8.

I. RETENBACHER diss. de epilepsia. L. B. 4.

I. RINK diss. de sputo, ut signo in morbis. Harderouici, 4.

Opuscules, l'un intitulé: l'hôpital enrichi; et l'autre: expériences qui confirment une nouvelle méthode de guérir les maladies aiguës de la poitrine; dédiés au sénat de Venise, en actions de grâces de son fameux décret pour régler la taxe des drogues; par le comte FRANÇOIS RONCALLI à Venise, 8.

Eiusd. humanum genus a venenis liberatum. Breſciae, 4.

Mélanges intéressans et curieux, ou abrégé d'histoire naturelle, morale, civile et politique de l'Asie, de l'Afrique et des terres polaires par Mr. ROUSSELOT DE SURGY. Tom. III-V à Paris, 12.

FR. ROUX diss. de tragearum antivenerearum KEYSERI praestantia. Monspeli, 4.

Traité abrégé de physique à l'usage des collèges par Mr. de SAINTIGNON. à Paris, 12. Voll. 6.

Erfaringer samlede paa det kongelige Fri-Iordemoder huus, angaende det fulstændige fødsel samt dens theoretiske lærdom af MATTHIAS SEXTORPH. Soroe, 8.

Vol. XVIII. Pars I.

M

Diff.

Diff. antiquario medica de valetudine hominis nudi et cooperti, Auct. H. ANSELM SCHLOSS vna cum panegyri D. RUD. AUG. VOGELII de dubiis suis de vsu circumcisionis medico. Roterodami, 8.

De la fonte des mines, des fonderies etc. Traduit de l'Alemand de CHRISTOPHE ANDRE SCHLUTTER. Tom. imier, qui traite des essais des mines et metaux, de l'affinage et raffinage de l'argent du départ de l'or etc. Le tout augmenté des plusieurs procédés et observations et publié par Mr. HELLOT. Tom. second de la fonte des mines, des fonderies, des grillages, des fourneaux de fonte d'affinage, de raffinage, des fabriques de vitriol, de potasse etc. Avec 55 planches représentant les differens fourneaux décrits dans ce traité au quel on a ajouté quelques notes. Nouvelle edit. à Paris, 4. Voll. I. II, (*Prodiit prima huius libri editio in duobus tomis, 1750 primus, 1753. secundus ibidem.*)

G. C. SCHVITE diss. de regimine vitae. Roterodami, 4.

CH. SEPP neederlandsche insecten beschreeven en afgebeeld. Zesde Stuck tweede verhandeling Vierde Stuck, vierde verhandeling. Erste Stuck, vierde verhandeling. Vierde Stuck, vyfde verhandeling. Tot Amst. 4.

Neue Theorie der Erde, oder ausführliche Untersuchung der ursprünglichen Bildung der Erde, nach dem Berichte der heil. Schrift und den Grundsätzen der Naturlehre und Mathematik, verfaßt von G. C. SILBERSCHLAG. Berlin, 8.

I. SIMS diss. de temperie feminea atque morbis inde oriundis. L. B. 4.

I. SMITH diss. de febribus intermittentibus ib. 4.
Proeve over de oorzaak der dierlyke warmte, en over eenige uitwerkingen de hitte en koude op onze

onze lighaamen; door JOHN STEEVENSON,
uit het Engelfch vertaald door HENDRICK VAN
SOMEREN. Haarlem, 8.

Medical essays and observations, being an abridge-
ment of the usefull medical papers contained in
the history and memoirs of the royal academy of
sciences in Paris, from their re-establifment, in
1699 to the year 1750 inclusive. Disposed un-
der the following general heads. viz I. Anatomy
and furgery. II. Effays on particular diseases III. a
register of the epidemic diseases that reigned in
Paris and its environs from 1746 to 1750. IV.
Animal oeconomy. V. Historys of morbid cafes.
VI. Botany. VII. Mineral waters. VIII. Chemi-
ftry: some occasional remarks are added and the
whole illustrated with the necessary copper-pla-
tes, in four volumes; By TH. SOUTHWELL,
London, 8.

I. C. STACK diff. de ventriculi imbecillitate. Ac-
cedunt obseruationes practicae de vsu balnei te-
pidi in variolis. L. B. 4.

B. D. F. STEINECKE diff. de hydropis ascitis fe-
miologia. Gottingae, 4.

A. STOERCK *Abhandlung von dem fichern Gebrau-
che und der Nutzbarkeit der Lichtblume.* Zürich, 8.

Mémoire sur l'usage du colchique par Mr. STORY.
à Paris, 12.

Nouvelle description physique historique, civile et
politique de l'Island, avec des observations cri-
tiques sur l'histoire naturelle de cette Isle donnée
par Mr. ANDERSON. Ouvrage trad. de l'Alle-
mand de Mr. HORREBOW, envoyé en cette
Isle par le Roi de Danemark. On y a joint aussi
la carte du pays; par Mr. de SURGY et MES-
LIN, membre et correspondant de la société de
l'Agronomie, ib. 12. 2 Voll.

The works of TH. SYDENHAM newly made En-
glifh

glish from the originals: wherein the history of acute and chronic diseases, and the safest and most effectual methods of treating them are faithfully, clearly and accurately delivered. Illustrated with explanatory and practical notes, from the best medicinal writers, with others by the translator, further illustrating the principal matters, and teaching the practice of inoculation, the use of chalybeates and mineral waters; with the remedies and regimen proper for nephritic persons. To which is annexed the authors life, and a copious index. By JOHN SWAN. M.D. The fourth edition. London, 8.

GERARDI VAN SWIETEN commentarii in H. BOERHAAVE aphorismos, de cognoscendis et curandis morbis. Tom. IV. Hildeburghusii, 4.

Le grand âge depend-il du genre de vie conforme aux regles de la physique et de la morale? sujet d'une thèse soutenue par Mr. TAILLIER D. en M. à Pont à Mousson. 4.

The young wife's guide in the management of her children; containing every thing necessary to be known relative to the nursing of children, from the time of their birth, to the age of seven years; together with a plain and full account of every disorder, to which infants are subject, and a collection of efficacious remedies suited to every diseases. By JOHN THEOBALD. M.D. Compiled at the command of his Royal Highness the Duke of Cumberland. London. 8.

A. F. TEICHMEYER institutiones botanicae. Francof. 8.

M. P. TELLINGER diss. de menstrua purgatione suppressa. L. B. 4.

J. G. THORWARTH diss. de lactis defectu. ib. 4.

S. A. D. TISSOTS *Anleitung für das Landvolk, in Absicht auf seine Gesundheit. Zwote vermehrte Auflage, Zürich, 8 mai.* A

A short account of the diseases of the stone in the human body; also of the method of cure by HENRY BOESNIER de la TOUCHE. London, 4.

Lettre de Mr. VANDELLI au Docteur GANDINI. à Gènes, 8.

I. VEIRAC diss. de crisi. L. B. 4.

I. VERSCHUIR diss. de haemorrhoidibus. ib. 4.

Cours de chirurgie dicté aux écoles de médecine par ELIE COL de VILLARS à Paris, 12. 6 Voll.

RUD. AUG. VOGELS *neue medicinische Bibliothek* 5 B. 3. 4 und 5tes St. Götting. 8.

Eiusd. materia medica, ad nouissima tempora protracta. Francof. 8.

*Meteorologie, oder Anfangsgründe zur Berechnung und Wissenschaft der Witterung, nach dreysßigjähriger Beobachtung entworfen von w** Braunschw. 8.*

G. I. WALLERIAN lectiones cursoriae de morbis ex ossium inflammatione ortis. Regiomontii, 4.

IO. ANT. WALTHER de vtilitatibus artis chemicae, tio. Monachii, 4.

P. WENCAMINOFF diss. medicum homicidam advmbrans. L. B. 3.

I. WESTENBERG theses medicae. Harderov. 4.

ISAAC WESTEVEN diss. de cortice Peruiano. Vltraj. 8.

Rélation particulière de ce qui s'est passé touchant l'écrit publié dans le cinquante-unième volume des Transactions philosophiques intitulé: *Rapport d'une opération remarquable, sur une fracture du bras etc.* et dans laquelle les principaux faits sont piqués avec évidence; par Mr. CHR. WHITE, chirurgien de l'hôpital de Manchester. à Londres, 8.

Aanhangsel getrokken uit den tweeten druk der middelen ter bewaaring der matroozen gezondheid; en de darby gevoegde aanmerkingen over

koorts en besmetting door JAM. LIND. M.
D. vertaald door PAUL DE WIND, te Middel-
burgh, 8.

Compendio di medicina di ANGELO ZULATTI,
Venetiis, 8.

XVII.

Supplementum indicis scriptorum physico mè-
dicorum, quae anno 1765 prodierunt.

A compleat dictionary of arts sciences. Lond. c.f.
Uitgezogte verhandelingen uit de nieuwste wer-
ken van de societeiten der Weetenschappen in Eu-
ropa en van andere geleerde Mannen met nauw-
keurige afbeeldingen. Tiende en laatste Deel.
Te Amsterd. 8.

*Anleitung für die Landleute, in Absicht auf das Aus-
strecken und die Pflanzung der Wälder. Zürich.
Erbauliche Betrachtungen über den Feldbau, Franckf.
und Leipz, 8.*

De artz of Geneesheer in aangenaame spectatatorie
vertoogen op eene klaare en eenvoudige wyze
leerende, wat men moet doen om gezond, lang en
gelukkig te leeven. Eerste Deel tweede stuk en
tweede deel eerste stuk. Te Amsterd. 8.

Regnum minerale ex systemate Celeberrimi Göttingen-
sis Professoris VOGELII. Berolin. fol.

Prospectus de l'histoire naturelle des végétaux de la
France. à Paris, 12.

*Sendschreiben eines Naturforschers in Languedoc an
einen seiner Freunde, worinnen das Raubthier die
Hyäne physicalisch beschrieben, in Kupfer gebil-
det. 8.*

Confiturier Royal, ou nouvelle instruction pour les
confitures, les liqueurs et les fruits. à Paris, 12.

Essai sur l'éducation publique. ib. 8.

L'educazione delle fanciulle Venezio.

La physique de l'histoire, ou considérations générales sur les principes elementaires du temperament et du caractere naturel des peuples. à Amsterdam, 8.

Versuch einen Haushofmeister zu bilden in 5 Abtheilungen. Nach einer dreysigjährigen Erfahrung zusammengeschrieben von einem Hauswirthschafter. Frankf. u. Leipz. 8.

Phisiological reveries. Lond. 8.

Diff. noua de suffusione seu cataracta. Paris, 12.

(*Auctor dicitur esse COLOMBIER.*)

Letters on the force of imagination in pregnant women. Wherein it is proved by incontestible arguments, drawn from both reason and experience, that it is a ridiculous prejudice to suppose as possible for a pregnant women to mark her child with the figure of any object she has longed for. London, 8.

The modern practice of the London hospitals, viz St. Bartholomews, St. Thomas, St. Georges and Guys. Containing exact copies of the receipts and a particular account of the different methods of cure at the different hospitals for the various diseases incident to the human body. Very proper for all physicians, surgeons, apothecaries and particularly usefull for all private families especially those residing in the Country. London, 12.

Lettre au Sieur * * ou l'on prouve la possibilité des naissances tardives d'après la structure et le mechanisme de la matrice. à Paris, 8.

A general treatise on various cold mineral waters in England but more particularly those at Harrowgate etc. and others of the like nature with their principal virtues and uses. Also a short discourse on solvents of the stone in the kidneys and Bladder. London, 8.

Mélanges d'histoire naturelle. Par Mr. ALLEON DU LAC. Tom. III-IV. Lyon, 8. c. f.

SAMUEL ALTWELL diss. de variolis. L. B. 4.

Quaestio medica: an capitis affectibus iugularis venae sectio? aff. Auctore T. BARON. Paris, 4.

Pharmacopoeia hippiatrica. Auctore IO. BARTTEL. Lond.

Natuurkundige uitspanningen behelzende eenige waarnemingen over sommige zeeplanten en zeeinsecten, benevens derzelver zaadhuisjes en eyer-
nesten. Door IOB. BASTER. Tweeden deels
tweede stuk. Haarlem, 4.

DOMINIC. BECKII ephemerides meteorologicae
Salisburgi anno 1763 et 1764. Salisburg, 4.

IAC. A BERGEN diss. de naturae humanae efficaciacia, tam in praesenti sanitate conservanda quam
in amissa restituenda. L. B. 4.

IO. CHPH. A BERGEN diss. de lithiasi. ib. 4.

IO. BERKENHOUT diss. de podagra. ib. 4.

ANDR. BOEHMII diss. de somno vigilantium.
Giesl. 4.

HERRM. BOERHAAVE *Abhandlung von Krebs und
Krankheiten der Knochen mit Anmerkungen. Erf. 8.*

*Eiusd. academical lectures on the lues venerea,
In which are accurately described the history, origin,
progress, causes, symptoms and cure of that
disease. Translated from the latin with notes.
By ION. WATHEN. London, 8.*

FRID. BOERNERS *Nachrichten berühmter Aerzte,
3ter Band. Wolfenbüttel, 8.*

Inquiries concerning the varieties of the pulse and
the particular crisis that each more especially indicates:
written originally in French by THEOPH.
DE BORDEU. London, 8.

* * BOURRU quaestio medica: num chronicis
aquae minerales vulgo de Merlange? aff. Paris, 4.

PETR. BRINCKMANNI diss. de alumine. L. B. 4.
The

The general practice of physic. Extracted chiefly from the writings of the most celebrated practical physicians and the medical essays, transactions, journals and literary correspondence of the learned societies in Europe. To which is prefixed an introduction, containing the distinction of similar diseases, the use of the non naturals, an account of the pulse, the consent of the nervous parts and a sketch of the animal oeconomy. By R. BROOKES. The fifth edition. To this edition is added an appendix containing several recent improvements and discoveries in medicine. London, 8 mai.

Entwurf eines Landwirthschafts-Calenders, über die jeden Monath vorkommenden vornehmsten Haushaltungsverrichtungen nach allgemeinen Grundsätzen und mit einigen praktischen Anmerkungen. Auf Veranlassung der Leipziger oekonomischen Societät und von einem Mitgliede derselben MICH. GOTTL. BUCHER. Leipz. 8.

GUILIELM. BULLOCH diff. de podagra. L. B. 4.
Vergelyking der verscheiden wyzen om den steen uit de water - blaas te haalen, door HENRY FRANCOIS LE DRAN uit het fransch vertaald door E. P. SWAGERMAN. Te Amst. 8. c. f.

GUIL. DROUGHT diff. de dysenteria. L. B. 4.

C. E. ENDTERS *die längst gewünschte Cur den Schaarbock vollkommen und geschwind zu heilen.* Hamb. 8.

S. FARR diff. de animo vt causa morborum. L. B. 4.

STEPH. FIALKONSKI diff. de actione ventriculi in ingesta. ib. 4.

A. G. FRANCE prolusio de auditu. Hal. 4.

** GARMSEN diff. inaug. de concoctione ciborum in ventriculo. Hafniae, 8.

Fortsetzung der Abhandlung von der materia medica des Hrn. S. F. GEOFFROY. Achter Theil von den vierfüßigen Thieren. Aus dem Französischen. Leipz. 8.

J. G. GESSLER diff. de convulsione. Harderovic. 4.
 I. H. R. GRIMM diff. de intempestiuo remediorum usu.
 L. B. 4.

ALBERT GROL theses medicae. Harderovic. 4.
 L. GROL diff. de voluulo. ib. 4.

* * GUENES quaestio medica: an ad sanandos chroni-
 cos affectus sit vt plurimum excitanda febris? Paris. 4.

A. I. B. M. GUENET diff. non ergo vis pulmonis, quo-
 ad attritum maior est, quam caeterarum in eundem
 effectum corporis partium conspiratio. ib. 4.

* * GUILBERT quaestio medica: an lui venereae
 sublimatus corrosiuus. ib. 4.

E. H. HAAI. diff. de decubitu aegrotantium. Harderov. 4.

Brief van ANT. DE HAEN aan B. L. TRALLES waar
 in de krachteloosheid der cicuta, tegen alle derzel-
 ver voornamste voorstanders, ten klaarsten getoont
 word. Te Amsterd 8.

C. HALL. diff. de phthisi pulmonali. L. B. 4.

A. HAY diff. de affectionibus hystericis et hypochon-
 driacis. ib. 4.

* * HIGGINS theses medicae. ib. 4.

M. HINDE diff. de phthisi pulmonali. ib. 4.

Merkwaardig verhaal aangaande eene goede wyze om
 de Kinderpokjes te geneezen, benevens een nieuw
 en kragtig middel tegen boosaartige en samenvloe-
 jende pokjes, voor de eerstemaal in t' werk gesteld
 aan Haare Excellentie de Vryvrouwe Drostin van
 Fischering geborene Barones van Raadsfeld Erfdro-
 stin te Hameren door C. L. HOFFMANN. Uit het
 Hoogduitsch vertaald door BORCHART BOR-
 CHERS. Te Gröningen, 8.

*Die durch Fragen und Antworten treulich anweisende
 Wehmutter von I. VAN HORN 5te und mit neuen
 Anmerkungen vermehrte Auflage. Stockh. u. Leipz. 8.*

An essay on British isinglass. wherein its nature and
 properties are compared with the foreign sorts;
 with the best methods of converting them into Fi-
 ning

ning Glue and Starch for the use of the Brewer etc. Comprehending a succinct analysis of isinglass and rationale of its action in clarifying liquors. Interspersed with hints for the further improvement of malting, brewing, fermenting and for preventing the wooden apparatus in the Brewery from speedy decay. By H. JACKSON. Lond. 8.

CASSIANI JAGELSHI diss. inaug. de passione hysterica. L. B. 4.

BERNHARD IMMINK diss. inaug. specimina superstitionis et errorum exhibens. ib. 4.

A letter from I. KEYSER surgeon and chemist at Paris to ION. WATHEN surgeon of London; in answer to his pamphlet intitled, practical observations on the venereal disease etc. Lond. 8.

L. W. VON KNÖR pharmacopea compendiosa oder kurzer Inhalt guter und bewährter Arzneymittel zur glücklichen Cur aller innerlichen und äußerlichen Krankheiten. Naumburg, 8.

I. CHRIST. GERH. KNOLLENS 26 medicinische Ausarbeitungen. Halberstadt, 8. (Idem liber eodem bibliopola eodemque loco anno 1757 prodiit ita inscriptus: 26 vermischte Anmerkungen aus der Arzneygelahrheit.)

IO. HERRM. KNOPS pomologia oder Beschreibung und Abbildungen der besten Sorten der Aepfel und Birnen in XXIV. Kupfern abgebildet und mit ihren natürlichen Farben erleuchtet. Zweyter Theil. Nürnberg. fol. mai.

ALEX. BERN. KÖLPIN de structura mammarum sexus sequioris nuperrimis obseruationibus et experimentis superstructa Edit. nov. Berol. et Stralsund, 4. c. f.

Annotationes medico morales, quoad quaestiones ponderosiores multasque difficultates matrimoniales cum confessoriiis, tum casuisticis quotidie vix non

non pro resolutione occurrentes in reali et anatomica partium dilucidatione ac praescitu corporalis vitae principii sensu recentioristico fundatae, pro quarum soliditate expositiones denique de incarnatione et conceptione illibatae Deiparae rationibus ex via naturae, scriptura sacra, persuasioneque vniuersali hominum simul deductis militabunt. Auctore NICOL. AMBROS. KRAFF. Aug. Vindelic. 4.

VALENTIN KRAUETERMANN'S *cüricusser vernünftiger und allezeit gewisser Urinarzt etc. Arnstadt*, 8.

An essay on the education of children in two parts. Part. I. on forming their minds. With an appendix concerning their diseases. Translated from the german of IO. GOTTL. KRUGER Professor of philosophy and physic in the university of Helmstadt etc. Lond. 8.

Eiusd. Naturlebre dritter Theil, welcher die Pathologie oder Lehre von den Krankheiten in sich fasset. 3 Auflage. Halle, 8.

MATTH. KRUTEN diff. de manducatione. L. B. 4.

Observations on the beaume de vie first discovered by Mr.

LE LIEVRE the Kin's Apothecary at Paris. Lond. 8.

C. LINNAEUS diff. de hirudine. Resp. Daniel Weser. Upf. 4.

Eiusd. diff. sistens fundamenta ornithologica. Resp. Andr. Petr. Bachmann. ib. 4.

Konst-Kabinet van Verborgentheeden der Natuur; vervattende in zich eene menigte chemische, sympathetische, magische, magnetische en spagirische konst-stukken by een verzameld door den Heere I. C. LUDEMANN uit deszelfs naagelaaten Schriften in't Licht gegeven. Eerste en Tweede stuk. Te Amsterd. 8.

LAURENT. METZ diff. inaug. de auris humanae fabrica. L. B. 4.

SILA MITROPHANOW diff. inaug. de spontaneo aeris introitu in pulmonem. ib. 4.

An account of the diseases which were most frequent in the British military Hospitals in Germany. By DONALD MONRO. Lond. 8.

Analyse des eaux minerales de Wattenweiler en haute Alsace. Par Mr. GABRIEL MOVEL. Colmar. 8.

I. G. MÜLLERS *deliciae hortenses oder vollständige Gartenlust. 2 Theile. Neue Auflage. Stuttgart*, 8.

O. F. MÜLLER *Esterredning on Suampe. Kiøbehaven*. 4.

F. I. W. MUNICH'S *Gedanken über den neuen Gesundbrunnen zu Bonckendorf nebst einer Untersuchung seines innern Gehaltes. Magdeburg*, 8.

IO. FRID. NEUMANN'S *hoffnungsvolle Gedanken und Vorschläge*

Vorschläge zur wirklichen Verbesserung des Ackerbaues und Vermehrung der Körner im Großen ohne Unkosten und Künsteleyen. Brandenburg, 4.

10. PHILIPP. NONNE progr. de plantis nothis occasione spicae tritici, cui avenae fatuae aliquot semina innata erant. Erford. 4.

HENR. PELLERIN diff. de incremento corporis humani. L. B. 4.

THOM. PERCIVALL diff. de frigore. ib. 4.

PETRI POIGARETSKI diff. de semi metallo nickel. ib. 4.

Quaest. med. an convulsionibus recens natorum vomitoria? Auctore CL. LE PREUX. Paris, 4.

Anleitung zu richtiger Erkenntniß und vernünftiger Heilung der Ruhr zum besten der Landärzte herausgegeben von CONRAD RAHN. M. D. Zürich, 8.

The construction and extensive use of a newly invented universal seed-furrow plough upon an easy, steady principle suited to all soils, stiff or light, level or ridged; and capable of sowing alle sorts of seeds of seeds in three rows thicker or thinner, deeper or shallower and the furrows or rows nearer or farther asunder iust as the owner pleases. Also the construction of a draining plough upon a very simple principle. Both published with a view that the ingenious may see what is wanting to put the finishing hand to a seed-furrow and also to a draining plough. With the construction, and use of a potatoe drill machine, pointing out the benefit arising from this wholesale culture to the land, and to some of the live stock. To which is added an essay on the theory of a common plough in order to find, by geometrical construction the angles which giue the share exact land and earth at all depths and which balance the motions of the plough. Illustrated with seven large prints. By I. RANDALL. Lond. 4. c. f.

WOLF. EHRENF. VON REIZENSTEINS vollkommener Pferdekennner, welcher nicht nur alle Schönheiten, Fehler und verschiedene Landesarten der Pferde zu erkennen giebt, sondern auch anweist, wie man mit einem Pferde von seinem Ursprunge an umgehen muß, und wie es zum Reiten und Fabren anzugewöhnen. Uffenb. 4. m. K.

A refutation of the reflections against inoculation published by doctor RAST of Lyons, so far as they are supported by calculations drawn from the bills of mortality in London and his observations. With a persuasive of that practice

- practice deduced from the success of the inoculating hospital near London. By ANTON REIHAN. Lond. 4.
- Elementorum artis obstetriciae compendium. Auctore T. L. SOLAYREZ DE RENHAU. Monspel. 4.
- CORN. GERARD VAN RHYN diff. inaug. de motu peristaltico in genere. L. B. 4.
- A. G. RICHTER casus medicus intumescens et callosi pylori cum triplici hydropo. Gotting. 4.
- COSMAS ROSCHALYN diff. de scorbuto. L. B. 4.
- Verhandeling over de ziekten der schep. vaarende door EODEWYK ROUPPE uit het Latyn vertaald. Amst. 8.
- I. F. RUBELS *wahres Portrait eines rechtschaffenen geschickten und erfahrenen Medici, Chirurghi und einer Hebamme.* Frankf. 8.
- IO. BAPT. MICH. SAGAR libellus de morbo singulari omnium anni 1765 cum appendice de cultura earumdem Vindobon. 8.
- Eiusd. Bericht von den Parzdigroker Gesundbrunnen ohnweit der Stadt Trebitsch in Mähren.* ib. 8.
- Heel en ontleedkundige verhandeling over eenen Slagaderbreuk in the groote slagader uitwendig opergebarsten door EDUARD SANDIFORT. In's Grav. 8.
- GUILIELM. SAUNDERS diff. de antimonio. Edinb. 8.
- A. SCHAARSCHMIDT *myologische Tabellen.* 3 Ausg. Berlin, 8.
- Eiusd. syndermologische Tabellen.* 3 Ausgabe. ib. 8.
- Eiusd. Abhandlung von venerischen Krankheiten.* ib. 8.
- CH. F. SCHULTZENS *Gedanken über den Nutzen der Steinkohlen und des Torfes.* Friedrichsstadt, 8.
- Nederlandsche insecten, beschreeven en afgebeeld door C. CHPH. SEPP vierde stuk zevende verhandeling en zesde stuk derde Verhandeling.
- Verhandeling over het bespiegelend en bewerkend deel der vroedkunde, in 't Engels geschreven door WILLIAM SMELLIE. Naaden derde druk in't Hollandsch gebracht en met eenige weinige aanmerkingen en zaken vermeerderd door MATTHYS VAN DER HAAGEN. Te Amsterd. 4. c. f.
- CORN. STATHOUDES diff. de febre biliosa. L. B. 4.
- The gentlemens gardener instructed in sowing, planting, pruning and grafting, seeds, plants, flowers and trees; alsoo in the management of bees. To which is added the gardeners kalendar, shewing the particular work to be done every month in the kitchen, garden, flower-garden and orchard. By the Rev. M. STEVENSON. The fifth edition with many additions and improvements.

ANT. STOECK Beobachtungen von dem sichern Gebrauche und Nutzen des Schierlings, Stechapfels, Bilfenkrautes, Eisenbütleins, und der Zeislosen. Dresden, 8. m. K.

Description abrégée des maladies, qui regnent le plus communement dans les armées, avec la methode de les traiter. Par Mr. VAN SWIETEN. à Bruge, 12.

ROB. TAILFORD diff. de vlcere vteri. L. B. 4.

Utkast til sweriges mineral historia af D. TILAR. Stockh. 8.

L'onanisme. Dissertation sur les maladies produites par la masturbation par Mr. TISSOT. Troisième édition considérablement augmentée. à Paris, 8.

Eiusd. Onanism or a treatise upon the disorders produced by secret and excessive venery, with the method of cure.

Translated from the last Paris edition. By A. HUME. Lond. 8.

Eiusd. a treatise on the crime of onan illustrated with a variety of cases, together with the method of cure. ib. 8.

Eiusd. advice to the people in general, with regard to their health, but particularly calculated for those who are the most unlikely to be provided in time with the best assistance in acute diseases, or upon any sudden inward or outward accident with a table of the most cheap yet effectual remedies and the plainest directions for preparing them readily.

Translated from the french. By I. KIRKPATRICK. ib. 8.

TYCHORSKI diff. de vera siue proxima causa podagrae. L. B. 4.

I. TYMKOWSKI diff. de peripneumonia notha. ib. 4.

S. DE VIND diff. de peruersa ratione sanitatem conseruandi et amissam restituendi. ib. 4.

I. GOTTSCH. WALLERII diff. de differentia et examine oleorum. Resp. Henric. Schulz. Upsal. 4.

I. F. WEIDLER'S Anleitung zur unseirirdischen Mes- oder Markscheidekunst. Aus der lateinischen verbesserten Auflage in das Deutsche übersezt von NIC. FUCHSTHALER. Wien, 8. m. K.

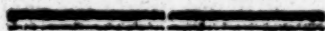
Short remarks upon autumnal disorders of the bowels and the nature of some sudden deaths observed to happen at the same season of the year. Thoughts on the natural causes of the bile's putrescency and its noxiousness in the circulation. Physiological thoughts on spasms and the seat and origin of them in the animal oeconomy. By A. WILSON. Lond. 8.

HUB. TYKEN ZAGII diff. de cardialgia. L. B. 4.

IGN. VAN ZELDER diff. de noxis ex varia vestimentorum conditione. ib. 4.

Contenta in hac parte.

I	Kongl. Verenskaps Academiens Handlin- gar för År 1769. Vol. XXX.	pag. 3
II	PLENCK <i>Sammlung von Beobachtungen über einige Gegenstände der Wundarzney- kunst. Zweyter Theil</i>	31
III	GMELINI <i>flora Sibirica. Tom. III et IVtus</i>	37
IV	SIDREN <i>diff. inaug. de partu serotino</i>	35
V	Aanmerkingen over de inenting der kinderziekte, met waarneemingen be- vestigd door CAMPER	39
VI	Histoire et mémoires de l'acad. Roy des sciences années 1766. 1767 et 1768.	65
VII	A treatise on mineral waters. By MON- RO Vol. I. et II.	98
VIII	Relazione sincera della portentosa guari- rigione di un cancro esistente nella ma- mella sinistra delle Sign. PAROLINI	122
IX	ZÜCKERTS <i>Abhandlung von der Luft und Witterung etc.</i>	124
X	COTUNNI de ischiade nervosa com- mentarius	125
XI	MELIN <i>von den Keichbusten der Kinder</i>	131
XII	Gli Atti dell' academia di Siena detta di Fisio critici. Tom. III.	134
XIII	Illustrations of natural history. By DRURY	145
XIV	HENSLERS <i>Anzeige der hauptsächlich- sten Rettungsmittel derer die auf plötzliche Unglücksfälle leblos geworden sind etc.</i>	147
XV	Noua physico medica	149
XVI	Supplementum alterum indicis scripto- rum physico medicorum, quae anno 1764 prodierunt.	162
XVII	Supplementum indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1765 prodierunt.	182

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XVIII. PARS II.

LIPSIAE, MDCCLXXII.

APVD IO. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Patauui apud Io. Manfrè,
Holmiae apud L. Saluium.

COMMITTEE
DE
COMMITTEE
JOS. BANKS

I.

Journal de Médecine, Chirurgie, Pharmacie etc.
par Mr. A. ROUX, Docteur Régent de la Fa-
culté de Médecine de Paris etc. Tome XXVII.
à Paris, 1767. chez Vincent. 8. Alph. 1.
plag. 16. Tome XXVIII. 1768. Alph. 1.
plag. 13. tab. aen. 2.

i. e.

Diarium ad artem salutarem, chirurgiam, pharma-
ciam cet. pertinens. Auctore Cl. A ROUX.
Tomus XXVII. et XXVIII.

Mense Iulio 1767 haec inprimis recenferi me-Tom.
rentur; XXVII.

2) *Relatio de noua specie herniae naturalis vesicae p. 26.*
urinariae, atque de sexus destitutione fere totali, a Cl.
DEVILLENEUFVE. Musicus quadraginta duo-
rum annorum laborabat hernia vesicae vmbilicali.
Haec hernia, in linea alba ad regionem hypogastricam
superiorem sita, et magnitudinem oui anserini
aequans, ostendebat parietem internum vesicae in-
versae, nec aderat vestigium externum vmbilici.
Vrina perpetuo, ac aegro inuito, effluebat e duabus
papillis, nimirum ex orificiis vreterum. Hic paries
erat maxime irritabilis, atque exterius muco obdu-
ctus. In parte superiore huius herniae conspicieba-

tur cicatrix cutis, quae Cl. Auctori vestigium esse videbatur funiculi vmbilicalis. Sub hoc tumore erat penis deformis, brevis, ac superius secundum longitudinem fissus. Glans naturali modo se habebat, sed vrethra superius transibat glandem, attamen imperforata erat. Annuli abdominales maxime relaxati erant, vt intestina in vtroque latere prolaberentur, ac testiculi haerebant ad inguina. Scrotum inveniebatur breue ac rugosum. Aderant pili in regione pubis, vt et barba, atque hic homo, magno robore corporis praeditus, nunquam vero stimulos venereos passus erat.

P. 45. 5) *Litterae Cl. DESTREES ad Cl. POMME, de nonnullis affectibus neruorum, usu humectantium sublati.* Etenim horum beneficio curauit febrem intermittentem cum spasmo complicatam; hydropem pectoris cum spasmo neruorum; tympanitidem.

P. 48. 6) *Observatio de grauiditate duodecim mensum, a Cl. TELMONT DE SAINT IOSEPH.* Attribuit Cl. Auctor hunc partum tantopere dilatum in femina viginti duorum annorum, eius moerori, parco vsui alimentorum, morbo pleuritico, ac inde pendenti crebrae venaesectioni ac diaetae, multisque haemorrhagiis vteri, quas passa est. Fetus magnitudine vix aequabat septimestri.

P. 52. 7) *Meditatio de variis modis tractandi morbos sinus maxillaris, atque de utilitate iniectionis in eundem sinum per nares, interdum acquirenda.* Auctore Cl. JOURDAIN. Pars I. Morbi sinus maxillaris non semper pendent a dentium ac alueolorum carie, sed potius ab humorum dyscrasia, metastasi, vitio peculiari, v. l. n. ere, lapsu et ictu. Neque his morbis imponendum est nomen *oxaenae maxillaris*, cum vix
semper

semper simul adsit vlcus fossarum nasalium. Neque magis conuenit nomen *retentionis* huic morbo, si sanguis vel pus emungitur; nisi forte adsit sensus ponderis dolorosi in sinu maxillari vel frontali, ob siccitatem membranae pituitariae, ac dolor obtusus dentium. Rarius tamen hic morbus locum habet in iuniore aetate, crebrius reperitur in phlegmaticis ac hypochondriacis. Proferuntur quinque obseruationes, quae haec declarant.

Obseruatio I. Vir quinquaginta annorum, phleg. p. 57. maticus, vexabatur affectu doloroso sinus maxillaris ac frontalis dextri, ob muci retentionem. Hinc ei immisit Cl. Auctor specillum cauum et curuum per canalem nasalem, atque iniecit decoctum hordei, eandemque iniectionem per sex hebdomadas repetiit donec aeger reiecit mucum viridem, ac sensim conualuit.

Obseru. II. Alius, lue venerea maxime affectus, p. 58. cuius ossa nasi exostofin, et os maxillare ac palatum cariem ostendebant, simili iniectione sensim restitutus est.

Obseru. III. Vetulae, cui ob morbum sinus ma. p. 67. xillaris frustra perfossus erat hic sinus, nec setacea vllam vtilitatem attulerant, obturauit Cl. Auctor orificium vulneris spongiâ et aegra eodem orificio sibi ipsi iniecit aquam vulnerariam, cum vino mel- leque mixtam, sensimque conualuit.

Obseru. IV. Alia mera iniectione decocti hordei p. 69. cum melle per canalem nasalem a morbo sinus maxillaris liberata est.

Obseru. V. Puella quindecim annorum a lapsu p. 70. diffregit aliquot dentes molares. Hos reposuit Cl. Auctor in suos alueolos, et post iniectiones nonnullas per nares sensim sedauit haemorrhagiam, ac aegra breui tempore plane sanata est.

Menſe Auguſto.

p. 121. 2) *Obſervatio Cl. LANDEUTTE de febre eryſipelacea gangraenofa, indolis putridae malignae.* Miles viginti quinque annorum, afficitur magno frigore cum febre continua maligna. Accessit altero die eryſipelas intra ſcapulas, mox totum collum et caput occupans. Cum parvus eſſet pulſus, dedit Cl. Auſtor bono cum ſucceſſu tartarum emeticum et clyſmata emollientia, remediaque leniter purgantia. Die octavo accedebat comae vigil, atque eryſipelas faciei in gangraenam degenerabat. Applicuit itaque ſuris veſicatoria, dedit decoctum corticis Peruviani cum radice ſerpentariae, fouebat partes gangraenofas ſpiritu vini camphorato, atque, interpoſitis interdum purgantibus aptis, aegrum in ſpatio trium hebdomadum plane ſanavit.

p. 134. 3) *Relatio medico phyſica de morte hominis cuiusdam, frigore taſti,* Auſtore Cl. PILHES. Hic homo menſe Februario 1765. ſuper montes glaciales, in finibus Hiſpaniae ſitos, migrans, tanto frigore tantaque niuium mole obrutus eſt, vt in ſomnum incideret ſub niue, per quatuor dies continuatum, vnde tandem ſiti inſigni excitatus eſt. Tum vero fruſtra tentabat e carcere niueo egredi, ſed aduenientium demum adminiculo inde eduſtus eſt. Cuticula hic illicve erat auulſa, et corpus plura oſtendebat vulnera, frigore exorta. Incidit deinde in manus chirurgi minus periti, qui loco niuis, qua membra frigore taſta immittenda, ac poſtea leni friſtione tractanda eſſent, hiſ imponebat lintea calida, liquore aromatico imbuta, iisque gangraenam inducebat, quam cum Cl. Auſtor, iuſto ſerius accerſitus, nullo modo compescere poſſet, aeger tandem miſere periit.

5) Me-

5) *Meditatio de variis modis tractandi morbos si- p. 157.*
nus maxillaris, atque de utilitate iniectionis in eundem
sinum per nares, interdum acquirenda. Auctore Cl.
JOURDAIN. P. II. Saepe confunduntur morbi si-
nus maxillaris cum suppuratione alveolorum. In-
tumescencia ossis maxillaris, ipsiusque emollitio, tu-
mor palati, dolor sinus, odor pessimus nasi ac oris,
cogit saepe chirurgos ad perforandos vel alveolos,
vel apophysin ossis malae, vel septum externum si-
nus ope ferri candidi, vel ad excindendum hoc se-
ptum forfice. Minime tamen laudat Cl. Auctor
hanc mutilationem, nec praeposteram euulsionem
dentium cariosorum, cum tribuendus sit dolor irri-
tationi partium, et auctae oscillationi arteriarum.
Addit quatuor observationes, quibus haec decla-
rantur.

Observatio VI. Operarius laborabat decubitu ge- p. 161.
nae sinistrae, cum tumore palati et ossis maxillaris,
ob radices cariosas dentis molaris. Quo, dente euulso,
ac compresso tumore maxillae superioris, multum
puris exiit. Hac vero compressione saepius repetita,
ac variis additis iniectionibus per canalem nasalem,
aeger breui tempore sanatus est.

Observ. VII. Vir triginta duorum annorum, si- p. 163.
mili decubitu cum cephalalgia insigni ac febre magna
affectus, ob cariem dentium molarium, ab horum
euulsione, qua magna puris copia exiit, et ab inie-
ctionibus per canalem nasalem, ad quas retinendas
ad aliquod tempus in sinu maxillari, obturavit Cl.
Auctor alveolos, sensim conualuit.

Observ. VIII. Virgo monialis tumore genae si- p. 166.
nistrae affecta, ostendebat tumorem magnum ad ra-
dices dentis molaris et sapientiae, quo inciso, efflu-
xit ichor e sinu. Immisit deinde Cl. Auctor digitum
in sinum, ac ibi detexit excrescentiam fungosam, in
parte media, et laterali externa sitam, ad quam, e

medio tollendam, nec iniectiones, nec aqua mercurialis sufficiebant. Tandem iniectiones per canalem nasalem fecit in finum maxillarem, ac, ne rursus effluerent per orificium vulneris, hoc obturavit spongia, quibus tandem suppuratio excrescentiae excitata, ipsaque aegra sensim plane sanata est.

p. 170. *Observ. IX.* Miles a lue venerea curatus, vexabatur deinde a magno dolore sinus maxillaris dextri, qui, euulsis dentibus, perforatis alveolis, ac iniectionibus ibi factis, minime cedebat. Cl. Auctor tandem iniecit saepius per canalem nasalem serum lactis cum manna soluta et vitello ouorum, et aeger breui tempore sanitatem recuperavit.

p. 177. 7) *Litterae Cl. MARESCHAL DE ROUGERES, de regeneratione unguis post mutilationem digiti.* Virgo viginti et octo annorum a panaritio digiti annularis perdidit carie ultimam phalangam, ac sensim sponte enatus est e latere digiti unguis novus.

Mense Septembri.

p. 235. 4) *Observatio de tumore lienis, a Cl. BROCHET DE LA BOUTTIERE.* Virgo viginti sex annorum afficiebatur dolore grauatiuo in hypochondrio sinistro cum febre lenta. Lien tantopere erat tumefactus, ut vsque ad spinam ossis ilei longitudine, ac vsque ad lineam albam latitudine se extenderet. Cum omnia remedia nihil praestarent, incidit tandem aegra in ascitem, ac periit. In eius sectione lien inueniebatur disruptus in facie interna, nec erat scirrhusus, sed tubercula sex, magnitudine nucis auellanae, continebat.

p. 244. 7) *Observatio de abscessu intestinorum a Cl. MARTINET.* Puella tredecim annorum iocando lapsa laesa est ad abdomen. Hoc diu neglexit ac celauit aegra.

aegra. Febre autem acuta et vomitu perpetuo laborans cum aluina obstructione pertinacissima, tandem fatebatur aegra hanc rem, atque de dolore fixo abdominis conquerebatur. Emollientia exterius imposita maturabant abscessum, inde natum, ut tandem per intestinum rectum eiiceretur magna puris copia, cum aegrae leuamine. Sed denuo in pristinam calamitatem incidit, donec tandem emisit multum materiae nigrae foetidae; ac redeuntibus deinde iisdem symptomatibus, postremo pus album bonum euacuauit. Tum vomitus cessabat cum alui obstructione, et aegra cauta curandi methodo sensim ad pristinam sanitatem redibat.

9) *Observationes de vulneribus fracto vitro factis*, p. 153.
a Cl. MARTIN. Refutatur Cl. GARENGEOT, qui docuit, vulnera, vitro facta, nec esse vnienda, nec spirituosis tractanda, sed potius digestiuis. Et enim Cl. Auctor duabus, adiectis observationibus, ostendit, se ipsum eiusmodi vulnera fascia vniende ac puluillis, aqua vitae imbutis, feliciter tractasse.

10) *Litterae Cl. ROZIERE DE LA CHAS-P. 257.*
SAGNE, de abscessu substantiae cerebri, post ictum capitis exorto. Rusticus ictu lapidis laesus est ad frontem. Die vndecimo maximopere increuit dolor capitis ac febris, cum vomitu bilioso coniuncta, sed victa sunt haec mala per venaesecionem et laxans, et aeger deinde iam conualescere videbatur. Attamen tricesimo die redierunt pristina incommoda tanta vehementia, vt morbo succumberet aeger. Aperto cranio, apparuit depressio, ac foramen in osse frontali, eique adiacens cerebrum in pus erat mutatum. Quodsi trepanatio ossis frontis opportuno tempore adhibita fuisset, hic tristis exitus procul dubio prae-
caueri potuisset.

p. 265. 12) *Observationes* Cl. DE LA CONDAMINE de utilitate magnetis in dentium dolore. In duabus aegris applicuit Cl. Auctor optimo cum successu vtrumque polum magnetis dentibus cariosis, ac dolorem hoc modo ex vno in alterum dentem propulit, donec hunc, repetita crebriore applicatione magnetis, plane superavit. In alia, affectu rheumatico capitis vexata, magnes non mitigabat dentium dolores. Alia, ophthalmia laborans, ab applicato polo australi magnetis dolores maiores, mitiores vero boreali polo percepit.

Mense octobri.

p. 326. 2) *Litterae* Cl. DUBAU ad Cl. PUIOL, quae spectant eius observationem de tetano essentiali *). Varias profert Cl. Auctor animadversiones in hanc observationem, quae hic silentio sunt praetereundae. Addit tandem peculiarem observationem convulsionis, quae ita se habet. Pharmacopola septuaginta sex annorum, variis morbis chronicis iam debilitatus, subito tandem priuatus sensibus, ac rigore totius corporis afficitur, quem excipiunt motus convulsivi vehementissimi, cum pulsu lento et paruo, ac respiratione stertorosa. Hi motus non ultra quartam partem horae persistebant, ac secuta est atonia yniuersalis. Interea liberior reddita est respiratio, ac pulsus fiebat plenus, durus et febrilis. Sensus nullo modo excitari poterant, ac aeger quasi in sopore iacebat, oculis semiclausis. Hanc insensibilitatem post horam dimidiam denuo excipiebant motus convulsivi, eademque vicissitudo sexies rediit quinque horis, donec vesicatoria, clysmata stimulantia, et sternutatoria

*) Cuius iam mentio facta est in nostris Commentariis, nimirum Vol. XVII. Parte II. p. 322.

toriam sensus externos post undecim horas restituebant, ac aeger deinde rursus plane conualuit.

3) *Litterae* Cl. ROQUIERE DE LA CHASSA, P. 342.

GNE ad Cl. ROUX, de *palpitatione cordis per febrem primarum viarum excitata*. Paroxysmos huius palpitationis praecedebat oppressio ventriculi insignis, quam excipiebat calor vrens inter scapulas, cui se adiunxit magna palpitatione cordis ac difficultas respirationis et cephalalgia, quae symptomata persistebant quatuor vel octo minuta, ac post horam dimidiam redibant. Nocte bene dormiebat aegra et quiescente manebat. Roctus nidorosi eam vehementer vexabant. Sumta vero purgantia antiphlogistica hunc morbum breui tempore superarunt.

4) *Observationes de affectibus aquae frigidae et glaciei in morbis chronicis et acutis*, a Cl. RENARD. P. 345.

Femina viginti quinque annorum laborabat iam per octo menses dolore acutissimo capitis, quo simul motu capitis et colli priuabatur. Aderant etiam infantia et macies permagna. Eius capiti imposuit Cl. Auctor herbam hyosciami recentem et contusam, ac lintea aqua frigida imbuta, pediluua calida suasit, et furis applicuit sinapismos. His itaque remediis aegra decem diebus plane conualuit. Alia duo, p. 350. detriginta annorum in tertia hebdomade puerperii subito incidit, post suppressionem lochiorum in hemiplegiam lateris sinistri, cum creberrimis motibus conuulsivis ac deinde epilepticis, quos excepit modo phrenitis, modo lethargus. Hi motus nulli remedio cedebant, atque a balneo tepido augebantur. Cum facta esset metastasis materiae lacteae in cerebro, incidit Cl. Auctor arteriam temporalem, unde symptomata ad breue tempus mitigabantur. Eius capiti deinde saepe imposuit vesicam aqua frigida

frigida repletam, ac morbus inde mitior factus est, tandem aegrae immisit glaciem in os, tempore paroxysmi epileptici, ac sensim hoc modo, adiunctisque aliis aptis medicamentis, hos affectus plane vicit, et aegra conualuit.

Mense Nouembri.

P. 434. 4) *Observatio de angina epidemica vnius familiae*, a Cl. BARAILON. Hic morbus erat angina inflammatoria vulgaris, quae propter contagium, quo sensim affecit decem vnius eiusdemque familiae, maxime peculiaris est. Vnus ex his valde obesus, cui vena non secta est, ab erysipelate vniuersali periit. Aliam maculae gangraenosae totius corporis ac delirium e medio tollebant; tertius post eruptionem pustularum albidarum euasit, in reliquis hic morbus lente resolutus est. Nec vicini, nec domestici, aegros adiuuantes, contagio inquinabantur.

P. 436. 5) *Observationes de variis crisi- bus, pulsu praenunciatis*, a Cl. ROGER. Quinquagenarius laborabat peripneumonia biliosa cum tussi et febre insigni, cui accessit quarto die delirium, venaesectioni pedis cedens. Tum pulsus magnus et aequalis in paruum et intermittentem mutatus est, abdomine extenso et duro. Hinc praedixit Cl. Auctor deiectiones alui criticas, quae tamen parum solatii afferebant. Sumtis deinde purgantibus lenioribus, aeger vermes eiecit, ac pulsus inciduus oriebatur, e quo praedixit sudorem, qui accidit nocte. Tandem se iunxit pulsus inciduus cum intestinali, vnde praesagiebat et sudorem et diarrhoeam, sed prior tantum apparuit. Cum vero sudor aegrum parum leuaret, sed pristina incommoda persisterent, e pulsu inciduo praenunciabat purpuram imminentem, quae tertio die erupit.

In

In al-
bat f-
sopor-
copio-
depul-

7
DANT
afficio
culi,
tim v-
erant
maxim-
erat.
fuit ta-
ad qu-
vna c-
tionum
tio ne-
que a-
to tan-
et fe-
excer-
ptom-
conua-

8
BROU
Santi-
ryfmo-
contin-
bat, s-
dit in-
rum p-
autem
restitu-

In alio quadraginta quinque annorum, qui labora- P. 440.
bat febre tertiana duplicata continua, cum affectu
soporoso, e pulsu forti et intermittente praedixit
copiosas deiectiones criticas, quae morbum mox
depulerunt.

7) *Observatio de affectione vaporosa*, a Cl. GUIN- p. 450.
DANT. Virgo viginti octo annorum, ex moerore
afficiebatur spasmo totius corporis, inprimis ventri-
culi, ut vix aliquid deglutire posset, omniaque sta-
tim vomitu reiiceret. Musculi colli tantopere tensi
erant, ut caput flectere non posset, ac respiratio
maxime difficilis et intestinorum dolor molestissimus
erat. Multis remediis iam frustra tentatis, propo-
suit tandem Cl. Auctor balnea frigida, quae per duas
ad quinque usque horas bis de die adhiberi iussit,
una cum usu clysmatum aquae tepidae et fomenta-
tionum emollientium. Haec balnea, quamquam ini-
tio nec vomitui, nec doloribus praecauebant, adeo-
que alui excretionem et urinam imminuebant, quar-
to tamen die tantopere relaxabant nervos, ut vrina
et feces inuoluntarie exirent, et saliva copiose
excerneretur; sed quinto die iam omnia sym-
ptomata erant superata, sensimque aegra plane
convaleuit.

8) *Litterae Cl. SALAMON ad Cl. DELA-* P. 456.
BROUSSE, de affectione hypochondriaca, usu hume-
stantium curata. Cl. Auctor nonnullos habuit paro-
rysmos febris tertianae, quae semper in febrem
continuam se mutabat, ac post largos sudores cessa-
bat, sed interdum redibat. Post duos menses inci-
dit in animi deliquium insigne, ac insomniis et idea-
rum perturbatione, macieque corporis vexabatur. Vt
autem balneorum tepidorum breui tempore plane
restitutus est.

9) Ten-

P. 463. 9) *Tentamina incisione vesiculae felleae canis et felis, eiusque exstirpatione facta*, a Cl. HERLIN. Incidit abdomen felis, ligauit collum vesiculae felleae, hanc incidit, et bilem in abdomen effudit, ac vulnus gastroraphia ligauit, atque, ne bilis effusa arroderet intestina, iniecit vulneri aquam tepidam. Animal, praeter vomitus, nullum hinc habuit incommodum, et quindecim diebus plane conualuit, ac vel in posterum semper sanum permanfit. Idem experimentum fecit Cl. ANGLAS in duobus canibus, in quibus simul exstirpauit vesiculam felleam, cuius ligauerat collum, ac vterque plane conualuit. Suadet itaque Cl. Auctor, vt idem experimentum suscipiatur in iis hominibus, quorum vita ob vulnus vesiculae felleae semper in periculo est.

P. 470. 10) *Observatio de hydrophobia spontanea, nimio calore solis excitata*, a Cl. MARRIGUES. Vir quinquaginta sex annorum corripitur motibus convulsivis vehementissimis, ac vomitu et delirio, postquam se multum agitarat in summo calore solis. Cum Cl. Auctori animus esset adhibendi balnea frigida, ad sanguinem rarefactum rursus condensandum, statim animaduertit, aegrum simul laborare hydrophobia, quae, cum ipse a nullo animali rabido antea laesus esset, merae rarefactioni sanguinis a calore solis tribuenda erat. Praemissa igitur venesectione et brachii et pedis, aegrum, maxime resistentem, in balneum frigidum immisit per duas horas, idemque bis repetitum post aliquot horas morbum vtrumque plane superauit, relicto tremore corporis, qui tamen continuato vsu frigidorum breui tempore cessauit. Eadem balnea frigida vel in hydrophobia ex morfu animalis rabidi efficacissima fore putat.

P. 495. 13) *Observatio de abscessu mammae, post eius vehementem inflammationem exorto*, Auctore Cl. SCHE-

RER

RER. Virgo laborabat vehementi dolore mammae dextrae, ob glandulas carcinomaticas. Cl. Auctor praeter alia suavit balnea tepida, sed aegra, eo inscio, vsa est balneo frigido, vnde orta est et febris, et inflammatio mammae eiusque suppuratio. Hoc abscessu tandem sponte rupto, exiit puris sanguinolenti ingens copia, quod contextum cellulosum, minime vero glandulas occupauerat, ac vulnere per aliquod tempus aperto seruato, tandem plenariam sanitatem recuperauit aegra.

Menſe Decembri.

4) *Obſeruatio de operatione enteroepiploceles*, ap. 573.

Cl. PAGES *ſuſcepta*. Praefectus militum ſexaginta duorum annorum laborabat hernia incarcerata, cum vomitu ac ſingultu. Incidit tandem Cl. Auctor ſcrotum et ſaccum hernioſum, et vidit decem pollices inteſtini incarcerati gangraena eſſe tactos. Cum vero membrana exterior huius inteſtini adhuc ſatis firma eſſet, non diſſecuit partem gangraenofam, ſed, dilatato annulo, reſoſuit inteſtinum, partem epiploj exſtirpauit, ac vulnus apte ligauit, et aeger ſenſim priſtinam ſanitatē attigit.

5) *Obſeruatio de digito contuſo*, a Cl. MARTIN. p. 576.

Operarius quinquaginta ſeptem annorum tantopere ſibi laeſit ſecundam et tertiam phalangam digiti annularis, vt oſſa in plures partes diſſracta eſſent. Cl. Auctor reſoſuit has partes diſſractas, nec extraxit fruſtula oſſea, nec partem cutis diſcidit, ſed apte ligauit hunc digitum, et aqua vitae ammoniacali tractauit, iſque poſt tres hebdomadas planecoaluit.

6) *Obſeruatio de hernia cum gangraena* ab E. O. p. 578.

DEM. Quadragenaria hernia incarcerata laborabat,
quam

P. 463. 9) *Tentamina incisione vesiculae felleae canis et felis, eiusque exstirpatione facta*, a Cl. HERLIN. Incidit abdomen felis, ligauit collum vesiculae felleae, hanc incidit, et bilem in abdomen effudit, ac vulnus gastroraphia ligauit, atque, ne bilis effusa arroderet intestina, iniecit vulneri aquam tepidam. Animal, praeter vomitus, nullum hinc habuit incommodum, et quindecim diebus plane conualuit, ac vel in posterum semper sanum permanfit. Idem experimentum fecit Cl. ANGLAS in duobus canibus, in quibus simul exstirpauit vesiculam felleam, cuius ligauerat collum, ac vterque plane conualuit. Suadet itaque Cl. Auctor, vt idem experimentum suscipiatur in iis hominibus, quorum vita ob vulnus vesiculae felleae semper in periculo est.

P. 470. 10) *Observatio de hydrophobia spontanea, nimio calore solis excitata*, a Cl. MARRIGUES. Vir quinquaginta sex annorum corripitur motibus convulsivis vehementissimis, ac vomitu et delirio, postquam se multum agitarat in summo calore solis. Cum Cl. Auctori animus esset adhibendi balnea frigida, ad sanguinem rarefactum rursus condensandum, statim animaduertit, aegrum simul laborare hydrophobia, quae, cum ipse a nullo animali rabido antea laesus esset, merae rarefactioni sanguinis a calore solis tribuenda erat. Praemissa igitur venesectione et brachii et pedis, aegrum, maxime resistentem, in balneum frigidum immisit per duas horas, idemque bis repetitum post aliquot horas morbum vtrumque plane superauit, relicto tremore corporis, qui tamen continuato usu frigidorum breui tempore cessauit. Eadem balnea frigida vel in hydrophobia ex morfu animalis rabidi efficacissima fore putat.

P. 495. 13) *Observatio de abscessu mammae, post eius vehementem inflammationem exorto*, Auctore Cl. SCHERER

RER. Virgo laborabat vehementi dolore mammae dextrae, ob glandulas carcinomaticas. Cl. Auctor praeter alia suavit balnea tepida, sed aegra eo inscio, usa est balneo frigido, unde orta est et febris, et inflammatio mammae eiusque suppuratio. Hoc abscessu tandem sponte rupto, exiit puris sanguinolenti ingens copia, quod contextum cellulosum, minime vero glandulas occupauerat, ac vulnere per aliquod tempus aperto seruato, tandem plenariam sanitatem recuperavit aegra.

Mense Decembri.

4) *Observatio de operatione enteroepiploceles*, ap. 573.

Cl. PAGES suscepta. Praefectus militum sexaginta duorum annorum laborabat hernia incarcerata, cum vomitu ac singultu. Incidit tandem Cl. Auctor scrotum et saccum herniosum, et vidit decem pollices intestini incarcerati gangraena esse tactos. Cum vero membrana exterior huius intestini adhuc satis firma esset, non disseccuit partem gangraenosam, sed, dilatato annulo, reposuit intestinum, partem epiploï extirpauit, ac vulnus apte ligauit, et aeger sensim pristinam sanitatem attigit.

5) *Observatio de digito contuso*, a Cl. MARTIN. p. 576.

Operarius quinquaginta septem annorum tantopere sibi laesit secundam et tertiam phalangam digiti annularis, ut ossa in plures partes diffracta essent. Cl. Auctor reposuit has partes diffractas, nec extraxit frustula ossea, nec partem cutis discidit, sed apte ligauit hunc digitum, et aqua vitae ammoniacali tractauit, isque post tres hebdomadas planecoaluit.

6) *Observatio de hernia cum gangraena* ab eo p. 578.

DEM. Quadragenaria hernia incarcerata laborabat,
quam

quam per quatuordecim dies celabat, tandem hac detecta, apparuit tumor in inguine, ruber, durus, et in centro fluctuans, qui, applicatis digestiuis, sponte rupit, et exiit materia foecalis. Tractauit Cl. Auctor hoc vulnus mero decocto melleo et digestiuis, atque apta diaeta breui tempore aegra plane conualuit.

p. 585. 7) *Observatio de vulnere abdominis* a Cl. MARTIN. Quidam laesus est in regione vmbilicali, vt exiret magna portio epiploi, qua apte reducta, imposuit Cl. Auctor vulneri puluillos, balsamo ARCAEI et aqua vulneraria imbutos, aptasque fascias compri-
mentes adhibuit, et accurata diaeta, crebraque venae sectione aegrum decem et octo diebus sanauit.

p. 588. 8) *Observatio chirurgica de vulnere pulmonis, cum dilaceratione arteriae intercostalis coniuncto, post ictum fcae (bajonette) in thoracem penetrantis, excitato ac breui tempore curato*, a Cl. NULLESON iuniore. Militi inflictum est vulnus thoracis ab instrumento, *bajonette* dicto, quod laedebat arteriam intercostalem costae quartae, ipsumque pulmonem. Chirurgus imperitus statim immisit vulneri turundam magnam lintei carpti, ad sistendam haemorrhagiam. Sed accedebat orthopnoea cum febre, haemoptoe, ac pessimis symptomatibus. Hinc eduxit Cl. Auctor turundam, dilatauit vulnus, ligauit arteriam intercostalem, et aptauit situm aegri ad exitum materiae, in cavitae pectoris effusae, aptisque iniectionibus idoneaque medela aegrum tandem quatuordecim diebus plenariae sanitati restituit.

p. 595. 9) *Observatio chirurgica de vulnere ventriculi, sutura pellionum curato* ab EODEM. Miles in rixa laedebatur ense ad hypochondrium sinistrum, in media
parte

parte regionis epigastricae prope cartilaginem xiphoidem. Vulnus penetrabat in ventriculū anteri-
us, ad duos pollices longitudine. Singultus, vomit-
us perpetuus, et pessima accedebant symptomata.
Hinc dilatauit Cl. Auctor vulnus, ac laesam partem
ventriculi, futura pelliionum, vniit, et gastroraphia, apta-
que diaeta, fomentatione abdominis, cautaque vul-
neris tractatione aegrum feliciter sanauit.

10) *Observatio de partibus genitalibus viri, iſtu* p. 598.
cultri laeſis, a Cl. PENANT. Operarius duodetri-
ginta annorum ad radicem penis laesus est cultro.
Musculi erigentes et corpora cauernosa erant disciſ-
sa, vrethra tamen illaesa, ac scrotum fissum et hae-
morrhagia maxima. Sanguinem sedauit Cl. Auctor
linteo carpto, aqua aluminis imbuto, et apta diaeta,
vsuque infusi corticis Peruuiani aegrum intra duos
menses cum semisse sanauit.

In Tomo XXVIII. haec inprimis indicanda sunt. Tom.
Mense ianuario, 1768. XXVIII.

3) *Observatio de tetano essentiali et vniuersali in* p. 24.
fantis octo dierum, ope balneorum sublato, a Cl. CEL-
LIER. Hic infans toto corpore obriguit, sed, ad-
hibitis balneis, cum decocto emolliente mixtis, qui-
bus bis de die ad duas fere horas utebatur, in tri-
bus hebdomadibus plane victus est morbus, ac in-
fans conualuit.

4) *Litterae Cl. BUREL ad Cl. DUFEAU de* p. 28.
tetano. Sartor triginta sex annorum, febre putrida
cum sopore perpetuo laborabat. Cl. Auctor die de-
cimo quarto morbi accersitus, adhibuit vesicatoria
et euacuantia, quibus febris et lethargus plane victi
Vol. XVIII. Pars II. O sunt;

sunt; attamen sensim accessit difficultas deglutiendi, tantopere increscens, vt maxilla vtraque maxime contraheretur, totumque corpus, inprimis caput et collum, rigescerent. Pediluuiā dolores maxime augebant, et aeger intra quatuor et viginti horas mortuus est. Post mortem effluebat ingens copia materiae purulentae e naribus, auribus et ore. Catochus itaque postremo tempore in tetanum se mutarat.

P. 44. 6) *Remedium, in depellenda taenia efficacissimum, atque obseruatio de digitali, in oesophago puellae haerente, atque hinc educto*, a Cl. RATHIER. Ad expellendam taeniam commendat bolum e pulv. fabinae granis XX. sem. rutae gr. XV. mercur. gr. X. olei tanaceti guttis 12. c. syr. flor. persic. paratum, cuius alteram partem matutino, alteram vespertino tempore praescribit, ac deinde cyathum vini, in quo nuclei persicorum per duodecim horas macerati sunt.

P. 45. Puella casu fortuito deglutiuit digitale, quod haerens in oesophago, eius inflammationem et pessima symptomata excitabat. Hoc eduxit tandem Cl. Auctor peculiari instrumento, quod, icone adiecta, delineatur, atque sic aegram saluauit, et aptis gargarismatibus et cataplasmatibus breui tempore sanauit. Sistit hoc instrumentum digitale, vnco instructum, et ad latera pertusum, vt filis ad manum alligari possit. Huic instrumento immisit indicem, atque eius vnco tandem oesophagum petiit.

P. 48. 7) *Litterae Cl. PORTAL ad Cl. SONGER DU LAC, quae sistunt nonnullas obseruationes, de abusu machinarum in tractandis luxatis partibus*. Cadaueri, ablatis integumentis, applicauit instrumenta, ad luxationem

tionem humeri reponendam pertinentia, ac vidit, in contraextensione inprimis laedi nimia compressione musculum pectoralem magnum et dorsalem magnum, ac in extensione humeri inprimis musculum bicipitem. Hunc mechanismum adiecta icone magis illustrat Cl. Auctor.

8) *Observatio de lithotomia* a Cl. MEIEAN p. 65. *peracta.* Opilio a calculo vesicae multum passus est, et quamquam eius extractio per lithotomiam bis suscipiebatur, tamen nullo modo educi poterat, ac aeger mortuus est. E cadauere exenta est pars calculi diffracti, et alius inueniebatur calculus, pondere septemdecim drachmarum, qui in peculiari diverticulo haerebat. Vesica incisa ostendit tunicas crassissimas, inprimis ad collum, ipsaque in tres cavitates erat diuisa, ob dilatatam, intumescens et prominentem tunicam internam.

Menſe februario.

4) *Excerptum e litteris* Cl. HUCK, *ſiſtens ali-* p. 160. *quot experimenta de nouis methodis inoculationis variorum.* Vt ſpectaret, vtrum inoculatio, praemiſſa apta praeparatione, praestantior eſſet, an ea, vbi omnis omittitur praeparatio, varios inoculauit infantes, vel antea rite praeparatos, vel non. Attamen vidit, non praeparatos ſuſtinuiſſe morbum longe mitiorem prae iis, quos antea praeparauerat, quamquam in vtriſque mitiſſimus erat.

5) *Obſervationes de nonnullis icteris partialibus* p. 163. a Cl. STRACK. Iuuenis in icterum incidit, qui non niſi partem faciei colore ſtauo tingeſcit, nimirum a temporibus, palpebris, naſo, apophyſi zygomatica, uſque ad marginem labii oris ſuperioris

se extendens, nec ullis remediis per annum cedens. Hic tandem accessu haemorrhoidum victus est. Alius iuuenis, vt et puella, maculis icteritiis faciei vexabantur, quas tamen vsus radiceis rhabarbari depulit. Alius senex, febre quartana laborans, ante quemlibet paroxysmum vidit quatuor digitos manus dextrae, vt et metacarpum colore flauo imbui, eundemque colorem a febris calore dissipari. Hic vero icterus vna cum febre a cortice Peruuiano sublatus est. In alio flavescebant vltimae phalangae digitorum manus dextrae vna cum vnguibus, post podagram retrogressam in regionem epigastricam. Hic icterus copiosis sudoribus sublatus est.

- P. 173. 7) *Observationes de fracturis colli femoris et humeri*, a Cl. MARTIN. Sexagenariae a lapsu fractum est collum femoris. Hoc reducto, applicauit Cl. Auctor meram fasciam, *spicatam* sic dictam, cuius circumductiones creberrime se decussabant in latere externo articuli, et aegra in sex mensibus curata est. Simili modo deligandi sanauit fracturam colli humeri quadragenarii in spatio trium mensium.

Mense martio.

- P. 212. 2) *Observatio de mania feminae, quae octauo die post partum accessit*, a Cl. PLANCHON. Femina a partu laborioso breui tempore quidem reficiebatur, sed, quamquam mammae valde intumescebant, tamen, loco lactis, sanguis hinc educebatur, et octauo die accessit mania. Oriebatur tandem abscessus femoris, qui sensim in gangraenam transiit, et aegram e vita sustulit. Hinc confirmatur veritas aphorismi 40. lib. V. HIPPOCR. *mulieribus, quibus sanguis in*
P. 222. *mammis conuertitur, maniam significat.* Alia puerpera a suppressione lochiorum inflammationem vteri accepit,

accepit, qua resoluta, lac tam copiose in mammis secretum est, vt maximopere intumescerent, aegra vero interea incidit in delirium melancholicomanicum cum insomniis per decem dies, donec lac perpetuo et copiose excernebatur.

3) *Descriptio noxae masturbationis*, a Cl. NIC. p. 224.
DU SAULSAY. Iuuenis robustus septemdecim annorum, vltra annum quotidie masturbatione se inquinauerat, ac deinde per decem menses Veneri immodice se dederat, vnde maxime emaciatuſ est. Paulo post sensit pondus ventriculi, nauseas, flatuſ, aluum vel nimis laxam, vel nimis adstrictam, dolores lumborum, languorem, somnum inquietum. Accessit deinde syncope, dolor pulmonum, tuſſis sicca, marasmus. Tandem sanguis effluebat e naribus resolutus ac valde serofuſ, accessit febris cum largo sudore ac coecitas. Apta medendi methodo vires quidem sensim satis recuperauit, coecitas vero nullo remedio tolli poterat.

4) *Observationes de effectu singulari hyosciami, ex p. 241.*
terius applicati, in inflammationibus, rheumatismo et arthritide, a Cl. RENARD. Hyosciamum vulgarem seu nigrum inprimis exterius applicare solet Cl. Auctoſ, cum fortius agat, et alteram speciem longe mitiorem, scilicet hyosciamum album maiorem, interius adhibet. Vtraque planta, exterius adhibita, exſerit vim emollientem, resoluentem, demulcentem, atque exhalat vaporem stupefacientem. Ope speciei prioris dissipauit inflammationem per magnam mammarum puerperae; cephalalgiam enormem; arthritidem vtriusque manus. Folia huius plantae triplici modo adhibenda sunt, vel integra, calefacta et emollita, vel trita et calefacta sub forma cataplasmatiſ, vel coquantur, eorumque va-

por foueat membra affecta. Hic vapor, caute praecaveatur, ne caput laedat, hinc praeparetur haec herba in loco aperto summa cum cautela. Qua enim neglecta, excitat rixas inter eos, qui tractant hanc plantam, vti demonstratur exemplo adiecto.

- p. 268. 7) *Observatio de ulcere mammae*, a Cl. GRIVET curato. Virgo viginti vnus anni, post ictum pectoris, incidit in vlcus cancrorum mammae. Hoc tractavit Cl. Auctor fomentatione decocti solani, geranii et althaeae: dedit deinde medicamenta gummi saponacea, et interdum purgantia, ac post tres menses hoc vlcus radicitus est curatum. Cum vero recrudesceret vulnus, plenariam tandem cicatricem, ope vnguenti neapolitani, obtinuit.

Mense aprili.

- p. 314. 2) *De utilitate balneorum in variolis*, a Cl. MARTEAU. Balnea tepida, adeoque calida vtilissima sunt ad accelerandam eruptionem variolarum, si pulsus parvus, celer ac durus primo die praedicat difficilem eruptionem. Eadem balnea CLIFTONUS vel in tertia periodo variolarum commendat, ad moderandam nimiam febrem secundariam. Profert Cl. Auctor quinque observationes, quae vtilitatem balneorum in variolis satis demonstrant.

- p. 320. *Observatio I.* Femina generosa initio grauiditatis, ob colicam biliosam, vsa est balneis per quatuordecim dies, quae vero abortu intercepta sunt. Paulo post incidit in variolas, eaeque tantum in corpore ac in glutacis erumpebant, paucissimae in facie.

- p. 320. *Observ. II.* Puer vndecim annorum tactus est febre variolosa, quae post venae sectionem et vomitorium disparuit. Quinto die rediit febris cum vomitu

mitu perpetuo ac delirio. Erupta est lentissime maxima copia variolarum malignarum cum symptomatibus pessimis. Immisit itaque Cl. Auctor aegrum in balneum calore 33 gr. therm. REAUM. e lacte et aqua paratum, beneque se habuit, eoque repetito variolae optime successerunt. Attamen remansit febris maligna, atque tres abscessus ad genu, coxam et scapulam, quibus caute tractatis, tandem rediit plenaria sanitas.

Observ. III. Puella febrem vehementem cum p. 325. affectibus soporosis ac delirio passa est, et erumpent variolae copiosae, sed parvae ac depressae. Balnea vero tepida, saepius repetita, omne periculum depulerunt, et variolae postea ex voto periodos suas peregerunt.

Observ. IV. Centurio post magnas defatigationes incidit in variolas malignas, ac sumto, ex commisso errore, spiritu lauendulae, sibi excitavit ventriculi et intestinorum inflammationem. Accessit deinde haemorrhagia oris, narium et aurium, a nimia solutione sanguinis pendens. Cl. Auctor immisit aegrum in balneum fere frigidum, eique venam secavit usque ad lipothymiam. Sed paulo post febris mitior facta est, delirium cessavit, et pustulae, nunc magis eleuatae, consuetas periodos absoluerunt, et aeger conualuit.

Observ. V. ex historia academiae scientiarum p. 327. anni 1711. desumta, describit aegram, in qua variolae ob siccitatem ac duritiem cutis prorumpere non poterant; attamen balneum calidum eruptionem mox acceleravit.

3) *Sectio cadaveris* ab EODEM. Senex septuaginta duorum annorum, post lapsum sensit dolorem in hypochondrio dextro, quem sequebatur icterus, ac, sumtis drasticis, hydrops, quo periit. In eius sectione

Etione apparuit inflammatio canalís intestinorum et omenti; hepar durum et pallidum continebat vesiculam felleam, calculis et materia viscida, insigniter extensam. Ad pylorum conspiciebatur scirrhus duritie cartilaginea; pancreas scirrhusum erat. Vtrumque pectoris cauum aquam continebat.

P. 336. 5) *Observatio de tussi convulsiva*, a Cl. DE LA VALLEE. Haec tussis coniuncta est cum stimulo bronchiorum, qui convulsionem musculorum, respirationi inservientium, excitat, ac imprimis apud infantes locum habet. Tollitur, si primæ viae purgantur emetico vel catarctico. Puellæ octenni, hoc morbo affectæ, applicavit linteam, aqua frigida imbutum, sub sterno, vnde victus est stimulus, ac rediit somnus, et, sumto emetico, ipsa sanitas.

P. 343. 6) *Observatio de bronchocele, pulvere testarum calcinatarum dissipata*, a Cl. DAPEYRON DE CHEYRIOL. Femina, quadraginta duorum annorum, iam per tres annos laborabat bronchocele pugni magnitudine. Cum reliqua medicamenta nihil effecissent ad hanc soluendam, dedit tandem Cl. Auctor per mensem pulverem testarum leniter calcinatarum. Sumsit aegra bis de die drachmam vnam cum cochlearibus quatuor vini rubri, eiusque usu in triginta quinque diebus hic tumor plane disparuit.

Mense maio.

P. 448. 3) *Operatio caesarea feliciter peracta post rupturam uteri ad finem graviditatis*. Auctore Cl. THIBAVLT DESBOIS. Cum iam orificium uteri parturientis se dilatabat, subito sensit dolorem vehementem in latere sinistro, a ruptura uteri exorientem. Suscepit itaque Cl. Auctor statim sectionem caesaream

ream, atque eduxit ex abdomine fetum iam demortuum; exhausto sanguine extrauafato, vulnus tribus futuris vniit, apteque deligauit. Altero die prolapsa erat portio intestini inter suturas, quapropter quartam suturam addidit. Vomitus perpetuum sedauit clysmatibus, quibus tandem alui excretio restituta est. Bona accessit deinde suppuratio vulneris, tandemque eius plenaria coalitio tricesimo die secuta est. Dein ad praecauendam herniam ventralem bracherio vsa est.

5) *Animaduersiones super methodum medendi tu-P. 464. mores herniosos, cum symptomatibus variis stipatos*, a Cl. MARTIN. Studet inprimis Cl. Auctor, vt relaxentur annuli abdominis, et situ apto, cataplasmatibus farinosis, clysmatibus, temperantibus et purgantibus simul adhibitis, id efficit. Repetit inprimis venae-sectionem qualibet hora secunda, atque tam crebro, quam vires aegri permittunt, ac plerumque post aliquot venae-sectiones hernia reponi potest *taxi*. Addit tres obseruationes, quae felicem successum huius methodi medendi confirmant, qua in magna aegrorum copia eadem felicitate vsus est.

Menfe iunio.

2) *Continuatio obseruationum, huic diario iam in-p. 504. fertarum*)*, de effectibus oxymellis colchici in hydropse, a Cl. PLANCHON. Vt hoc remedium praestantiam exserat in hydropse, requiritur, vt aquae extrauafatae adhuc reduci possint ad sanguinem, nec vasa resorbentia nimis relaxata sint. Infantem triennem, anasarca, ascite ac hydrocele affectum, primo purgauit tinctura hydragoga, isque deinde conti-

O 5 nuato

*) vid. Vol. XXIII. p. 324. Comment. hor. Vol. XVI. p. 65.

nuato usu oxymellis colchici, et decocti seminum genistae tostorum plane sanatus est. Alius viginti duorum mensium, post epilepsiam chronicam in anasarcam incidens, iisdem remediis, additis tandem martialibus, plane restitutus est. Septuagenaria, asthma et anasarca affecta, sumsit oxymel colchicum per tres menses bono solatio; attamen cum repudiaret eius ulteriorem usum, auctus est morbus, ac aegram interfecit. Infans triennis post febrem intermittentem incidit in anasarcam et maciem summam; post usum vero oxymellis colchici cum spiritu nitri dulcis, ac deinde cum essentia dulci STAHLII coniuncti, aquae, diuresi aluique deiectione insigni, subductae sunt, et infans paulo post conualuit. Idem remedium virginem monialem hydropicam sensim sanauit. Virgo triginta sex annorum, e retentione menstruorum ascitica facta, hoc oxymelle colchico cum spiritu nitri mixto, tandem curata est. Alia ascitica ab octo vnciis oxymellis colchici nihil commodi habuit; E contrario tricenarius a quatuor vnciis eiusdem oedematibus pedum liberatus est, ac iuuenis vndeuginti annorum, anasarca affectus, eodem remedio sanitatem recuperavit. Phthisicus, in anasarcam incidens, ab oxymelle colchico, cum decocto hyssopi ac syrupo althaeae et sennae mixto, breui tempore ab anasarca sanatus est.

- p. 522. 3) *Relatio de partu monstroso* a Cl. DU MONCEAU. Femina peperit iusto tempore et partu agripparum gemellas, bene quidem conformatas, sed sibi inuicem adnatas, a superiore parte thoracis usque ad vmbilicum, ac labio leporino instructas. In earum dissectione apparuit, vtrique deesse ster-
num. Aderant in vtraque puella pulmo, canalis intestinorum, lien, renes, vesica, vterus ac vesicula fellea

fellea
se adh
spectu
eingel
et fum
nas c
dente
nitali
bis p

5
noua
pinxi
DAH
arter
posit
cum
est f
verfu
plic
amp
gnit
cau

men
DE
pha
inic
me
est
me

fellea duplex. Diaphragmata et hepata arcte inter se adhaerebant, vt et cor duplex, quod primo ad-
spectu simplex videbatur, et vno tantum pericardio
cingebatur. Placenta simplex erat, sed permagna,
et funiculus vmbilicalis quatuor arterias duasque ve-
nas continebat, in abdomine gemellarum se diui-
dentes. Mater fomentis a dolore abdominis et ge-
nitalium insigni mox liberata est, ac deinde rursus
bis peperit.

5) *Litterae* Cl. BEAUSSIER ad Cl. ROUX de p. 530.
noua methodo amputandi humerum ex articulo. De-
pinxit Cl. Auctor iconem, quam olim dederat Cl.
DAHL *). Sistit haec icon torcular nouum, ad
arteriam axillarem comprimendam aptum. Com-
positum est e lamina ferrea elastica octodecim polli-
cum, cuius parti superiori incuruatae applicatum
est splenium, gynglimo instructum, quod cochlea
versus arteriam premitur. Loris aptis corpori ap-
plicatur. Describit deinde Cl. Auctor methodum
amputationis humeri ex articulo, quam, vt satis co-
gnitam, hic omittimus, et addit tandem varias
cautelae.

6) *Litterae de instrumento apto ad iniicienda ali-* p. 542.
menta ac medicamenta in oesophagum, inuento a Cl.
DE BAUVE. Quidam apoplexia et paralyfi oeso-
phagi tactus est, vt deglutitio plane impedita esset;
iniectis autem peculiari instrumento alimentis et
medicamentis liquidis in oesophagum, diu seruatus
est. Desideratur vero hic descriptio huius instru-
menti vltior.

*) vid. RUD. AUGUSTIN. VOGEL Disput. inaug.
de humeri amputatione ex articulo. Resp. et Auctore
Petr. Henric. Dabl. Gottingae 1760. 4. c. tab. aen.

II.

Histoire des maladies de S. Domingue, par Mr. **POUPPE DESPORTES**, Médecin du Roi, et Correspondant de l'Académie Royale des Sciences de Paris. Tome premier. A Paris, chez Lejay, Libraire, 1770. 12 pl. 14. Tome second. Ibidem eodem anno, pll. 14. absque indice.

Traité ou Abrégé des plantes usuelles de S. Domingue par Mr. **POUPPE DESPORTES**, cet. Tome troisième. Ibidem, eodem anno, pll. 19.

i. e.

Historia morborum insulae S. Dominici, Auctore Cl. **POUPPE DESPORTES**. Tomi tres, quorum ultimus indicem plantarum, huius insulae indigenarum, complectitur.

Plura capit hic liber, quam titulus promittit: loco solius enim tractationis de morbis insulae istius, varia scripta, ab Auctore hoc confecta, simul exhibentur, quae tamen tantum abest, ut omnia unius eiusdemque pretii inuenerimus, ut potius validum nobis dubium enasceretur, an auctor ista omnia, prout nunc apparent, in lucem publicam editurus fuisset, si ipse adhuc viueret; Verum hoc saepius fatum experiri videmus scripta posthuma celeberrimorum quorumvis et doctrinae cuiuscumque laude florentissimorum virorum, quod utrum praedicti auctoritatis in tantae famae nomina, an sordidae lucri cupidini sit adscribendum, nobis iam non lubet disquirere, protinus ad nostri operis recensionem progressuris, quum prius de ipsius Auctoris vita, quam praefatio partis primae exponit, quaedam commemorauerimus.

IOHAN-

IOANNES BAPTISTA RENATUS POUFPE
 DESPORTES natus est Vitraei in Britannia minore
 die 28 septembris 1704, patre vsus RENATO, itidem
 medicinae doctore, quandoquidem stirps eius qua-
 tuor iam ante eum medicos patriae dederat: studiis
 per sex annos Lutetiae Parisiorum incubuit, ibique
 botanices amore captus horas subsecuias eadem im-
 pendit; postea Remis gradum doctoris adeptus, et
 anno demum huius seculi trigesimo secundo medi-
 cus regius in insula S. Dominici dictus est. Anno
 1738 in numerum eorum, cum quibus sub corre-
 spondentium nomine commercium epistolicum alit
 academia scientiarum Parisina, susceptus est, quam
 dignitatem eadem Academia anno 1745 denuo con-
 firmavit. Postquam ergo munere suo egregie fun-
 ctus esset, et nosocomium non tantum amplificasset,
 sed et varia saluberrima instituta in eodem introdu-
 xisset, et, quod ex scriptis etiam ipsius dilucide appa-
 ret, symbolo, quo utebatur, non nobis, sed rei-
 publicae natos nos esse, semper conformem se gef-
 fisset, 15 februarii 1748 in villa Morin huius insu-
 lae diem obiit supremum.

Principium totius operis facit descriptio genera-^{T. I.}
 lis huius insulae, incolarum, et caussarum morbo-
 rum, quibus iidem obnoxii sunt. Insula per totamp. 16.
 longitudinem iugo montium, varia mineralia conti-
 nentium, diuiditur, ex quibus riui scaturiunt, qui,
 increcente pluuiâ aucti, heterogeneas substantias ri-
 vulis minoribus, partem magnam insulae constituen-
 tibus, et eiusdem cum mari altitudinis, quos vulgo
Esteres vocant, communicant; in quibus ideo aqua
 dulcis cum marina commiscetur, et frequentissimum
 habitaculum est insectorum varii generis, quae non
 possunt non exhalationibus putridis ortum praebere,
 ex quibus cum humiditate nimia, aerisque calore
 excessiuo

- p. 18. excessiuo praecipua causa morborum putridorum in hac insula patescit. Neque autem viua tantum corpora inde male habent, sed cadauera etiam citius, quam alibi putrescunt, et aeris indolem mire destruere ipsa metalla, BONTIUS iam et BOERHAAVIUS testati sunt, et Nostri etiam
- p. 20. experientia confirmavit. Multo tamen peiores hae aeris conditiones forent, nisi venti duplicis generis, iique ibi oppositi, perpetuo inter se alternarent, ita, vt alter, *Brisè* dictus, ab hora matutina nona vel decima ad eandem horam vespertinam flet, quem tunc alter, a terra accedens, excipit: vtrumque tamen horum ventorum tempore hiberno aquilo, isque pluuiosus, et aestiuo auster procellosus interrumpunt. Horum posteriorum etiam vicissitudines, proprie diuersas, has anni tempestates constituunt, quamquam etiam diuersae longitudinis dierum ratio
- p. 21. quaedam habenda videtur. Aquilonem indigenis, austrum recentibus aduenis perniciosum esse contendunt. Praecipua vrbs Gallorum, promontorium Gallicum seu *Cap François* dicta, non est sita in regione, sanitati conueniente, sed effectibus aquarum istarum *Esteres* multum exposita: salubriores sunt eae vrbes, quae vel ad montes, vel prope eosdem sitae sunt, et ditioni Hispanorum parent, quamquam et temperantiam, affectuumque animi moderationem multum ad ipsorum longaeuitatem facere omnino concedi debeat. Quod Gallicos incolas huius insulae spectat, qui obiectum primum huius libri sistunt, distinguere eos
- p. 22. oportet in indigenas et extraneos: priores plerumque sunt temperamenti mollis, pituitoso melancholici vel pituitoso biliosi; posteriores, in Europa sub zona temperata nati, constitutionis robustioris; illi morbis hiemalibus, hi aestiualibus magis expositi. Praeter causas autem generales, ex aeris constitutione repetendas, ad victum etiam saepe deteriores indolis, ad ve-
- neris

neris abufum, et praecipue ad triftes vehementioresque animi affectus refpiciendum eft, quod exemplo belli, quod fuo tempore Hispani Gallique cum Anglis gelferunt, Auctor nofter confirmat, ybi p. 28. concurrentibus tamen cauffis phyficis ex peruerfa tempeftatum qualitate, intra tres quatuorue annos plures emortuos vidit in hac infula, quam in decem annis praegreffis.

Succedit huic descriptioni hiftoria conftitutio- p. 31. num epidemicarum ab hyeme anni 1731, in quo Auctor infulam hanc intrauit, ufque ad initium anni 1747, intertextis annotationibus quibusdam, de morbis huius illiusue anni, hiftoriis etiam fingularium aegrorum infperfis, adiunctisque hinc inde medicamentorum formulis, quae tamen, cum vix non femper ex plantis indigenis depromta fint, nobis non adeo facilia intellectu et diiudicatu effe poffunt. Quum autem de his in tomo tertio, ac de morbis ipsis in continuatione tomi huius prioris et in fecondo agatur, pauca tantum hinc inde decerpamus.

Decubitus catarrhales ad pectus, vti rariores p. 33. funt in hac infula, quam in Gallia, fic incolas etiam nigros plus infeftant, quam albos, quum illi iniuriis aeris magis exponantur, laboribus magis debilitentur, et plene fudantes balneo vtantur, fomnumque, in aere libero terrae incumbentes, capiant; hi morbi praeterea omnes biliofae indolis erant. Vomitorium raro locum habet, ob calorem infignem, pulfusque duritiem. omnes fere morbos concomitantem. Noxium praeiudicium erat, licet antiquitate obfirmatum, in morbis catarrhalibus venam fecandam non effe, qui ideo facile in decubitus fuppuratorios degenerabant. Vermes in nigris frequentes funt, et horum in praefenti morbo omnino ratio fimul haberi debet. Colica biliofa et Pictonum pa- p. 36. rum inter fe differunt, et iisdem fere remediis indigent:

- gent: ante vomitorium aeger sanguinis missione,
balneis et clysteribus emollientibus praeparandus est,
et subsistente adhuc morbo, decocto cassiae, opio,
et balsamo arboris, *sucrier* dicti, quem quidem Peru-
viano aequiparat Auctor, vtendum. In cholera opio,
non nisi in casu extremo adhibito, prius laxante, usus
est Noster. In dysenteria abscessus, in conuexa he-
patis parte formatus, operatione citius et felicius,
quam in Gallia curatur. Morbus Siamensis febris
biliosa, *Yellow-Fevers* Anglorum, dirissimum ma-
lum, quod per plures annos in hac insula saeuir,
id tamen peculiare habuit, quod ex infinito aegro-
rum numero non nisi vnica femina eodem affecta
fuerit. Febres tertianae duplicatae saepissime in
continuas, easque periculosissimas mutabantur, quas
tamen nonnumquam salutaris crisis per carbunculos,
in capite et tota corporis superficie enatos, tollebat.
Nautae prae reliquis morbo Siamensi subiecti erant,
qui intra viginti quatuor horas aegros praecipitabat.
Feminae in hac insula ob copiosorem perspiratione-
nem menstrua iusto citius amittunt, idque cum mor-
bis periculosissimis; citius etiam ideo senescunt.
Hystericis multam opem fert aqua mineralis artifi-
cialis ex manipulo clauorum veterum, rubigine tacto-
rum, qui cum drachma vna salis ammoniaci per vi-
ginti quatuor horas in duabus vel tribus libris aquae
infunduntur, cui postea, pro diuersitate morbi, variae
nonnumquam plantae vterinae incoquantur. Oph-
thalmiae in hoc climate celeriter visus vsum tollunt,
frequentes tamen, praecipue aquilone regnante,
quod HIPPOCRATES iam cognouit. Hyeme
1735 feminae potissimum grauidae, febribus tertianis
et duplicatis, et in continuas transeuntibus, affectae,
male habitae sunt, et complures abortum passae,
aut partum laboriosissimum expertae: versus non-
num vel vndecimum morbi diem inflammatio
hepatis

hepatis vel intestinorum superuenit, vix non semper letalis. Contagioforum morborum causa p. 69.
quaedam etiam in recens exstructis, post incendium anni 1733 domibus poni debet, quum fieri non potuerit, quin terra effossa, et muri, recenter calce obducti, aerem vaporibus noxiis inquinauerint; quamquam ipse Auctor negare non potest, vapores, per frequentes procellas adductos, his multo perniciosiores fuisse. Transpiratio crebrius suppressa decubitus catarrhales frequentiores in regionibus calidis reddit, praecipue ad aures, oculos ac dentes, vesicatoria, pone aures et super os occipitale applicata, praestantissimi vsus sunt. In morbis infantum purgantia, eaque fortiora etiam, nullum effectum in his locis praestant: vomitoria magis proficua sunt. p. 71.
Hyeme anni 1736, post insignem siccitatem tempestatis, febres pestilenciales diuersum typum ab illis praecedentium annorum assumerunt, adeo, vt fere cum morbo Siamesi comparandae essent: in pluribus purpura succedebat, in aliis vel paullo ante vel post mortem haemorrhagia narium, in aliis aliae mutationes; plerumque tamen funestae, eueniebant. p. 74.
Aestate anni 1737 colicae vehementiores fuerunt, quam alias: obseruauit Cl. Auctor diuersam earum speciem, quam veneream dicit, iis familiarem, qui gonorrhoea laborabant, cuius virus regurgitans intestina afficiebat; vehementior ea fuit et longioris durationis, quam colica Pictonum, et longiorem vsu purgantium, atque, his praemissis, narcoticorum postulauit. Morbi huius constitutionis id peculiare habuerunt, quoniam facillimo negotio aluus laxari poterat, quod cautos nos esse debere monet in vsu laxantium, praecipue in diebus canicularibus, quum tempestas pluuiosa eos antecessit. Eidem tamen causae feliciter succedens curatio morbi Siamesis adscribenda erat. In genere tempestas pluuiosa p. 85.
p. 87.

viosa morbos contagiosos arcebat, qui frequentiores erant, quum siccitas insignis pauciores pluuiam antecede-
bat et insequatur, idque eam ob causam, quia inundatio partem principiorum noxiorum quasi inuoluebat, quae, aere leuius tantum humectato, facilius extricabantur et putredinem contrahebant.

p. 89. Variolae a nigris, in seruitum poentis, in insulas deferri creduntur, quamquam Auctor noster eas potius a constitutione tempestatum oriri putat: eae tamen vix vnquam, nisi per incuriam, periculosae fiunt. Quia autem cutis pedum in istiusmodi seruis durior est, in eruptione pustularum eo respici oportet, ne suppuratio forte vermibus ibi nidulandi oportunitatem praebeat. Infantes tum demum in periculum incurrebant, cum febris verminosa accedebat: iuuabat kermes minerale ad granum vnum cum oleo amygdalarum dulcium saepius exhibitum, et puluis contra vermes in bolo aut ptisana datus. Vbi suppuratio, vesicatoriorum ope excitata, sustentanda erat, conducebat vnguentum basilicum adiuncto cantharidum puluere, fortius redditum. Hyeme anni 1739 morbus Siamensis crebro parotidibus et abscessibus ad crura concomitatus fuit; frequentissime parotides diarrhoea indicatae fuerunt, imo nonnumquam, hac cessante, redierunt; quare, purgantibus atque applicatis topicis emollientibus et resolventibus, easdem tractare oportebat. Incisio autem effectu carebat, si febris adhuc resistebat; neque in

p. 94. hoc casu vera metastasis critica dicenda erat. Hyeme 1740 febres tertianae duplicatae peculiarem typum seruabant, dum plerumque sub specie continuarum primo se sistebant, et nonnisi 8, 10 vel 12 die in tertianas duplicatas transibant. Chinae indigentiae cortex, amaritiei minoris, quam Peruvianus, in hoc

p. 98. prae reliquis morbo, praesertim longius protracto, utilis inuentus est, plura de hac medicina in recensione

sione

sione tomii tertii enarrabimus. Pauperes, pedibus nudis incedere coacti, vlceribus crurum pessimae indolis, adeo vt intra 12 vel 15 dies os, periosteo destitutum, carietangeretur, affecti sunt: amputato crure, misere ac celerius, quam morbo, sibi ipsi relicto, ob superuenientem diarrhoeam periire. Sub-p. 106. sequente aestate plurimi eorum, qui vlceribus malignis vel diarrhoea laborauerant, abscessibus hepatis vel pectoris enecabantur, quam mutationem insolitam nimis subito auctae perspirationi, quae in corporibus debilitatis sustineri satis non poterat, Noster adscribit.

Ab esu speciei cuiusdam clupeae seu alosae, quam p. 108. in insultis *cayenz* dicunt, multi homines perierunt; sectum cadauer eiusmodi veneno occisi hominis hepar durissimum et sanguinem quam maxime coagulatum obtulit. Similem effectum fructibus mancanillae seu hippomanes adscripserunt, quem tamen Auctor aliis potius venenatarum arborum fructibus tribuit, quum hippomane hodie rarissima sit. Ter-p. 113. rae motus nonnisi tempestate admodum placida eueniunt, et huius mutationem praenunciant. Dysen-p. 116. teriae, mense februario 1741 nautis familiarissimae, ex parte defectui carnis recentis adscribendae erant, cum animalia anno superiori morbo epidemico fere prorsus absumta essent. Hyeme anni 1742 febres p. 123. tertianae duplicatae malignioris, quam alias, indo p. 126. lis fuerunt: insignie remedium, in se ipso etiam proficuum inuentum, expertus est Cl. Auctor in balneis tepidis, potissimum tum, cum debilis ad sudorem dispositio aderat. Monet tamen, caute obseruandas esse mutationes, ab eius usu in corpore aegroto productas, aegrumque calore foueri debere, cum ex balneo egressus sit, et abdomini cataplasmata calida admoueri oportere. Situs vrbis, quae Castellum p. 134. Delphini (*Fort-Dauphin*) dicitur, ample satis describitur,

- scribitur, quippe qui sanitati convenientior est, quam reliquarum vrbiū; haec autem salubritas potissimum tribuenda est exsiccationi locorum humidorum et paludosorum, cuius effectus saluberrimi iam tum, cum haec scriberet Auctor, in sensus incurrerant, licet tunc nonnisi tertia pars operis huius absoluta esset. Aestate anni 1745 animalia morbo contagioso affecta fuerunt, in quo vermes in variis corporis locis enati sunt; curatio in infuso nicotianae cum vrina vel aqua calcis cum spiritu sacchari (*tessia*) parato, posita erat. Hyeme subsequente, obstructions lienis familiares, sed funestis exitus erant, praecipue in scorbuticis et venereis, quandoquidem vel febres lentas, vel diarrhoeas, aegros praecipitantes, producebant. Hyeme anni 1747 morbus Siamensis, qui per aliquos annos mitis et sporadicus fere fuerat, denuo grassari incepit, inprimis haemorrhagiis insignibus stipatus, hoc tamen discrimine, ut sanguis, per anum excretus, mortem, per nares autem plerumque sanitatem augureretur: hoc posterius accidebat iis, qui vehementi capitis dolore affligebantur, unde bono cum successu iugularis venae sectio usurpata fuit. In genere autem venae sectio nonnisi cum summa cautione administranda est, habita temperamenti, virium aegroti, et symptomatum morbi ratione: id quod
- p. 176. etiam de purgantibus valet. Ingens aegrotorum numerus cum medicamenta apprimè necessaria consumisset, his alia, hucdum minus usitata, inprimis ex indigenis, Cl. Auctor substituit, v. c. ipecacuanham Dominicensem Brasiliensi cet. de quibus tamen inferius, ubi de eius pharmacopoea et plantarum officinalium indice acturi erimus, quaedam adhuc in medium proferemus.
- p. 187. Succedunt observationes super diuersis constitutionibus horum annorum, ubi istae inter se comparantur

rantur, et nonnulla inde consuetudina physica, licet nondum satis confirmata et experientia comprobata, eliciuntur. Dolet Cl. Auctor, se in faciendis his observationibus thermometro et barometro destitutum fuisse, adeoque eas iusta accurate destitui, quod quidem, si physicam meteorologiam spectes, omnino adfirmamus; et num summa haec exactitudo in conscribendis medicis observationibus vere necessaria sit, et essentialem usum praestet, res est, de qua multa disputari possent, si instituti huius ratio pateretur.

Progredivimur potius ad partem primarium totius operis, nempe descriptionem particularem morborum, et primo quidem febrium, quae in insula S. Dominici grassantur, ubi primo loco morbus Siamensis pertractatur. Cuius quidem licet aliis iam locis mentionem fecerimus, cum descriptionum eiusdem, a Cll. LINING, HILLARY et BISSET factarum, recensionem exhiberemus *): ideo tamen eum praeterire nolumus, quod observationes nostri auctoris nonnihil a reliquorum descriptionibus recedere invenimus. Indigenae rarissime hoc morbo laborant. In duo stadia diuidendus est, in tempus febris et metastaseos, siue ea critica sit, siue aegrum trucidet. In primo stadio morbus interdum horrore, saepius tamen insigni lassitudine se declarat, febris subsequens dolore exquisito capitis et lumborum ponderis in regione epigastrica sensu, et conatibus vomendi vel vomitu ipso stipatur, ita quidem, ut vomitus plerumque tum, cum horror morbi principia declaravit, adsit. Febris ad tertium quartumve, rarius quintum diem continuo perdurat; qui horrore morbi initia experti sunt, prae reliquis pulsum
P 3 exaltatum

*) vid. Comment. nostr. Vol. VII. p. 96. Vol. X. p. 624
Vol. XV. p. III.

P. 194. exaltatum et fortem habent; cutis sicca, saepius arida; vultus et oculi rubent; vrina nunc rubra et turbida, nunc naturalis, sed parca copia, quod funesti ominis est. Stadium secundum, febre finita, incipit, quod vel subito fit, vel monstrante se ictero solo, vel iuncto cum purpura, haemorrhagiis, diarrhoea, vomitu. Pulsus tunc fere naturalis est, sed plerumque debilis et mollis, vrina crassissima, saepius fusca; animus admodum tranquillus, doloris sensu carens. Aegrorum plurimi intra septiduum moriuntur. Aduenae omnes fere huic morbo obnoxii sunt, maius tamen periculum iis instat, qui fortiori habitu corporis gaudent; biliosi et magis adhuc melancholici primum eo afficiuntur, et etiam pereunt. Feminae, ob molliorem habitum menstruamque euacuationem, rarissime eo torquentur, et facilius emergunt. Succosa corpora, vel animi, cuiuscumque rei acius intenti, maiora prae reliquis pericula incurrunt; temperamentum pituitosum omnium optime morbo superando par est. Distinguendus est morbus in benignum, medium et malignum: prior vel sine ictero, vel eo minoris momenti tertio ad quintum diem fluxu ventris, terminatur: secundus ictero quidem grauiori stipatur, sed nullis aliis symptomatibus funestis, isque sensim cedit vel fluxu ventris, natura aut arte excitato, vel largiori vrinae nigrae excretionem, vel eruptionem plurium furunculorum; in tertio vnica spes in metastasi, ad partes externas facta, poni debet. Quod prognosin spectat, horror pessimum signum est, aequè vt in iis, qui eum non experiuntur, pulsus perpetuo depressus ac mollis, quippe qui fere omnes in stadio febris occumbunt; signum autem certissimum ab iis, quae oris ante cedunt vel concomitantur, petendum est. Fluxus ventris insignis materiae diuersi coloris, haemorrhagia quaecumque insignis, potissimum colore sanguinis

nis naturali, vrina abundans crassa, imo nigra, furditas insignis, in parotidem terminata, quae vel iterum resoluitur, vel bonam suppurationem subit, in genere bonum euentum praenunciant: pessima contra metuenda sunt, cum in statu cruditatis et febris icterus, parotides et purpura accedunt, venter adstrictus est, aut materias nigri vel bruni coloris deiecit, aut eadem iusto citius euomuntur. Inquietudo ingens, dolor abdominis, quamquam leuior et saepe sine tensione, nonnumquam superiora versus cum singultu, nonnumquam versus inferiora sese extendens, vrinaeque suppressio mortem proximam ostendunt. Praeter haec generalia alia etiam particularia signa funesti sunt ominis, vt vulnera, venaesectione inflicta, rursus soluta, subsequente saepius gangraena, non coercenda; dolor viuis in extremitatibus potissimum iis, in quibus crebrius vena secta fuit, superueniente itidem gangraena, quae raro ad suppurationem, at tunc salutarem, deduci se patitur, saepius autem, inprimis post nimias sanguinis missiones, letalis fit, licet aegris a doloribus ventris plerumque immunibus. Tempestate sicca vehementior est cephalalgia ventrisque obstipatio, frequentiusque delirium, quam in humida: in illa frequentissimae crises fiunt per carbunculos et gangraenam siccam; in hac per haemorrhagias. Icterus, parotides, ceteraque accidentia, ante septimum diem vix non semper symptomata, postea autem critica habenda sunt, nisi tum febris recruderit. Aperta cadauera pro vario morbi stadio varia exhibent: ex iis enim, qui, durante febre, occubuerunt, alii solo contagio, absque vlla viscerum mutatione conspicua, periire; in aliis, violentia morbi enectis, hepar, lien, intestina tenuia, gangraenosa, bilis coloris ex nigro fusci exposuerunt, qui atram bilem vomitu reiecerant, ventriculum et partem superiorem duodeni partim gangraena, partim inflammatione correpta,

- qui per aluum, totum canalem intestinorum eodem modo affectum obtulerunt; et sic etiam, qui sursum deorsumque eam eiecerant. Potissimum tamen
- p. 203. gangraena curuaturas et profunditates intestinorum, inflammatio reliquum tractum occupat. Mirum quoque est, aegros eiusmodi ventrem mollem, flavidum, doloris expertem, modo non premeretur, habuisse. Qui euacuationes has perpessi non fuerant, in his signa haec deerant. Qui deliria et lethargum, rarum quidem symptoma, experti fuerant, meninges inflammatas, substantiam corticalem cerebri rubescentis coloris, nonnumquam ad
- p. 204. medullarem etiam penetrantis, offerebant. Qui ex plenitudine humorum obierant, mutationes paullo alias ostendebant, neque adeo cito, quam ceteri omnes, in corruptionem tendebant. Neque morbum hunc HIPPOCRATI prorsus incognitum fuisse, variis testimoniis Auctor noster probare fatagit.
- p. 206. In curatione tria stadia distinguit, nempe febris, remissionis, huic succedentis, ac tantem terminationis. Indicationes autem omnes eo redire oportet, ut natura in expellenda per crises materia morbosa adiuvetur, siue haec per diarrhoeam, siue per metastasin in partem externam, siue tamen rarius, per copiosam urinae nigrae excretionem fiat. Prior omnium frequentissima est. Generalibus autem indicationibus methodus medendi inniti debet: hinc venaesectiones nonnisi ex statu individui aegri iudicandae sunt, in principio clysmata purgantia, postmodum emollientia et fomenta ac cataplasmata calida, toti abdomini applicanda; potus sumendus copiosus, at demulcens, talis quidem, qualem aeger retinere potest, vo-
- p. 209. mita quippe, aut ad eum conatibus affectus. Aciduscula potus genera multum se commendant. Febre vel minimum remittente, sanguis non amplius
- mitten-

mittendus, sed purgantibus, pro varia indicatione
 variis, utendum; sic etiam vomitoris, in largo vehi-
 culo exhibendis, locus suus concedendus est. Acida
 fortiora, licet antiseptica videantur, aliona tamen
 sunt ob ventris constipationem, numquam adhiben-
 da, nisi ubi vomitus aut haemorrhagias enormes
 fisti oportet. In secundo stadio, quod inter febrem
 et tempus terminationis medium est, nunc per vnum,
 nunc duos dies subsistens, pergendum esse p[er] p[er]u et
 clysmatibus adaequatis, ptisanasque addita sunt re-
 soluentia: vomitus nimis, sinistrum signum in hac
 periodo, acida, epithemata externa et clysmata cre-
 briora poscit. Ex purgantibus leniora tantum sa-
 lina, et prae reliquis manna, conveniunt. In ter-
 minatione morbi, si quis in tristi aegroti statu spei
 locus superest, cardiaca leniora, interdum purgan-
 tibus socianda, propinari debent. Euacuationibus
 nimis, aegrum debilitantibus, tertia vel quarta grani
 pars opii, subinde repetita proficua est: vomitus post
 febrem adhuc persistens balneo tollitur; sin vero ni-
 ger is fuerit, neque hoc, neque alia remedia, quic-
 quam praestant. Doloribus ad extremitates ortis,
 protinus cataplasmata emollientia et maturantia ap-
 plicari oportet, et simulac materiam collectam sen-
 tiamus, incisionem fieri et cataplasmatum usum con-
 tinuari, non neglectis reliquis auxiliis, ex chirurgia
 petendis. Euacuatio per vrinam leuioribus ptisanis
 aperientibus, manna vel sero lactis cum cremore tar-
 tari et nasturtio parato iuvanda est. Melancholici,
 et omnium optime sanguinei, venaesctionem faci-
 lius ferunt biliosus et phlegmaticis, in quibus pur-
 gantia plus valent. Sanguis emissus ruberrimus est,
 floridus et spumescens, parum feri adiunctum ha-
 bens. Post febrem eductus, per aliquot horas liqui-
 dus manet, seroque prorsus caret. Venaesctiones
 igitur primis duobus morbi diebus administrari opor-
 tet, raro tertio die iis locus superest. Si materia

p. 210.

P. 212.

P. 215.

nimis copiosa est, adeo, ut ex decubitu in parte externa facta, negurgitet, febrimque denique accendat, natura sufficienter iuuatur purgantibus lenioribus et diureticis. Crebro etiam morbus iste complicatur cum febribus tertianis duplicatis; idque arctius, si hoc iam ab initio morbi se monstauerit, et tunc praecipue, si febris biliosa fuerit, vix non semper purpura accedit. Prognosis et curatio ex iis patet, quae de morbo Siamensi se proposita fuerunt.

Uti febres tertianae exquisitae aequae, ac quartanae rariiores sunt in hac insula: sic e contrario tertianae duplicatae seu semitertianae frequentissimae, vnius fore eiusdemque indolis cum hemitritaeis veterum ac mesentericis. BAGLIVII. Initium tertianae simplicis simile est, et successu demum temporis noui paroxysmi accedunt, ita tamen, ut brevis tantum remissio, neque vere intermissio, obseruetur. Accessus nausea vel vomitu comitantur, qui, si insignis fuerit, bonum signum censeretur: pulsus frequens, aequalis, interdum paruus et serratus, interdum mollis; hypochondria eleuata, interdum dolentia; aluus constipata; caput semper affectum, nunc sopore, nunc delirio; leuiore tamen, praecipua symptomata sunt: ad quae tamen alia accedunt, pro diuersitate febris vel biliosae vel

lymphaticae diuersa: In priore hypochondria parum inflata, multum dolentia lingua humore flauo obducta et arida, pulsus paruus et serratus, delirium plerumque praesens, paroxysmi satis regulares: haec species temperie calidissima homines, acerbis humoribus scatentes, et biliosos praeter reliquis afficit. Posterior contra, licet mitior videatur, pertinacior tamen est, et difficilior curatu: abdomen magis inflatum est, quamquam mollius, hypochondria minus dolentia, pulsus mollis, vrina minus rubicunda, sed crudior, delirium nullum sed insignis

virium

virium prostratio, paroxysmi magis irregulares, quorum vel ipsa longior duratio febrem lymphaticam declarat. Haec febris plerumque diarrhoea terminatur, quae, si chylosa fuerit, in lymphaticis, p. 244. letalis est; biliosa contra in biliosis salutaris. Biliosarum origo primaria in obstructis visceribus imi ventris, lymphaticarum in obstructis glandulis mesenterii, ponenda videtur, et in posteriori casu potissimum pancreas, adiacentesque partes affici, cadauerum sectiones docuerunt. Curandi methodus, pro diuersitate morbi, attenuantia, emollientia externa atque interna, laxantia, venaesectionem aliaque auxilia postulat, quae ex additis morborum historiis patescunt, vbi et abusum horum remediorum Auctor noster ostendit, neque se ipsum venaesectionibus nonnumquam plus iusto inhaesisse diffitetur.

Sequuntur nunc tractatus nonnulli minores, ob- p. 248. seruationum titulo insigniti, et primo quidem de his ipsis febribus, vbi potissimum in causas variationis et mutabilitatis paroxysmorum et symptomatum inquiritur, et nonnulla ad prognosin eruendam inde colliguntur.

Secundo explicatur, quid sub nomine constitu- p. 291. tionis epidemicae veniat. Necessitas et vtilitas aeris in oeconomia animali ostenditur, modus, quo ille hanc exserat, indicatur, et epidemica constitutio dicitur dispositio seu qualitas aeris, plerumque a ventorum diuersitate eidem communicata, peculiare impressiones corporibus impertiens, quae characterem morbi constituunt, eo usque durantes, dum eadem qualitas aeris subsistit.

Tertio de temperamentis in genere differitur. p. 294. Notione generali huius vocis exhibita, ipsorum diuersae species considerantur. Quod veteres sub nomine sanguinei, biliosi, pituitosi intellexerint, facile

- facile explicatur: non aequè, quid temperamentum melancholicum ipsis dictum fuerit. Cuius cum sedem primariam in liene posuerint, haec omnia copiosius explicare studet Auctor noster, et, addita
- P. 306. ex WINSLOVIO anatomica visceris huius descriptione, colligit, bilem ceu fluidum saponaceum et lixiviosum partem sui crassissimam ac terrestrem acquirere ex sanguine, ab intestinis refluo; oleosam ex eo, qui a partibus, pinguedine copiosa donatis, regreditur: alkalinam ergo deberi lieni, in quo mechanismus circulationis filtri vices Nostro gerere videtur, ad secernendum, figendumque alkalinum salem apti, nerveumque liquidum partim huic ipsi negotio favere, partim etiam sanguinis supplere motum,
- P. 308. eiusque corruptionem impedire. Si ergo ex dispositione naturali lien principium hoc salinum maiori copia secernit, inde temperamentum melancholicum, pro diversis admistis reliquis principiis variis gradibus diversum, oriri. Sicut autem in hoc principium alkalinum praedominatur: ita in incolis potissimum plagae septemtrionalis oppositus status animaduertitur, acido nitroso aereo ab Auctore nostro adscriptus, quod egregiam quidem corporibus illorum sanitatem conciliat, sed iisdem, in regiones australes delatis, perniciosissimum euadit. Ex his omnibus officium medici declaratur, temperamentorum indiuiduorum perscrutationi sedulo inhaerendi, iisdemque et morborum theoriam et curationis fundamenta superstruendi.

T. II. Tomus secundus aequè ac prior, varii argumenti tractatus complexus, primo loco de morbis chronicis insulae huius exponit. Postquam in introductione locum ex BERKLAIS memorauit Auctor, in quo de morbis Americanorum in genere, deque infusi picis liquidæ aduersus eosdem vsu agit, illumque

que vltius explicauit, primo loco de cachexia differit, quam in insulis *mal d'estomac* dicunt, a praecipuo symptomate, pondere nempe, in medio potissimum regionis epigastricae percipiendo, quocum iunguntur appetitus deletus, cachecticus totius corporis habitus, lassitudo et virium prostratio insignis, viscerum imi ventris obstructio; morbus iste in scorbutum, atque inde vel in hydropem, vel in diarrhoeam transit. Alimentorum praua indoles ac desidia primariae causae sunt, phlegmaticis inprimis corporibus infensae: nigri crebrius reliquis eo morbo laborant. Facile etiam eo corripuntur, qui ex alio morbo conualescentes, iusto primarum viarum tono destituuntur. Curatio euacuantibus, resoluentibus ac tonicis absoluitur: nisi alius nimium adstricta fuerit, vesperi etiam theriaca, ex aqua et vino, danda. Remediorum autem actionem exercitio corporis atque victu potuque bonae notae iuari oportet. Ab hac cachexia discrepant scorbutica et venerea: alia rursus est ea, quae feminas, fluore albo benigno laborantes, infestat, vel eundem antecedit.

Progredimur ad scorbutum, plerumque cum lienis obstructione coniunctum, cuius quippe visceris plurimi morbi chronici huius regionis adscribi debent. Principium scorbuti naturae alkalinae volatilis esse videtur, atque eidem analogum, quod in morbo Siamesi dominatur: quare in scorbuto terrestri exhalationes acidae salis marini eundem mirum in modum leuant. Primum quidem locum in curatione morbi huius Auctor noster nasturtinis concedit, simul vero illis adstipulatur, qui in subiectis viuidioribus eadem acidis temperanda suadent, et cum putredo humorum iam profundius radices egerit, in acidis vegetabilibus solis acquiescit. Infarctus et tumores lienis saepe ex gonorrhoeis, per-

p. 15.

p. 20.

p. 29.

p. 34.

p. 39.

p. 57.

per-
verse

- verse tractatis, praesertim si eae pertinaciores fuerint, originem duxisse vidit. Lues venerea pro morbo Americae atque Africae endemio habenda est: in hac regione communi nomine *Pians* insignitur, quamquam illud proprie tantum pustulis cutaneis maioribus, in ulcera sordida abeuntibus, quae morbum istum comitantur, tribuitur; in America e contrario signum saepius ambiguum morbi venerei praebent, et potius a vitio particulari humorum lymphaticorum, praecipue in nigris prauo victu utentibus, concurrente qualitate nociua aeris ac constitutione temperamentorum vniuersali pendere videtur.
- p. 64. In Europaeis alia morbi facies est, eaque magis tecta, et saepe aegre a scorbuto distinguenda. Gonorrhoea, vix non semper eius prodromus, pertinacior est, quam in Europa, et difficillime sisti potest, adeoque facile in languorem, cachexiam vel scirrhum transit, qui plerumque vel diarrhoea vel hydrope terminatur. Dolet Auctor eiusmodi aegros nonnisi tunc demum medicorum consilia expectere, cum iam pluribus imperitis curandos se commiserint.
- p. 71. Si signa luis venereae aderant, frictionibus parcis utebatur, quo saluationem euitaret, vel saltem moderaretur: quae si nimia erat, a frictionibus recedebat, earumque affectus purgantibus deriuabat.
- p. 75. Testiculus a gonorrhoea male habita scirrhosus redditus, insignem tumorem referens, viatiato simul funiculo spermatico, feliciter extirpatus est: sed post tres menses aeger ponderis ac doloris sensum in regione lumbari, et post tres rursus hebdomadas duos tumores sibi proximos in regione epigastrica et umbilicali sensit, insignis duritiei ac molis, post mensem admodum auctos, ac denique post insignem paroxysmum febrilem occubuit. Secto caduere, praeter alia omentum putridum, funiculus spermaticus in latere affecto prorsus deficiens, purulenta

purulenta materia in pelvis cavitare haerens, tumores isti duo, centrum cavitatis abdominis replentes, inferior arctissime mesenterio adhaerens melonis magnitudine, coloris anthracis, substantiae fungosae, carcinomaticae, tuberculis maioribus refertus, materiam partim albidam, partim rubellam continentibus; superior magnitudinis minoris, albidus, vertebri transuersim insidens, pancreas abscessu corruptum sistens, apparuerunt. Ulcera ista, *Pidns*, p. 87. ut ipsa lues tractantur, pro quo scopo frequens usus est remedii ex mercurii crudi parte vna in duabus aquae fortis soluta, cuius primo die duae vel tres guttae ex ptisana sudorifera propinantur, dosi quotidie vna vel duabus guttis aucta, donec saluationis indicia se prodant, quae pro morbi conditione vel sustentanda est, vel purgantibus infringenda. Cl. CONE GU, chirurgus in insula hac degens, Auctori p. 89. nostro peculiare remedium ad eundem morbum communicauit: sumantur aequales partes mercurii crudi et sublimati corrosiui, in mortario marmoreo diuturna trituratione ope pistilli vitrei combinandae; postmodum puluis iste bis vel ter aqua calida edulcoretur, quod postea totidem quoque vicibus frigida repetendum, puluis postea in sole siccandus, tunc rursus in mortario spiritu vini inpraegnandus, ignis ope chartae accensae admouendus, et massa, mediante spatula, tam diu agitanda est, donec ficescat, idque bis vel ter repetendum. Puluis hoc modo paratus vel ipsis infantibus dari potest; in adultis dosis est granorum quatuor ad octo in forma boli, praemissis venaesectione, altius ductione et ptisanae sudoriferae usu. Dosis prima quatuor granorum quarto die augeri potest; saluatio oborta lene purgans exigit, quoniam materia peccans perspiratione dissipari debet, ad quam conducunt, labor in aestu solis susceptus, euitatio aeris frigidi et humidi, alimenta

alimenta leuiora; remedium ad viginti quinque, vel si (quod tamen rarius fit) vomitus accedit, ad triginta dies vsurpatur. Similem praeparationem cum sale ammoniaco Auctor noster proponit, qua forte magis sudores prouocatum iri existimat.

P. 96.

Progredimur ad morbos primarum viarum: diarrhoeae, tenesmus, dysenteriae, lienteria, fluxus hepaticus a deprauata digestionem proficiscuntur, ideoque breuiore tractatione absoluuntur. Tenesmus ac dysenteria arctissime inter se coniuncti sunt morbi, neque, nisi fortioribus subiectis, inprimis nautis, familiares. Fluxus hepaticus lienteriam sequitur, et iam a relaxatione venarum haemorrhoidalium internarum, iam a sola relaxatione hepatis

P. 101.

pendet. Neque ergo quemquam tangit, nisi in quo a resolutione humorum iam solida admodum relaxata fuerint, vt scorbuticos, venereos, cachecticos; frequentissime in tempestatem pluuiosam incidit; nonnumquam cum tenesmo coniunctus est, non tamen adeo vehementi, quam in dysenteria. Tenesmus vapore calido decocti emollientis tractandus est: si ex iniuria increseat, et febris superueniat, venae sectione, eaque interdum iterata, cataplasmatibus, clysteribus et ptisanis emollientibus et lenientibus opus est; purgationes ex manna et oleo amygdalarum dulcium, dispositione inflammatoria discussa vel minuta, conueniunt, et pro re nata repetendae sunt; opium nonnisi, prorsus absente, vel minima febris suspicione, et nonnisi cautissime, exhiberi debet; ipecacuanham ex eadem causa prorsus repudiat Cl. Auctor, et rhabarbaro rarissime tantum vtendum esse monet. Quum morbus saepissime a calore nimio proficiscatur, potus acidiusculus et refrigerans optimum remedium est. Alio modo lienteria et fluxus hepaticus tractari debent: ipecacuanha indigena

Brasilienſi

Brasiliensi praefertur, quod mitius agit; huic tamen pariter ac opiatum nonnisi tum locus est, cum plenitudo plane discussa fuit. Catechu et succinum virtute adstringente maxime se commendant. Lac in omnibus speciebus fluxus ventris praestantissimum p. 107. remedium censendum est, modo eius in primis viis corruptio praecaueatur. Cum remediis variis pro re nata remissum exhiberi debet. Neque nimis diu eius usus continuandus est, qui facile novis morbis originem praebet. Fluxus coeliacus potissimum ex p. 112. febribus quibusdam lymphaticis conualescentes ag-greditur, si in edendo modum non servauerint. Balnea, resolventia et aperientia leniora sola conue-niunt: absint salina et acida cuiuscumque generis. Hydropis duas species constituit Auctor, alteram p. 114. ortam a ruptis vasis lymphaticis, alteram a dilata-tione pororum, ex obstructione generali pendente, quae quidem in insula hac semper resolutionem scor-buticam, veneream vel cachecticam sequitur.

Curatio plerumque nulla, nisi in cachecticis to- p. 122. tum temperamentum mutari possit, ad quod effi-ciendum mutatio locorum summe necessaria est. Niger quidam, ad extrema deductus, adeo, ut nemo paracentesin instituere auderet, eruptione sponta-nea, in umbilico facta, sanatus est: alius potum noctu quaerens, nec quicquam, nisi lixiuium linteis depur-gandis inueniens, hoc poto, sursum deorsumque pur-gatus, conualuit. Morbi scabiosi frequentissimi sunt p. 123. in hac insula, et mirum in modum ab aere penden-tes, adeo, ut plures, in Galliam proficiscentes, ab iis-dem absque ullo remedio liberentur, redeuntes au-tem rursus afficiantur; remedia primaria aduersus eosdem sunt antiscorbutica. Saluatio, etiam ubi miasma venereum subest, morbum non tollit, sed is, ad quosdam tantum menses sublatus visus, recru-descit. Externa nonnisi post curationem internam

- duorum vel trium mensium tuto applicari possunt.
- p. 127. Catarrhi etiam frequentissimi sunt: inter decubitus ad pectus autem probe distingui debent lymphatici seu serosi, biliosi, et sanguinei. Pulmonia aut accidentalis est, quae a fluxione pectoris vel pleuritide, suppuratione terminata, vel haemoptysi, vel
- p. 135. cus relincente, oritur; aut originalis, a mala conformatione pectoris, vel, quod crebrius fit, a sanguinis dyscrasia pendens. Rursus ea vel morbum hunc propriè dictum, vel phthisin pulmonalem sistit, quarum prior pulmones, altera asperam arteriam praecipue afficit: prior a scirrho, vel suppuratione post morbos acutos, in hoc viscere superstites, oritur, altera vel ab exsiccatione, vel relaxatione fibrarum, glandularum et vasorum lymphaticorum, tracheae et pulmonis.
- p. 141. Tumores et abscessus hepatis itidem admodum frequentes sunt: priores vel resolutione, vel suppuratione; posteriores vel gangraena vel scirrho terminantur. Abscessus non nisi maturi aperiendi sunt, quamquam saepius multum temporis ad pun-
- p. 151. ctum hoc expectandum requiritur. Sanguis, in obstructione hepatis missus, raro crustam contrahit, sed flauescentis vel viridescentis, vel variegati coloris est.
- p. 155. Observationes etiam Cl. Auctorem docuerunt, non semper necessarias esse iniectiones post incisionem abscessuum cum hepatis, tum aliarum partium, sed naturae soli totum negotium tuto committi posse.
- p. 157. Tetanus hic adeo communis est, ut iam a PISONI et BONTIO inter morbos, huius plagae endemios, relatus fuerit: febre superueniente, soluitur, partes autem superiores infestans, vel laesioni cuiuscumque superueniens letalis, est. Non vero solum a laesione externa oritur, sed etiam a vitio aeris, praecipue, cum corpori aestuanti subitum refrigerium admittitur. Infantes nigrorum, recens nati, spasmo

spasmo maxillae inferioris, quem *mal de machoire* dicunt, frequentissime in primis vitae diebus tolluntur, quod potissimum malae indoli domiciliorum et conclauium adscribendum est. Remedia a variis va- p. 161.
ria proponuntur: alii aëgrum ex improuiso in aquam frigidam, praecipue marinam, immittunt, et postea in lectum calefactum collocant, igneque admoto, sudorem copiosorem excitant; alii vel ferro solo, vel eodem candente, profundiores scarificationes admini-
strant, postmodum clysteres purgantes, emeticum fortius, et inde cardiaca, et sudorifera, interpositis purgantibus, exhibent; alii venae sectionibus, copiosis balneis, tepidis emollientibus et oleosis, frictione applicandis, clysteribus purgantibus, atque inde sudoriferis, vel cum, vel sine purgantibus interpositis, vtuntur. Hispani in plethora venam in quatuor extremitatibus secant, postmodum vomitorium, ac denique theriacam ex vino propinant; altero die incisiones a nucha ad suras vsque faciunt, plagas has crebrius succo plantae cuiusdam fricant, diuque apertas seruant. Nigrorum curandi methodus copiose exponitur. Constipatio alui pertinacissima est p. 169.
in hoc morbo, et clysteres, acriter stimulant, exigit. Opium in summo morbi gradu conuenit. Hi- p. 171.
storia, notatu digna, recensetur pueri ex nigris duodecim vel tredecim annorum, cuius vtrumque femur hoc morbo fractum et, carie licet subsequente, tamen sanatum fuit.

Sequuntur nunc obseruationes quaedam particu- p. 178.
lares morborum. Carnositates seu carunculas in vrethra nil nisi cicatrices post vlcera praecipue versus prostaticam relictas esse, iam DUVERNEUS Auctorem nostrum docuerat, qui veritatem huius rei experientia comprobata vidit, ideoque morbum hunc incurabilem, nec, nisi palliatia curandi methodo,
Q 2 tractandum

- p. 185. tractandum esse demonstrat. Abscessu hepatis inciso, cum ex incuria nimis cito coalesceret vulnus, aeger febre lenta ad incitas redactus, diarrhoea tamen superueniente, per duos vel tres menses durante, et usu lactis restitutus est. Materia acris per cutim excernenda, si retrocedit, dirissimos morbos inducit, quorsum spectat erosio intestinorum a furunculis retrogressis.
- p. 197. Connubiâ saepius integras familias eradican-
dicant, cum alteruter coniugum alterutrum inficiat, prolesque morbosa inde nascatur. Immodicus cereuissiae usus gonorrhoeam benignam induxit, diffi-
- p. 200. cillime sanandam. Diarrhoea chronica plurium an-
- p. 201. norum intestina crassa miro modo contraxit, adeo, ut ab impedito humorum circulo aeger quidam eius
- p. 203. generis apoplecticus occubuerit. Cl. BOULET chirurgus cadauer feminae dissecuit, in quo, praeter alias mutationes morbosas, vesiculam felleam abesse vidit, ita, ut canalis hepaticus, solito amplior, infundibuli speciem prae se ferret, et antequam in duodenum infereretur, ductum pancreaticum reciperet: in principio huius canalis vascula quaedam stili mediocris crassitie inserti speciem peluis formabant, in quo guttae quaedam bilis flavae inodorae erant. Eundem defectum in filii huius feminae cadauere Auctor ipse obseruauit, non tamen adeo exacte dignoscendum, quod aeger ille abscessu hepatis mortuus fuerat; indeque, variis signis inter se coniunctis, concludit, forte hunc praeternaturalem statum
- p. 209. toti huic familiae communem fuisse. Epilepsiae causam in glandula pineali magnitudine oui, fungosa, et ad tertiam partem materia sebacea, folliculo inclusa, repleta, inuenit.
- p. 211. Inter raras etiam obseruationes pertinet calculus, oui magnitudine, intestini duodeni medio adhae-
- p. 212. rens. Calculum vesicae vrinariae adhaerere cognoscimus, cum nulla lotii reddendi difficultas adest, quare

quare, quum tunc irrita sit operatio, palliatius remediis eiusmodi aegros tractandos esse, Auctor monet. Coffeae vsum in lethargo febris catarrhalis edidit, cum omnia alia excitantia incassum adhibita fuissent. Amputationem membrorum, saepe minus necessariam, atque, ob subsequentem spasmus vix euitabilem, adeo noxiam iudicat. Metus etiam rei, tantum in idea aegri existentis, funestos effectus edidit. Variolae in regionibus calidis citius, quam in Europa, siccescunt. In abortu, a violentia externa concitato, cum secundinae arctius adhaerent, cauendum est, ne rudiori tractatione matri vis inferatur, sed, vbi res difficiliter procedit, balneis et cataplasmatibus emollientibus, abdomini applicatis, rarissime instrumentis, vtendum. Inter morbos infantum febris semitertiana lymphatica praecipuus est, cuius accessus vehementior venae sectionem bis vel ter repetitam exigit: emeticum nonnisi, cum vermium suspicio aderat, Auctor Noster exhibuit. In infante subito mortuo, vermis, in glottide haerens, mortis causa inuentus fuit. Totam hanc considerationem morborum chronicorum tractatio de praecipuis causis morborum, eorumque exitu finit.

p. 218.

p. 222.

p. 233.

p. 235.

p. 238.

p. 246.

p. 248.

p. 249.

Sequuntur observationes quaedam generales. Aduenae omnes expositi sunt morbo grauiori, licet tempus anni, quo accedant, nationum ac temperamentorum diuersitas, vitae genus cet. hac in re multas varietates offerant. Copiosius inquit Cl. Auctor de seruis nigris, et quae in iisdem coemendis, ratione patriae, habitus corporis cet. attendenda sint. Vt alii morbi verminosi, sic potissimum vena Medinensis communissimus eorum morbus est, adeo, vt in sui ipsius seruo plus, quam quinquaginta horum vermium ex cute egressorum viderit Auctor. Crebriores sanguinis missiones in insula hac vituperat ob copio-

p. 267

p. 271

p. 273.

fio rem perspirationem, et veneris ab usum: venaesectionem in pede illi in brachio antepo nit, quia illa circulus sanguinis, in hepate, plurimorum morborum huius regionis fomitem praebente, expeditior redditur. Nigri vehementiores euacuationes facilius ferunt Europaeis; praeparatione tamen et iusto vtendi ordine opus est. In nouis aduenis maior copia sanguinis, vna vel duabus venaesectionibus educta, praestat minori, per quinque vel sex vices missa. Multum deinde de venaesectione deriuatoria et reuulsoria disputat: iugularis sectionem saepe vesicatoriis antepo nit, quod haec lentius agunt. Putat etiam, homines, in quibusdam regionibus natos, venaesectionem non bene ferre, et non quidem ex praeiudicio, sed ex occulta quadam causa, concurren te forsitan temperamento. De diebus criticis, et de prognosi formanda, de selectu purgantium instituendo, de opii et corticis Peruuiani circumspecto vsu multum agit; hunc vel inutilem, vel adeo noxium in recidiuis morbi Siamen sis expertus est; stypticam eius indolem martialibus correxit, et obstru ctiones viscerum infimi ventris improuido eiusdem vsui adscribit. Qui ex grauiori morbo conualescunt, animi etiam mutationes felices subiisse videntur, quod potissimum in melancholicis et scorbuticis perspexit. Vsui frequentiori sacchari magnam propensionem in scorbutum morbosque acutos tribuit, ob lixiuium alkalinum, quo idem depuratur. Coffea in regionibus calidis non nisi cachecticis et pituitosis conuenit, alioquin sanguinem et bilem nimis acres reddit. Tabaci abusus, tum fumando, tum per aere m naribus attrahendo, multis incommodis ortum largitur. In fine generales leges, in cibo et potu seruandas, proponit.

Succedunt quaestio physiologica, an vita et mors mechanice fiant? latino sermone excussa, quam olim in

in Academia Remensi, pro obtinendo Doctoris gradu, Cl. Auctor proposuerat, et, totam hominis vitam a conceptionis initiis ad mortem usque considerando, affirmat: duo diplomata, alterum, quo ipse medicus re- p. 326.
gius in insula S. Dominici constitutus est, alterum
quo ab Academia regia scientiarum in numerum cor- p. 328.
respondentium susceptus est: epistola eiusdem ad
fratrem Abbatem DESPORTES, scripturis eius- p. 330.
dem et variis corporibus naturalibus adiuncta, ac
demum extractum ex scriptis Academiae Triuultiensis,
vbi historiae huius morborum insulae S. Dominici p. 334.
cum laude fit mentio.

In tomo tertio, primo sistitur index alphabeticus T. III.
plantarum huius insulae, viribus medicatis insignium,
eo quidem ordine, vt purgantes, aperientes, vteri-
nae, pectorales, anthelminticae, vulnerariae, de-
tergentes, resoluentes, ad vsum externum refrigeran-
tes et emollientes, adstringentes, porro febrifugae, car-
diacae enumerentur. Ipecacuanhae albae substitui p. 6.
tur radix speciei cuiusdam violae, caule erecto, fo- 190.
liis paucis, violae officinalis similibus, sed minoribus, p. 6.
petalo inferiori maximo, spatulae formam referente,
reliquis minimis, intra calicem reconditis, radice fu-
sca, nonnihil inaequali. Tamarindi minus purgant, p. 9.
quam, quae ex Oriente adducuntur, nihilo minus tamen
in morbis biliosis praesertim praestantissimi vsus sunt
in ptisanis. Praestantia pileorum, ex castoris pilis p. 17.
confectorum, nonnisi ab intertexta lanugine, semina
gossypii arborei cingente, pendet. PLUMIERIUM, Au p. 18.
ctor noster reprehendit, quod graminum fere nullam
rationem habuerit. Plantae, quam Galli *Thym de Sa* p. 19.
uanes, Auctor noster *Turneram montanam*, fantoli-
nae facie et odore, flore luteo, appellant, descri-
ptio, parum recedere videtur a *Turnera cistoide* L.
Lauri *perseae* fructus ab indigenis pro aphrodisiacop. 24.
Q 4 excellen-

- excellentissimo habetur. Absynthioides plantam fistit, quae cum habitu, tum viribus ad absinthium proxime accedit, calice vero simplici, non squamoso, ab eodem differt. Oldenlandiam corymbosam L. ad
- P. 28. lyfimachiam referri posse Auctor noster putat. Homo quidam, qui diu in insula hac vixerat, MINGUET, ultimo vitae tempore plantis inuestigandis operam dedit, et, licet principiis botanicis destitutus, vires tamen multorum simplicium detexit, et in manuscripto, non tamen adeo exacte elaborato, posteris reliquit: in eius honorem planta quaedam, inter tamum et vitem intermedia, qua tamquam vulnerario remedio vniuersali utebantur, *liene à Minguet* dicta fuit. Arbor, quam *sucrier* seu *bois à cochon* dicunt, cuius balsami superius in Tomo primo mentionem fecimus, satis insignem altitudinem acquirit, folia pinnata externo impari, therebinthi similia, et flores in thyrsis gerit, fructu subsequente cordiformi, triangulari, coriaceo, nucleos tres oblongos, cortice duriori obductos, amaros et oleosos continente. Balsami, ex trunco arboris stillantis, virtus vulneraria primum ex porcis, vulnera eo fricantibus, innotuit, vnde etiam arbor nomen traxit. Alia minus nota planta iam a PLUMIERIO notatur,
- P. 43. quam ipse *raisnier* dicit; indigenis *guyabara* seu
- P. 206. *liera* vocatur. Radix huius arboris tortuosa est, non nihil amaricans et adstringens: flores in thyrsis seu racemo positi, quantum ex descriptione colligere licet, apetalis, calice monophyllo, staminibus plurimis, pistillum cingentibus, inter se coalitis, pistillum stigmate, multis denticulis distincto, instructum, vna cum calice abit in baccam mollem, succulentam, nucleo ouali, sulcato, acuminato foetam, qui semen eiusdem figurae includit. Folia sunt rotunda coriacea, pediculo breui ramis affixa; tantae magnitudinis, ut
- P. 54. Americanis in mensa pro orbibus inseruiant. Nhandiroba

diroba, praecipue quoad fructum, quem vnicum in suo genere dicit Cl. Auctor, describitur, cuius semina non solum ab Hispanis sub emulsionis forma, aduersus febres intermittentes, in vsum vocantur, sed etiam ex omnibus, quae in America exstant, antidotis, praestantissima censentur, quod peculiari historia Noster confirmat,

Succedit pharmacopoea Americana, seu colle. p. 59. Etio formularum remediorum aduersus morbos insulae S. Dominici, plerumque ex plantis indigenis compositorum, latino et gallico idiomate conscripta, cui praemittitur introductio, de instituti huius ratione, de modo diiudicandi vires remediorum, et de casibus fortuitis, quibus vnum alterumue eorum innotuit, exponens. Chirurgus quidam vulnus sordidissimum in malleolo interno, tendinibus denudatis, tantummodo illud bene eluendo, et saccharum crassum aspergendo, sanauit. Arsenico etiam, aliis'ta-p. 174. men mundificantibus et nonnisi in refracta dosi addito, ad vlcera phagedaenica depuranda vtuntur, quod tamen protinus auferendum est, cum effectus speratus sequitur.

Sequitur index generalior plantarum itidem al-p. 181. phabeticus, sed latina simul, saepe etiam Caribensia nomina sistens, ita quidem, vt priorem indicem iuuet et illustret. Primo loco plantae medicinales omnes recensentur absque subdiuisionibus, supra adductis. Tres species Quinquinae ad Trachelium, et p. 198. vna spuria ad pseudoacaciam pertinentes: duae Simaroubae, altera ex insula Cayenne, altera ex insula S. Dominici, ad Euonymum relatae, alia spuria ad p. 208. Malpighiam amandata, et rursus alia incerti generis, nec sufficienter descripta, praecipua ex hac classe visa nobis sunt, quae commemoraremus. Plantarum venenatarum et maleficarum satis amplius est p. 214. numerus: breuius pertractantur antidota, aliaque

- remedia alexipharmaca. Insignior est catalogus plantarum nutrientium, primum radicum, postea seminum, deinde olerum, ac tandem fructuum arboreorum, interspersis etiam nonnumquam compositorum nutrimentorum formulis. Succedunt plantae
- p. 252. ad tincturam idoneae, quibus subnectuntur quaedam, quae ad manufacturas possunt conuenire, ad quem finem praecipue Nicotianae et Xylorum culturam commendat Auctor. Has excipiunt arbores, ad aedificandum aliosque vsus oeconomicos commodae, quarum ligna in incorruptibilia, quae diu in terra conseruari queunt, et mollia, quae a sole et imbribus defendi debent, distinguit, et prioribus ligna gummosa et aromatica subiungit. Multarum hic arborum mentio fit, nondum tamen accurate descriptarum: duae species, vel rectius varietates cuiusdam, quae ab indigenis nomine Acajou insignitur, ab Anacardi
- p. 264. dio vero certe diuersa est, et ab Auctore nostro Maurepasia dicitur, adduntur, itidem tamen non exacte satis descriptae. A puluere seu scobe ligni Hippomanes, cum illud serra dissecatur, cauendum esse monet. Liquorem gummosum, ex pinu, foliis quinis
- p. 286. ab eodem exortu TOURN. commissum, cum balsamo calabae, foliis citri splendente (quam Schmideliam dixit BOEHMERUS), quod *balsamum del-Maria* indigenae vocant, balsamum Peruuianum sistere,
- p. 306. nonnulli existimant. Vltimo loco plantae vimineae, communi nomine *Lianes* dictae, recensentur.
- p. 311. Catalogum hunc excipit tractatio, de quadam thermarum scaturigine, in insula hac inuenta. Scaturigo haec est in ea parte insulae, quae *Mirbalais* dicitur, in confiniis eius, quae *Artibonite* nominatur,
- p. 313. in regione multis viis profundioribus (*ravines*) intercepta, et exit ex coaceruata inter se filicum aliorumque lapidum congerie, qui, nonnisi mediante topheo, facile separando, inter se cohaerent; neque vnica origine gaudet, sed pluribus fontibus minoribus,

nec

nec
grau
defi
tur:
cum
tum
salin
tum
post
mod
quer
anim
effic
lia h
vent
tauit
nost
licet
nulla
rent
vsus,
Baln
insig
vene
dum
tur, a
huiu
bus
burr
morl
est, e
eius
selige
loci i
conc
F
facit,

nec eodem quidem caloris gradu praeditis. Neque
 grauitatem specificam, neque caloris gradus Cl. Auctor
 definire potuit, cum necessariis subsidiis destituere-
 tur: par etiam ratio experimentorum reliquorum,
 cum eadem instituendorum, fuit, ex quibus id tan-
 tum patet, parcissimam copiam sedimenti albidum et
 salini, cum post euaporationem in balneo arenae,
 tum post destillationem in balneo maris, at in
 posteriori plus, quam in priori, restitisse; quibus si
 modicum calorem aquae inhaerentem, et sulphureum p. 324.
 quemdam, licet debilem, odorem, mane praecipue
 animaduertendum, addideris, omnia ea habebit, quae
 efficacitatem quamdam promittere videntur. Anima-
 lia hanc aquam quam maxime appetunt. Pota ieiuno
 ventriculo nonnumquam nauseam, imo vomitum exci- p. 327.
 tauit, quod tamen indoli cuiusuis aquae calidae Auctor
 noster adscribit: interdum tamen vere aluum laxauit,
 licet frequentissime per vrinae vias egrederetur. Inde,
 nulla materia, ad euacuationem apta, in primis viis hae-
 rente, nocere potest; nocebit itidem diu protractus
 vsus, ob debilitatum inde primarum viarum tonum.
 Balnea ex eadem aqua erosiones cutaneas, saepe satis p. 328.
 insignes, producant: abstinendum ab iis, vbi miasma
 venereum in corpore haeret; sedulo etiam cau-
 dum, ne post eorum vsus corpus refrigerio expona-
 tur, aut nimis subito cibis repleatur. Nocet aquae
 huius vsus in obstructionibus inueteratis, et tumori-
 bus scirrhis: internus tantum ad expurgandam sa- p. 329.
 burram pituitosam primarum viarum, externus ad
 morbos neruosos, vbi copiosior transpiratio excitanda
 est, et cutaneos leuiore restringendus, et, cum virtus
 eius nimis debilis sit, aliis remediis, a prudenti medico
 seligendis, adiuuandus est. In fine quaedam, quae p. 330.
 loci ipsius, in quo scaturit, incommoda corrigenda
 concernunt, consilia proponuntur.

Finem totius operis commentarius de saccharo p. 335.
 facit, ex materia medica Cl. GEOFFROY deprom- p. 391.
 tus,

- P. 391. *tus*, cui Auctor noster supplementa et annotationes quasdam subnectit. Lusitani primi fuerunt, qui sacchari culturam ex Asia in Maderam, Canariensesque insulas, atque inde in Brasiliam inducerent, qua a Belgis expugnata, eadem primo ad Gallos, ac
- P. 394. postea ad reliquas etiam gentes transiit. Modus plantandi, quo in insula S. Dominici vti solent, non nihil differt ab eo, quem Cl. GEOFFROY recenset, et prolixè enarratur. Feliciorem vegetationem sibi promittunt incolae, si plantas eo situ in terram collocent, ut suprema parte Orientem respiciant; plus autem in bona indole telluris positum est, quam oportet esse superficiei, quantum fieri potest, aequalis, bene tractabilem, leuem, ex nigro cinerei coloris, a duobus ad quinque pedes altam subiacente strato sabuloso. Huius indolis multae regiones deprehenduntur, quarum fertilitatem inundationibus, atque inde relictis partibus putrescentibus, humum bonam producentibus, multum adscribere conuenit.
- P. 400. Nimia aquae copia in profundioribus locis, pluuiali tempestate collecta, per canales et fossas deriuatur; Terrae, quibus, loco sabuli, argilla subiacet, fertiliores reddi possent, si, aratro profundius ducto, aptarentur.
- P. 401. Runcationes plantarum noxiarum, sacchari incrementum quam maxime adiuuant, quae tempestate pluuiosa crebrius repetendae sunt; ubi vero erucae plantulas iuniores sacchari infestant, differuntur, quia haec animalia lubentius aliis herbis, quam saccharo, utpote durioris texturae, vescuntur.
- P. 407. Fuerunt, qui, ad euitandum operosum ac diuturnum laborem, aratro vti vellent in plantando saccharo: sed, licet plantae mirum incrementum caperent, firmitate tamen radicum destituebantur, adeo, ut paullo fortior tantum ventus easdem eradicaret. Solum nimis pingue et recens, demum culturae sacchari inseruiturum, plantas profert insignis quidem molis,

molis,
doles
bustis
planta
ceo fa
ouula
luxur
bustio
aeque
admo
alioq
vero
tunc
mitte
sacch
auxil
malis
sacch
nerib
varia
alun
versa
sacch
taru
vari
imit
para
nita
feu
salin
syru
dict
citu
imo
tur
ribu

molis, sed maturitatem non consequentibus; quare in p. 409.
doles terrae his plantis, iterata vice resectis, et com-
bustis corrigenda est. Cauendum ab arundine, ad
plantandum destinata, quae, quod in solo argilla-
ceo saepe fit, vermibus corrumpitur, qui in eandem
ouula deponunt, et ab ea, quae ramulis lateralibus
luxuriat: vtrumque vitium corrigi nequit, sed com-
bustione eiusmodi arundines delendae sunt. Insecta
aeque ac glires etiam tum, cum resecti sunt culmi,
admoto igne, quo stipulae comburantur, delentur;
alioquin mirum in modum multiplicantur: ignis
vero solum leue et sabulosum nimis exsiccat, quare
tunc necesse est, stipulas quasdam putrefactioni per-
mittere, ne solum nimis exhauriatur. Ad molas,
saccharo exprimendo aptas, circumagendas optimum
auxilium in aqua positum est, cuius defectum ani-
malia, praecipue muli, supplent. Ad depurandum
saccharum lixiuium praestantissimum iudicatur, ex ci-
neribus plantae sacchariferae et calce viua paratum,
varia proportione seruata, cui alii antimonium, alii
alumen addunt: sunt etiam, qui pro vario fine di-
versarum plantarum succos eidem admisceant. Ratio
sacchari, ex plantis praeparandi, pro diuersitate plan-
tarum ipsarum, quae a tempestate et solo pendeat,
varia est: qua in re ciuibus suis solertiam Anglorum
imitandam Auctor noster commendat. Varii prae-
parationis seu depurationis modi num saccharum sa-
nitati conuenientius reddant, dum partem oleosam,
seu melli similem, prorsus fere destruunt, sola fere
salina relicta, omnino dubitandum est. Spiritus ex
syrupo sacchari per fermentationem paratur, *Taffia*
dictus, melius in America, quam in Europa confi-
citur, neque vel largius potus adeo facile nocet,
imo suo iure pro remedio antiscorbutico habe-
tur: externus etiam eius vsus in vulneribus et vlce-
ribus eximius est, siquidem non adeo exsiccat et con-
stringit,

p. 411.

p. 412.

p. 414.

p. 415.

p. 422.

p. 432.

p. 448.

p. 451.

P. 453. stringit, melius etiam suppurationi fauet; id tantum attendi meretur, ut empyreumatica eiusdem indoles tollatur, quam cupreis vasis, eiusdem praeparationi inferuentibus, multum tribuendum Auctor noster existimat.

P. 454. In fine editor horum scriptorum refert, Cl. Auctorem delineationes et proplasmata formae minoris instrumentorum, quibus varia in insula hac opificia indigeat, sibi comparasse: quas ergo delineationes instrumentorum, ad sacchari, coffeae, gossypii, et pigmenti ex indigo praeparationem necessariorum, luci publicae propediem expositum iri spondet.

III.

Verhandeling over de schadelyke hoedanigheid der lugt in de gashuizen en gevangenissen, benevens deszelvs hulpmiddelen: welke de dubbeldeprys van de koninglyke academie der weetenschappen te Lyons behaald heeft, door ALEXANDER PEYRUS NAHUYs, meester der vrye Konsten, Leerar der Wysbegeerte en Geneeskunde, midsgaders lid van het Bataavs Genootschap der proefondervindelyke Wysbegeerte te Rotterdam. Te Haarlem by I. Bosch, 1770. 8 mai. pl. 11.

et

Dissertatio de qualitate noxia aeris in nosocomiis et carceribus, eiusque remediis, quae duplum praemium Academiae Regiae scientiarum et artium Lugdunensis reportauit, Auctore Cl. ALEXANDRO PETRO NAHUYs. Harlem typis Io. Bosch, 1770.

Diuidit Cl. Auctor problema Academiae in duas partes, in prima de qualitate noxia, quam aer contrahat

contrahat in nosocomiis et carceribus; in altera vero remedia, quibus haec qualitas possit, vel corrigi, vel auferri, expositurus. In prima vero parte vel causas, quae infectioni huic producendae idoneae sunt, considerat; vel ex his causis inuestigare constituit, quatenam esset proprie loquendo qualitas illa noxia, siue natura infectionis, atque illa sic detecta, per noxios ab eadem in nosocomiis et carceribus observatos, effectus ulterius adstruenda. Itaque haec in sectiones duas distinguit, quarum prima causas, qualitati aeris noxiae producendae idoneas, complectitur. Cum vero hae in nosocomiis et carceribus sint variae, in duobus titulis, quos dicit, eas considerat. Agit ergo in primo titulo: de causis, quae aerem noxium reddant in nosocomiis, quae vero duplices sunt, vel producentes vel adiuuantes, quas novem capitibus absoluit. Ad producentes refert 1. transpirationem aegrorum, eorum praecipue, quibus haec euacuatio copiosa, colliquativa et foetens est. 2. Alui et urinae excretiones putridis praesertim morbis laborantium. 3. ulcera quaecumque sordida, foetentia, gangraenas, magnasque suppurationes 4. immunditiam quamcunque, quae super pavimenta dispergitur, ut apparatus, emplastra, cataplasmata vulneratorum, aegrorum sputa, urinam, sanguinem, reliquasque sorditates ab extus allatas. 5. nimium calorem in quam plurimis nosocomiis praesentem 6. nimium aegrorum numerum in eodem cubiculo. Causarum adiuvantium prima est nosocomiorum situs, altera eorum structura, tertia defectus curae pro muniendis nosocomiis eo, quo decet, modo.

P. I 2.

Iam commentatur Noster in transpirationem aegrorum, quae huc redit: particulas, corpus nostrum constituentes, in morbis praecipue putridis, ex nexu suo solui, crasin humorum turbare, singulasque particulas in propriam corruptionem abire, hinc eas,
per

- per habitum cutaneum excretas, aerem atmosphaericum, tanquam vehiculum eiusmodi particularum, inficere debere, patere. **p. 21.** Excrementa alui et urinae hanc infectionem iuuare, ex eo constare, quod cellae familiaricae, iuxta lectos positae, destinatae sunt trium vel quatuor aegrorum excrementis recipiendis, quorum nonnulli fluxibus ventri laborent, adeoque aluum saepius, foetidissimamque deponant; quod earum numerus notabilis sit in cubiculo, ubi multi aegri decumbant; quod cellae istae operculis tantummodo ligneis tectae sint, ad vapores exsurgentes coercerendos haud aptis.
- p. 24.** Ulcera quaecunque sordida, foetentia cet. ex eo ad infectionem aeris symbolam suam contribuere, quod odorem exhalent maxime foetentem, eumque magis noxium esse, quo peior sit ulceris ipsius qualitas. Immundities super pavimenta dispersas, quarum catalogum Cl. Auctor exhibet, etiam exhalatione inficere aerem; Nec minus nimium calorem, in nosocomiis praesentem, nocere probabile esse, cum calor corpus debilitet, humoresque ad corruptelam disponat, aerem vero insigniter rarefaciat, ut multum elasticitatis suae perdat. Nimium tandem numerum aegrorum, in vno cubiculo collocatorum, infectionem aeris multum iuuare, ex superioribus patere; ad haec et hoc accedere, quod principium illud vitale, in aere latens, ab his multis aegris quam citissime per respirationem consumatur.
- p. 31.**
- p. 36.** Quis vero nosocomiorum situm inter adiuuantes causas referre dubitabit? Locantur enim illa in vr-
bibus minoribus in centro urbis, vel in maioribus inter alia, et fortassis altiora aedificia, unde nec nouus, sed iam particulis peregrinis inquinatus, aer accedit, impurus vero diu remanet. Sed et quis nosocomia ex structura sua aerem inficere negabit? Siue enim
cubacula

cub
ipfis
cub
mul
deres
bus n
perfu
debet
non i
multi
decet
solet
putri
et si li
potest
ascen

A
que,
Prodi
comi
niunt
ad qu
qua p
A
qualit
muta
crem
nouis
calefo
egreg
praet
const
in no
eosqu
mum
Vo

cubicula iusto arctiora, siue ianuas latrinarum, in ipsis aegrorum cubiculis reperiundas, spectes, siue cubicula ista interdum nimis extensa, vt plurimi simul in iis decumbant, siue tandem areas istas consideres, inter diuersa aegrorum cubacula relictas, quibus noui aeris accessus impeditur, facile de veritate persuaderis. Nec minus puritas, quae nosocomijs P. 48. debetur, neglecta hanc labem adiuuat: pauimenta non iusto modo mundantur, nec lecti stragulaque, multis vaporibus perspirabilibus inquinata, eo, quod decet, purgantur ordine. Plerumque enim fieri solet, vt aeger in eodem, quo alius pessimo, v. c. putrido morbo, extinctus est, locetur lecto, vnde, etsi linteamina noua et pura imponantur, non fieri potest, quin halitus isti peruersi, in stragulis occulti, ascendentes noceant.

Accedamus iam ad titulum secundum, causas. P. 53. que, quae aerem noxium reddant in carceribus. Producentes istae cum superioribus, quas in nosocomiorum consideratione recensuimus, fere conueniunt: Adiuuantes etiam ex istis possunt declarari, P. 63. ad quas vestium neglecta renouatio adiacere liceat, qua perspiratio libera impediatur necesse est.

Agit Cl. Auctor in sectione secunda de ipsa aeris qualitate noxia. Qualitas aeris in nosocomijs ita mutatur, vt, vel principio suo vitali priuetur, et decrementum elasticitatis suae patiatur, vel particulis nouis, aquosis, igneis, oleosis, putridis et saliniscalescentibus impraegnetur. Commentatur postea egregie in hanc mutationem, quam vero eo melius praeterire possumus, quo clarius ea iam ex semiotica P. 79. constet, et colligit tandem, leuiiores exinde morbos in nosocomijs in grauiiores mutari, nouos interdum, eosque maxime exitiosos, generari, longamque demum aegrorum reddi conualescentiam. Variolas

enim benignas, febres putridas, choleras et dysenterias, in vrbe curam forte admittentes, in nosocomiiis vero letales redditas fuisse, experientia fere quotidiana confirmat.

P. 95. Qualitas aeris noxia in carceribus fere non ab ea in nosocomiiis differt, nisi, vt sit paulo grauior, peioresque inde, producat effectus. Renouatio enim aeris difficilior, aerisque humiditas longe maior, et calor non tantus est, qui hoc vitium emendare possit.

P. 101. Exponit Noster in parte altera *remedia ea meliora, quibus qualitas aeris noxia vel possit corrigi, vel plane auferri*, quae vero omnia huc redire videntur, vt caussis, quae vel qualitatem aeris noxiam producant, vel eius infectionem adiuuent, obuiam eatur: vt vitia eius, quantum fieri possit, emendentur, vel saltim euitentur: vt effectus tandem, ex iisdem oriundi, arceantur vel plane auferantur; Quo vero hoc melius efficiatur, duo requiri, nimirum vt *renouatio continua aeris, in nosocomiiis, praesentis adhibeatur, extinctio vero, vel correctio materiae inficientis non ne-*

P. 137. *gligatur.* Illud per machinas, hoc per vapores, qualitati aeris contrarios, optime fieri posse patet. Iam requiritur de tali machina, vt sit simplex, legibus physicis superstructa, semper agens, commoda, haud pretiosa, omnibus locis accommodata, aegris haud nocens, vsuque repetito comprobata. Has vero omnes virtutes in *machina Suttoniana* inueniri, fusius

P. 153. Noster demonstrat, eamque, cum *ventilatore* HALESII comparatam, eidem palmam praeripere probat. Sed et extinctio, vel correctio materiae inficientis attendi debet. Ex superioribus constat, materiam hanc ex particulis vt plurimum oleoso putridis, salinisque alcalescentibus componi: Hinc vapores, his particulis contrarii, optimo iure commendantur, acidi nimirum fossiles, vegetabiles, sulphureique dilu-

luti, inter quos tamen aceti vapor, et grato suo odore, et vili pretio Nostro maxime arridet. Suadet ergo, vt singulis diebus portione quadam aceti pavimentum irroretur, vel ollae quaedam, aceto plenae, prunis imponantur.

Quae tandem de remediis, in carceribus qualita-^{p. 159.} tem aeris noxiam corrigentibus vel auferentibus, dicuntur, cum iis, quae de nosocomiis exposuimus, optime conuenire videntur.

IV.

*Untersuchung der Frage, ob ausgetretenes Blut wieder aufgenommen, und dem Triebe des Herzens unterwürfig gemacht werden könne? durch FERDINAND MARTINI, Regimentsfeldscheer des Schleswigischen Infanterieregiments, unter dem Befehle des Herrn Obersten von Lehmann. Kopenhagen, bey Rothens Erben und Profft 1770. 8. Seiten 54. *).*

i. e.

Examen quaestionis, an sanguis, ex vasis emissus, resorberi, cordisque impulsui subiici rursus possit? Auctore FERDINANDO MARTINI.

Argumenta, quae quaestionem hanc adfirmant, vel ex theoria, vel ab exemplis petuntur. Vt ergo falsitatem eorum demonstret Auctor noster, singula curatius, et per partes examinat. Primum argumentum, quo ad negandum possibilitatem resor-

R 2

ptionis

*) Idem hic tractatus, publicae olim disputationis causa conscriptus, litteris mandatus iam exstat in scripto periodico eiusdem Auctoris, cui titulus: *Beyträge zur Verbesserung der Heilkunst. Erstes Stück. Soroe, 1767. 8. c. f.*

- ptionis utitur, est coagulatio sanguinis, cui calorem localem, affluxum humorum tenuiorum, motum, et impeditum contactum aeris opponere solent.
- p. 5. Calor localis separationem cruoris rubri a partibus serosis et gelatinosis sanguinis impedire non potest,
- p. 7. sed huius potius coagulationem iuvat. Tenuiorum humorum affluxus cruorem rubrum penetrare non potest, quia eius partes, excusso sero, arctius inter se cohaerent. Neque liberum accessum aeris aliquid ad coagulandum sanguinem conferre, Noster putat, neque ideo eius defectui effectum contrarium adscribi posse. Neque motus tantus, quantus ad impediendum coagulum requiritur, facile locum habet,
- p. 10. quum vel in aneurysmatibus sanguis coagulatus deprehendatur.
- p. 14. Secundum argumentum Auctoris nostri positum est in defectu virium ac viarum, quibus resorptio praestetur. Harum triplex esse potest genus, nempe vis tuborum capillarium, quae vero hic applicari nequit, cum desit spatium vacuum in vasis, resorptioni destinatis, neque incrementum plantarum, aut turgescencia corporum siccorum in aqua commode huc referantur: porro actio siphonis, quam in aliis corporis animalis actionibus assumit quidem Noster, hic autem, ob maiorem diametrum globuli sanguinis, non respondentem diametro vasorum resorbentium, admitti prorsus non posse docet: ac denique vis impulsus per actionem cellularum, qualis in pene quidem, et clitoride observatur, sed in aliis corporis nostri partibus, ubi alia est structura, et conformatio, expectari nequit. Praeter haec neque lymphaticorum vasorum actioni resorptio quaedam tribui potest, et, si aliqua eius vestigia in illis reperta fuerint, id potius disruptis globulis quibusdam sanguinis, serum tingentibus, quam cruori ipsi resorpto

resorpto adscribi oportebit ; Prorsus autem alia res p. 28.
est, si sanguis iam resolutus fuerit, sed tunc, non ut
sanguis, sed ut id, quod olim sanguis fuit, re-
sorbetur.

Progredimur nunc ad obiectiones, ex experientia p. 32.
deductas. Sugillationes, quae discuti sese patiun-
tur, sanguinem, extra vasa missum, nequaquam osten-
dunt, sed eum in vasis ipsis stagnantem, aut per parie-
tes vasorum extensorum, et cutim solito magis trans-
parentem. Sic etiam fugillationes, post venaesectio-
nem interdum ortae, et rursus disparentes, extra vasa-
tum sanguinem non arguunt, quin saepe a concussis
vel separatis nervis, atque inde inducta debilitate
vasorum pendent. Maculae liuidae, scorbuticae non p. 37.
tantum a disruptis, sed etiam ab extensis solummo-
do vasis oriuntur, ideoque intelligitur, cur inter-
dum, morbo sublato, sponte evanescant, interdum au-
xiliis chirurgicis opus habeant. Sic etiam explicat
Auctor noster, quare in vulneribus capitis superci- p. 40.
lia turgeant et lineant, licet ipsa laesa non sint. In
petechiis, adeo subito evanescentibus, sanguinem, p. 49.
extra vasa missum, non esse docet, sed tantum in mi-
nora vascula impulsam, adeoque spasmu, a quacum-
que causa orto, minima haec vascula coarctante,
sanguinem ex iis in maiora reprimi oportere.

V.

Verhandelingen uitgegeeven door de Holland-
sche Maatschappye de Weetenschappen te
Haarlem XI Deel. I en II de Stuck. Te Haarlem,
by I. Bosch, 1769. 2 Alph. 5 pll. 3 tab. aen.

i. e.

Commentarii Societatis scient. Harleimensis Vol.
XI. P. I. II.

Continentur in prima parte.

P. 3. 1. **T**raſtatio medica, de impedito alimentorum per oeso-
phagum tranſitu; Auſtore Cl. MATTH. VAN
GEUNS M. D. Groning. Eſt haec traſtatio reſponſio,
moneta aurea coronata, ad quaefſtionem a ſocietate
propoſita *): Quibusnam cauſſis impedita, et lente pro-
grediens, ſemperque letifera deglutitio oritur? Cur ea
iam frequentius ac olim occurrere ſolet? et quibusnam
remediis obuiam ei eatur, et medeatur?

P. 7. Ordo, quem Cl. Auſtor perſequitur, is eſt: 1.
vt oefophagum, eiusque fabricam, functionem,
partesque vicinas, quibus ille ad aegritudines varias
diſponatur, perlufret; nec non mala praecipua, a
pathologis eidem attributa, cum obſervationibus va-
riorum ſcriptorum perſtringat, et ex his delineatio-
nem, accuratamque deſcriptionem eius morbi, ſecun-
dum ſigna eius et ſymptomata, exhibeat: 2. vt
deglutitionem impeditam ſic delineatam, ex cauſſis
proximis per obſervationes indagatam, in ſpecies
quaſdam diuidat, et in grauitatem earum maiorem mi-
noremue inquirat: 3. vt ex cauſſis praediſponentibus
ſolemnitatem eius mali iam frequentiore demon-
ſtret: 4. vt ex his oſtendat, quaenam horum mala cura-
ri non poſſint, quaeque curationem admittant, et qui-
bus

*) vid. comm. noſtr. V. XII. p. 536. V. XV. p. 574. 695.

bus remediis ei obuiam eatur vel medeatur: §. vt tandem obseruationes quasdam anatomico medicas, quae huc spectent, communicet, quas vero, cum ab ordine suo aliquo modo recedere videantur, his sub finem adiungit.

Consideratione oesophagi partiumque vicinarum anatomico pathologica absoluta, morbum nostrum sic definit, esse eum lente progredientem, difficilem, vel plane impeditum alimentorum, ex oesophago in ventriculum vsque, transitum. Hinc ab angina, cuius vitium in faucibus haeret, differt. Omne ergo malum, quod tumoribus inflammatoriis, abscessibus, ex contusione vel vehementi irritatione in oesophago, celeriter vel vehementer natum ortis, debet, cum morbo nostro non conuenit; Si vero deglutienda difficile in oesophago, super trochleam quasi, vel per angustiam, cum anxietate quadam, transeunt, de tali malo non dubitandum est. Accedit et hoc, quod, in progressu praecipue huius mali, in lento alimentorum et difficili transitu maxima interdum salinae copia augeatur, ita, vt in hac multi signum eiusdem morbi pathognomonicum sibi inuenire videantur. In genere vero notetur, symptomata, pro constitutione aegri, et varietate admodum interdum variare: malum hoc unicuique sexui, aetati et temperamento conuenire, inprimis vero sequiori et senio proprium esse. Sedes huius mali et causa quoque variant. Solemnissima est in laxis et inertibus fibris tunicae oesophagi muscularis; Altera est spastica earum contractio. Oriuntur ex his aliae, quarum prima in praeternaturali intumescencia glandularum oesophagi, earumque muci obstipatione posita est, ex quibus arida via, et siccitas alimentorum, quae muci vehiculo iuuanda essent, nascuntur, vnde oesophagus non solum contrahi, sed vere interdum coalescere solet. Angusta-
tur haec via porro ex duris tumoribus, in ipsa substantia

- stantia oriundis, sed et ex tumidis glandulis comprimitur, et quo profundius glandulae hae in pectore inter asperam arteriam et oesophagum haerent, eo pertinacius et periculosius est malum, quod quidem, si partem, asperam arteriam inter et oesophagum, inuaserit, tumidam reddiderit, muscularemque asperae arteriae portionem compresserit, semper fere letiferum erit. Non raro accidit, ut glandulae illae, circa cardiam conspicuae, hac tali induratione et obstipatione afficiantur, mortemque comitem habeant.
- p. 66. Oesophagus porro comprimitur ab excrescentiis externis, indurationibus vel tumoribus, membrana inclusis, aneurysmate cet. Sic et ab internis eiusmodi excrescentiis carnosio fungosis, tumoribus, abscessibus, in cacochymicis, scorbuticis cet. oriundis.
- p. 68. Raro euenit, ut malum hoc ex hac, vel illa causa solum oriatur, ex plurimis saepissime concurrentibus componi intelligitur. Ex observationibus veterum scriptorum haud obscure patet, hoc malum tum iam innotuisse, licet non ita accurate et speciatim ab iis delineatum sit: nec ex silentio horum scriptorum semper ad morbum, vel plane incognitum, vel minus grassantem concludendum esse constat. In Belgio prae reliquis Europae prouinciis, in Frisia inprimis hoc malum solemne esse. Causae praedisponentes generales huius mali ex mente Auctoris sunt mollior, tenerior et debilior constitutio corporum; speciales, potus calidus, theae coffeae, spirituosorum, et ex saccharo paratorum; ingestio gelidorum, vel quae ad luxum spectant, aromaticorum, vinorum defraudatio (mangonisatio) cet. errores diaetae v. c.
- p. 71. abusus solanorum. Omnia haec vi quandoque mechanica vel insito suo stimulo cardiam, valde sensibilem, irritant et ad contractionem disponere valent.
- p. 86. Non quaelibet huius mali species, ex sententia quorundam, letalis est. Medelam Noster his, ex
- p. 94.
- p. 108.

variis

variis causis natis, accommodat variam. Medentur eidem, ex laxatione et inertia oesophagi orto, roborantia et irritantia; spasticae eius contractioni, calidiora, antispasmodica, anodyna vel emollientia conducunt; compressio eius, ex ficcitate oriunda, humidis, emollientibus et lubricantibus curatur, nec non oesophagus stylo balenario, cum capitulo eburneo vel ex fungo adaptato, caute dilatandus est; Si ex tumidis vel obstructis glandulis mucosis ortum est, salia soluentia, gummata, extracta, attenuantia cum interpositis euacuantibus laudantur; nec minorem laudem mercurius, et salia alcalia merentur. Si p. 116. vero hi glandularum tumores in scirrhos carcinomaticos abierunt, non nisi emollientia, frictio et sopientia locum habent, vel, si ratio et locus admittunt, extirpatio adhibenda est; Lenientia cum iis, quae in exulceratione indicantur, commixta ad depurationem et plenam curationem ulcerum, excrementiarumque fungosarum maximi faciunt. Quod si oesophagus vere clausus est, angusta via, cum instrumento supra descripto, quantum quidem fieri potest, dilatetur, quo aliquid nutrimenti ingeri possit, vel injectionibus, ex methodo Cl. MAUCHARD adiuuetur; sin hoc fieri nequeat, clysmata nutrientia applicanda sunt. Adiecit Cl. Auctor, quo p. 123. tractationem suam firmaret, decem observationes, a se ipso et aliis institutas, in quarum prima agit, *de impedito transitu letali, ex tumoribus scirrhosis circa cardiam, cum induratione eiusdem tunicarum, in viro 67 annorum observato*; In altera *intumescientiam et obstructionem glandularum oesophagi praecipuarum, uniusque glandulae dorsi, sine difficili tali deglutitione, in muliere vetula detectam* pertractat. In tertio *de letali oesophagi partis superioris contractione, sine carcinomatice indole vel induratione, in femina 50 annorum perspecta* differit. Disquirat in quarta, *compressionem et* p. 143. *coangusta-*

coangustationem oesophagi partis superioris letalem, ex crassitie eius et obstructis glandulis, in femina 40 annorum. Sistit observatio quinta oesophagum, ex intumescencia duarum glandularum, ab utroque latere compressum, quo femina 42 annorum, cum nihil posset deglutire, materiamque purulentam eiiceret, obiret. Ostendit in sexta coangustationem et siccitatem partis oesophagi superioris lentam, in femina 30 anno-

P. 149. *rum feliciter curatam. Communicat in septima viam oesophagi partis inferioris, post iteratos faucium tumores, impeditam, in virgine, ope decoctorum resoluentium, antimonialium et mercurialium curatam; Agit in octava*

P. 157. *de difficili oesophagi partis inferioris transitu, per mercurii usum in virgine feliciter emendato. Traduntur in nona variae huic morbi medendi methodi, ab aliis adhibitae; et in decima alias observationes, quae vel ad hanc methodum spectent, vel theoriam Cl. Auctoris huius morbi declarent, inducit, in quibus praecipue mercurium nec non cinerum fucorum, a RUSSELIO laudatorum, usum commendat.*

His tandem tres tabulas aeneas, quarum duae priores primae observationi, tertia alteri accommodantur, adiecit.

P. 179. 2) *Ad eandem societatis quaestionem Cl. A. P. NAHUYs respondit. Disquirat Cl. Auctor 1. causas, in partibus, oesophago vicinis, latentes, vel in ipsa oesophagi substantia haerentes, ex quibus difficilis vel impeditus alimentorum transitus oriatur, in principio parum vel non, in progressu magis conspicuus, quin immo tandem letalis. 2. Ex his deinde causis ad tristem huius mali scenam, nostris temporibus magis, quam olim, solemnem concludit. 3. Palliativa tandem, vel curatoria communicat medicamenta, quibus hoc malum vel ca-*

P. 187. *veatur, vel, si adfuerit, auertatur. Causae huius mali*

mali
terna
Pulm
rum
Excr
nosae
inclu
ro r
ertia
mob
dole
raly
phag
caus
phag
pto.
et v
cuil
ad
mag
pro
diffi
etor
gnu
ma
gro
qui
pec
ber
hun
Co
tio
ve
gr
lan
sp

mali proximae sunt, vel *externae* vel *internae*. *Externae* 1. Tumores magni in vicinia oesophagi. 2. Pulmonum induratio vel excrescentia 3. Glandularum dorsi obstructio et intumescencia; *Internae*, 1. p. 194. Excrescentiae, in substantia oesophagi fungoso carnosae 2. scirrhi vel carcinomata 3. tumores tunicae inclusi 4. aneurysmata et varices: Ad internas porro refert fibrarum tunicae oesophagi muscularis inertiam, quae cernitur, vel in earum rigiditate, immobilitate, et in ipsam interdum cartilagineam indolem transmutatione; vel in earum laxitate vel paralytico quasi statu. Ex quibus glandularum, oesophago vicinarum, vel in ipso sitarum, corruptionem causam huius mali maxime solemnem asserit. Oesophagum Cl. Auctor instrumento, paulo ante descripto, disquisiuit, quo eum per partes perlustraret, et veram morbi causam inueniret; ut deinde signa, cuilibet causae propria, poneret; et ex his tandem ad ea, quae ratio suaderet, concluderet. *Tumor magnus*, oesophago vicinus, difficilemque transitum producens, cognoscitur tum, cum aeger, praeter difficilem deglutitionem, dolorem quendam in pectore, reliquisque interdum partibus, admodum magnum sentit, cum grauitate et pressione diaphragmatis, respiratione difficili et breui, ex diuersa aegrorum constitutione corporis aucta vel imminuta, quid? quod suffocationis interdum metu: stylus impeditur resistentia quadam externa, quo minus libere per oesophagum possit transire. Signa, *si malum ex parte pulmonum indurata ortum sit*, haec sunt: Continua difficultas spirandi, ex progressu indurationis aucta. Resistentia cum stylo sentitur, quae vero ei cedere videtur, nec non singularis pectoris grauitas adesse persentiscitur; *Obstructionem glandularum, oesophago vicinarum* suspicatur tum, cum respiratio libera, nec deglutitio cum dolore coniuncta sit,

fit, stylo vero resistentia quaedam, circa quintam
vertebram dorsi, se obiiciat, praesertim cum aeger
pituitosis scateat humoribus, aliisque glandulis ob-
p. 211. structis laboret. Si malum, *ex fungoso carnosum in*
oesophago excrefcentia natum sit, transitus alimentorum
in oesophago cum magna difficultate, si praecipue
solidiora sint, absoluitur. Resistentia quaedam in-
terna, haud ita magna, stylo sentitur. Aeger prae-
terea ut plurimum acrimonia scorbutica laborat;
Scirrhi et carcinomata in causa esse videntur, si transi-
tus alimentorum fieri fere nequeat, nec stylus, nisi
vi, penetrare. Vehementissimus dolor in loco re-
sistentiae carcinomaticam corruptionem arguit;
Tumores, tunica inclusi suspicantur, ex resistentia,
stylo magis minusve obiecta, pro substantia sua la-
xiore vel strictiore; Cum scirrhis vero et excrefcen-
tiis fungoso carnosus facile confundi possunt. Diagno-
sis *aneurysmatum et varicum* est, si aeger, post dolo-
res, calorem et pulsationem, in oesophago perce-
ptos, magnam haemorrhagiam per os patitur, sty-
lum vero, si resistentiam magnam superauerit, ea-
dem haemorrhagia comitetur, difficultas vero de-
glutiendi pro magnitudine tumoris maior minorve
cernatur; *fibrae oesophagi musculares rigidae et carti-*
lagineae factae fere a scirrho et tumore adiposo di-
scerni nequeunt; *laxae vero et paralyticae* non ita
magnis doloribus stipatae, alimenta per se descen-
dere, cum aliqua irritatione, patiuntur; nec stylo vlla
resistentia obiicitur.

p. 216. Maior huius mali solemnitas nostris diebus
pendet a vita sedentaria, potu calido, spirituumque
abstracticiorum, cibis farinaceis tenacibusque, et hu-
morum acrimonia scorbutica. In methodo meden-
di, vel ad ea, quae sanos ab hoc malo caueant, vel,

p. 225. quae aegros ab eo liberent, respicit; Haec vero me-
thodo curatoria vel palliativa tantum absoluit, quam
ad

ad causas varias, ex quibus malum ortum sit, applicat, ubi catalogum medicamentorum, cuique malo propriorum, adiicit, quem vero, quum ea non incognita sint, iure omittere nos posse videmur.

3. *Observatio difficilis alimentorum per oesophagum* P. 251.
transitus, ex pressione oesophagi orti, Auctore Cl.
 LUD. ROUPPE. Duas observationes Cl. Auctor, paulo fusius refert, quibus sub finem annotationes ad has observationes adiungit, quarum summa huc redire videtur; Femina caelebs, 60 annorum, plethorica, variis diaetae erroribus, potu inprimis spirituofo ex casu quodam, cum ebria esset, in ignem, magnos dolores in pede sinistro, cum exulceratione quadam in loco affecto, sentiens Nostrum an. 1764. consuluit; emplastris vero iustis aliisque medicamentis bonis adhibitis, melius se habuit. Mense iul. 1766. difficultatem deglutiendi ex impedimento quodam, sternum inter et cartilaginem thyrioideam, aegra persentiscebatur, cui Noster medicamentis aptis obuiam iuit, ita, vt ad 8 octobr. vsque omnia solida et fluida melius posset deglutire. His ad finem nouembris ita continuatis, denuo eadem et peiorem anxietate afficiebatur, nec his ad 10 dec. cessantibus, mercurium dulcem, vt saluatio excitaretur, adhibuit. Hac d. 19 ei. prodeunte, et per totum mensem durante, malum non cessabat, vlcus siccum et alius strictior erant, vt, medicamentis etiam bonis datis, symptomata in dies crescerent, dolor inprimis in regione epigastrica augeretur. His, et impeditae praecipue deglutationi d. 9 ian. 1767. iterum mercurio aliisque occurrit, sed frustra; mala potius, ad mensem martium in dies peiora facta, aegram d. 21. ei. interficiebant. Abdomine aperto, diaphragma p. 269.
 vltra modum in abdomen descendisse videbatur. Omentum, ventriculus cum intestinis, gangraena destructa

structa, colore liuido, caeruleoque cum summo
mo foetore conspiciebantur. Hepar magnum et du-
rum maculis flauis. Vesicula fellea parua collapsa-
que erat. Ventriculus totus fere, in latere sinistro,
contractus; intestinum duodenum, circa pylorum
flexum, supra corpora vertebrarum ascendens sub
hepate, regionem fere totam occupante epigastricam,
p. 271. gliscebatur. Ad haec etiam vertebrarum corpora,
statim sub diaphragmate, tumor durus, subflauus,
ad instar oui gallinacei, conspiciebatur, qui cardiae
aeque, ac ventriculo firmissime adhaerebat. Nec
minus viscera abdominis praeter naturam mutata
erant. Lien paruus, subrotundus, admodum du-
rus et grysei coloris; Pancreas magnum, non ita
induratum, et ad partem cardiae accretum; Mesen-
terium multis glandulis obstructis, brunni coloris,
abundabat; Pulmones nigrescentes, admodum longi,
et in latere sinistro pleurae accreti: Cor valde par-
uum, in cuius ventriculo dextro et vena caua, san-
guinem grumofum, et in ventriculo sinistro poly-
pum, ad arteriam aortam vsque se extendentem,
cum eodem sanguine grumoso Noster inueniebat;
Arteria aorta plana magis et collapsa. Pleura in vi-
cinia oesophagi paululum eminere videbatur, quae
vero incisa materiam quandam, puri similem, red-
debat: septem postmodum vel octo glandulas in-
duratas, albescentes, ad nucis auellanae magnitudi-
nem, ostendebat, quarum quaedam solutae cum ma-
teria simul in cauum pectoris cadebant; circa oeso-
phagum, cartilagine thyrioideam inter et bifurca-
tionem asperae arteriae, glandulas bronchiales eodem
modo induratas cet. detegebat; Nec minus infra bi-
furcationem eadem ad diaphragma vsque reperie-
bantur. Cum vero vlcus, quod in oesophagum
ipsum abiret, deprehenderet, totum oesophagum,
ventriculum, pancreas cum parte diaphragmatis ex-
scindebat,

scindebat, vlcusque domi examinabat. Tumor ipse p. 274.
durus, lateri dextro cardiae, ventriculi, eiusque cur-
vaturae paruae accretus, membrana ventriculi ex-
teriore tectus, in membrana oesophagi musculari,
tres digitos supra diaphragma oriebatur, et quatuor
digitos supra oesophagum ascendebat. Maius erat
vlcus in membrana musculosa, quam in interna.
Labia tumida, non ita dura in medio ad digitum a se
distabant, ita, vt tertia fere pars oesophagi deficere
videretur, vbi pleura transitum alimentorum impe-
diebat. Vlcus ipsum, in tota sede, cinereo colore
conspiciebatur. Oesophagus supra et digitum infra
vlcus non mutatus erat. Reperiebat in ventriculo
octo vel decem vncias materiae tenuis, non pelluci-
dae, flauique coloris, cum pure mixtae, acidique
odoris. Cardia clausa vere videbatur.

Vir 50 annorum; abusu spiritus iuniperi, et p. 277.
vita sua sedentaria variis incommodis abdominalibus,
post pastum praecipue, in regione epigastrica sinistra
cet. afficiebatur, quibus tandem difficilis deglutitio
accedebat. Impedimentum huius circa cartilaginem
xiphoideam sentiebat. Hepar Noster sub costis spu-
rius eminere, totam regionem epigastricam occupa-
re, nec non valde durum persentiscebatur. Medica-
mentis eidem variis frustra applicatis, accedente tan-
dem febre lenta, cum diarrhoea coniuncta, morieba-
tur. Aeger, 60 annorum, abusu potus theae male p. 278.
in abdomine afficiebatur, vt tandem ingesta diffici-
le deglutiret, solidiora vero per os rursus eiiceret.
A mense augusti anni 1766 medicamentis iustis,
gummatibus soluentibus, laudano, cicuta cet. huic
malo oppositis, ad mensem vsque maii 1767 aeger
modo melius, modo peius se habuit, vsque dum,
symptomatis auctis, malum ita augetur, vt d. 31.
mai exspiraret. Cum Cl. Auctor descriptionem ca- p. 294.
dauensis anatomicam paulo fusius exhibeat, breuiore
forte

- forte erimus, ne, longo earum partium examine, quae ad malum hoc non ita immediate conspirent, a scopo nostro aberremus. En eius epitomen! Partium abdominis, etsi omnes fere a naturali suo statu aberrasse viderentur, ventriculus et hepar attentionem quandam merentur. Ille enim magnus, aere distentus, versus pectus, et ab hepatis lobo sinistro in latus sinistrum, pressus erat, ita, ut pylorus dilatatus, magis inferius, super vertebrae positus, conspiceretur. Tunicae eius in posteriore superficie superioris, et ad partem superficiei anterioris, circa arcum minorem et pylorum, et ad cardiam fere usque crassiores durioresque inuenit, quae, durities et cardiam totam inuoluens, ad diaphragma tumorem scirrhosum mentiebatur. Secta hac parte, destructionem quidem, cum odore foetido, sed absque gangraenae vel fecum vestigio detexit. Quatuor vel sex circiter uncias mucis tenacis, flavescentis, ventriculum, versus pylorum praecipue, replentis, inuenit. Plicarum loco tunicae internae ibi tubercula quaedam piliformia, albida, mollia, pressuque liquorem ex albo flauum fundentia, cernebantur cet. Hepar admodum, imprimis in lobo sinistro, magnum, in superficie eius conuexa multas maculas, ex albo fuscas, paululumque eminentes ostendit. Superficies eius concaua fere omnis, praeter vesiculam felleam, alba
- p. 302.** fuit, maculae materia albescente repletae erant. Materiam hanc igne Noster examinans tenuiorem pelucidioresque, cum calefieret, vidit, gradu ignis maiore in placentam confluere, parte quadam antea euaporata; placenta vero, prunis imposita, album, pinguedinemque redolentem, a se sparsit fumum.
- p. 296.** Pulmones et cor, si minorem eorum formam excipias, naturalia erant; in cordis caua dextro venaque caua concretionem quandam mucosam cum sanguine grumoso; in sinistro polypum, paruum quidem,

dem, quae vero deglutitionem vix impedirent, detexit. Oesophagus ipse admodum tenuis erat et laxus, intestinoque tenui simillimus. Patet ex his, P. 312. causam proximam huius mali in tumore chronico, crescente, absque irritatione indolente, et duro, ex intumescencia glandularum mucosarum, inter tunicas oesophagi et ventriculi circa cardiam positarum, vel oesophagi glandularum externarum, dorsaliū vel bronchialium cet. oriundo, positam esse.

Cooperantur hic et aliae causae, nimirum morbi varii colli, fungi, vitia cartilaginea in oesophago circa cardiam; spasmī et paralyse; Vel ea, quae deglutitionem ab extus possint impedire, vt copia pinguedinis, tumores scirrhusi vel noduli pulmonum, aneurysmata, arteriarumque tunicarum induratio, conuulsiones diaphragmatis cet. Causam, P. 314.

cur eiusmodi tumores iam frequentiores inueniantur, adscribit Noster diaetae, minus bonae (*lasse*) aquosae, nec adeo nutrienti. Eminent inter haec frequens vsus fructuum acidorum horaeorumque, et potus spirituosus, nec non potus iste calidus, qui solus in vltima obseruatione in culpa esse videbatur. Specificum remedium contra hoc malum non datur, P. 318.

interim vsus aquae marinae, vel, quae in *quercu marina* continetur, secundum methodum Cl. RUSSEL, non infructuosus fuit. Nec minus cicuta commendari meretur. Dolores in hypochondrio sinistro, quos aeger vltimus, ante difficilem transitum ingestorum, senserat, ex scirrhuso tumore in superficie posteriore ventriculi Noster deriuat. Prouo. P. 320.

cat hic Cl. Auctor, ad tractationem quandam, de *morbis nauigantium*, a se editam, vbi exemplum eiusmodi infert, in quo, ex vsu extracti cicutae, bonum habuit euentum. Quaerit tandem Noster, numne P. 322. sub initium talium tumorum lenia vomitoria, interpositis saponaceis, incidentibus, resoluentibus sti-

mulantibusque cum cortice Peruviano possint adhiberi? Commendat porro cineres spongiae; Reiiicit vero dilatationem oesophagi cum tubulo balenario, vsumque mercurialium, purgantium drasticonum vel aliorum irritantium.

p. 324. 4. *Examen pulveris, corruptionem arcentis, in Franco-Gallia inventi*, a Cl. IOH. GOTTL. LEHMANN, ex latino translatus. Pulveris huius arcani, qui Cel. HERRISSANT auctorem habet, quantitatem Noster ab Abbate CHAPPE D'AUTEROCHÉ, ex itinere Sibirico reduce, accepit. Pulvis ipse est mollis, coloris flavi sulphureique, saporis salis communis, odorisque ambræ similis. Partes eius constituentes,

p. 334. quas dicunt, examine chemico, variis modis, detexit: ex quibus patet, libram huius pulveris componi ex vnciis tribus, drachma vna, scrupulo vno et granis sedecim salis communis; vnciis quatuor et semis, granisque sedecim florum sulphuris; drachmis duabus et granis octo ambræ; vnciis demum octo ochræ. Loco ambræ addita quantitas florum sulphuris potest adhiberi. Applicat Cl. Auctor hic vsum huius pulveris, præcipue ad conservationem integumentorum auium, cuius plenariam encheiresin adiungit.

p. 337. 5. *Brevis commentatio super originem arenae magneticæ (zeilsteen-land)* Auct. EODEM ex latino translata.

Arena magnetica est scoria vel arena, figurae ut plurimum irregularis, grani nunc maioris nunc minoris, nigrae vitrescibilisque naturae, ad litora maris, vel ad margines ripasque lacuum, vel in ipsa terra contingenti reperiunda, et a magnete admodum

p. 339. attrahenda. Enumerat Cl. Auctor loca ea præcipua, ubi arena magnetica inuenitur. Est species

p. 343. scoriae martialis (*lœua*), ex igni subterraneo, vel montibus

tibus igniuomis producta. Differt haec ab aliis arenis in eo, quod a magnete attrahatur. Componitur ex ochra martiali minerae martis lacustris, ex alcali minerali fixo, et ex terra fixa bituminosa. Potest eiusmodi arena produci, si vna pars ochrae martialis lacustris; duae partes litanthraxis purissimi, et in massam atram spongiosam, ope ignis, mutati; et tres partes alcali mineralis fixi, ex sale communi, ad methodum Cel. MARGRAAFF parati, commiscuntur, in crucibulum deinde committuntur, et duas horas in furno anemio continentur. Conspicitur tunc massa nigra splendescens, quae contrita, aqua lota et deinde exsiccata, arenam offert, arenae magneticae ex omni parte similem. Succinum quoque p. 346. potest litanthraxi substitui. Obiectiones quasdam de vitrificatione magnetis, et de minerarum ferri, adiecto phlogisto, in magnetem commutatione, Ipse soluit; nec non eam diluit, vbi dixit, se alcali minerale fixum, arte paratum, ad praeparationem huius arenae adhibuisse, nec tamen constet, vnde natura eiusmodi sal, arte productum, obtinuerit? p. 348. Ortum arenae huius, eiusque in frustra minora comminutionem (*Geschiebe*) declarat, eundemque miccae magneticae, Achatu Islandico, lapidi Obsidiano, et variis aliis arenae Americae speciebus tribuit *). Tandem in arenam magneticam, quae in terra continenti reperitur, inquit, eandemque ex solimutatione v. c. inundatione deriuat, nec non, ignem subterraneum eam huc deposuisse, sibi improbabile videtur.

6. *Animaduersiones in contagium bouinum, adiecta methodo contagium hoc eradicandi, vel progressum eius arcendi* Auctore Cl. SALOMON DE MONCHY. p. 351.
S 2 Polyatro

*) vid. eiusd. Comment. de vitro fossili naturali in nouis commentariis Petropol. T. XII. p. 359. Comment. nostr. Vol. XVIII. p. 701.

Polyatro Roterodamensi. Disquirat Noster hic, quonam nomine hoc contagium sit insigniendum? an semper vnum idemque contagium sit? quibusnam causis oriatur et promoueatur? quid in methodo medendi sit considerandum? quatenus Auctores in eius consideratione progressi sint? an eiusmodi medicamentum, quod omnibus satisfaciat, certo possit expectari? Omissis aliorum auctorum denominationibus, Noster hunc morbum appellat, *acutissimam febrem putridam*: Morbus hic contagiosus in variis bestiis varius videtur, sed est vnus morbus, ex iisdemque causis oriundus, ad quas Cl. Auctor et dispositionem corporis ad contagium suscipiendum, illudque ipsum, corpori ab extus adplicatum, quae conspirare debeant, refert.

p. 362. Methodum medendi ita format, vt ex hac parte dispositio corporis brutorum ita mutetur, vt morbus, contagio grassante, non oriatur, aut non grauis, multo minus letalis fiat, vel eiusmodi dispositio plane auertatur; ex altera parte, vt materia contagiosa externa emendetur, progressus eius impediatur, vel denique contagium prorsus destruatur.

p. 363. Remedium specificum, contra hunc morbum contagiosum, nondum detectum fuisse, ingenue fatetur Noster, nec vllam fidem tribuit medicamentis istis, ab aliis Auctoribus, in hunc finem, communicatis, neque magis fidit insitioni huius materiae contagiosae, in vitulis praecipue, a Cl. ENGELMANN stabilitae, praesertim cum ab ipsis postea Ordinibus Hollandiae et Westfrisiae praemium tale remedium specificum

p. 367. communicaturo propositum sit. Ex his itaque praemissis, quas dicit, veris concludit, nullam subesse spem, qua eiusmodi medicamentum specificum certo possit expectari, vel, si etiam inueniatur, fortuito casui id potius, quam ingenio perscrutationique hominum

minum tribuendum esse; vel naturam ipsasque forte bestias viam nobis demonstraturas esse, qua tuto obviam iis eatur. Commentatur postmodum in me-p. 368. thodum suam curatoriam, quae maximam partem ad medicinam forensam spectat. Omnia vero huc redeunt, ut praecepta exhibeat, quibus oeconomia brutorum sit instituenda, et contagium hac cura sit auertendum. Adiicit tandem, quae a Cel. LAN-P. 379. CISIO *) commendantur ad imminuendam hanc pestem, vel, quod in Brittania in hunc finem Regia auctoritate divulgatum est edictum, bonum, omni-que plausu dignum Nostro videtur.

7. *Annotationes super crustam inflammatoriam* in p. 385. sanguine, ex vena missa Auctore Cl. IAC. VAN DER HAAR. Sanguis in genere inflammatus dicitur, si ex vase missus, in patinam collectus, et frigefactus pelliculam in superficie albam, caeruleam vel viridescentem, valde tenacem, adipisque ad instar, ostendit, et in tenui flauo viridescente sero innatat. Quoties itaque eiusmodi crusta conspiciatur, toties de sanguine vere inflammato eam testari; neque vero ab eius absentia ad absentiam inflammationis in sanguine posse concludi asserit Noster, cum variae sint causae, quae eius formationem possint impedire, v. c. gradus varius caloris et frigoris, ubi fallacias varias ipse Cl. Auctor in experimentis expertus est. Nec ipsi Cell. viri SYDENHAM, VAN SWIETEN et p. 391. BAGLIVIVS de crustae huius genesi persuasi satis videntur. Audiamus, quae Cl. Auctor in experimentis suis observavit phaenomena: Sanguinem inflammatum, flumine forti vel etiam lento, perpendiculari in vase amplo, lato et admodum frigido collectum, statimque frigori summo expositum, non
S 3 folum

*) Diff. de bouilla peste, ex Campaniae finibus anno 1713. Latio importata. p. 5.

- solum crustam hanc non formasse, sed potius in massam valde tenacem, intus rubram, confluxisse, parumque vel nihil feri in superficie ostendisse; Eum vero in vas paullo profundius, minusque frigidum, temperatiorique tempestati expositum, ita immisum, ut flumen semper vnum locum, centrum nimirum, tangeret, et ita calide maneret, formam quidem eandem, quam superius asseruit, in margine, sed in medio crustam maiorem vel minorem inflammatoriam se observasse; sin autem flumen duarum, triumque vltimarum vnciarum alia loca attingeret, in iisdem easdem crustasprehendisse expertus est
- P. 393. Noster. Observavit porro in tali sanguine, flumine forti, in vasi profundo, angusto et valde calido, collecto, eoque sensim in loco ad 40, 50 vel 60 gradus scalae Fahrenheitianae calido, quiete frigefacto, eandem crustam inflammatoriam, in magna copia feri tenuis, pellucidi, flauoque grisei innatantem, generari. Ad genesin itaque crustae inflammatoriae sanguis sensim paulatimque frigefiat necesse est. Eiusmodi enim fallacias egregie detexit, cum sanguinem ex aegro vere pleuritico in cyatho ad distantiam trium digitorum, in altero 18 digitorum, in tertio trium fere pedum, et *) in vase lapideo amplo, frigido, 8 vncias eiusdem sanguinis colligeret, et altero die, in primo egregiam, et in multo sero natantem crustam, in secundo minorem, in tertio tenuem tantum pelliculam, et in quarto ne vestigium quoddam crustae conspiceret.
- p. 266. Sanguis ergo vere inflammatorius, si tempore hyemali ex vena in patinam satis amplam immittitur, frigori tunc exponitur, crustam inflammatoriam vel non, vel parvam, non obstante flumine forti, exhibet; Sin eiusmodi sanguis ad ignem reponitur, caloremque 50 vel 60 graduum experitur, statim in latere, igni aduerso, crustam cum sero, a sanguine separato

*) Conf. Cl. SCHWENKE haematologia p. 266.

separato; in auerso vero latere cohaerentiam, dilute rubram, sine sero et crusta ostendit. Inuersa placenta discissa in latere, igni aduerso, ad crustam usque sanguinem nigrum, grumosum mollemque, in altero vero rubrum, tenacem, magisque consistentem offert. Colligit tandem Noster, se in regione sua frigida, ubi inflammatorii morbi solemniore sint, in aestate plures, obseruasse crustas inflammatorias, quam hyeme, ubi sanguis per frigus rubicundior consistentiorque conspiciatur; Sanguinem ergo inflammatum, ubi crusta non generatur, aestate, ex colore obscuriore, molli, tenaci vel gelatinosa forma; hyeme vero, ex colore clariore, consistentia maiori, paruaque separati feri copia cognosci affirmat.

Insunt in altera parte.

1. Responso ad quaestionem, a societate propositam: *Quid haecenus ex scriptis auctorum de historia naturali patriae constat? quid iam desideratur? et quo iustissimo modo historia haec potest condi?* Auctore Cl. CORNEL. NOZEMANN, *) cui praemium monetae aureae d. 21 maii 1769. addictum est.

2. Responso ad eandem quaestionem Auctore Cl. IO. FLORENTIO MARTINET, qui praemium monetae argenteae eodem die reportauit.

Adduntur obseruationes Zwanenburghenses ad annos 1767 et 1768.

*) v. Comment. nostr. Vol. XV. p. 357.

IV.

ANTONII DE HAEN S. C. R. A. Maieſtatis
Conſilarii et Archiatri Med. Prof. Prim. cet.
Pars tertia decima rationis medendi in no-
ſocomio practico Viennae Austriae, ſumpti-
bus Hermanni Iosephi Krüchten 1769. 8.
pagg. 278. Pars decima quarta ib. 1770. 8.
P. 432.

T. XIII.

Ac ſic quidem partem decimam tertiam, atque
quartam, cum Ill. Auctore, pergimus noſtris Le-
ctoribus tradere, qui hac decima quarta parte hoc,
huc uſque continuatum, opus finit. Id quod tanto
aegrius vidiffemus, quanto uſtilius hoc eſt inſtitu-
tum, niſi nobis conſtaret, Cl. DE HAEN proruſ
nolle ſuarum obſervationum medicarum vulganda-
rum, ſed ſolummodo huius continuati operis finem
curare. Vidimus enim iam rationis medendi
continuatae partem primam, cuius ſummam
proxime cum Noſtris Lectoribus ſumus commu-
nicaturi.

p. I.

In capite primo agitur de *methodi Hippocraticae
praeſtantia in morbis acutis*, quae cernitur in veſti-
mentorum mutatione, in aegrorum ſeparatione ex
lectis, aeris puritate atque temperantia, aegrorum
veſtitu atque tegumentis, in lectorum bis de die facta
reparatione, in impedienda aegrorum excoriatione,
atque doloribus arcendis, in alimenti ac potulenti
modo praefcribendo, in medicamentis in et ex-
ternis adhibendis, et miſſionis ſanguinis tandem
cautionibus.

p. 32.

Atmoſphaeram exhalationibus et vaporibus gra-
uiorem fieri probat, eamque noxiam aegris et ſanis
iudicat omninoque de aeris humiditate et graui-
tate

tate, pectoris praesertim morbis generandis inter-
veniente, differit, atque hoc aliorum partim exemplis,
partim sua experientia confirmat.

Sudores non arte promouendos, vti alii ar. p. 58.
bitrati sunt, minime vero omni omnino tempore
supprimendos esse Noster censet. Sanguinis missio-
nem in morbi cruditate interdum, et saepe in his
morbis acutis iteratam instituere oportet. Caete-
rum in nosocomio suo Cl. Auctor methodum me-
dendi lenem atque refrigerantem adhibet, aegri-
que lecto tam diu quotidie sunt derelinquendi, quam-
diu possunt, ac iuscula carniū propinat.

Hanc methodum Cl. Auctoris et exteris placere p. 58.
in capite secundo exponitur, causā reddita, *cur methodi
nostrae, a Cl. MACBRIDIO laudatae, explicationem ae-
que physiologicam, quam pathologicam admittere non
possimus: quae ipsa causa, utpote ad plures quaestiones
theoreticas pathologicas, atque clinicas spectans, neces-
sariam reddit earum quaestionem pertractationem.* In
refutando hic potissimum Cl. MACBRIDIO Noster
versatur, qui varia instituit experimenta, ad princi-
pium cohaesionis in corpore animali definiendum at-
que demonstrandum, quomodo illud ipsum in cor-
pore oriri, conservari ac restitui queat, *) ac cerni-
tur hoc ipsum cohaesionis principium Cl. MAC-
BRIDII in aere fixo, ut vinculo.

Cl. autem MACBRIDIUS Nostro videtur pu- p. 96.
trefactionem ac fermentationem confundere, quo
ab Ill. DE HAEN probato, explicationem, dige-
stionis negotium in corpore animali concernentem,
et inde a Cl. MACBRIDIO derivatam, non largi-
tur. Nec minus solo vinculo aereo elementorum
S 5 corporis

*) vid. EIUDEM experimental essays on the follo-
wing subjects: London, 1764. 8 mai. comm. nostr.
Vol. XVI. p. 336.

corporis animalis Noster cum Cl. MACBRIDIO omnem omnino vim cohaesionis efficiendae tribuit; sed cum Cl. BOERHAAVIO atque HALLERO, gluten, quod terrestres particulas inter se combinat, in auxilium simul vocat, vtrumque ad cohaesionem particularum, in corpore animali praestandam, summe necessariam esse monstrat. Quapropter quoque Noster negat, carniū putrefactionem, quam, aereo solidarum carnis fibrarum vinculo absente, ex sententia Cl. MACBRIDII oriri oporteat, inde fieri.

p. 111. Pari modo refutat Cl. Auctor Cl. MACBRIDII nouum systema, de fermentatione vinosa, acida ac putrida, nec vllam plane fermentationem in primis animalium viis fieri posse, demonstrat, etiamsi ab initio videatur digestio esse fermentationem.

p. 132. Scorbuti cura, a Cl. MACBRIDIO proposita, a Nostro refutatur, ac aquae calcis, calculosis propinatae, multis ideo a Nostro cum calculis extra corpus humanum institutis experimentis, tribuitur emolliens ac symptomata, his aegris communia, levans effectus, non autem soluens. Quamquam porro Cl. MACBRIDIUS aquam calcis non cum lacte, nec omnino vllis fermentantibus coniungendam esse asserit liquoribus, quoniam haec aqua, ex mente Cl. MACBRIDII arripiendo aerem fixum h. e. vinculum cohaesionis, in calculo destruendo agit, illudque, lacte addito, impeditur, tamen combinationem lactis cum calcis viuae aqua laudat Noster ac suadet.

p. 190. In capite tertio disseritur *de auxiliis praestandis his, qui aut in aqua, aut aliis de causis suffocati, sive morti propinqui videntur, sive veram mortem simulant.* Ac primum quidem hic adduntur rationes, cur per totam propemodum Europam merforū resuscitandorum habeatur cura: dein enarrantur experimenta,

menta hac de re instituta, auxiliaque adhibita. Tum continuauit Cl. Auctor haec experimenta, iussu Augustissimae Imperatricis, excitatus, *) in canibus quindecim, ac nonnullis submersis hominibus ac huius rei varias obseruationes, vitae gradus, eius ac mortis in merfis signa, regulas submersionis, diuturnitatem, auxiliorum iis praestitorum, rationem ac ordinem attinentes, hic colligit, aliorumque, hac de re, sententias examinat ac exempla addit. Ex canibus vnum, qui sponte vitae signa dedit, ex hominibus autem nullum liberauit. Qua occasione de aqua deglutita a submersis, ac ad ventriculum aequae, ac pulmonibus delata, nec minus de epiglottidis ac glottidis in merfis mutatione Noster disputat. Aquam autem merfos non deglutire posse, putat, ac glottidem in omnibus inuenit apertam, tamque negligenter epiglottide tectam, vt facili negotio tubulus in illam immitti posset; cum alii asseruerint, glottidem in compluribus spasticae contractam, ac epiglottidem rigidam reperiri; ideoque bronchotomiam, quam Cl. Auctor quidem etiam fecit, non tamen magnopere vtilem iudicat, ad merfos vitae restituendos, summe in merfis necessariam esse. Spumam oris nariumque et copiosam non indubium mortis esse signum in merfis, tribus exemplis probatur.

Tandem et eadem auxilia adhibenda esse iis, qui p. 269
variis vaporibus, laqueo, spasticis insultibus, et id genus alia vsque ad mortem tentantur, Cl. Auctor putat, aliorumque exemplis illustrat, ac de praematura sepultura eiusmodi hominum obseruationes addit.

In decima quarta parte haec leguntur.

In

*) v. Comment. nostr. Vol. XVII. p. 353. ib. Vol. h. p. 174.

T.XIV. In capito primo primae sectionis *de iis, quae in*

P. I. *medicina nonnunquam improuisa contingunt, ac consue-*

tis legibus contraria disputatur. Id quod iam HIP-

*POCRATES *) dixit, ac Noster exemplis nonnullis*

P. II. *confirmat. Ac primum quidem hoc probatur exem-*

plo peripneumoniae, quam sequebatur inflammatio

ventris imi sine febre, dolore, tumore, duritie, vo-

mitu, aliisque inflammationi intestinali communibus

symptomatibus. Mortuo aegro, peritoneum totum

erat inflammatum cum integro propemodum coeco,

colo ileoque. Nec minorem inflammationem pro-

debat omentum, ad duodenum adnexum cum mesen-

terii felleaeque vesiculae parte.

P. 25. Dein duo pleuroperipneumoniae letalis exempla

enarrantur. Cementarius triginta duo annorum

violenta ac propemodum suffocatiua tussi, post sae-

vam pleuritidem, quae sinistrum latus occupauerat,

ante nouem annos passam, relicta, laborabat ac de-

novo pleuroperipneumonia in eodem latere eodem-

que loco, quo ante nouennium dolorem pleuriti-

cum senserat, tentabatur. Sexto die dolor pectus

medium inuadebat, paulo post latus dextrum, ac se-

ptimo sola praecordia. Sanguis, qui nonies e vena

missus est, ac nouem cum dimidia libras medicas

ponderabat, crustam semper densam tenacem-

que habebat, ac rubram partem compactam, com-

pectiorem autem in vltima venaesectione.

P. 28. Mortuo aegro ac secto cadauere, abdomen non-

nihil tumidum, nulla vero inflammatio percipiebatur

nec multae aliae praeternaturales mutationes. Am-

plitudo ventriculi, post ac subter hepar locati, erat

tanta, vt libras vndecim ille caperet, nec non fel-

lea vesicula vacua. Forte dudum Noster putat, quo-

niam ne minima quidem flauedine tinctae erant vi-

cinae partes.

Sterne

*) v. aphrism. Sect. 2. n. 19.

Sterno reclinato, ingens ac crassum pericardium p. 30. deprehendebatur, et ad iugulum firmissime cum pleura connatum, interneque inflammatum, atque phlogistica membrana cinctum. Ultra nouem uncias liquoris turbidi ac subalbidi illud continebat, quod igni impositum, crassam ac flauam materiem reliquit. Cor quoque inflammatum erat, ac arteria pulmonalis polypum flauum et perquam ramosum monstrabat. Dextri pulmonis lobus inferior, transudante ibi materia phlogistica, cum pleura vniebatur. Similem partim concretionem, partim diuersam sinister pulmo habebat. Dexter pulmo tabe gangraenosa magis, quam sinister affectus erat, uterque autem superficie posteriore niger. Hydrops, pericardii liquori similis, totum thoracem occupabat. Pleura ruberrima et ibi, ubi diaphragma atque illius tendineam partem inuestit. Puris copia inter laminas mediastini erant prope thymum, ubi pericardium accretum fuerat. Cerebri meninges naturales, eiusque ventriculi superiores siccissimi, plexus choroidei flaua turgebant materia.

Erat itaque a morbo hoc profecto acutissimo ac p. 32. summe inflammatorio ante septimi diei finem aeger superatus. Ac cum omnes fere thoracis partes essent inflammatae, nonies missum sanguinem semper inflammatoriam crustam prodere, pulsus perpetuam duritiem ac febris continuationem adesse debuisse, Noster arbitratur. Iam huic exemplo Noster addit simile viri triginta annorum, nec variolas morbillosae, nec vllum acutum atque sanguineum passi morbum, ac, cadauere etiam explorato, magnaue similitudine huius, cum illo, animaduersa, horum duorum morborum similium causas, symptomata signaque inter se comparat, atque sex quaestiones mouit Cl. Auctor, quae respirationem, tussim, spumam, puri in thorace similem materiam, pulmonis cum pleura

pleura arctissimam concretionem, alui rationem, virium pulsusque vehementiam vtriusque aegri attinent.

P. 47. Quamquam causa Nostro est ignota, cur aegri interdum concretionem pulmonis cum pleura tolerant, sine ullo incommodo, interdum aegris ferunt; tamen ex observationibus anatomico practicis nouit, hanc non solum esse frequentissimam, sed etiam non semper in aegris vnas easdemque molestias creasse.

P. 51. Pulsus peripneumonicorum tum debilis ac molli deprehenditur, quando non nisi copia longe parior cruoris per inflammatum pulmonem transire potest.

P. 53. Antequam Cl. Auctor ad membranarum inflammationem progrediatur, exempla quaedam enarrat, hanc ipsam rem illustrantia, ex quibus quaedam indicemus. Hepar feminae cuiusdam emaciatae, ita insignem habebat magnitudinem, ut ventriculus non solum in media parte comprimeretur, sed et reliquis intestinis sese expandendi atque explicandi nullus daretur locus. Mesenterium summe adiposum. In eius thorace inuenit Noster hydropem vtriusque pectoris caui ac pericardii, pulmones cum pleura connatos, vomica continentis, ac tuberculis impletis diramque tandem diaphragmatis, nec non pleurae inflammationem.

P. 64. Cementarius octodecim annorum a puero ventris ac vermium molestias sentiens, qui et vermium fasciculos integros, sumto ignoto quodam puluere, euacuauit, a quo tempore tumidum abdomen concidit, ac incommoda verminosa quoque siluerunt, praeter morbillos, variolas febremque tertianam huc usque nihil passus, quam haemorrhagias narium crebras, in sylua quiete obambulabat, domumque reuersus per horam totam insigniter horrebatur.

rebat, ac dein aestuabat, pungentemque dextri lateris et veteris dolorem experiebatur cum siti, magna tussi molesta ac respiratione dolorosa. Sanguis, e vena aliquoties missus, quamquam summam probebat inflammationem, die decimo quarto morbus iudicatus videbatur diarrhoea critica cum quinque lumbricis. Die vero decimo octavo haec febris rediit cum dolore et reliquis symptomatis, venae sectione tamen facta, aliisque remediis adhibitis, mitigabatur rursus febris, ac aeger melius sese habere incipiebat usque ad trigessimum septimum morbi diem, qua ex optimo somno sponte expergefactus, nec somnum ultro appetens, cum vicinis collocutus, inopinato manuum pedumque spasmus ita vehementem sensit, cum respiratione valde anxia ac dilatatione pupillae, a Nostro quoque inter signa verminosa relata, ut perquam eiularet. Suppositorio applicato, alius copiosa cum duodecimo lumbrico in hoc morbo sequebatur, ac, cum dein ad sedandos dolores oleosum enema iniiceretur, tanta ani, quem antea clysteris cannula aegre intrabat, amplitudo reperiebatur, ut et ipsi adstantes mirarentur. Nihilominus autem aeger maxime inquietus ita spasmis tentabatur, ut eum conficerent.

Cadauere aperto, inter alias mutationes in abdom. p. 71. mine, deprehendebantur voluuli atque contorsiones intestinales, inflammationes leues ac sex lumbrici. In thorace pulmones sani quidem, purpurascebant tamen dextri inferior pars, qui cum pleura parum nec fortiter cohaerebat, magis vero cum septo medio. Ytrique cavitati thoracis inerant lymphae rubellae nonnullae vnciae. Pleura dextri lateris inflammata. In cordis superficie ventriculo sinistro album stigma reperiebatur, a paruo abscessu ibi orto, forte relictum. Cordis substantia erat pallida. En minus consuetos morbi decursus.

In

P. 78. In capite secundo sectionis primae *de necessitate notandi exacte viscerum in cadauere situm, siue a natura, siue a morbis natum*, disputatur. Iudicat hoc summe necessarium Cl. Auctor, quoniam viscera saepe errore loci peccant, indeque errores, sine accurata contemplatione in determinandis morborum sedibus, non possunt euitari. Hoc probatur a Nostro exemplis hepatis, lienis, mittimus alia.

P. 83. Quibus praemissis, in capite tertio eiusdem sectionis Cl. Auctor *inflammationem ac dolorem membranarum* expendit. Cum enim Noster membranas vere direque inflammatas viderit, pleuram e. c. et vbi costas earumque musculos tegit, et vbi diaphragma inuestit, atque mediastinum format, pericardium in et externum, peritoneum ac mesenterium, haecque non potuissent inflammari, nisi vasa adfuissent, minus recte eas ex complanata cellulositate, aut penitus, aut propemodum vasis destituta, compositas esse, asseritur. Quapropter a Nostro omnes membranas esse vasculosas, ac inter eas pleuram pleraque vasa habere, earumque sensibilitas simul ex Auctoribus demonstratur, qua occasione dissidium Nostri cum Ill. HALLERO denuo tollitur *) ac epistola Ill. HALLERI hic inserta legitur, vtriusque sententia additur. Ac tandem in membranas maxime sensibiles inquiri Cl. Auctor, easque insensibiles interdum esse probat exemplo ventriculi, diaphragmatis, plae matris, intestinorum, neruorum, articulorum capsulis incumbentium.

P. 102. Largitur quidem Noster pleuram, pericardium, peritoneum et mesenterium, articulorum capsulas, ligamenta ac tendines esse insensibiles, nullo autem modo id inde consequitur, vt omnia, quae de harum membra-

*) vid. rat. med. Part. XII. p. 263. comment. nostr. Vol. XIV. p. 512.

membranarum dolore, partium conuulsione innata, ac interdum subsecuta morte ab anatomicis et pathologicis sunt dicta, veritati officiant. Nam membranae, ligamenta tendinesque possunt videri insensibiles, quando subito percinduntur. Quod si vero subinde secantur, seu roduntur, seu distrahuntur, aut ex parte tantummodo laeduntur, maxime sensiles esse queunt. Porro si ibi, ubi pars laesa est, nullus nervus adsit, nullumque etiam adesse posse dolorem, inaprico est.

Ex his autem ac reliquis, quae omnia, per insti-
tuti nostri rationem, non licet excerpere, concludit
Noster, inflammationis ventriculi, intestinorum,
mesenterii, diaphragmatis et pleurae, signa tam
clara atque omni exceptione maiora saepenumero
esse, ut ex febre, dolore ventris, tumore, aluo clau-
sa, vomitu vario, aliisque indubitato possit elici;
contingere tamen non raro, ut horum omnium in-
flammatio letalis, vel vno, vel pluribus, omnibusue
his signis absentibus, obseruetur indeque HIPPO-
CRATIS sententia confirmetur. Ex exemplis enim,
a Nostro hic propositis, patet, inflammationem,
febrem, et dolorem non semper esse coniuncta, sed
inflammationem posse oriri, ac letalem fieri, sine do-
lore ac febre.

In capite quarto sectionis primae *febrem vermi-*
nosam Cl. Auctor persequitur. Ad eam perquiren-
dam ipsum illud, a Cl. Auctore supra *) narratum,
excitavit Nostrium exemplum iuuenis, octodecim
lumbricos fouentis, quorum duodecim per morbi
decursum sunt eiectioni, et sex in cadauere reperti, ac,
praemissis breuiter vermium signis atque natura fe-
bris vermīnosae, mortis huius causam explorat.

Lumbrici

*) p. 64. comm. hoc. vol. p. 286.

p. 142. Lumbrici et intermittentes generant, et continuas febres, nec raro malignas. Obseruatur quoque quoddam intermittentium verminosarum genus, vagarum prorsus ac pertinacium cum symptomatibus continuarum febrium. Signa verminosa, quorum ultra sexaginta numerantur et in frequentiora, rariora atque rarissima diuiduntur, minime autem a Nostro semper certa iudicantur, sunt cephalalgia, lingua fusca, crusta subpingui halituque oris foetido, dolor lateris, pleuritico similis, frequens et inanis tussis, pulsus inconstans, remittens, intermittens, sudor subfrigidus, exanthemata petechialia, erysipelatosi, aluus mucida, vrina limosa, iumentorum ad instar, dolor vagus lateris aequae ac infimi ventris acerbus, spasticus, faciei liuor, oculorumque mutatio, mittimus reliqua.

p. 143. In hoc iuvene signa perpauca erant, pleuriticus eius dolor non erat spurius, sed verus, id quod ex cadaueris sectione patet; arbitratur tamen Cl. Auctor, eum non pleuritide, sed lumbricis interentum fuisse. Tussis verminosa hic primis nouem diebus aderat sicca, in reliquo morbi decursu nulla. Pleuriticus verminosorum dolor Nostro videtur proficisci ex coli intestini tractu transuerso, tanta saepe ventris altitudine collocati, vt utroque suo flexu ad nonam imo sextam vsque ascendat costam, seu alterutro in latere seu in utroque. Quam rem in disseccandis cadaueribus saepenumero detexit.

p. 191. Non adeo pathologiam verminosam et potentiam animatam priscae medicinae patribus tribuendam esse, Noster ex vera τῆς θηέας significatione probat, docentibus HIPPOCRATE, GALENO et ARETAEO. Qua occasione HOMERO longe perfectiorem historiam naturalis largiendam esse Cl. Auctor monet, quam ARISTOTELI, cum hic docente etiam GALENO ex putredine vermes gigni, ille ab ouulis

lis insectorum, illos nasci censuerit, ac laudat Cl. MURRAY *), qui hanc ipsam in rem accurate inquisiuit.

Refutantur tum, qui omnium omnino morborum causas animatas esse contendunt, ac omnibus morbis medeantur remediis anthelminticis; magnamque cautionem adhibendam esse suadet, in legendis eiusmodi libris, in quibus de pathologia verminosa disputatur. Inter plures, a Nostro commemoratos, Cl. virorum PLENCITZ **) atque VAN DEN BOSCH ***) hic modo mentionem facimus, quorum hic pathologiae animatae valde fauet, ille maxime.

In sectionis primae capite quinto et ultimo ap. 198. Cl. Auctore agitur *de determinando tempore, quo perdurare inflammatio non modo soleat, sed et possit.* Inflammatio propemodum vniuersalis in verminoso iuvene supra commemorata †) et post diem trigessimum septimum morbi reperta huic quaestioni dedit occasionem. Dies quartus saepe inflammationem terminat. Non certum autem esse hunc diem, inflammationemque saepenumero quoque trahi, imo per octuaginta dies in corporibus saeuire, veteres non solum accurate iam annotarunt, sed et indicationes naturae hic oberranti conuenientes formarunt. Cl. BOERHAAVIUS quidem hunc diem quoque

T 2 constituit

*) vid. de vermibus in lepra obuiis, iuncta leprosi historia et de lumbricorum fetis observationes reg. soc. Gottingensi praelectae cum figuris aeneis Gotting. 1769. 8. p. 29. comment. nostr. Vol. XVII. p. 239.

**) Opera physico medica Vindobon. 1762. 8. Tom. I. comment. nostr. Vol. XV. p. 126.

**) vid. Historiam constitutionis epidemicae verminosae etc. L. B. 1769. 8 mai. comment. nostr. Vol. XVII. p. 212.

†) p. 298.

constituit inflammationi, aliis tamen in locis, quae de acrisiis et discrisiis morborum tractant, has exceptiones etiam notauit.

p. 211. Altera sectio huius tomi decimi quarti pestem complectitur, ac in primo eius capite, *de peste, et cur de illa scribendum sit*, differitur. Quamquam Cl. Auctor partim pesti non interfuit, partim tam graues viri, luem hanc vel ipsi experti vel eiusmodi aegros tractantes, eam accurate tradiderunt, quorum quoque mentionem fecit; tamen rationibus iisque grauissimis, cur ei de peste scribendum sit, non destitutus, easdem hic communicat. Ac primum quidem impulit Nostrum fallacia atque incertitudo huius morbi: dein magna in consiliis capiendis inconstantia, in obseruanda peste diuersitas, inque praesidiis discrepantia: tertio auditores Cl. Auctoris, qui publica auctoritate ad confinia, quae Austriaca regna determinant a Thraciis seu Turcis, ad pestem, ibi crebro orientem, obseruandam eique officendum, mittuntur, vt habeant quae legant; denique et ideo scripsit Cl. Auctor de peste, quod, occasione Russici et Thracii belli, ad imperii Austriaci margines, lues haec sese manifestauit. Ac cum hoc opusculum esset festinandum, omniumque Auctorum de peste obseruationes, posteritati relictæ, a Nostro non legi potuissent, plerorumque saltem catalogum addidit, ex quo vnus solummodo mentionem iniciamus, IOSEPHI FORNES nimirum, qui magnæ illi Massiliensi pesti interfuit, eamque accurate obseruauit in singulari opere *).

p. 225. In sectionis secundæ capite secundo *in difficultatem pestem intersinguendi ab aliis consimilibus illi morbis* Cl. Auctor inquirat. Pestem definitu esse difficilem

*) quod prodit Barcin. fol. 1725.

cilem, Noster probat singulis huius morbi historiis, ex quibus patet, saepe falli medicos, quod creberrime signa pestis defunt. Quapropter saepe pestis ita vagatur, ut domari nequeat, et magistratus providus, incipiente morbo, pestem referente, quid faciendum, quid omittendum sit, nesciat.

In sectionis secundae capite tertio ad *pestis definitionem* Noster venit. Quemadmodum plurimorum morborum, ita et pestis definitio multis premitur difficultatibus, qua a quocunque alio morbo differat. Quam ob causam, ad hanc ipsam rem eo melius in capite sequente persequendam, Noster omnes definitiones seu descriptiones, quae ab antiquissimis medicinae temporibus ad nostra usque sunt traditae, praemisit. Ac legimus profecto multa cum voluptate hanc assiduam, raram, et ad historiam literariam huius partis utilissimam collectionem, nec non inuitamus quoque nostros Lectores ad ea legenda, praesertim cum instituti nostri ratio horum ampliorum recensitionem non ferat.

Sectionis secundae caput quartum continet *ea*, p. 298. *quae ex capite secundo et tertio concludi oporteat.* Definitio pestis adhuc desideratur ac difficilis est, cum signa eius varient, initia huius morbi diuersa sint, ac signa pathognomonica prorsus interdum defint. Ut itaque medici sibi consulant atque prospiciant, nec norma destituti sint in disquirenda pariter peste, quam in consiliis publicis capiendis, ac cum regnantibus hac de re communicandis, vndecim canones Cl. Auctor hic tradit, observationibus confirmatos, atque experientia stabilitos, quos quidem ob breuitatis studium hic non repetere possumus. Pestis falso denuntiatae exempla rarissima esse, negatae autem verae creberrima, probatur, et ii medici, qui pestem ve-

ram negant, a Nostro reprehenduntur. Nec minus nosocomiorum publicorum ratio est habenda, quorum coacta noxia, libera salubriora iudicat. Nam ab eorum constitutione huc usque pendebat pesti succumbentium magnus numerus.

p. 320. Sectionis secundae caput quintum complectitur *petechias, et sudatoriam in peste curam*. Petechiae ab aliis Auctoribus salutes, ab aliis letales iudicantur. Quapropter in hanc rem inquit Cl. Auctor, ac cum potior pars petechiis pereat, earum letalitem primum expendit, eamque non negari posse monstrat, dein multa notatu digna, petechias spectantia, ex Cl. CHENOTO, DIEMERBROECKIO, MURATORIO, SYDENHAMO commemorat. Cl. Auctor enim semper observavit exanthematum eruptionem symptomaticam, nec unquam criticam, easque inter signa mala, summam debilitatem ac vires insigniter fractas indicantia, refert. Ceterum earum et in morbis acutis iisque malignis, tantam notavit infrequentiam, ne ullas in nosocomio practico Viennensi, trecentis aegris ad minimum, licet iisdem morbis laborantibus, Cl. Auctor viderit petechias.

P. 338. Dein venit ad Cl. SYDENHAMI methodum, pesti medendi duplicem, antiphlogisticam scilicet et sudoriferam, qui antiphlogisticam praefert sudatoriae curae, idque experientia confirmat, et largas easque repetitas sanguinis missiones, cum reliquis antiphlogisticis medicamentis suadet. Arcentur enim hac ipsa curandi ratione petechiae, vibicesque, sudatorii vero adhibitis remediis, promouentur, nec non ipsa phrenitis inducitur.

p. 348. Sudorem in peste criticum, habuerunt multi medici, omnemque ab initio operam navarunt eum promouendi; alii e contrario cautius in exhibendis sudoriferis

sudoriferis versati sunt, ac inter hos refert Noster Cl. CHENOT *). Omnino autem sudorifera Cl. Auctor non laudat.

His perpensis, sectionis secundae capite sexto p. 352. tractatur de *venae sectione in peste speciatim*, quam multi damnarunt, tumoribus petechiisue nondum apparentibus, non pauciores, iis propulsis, laudaverunt. Alii post invasionem primis horis, alii quocunque morbi die. Hi largiter, alii parce eam instituerunt. Collatis inter se utriusque partis exemplis, plures periisse apparet, vena, non aut non largiter secta, quam sanguine largissime e vena misso. Hanc discordiam medicorum a GALENO repetiit Cl. Auctor, et FELICEM PLATERUM meticulousum appellat, qui venae sectionem reiicit, nec quidquam novi Cl. SYDENHAMUM in sua methodo pestem medendi excogitasse, inde probat.

Recensitis Auctoribus, qui phlebotomiam in p. 370. peste proscripserunt, tres quaestiones Cl. Auctor movit. Ac primum quidem: num a varia morbi die aut hora venae sectionis commoda incommodaue pendeant? dein num a natura, cum nationum, tum temperamentorum, nec non a morbo novo, pesti accedente, huius auxilii diuersitas sit deriuanda? Num tandem varia pestis natura, diuersusque eius genius, varios huius remedii praestet effectus. De singulis cum non videre possimus, hoc saltem addimus, ex his trium quaestionum propositarum elaborationibus, phlebotomicum auxilium, uti inquit Cl. Auctor, nec exponi nec componi posse, nec quidquam restare, quam ut medici in peste, MURATORII salubre consilium sequuti, experimenta haec accuratius examinent, et Cl. SYDENHAMUM methodum
T 4 antiphlo-

*) vid. EIU SDEM tractatus de peste Vindobon. 1766. 8. p. 96. comm. nostr. Vol. XVI. p. 689.

antiphlogisticam, vel sudatoriam, vel vtramque mistam sedulo imitentur, quo elucescat, vtrum ceteris pesti medendi rationibus sit praeferenda, an postponenda. Sudatoria methodus ab omni aevo praecipuas in peste egit partes, venaesectionis raro locum habuit, rarissime composita ex his duabus SYDENHAMI methodus. Interea numerus mortuorum pestiferorum huc usque sat magnus fuit.

- P. 383. In sectionis secundae capite septimo progreditur Noster ad *scarificationem pestiferorum*. Continet hoc caput animaduersiones in omnes propemodum medicos, qui, venaesectionem in peste repudiantes, scarificationes, nec non haemorrhagias nasales, haemorrhoidales et vterinas, fonticulos maiorem in modum laudarunt, horumque omnium summam utilitatem posteritati in suis scriptis reliquerunt. Putant enim, venaesectione a peripheria ad centrum liquida duci, eam porro augere debilitatem, ac vires ad expellendum venenum per cutem infringere; minime autem hoc fieri scarificatione. Inde et accidit, ut vix duo tresue de peste Auctores deprehendantur, qui dubii de scarificatione scripserint, plurimi e contrario de venaesectione. Eadem ratio huius controuersiae videtur Nostro esse, quam venaesectionis in variolis ac morbillis, ac putat quoque venaesectionem eandem utilitatem posse afferre pesti, quam morbillis et variolis affectis, ac maiorem quidem pesti, quam variolis ac morbillis. Statuit enim Noster pestem veram imbecillitatem non inducere, sed eam modo mentiri, cum illa sit morbus, in quo, vel a rarefactione, vel a mole, plethoricos humores efficientibus, proficiscatur debilitas, ideoque sanguinis missionem abundantem, frequentem et ad leuamen usque aegrorum iteratam, palmarium iudicat pestis praesidium.

In

In sectionis secundae capite octauo *hydragoga* p. 401. methodus consideratur. Ac, cum constet, allectis in peste sudoribus, longe maximum insectorum perisse numerum, methodo autem antiphlogistica longe maximum seruatum fuisse, damnanda Nostro haec methodus videtur. Opium nec arcere, nec iuuare pestem, probat Noster exemplo Turcarum, qui hoc remedium adeo amant, minime tamen ab hoc morbo immunes sunt, ideoque Cl. HECQUETI sententiam, de opio in peste, non verisimilem iudicat. Finit hoc caput Cl. MORTONI consilium, de cortice Peruuiano in peste adhibendo, quem et Cl. CHENOT *) suasisit.

Sectionis secundae caput nonum atque vltimum p. 414 *varias quaestiones et opiniones circa pestem* recenset et examinat, quae eo redeunt: Num pestis immediata diuina poena? num in Africa ac potissimum in Aegypto eius natales? num citra contagium affici peste homo queat? num alios peste laborans semper inficiat? An nasci possit a brutorum peste ea hominum? num a solo metu ac quidem sic, vt ne feriat impauidos? Tandem an a fordibus vrbiū aediumque? Non possumus autem non, his solummodo indicatis, quoniam iam longiores fuimus, hic finem imponere.

*) vid. libr. supra laud. p. 142. comm. nostr. Vol. XVI. p. 690.

VII.

NICOL. IOS. IACQUIN *Observationum botanicarum, iconibus ab Auctore delineatis illustratarum Pars II.* Vindobonae ex officina Krausiana 1767. fol. plag. 8. tab. aen. 25. P. III. ibid. 1768. plag. 5. tab. aen. 25. P. IV. et vltima ibid. 1771. plag. 3. tab. aen. 25.

Ex prima operis huius parte praestantiam eius luculenter cognouimus *), hinc et nunc reliquas, licet diuerso tempore prodierint; simul indicare volumus, inprimis cum nullas amplius expectare debeamus, potius aliis officii sui negotiis occupatus Cl. Auctor, delineationes stirpium posterum suscipere minime possit, hinc et Ipse monuit paucas esse in Part. IV. delineationes proprias, nec fore alibi vllas in posterum, nisi suas, verbis expressis, notauerit. Excerpamus, vt in Part. I. fecimus quaedam, notatu maxime digna nobis visa, reliqua, breuitate coacti, omittere debuimus.

Part. II. *Beureria succulenta*, quam ad *Ehretiam* reduxit

P. 3. LINNAEUS, folia nec ouata semper, nec perpetuo laeuius gerit, hinc characteres hosce non constantes, calicis autem glabritiem huic et congeneribus communem esse, monuit. *Aegiphila martinicensis*, nouum genus; fruticis huius ramos et folia caprae inprimis auide appetunt, hinc ab incolis *bais Cabril* dici solet, quod nomen graece vertit Cl. Auctor. Characteres sunt: Calix monophyllus, campanulatus, persistens, ore quadridendato, corolla inodora, albida, monopetala, tubo cylindraneo tenui erecto, limbo quadrisido, laciniis oblongis, tubo aequalibus, patentissimis: filamenta quatuor capillaria, corollam superantia, ex inferiori tubo orta; antherae

*) v. Comment. nostr. Vol. XIV. P. II. p. 245.

antherae quadratae, incumbentes; germen in fundo corollae; stylus capillaris, longitudine corollae, femibifidus, stigmata simplicia. Bacca piso maior, ex flauo rubens, subrotunda, unilocularis, pulpa pariori, et feminibus magnis, forte quatuor, re- p. 4. pleta. *Conuoluulus dissectus*, noua species Americana; petioli vnum alterumque pollicem longi, pilosi, folia sustinent profunde palmata, glabra, lobis septem lanceolatis, per lacinias sinuatis, varie dissectis; pedunculi alares, flores solitarii; corolla pap. 6. tens albida; stigma globosum didymumque. *Psidii pyrifera* fructus saepe plures comedit Ill. Auctor in itineribus, inde vero nullam noxam expertus fuit. Crescit in Insulis Caribaeis copiose, et facile multiplicatur feminibus, quae, a vaccis cum fructu deuorata, immutata iterum per anum exeunt. Ab hoc *pomiferum* inprimis differt fructu colore pallidiori, sulphureo, qui in pulpa aequae ac cortice adest, et p. 8. sapore acido vel nullo. *Iusticiam hirsutam* et *nitidam* *Diantheram* dixerat Auctor, in suis vero aduersariis inuenit, stamina etiam sterilia duo ultra fertilia adesse, hinc vtramque ad *Barleriae* genus amandauit. *Asclepiadis quadrifoliae*, quae et foliis ternis variat, et in infima simplicis caulis parte opposita gerit, a GRONOVIO Filio sicca accepit specimina, a CLAYTONO Patri missa; ab Eodem etiam obtinuit *Geum orientale rotundifolium supinum flore aureo* Tourn. planta, vt videtur, a congeneribus Linnaeanis distincta, dixit eandem *Saxifragum foliis radicalibus ramisque quinquelobis septemlobisue, summis integerrimis, bifidoue caule ramosissimo, basi procumbente*. *Hibiscus sabdariffa*, in hortis Caribaeorum colitur, et ibidem calycibus sanguineis, et ex viridi albentibus variare solet. Geminatus hic calyx carnosus et fragilis, grato acore praeditus, in usum trahitur, eo inprimis tempore, quando fructus summum incrementum

mentum acquisiuit. Non crudus, sed in aqua leuiter coctus pro condimento adhibetur, et sapore Ribesia Europaea imitatur. Ius concretum dat sapidissimum, quod Europaeum transitum sustinet incorruptum. Succus fermentatus, addito saccharo, vinum praebet gratum, at vix mensem duraturum.

P. 11. *Begoniae obliquae* etiam iconem exhibuit, namque et haec acetosa syluestris ab incolis dicitur; eius folia sunt succulenta et acida, et, Acetosae hortensis in modum, in cibis adhibentur. *Hibiscus esculentus* fructus fert decem sulcatos, villosos, ad duos tresue pollices longos; immaturi, aqua cocti, et leuiter exsiccati, cum aceto, oleo, sale et pipere conditi, aestimatissimum incolis, nec Europaeis temnendum, cibum praestant. Est vero insuetis quodammodo nauseosus, quia glutine lentissimo refertur. *Ipomaea Eustachiana*, noua species, inter opuntias in

P. 12. Infula St. Eustachii proueniens, Ipomaeae trilobae multum quidem similis, pedunculos autem gerit binon trifloros, et corollam saturate purpuream, non violaceam. *Cecropia peltata* ad altitudinem 30 vel 40 pedum increseit, truncus et rami externe annulis per interualla circumscribuntur, qui septis membranaceis respondent transuersis; inter haec septa illi prorsus caui sunt, omnique medulla destituti. Folium quodlibet ante expansionem membrana conica, latere longitudinali dehiscens, et caduca operit; folia ipsa scatent succo aqueo, ad aeris attactum nigricante, et lintea foedis maculis tingente. Flosculi minimi et densa eorum compages, fructificationem cognitu difficillimam reddunt. - Feminarum character forte sequens est: pedunculus axillaris, pendulus, amenta 4 vel 5 dense imbricata sustinet, quae inuoluuntur spatha communi, monophylla, longitudinaliter dehiscente, decidua; calix proprius infundibuliformis, apice bifido, corolla nulla, stamina

mina
vtrinque
therae
styli m
nae cu
instar
natifid
summa
odori
Loasae
phyllu
xis, p
cullata
que re
alba, p
conni
sterilib
stor,
mine
nume
reflex
formi
super
locula
neae
valua
Ex q
ab A
penta
cunei
cum,
eius i
multi
plam
erit,
horti

mina nulla, corpuscula duo subrotunda minima, utrinque calicis incisuris infidentia, caduca, an antherae, an filamenta? germen ouatum didymum, styli nulli, stigmata simplicia. *Loasa vrens*, Vien. p. 15. nae culta, annua planta, aculeis rigidioribus vrticae instar vrentibus vndiquaque obsessa, folia gerit pinnatifida, laciniis ipsis pinnatifidis, dentato sinuatis, summa autem folia tantum sinuata sunt. Flores in odori charactere proprium sibi vindicant genus, quod *Loasam* dixerat ADANSONUS: Calix est pentaphyllus superus, foliolis lanceolatis, lateribus reflexis, pilosis; petala sunt quinque flaua, magna, cucullata, in ungues attenuata, patentissima, tandemque reflexa. Cum petalis alternant foliola quinque alba, punctis rubris viridibusque, variegata, in conum conniuentia, lanceolata, antice filamentis duobus sterilibus stipata singula; haec nectaria dixit Ill. Auctor, licet ADANSONUS eadem petalorum nomine descripserit et decem numerauerit; stamina numerosa, nectario longiora, primo erecta, dein reflexa; germen pilosum semi-inferum, stylus filiformis, stigma obtusum. Capsula turbinata hirta, superne marcidis laciniis calycinis circumdata, unilocularis, apice triualuis, receptacula tria sunt lineae longitudinales, ex fundo capsulae ad incisuras valuarum excurrentes; semina ouata, plurima, parua. Ex qua descriptione patet, Cel. Auctoris plantam ab Adansoniana specie diuersam esse. In *Rhamno* p. 44. *pentaphyllo* petioli tria vel quinque sustinent foliola cuneiformia, longitudine inaequalia; specimen siccum, a BOCCONE collectum, possidet Ill. Auctor eius iconem quoque dederat in Sicul. T. 21. *Zinniae* p. 19. *multiflorae* elegantem iconem Tab. 40. exhibuit, amplamque descriptionem addidit, quae eo gratior erit, quo copiosior eius esse nunc solet in Europaeis hortis prouentus. *Trifolium pannonicum*, *spicis vil-* p. 22.
lofi

- lofis longis, corollis monopetalis, foliis integerrimis, cauleque erecto villosissimis, nec non Sida filiformis foliis cordatis, capsulis multilocularibus inflatis, ramis filiformibus procumbentibus, et Sida multiflora, foliis oblongo lanceolatis, dentatis tomentosis, capsulis multilocularibus depressois, nouae sunt species. Cynosurus siculus, a BOCCONE Sic. tab. 33. delineatus a Cynosuro lima LINN. calice inprimis differt, et Melochia in Americanis no. I. descripta, a tomentosa*
- p. 26. LINN. plane diuersus est. Praeter *Passifloram rotundifoliam* LINN. etiam *ferrulata, foliis trilobis ferrulatis, petiolis in medio glandulosi, et nigra, foliis trilobis glabris, margine villoso scabris, integris,*
- p. 27. *lobis ouatis acutis* exhibentur. *Cinchonae caribaeae*, florentem ramulum nunc delineauit Cl. Auctor, monuitque in omnibus fere cum officinali specie conuenire, et pedunculis vnifloris modo differre, nec fructum diuersum esse, quem LINNAEUS in officinali, contra veritatem, subrotundum et a basi versus apicem dehiscentem descripserat; hinc et Cl. Auctor coniecturam addidit; annon et huius cortex in vsu medico eadem fere virtute polleat, quam in officinali adesse nouimus. *Antirrhinum pilosum*, foliorum villositate a *Cymbalaria vulgari* distinxerat TOURNEFORTIUS, et *alpinam* dixerat, et ita est, sunt enim procumbentes caules filiformes, pilosi, et folia vltima subrotundo reniformia, in lobos diuisa, vtrinque pilosissima, pedunculi alares, solitarii quoque pilosi, calix quoque pilosus. *Ficus polycarpus* in locis saxosis Insulae Curacao crescit, habitu et foliorum volumine oleam mediocrem refert, truncus comam sustinet, ex ramis compositam, qui nullum radicem emittunt, et fructus piso duplo maiores, rubelli et dulces, apud barbaros edules, totos densissime ramulos obsident. *Ficus caribaea* in rupibus aliisque arboribus parasitica, folia gerit
- basi

basi cordata, caeterum ouata, in breue acumen abeuntia, fructusque insipidos, diametro pollicem aequantes. *Hieracium saxatile*, caule ramoso glabro, foliis omnibus lineari lanceolatis acuminatis dentatis, radicalibus basi pilosis, ab *Hieracio murorum* foliorum radicalium angustia et glabritie, a *porrifolio* autem latitudine ac dentibus discrepat. In *Alfne mucronata* LINN. constanter stamina decem fertilia vidit Cl. Auctor, eo ordine, vt alterna quinque erecta germi circumstarent, reliqua quinque patula petalis accumberent; hinc ad *Arenarias* denuo revocanda erit planta. p. 31.

Occasione *Erythrinae* foliis ternatis, foliolis lanceolatis, monuit Cl. Auctor, hanc et quae sequentur, p. I. nonnullas alias, nouas, vel a LINNAEO non memoratas plantas, ex herbario Gronouiano accepisse, earumque icones et descriptiones ad ficas plantas exhibuisse, quarum modo nomina repetamus. *Phaseolus volubilis*, pedunculis subracemosis, foliolis profunde lobatis. *Eugenia* pedunculis unifloris, foliis obouatis obtusissimis; *Chrysophyllum* foliis obuerse lanceolatis, obtusis; *Hypericum* floribus monogynis, staminibus corolla longioribus, calicibus coloratis, caule fruticoso. *Dolichos volubilis*, leguminibus racemosis compressis, dispermis, foliolis rotundato obouatis subcoriaceis. *Conuululus* foliis oblongis obtusis, cum acumine stipulaceo, nudis, pedunculis ramosis multifloris; *Rosa* germinibus ouatis, pedunculis, foliolisque utrinque glabris, ramis petiolisque aculeatis; *Banisteria*, foliis oblongis, obtusis, rigidis, racemis terminalibus. *Polygonum* floribus octandris, an trigynis? axillaribus, foliis subulato linearibus, stipulis setaceo laceris, caulibus subfrutescentibus; et *Polygonum* foliis angusto lanceolatis crenulatis, caule procumbente; denique *Comelina* dubia spathis unifloris. Accedunt his aliae, quarum plurimae in speciebus Linnaeanis iam occurrunt.

- p. 10. runt. *Brizae maximae* glumae, valde concauae, dorso quidem leuiter protuberant, spiculas vero cordatas cum LINNAEO dicere noluit Cl. Auctor, sunt enim *Brizae medicae* spiculis, quoad baseos figuram, simillimae, quare rectius ouatas dixit SAUVAGESIUS; flosculi in eadem spicula a quinque ad quindecim variant, hinc *monspessulana*, a GOVANO descripta, specie vix differre videtur. Spiculae pedunculis capillaribus propriis simplicissimisque alternatim e culmo oriuntur, infimis rarissime bifidis, minus raro geminis; qua nota a congeneribus facile distinguitur. In *Briza minore* pedunculi inferiores semper bifidi, vel trifidi, in reliquis speciebus multo magis diuisi. Tab. 61. et 62. *Paulliniarum*, quas nouit, omnium folia delineauit, quo ex illis species accuratius distinguui possint. Tab. 63. *Symphytum tuberosum* ficit, illudque ab *officinali* facile quidem distinguere, at difficile discrimen verbis exprimere potuit. Et in *tuberoso* folia saepe per caulem decurrunt, et folia in *officinali* aequae crebro opponuntur, quum vicissim in *tuberoso* alternantur. Verum et constans discrimen in florendi tempore, in solo natali, crescendi habitu, et inprimis in radice inuenit Ill. Auctor. Floret *tuberosum* Maio, ita, vt sub finem Iunii vix amplius flores occurrant; locum vmbrosus subhumidumque amant ambo, at *tuberosum* praecipue syluatica et fruticosa occupare solet; habitus est tenerior, statura minor, folia, racemi, flore, caules ramique pauciora; radix denique est tuber oblongum, ramosum aut simplex, fibrillis tenuibus auctum. *Trifolium alpestre* in Austriae et Hungariae pratis montosis syluaticis, cum *montano* et *pannonico* mixtim vegetare solet, hinc *alpestre* nomen non meretur. In *Panico filiformi* rachis triangularis fere, serpentino ductu tota flectitur et quolibet alternante eiusdem denticulo flores locantur bini, alter fere
- p. 137.

fere sessilis, supra hunc peduncello proprio non admodum eleuatus alter. Hi peduncelli iam infra rachis mediam partem flosculos saepe geminos racemose gerunt, infimi ternos quaternosue, et cum his quidem, loco floris sessilis, pedunculus biflorus alter non raro spectatur: vnde hic claudicare Linnaeanam determinationem, quae in rachis partem superiorem solam perpetuo quadrat, Cl. Auctor monuit. *Nepeta lanata*, floribus sessilibus, verticillato spicatis, bracteis ouatis longitudine calycis, foliis inferioribus petiolatis, superioribus sessilibus, ex seminibus a Cl. WILlichio missis, in horto enata, noua est species, radice quoque tuberosa, foliis ex cordato oblongis, vtrinque villosis, corollae labiis leuiter purpurascens, fauce pallescente, ad originem barbae punctis purpureis, paucisque villis notata, faucis laciniis non reflexis, sed patulis et galea conuexa, a reliquis distinguenda.

In Part. IV. denique, et aliae, a LINNAEO Pars IV. vel in speciebus, vel in Mantissa memoratae, et aliae prorsus nouae describuntur, et iconibus illustrantur. Ad priores *Cleome gigantea*, *Stachys aethiopica*, *Seriola aethnensis*, *Cotula grandis*, *Crotalaria incana*, *Plantago altissima*, *Verbena iamaicensis* et indica, *Aster tenellus*, *Chrysanthemum balsamita*, serotinum, montanum, graminifolium, monspeliense, et *Myconis*; *Cytisus hirsutus*, *Cucubalus italicus*, *Atropa physalodes*, *Carduus virginianus*, atque *Scorzonera graminifolia*: ad nouas pertinet *Gladiolus parviflorus*, foliis lineari ensiformibus, caule simplicissimo, floribus spicatis, quam plantam ex Herbario Gronouiano acceperat Ill. Auctor. Scapum gerit foliis duplo breuiorem et flores paruos, quorum petala tria inferiora et vtrinque sinuata, et apice bifida sunt; *Cichoreum* porro pumilum, floribus sessilibus, radice annua; quod a Linnaeanis diuersissimum videtur. *Boerhaavia ca-*

ribaea, caule diffuso procumbente, floribus diandris a diffusa LINNAEI diuersa est, habetque limbum corollae quinquesidum, laciniis emarginatis; haec cocta, et cum aliis oleribus mixta in vsum culinarem trahitur ab incolis; *Clinopodium patauium* a BOCCONE Mus. Tab. 45. exhibitum, nomine *Thymi floribus verticillatis*, pedunculis unifloris, caulibus ramosis ascendentibus, foliis subserratis, et *Cirsium pyrenaicum* TOURN. nomine *Cardui pyrenaici foliis decurrentibus*, oblongo lanceolatis, margine ciliatis et spinosis, utrinque tomentosis, floribus subsessilibus repetiit. *Cucumeris acidi* descriptionem, ultimo loco, sine icone, adposuit; est habitu *Cucumeri satiuo* simillima planta, fructu euidenter diuersa. Aequat magnitudine *satiuum*, externe viret, et sine vllis fulcis aculeisque glaberrimus et nitidissimus, forma oblonga, versus basin paullatim attenuata, obtusissima. Interne *Melonem* refert, albescit, sapore est acido, seminaque continet alba, duplo minora, quam in *Cucumeris satiuo* fructu eiusdem voluminis.

VIII.

The Construction of Timber from its early Growth; Explained by the Microscope, and proved from Experiment, in a great Variety of Kinds: in five Books. On the Parts of Trees; their Vessels; and their Encrease by Growth: And on the different Disposition of those Parts in various Kinds; and the Particularities in their Vessels. With Figures of their various Appearances; of the Instrument for cutting them; and of the Microscope thro' which they were viewed. By JOHN HILL, M. D. London: printed for the Author; and sold by R. Baldwin, I. Ridley, I. Nourse, T. Becket, P. Elmsly, I. Campbell, and T. Davies. 1770. 8 mai. pag. 170. tab. aeri incisae 43 accedentibus duabus aliis ex harum numero, viuis coloribus pictis.

i. e.

Constructio ligni a maturo eius incremento declarata per microscopia, et illustrata multiplicis generis experimentis, cet. Auctore IOHANNE HILL.

V* aliquem existimamus fore, qui merita Cl. HILLII in augendo amplificandoque studio historiae naturalis, et omnium quidem maxime regni vegetabilis, ignoret. Quantum autem huic ipsi per praesens opus lucis accesserit, aequi et candidi lectores ex epitome eius, a nobis nunc exhibenda, colligent.

Egregius usus est adminiculis Cl. Auctor, nempe machina quadam, ad partes minutas furculi vegeta-

bilium abscindendas apta, cuius ea est accuratio ac subtilitas, vt scissura horizontali taleoli separari possint, quorum crassities quingentesimam, septingentesimam et quinquagesimam, imo in nonnullis millesimam partem pollicis aequet. Verum neque huius machinae, neque constructionis microscopii distincta potest exhiberi notio, nisi figuras additas ipse contemplari queas.

- p. 17. Omnium optime conspicitur conformatio ligni in furculis duorum cum dimidio annorum, tempore verno. Quercus coccifera partes cunctas, ex quibus constat, optime visui offert: hac autem deficiente, etiam robur scopo eidem inseruire potest.
- p. 26. Maceratione opus est, quum diuersas has partes a se inuicem separare volumus, pariter ac si v. c. skeleton folii praeparare animus est. Si vero hae ipsae diutius asseruandae sunt, solutioni aluminis immitendae, siccataeque protinus in spiritum vini reponendae sunt. Accedimus ad examen singulare harum partium.
- p. 28. Prima est cortex exterior (*the Rind*), qui, licet a reliquis partibus separatus, telam aranearum subtilitate referre videatur, tamen simplex non est, sed ex pluribus tunicis, laxe sibi inuicem superimpositis, conflatus. Constructio harum tunicarum vna atque eadem est: sunt vasa longitudinalia, inter quae substantia membranacea collocata est, caua oblonga, vesicae ad instar formans, quae vero transuersim ab
- p. 33. areolis vacuis figurae oualis intercipiuntur. Cautius isthaec vascula contemplatus est Cl. Auctor in aceris quadam specie, cum ea solutione sacchari saturni impleret, ac postea partem corticis, in qua experimentum capiebat, liquori probatorio, ex calce viua
- p. 35. et auripigmento immitteret. Si leni pressione vesiculae, quae inter vasa positae sunt, separantur, conspiciuntur structurae membranaceae, inferius clau-

fac,

fae, superius apertae, spatio, nunc maiori, nunc minori, inter se distinctae: vasa autem orificiis instructa sunt, quae in vesiculas hiant. Ex his colligit Cl. p. 36. Auctor, hyeme contrahi haec orificia, vere autem, cum a calore atmosphaerico, tum ab adfluente succo nutriente rursus expandi, quod etiam experimenta in cortice fraxini et specierum diuersarum salicis confirmant, in quibus vasa corticis tinctura coccionel. p. 38. lae repleuit: in fraxino vasa haec distincta, et eleganter cincta conspexit, in salicis vero speciebus omnia indistincte rubentia; hoc etiam in sambuco et ribe obseruauit, in quibus tamen difficilius cortex separatur et praeparatur. Ex hac diuersitate, a maiori vel minori diametro orificiorum, in vesiculas desinentium, pendente, declaratur, cur in vna arbore folia citius erumpant, quam in alia.

Secunda pars est cortex interior (*the Bark*), p. 41. eiusdem, vt exterior, structurae, cuius disquisitio optime in vite instituitur. Vnica differentia in ea consistit, quod vesiculae longiores, et vasa teneriora appareant. Idem vero hic interior cortex, decedente exteriori, huius vices supplet, et tunc aeri exteriori expositus corrugatur, eamque formam induit, quam in cortice exteriori iam considerauiamus.

Progredimur ad partem tertiam, alburnum (*the p. 44. Blea*), quae plane a superioribus differt. Optime in salice conspicitur, in qua tamen opus est, vt, priusquam vere vel media aestate folia erumpant, separetur, et praeparationi, superius adductae, subiiciatur: recens enim nil nisi massam informem sistit. Constat ex vasis longitudinalibus, maioris tamen duritiei, quam in vtroque cortice, iisque tuberculis seu eminentiis quibusdam obsitis, in quarum apice apertura est, quae in substantiam albam, floccosam, veras cellulas aut vesiculas non offerentem, terminatur; hae aperturae succum in vasis ascendentem

- p. 48. in substantiam istam transmittunt, adeo, ut ea turgescens totum alburnum distendat. In pyro, densioris utpote structurae, vasa planiora sunt, orificiis tamen parciorebus instructa: sed, cum vasorum color ad fuscum accedat, facilius a substantia interiacente, quae alba est, distinguuntur.
- p. 51. Quae nunc sequitur pars, lignum sistit, in pyro optime distinguendum. Componitur ex simplicibus canalibus, qui iis, in alburno conspiciendis, similes sunt, sed orificiis et substantia floccosa interposita carent, et paucissimum eius in interstitiis, a canalibus rotundis formatis, habent; neque hoc in augmento maiori observatur, adeo, ut ipsi quoque canales oblitterentur, ut in quercu conspicitur, quae in solo limoso crevit. Si alburnum recens furculo separatur, vascula disrupta collabuntur, et nil nisi filamenta plana referunt: lignosi contra corporis fibrae, licet quoque, ut alburni vasa, a se inuicem separentur, tamen formam rotundam retinent.
- p. 55. Pars, quae proxime sub ligno, atque inter hoc et medullam sita est, cognita quidem fuit scriptoribus, et suo etiam modo depicta: tanta tamen attentione eam dignati non sunt, quantam promeretur. Corona, seu circulus propagationis a Cl. Auctore nostro vocatur: in plantis omnibus adest, et per totam trunci aequae, ac ramorum longitudinem extenditur, nullibi tamen eandem melius conspexit, quam in bocconia, licet ramus eius, ex Iamaica transmissus, adeoque aridus redditus, aqua prius macerandus esset, quam cultro subiici posset. Est tamen ex Europaeis plantis quaedam, et ea quidem herbaceae structurae, quae eandem simili fere modo fabrefactam; visui offert, chelidonium, quod ad bocconiam tum botanico charactere, cum structurae interioris similitudine, quam proxime accedere Cl. Auctor asserit. Haec autem corona sistit circulum plus minus angulosum, ex vesiculis et vasis, corticis interioris et exterioris

terioris ad instar, conflatum, in quo vero circumcirca fasciculi ab octo ad decem collocati sunt, a quibus conformatio angulosa circuli proficiscitur. Hi fasciculi ex partibus essentialibus futuri rami constant, nimirum ex alburno et ligno, et in utroque vasa conspicienda offerunt, in illo exteriora, in hoc interiora: corticem exteriorem et interiorem partes celluloso vasculosae coronae ipsius largiuntur. Ex hac conformatione patet, cur iis temporibus anni, in quibus vascula succis quam maxime scatent, undiquaque novi rami et ramuli protrudantur, et cur similis mutatio eueniat, si hortulani incisione, scarificatione, punctura, vel quacumque alia ablatione partium exteriorum, partes subiacentes liberiores reddant. Quod vero hoc nunc facilius, nunc difficilius peragatur, a diuersa densitate contextus celluloso lignosi, qui substantiam coronae constituit, et fasciculos iam dictos cingit, repetendum est.

Intimam partem medulla constituit, proxime co-p. 65.
ronae adiacens, a cuius interiori superficie formatur, quum fasciculi coronae incrementum capere incipiunt: tunc siquidem succi spissiores ex interstitiis coronae exprimuntur, et ab admixto aere bullularum siue cellularum formam acquirunt. Solum ergo medullae officium in humectandis fasciculis coronae, atque in moderanda eorum extensione positum est, ideoque nonnisi ad primum incrementi tempus extenditur. Ex quibus apparet, quantum errent, qui medullam principium omnis vegetationis existiment. Structura varia est, sed semper vesicularis: in iuglandis regiae ramo iuniori Cl. Auctor vesiculas ouales, sibi inuicem incumbentes, ita, ut maior diameter horizontalem, minor perpendicularem directionem respiceret; in rosa canina vero, pluribusque aliis plantis vesiculas rotundiores, in peculiaribus quasi stratis sibi inuicem superimpositas, detexit.

P. 72. Haec de partibus essentialibus, quae in quouis trunco adsunt. Nunc in libro secundo Auctor noster ad vasa progreditur, quae duplicis generis sunt: alia propria, quae succos proprios plantae, ex virtutibus eius diiudicandos, continent, (*juice-Vessels*) quae distinguuntur in exteriora, quae intra corticem exteriorem et interiorem; interiora, quae in substantia corticis interioris; intima, quae in substantia alburni; et coronalia, quae in corona sita sunt: alia communia, quae succos, plantae nutritioni impendendos, vehunt (*sap-Vessels*), et in substantia ligni positaprehenduntur.

P. 73. Vasa propria non in omnibus plantis, neque etiam omnis ubique generis, adsunt; neque semper oculis patent, sed interdum solo gustu se produnt.

P. 74. Exteriora conspiciuntur, si vel sub vegeti incrementi tempore, vel macerationis ope cortex exterior ab interiori separatur: constant ex congerie minorum vasculorum, sibi inuicem arcte adhaerentium, quae, ita coniuncta, libere inter vtrumque corticem collocata sunt, et vario modo excurrentia, reticulum quasi formant. Singulum vasculum rotundum est, parietesque firmos habet, qui tamen, spiritu terbinthinae per hebdomadem macerati, transparentes redduntur, et cellulas ouales, valvulis concauis distinctas, sistunt, et ad basin cellularum quarundam, reliquis longiorum, in exteriori superficie depressionem ovalem, caavernulis quibusdam exiguis praeditam ostendunt, quas structurae glandulosae esse Cl. Auctor arbitratur, in quibus succus plantae proprius fecernatur.

P. 78. Vasa propria interiora egregie in pini speciebus, et omnium quidem optime in orientali, conspiciuntur: sunt caua insignis amplitudinis, cylindrica, quorum parietes ex meris vasculis, cumjiis, quae vasa exteriora constituunt, forte comparandis, composita

sita inueniuntur; quae caua succo essentiali plantarum, ideoque in pino terebinthina, scatent. Arbore adultiore reddita, haec vasa propius ad se intus accedentia deprehenduntur. Coniecturam proponit Cl. Auctor, euenire forte, vt succus ex vasculis istis minoribus per orificia in interna horum superficie patula, quae tamen detegere se non potuisse fatetur, in cauum istud amplius deponatur.

Ad declaranda vasa intima, piscidiae erythrinae p. 83. exemplo vtitur, in qua iucundissimum spectaculum offerunt, dignum Ipsi visum, quod in tabula viuis coloribus distincta depingeret. Situs eorum est in alburno, licet in hac planta quaedam etiam in ligno, imo in ipsa corona, et in hac quidem eodem, quo in alburno, ordine, inueniantur: structura est lignosa, densa, figura cylindrica, rotunda, et singula in substantia partis, cui insident, nulla inter se mutua communicatione intercedente, ita collocata sunt, vt alternis vicibus terna vasa vel lineam rectam, vel triangulum constituent: succo scatent coloris coccinei, neque in aqua, neque in spiritu vini, etsi per plures annos in his menstruis detineantur, solubili.

Vasa communia corporis lignosi (*sap- Vessels*) copiosiora fere sunt, quam propria: in variis quercus speciebus apprime cognoscuntur. Constant ex cylindris rotundis, inter se non communicantibus, neque definito ordine dispositis: horum parietes densi sunt, et nunc simpliciores videntur, nunc eo in loco, vbi discinduntur, annulum quasi, seu parietem crassiores sistunt, qui tunc etiam, macerationis ope, vere in aliquot tunicas dissolui potest, quas vasculosae itidem structurae esse probabile est. Omnibus autem vasis communibus valuulae sunt, quarum vestigia in exteriori superficie exstant, eodem modo, vt in vasis propriis exterioribus. Vasa haec receptacula sunt succi nutrientis plantarum, et vere ac media aestate

- eodem turgent, incisaque eum largissime effundunt:
 p. 24. reliquo autem tempore vacua sunt, et nonnisi latera,
 hoc succo humectata, offerunt, ideoque falsae de
 tracheis seu vasis aereis plantarum opinioni, ansam
 p. 92. praebuerunt. Certa praeparatione vsus Cl. Auctor
 ea ita disposuit, vt ceram viridem liquefactam suge-
 rent, et ita magis dilucide in conspectum venirent,
 nitidum, quod in tabula altera, viuis coloribus picta,
 expressit, spectaculum exhibentia.
 p. 94. Sicut in corona partes omnes, futuri rami trun-
 cum constituentes, adesse perspeximus: sic etiam
 omnis generis vasa, eodem, vt in reliquis partibus,
 modo fabrefacta, adsunt; interiora tamen duplo
 ampliora conspiciuntur, quam vasa in cortice inte-
 riore trunci; intima parietes tenuiores, et formam
 non adeo exacte cylindricam habent, quam vasa in-
 tima trunci; communia e contrario ampliora, et per
 totum anni tempus succo nutriente repleta.
 p. 98. Liber tertius de incremento plantarum agit, tum
 ratione ramorum, cum extensionis longitudinalis
 trunci ipsius. Ramus oritur ex fasciculo, in corona
 sito; neutiquam autem, vt vulgo creditur, ex me-
 dulla, cuius ne partem quidem vna cum fasciculo
 egredi videmus: sed vbi cortex debilior est ac humi-
 dior, ibi protruditur fasciculus, iam lignum et al-
 burnum continens, et corticis particulam secum ab-
 rapiens, qua cingitur; et egrediens ex trunco, obli-
 que sursum flectitur, et in subsequente extensione
 sensim cylindricam formam acquirit, et, vacuo spa-
 tio inde sensim enato, medulla generatur, eo mo-
 do, vti iam superius in eius consideratione perspe-
 ximus. Haec omnia, experimentis allatis, fusius de-
 clarat Cl. Auctor, quae quidem ita comparata sunt,
 vt vix microscopio opus habeas ad cognoscendum:
 neque medullam dici posse principium vegetationis,
 neque

neque vllum eidem cum partibus rami intercedere commercium.

Extensio trunci in longitudinem solummodo ab p. 106. elongatis vasis pendet, quae rursus affluente ex radice succo, turgescunt, adeo, vt conus membranaceus, qui versus finem superioris vegetationis summitatem furculi occludere videbatur, nunc continuationem corticis vtriusque alburni et ligni sistat. Verum neque hic medulla continuatur, sed aequae ac in formatione ramorum successiue ab elongatis et cylindricis redditis reliquis partibus efficitur, ita quidem, vt semper eo in loco, vbi exorsa est noua vegetatio, septum aliquod remaneat, vtriusque vegetationis medullam a se inuicem distinguens.

In libro quarto differentes dispositiones partium essentialium, quae truncum constituunt, vberius exponuntur et iconibus illustrantur. Pauca quaedam ex his commemorasse sufficiet. Cortex interior p. 117. tenuior est, quo lentius, et eo crassior, quo celerius arbor crescit: prius quercus et castanea, posterius salix et populus probant. In multis plantis herbaceis, et quibusdam arboreis pars haec, radiorum seu conorum ad instar, per alburnum ad lignum usque continuatur, quod addita icon, ex sorbo legitima depromta, clare docet: et inde patet, cur haec arbor aequae ac cistus laurifolia et platanus, eadem quippe structura gaudentes, iacturam corticis ferant, sine eo, vt inde laedantur, quoniam totus cortex auferri nequit, sed semper sufficiens eiusdem portio relinquitur. Alburnum simplicissimum ac tenuissimum p. 118. sistit liri dendrum liliiferum; plicatum, nerium oleander; undulatum, nerium zeylanicum; difforme, prope lignum ex serie vasorum, versus corticem ex massa spongiosa confusa constans, ephedra disticha, peculiaris in vniuersum structurae planta, p. 122.

- p. 130. planta, quae multa plane singularia offert. Lignum bis singulo anno, noua accessione facta, augetur, nempe vere ac media aestate, quarum singula, peculiari circulo, in ligno conspicuo, notatur. Male ergo hos circulos annuos dici, Cl. Auctor monet, potius circulos tempestatum anni (*Circles of the Seasons*) vocandos. Lignum ex radiis seu conis constat, quarum basis alburnum, apex coronam respicit, qui autem in hac planta maiores vel longiores, in illa minores vel breuiores sunt. Septa, hos conos intercedentia, omnium crassissima conspiciuntur in
- p. 135. robinia caragana. Est etiam diuersitas circularum
- p. 137. tempestatum, quos in arbuto latissimos, in thuya
- p. 140. chinenfi inaequales esse ostendit. Corona simplicissima est in cisto laurifolia; undulata, fasciculis extrorsum versus lignum prominentibus, in magnolia glauca, peculiaris itidem structurae arbore; fasciculos e contrario, introrsum versus medullam prominentes, sistit staphylaea; coronam cylindros efficientem, qui continuatos parietes conorum ligni mentiuntur, pluknetia volubilis. Ad declarandam medullae differentiam adducit Cl. Auctor exempla Annonae squamosae, in qua circularis; Amygdali, in qua quinquangularis; et Petraeae coniferae, in qua non in medio centro collocata est.

- Quod diuersitates vasorum, in libro quinto pro-
- p. 153. positas, spectat, vasa propria exteriora in cupresso Americana, non in fasciculos collecta, sed singularia
- p. 154. inueniuntur. Interiora in larice parciissima, sed insolitae capacitatis; in tanaceto fruticante, et pino cembra, pluries series formantia, ita quidem, vt in priori interior series clausa sit, exterior succos vehat. Vasa intima in piscidia carthaginensi et abietis quadam specie (*Hemlock spruce Fir*) duas series formant, in illa alburnum et coronam, in hac albur-

alburnum et medullam occupantia. Eadem etiam p. 168.
in sumach, medullae infidentia, colore purpureo egregio se produnt, in qua planta praeterea fasciculi, in corona collocati egregiam delineationem embryonis futuri rami cum ipsius vasis sistunt. Denique pauca p. 169.
quaedam, de varia dispositione vasorum communium, in variis quercus speciebus adduntur.

IX.

Noua Acta physico-medica Academiae Caesareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curiosorum. Tom. III. Acced. Appendix et tab. aen. XVII. Norimbergae, impensis Wolfgangi Schwarzkopffii. 1767. 4 alph. Append. Alph. 2. pl. 16.

Substitimus iam per aliquot annos in commemorandis obseruationibus, quas in vsum artis salutaris et physices instituunt et in actis Academiae huius valde celebris cum lectoribus communicant Cl. Viri; sed cum videamus, tomum tertium et quartum iam, pauco temporis interuallo in publicum prodisse, breuiter nunc, ne limites, nobis propostos excedamus, praecipua tantum momenta tomi tertii enarrare, non superfluum iudicamus. Agitur vero

1) de *hepate monstroso in funiculo umbilicali in-* p. 1.
fantis recens nati reperto Auctore Cl. IOH. GOTTLIEB SCHAEFFER. In infante statim post partum Cl. Auctor vmbilicum, vbi abdomini adhaeret, valde extensum obseruauit, et ad hunc locum tumorem cylindricae formae, ouo anserino fere similem, coloris subfusci, caeterum tactu durum, et a fundo vmbilici protuberantem, sub quo, si leuabatur, vasa vmbilicalia et eorum progressus in abdomine conspicienda

spicienda se praebebant. Mortuo infante altero die et dissecto cadavere,prehendit, illuc inclusam substantiam, partem hepatis esse, quae instar molis oblongo rotundae simul cum vesicula fellea in funiculum inferius intrauerat. Tab. I. hepar hoc a naturali forma aberrans sistit.

p. 23. 4) *Partus conuulsiui historiam* proponit Cl. CORNELIUS PEREBOOM. Coniux Cl. Auctoris, prima vice grauida, ac per totum gestationis tempus sana, finito nono mense, de dolore abdominis conquerebatur, qui nullis remediis cedebat. Altero die venae sectione ad vnc. VI., instituta quam pulsus fortis indicabat, tamen non remittebat: imo hora post dira conuulsio totius corporis inopinato omnem spem vitae demere videbatur; quae desinebat in resolutionem musculorum, et tandem in hemiplegiam sinistri lateris. Sed hanc paulo post altera excipiebat conuulsio, quam ad minimum quinquaginta sequebantur et per diem, noctemque durabant. Postridie demum matutine veri dolores ad partum sese his motibus conuulsiuis immiscebant, et quamquam partum impedirent quodammodo, tamen tandem edebat fetum, et aegra paulo post, adhibitis remediis, sanitatem nanciscebatur.

p. 25. 5) *De efficacia insigni sulphuris auripigmenti correcti in ophthalmia seroso-catarrhali pertinaciter recidiuante.* Auctore Cl. IOH. CHRIST. HILDEBRAND. Vir quidam nobilis, variis per totam vitam morbis vexatus, a catarrho leuiore liberatus, et leni mannato remedio laxante vsus, mane tumore palpebrarum oculi dextri, earumque conglutinatione et effluuio humoris visceris affectus est, quae omnia paucis diebus post idem tumor oculi sinistri secutus est. Adhibitis medicamentis anticatarrhalibus, interpositis

interpositis laxantibus, et praemissa venae sectione deriuatoria: exhibitis porro remediis resoluentibus et discutientibus, morbus semper peior reddebatur, si etiam per aliquod tempus interdum remittebat vel lenior fiebat. Tandem Noster adhibuit pilulas mercuriales et sulphur hoc correctum auripigmenti, cuius Ill. BÜCHNERUS in dissert. quadam mentionem fecit, vesperi ad gr. jj. cum Sach. lact. Helv. ʒj et terreis, nec non tincturam sulphuris huius mane ad gtt. XL. non neglecto potu diluente et adhibitis discutientibus, quibus omnibus effecit, ut post quatuordecim dies aeger sanus redderetur.

8) *De hydrophobia symptomatice, post sphacelum, per metastasin abortum, sponte sublata.* p. 39. Auctore EODEM. Femina, nunquam a cane rabido morsa, febre continua corripiebatur, et copiosissimis afficiebatur sudoribus, quos tamen iterum suppressit, aeri frigidiori sese exponens. Restituta sanitati, dolores artuum rheumaticos sensit; et tuberculis circa cubitorum et poplitum flexuram, maturatione apertis, valde excruciatam est. Hinc cachectica euasit, caeterum per quinque annos aliis morbis liberata erat. Inopinato post aquae fontanae haustum, cardialgiam grauem, agrypnia et aliis symptomatibus stipatam, experta est. Dolore cardialgico postea cessante, totum corpus obrigescebat, de dolore conquerebatur, nec guttulam potulentorum assumebat; id quod per dies quosdam durabat. Subito in musculo gluteo sinistri lateris pars, palmam manus aequans, sphacelosa deprehendebatur, et ab hoc tempore potulenta quamquam parca, assumebat; viribus tamen exhausta, moriebatur die decimo tertio demum.

10) *De tumore exciso, et per ligaturam destructo,* p. 49. scirrhus, in inguine dextro. Auctore IOACH. FRID.

HENCKEL.

HENCKEL. Tumor hic ab initio a quibusdam medicis pro hernia habebatur; sed omnia remedia, bracheria etc. respuebantur ab aegra, sensim itaque augebatur, unde ad Cl. HENCKEL accedebat; eiusque consilium rogabat. Ex signis rite collectis patebat, esse scirrhum glandularum inguinalium, suadebat propterea emollientia cum resolventibus, emollebatur tumor et fluctuatio notabatur: sed inopinato fluctuatio minuebatur, tumor minor euadebat et mobilius, sine dolore ullo; moxque redibat ad priorem magnitudinem. Eligebantur itaque iterum resolventia; in primis cicuta, sed irritum plurima ex parte. His commotus consilium cepit Noster excindendi tumorem; et aegra ipsa omnia sustinere volebat et perseverabat in eo, cum medici ab initio periculum timerent. Incidebat itaque eum media in parte, valde profunde separabat, antequam arteria in latere externo discinderetur; Ligabat tumorem tam profunde, quam fieri poterat, circum circa, deligabat vulnus et fascia sic dicta ad bubonem firmabat. Post duos vel tres dies profundius incidebatur tumor; et iterum ligatura arctius constringi poterat, quatenus arteria et sanguinis profluuium id permetterent. Tandem, praeterlapsis quibusdam diebus, magis magisque contracta ligatura, efficiebatur, ut tumor flaccesceret, et colorem mutaret. Propter vasa vero cruralia non audebat, ligaturam profundius applicare, sed usque ad ligaturam decussatim findebat tumorem, et excindebat; id quod adhuc reliquum erat, post triduum cum hamulo arripiebat, et abscindebat; qua ratione sanitas huius feminae perfecta restituta, eaque ab omni scirrho liberata est.

p. 60. 14) *Cancris aperti et exulcerati horrendam speciem* describit Cl. DAVID FRANCISCUS HEZEL. Femina rustica, post alapas sibi inflictas, tumorem in maxilla superiori et oculo sinistro dolorificum sentit, quo

quo sublato. tuberculum quoddam, verrucae simile, circa canthum oculi internum, versus nasum observauit. Medicamentis plane alienis adhibitis fiebat, vt cancer apertus et exulceratus enasceretur. Septum itaque nasi, os vnguis vel lacrymale, palpebra inferior oculi dextri, plane deleta erant, ossa orbitae totius vacillabant, et bulbus oculi, quasi iam exsiccatus, neruo optico, iam exulcerato, paululum adhaerebat. Extirpato hoc, remediis exsiccantibus aliisque arcebatur malum ab ulteriori progressu, sed irritum successu. Inualuit ita, vt post anni spatium tota fere facies carne et ossibus priuaretur. Pulsus arteriarum in cerebro, oculus dexter pendulus, linguaque semper mobilis cernebantur; alimenta per cannulam in oesophagum deferebantur, et tuba voce sonum edebat. Iconem huius horrendi adspectus exhibuit Noster Tab. III.

24) *Vulneris historiam, regioni pubis glande plumbea inflicti, abscessum scroti post se trahentis, subsequente glandis per anum reiectione, tradit Cl. IOH. VLRIC. BILGUER.* In ultimo bello miles ita in praelio vulnerabatur, vt glans plumbea, e sclopeto missa, regionem pubis perforaret, et in ipsam cauitatem abdominis penetraret. Per quatuordecim dies nulla grauia symptomata obseruabantur, praeterquam quod caro spongiosa et putris vulnus obstitisset, cum sauciatus decem dies fere, sine deligatione et ampliatione vulneris, vitam trahere debuerat. Ad finem quartae septimanae scrotum valde intumuit, et inflammatum erat, admotis cataplasmatibus abscessus formabatur in parte inferiori septi scroti, quo inciso, puris copia, quae libram fere excederet, effluebat. Quamquam chirurgi credebant, glandem plumbeam simul cum pure forte esse egressam, tamen spes eos fefellit, nec viam potue-

ruht detegere, qua put huc peruenisset. Cicatrix postea formabatur et vbi abscessus fuerat, et vbi glans abdomen perforauerat. Febris et alui fluxus, quo antea vexabatur, iam remittebant, et subito nunc accidit, vt, aluum aliquando egerens, glandem hanc simul deiceret. Quo facto, nullam inflammationem intestinorum passus, aut suppurationem, elapsa septimana octaua, nosocomium relinquebat sanus, praeterquam quod in loco, vulnere vicino, hernia intestinalis paullatim gigneretur, quae tamen facile coerceri poterat. Quaestionem ergo mouet Cl. Auctor, vtrum intestinum tam feliciter laesum fuerit; an; eo illaeso, glans illud pedetentim perforauerit, et ita per anum exierit?

p. 96. 26) *Observatio Cl. IUDOV. CLAUD. CADET, experimenta sistens, quibus euincitur, boraci inesse principium cupreum, arsenicale et terram vitrescibilem *)*.

p. 105. 27) *Experimenta, quibus probabiliter euinci potest, in borace reuera adesse terram vitrescibilem **)*.

p. 112. 28) *Observatio de lapide mutabili seu oculo mundi. Auctore Cl. DIONYSIO VANDER WYNPERSEE. Rarissimum illum lapidem describit, quem WALTERIUS Achatem unguium colore, in aere opacam aqua perfusa pelluentem vocat, et quem vulgo oculum mundi dicunt. Singularem illam habet proprietatem, vt, aquae immixtus, non solum pelluceat, sed et colorem mutet. Historia cognitionis huius lapidis praemissa*

*) vide Mémoir. de mathém. et de physiqu. prés. à l'Acad. Roy. des Scienc. T. V. p. 105. Comment. Vol. XVII. p. 6.

**) vid. Mém. de Paris année 1766. p. 365. Comment. Vol. XVIII. p. 73.

praemissa, quem PLINIUM iam, nomine *oculi befi*, descripsisse HILLIUS putat, illud, quod ipse possidet, specimen, et quod ex museo Brückmanniano ad eum transiit, Auctor describit, quod inter omnia, quae nobis innotuerunt, maximum est, cum longitudo eius dimidium pollicem superet, latitudo per unam tantum lineam minor sit. Bene ficcus Auctoris Cl. lapis viridescentem colorem ostendit, multae tamen particulae albae ei immixtae sunt. Durities non silicea est, abradi enim, licet difficulter, potest. Non ex lamellis conflatus est, sed solidam massam refert, poros tamen eum habere, quos aqua intrare possit, coloris in aqua mutatio probat. Pondus specificum ad aquam habet ut 2048 ad 1000. Opacus est, gradu tamen per totam massam non prorsus aequali; extremi enim et acutiores margines, paullo reliquis magis viridescentes aliquid diaphani exhibent. In aqua diaphanus fit. Neque opus est et totum lapidem aqua mergere, sufficit enim dimidiam crassitiem liquori immittere. Colorem acquirit smaragdinum, et lucem inter et oculum detentus, flavescentis est. In iis locis, qui albi erant antea, nunc succinum refert. Aqua vero extractus et deterfus, sponte ad pristinam conditionem reuertitur, cum oriantur puncta albicantia, quae intra viginti quatuor horas augentur. Pelluciditas oritur a particulis aqueis, poros ingressis et replentibus, et radiis lucis, ordinatum magis transitum praebentibus. Pondus quoque eius augetur. In calida aqua citius diaphanus fit. Plura cum variis liquoribus et menstruis quoque experimenta Auctor instituit, viditque solutionem alcali fixi pellucidam maculam huic lapidi impressisse. Suspiciatur tandem hunc lapidem minus raro reperiri, si cum pluribus lapidibus, affuso liquore, tentamina instituerentur.

P. 122. 29) Cl. OTT. FRIED. MÜLLER *enumeratio ac descriptio libellularum agri Friedrichsdaliani*. Libellulas describit accurate, quas circa praedium *Friedrichsdal* in Dania reperit; et plures nouas species, et longe adhuc plures varietates, se ibidem inuenisse ostendit.

B. 145. 35) *De ruptura ilei letali, ex equi calcitatione*. Auctore Cl. WOLFGANG THOM. RAU. Vir fanus, meridie antea bene pastus, ab equi posterioribus pedibus calcitratus est, vt hypogastrica abdominis regio vehementer contusa esset. Successerunt atroces abdominis dolores, qui nullis remediis cedebant; et aeger omnia assumpta vomitu reiecit, ita, vt tertio die moriretur. Instituta sectione apparuit, vasa omnia sanguifera, intestina tenuia, et viscera vicina percurrentia, sanguine atro, congrumato turgere, abdominis et peluis cauum liquamine albo, spumesciente, pingui, et acidum putre spirante, libras sex medicas aequante, repletum esse; et in intestino ileo, prope insertionem musculi psoas maioris, haud procul ab intestino coeco hiatus obseruabatur, cuius diameter vix latitudinem pollicis superabat, cum labiis laceris et macula sphacelosa in circumferentia.

P. 153. 39) *De horrenda dilaceratione femoris*. Auctore EODEM. Femina a rota moletrinae chartariae, cui incaute se appropinquauerat ita contusa est, vt femur cum cute, et subiacente pinguedine, a regione trochanteris maioris, primo transuerso itinere, infra musculum obturatorem externum, postea obliquo cursu, vsque ad illum locum, vbi musculi extensores supra genu in vnum tendinem coeunt, tam lata, quam longa apertura dilaceratum, osque femoris fere in medio in plura fragmenta et festucas fractum fuerit,

fuerit, ita, vt muscoli anteriores femoris maxima ex parte nudi apparerent, et fibrae eorum laceratae essent et fauciatae.

42) *De singulari labio leporino.* Auctore Cl. P. 161.
ZACHARIA VOGEL. In infante octo et viginti hebdomadam, cuius labrum superius singulari ratione fissum erat, vidit Noster maxillam dextri lateris superiorem, in regione dentis ocularis, ita diffusam vt in hanc fissuram digitus annularis poni posset; diuidebat porro haec fissura totum palatum in duas partes, vt spongiosa nasi ossa inferiora satis luculenter animaduernerentur. Si infans tranquillus erat, duo iuxta se positi digiti inter huius fissurae spatium inferi poterant; si vero aut ridebat, aut flebat, extendebatur ita fissura, vt tres digiti in ea collocari possent. Labium superius hocalis narium ita erat accretum, vt, si infans ridebat, aut lacrymas fundebat, nasus planus ac transuersus traheretur. Septum narium erat tenue ac pellucidum; columna narium, sub forma corniculi gingivae, maxillae superioris fixa adhaerebat: quapropter nasus naturaliter erigi non poterat. Quae mala partium conformatio, quam Auctor Cl. Tab. IV. fig. 1. delineatam adiecit, effecit, vt infans nil nisi tenue nutrimentum, e. g. lac vaccinum, cui farina triticea immiscebatur, sumere posset. Sanauit hoc malum Cl. VOGEL partim scalpello adhibito, partim bracteola; quam acu firmabat, et infans perfecta postea gaudebat sanitate.

43) Cl. TORBERN BERGMANN *supplemen. p. 166.*
tum historiae Reaumurianae tenthredinum. Laruas primo describit, quae *braeti* a Cl. Auctore dicuntur, et illa larvarum genera sistunt, quae Ill. REAUMUR erucas spurias (*fausses chenilles*) dixit; veras enim

erucas *campos* Noster vocat. Ipsas vero bractorum species e pedum numero, figura corporis, et modo, quo in foliis sedent, distinguit. Bractus tenthredinis, qui in betula et alno habitat, pedibus carens et dorso incumbens, fila supra abdomen ducit, et vtrinque iuxta latera adfigit, eaque ratione pontem sericeum format, super quo mucronibus, capite, articulisque corporis innixus, ex vno ramo in alterum ambulat. Nonnullae species laruarum huius generis lana, vel gossypio quasi, vt aphides et chermides nonnullae teguntur. Tenthredines vero Cl. BERGMANN in species antennis septemnodiiis instructas, et eas, quae antennis setaceas habent, diuidit. Vescuntur liquore, qui ex vulneribus plantarum, ab aphidibus factis, exsudat, nec non insectorum cadauera deuorant.

p. 184. 45) *De vulnere sclopetario per grandines plumbeas urethrae circa bulbum eius inflicto et feliciter curato.* Auctore Cl. WILLHELM LUDOV. WILLE. Cl. Auctor, iuuenis adhuc dum esset, ex improviso vulnerabatur a sclopeto, cum prope orificium eius staret; per vestimenta, horologium portatile et indusia penetrabant grandines, vsque ad femur sub regione inguinali dextra, et omnes partes vicinas dilacerabant; cutem, musculos, urethram circa bulbum eius perforabant. Remediis ac iusta deligatione adhibitis, Noster sanitati restitutus est, et grandines, octoginta circiter, per suppurationem vulneris femoris sinistri, exclusae sunt.

p. 261. 56) *De terra foliata tartari.* Auctore Cl. LUDOV. CLAUD. CADET. Diuersitas opinionum, de praestantia huius salis neutrius, occasionem Nostro dedit, inquirendi in naturam eius ac indolem, quo definire posset, quatenus haec vel illa sententia de qualitate

qualitate eius medica praeualeret. Comparauit sibi inde magnam copiam terrae foliatae, a variis confectae, vbi, examine chemico instituto, inuenit, essentielles inter illam deprehendi differentias, quae sine dubio in causa sunt, vt ab aliis medicis etiam diuersi obseruentur effectus. Praeparauit inde commotus optimam terram foliatam sequenti modo: Soluit vnam libram salis tartari in sufficiente quantitate aquae frigidae; et, post percolationem huius solutionis per chartam emporeticam, instillauit ei tantum aceti vini destillati, vsque ad perfectam saturationem. Qua obtenta, necessario opus est, vt quadantenus plus acidi addatur, quam requiritur. Post ortam efferuescentiam euaporationi exponi debet liquor ille in patella argillacea lento igne, ita, ne bulliat; quae euaporatio ad pelliculam vsque est continuanda, et tandem ad finem perducenda in balneo Mariae. Quo facto acquirit successiue consistentiam oleosam, et colorem satis saturate fuscum: inque superficie albescens spuma formatur, quae separata et refrigerata constare videtur ex congerie minimarum lamellarum splendentium, argentei coloris. Agitetur tunc liquor spatula eburnea, pro adiuuanda euaporatione, et sic orietur leuis odor aceti praedominans, et fortior, quam in initio. Liquor successiue spissescit, et in spumam conuertitur, similem ei, de qua ante diximus, id quod finem operationis annunciat. Colorem album in hac terra fusca proferendi, omnia chemicorum artificia, vt noxia, reiecit, et nihil, nisi solutionem in aceto vini destillato et percolationem suadet.

64) *De spica secalina ex abscessu in musculis glutaeis oborto, protracta*; Auctore Cl. IOM. GEORG. KILLMAR. Abscessu in viro quodam, qui in musculorum glutaeorum regione sedebat, curato; alius

oriebatur, illis musculis insistens, qui sinus varios efformauerat, ex quorum vno aristam fecalinam forfice extrahebat chirurgus. Similia huius rei exempla ex aliis collegit scriptoribus A. E. BÜCHNER, et, vt scholion, huic obseruationi addidit.

P. 239. 68) *Vomitus cruenti letalis a deglutito, et ventriculum successiue fere perforante, officulo veruecino producti historiam*, tradit Cl. IOANN. CASPAR SULZER. Femina vegeta et obesa os, inter prandium, deglutiebat, cuius magnitudo et figura ignota erat, et, praeter leuem, inter deglutiendum, dolorem, nihil mali sentiebat; qui augebatur tertio, et inprimis quarto die post, ita, vt superior pars pectoris dole-ret, et cum summa difficultate liquida tantum deglutire posset. Haec tamen symptomata remittebant, et per aliquot dies aegra bene se habuit, vsque dum inopinato haemorrhagia narium sequeretur, vomitus cruentus, anxietates, et animi deliquia: et inter grumos sanguinis eiectiones inueniebant adstantes hoc officulum post aliquot dies, summe foetens, carne adhuc adhaerente, quod pars scapulae veruicis, figurae quadratae oblongae, pollicem longitudine aequantis, erat. Quamquam aegra, statim post eiectionem, sana videretur, tamen subito, recurrentibus prioribus symptomatibus, moriebatur. Sectione instituta, apparebant cor et vasa maiora sanguine vacua, ventriculus et intestina tenuia atro et copioso sanguine turgida. Ventriculus in fundo rimam habebat, duas tertias pollicis aequantem, tunicas omnes eius penetrantem. Hac occasione quasdam quaestiones Noster, vti, quonam tempore os descendit in ventriculum? Cur nullus in hoc adeo sensibili viscere dolor per totum tempus? cet. addidit.

72) *De tussi spastico-hypochondriaca cum febre* p. 328.
maligna complicata agit Cl. GODOFR. HENR. BURG-
HART. Puella nouem annorum vexabatur, tempe-
state valde frigida et humida, tussi vehementi spastica,
ita, vt adstantes saepissime conuulsuos motus me-
tuerent. Sequebantur motus febriles continui, pur-
pura rubra, et demum alba: denique, die de-
cimo septimo, exanthemata, vt vocat. pemphigoidea,
per quae intelligit vesiculas, lentium magnitudine,
pellucidas valde, et aqua clara repletas. Quibus omni-
bus superatis, tamen restitit tussis, ad quam remouen-
dam adhibuit Noster laxantia leniora, tonica, et ex-
pectorationem promouentia, quibus sana post no-
vem dies reddebatur.

75) *Sisyrinchii verum characterem naturalem gene-* p. 341.
ricum proponit Cl. IOH. DAN. SCHREBER. Cum
Cl. Auctor occasionem nancisceretur, in horto Lud-
wigiano Lipsiensi florem Bermudiana disquirendi. ibi
vero obseruaret, longe alium esse, quam descriptum;
non superfluum duxit, eum hic cum lectoribus
communicare, et inde characterem naturalem
totius generis Sisyrinchii etc. hac specie disquisita
accurate constituere. Est vero sequens: *Cal.* Spa-
tha communis anceps, diphylla, valuulis compressis,
acuminatis; *propriae*, lanceolatis concavae, obtusae,
vniflorae. *Cor.* Petala sex, basi coalita, oblonga, oboua-
ta, cum acumine, erecto patentia, plana. *Stamin.* Fi-
lamenti tubus triqueter basi corollae insertus, eaque
breuior, apice leuissime trifidus: antherae tres, in-
ferne bifidae, biloculares. *Pist.* Germen obouatum,
inferum. Stylus triquetro subulatus, longitudine
filamenti; stigma ouato-trigonum, trifidum, ere-
ctum. Pericarpium et semina, vt in caractere
LINNAEI. In corollariis additis, docet se obseruasse,
vnicum florem in S. Bermudiana quauis vice se ex-
pandere,

pandere, raro duos aut tres, porro florem quemque hora XI. matutina florescentiam absolvere, et versus noctem claudi; Corollam potius monopetalam esse dicendam, quam hexapetalam contendit; quoniam laciniae aperte basi cohaerent, id quod et de *Ixia* valere censet. Addit ultimo loco explicationem figurarum, eleganter delineatarum. Tab. VI.

P. 371. 79) *Aegrae, morbo Pliniano laborantis, historiam* tradit Cl. GOTTL. HENR. KANNEGIESER. Morbus est scorbuti species, quam PLINIUS *scelotyrben* dixit, quem raro occurrentem vnica vice observavit Cl. Auctor. Virgo quaedam, in vrbe quadam maritima, circa brachiorum iuncturas, carpum et digitorum articulos, distorsionem cum notabili partium elongatione experiebatur, superueniente simili affectu circa genua; appetitus prosternebatur, flatus hypochondria infestabant, sequebatur animi moeror, cor palpitabat per interualla, pulsus erat debilis et oppressus; et, adhibitis medicamentis tum purgantibus, tum diaphoreticis, malum tamen per aliquot annos durabat; vrina modo alba, modo tenuis, modo crassa et rubicunda apparebat.

P. 424. 85) *De violenta lienis ruptura, ex lapsu oborta, vulnerata per nouem adhuc dies superflite.* Auctore Cl. WILHELM LUDOV. WILLE. Rusticus, optima gaudens sanitate, ponticulum ligneum transgredi volebat, et cum trabs momento fixum suum locum mutaret, lateris sinistri inferiore parte acutam trabis oram superruebat, et in terram procidebat syncopticus. Domum reuersus, lypothymiaeredibant, sed, exhibitis aptis medicamentis, remittebant, et omnia symptomata mitiora erant: praeterea quod sinistra faciei pars tumeret, et aeger de dolore lateris sinistri conquereretur: quapropter nec se ad la-

tus vnum vel alterum in lecto conuertere poterat. Instituta disquisitione, inuenit Noster, costas quasdam spurias fractas esse, sique aeger supine in lecto cubaret, bullientem aliquem sonum in pectore audiri. Tertio die post accedebant vomitus biliosi, sequente die redeuntes, et postea aucti simul cum doloribus colicis; aeger porro duabus vicibus vltra libram vnam sanguinis nigri et coagulati euomebat, nec non alimenta et remedia assumpta, vsque dum nono demum die moriretur. Aperto cadauere, plurima viscera sana erant, exceptis intestinis, quae sphacelosa reperiiebantur, et liene, qui in media parte ita disruptus erat, vt in parte concaua paululum tantum cohaereret; colorem habebat subfuscum et in durum quasi haemisphaerium constrictus erat. Integumentis abdominis discissis, praeterea effluebant ex cauitate ipsa sanguinis nigri et putrescentis duodecim fere librae.

87) Cl. PETR. SIM. PALLAS *phalaenarum* p. 430.
bigam describit, quarum alterius femina, artubus prorsus destituta, nuda atque vermiformis, alterius glabra quidem et impennis, attamen pedata est, utriusque vero sine habito cum masculis commercio foecunda oua parit.
 Tanta naturae miracula tamque varia detecta sunt a recentiorum industria, vt vix quidquam, vtcumque insolitum, et a generali naturae norma abludens, nostro seculo paradoxum videri debeat. Quis enim quaesio putasset vnquam phalaenam reperiri, non alio modo, cuius rei plura exempla in phalaenarum ordine reperiuntur, sed pedibus, antennis cet. plane destitutam, et lepidopteri cuiusdam oua, vt aphidum, sine coitu cum mare excludi. Species vero duae, hic descriptae, a Cl. Auctore circa Berolinum repertae sunt, minorem tamen alibi quoque in aridis siluis campisque inueniri monet. Maior species

cies *Phalaena xylophthorus* f. *Phalaena bombyx* *alis depressis nigris*, *thorace cano villoso*, minor *Phalaena casta* f. *Phalaena bombyx tota fusca*, foemina aptera ei dicitur. Larvae in folliculo e gramineis frustulis constructo habitant, et egressae, in vagina latitantes, oua pariunt, quae sine ullo maris commercio fecunda esse, Cl. Auctor, cuius in observandis corporibus naturalibus fides et industria nota sunt, reperit *).

P. 437. 88) Cl. C. BÜCHNER *falso creditam metamorphosin summe miraculosam insecti cuiusdam Americani describit*. Ex Cl. EDWARDS libro **) ea quae historiam insectorum quorumcadaveribus clauariae species innascitur spectant excerpta hic traduntur. Ab Anglis musca vegetans, *the vegetable fly* dicitur. Sunt tamen non muscarum sed cicadarum cadauera.

P. 442. 89) *Spicilegium circa saponum historiam* proponit Cl. IAC. REINBOLD. SPIELMANN. In originem saponis inquirens, ostendit, primum saponem ex seuo et cinere constituisse; chemia autem culta, varios eum praeparandi modos surrexisse. Notum est itaque, saponem ex alcali et pinguedine constare; cum vero alcali sit vel fixum, vel volatile, pinguedo siue vnguinosa, siue odorata, inde quatuor saponum genera

*) Minorem speciem accurate descripsit Cl. CAJET. MONTI in Comment. Acad. Bonon. Vol. V. P. I. p. 333. vid. Comment. nostr. Vol. XVII. p. 586. qui tamen coitum inter foeminam, in folliculo latentem et marem alatum vidit, ita ut omnino tota haec res ulterioribus experimentis confirmari debeat.

**) vid. eiusdem Gleanings Vol. III. p. 262. tab. 335. Comment. Vol. XIII. p. 123. quibus addi possunt ea, quae Cl. WATSON de hac productione naturali habet, in Phil. Transact. Vol. LIII. p. 271. Comment. nostr. Vol. XIII. p. 674.

genera parari posse, facile patet. Ob meliorem combinationem efficiendam pinguedinis, quidam commendant calcem viuam, quam praeparationem Noster, vt superfluam, reiicit. Praeterea varia experimenta addit, cum alcali vario instituta, quae mutationes saponis, et compositionis differentias clare demonstrant. Omnes porro liquores acidos, et oleosos disquisiuit, quatenus plus vel minus contineant saponis; et vltimo loco ostendit, omnes saponis, quales ars parat, naturam in animali et vegetabili regno producere; prius probant humores animalium inquilini; posterius resinae, olea odorata, qua in re cum Cl. KUCHELBECKER consentit.

90) *De fetu bicipite humano*, Auctore Cl. p. 459. SPRINGSFELD. Observationem hic singularem communicatam legimus, quam Cl. Auctor Tab. VIII. et IX. adiectis illustrare ex icone huius fetus annitur.

91) *De pede, praegressa gangraena, infra suram p. 464. sponte delapso*; Auctore EODEM. Cum varii auctores exempla gangraenae ac sphaceli ficci seu lenti, vt vocant, rarius occurrentis, referant; et Cl. Auctor occasionem habuerit, talem casum obseruandi, non superfluum duxit, hanc suam obseruationem cum aliorum exemplis comparare, et hic publici iuris facere. Historia morbi haec est: Femina, iunioris aetatis, leuis ac dissoluti animi, media hyeme, quum niues omnia obtegerant, iter, satis longum, pedibus conficere cogeatur. Quo factum est, vt, cum minus bene vestita esset, pedum digitos frigore haberet enectos, quos fornaci, more vulgari, admouit, et, incongrue applicatis remediis, sanitati restituere tentavit. Hinc inflammatio, a digitis incipiens, vtrumque pedem inferiorem occupabat, in gangraenam abiens

abiens; quae sensim ad furas usque ascendit; quamquam, rebus sic se habentibus, plus una vice morti proxima esset, nihilo tamen minus iter, quod pedibus ultra suscipere non poterat, curru vecta finire tenebatur. In tam misero statu Weissenfelsam venit, et chirurgus tradebatur; qui, cum videret, inferiores pedes sphacelo esse corruptos, gangraenam tamen non ulterius progressam esse, de amputatione pedum cogitabat. Aduocatus Noster inuenit, pedes aridos, instar mumiae et linguae bouinae, fumo induratae similes; fibulam et tibiā autem carne prorsus denudatas, tamen non cariosas, et gangraenae terminum, quo haec persistebat, internoscere poterat; ob limbum carnis superioris, tumidum quidem, sed rutilum et mundum; qualis in ulcere, ad sanationem properante, observatur. Foetor, ex partibus carnosissimis demortuis spirans, ingratus erat, peculiaris tamen, et quodammodo diuersus ab eo, qui alias in sphacelo, corruptis partibus, observatur. Dissuasit, omnibus perpensis, et imprimis Cl. SHARP, chirurgi Anglici consilio hac in re fidens, amputationem, auctorque erat, ut separationem spontaneam partium corruptarum expectaret chirurgus; simulque fomento, ex herbis amaro aromaticis, et aqua calcis viuae, atque spiritu vini parato, addito sale et aceto, partem sanam foueret ac defenderet. Corticem Peruvianum ex mente Cl. SHARP omisit, cum in hac specie gangraenae parum prodesse contendat. Postridie pes dexter sponte delapsus est, infra furam, cum fragore quodam, dum aegra in lecto se vertere voluit. Paucus sanguis ex arteria tibiali effluebat, qui tamen, compressione et ligatura, statim coarcecebatur; et aegra de reliquo bene valebat. Truncus erat aequalis, rotundus, velut optime amputatus, ossa tibiae et fibulae intra carnes latebant, et bene rubebant; et fines eleganter ferrati conspi-

conspiciebantur. Natura, post paucos dies, obduxit partes carnosas, tandemque etiam ossa truncata, et membrum hoc perfecte sanabatur. Pedem sinistrum amputauit chirurgus, diuturnae forte curationis pertaesus, qui sine dubio pari modo delapsus fuisset, cum omnia hoc in pede ita, vt in dextro essent. Pedem dextrum icone repraesentauit ita, vt post delapsum obseruatus est; Tab. X.

92) *Observatio* IOH. CHRIST. DAN. SCHRE- P. 473.
BERI, sistens stirpium obscurarum aut nouarum illustratarum *Decuriam* I. Plantae, quarum amplam descriptionem hic proponit, sunt: *Antirrhinum molle*. *Onosma cinerea*; *Cynoglossum racemosum*, et *cristatum*: *Trifolium grandiflorum*: *Arenaria graueolens*: *Linum arboreum*: *Galium iunceum*: *salvia cretica*: *Lobelia laurentia*.

94) Cl. PHILIPP BERNHARD PETTMAN P. 493.
observatio de fetu in utero, sine cranio et cerebro, vivente et se agitante. Cum fetus hic septimestris ad quem, ex utero soluendum, Noster accesseretur, vere se mouit, et vitae dedit documenta; concludit Cl. Auctor, in cerebelli portione exigua, et medulla spinali praeparationem spirituum animalium factam esse.

101) *Singulares quasdam observationes anatomicae* proponit Cl. IOH. IACOB HUBER. In cerebro pueri trium annorum inuenit tumorem durum, glandulosum, qui colore, duritie et reliquo habitu ex glandularum conglobatarum genere cuidam similis erat. Septum lucidum in alio obseruauit duplex. Alia praeterea in cauitate thoracis et abdominis praeternaturalia inuenit, quae silentio praeterimus.

In appendice ad Tomum tertium continentur inter alia haec:

p. I. 1) ION. CARL. WIDH. MOEHSEN, M. D. etc. *Commentatio de Medicis equestri dignitate ornatis. Spec. A. *)*

p. 91. 2) IULIUS ERNESTUS DE SCHUTZ oratio inauguralis de terra miraculosa Saxoniae: an fleatiles sit? De terra illa miris colorum varietatibus ludente, disputat, quam RICHTERUS Schneebergensis gemmarum pretiosarum Inspector olim nomine terrae miraculosae Saxonicae descripsit, locum ipsum natalem huius terrae celans. Docet vero Ill. Auctor ex Cl. SCHUTZII suisque propriis observationibus, eam in prato iudiciali circa Planitium prope Zwickauiam, non tamen in stratis, sed in angustis venis reperiri. Lapis magis est, quam terra. In aqua non diffluit, vel tota liquefit, aquae tamen argillosum gustum et odorem tribuit, et illam pinguedinosam quasi reddit. In igne, imprimis si leniore tractatur, indurescit; cum acidis non effervescent, et ferri vestigia chemice examinata ostendit. Non lithomarga est uti LUDWIGIUS in opere de terris et post eum VOGELIUS asseruerunt, cum loco naturali et partibus constitutivis differat. Neque ut idem docuit, poliendo lapidi serpentino Zoeblicensi inseruit. Utuntur vero tornatores dicti lapidis, lapide qui etiam circa Planitium reperitur et stratum schisti lithantracibus incumbens, ignis subterranei vi usi et indurati sistit. Fibrae metallicaе in huius terrae vel lapidis venis reperiundae impediunt, quo maiora frustra ex eo acquiri possint, imo, si

*) vid. Comment. hor. Vol. XVI. p. 678 seqq. ubi haec commentatio iam excerpta invenitur.

si igne tractetur, eum in plura fragmenta diuidunt. Longe tamen maiora reperiri, si profundius disquirantur eius venae, Cl. Auctor suspicatur.

3) ZACHARIAE VOGEL *commentarius de p. 4. sarcocole eiusque origine, incrementis et curatione, secundum leges artis instituenda.* Plurima ex his iam in germanico opere *) continentur.

4) *Historia febris malignae, quae in vrbe et agro p. 145. Isenacensi annis 1769. 1770 et 71. epidemice grassata fuit, conscripta a IO. FRIDER. GRIMM.* Erat febris acuta malignae indolis, variis ac grauioribus symptomatibus stipata, ad quae in plurimis accedebant petechiae, diarrhoea putrida, aliaque, quae omnia putridam humorum resolutionem indicarent,

5) *Historia dysenteriae malignae, quae auctumno p. 172. annorum 1770 et 71. ibidem grassata fuit.* Auctore EODEM.

6) EIUDEM *historia morbillorum Isenasi et p. 185. in vicino agro 1762. maligne grassantium.*

7) IOH. PETR. EBERHARD *animaduersiones p. 203. contra legem motus, quod summae virium in corporibus elasticis post conflictum semper sint aequales.*

8) MORBONAE RITTERI *prodromus, syllo- p. 213. gen medicorum nonnullorum, qui et de propriis morbis, et de viribus medicamentorum in iis differuere ipsi, alphabetico ordine sistens, cum quadruplici indice.*

9) Sy.

*) *Anatomische chirurgische und medicinische Beobachtungen, p. 79. 82. cet. vid. Comment. nostr. Vol. IX. p. 118 seqq.*

Tom. XVIII. Pars II.

Y

P. 349. 9) *Synopsis methodica, stirpium agri Isenacensis* consignata a Cl. IOH. FRIDERIC. GRIMM. Plantae rariores, quas ibi inuenit, sunt praeter alias, quarum copia insignis est, hae: *Salicornia virginica*, *Veronica scutellata*: *Circaea alpina*: *Valeriana dentata*: *LasERPitium prutenicum*, *Dianthus superbus*, *Crataegus Aria*, *Adonis annua*, *Dentaria bulbifera*, aliaeque.

P. 365. 10) *Historiam de ischuria vesicali periculossissima ob prostatae fungositatem, et abscessum enormem exorta, animaduersionibus ad usum praeceptorum artis spectantibus, illustratam*, tradit CHRISTOPHORUS MOLINARIUS.

P. 397. Sequuntur nunc: *Memoria* IOH. HIERON. KNIPHOFII, IOH. DE GORTER, IOH. FRID. WEISMANNI, et IOHANNIS GOTTLOB KRÜGER.

P. 445. Vltimo denique loco inuenimus: Cl. b. CHRISTOPH. IACOB. TREW. *Apologiam et mantissam obseruationis de Cedro Libani* *), et *Cedrorum Libani historiae*. **) Quinque genera nobiliora arborum in monte Libani crescere, in scriptura sacra refertur; quae, ex mente OLAI CELSII, sunt Abies s. Cedrus Libani, 2) Pinus; 3) Lignum pretiosum, an Santalum? 4) Tidhap, quod declaratur pro nomine significationis obscurissimae; denotat enim buxum, vlmum, pinum, fagum, Laricem, sapinum etc. et quinta species Teasschur, quod nomen variae interpretatur

*) vid. Aët. N. C. nov. Tom. I. Obs. Cl. p. 409 seqq. Tab. VIII. IX. Comment. nostr. Vol. VII. p. 147.

**) Quae continet eandem obseruationem seu historiae partem alteram, iisdem verbis ac tabulis in schediastemate peculiari a bibliopola excusam; Norimb. 1767. 4.

pretatur: Hac re commotus in prima iam tractatione studuit Cl. Auctor, characteres proprios distinguere cedri, laricis, pini et abietis rubrae et albae; cum inueniret arborem, in Libano crescentem, diuersam ab omnibus reliquis, antea recensitis, nobilioribus; quapropter et nunc maioris illustrationis causa novas addidit icones. Putat, omnibus rite perpensis, et cum eo Cl. CELSIUS, hanc cedrum Libani nil esse nisi pinum vulgarem; cumque in nouis litterariis Goettingensibus recensione, lucubrationis illius Ill. TREWII, Auctor de veritate huius asserti dubitaret, nunc hoc specimine apologiam proposuit Cl. Auctor asserti sui, et Cl. CELSII, et veritatem eius argumentis sat firmis demonstrat.

X.

Die angewandte Electricität bey Krankheiten des menschlichen Körpers von IOHANN FRIEDERICH HARTMANN Königlich. Churfürstlich. Commissario der Hospitalcasse zu Hannover etc. Hannover, 1770. 8. m. K. Seit. 304. ohne Vorrede und Innhält.

i. e.

De electricitate medica Auctore IOH. FRIEDERIC. HARTMANN.

Quamquam Cl. Auctor Noster medicinam non coluit, tamen, cum rerum physicarum amicus sit, non potuit non, feliciter instituta ac notatu digna experimenta cum electricitate medica in corpore humano ad eius morbos debellandos communicare. Assensum celeberrimorum medicorum hac in re nactus est, et Cl. GESENIUS medicus aulicus Hannoueranus plurimis his experimentis, vti ex praefatione intelligitur, interfuit laudatque hoc assi-

duitatis studium, atque diligentiam, quibus a Nostro haec experimenta sunt facta.

p. 1.

In prima itaque sectione effectus electricitatis in corpore humano omnino considerantur, ubi com-
moda ac incommoda eiusdem recensentur. Promo-
vet nimirum perspirationem ac reddit paralyticis
motum. Sanguinis circulum dum auget ac se et ex-
cretiones omnes, iuuat ea hypochondriacos, hyste-
ricos, melancholicos omnesque spissitudine ac sta-
gnatione humorum laborantes. Sanguis enim ve-
hementius proruit e vena aperta, electricitate appli-
cata corpori. In paralyfi, conuulsivis ac spasticis
motibus, nec non arthriticis insultibus eius utilitas
cernitur in irritandis nervis eorumque fluido diluen-
do ac mouendo, atque tono partibus restituendo.
Hoc fieri posse ope electricitatis, ex eius subtilitate
ac omnium corporum porositate, per quam mate-
ria electrica facile penetrare potest, probatur.

p. 29.

In altera sectione regulae a Nostro, inter electri-
citem applicandam traduntur. Electricitas sit ab
initio simplex, dein subinde aucta. Vtraque haec
electricitas vicissim est applicanda corpori, ac inter-
ea paululum interrumpenda, inprimis ab initio. Me-
diocriter fortis electricitas a Nostro suadetur. Ad
quam definiendam opus est electrometro, quem
Cl. Auctor hic describit ac aeri incidere curauit. Au-
cta, inter usum electricitatis, aegri debilitate, me-
dicamenta interne sedantia propinanda externe in
paralyticis oleosa applicanda sunt. Quemadmodum
electricitas subinde augenda, sic ea, aegro sanitati
restituto, sensum imminuenda est. Si diu electricitate
utendum est, ea magis magisque successiue est au-
genda. Si ter quaterue applicata electricitas tam
simplex, quam composita, vtraque vicissim, nul-
lius est effectus vtraque paulatim est augenda,
electro-

electrometro tamen non plus, quam 70 gradus, adiuncta lagena electrica, monstrante. Alias enim vasa subtilissima ad rupturam disponuntur seu periostrum laeditur. Si succussus aegro sint intolerabiles, eos mitigare oportet. Nimis aucta aegri debilitate, per tempus electricitas est intermittenda. Trigiesies applicata electricitas, ubi singula quinquaginta succussus electricos praestitit, sufficit, ac si quoque nullus effectus sequitur, tamen cum ea non continuandum ulterius est ob varia damna, tum in corpore oriunda. Alias accedentibus symptomatibus, ut haemorrhagia, diarrhoea, vomitu, electricitatis usus est differendus. In arthriticis, spasticis ac paralyticis insultibus composita simplici electricitati, in capitis affectibus contra simplex compositae est anteposenda. Saltem primum simplex, in picem, dein fortior quodammodo, ut in morbis aurium, oculi. Oculis frustra applicata electricitas non tollit eius usum, nec non morbus grauior redditus, sed est continuanda, uti supra monuimus. Si aeger ad apoplexiam aliquam prodiit procliuatatem, post apoplexiam electricitas in auxilium est vocanda. Addit quoque hunc in finem Noster observationem aegri, ad apoplexiam dispositi, ubi electricitas nocuit.

De morbis per electricitatem curabilibus agitur p. 45. in tertia sectione et quarta; atque haec potissimum Nostri aequae ac aliorum observationes complectitur et collectionem observationum ad electricitatis medicae historiam non solum magnam, sed utilissimam lectuque dignam in se continet. Nos vero, breuitate coacti, non possumus non, quaedam solummodo exempli loco, cum nostris Lectoribus communicare. Possimus quidem de ordine, quo haec tractatio est absoluta, aliquid monere, nec non de dicendi genere ac nominibus morborum,

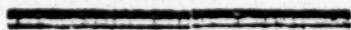
borum, quae nobis vaga interdum videntur. Cum autem Cl. Auctor non coluerit medicinam, his admonitionibus supersedere posse arbitramur.

p. 49. Vtilitas electricitatis spectatur hic in *stagnatione sanguinis et succorum nutritiorum, non autem fluidi nerui.* 1) In obstructione pororum, qui, electricitate aperiuntur, et ad sudorem inuitantur. 2) In obstructionibus intestinorum, quae, succo nutritio aucto nimis, motum peristalticum impediunt. Electricitate enim simul, cum aliis internis remediis in auxilium vocata, irritantur intestina ac motus peristalticus excitatur. 3) In obstructionibus sanguineis vtriusque sexus, haemorrhoidalibus ac hystericeis affectibus. 4) In visus hebetudine, eadem ab causa profecta.

p. 80. Porro electricitas medica prodesse dicitur hypochondriacis. Paralyfi brachii sinistri laborans sacerdos liberatur non solum ab ea, sed etiam ab hypochondriacis affectibus.

p. 81. Ea rursus vtilitatem prodit in variis affectibus sine paralyfi e. c. insomniis, in diuersis febrium speciebus, in oedematosis tumoribus, aliisque morbo-
sis corporis humani affectibus, potissimum a debilitate neruosa natis.

p. 297. Observationibus, quarum numerus est 163, electricitatem medicam illustrantibus, finitis, Aucto-
rum nomina, qui de hoc auxilio posteritati scripta reliquerunt et a Nostro hic commemorati sunt, ordine alphabetico Cl. HARTMANN indicat.

XI.

A new system of midwifry, in four parts ; founded on practical observations : the whole illustrated with copper plates. By ROBERT WALLACE JOHNSON M. D. London printed for the Author and sold by D. Wilson and G. Nicol. 1769. 4 mai. 2 Alph. 10. pl. tab. aen. 10.

i. e.

Nouum artis obstetriciae systema in quatuor partes diuisum, obseruationibus practicis superstructum et figuris aeneis illustratum. Auctore Cl. R. W. JOHNSON. M. D.

Inter tot egregia artis obstetriciae systemata, quae recentioribus temporibus publicata sunt, splendidum, quod nunc indicamus, opus non vltimum occupabit locum. Multas enim easque egregias obseruationes anatomicas et physiologicas, necnon practicas continet, a Cl. Auctore, qui ipse artem obstetriciam exercet, factas, quibus varias annotationes a Cel. HUNTERO fratreque eius Cl. sibi communicatas JOHNSONIUS addidit. Desideramus tamen in hoc libro comparisonem eorum, quae hic traduntur, cum iis, quae ab aliis recentioribus Gallicis et Germanis scriptoribus proposita fuerunt, miramurque inprimis summam illam negligentiam qua vocabula plurima latina vel graeca scripta sunt, cum *muscilago*, *glysteres*, *eminagoga*, *anticeptica* etc. saepius hic occurrant.

Complectitur vero hoc opus omnem ambitum artis obstetriciae doctrinamque de morbis grauidarum atque puerperarum et de variis aliis morbis quibus

foemineus sexus obnoxius est. Hinc primo libro lumbalis spinæ dorſi pars, peluis osſea, partes molliores in pelui contentæ, cauitas peluis in vniuerſum, organa generationis et caput fetus deſcribuntur, nec non de catameniis, conceptione et vita fetus in vtero diſputatur. Secundo libro de morbis grauidarum, tertio de partu iisque quæ in omnibus eius ſpeciebus obſeruanda ſunt, et quarto denique de morbis puerperarum et variis aliis vteri morbis agitur.

- p. 5. In anatomica partium deſcriptione cauitas quoque abdominis in vniuerſum, muſculi pſoas, ligamentum *POUPARTII*, peritonæum, veſica vrinaria et inteſtinum rectum, tanquam partes vtero vicinæ et cum eo ex parte coniunctæ deſcribuntur. Magnitudinem capitis fetus cum magnitudine aperturæ peluis in tribus exemplis comparauit. Ligamenta vteri rotunda quorum vltimæ fibræ in monte veneris diſtribuuntur, coitus tempore vterum deorſum trahere et tubas *FALLOPII* excitare, quo
- p. 23. ouum foecundatum ſuſcipiant. Auct̃or Cl. putat. Venarum oriſicia, quæ in cauitatem vteri hiant, ſedulo deſcribit, et ſinus ſic dictos vteri ex dilatatis venis tantum oriri confirmat. Catamenia quoque non ex arteriis, ſed ex venarum in vterum patentibus oriſiis profluere, pluribus demonſtrare annititur.
- p. 28. ouum foecundatum ſuſcipiant. Auct̃or Cl. putat. Venarum oriſicia, quæ in cauitatem vteri hiant, ſedulo deſcribit, et ſinus ſic dictos vteri ex dilatatis venis tantum oriri confirmat. Catamenia quoque non ex arteriis, ſed ex venarum in vterum patentibus oriſiis profluere, pluribus demonſtrare annititur.
- p. 40. In explicatione negotii generationis diuerſæ ſuper hac re ab aliis propoſitæ hypotheſes enarrantur. Ipſe vero Cl. Auct̃or putat ſemen non per tubas Fallopianas ex vtero ad ouarium deferri, quo ouum ibi foecundetur, ſed maximam partem huius liquoris, in cauitatem vteri et vaginam coitus tempore delati, ex vtero, partem etiam ex vagina, per venas reſorberi et ad ouum in ouario contentum deduci; quo cum deuenit ouum eius ope
foecundatur

foecundatur i. e. organa eius vitalia ad motum excitantur, et vis prolifica embryoni futuro communicatur, ouumque nunc a tubis Fallopiianis suscipitur et ad vterum deferitur. Hanc seminis e vagina et vtero resorptionem per venas probat Cl. Auctor ex eo, quod saepius foecundatio facta sit hymene adhuc integro. Porro membranam illam quae chorion p. 57. exterius inuestit et quam HUNTERUS *caducam* siue *deciduam* vocat, partim ex eiusdem Cel. HUNTERI, partim ex suis obseruationibus describit. Ea vbi ad placentam accedit in duas laminas diuiditur, quarum vna placentam exterius obducit, altera vero siue interior in filamenta vasaque alba abit, quae ipsam placentam intrant, et vel in eam diuiduntur vel chorio inferuntur. In multis ouis abortu reiectis p. 58. Cl. Auctor paruum corpus, magnitudine grani hordei, intra chorion et amnion ad pollicis a funiculi umbilicalis distantiam obseruauit, ex quo vasculum ad radicem funiculi vsque protenditur.

Modum insertionis placentae et communicationis eiusdem cum vtero sequenti modo ex obseruationibus Cel. HUNTERI describit*): Corpus placentae spongiosum est, superficieiue sua spongiosa internae superficiei vteri ita adhaeret, vt arteriae vteri in cellulosa interstitia placentae sanguinem effundant. In easdem vero cellulas etiam venae placentae patent, et sanguis ex placenta in illas transit, atque ad cor matris transfertur. Hinc circulatio per cellulas placentae eadem ratione peragitur, quae per corpora penis cauernosa fieri solet. Praeter hanc vero alia quoque circulatio in placenta obseruatur, quae ope arteriarum fetus fit, quae in cellulas et venas communicantes se distribuunt. Venae autem illae sanguinem fetus vna cum nouo sanguine per arterias vteri allato ad fetum reducant.

Y 5

His

*) Confer. quoque III. HALLERI *Elem. Phys.* Tom. VIII. p. 220. in addendis.

- p. 66. His expositis, Cl. JOHNSON ex variis Auctori-
bus successiuas mutationes fetus describit, quibus
suas in variis ouis abortu excussis obseruationes ad-
dit. Fetuum quoque variorum pondera indicat,
embryonisque, aquarum et secundinarum pondera
inter se comparat, ex quibus patet, in initio forma-
tionis fetus aquarum pondus maximam rationem
ad fetus corpusculum habere, cum pondus fetus
decima hebdomate grauiditatis ad liquoris amnii
pondus sit vti 1 ad 168 et ad secundinas vti 1 ad
100; ab hoc vero tempore subito ita decrescit, vt post
tertium mensem iam aequalis sit fetus ad liquorem
amnii ratio, a quo tempore deinde fetus aquarum
pondus longe superat. Fetus generatio successiue
ex Cl. Auctoris mente fit, et cor inter omnia viscera
primum formatur.
- p. 99. Secunda parte de signis conceptionis et morbis
p. 104. grauidarum Cl. Auctor exponit. Prima sympto-
mata, quae foeminas, quae conceperunt, molestant, *fe-
brem generantem* appellant. Calculum feminis gra-
vidis molestum {paruae forcipis ope ex vrethra
protrahere iubet, qua forcipe etiam ad paruos fe-
tus abortiuos, in orificio vteri haerentes, extrahendos
vtitur. Placentae vero in hoc casu relictæ expul-
sionem vel naturae relinquit, vel iniectionibus pro-
mouet, vel etiam dicta forcipe, si iam soluta sit, et
tantum in orificio retineatur, peragere tentat.
- p. 159. Tertia parte de partu exponit, breuemque ar-
tis obstetriciae historiam praemittit, et ab HIPPO-
CRATE initium facit; varias inprimis lites, quae
circa praestantiam partus agripparum et versionis
inter medicos obstetricios actae sunt, sedulo descri-
bens. Circa forcipis inuentionem monet ante
CHAMBERLAINIUM iam chirurgum quendam

DRINKWATER Brentfordi habitantem forcipe
vsum esse, quae cum CHAPMANNI et GIFFAR-
DI forcipe conueniret. Mortuus est ille anno hu-
ius seculi vicesimo octauo, sed iam ab anno praece-
dentis seculi sexagesimo octauo artem obstetriciam
exercuit.

His praemissis, Cl. Auctor noua quaedam instru-
menta describit, quibus ipse artem obstetriciam
emendare et augere voluit. Ex his primum est for-
ceps, quae cum Smelliana conuenit, sed magis in-
curuata est, cochlearia quoque magis sursum inflexa
et in apice obtusiora iuncturaeque incisio profun-
dior est. Corio vt Smelliana tegitur. Reliqua in-
strumenta sunt perforatorium, extractoris species,
seu embryulcus, qui cum extractore LEURETI,
quem *tire-tête à bascule* vocat satis conuenit, cathe-
ter, pessarium et forceps illa parua, de qua supe-
rius exposuimus. Caput fetus, vt plurimum, du-
rante grauiditate deorsum spectat, et in partu aper-
turam peluis eadem ratione intrat, qua OULDIUS
hoc fieri asseruit, ita scilicet, vt facies os ilium, vna
auris ossa pubis, et altera os sacrum spectet. In ex-
tractione placentae cautam expectationem commen-
dat, interim si sponte non sequatur, manuum ope
eam separat. Compressionem vero abdominis in
vniuersum ad expulsionem placentae promouendam
multum commendat. Non placentam solum sed et
fetus, vtero in media parte contracto, quasi incarcerari
posse vidit. Cum enim in versione, ob haemorrhagiam,
quam a soluta placenta oriri suspicabatur, praestanda
manum in vterum immitteret, insignis quidem pro-
fluebat liquoris amnii copia, interim in ea cauitate nul-
lum fetus reperit; aderat tamen in superiore parte
orificium aliquod, quod ad alteram cauitatem ducebat,
in qua placenta vna cum fetu latebat. In natibus
praeuiis ex consilio Cel. HUNTERI totum nego-
tium

- tium naturae committit. Putat enim a versione maioris periculum non solum matri, sed et praecipue fetui imminere. In partu gemellorum ligaturam funiculi versus placentam, quam nonnulli in hoc casu necessariam esse putant, superfluum esse iudicat. Ea enim neglecta vnicam tantum vnciam sanguinis profluere vidit.
- p. 245. In partu difficili, ubi facies versus os ilium vel pubis vel oblique inter has partes directa fuerit, rarius forcipe usus est Noster, et totum potius partum naturae vi relinquere mauult. Cochlearia forcipis quoque dum introducit, non altera manu ad iter forcipis dirigendum utitur, cum ea nimis magnum spatium occupet, sed cochlear solum introducit, ea tantum cautione habita, ut illud quantum fieri potest, capiti infantis applicet, ne orificii vteri vel vaginae pars laxa prominens inter forcipem et caput fetus comprimatur.
- p. 277. Cel. HUNTERUS in museo suo peluim osseam seruat cuius aperturae diameter vnum tantum pollicem aequat. In perforatione et extractione capitis e quo cerebrum exemptum est absoluenta, non statim post perforationem vncus applicandus est, sed expectandum est, quo vterus caput comprimat, et reliqua extractio eo felicius peragi queat. Pluribus verbis modum describit, quo operator immissa manu peluis aperturae ambitum mensurare et ex hac mensura ad rationem, qua feminae auxilium praestandum est, concludere potest.
- p. 288. In casu dubio; si periculum matri immineat, non signa mortis fetus expectet obstetricans, sed statim embryulco utatur. In capite abrupto perforationem in cranii basi instituit, et per foramen deinde vncum obtusum (*blunt-hook*) immittit, quod tutius applicatione vnci incurui Smelliani esse iudicat.
- p. 294. In operatione caesarea incisio non oblique inter umbilicum et ilium, sed secundum lineam albam instituatur. Hac enim ratione nonnulli
- p. 301. nulli
- p. 303.

nulli rami arteriae hypogastricae euitantur, nec intestina in operatione ipsa erumpunt et obstaculum faciunt.

In quarta parte morbi puerperarum explican-
tur, pluribus remediorum formulis, quibus Cl.
Auctor vtitur, immixtis. Inprimis fusius de diar-
rhoea agit, signaque quibus, num ea ab alimentis
indigestis, vel a lacte, vel ab obstructa perspira-
tione, vel animi affectibus orta sit dignosci potest,
explicat. In abscessibus mammarum turundas et
escharotica plane reiicit, et solis cataplasmatibus
vtitur. Qua occasione monet cataplasmatum appli-
cationem etiam in vlceribus pedum et vulneribus re-
centibus inprimis post amputationes vtilissimam esse.
Post amputationes tamen vulnus balsamo aliquo vul-
nerario singulas ante cataplasmatibus applicationes
inungatur. Lochiorum copiam sollicitè definire stu-
duit, vix tamen in his aliquid pro certo assumi posse,
experientia docet. In puerperis ex lochiorum sup-
pressionemortuis saepius non vterum, sed inte-
stina inflammata reperiri, quae inter se et cum
peritoneo cohaereant, nec non magnam liquidi serosi
in abdomine effusi copiam Auctor Cl. adesse monet.
Qua tamen in re eum Cl. HULME obseruationibus in li-
bro de puerperarum febribus proxime indicando pro-
latis, vsum esse, non sine ratione suspicamur. Febrem
miliarem criticam reperiri, quae a symptomatice,
quae sudore et calido regimine tantum producit,
differat obseruat. Commendat vero in ea, pro-
pria suffultus experientia lenia diaphoretica, et aci-
da nocere confirmat. Vidit hanc febrem oriri sine
vilo vitio regiminis vel methodi medendi, et fluxu
lactis lochiorumque non suppressis, ita vt omnino
miliaria exanthemata idiopathica inueniantur. In
scirrhus vteri carcinomatis symptomatibus stipato
optime

p. 315.

p. 323.

p. 336.

p. 339.

p. 350.

p. 366.

p. 424.

optimo cum successu iniectionibus ex malua et artemisia cet. usus est. Adhibuit tamen etiam iniectiones ex aqua phagadaenica et melle, atque clysmata, quibus opium addidit, et interne lenia purgantia, nec non aethiopem antimoniam dedit.

XII.

Seltne Wahrnehmung eines an der Zunge seit 24 Jahren aus dem Munde hervorgehangenen Fleischgewächses von neuntehalb Loth, welches den 14 nov. und 6 decembr. 1769 Jahres bey einer sieben und zwanzigjährigen Soldatentochter glücklich abgenommen und geheilet worden, nach allen dabey vorgefallenen Umständen ausführlich beschrieben und erklärt von D. CHRISTOPH GOTTLIEB BÜTTNER. bey D. Zeisens Wittwe und I. H. Hartungs Erben Königsberg, 1770. 4. Seit. 55.

i. e.

Rara observatio cuiusdam ad linguam intra 24 annos ex ore dependentis sarcomatis quatuor uncularum ac dimidiam cum duobus drachmis, quod die 14 nouembris et 6 decembris 1769 in filia militis viginti et septem annorum feliciter est extirpatum atque sanatum et symptomatibus omnibus, hic intercurrentibus, accurate descriptum ac explicatum a Cl. CHRISTOPHORO GOTTLIEB BÜTTNER.

Describitur itaque primum hoc non omni sensu priuatum sarcoma in hac virgine, et tres pollices longum totidem, latum, sinistrorsum vnum, extrorsum duos crassum erat quod pendebat ex ore supra maxillam inferiorem. In parte superiore tumor erat

erat durus, in inferiore laevis ac mollis. Aegra poterat masticare; deglutire, respirare ac loqui. In apice linguae nullum habebat illa saporem, in radice contra optimum. Caeterum valida, iusto modo nutrita erat ac omnino sana per totum corpus, menstruaque rite a decimo septimo aetatis anno fluebant. Antequam autem ea apparuerint, hoc sarcomate in dies crescente (creuerat enim a quarto aetatis anno sponte usque ad vigesimum septimum ac quotidie mole augebatur) saepe dolebat illud, nec desinebat prius dolere, quam sanguis ex apice illius emanabat; nec id fiebat raro, nec parum. Simulac autem catamenia proruperant, vna vice quotannis hunc sanguinis effluxum e sarcomate experiebatur.

Ad impediendam haemorrhagiam dum operatio instituebatur, speculo oris cum fructu utebatur chirurgus qui intra minutam totum hoc sarcoma funditus extirpauit. Exstirpatione facta, haemorrhagia quidem sequebatur, quae tamen, remediis iustis adhibitis, iterum cessabat. Lingua rursus, quae tumebat, ac febris, quae accedebat, non diu durabant.

Methodus sanandi ac symptomata, operatione peracta, occurrentia accurate obseruata et in diario, quod quoque hic a Nostro communicatur, collecta sunt. Nihil autem notatu dignum, durante hac sanatione, euenit.

Die 6 decembris relicta pars sarcomatis quoque felici cum successu extirpabatur quae sex drachmas ponderabat. Pondus itaque totius tumoris quatuor unciae ac dimidia. Haemorrhagia subsequuta iterum subinde sedabatur. Atque ita aegra intra duos menses sanitati prorsus est restituta et vocem claram, attamen quodammodo parumper impeditam, habet.

Tum

P. 21. Tum linguam Noster anatomice atque physio-
 P. 33. logice considerat, dein pathologice, atque exem-
 plis illustrat. Ex quibus probat, largiorem et bo-
 nam nutritionem linguam prolongare sine omni do-
 lore, inflammatione et oedemate, ex ea natam e
 contrario cocochymiam vlcera, carcinomata produ-
 cere posse etc. Inde et euenisse arbitratur Noster
 hoc sarcoma virginis, quae per tres annos lacte ma-
 tris pariter, ac alio nutrimento, largissime est nutrita.
 Ac quoniam enim suctione linguam saepe mouere
 oportuerat, largior affluxus succi nutritii ad hanc
 partem est auctus, quæ ob fibras eius musculares perse
 laxiores eo maiorem laxitatem acquisiuit atque ita
 hoc sarcoma, cuius initia erant paruae vesiculae, quae
 deflorescebant et efflorescebant, ortum esse putat.

P. 41. Quoniam a largo humorum affluxu huius sarco-
 matis ortum deriuat, quaerit quoque Noster, num
 potuisset illius incremento officii applicatione hiru-
 dinum aut crebris ac profundis scarificationibus. Ti-
 met autem partim de periculo huius methodi, par-
 tim de incertitudine illius. Credit enim hoc modo
 superfluos humores quidem posse euacuari, eorum
 tamen affluxum quoque augeri. Quapropter et ex-
 cusat eos, qui auxilium denegarunt huic aegrae in
 infantili aetate hancque operationem defendit.

P. 46. Atque ita, vtilitate linguae morali ac physica mon-
 strata, finit Noster hanc obseruationem.

Non diu ante repetiimus denuo propositam quaestionem, de incommodis ex abusu vnguentorum et emplastrorum in vulneribus etc. *) a regia chirurgorum Academia *Parisina*, quae ab ea ad 1774 annum dilata est, cum duplo praemio. Iam vero legimus relatum, monetam auream quingentarum librarum Gallicarum, ac argenteam centum argenteorum praemium esse huius quaestionis.

Praemium aemulationis quingentarum librarum Gallicarum Cl. FAVIER chirurgiae studiosus in nosocomio regio emeritorum, et quinque monetas aureas centum librarum Gallicarum Cl. BATTAL chirurgus primarius regius, Cl. LE CLERC, Cl. BOUCHER, Cl. NOLLESTOT et Cl. COLON acceperunt.

Quatuor monetae aureae, quarum singula centum librarum Gallicarum pretio est, a Cl. HOUTEN huius academiae directore, fundatae, quae inter viginti quatuor, qui praemium ambiant, quatuor optimis tribuuntur, datae sunt Cll. viris IOANNI FRANCISCO GUELBERT ROUSTAGNAC, CAROLO FRANCISCO COLETTE, HENRICO LEMAIRE atque per sortem inter IOANNEM IACOBUM COINDRE, RAIMOND GIGNAC et BARTHOLOMAEUM GIGNOUX ultimo.

Quatuor monetae de *l'accesit* ab EODEM fundatae, tributae sunt Cll. viris PETRO VERDIER, IOANNI BAPTISTAE GAUCHEZ, IOANNI BAPTISTAE COUPPEAU, et PETRO MARCO GISLES.

Pro-

*) vid. Comment. nostr. Vol. XVII. p. 161.

Problematum, a societate regia scientiarum *Hafnienſi* ad annum 1773. propositorum, physicum communicare iuuat. *Cum, docente experientia, neque pendula, ex pluribus virgis metallicis composita, in horologiis astronomicis, neque artificia correctionis, in horologiis nauticis hucusque adhibita, suffecerint, quominus aequalis illorum motus ab influxu caloris, frigorisue turbatus fuerit, conuenientius huic intentioni remedium experientia probatum desideratur.*

Commentarii ante finem septembris 1773 Ill. HELMSTIERNAE Potentissimo Danorum regi a consiliis sanctioribus, et societati ab epistolis, solutis impensis, sunt tradendi. Quae porro, partim in conscribendis, partim in iis mittendis, viros eruditos, quibus hanc rem persequi placebit, obseruare oporteret, supra *) iam a nobis sunt enarrata.

*Quibus morbis essent incolae nostrae patriae ex naturali sua conditione obnoxii? et quomodo ii arceri et curari possent? nuper **) a societate Harlemerſi scientiarum quaesitum est. Huius vero quaestionis elaborationes, in conuentu solemni, die 21. maii 1772 celebrato, a societate perquisitae, cum illi non satisfecerint, constituit ea, eandem denuo viris eruditis tradere, atque eius explanationem expectat, exeunte 1774 anno.*

Inſimul ad eundem annum nouum addit problema, quod eo redit: *quaenam arbores, plantarum ce- realium genera, radices, legumina et herbae, huc vsque in Belgio nondum cultae cum fructu induci possint; quaenam porro inter ea, quibus adhuc destituta est haec regio, seu ex iis, quae iam hic nascuntur, climatis et soli ratione habita, ad nutriendum homines ac bruta coli queant?*

Com-

*) vid. comment. nostr. Vol. XVI. p. 546.

**) ib. p. 161.

Còmentarii Cl. viro VAN DER AA, qui societati ab epistolis est, solutis impensis, aliisque legibus obseruatis, quarum tamen iam supra mentionem fecimus *), sunt mittendi.

Numos a Gallo quodam regiae Academiae scientiarum ac literarum elegantiorum *Berolinensi* missos fuisse, ad praemia iis tribuenda, qui ad propositas, ab Ea quaestiones, ex iudicio Academiae, recte respondissent, nuper **) retulimus.

Iam vero accepimus, primae quaestionis, quae in *differentia apoplexiae* ***) cerneretur, explanationes non satisfecisse Academiae; alterius autem quaestionis eam elaborationem placuisse, quae a Cl. JOSEPHO LEOPOLDO FRISCH cum academia communicata est, eamque huic praemium addixisse. Altera haec quaestio ita comparata erat: *scire interest veras causas illius differentiae, quae in diuersis animalium generibus inter marem et feminam, ac potissimum quidem pilorum et pennarum in quadrupedibus et auiibus habita ratione, cernitur.*

Eadem Academia ad praemium anni 1773 hanc quaestionem proposuit:

Quomodo arsenicum in plurimis mineris inuenitur, vel potius in omnibus metallis et semitallis admodum copiose, cuius abundantia non tam noxia, quam qualitas esse deprehenditur? Quaeritur porro: quemnam praecipue natura, in collocando arsenico in mineras habuerit finem? si hic in quibusdam per experimenta, iam instituta vel instituenda, potest demonstrari, quomodo et quorsum inseruit, vel ad formanda metalla, vel ad eadem componenda, vel denique ad producendas in iisdem alias necessarias et utiles mutationes? (Comme l' arsenic se

Z 2

trouve

*) v. l. c.

**) Comment. nostr. Vol. XVI. p. 706.

***) vid. ib.

trouve dans les mines de la plus part, pour ne pas dire, des tous les métaux et semimétaux en grand abondance, et que malgré cette abondance, il n'est encore guères connu que par les qualités nuisibles: On demande: quel est le véritable bûit au quel la nature semble avoit destiné l'arsenic dans les mines? et si l'on peut en particulier démontrer, par des expériences faites ou à faire, si comment et jusqu'à quel point il sert, soit à les perfectionner, ou à produire en eux d'autres changemens nécessaires et utiles.)

Praemium monetae aureae quinquaginta numorum aureorum distribuetur die 31 maii 1773. Reliquas in mittendis pariter ac scribendis commentariis cautiones omittimus, et Lectores amandamus ad ea, quae de his in superioribus a nobis sunt narrata *).

Societas naturae indagatorum *Gedanensis* quæstionis *de nitro murario* **) quæ spectabatur in *inuestigandâ nitri murarii causâ, utrum illa in lapidibus, seu calce, seu utroque simul, an in aliis posita sit, et quænam sint optima remedia, quibus id partim a muro exstructo abigi, partim ab exstruendo arceri possit?* præmium adiudicavit ERNESTO ADAMO LUTHERO verbi diuini ministro in Rositz circa Altenburgum.

Alterius autem quæstionis, quæ attinet *canalem, per urbem ductum, ac aquam puram vehentem* etc. uti supra a nobis relatam est ***), elaborationes societatis expectationi non responderunt ideoque præmio non dignæ ab Ea sunt iudicatæ.

Acade.

*) vid. Comment. nostr. Vol. XV. p. 547.

**) ibid. Vol. XVI. p. 163.

***) v. ib.

Academia regia scientiarum, inscriptionum et elegantiorum literarum *Tolosana* Cl. PETRO CAMPERO, auctori elaborationis, ex iudicio Academiae, optimae, quae quaestioni ab Academia aliquoties propositae *), respondet, *ut determinetur utilitas ac optima methodus inoculationis variolarum*, tribuit praemium.

Rex magnae Britanniae in emolumentum artium ac scientiarum novum ordinem, qui ordo mineruae nominabitur, constitutus dicitur. Cuius Rex ipse esse vult princeps, variosque in iure, medicina, artibus elegantioribus claros viros dignos iudicaturus, qui in eum recipiantur. Numerus erit 24 equitum. Ordinis signum erit stella, cum novem aculeis argento pictis, in cuius media parte icon Mineruae deprehenditur. Hoc signo, lentisco tunicae adfixo, incedent cum dicto: *omnia posthabita scientiae*.

Zellae die 13 maii 1772 Excellentissimus atque Experientissimus IOANNES ANDREAS MURRAY medicinae doctor ac Professor ordinarius in academia Gottingensi, variis scriptis clarus, regiae oeconomicae societatis, ibi florentis sodalis est lectus.

BENIAMIN FRANKLIN **) Ill. VAN SWIETEN mortuo ***), academiae regiae scientiarum *Parisiensis* socius est electus.

Experientissimus CHRISTIANUS FRIEDERICUS KADELBACH in academia Lipsiensi gratiosus

Z 3

*) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 707 et Vol. XVII. p. 714.

**) v. Comment. nostr. Vol. XV. p. 551.

***) comment. nostr. Vol. hoc. p. 159.

tiosi medicorum ordinis assessor factus est die
1 septembris 1772.

Warsouiae Praeclarissimus atque Experientissimus IOANNES CHRISTIANUS MÜLLERUS Lipsiae natus, ibidemque, studio medico cum laude atque assensu absoluto, summisque in arte medica honoribus obtentis, medicus factus in aula Serenissimi principis CZARTORSKI supremi magni ducatus Lithuauniae cancellarii, die 29 morbigrauioris et diurni cum somni omni defectu, qui erat 20 octobris 1770, nimis praematuram mortem subiit. Cuius memoriam, ob liberalitatem summam, stipendium scilicet quinquaginta imperialium, quotannis medicinae studiosis in Academia Lipsiensi legatum, posteritati commendauit in programme, de medicinae studio non praecipitando *) CHRISTIANUS GOTTLIEB LUDWIG ordinis medici Lipsiensis Decanus.

Die 2 septembris 1772. *Lipsiae* Excellentissimus atque Amplissimus GEORGIUS GOTTLIEB HAUBOLD Professor physices ordinarius quinquagesimo octauo aetatis anno vitam cum morte commutauit.

Bromfeldii die 29 maii 1772. desit viuere ALEXANDER BLAKRIE pharimacopola, qui nuper utilissimum opus **) de remediis, calculos soluentibus, vulgauit; ac Cl. CHITTIKI remedium contra calculos detexit, illudque, dum calculosis affectibus laboraret, usu comprobauit.

Regia

*) quod prodiit Lipsiae, 1772. 4.

**) quod prodiit hoc titulo: A disquisition on medicines that dissolve the stone where D. CHITTIK'S secret is consider'd and discover'd. By ALEXAND. BLAKRIE. Lond. 1771. 8.

Regia, auctoritate in Dania ante breue tempus edictum diuulgatum est, quo omnes hortantur, meritis, vel alio quocumque modo suffocatis praesentissima auxilia remediaque afferre. Qui remedia, quibus in vitam reuocentur, communicaturus est, praemium quinque numorum aureorum expectare potest.

Carolsruhae die 14 augusti 1772 modus, ab erudito quodam viro communicatus, quo periculum in magnis tempestatibus a toto quodam loco sine magnis impensis posset auerti, ac hebdomadario, quod ibidem editur, insertus est. Nititur hic nouis materiae electricae inuentis, nouis regulis, atque notatu dignum iudicatur.

Catenam nimirum, ex filis ferreis confectam, in vrbe quadam ab apice turris vnus ad alterius turris apicem ducendam, eiusque extremitatibus filum sericeum, tres vlnas longum, bene obtectum, ne, ingruente pluuiâ, apices turrium cum catena coniungantur, apponendum esse. vt illo catena ad apices turrium firmetur. Vt autem ex hac catena, appropinquante tempestate, materia electrica plena, eadem ipsa eo melius queat deriuari, catenae huic in spatio quodam libero, super quod catena ducta est, globulus magnus bellicus, ex ferro paratus, vel aliquod corpus ferreum apponatur ideoque catena parum subtrahatur, ita tamen, vt decem vel duodecim pedum supra altissima aedificiorum tecta emineat.

Sub hoc globulo bellico pyramidem, obelisci ad instar, exstruendam, cuius apici globulum alium ferreum, ab altero globulo tres vel quatuor digitos distantem superimponendum esse. Apparatu enim sic comparato, omnem materiam electricam tempestatum versus globum pyramidis ruere, fulguraque inde non noxia effluere videbunt obseruatores. Acce-

dit et hoc, quod obseruatoribus, tempore inprimis nocturno, iucundissimum appareat spectaculum.

III. WALSH adfessor iudicii superioris Anglici Ruppellam profectus, cum torpedine, cuius attactu quilibet rigidus fit, experimenta instituit, atque intellexit, piscem hunc, cuius vim REAUMURIUS ex actione duorum musculorum subcutaneorum deducebat, eodem modo, vt gymnotus electricus LINNAEI, singulari et admodum forti virtute electrica esse praeditum, quam electrometro est dimensus, et cum vi omnium corporum electrica comparauit.

Nouem homines pedibus filum orichalceum tangere, quorum quilibet manus in vas, aqua plenum, locaret, curauit. Piscem dein, in vase quodam natantem, cum extremo huius fili tetigit, vbi singulus confestim talem admodum fortem succussum electricum sensit, qualem ex lagena Lugdunensi experimur. Nec non alia porro experimenta cum hoc pisce instituit, physicorum attentione haud indigna.

Collectionis egregiae instrumentorum, ad experimenta microscopica instituenda, simul cum camera obscura, ad varium vsum adaptata, ex gratiae benevolentia Regis magnae Britanniae academiae Göttingensi donatorum, epitomen cum Lectoribus communicare, nec ingratum iis, nec alienum a nostro instituto videtur.

Primo microscopium, ex quatuor lentibus ocularibus et septem obiecticis, quarum duae semper vnā constituunt, compositum. Quod porro constet sex specillis argenteis concauis, in cuius singuli centro microscopium deprehenditur. Tubi ipsius, qui vitra haec continet, axis vere verticalis positus est, ita tamen, vt, medianterota denticulata, tubus

tubus superficiem verticalem accipiat, qua axis versus omnes horizontis plagas dirigitur. Tubo seposito, vitroque obiectico applicato, simplex microscopium cernitur. Adfunt postea tria vitra foco breuissimo, vt ita tota machina sedecim microscopiis constet.

Secundo ad examinanda obiecta singula minora tendicula quadrata cum reticula prostat, cui rana vel piscis applicari potest.

Tertio micrometer artificiosissime compositus.

Quarto microscopium solare cum iusto eius apparatu.

Quinto camera obscura, abbreviatae pyramidis ad instar. Microscopium exinde solare existit tum, cum ea in situm erectum posita sit. Inuolucra lentium cum maxima parte totius apparatus orichalco constant. Reliqua illius pars ex ligno *mahagony* cum cistis, quae eum continent, atque in cameram obscuram intrudi possunt, est formata.

Experientissimus THOMAS OKES, qui nuper dissertationes, in publicis scholis Cantabrigiae habitas, vnam: praxi medicinae non est apprime necessaria scientia anatomica, alteram: fetuum deformitates non oriuntur ab imaginatione praegnantis, vulgavit *) circa finem earum versionem HIPPOCRATIS pure latinum, additis notis ac commentationibus, promittit, cum Lindeniana HIPPOCRATIS editio latina puritate destituta, minusque accurata sit ac FOESIUS huc et illuc graeca verba plane omiserit, exemplum insimulque huius versionis addit.

Z 5

Nuper

*) quae anglico idiomate prodierunt hoc titulo: Two dissertations I. the knowdlege of anatomy is not principally necessary to the practice of medicine II. The deformities of the foetus de not arise from the imagination of the mother. Cambridge, 8.

Nuper relatum legimus, Cl. PALLAS, qui hoc commuicauit cum Academia scientiarum *Petropolitana*, reperisse caput cum pede anteriore et posteriore rhinocerotis mediocris, integumentis et musculis adhuc conseruatis circa urbem *Irkutsk* in Siberia arena obiectum. Ac deriuat hoc phaenomenon, vt originem reliquorum ossium magnorum animalium, in Siberia effossorum, Cl. PALLAS ex terrae mutationibus antiquissimis ac nobis plane occultis, quibus cadauer hoc ex patria sua meridionali in regiones has boreales deductum, et in terra hac, gelu fere semper constricta per multa tot secula immutatum et incorruptum seruatum est. Insimulque promittit Cl. PALLAS, hyeme instante reliquias has cum earum descriptione ac detectione, tanquam additamentum ad *commentarios de reliquiis animalium peregrinorum in Siberia detectorum* Academiae traditurum esse.

Scholae veterinariae, nuper sumtibus publicis *Hafniae* fundatae, et a nobis iam indicatae *) praeerit Cl. D. ABILGAARD, qui et institutiones publicas eiusdem artis instituet.

Bernae 1772 ab iis, qui sanitati a consiliis sunt, edictum trium plagularum publici iuris est factum, quod omnes eas in se continet cautiones, quae hanc rempublicam per tot annos a lue bouina custodiverunt etiamsi in vicinis locis grassaretur, nec raro fines transgrediretur

Neque praeseruatiue, neque curatiue vltius agitur, simulac signa infectionis in pecoribus appareant; sed stabula, quibus infecta morantur armenta, clauduntur: ea, quae pereunt, aperiuntur, ac, quae praeterea huic stabulo infecto insunt, occiduntur.

*) vid. Comment. nostr. Vol. XVII. p. 353.

duntur. Quod si vero fiat, vt trucidentur, benignitas principis succurrit possessorum iacturae, eamque subleuat. Reliqua nobis, breuitate coactis, sunt mittenda.

XIV.

Index scriptorum physico medicorum, quae anno 1770. prodierunt.

Catalogue hebdomadaire: ou liste alphabétique des livres tant nationaux, qu'étrangers des arrêts, du conseil et des parlemens, déclarations et édits du Roi, extraits du conseil et des registres de parlemens, letters patentes du Roi, ordonnances, sentences etc. cartes géographiques, musiques et estampes, qui sont mis en vente chaque semaine avec l'indication des Auteurs, du nombre et du formât, des volumes et les adresses des libraires et autres, qui les vendent. Année 1770. à Paris, 8.

Philosophical transactions, giving some account of the present undertakings, studies and labours of the ingenious in many considerable parts of the world. Vol. LIX. for the year 1769. Lond. 4. c. tab. aen.

Histoire de l'académie royale des sciences année 1767. avec les mémoires de mathématiques et de physiques pour la même année. Tirés de registres de cette académie. à Paris, 4. c. t. aen.

Mémoires sur différentes parties des sciences et arts Tom. II. et III. ib. 4 mai. c. fig.

Verhandelingen uitgegeeven door de Hollandsche maatschappye der weetenschappen te Haarlem XII. deel. Te Haarlem, 8. c. tab. aen.

Köngl.

Köngl. Vetenskaps academiens handlingar för år 1770. Vol. XXXI. Stockh. 8. c. tab. aen.

Der Königlich Schwedischen Academie der Wissenschaften Abhandlungen aus der Naturlehre, Haushaltung, der Mechanick auf das Jahr 1770. Aus dem Schwedischen übersetzt von ABRAH. GOTTHELF KAESTNER, 3ter Band. Hamburg und Leipzig, 8. m. K.

Noui commentarii Academiae scientiarum Imperialis Petropolitanae Tom. XIV. Pars prior continens classem mathematicam, physico mathematicam et physicam. Pars secunda continens classem astronomicam. Petropol. 4. c. f.

Auserlesene medicinische, chirurgische, anatomische chymische und botanische Abhandlungen der Römisch Kayserlichen Academie der Naturforscher, 19 Theil. Aus dem Lateinischen übersetzt. Nürnberg. 4. m. K.

Noua acta physico medica academiae caesareae Leopoldino Carolinae naturae curiosorum, exhibentia ephemerides, siue observationes, historias, et experimenta a celeberrimis Germaniae et exterarum regionum viris habita et communicata, singulari studio collecta Tomus IVtus. Accedunt appendix et tabulae aeneae. ib. 4.

Der Königlich Norwegischen Gesellschaft der Wissenschaften Schriften. Aus dem Dänischen übersetzt. Vierter Theil. Kopenh. u. Leipz. m. K.

Historia et commendationes academiae electoralis scientiarum et elegantiorum literarum Theodoro Palatinae Volumen IIum. Manhem. 4.

Beytrag zur Sittenlehre, Oeconomie, Arzneywissenschaft, Naturlehre und Geschichte in ihrem allgemeinen Umfange aus den westlichen Gegenden Deutschlands. Erstes Stück. ib. 8.

Histoire de l'académie royale des sciences et de belles letters de Berlin. Année 1768. avec les mémoires

mémoires pour la même année. à Berlin,
4 mai.

*Berlinische Sammlungen zur Beförderung der Arzney-
wissenschaft, der Naturgeschichte, der Haushal-
tungskunst, Cameralwissenschaft und der dahin ein-
schlagenden Litteratur. Zweyter Band. Berlin,
8. m. K.*

*Noui commentarii societatis regiae scientiarum Got-
tingensis Tom. I. ad annos 1769 et 1770. Got-
ting. 4.*

*Stralsundisches Magazin oder Sammlungen auserlese-
ner Neuigkeiten zur Aufnahme der Naturlehre,
Arzneywissenschaft und Haushaltungskunst. Sech-
stes Stück. Berlin und Stralsund, 8 mai.*

*Schwedisches Magazin oder gesammlete Schriften der
größten Gelehrten in Schweden für die Liebhaber
der Arzneywissenschaft, der Naturgeschichte, Che-
mie und Oeconomie. Aus dem Schwedischen über-
setzt von IOHANN CARL WEBER. Zweyter
Band. Kopenhagen, 8. m. K.*

*Sammlung von Beobachtungen aus der Arzneygelehr-
heit und Naturkunde. Zweyter Band. Nördlin-
gen, 8. (Auctore IOH. AUG. PHIL. GES-
NER.)*

*Ephemerides du citoyen. Vol. VII-X. à Paris, 12.
Des Hausvaters fünften Theils erstes und zweytes Stück.
Hannover, 8.*

*Abhandlungen und Erfahrungen der Fränkisch physi-
calischen oekonomischen Bienengesellschaft auf das
Jahr 1770. Nürnberg. 8.*

*Physicalisch oekonomische Auszüge aus den neuesten
und besten Schriften, die zur Naturlehre, Haushal-
tungskunst, Policy- Cameral- auch andern damit
verwandten Wissenschaften gehören. Zehnten Ban-
des drittes und viertes Stück, nebst vollständigen Re-
gister über alle zehn Bände. Stuttgart, 8.*

*Neue Beyträge zu der Cameral- Haushaltungswissen-
schaft*

Schaft von einer Societät in Thüringen. Siebentes und achtes Stück. Jena, 8.

Der Bienenstock. Eine oeconomische Wochenschrift. Zweyter Theil. Danzig, 8.

Grundsätze der verbesserten Landwirthschaft in Absicht der allgemeinen Fütterung, Verbesserung der Viehzucht, des Anbaues nützlicher Futterkräuter, und der Verwandlung der Gemeinweiden in Privatgüther u. s. w. durch die zuverlässigsten Zeugnisse und Erfahrungen der gründlichsten Männer bestätigt. Chur und Lindau, 8.

Allgemeine Gründe der oeconomischen Wissenschaften, vornehmlich des Ackerbaues, der Handlung, und des Cameralwesens. Aus dem Französischen. Nürnberg, 8. Vol. 3.

Mémoires et observations recueillies par la société économique de Berne. Partie I-IV. pour l'année 1770. à Berne, 8.

Bemerkungen der physicalischen, und oeconomischen Bienengesellschaft zu Lautern, vom Jahre 1769. Mannheim, 8.

Neu abgefaßte und allgemeine Haus - Land - und Wirthschaftsregeln. Nürnberg, 8 mai. (f. anno.)

Zur Aufnahme der Landwirthschaft. Zweyte und verbesserte Auflage. Rosstock, 4 mai. (Auctore FRIED. DE VEGESAK.)

Rural oeconomy or essay on the practical part of Husbandry. By the author of the Farmers letters. Lond. 8.

Journal oeconomique 1769. à Paris, 8. (Prodiit hic liber 1770. licet in titulo 1769. legatur.)

Lehrbegriff sämtlicher oeconomischer und Cameralwissenschaften, des zweyten Bandes erster Theil. (Auctore DE PFEIFFER.)

Dictionnaire domestique portatif, contenant toutes les

les connoissances relatives à l'oeconomie domestique et rurale; ou l'on détaille les différentes branches de l'agriculture, la manière de soigner les chevaux, celle de nourrir et de conserver toutes sortes de bestiaux, celle d'élever les abeilles, le vers à soie, et dans lequel on trouve les instructions nécessaires sur la chasse, la pêche, les arts, le commerce, la procédure, l'office, la cuisine etc. Ouvrage également utile à ceux, qui vivent de leurs rentes, ou qui ont des terres, comme aux fermiers, aux jardiniers, aux commerçans et aux artistes. à Paris, 8. Vol. 3.

Encyclopedie oeconomique ou systeme général d'oeconomie rustique Tom. X. Yverdon, 12.

The Farmer's guide in hiring and stocking farms containing an examination of many subjects of great importance both to the common husbandman in hiring a farm; and to a gentleman on taking the whole or part of his estate into his own hands. In two Volumes. By the Author of the Farmer's letters. Lond. 8.

Traité politique et oeconomique des communes, ou observations sur l'agriculture, sur l'origine, la destination et l'état actuel de biens communs; sur les moyens d'en tirer les secours le plus puissants et les plus durables pour les communautés qui les possèdent et pour l'état 1770. Vol. I. à Paris, 8.

A course of experimental agriculture. Vol. I et II. London, 4. (Auctore ARTHUR YOUNG.)

Georgical essays: in which the food of plants is particularly considered, several new composts recommended and other important articles of Husband-

Husbandry explained upon the principles of vegetation. ib. 8.

Anleitung für die Landleute in Ansehung auf die Anwendung des Düngers nach Verschiedenheit der Güther, des Erdreichs und der Gewächse von der naturforschenden Gesellschaft in Zürich. Zürich, 8.

Preischrift über die von der Ackerbaugesellschaft in Steyermark für das Jahr 1768 aufgegebene Frage: Soll man in Steyermark sich auf die Schaauszucht ernstlicher legen etc. Wien, 8. (ANTON EDLER VON SCHAEFFERSFELD Hofrichter zu Göst.)

Von der Erkenntniß und Anwendung der verschiedenen Erdarten zur Verbesserung des Ackerbaues. Leipzig, 4.

The expediency of free exportation of corn at this time Lond. 8. (*Author est* ARTHUR YOUNG.)

Die Kunst ohne Mißwachs theure Zeiten zu machen, nebst den bewährtesten Mitteln darwider. Franckf. und Leipz. 8. s. a.

Wirthschaftscalender für Hauswirthe und Wirthinnen der Bauergeschäfte auf dem Geeslande. Hamb. u. Ratzeb. 8.

Allgemeiner oekonomischer Landwirthschaftscalender auf das Jahr 1770. Das ist: Unterricht für den Land- und Bauersmann, besonders in Schwaben, worinnen alles dasjenige zu finden, was derselbe nach allen vier Jahreszeiten in Acht zu nehmen hat. Alles nach den besten Erfahrungen zusammengetragen. Stuttgart. 4.

Lejardinier prévoyant Almanach pour l'année 1770: Vol. I. ib. 12.

Della vera influenza degli astri nelli stagioni e mutazioni di tempo, saggio meteorologico fondato sopra lunghe osservazioni. In Padua, 4. (Auctore IOSEPHO TOALDO.)

Neue physicalische Belustigungen. Erste und zweyte Abtheilung. Prag, 8. m. K.

Natürliche und bürgerliche Geschichte von Californien. Zweyter und dritter Theil. Lemgo, 4.

Cours d'histoire naturelle ou tableau de la nature, considérés dans l'homme, les quadrupèdes, les oiseaux, les poissons, les insectes etc. Ouvrage propre à inspirer au gens du monde le désir de connoître les merveilles de la nature. à Paris, 12. Vol. 7.

La nature considérée sous ses différens aspects: ou lettres sur les animaux, les végétaux et les minéraux; contenant des observations intéressantes sur l'histoire naturelle, les mœurs, et le caractère des animaux, sur la mineralogie, la botanique etc. et un détail de leurs différens usages dans l'oeconomie domestique et rurale. Ouvrage périodique en 40. Cahiers de trois feuilles d'impression par an; il en paroîtra un tous les dix jours régulièrement et un de supplément tous les trois mois. ib.

Manuel du naturaliste. Ouvrage utile aux voyageurs et à ceux qui visitent les cabinets d'histoire naturelle et de curiosités; dédié à Mr. DE BUFFON de l'académie Francoise. ib. 12. Vol. I.

Histoire naturelle générale et particulière avec la description du Cabinet du Roi Tom. XVI. Histoire naturelle des oiseaux Tom. I. ib. 4. c. f. (Auctore Cl. BUFFON.)

Histoire naturelle générale et particulière. Nouvelle édition Tom. XI-XIII. ib, 12, cum fig. (Auctore EODEM.)

Vol. XVIII. Pars II.

Aa

Kurzer

Kurzer Entwurf der Königlichen Naturalienkammer zu Dresden, nebst den Grundrissen von dem sogenannten Zwinger und der darinnen befindlichen Naturaliengallerien und Curiositätencabinetten. 2. Dresden, fol.

The natural history of birds. Lond. 8.

Traité général des pêches et histoire de poissons, quelles fournissent. Seconde section. à Paris. fol. (Auctore Cl. DU HAMEL.)

Florae Danicae iconum fasciculus novus a tabula CCCCLXXX-DXL. viuis coloribus pictis (germanice et latine) Hafn. fol.

Index regni vegetabilis, qui continet plantas omnes, quae habentur in Linneani systematis editione novissima duodecima. Vienn. Austr. 4.

Versuch einer deutschen Nomenclatur der Linnäischen Gattungen zur Uebersetzung der generum plantarum LINNAEI. Erfurth, f. a. (Auctore Cl. PLANNER.)

Observations on modern Gardening illustrated by descriptions. The second edition. Lond. 8.

Traité des bois Tom. second. à Paris, 4.

Oenologie ou discours sur la meilleure méthode de cultiver la vigne. à Dijon, 8. (Auctore Cl. BEGUILLIET.) Reperimus quoque forte eundem librum ita inscriptum:

Oenologie ou discours sur la meilleure méthode de faire le vin et de cultiver la vigne par l'Auteur du traité de la moûture oeconomique. ib. 12.

Moyen sûr et facile pour détruire les taupes dans les prairies et dans les jardins. à Paris, 8. (Auctor esse dicitur Cl. MARIN.)

Mineralogische Belustigungen zum Behuf der Chymie oder Naturgeschichte des Mineralreichs. 5ter Theil. Leipzig und Kopenhagen, 8.

Abhandlung von dem Ursprunge der Gebürge und der darinne befindlichen Erzadern oder der sogenannten Gänge

Gänge und Klüfte; ingleichen von der Vererzung der Metalle und insonderheit des Goldes. Leipz. 8.

(Auctor esse dicitur Cl. DELIUS a rebus metallicis in Banatu Temesuariensi.)

Schauplatz der Künste und Handwercke, gefertigt von den Herren der Academie der Wissenschaften zu Paris; übersetzt von D. G. SCHREBER. Zehnter Band. Leipz. und Königsb. 4.

L'art de l'indigotier: faisant suite aux arts. à Paris, fol.

L'art du brodeur: faisant suite aux arts. ib. fol.

L'art du charbon: supplement concernant le charbon de bois. ib. fol.

L'art du facteur d'orgues; seconde et troisième sections contenant 99 feuilles d'impression et 33 planches y compris les doubles; faisant le quarante huitième cahier des arts et métiers. ib. fol.

Histoire générale des voyages ou collection nouvelle des relations des voyages par mer et par terre. Tom. XIX. ib. 4. c. f.

A short description of the province of South-Carolina with an account of the air weather and diseases on Charles-Town. Written in the year 1763. London, 8 mai.

Voyage au Mont-Pilat dans la Province du Lyonnais, contenant des observations sur l'histoire naturelle de cette Montagne et des lieux circonvoisins; suivies du catalogue raisonné des plantes, qui y croissent. à Avignon, 8.

A six months tour through the North of England containing an account of the present state of agriculture, manufactures and population in several countries of this kingdom. In four Volumes. London, 8. (Auctore ARTHUR YOUNG.)

A fix weeks tour through the southern countries of England and Wales. ib. 8. *Auctore* EODEM. (*continet multa oeconomica.*) Vol. 4.

Artis medicae principes Tom. II. Laufann. 8. mai. (*Auctore* ALB. DE HALLER.)

Second tractat of a new system of phyfic; founded in the principles of nature and not on the materia medica. Lond. 8. (*Auctore* I. CORDWELL.)

Lectures on the materia medica containing the natural history of drugs, their virtues and doses. Lond. 4. Vol. 2. (*Continet praelectiones* CAROLI ALSTON professoris olim Edimburgensis, a I. HOPE editas.)

Landapotheke nebst einigen Hauscuren unter der Aufsicht und Beförderung des Königl. Collegii medici herausgegeben. Aus dem Schwedischen übersetzt von IOHANN CARL WEBER.

Matière médicale extraite des meilleurs Auteurs et principalement du traité des médicamens de Mr. DE TOURNEFORT et des leçons de Mr. FERREIN par M** Docteur en Médecine. Tom. I-III. à Paris, 12.

Dictionnaire portatif de cuisine, d'officine et de destillation; véritable édition de Paris beaucoup plus correcte, que les *ditions contrefaites, qui se débitent en Province. ib. 8.

Die geheime Naturlehre der Hermetischen Wissenschaft zur Verfertigung des gebenedeyeten Steines der Weisen nach dem Systeme des edlen SENDIVOGLI. 8.

An enquiry into the general effects of heat; with observations on the theories of mixture. In two parts, illustrated with a variety of experiments, tending to explain and deduce from principles some of the most common appearances in nature. With a appendix on the form and use of the principal vessels, containing the subjects on which

which the effects of heat and mixture are to be produced. Lond. 8.

Letters to the ladies on the preservation of health and beauty by a physician. Lond. 8.

Etrennes salutaires, ou précis de ce, qu'il est à propos d'éviter et de faire pour se conserver en bonne santé et prolonger sa vie. à Paris, 12.

Der Arzt der Gottesgelehrten, welcher Vorschriften giebt, wie sich Prediger in Ansehung ihrer Gesundheit bey Führung ihres Amtes zu verhalten haben

Zweyte Auflage, Leipzig, 8. (Auctore Cl. FRANZ.)

Betrachtungen über den Gebrauch des Rauchtabacks. Königsberg, 4.

Les présages de la santé, des maladies et du sort des maladies et du sort des malades, ou histoire universelle de signes prognostics dans laquelle on a rassemblé, rapporté et exposé les regles les plus constatées par l'observation, concernant le prévoyance des événemens futurs, tant en santé qu'en maladie etc. par M^{***}. à Paris, 12.

Medicina ex pulsu, seu systema doctrinae sphymicae. Vienn. 8.

Badeordnung und Verhalten bey einem vernünftigen Gebrauche der Gesundbrunnen in den Churfürstlich Sächsischen Landen, zum Besten der Bade und Brunnengäste abgefasst. Leipzig, 8. (Auctore Cl. I O. CHRIST. TILLING.)

Dissertation sur la nature de l'esprit de nitre dulcifié, relativement à la dissolution du mercure, pour servir de supplement à l'examen des principales méthodes d'administrer le mercure, dans les maladies vénériennes *) et de réponse aux réflexions d'un Anonyme contre cet ouvrage, insérées dans la nouvelle édition des effets du syrop mercuriel de Mr. BELLET. à Londres et à Paris, 8.

Aa 3

Expo-

*) quod prodit ibidem 1769.

Exposition des effets d'un nouveau remède dénommé sirop mercuriel, rendue publique conformément à la lettre suivante adressée à l'Auteur par Mr. LE DUC DE PRASLIN. On y a joint une instruction détaillée sur la manière d'employer ce remède dans les maladies vénériennes de toute espèce, dans les écrouelles, et le rhachitis, autrement la maladie des enfans noués. Seconde édition, augmentée d'un recueil de nouveaux procès verbaux et certificats, qui est précédé de quelques réflexions sur la brochure de Mr. DE HORNE. à Paris, 8.

L'art de se traiter et de se guérir soi même, dans les maladies vénériennes par M^{***}. Docteur Régent de la faculté de médecine en l'université de Paris. ib. 8.

Suar på kongl. Vetensk. akademiens färga huru all slags frisel kan förekommas och botas så hos barnfängs-hustruv som andra? Huilken-fråga varit framställd ad besvaras Ar 1869. Stockholm, 8. (*Auctore* Cl. DE SCHULTZENHEIM.)

Traité méthodique de la goutte et du rhumatisme. à Paris, 12.

Observations on the effects of seawater in the scurvy and scrophula. Lond. 8.

Traité de l'apoplexié, paralysie, et autres affections soporeuses, développées par l'expérience. ib. 12.

Aduersaria medico practica. Voluminis I. Pars II et III. Lips 8. c. f.

Gemeinnützige medicinische Beyträge. Franckfurth und Leipzig, 8.

Le manuel du jeune chirurgien, dans lequel on trouve en abrégé toutes les vérités anatomiques, physiologiques, et pratiques, dont la connoissance constitue le véritable chirurgien. On y a joint un

un précis de pharmacie chirurgicale, quelques formules des plus communes etc. Vol. I. à Paris, 8.
 Manuel du jeune chirurgien: dans lequel on trouve en abrégé toutes les vérités anatomiques etc. Augmenté d'une pharmacopée chirurgicale portative, ou recueil de compositions des médicamens externes les plus utiles etc. en faveur des élèves en chirurgie et des gens de la campagne. ib. 8. Vol. II.

Dictionnaire anatomique et chirurgical d'après les principes des meilleurs maîtres, anciens et modernes en médecine et en chirurgie, contenant les connoissances anatomiques, physiologiques et pratiques et le manuel des opérations chirurgicales, avec le détail des instrumens et des médicamens. ib. 8. Vol. 2.

Abhandlung und Erfahrung von Beinbrüchen. Jena, 8.

Relazione sincera della portentosa guarigioni di un cancro esistente nella mammella sinistra della Signora *Anna Parolini* di Trent. In Firenze, 8.

Wegweiser der Geburtshelfer oder der Meister in, der Kunst die Entbindung der Weiber zu befördern. Glogau, 8.

Verordnung über das ganze Gesundheitswesen. Wien, fol.

Plan d'éducation publique. à Paris, 12.

Arzneymittel eines alten erfahrenen Husarenobersten für alle Krankheiten der Pferde. Nürnberg, 8.

Bewährte Arzneimittel für das Rindvieh, Schweine, wie auch Gänse und Hühner. Frankf. 8.

Le farcin, maladie des chevaux et les moyens de le guérir. à Paris, 12.

Commentarius observationum physico astronomicarum et meteorologicarum. Auctore IOANNE FRIEDERICO ACKERMANN. Accedunt

EIUSDEM orationes duae prorectorales Kiliae.
4. c. f.

Essay on the ligature of arteries. By JOHN AL-
KIN. Lond. 8.

ALSTON vid. supra p. 372.

Quadrans astronomicus nouus descriptus et exami-
natus in specula vranica Ingolstadiensi a P. CAE-
SAR AMMANN, Auguft. Vindelicor. 4.

FRANC. ARANDI obseruationes medico chirur-
gicae. Goetting. 8.

Remarks on the composition use and effects of the
extract of lead of Mr. GOULARD and of his ve-
geto-mineral water. By G. ARNAUD M. D.
Lond. 12.

Dissertations sur la dilatation des arteres et sur la
sensibilité; appuyées de plusieurs expériences fai-
tes sur les animaux vivans, aux quelles on a joint
deux observations sur l'hydropisie du péritoine.
Par Mr. ARTHAUD Licencié en médecine. à
Paris, 12.

PETR. ROMAN. ASTHEIMER C. S. I. machina
corporis humani omnium admirationi proposita.
Solothurn, 8.

IO. ASTRUCS *theoretisch praktische Abhandlung
von den Frauenzimmerkrankheiten. Dritter Theil.
Aus den Französischen übersetzt und mit Anmer-
kungen begleitet von* CHRIST. FRID. OTTO,
D. M. Dresden, 8 mai.

AND. AURENS *Abhandlung über die geometrische
Aufgabe einen unzugänglichen und undurchsichtigen
Wald oder Morast auszumessen. Danzig, 4.*

Précis de la méthode d'administrer les pilules toni-
ques dans les hydropisies par Mr. BACHER
Doct. en médecine. Suivi de nouvelles observa-
tions faites par ordre de la cour sur les hydro-
pisies et les effets des pilules toniques. à Paris, 12.

Auszug

Auszug aus den neuesten Dissertationen über die Naturlehre, Arzneywissenschaft und alle Theile derselben von ERNST. GOTTF. BALDINGER. Ersten Bandes drittes Stück. Berlin und Stralsund, 8.

Eiusd. Einladungsschrift über das Studium der Botanik und Erlernung desselben. Jena, 4.

Eiusd. diss. inaug. de filicum feminibus. Auctore et Resp. Io. Philipp. Wolff. ib. 4.

Abhandlung über die epidemischen Krankheiten des Viehes, eine von der Königlich Französischen Gesellschaft des Ackerbaues gekrönte Preisschrift, verfertigt von Herrn D. BARBERET und mit unterrichtenden Anmerkungen versehen von Herrn BOURGELAT. Aus dem Französischen in das Deutsche übersetzt. Wittenberg und Zerbst, 8.

10. HEINR. BARTSCH Königl. Preussischen Commerciensraths und Lustgärtners zu Oranienburg, oekonomische, theoretische und praktische Handgriffe. Berlin, 8.

Essais anti - hydrophobiques par Mr. BAUDAT Doct. en médecine. à Paris, 4.

JOSEPH. HENR. BAUER tractatus de fonte minerali Tetschnensi in regno Bohemiae, eius ortu, contentis, indole, viribus medicis ac debito eius interno et externo usu. (latine et germanice.) Vindobon. 8.

FULG. BAUERS *experimental* Abhandlung von der Theorie und den Nutzen der Electricität, und von der Lustelectricität in dem menschlichen Körper. Lindau und Chur. 8.

Elémens de pharmacie etc. par Mr. BEAUME. Nouvelle édition augmentée. à Paris, 8.

Mémoire sur les argilles, ou recherches et expériences chimiques et physiques sur la nature des

terres le plus propres à l'agriculture, et sur les moyens de fertiliser celles qui sont stériles, par Mr. BEAUME' Apothicaire de Paris. à Paris, 8.

Physicalisch ökonomische Bibliothek, worinnen von den neuesten Büchern, welche die Naturgeschichte, Naturlehre, und die Land- und Stadtwirthschaft betreffen, zuverlässige und vollständige Nachrichten ertheilet werden von IOHANN BECKMANN. Erster Band. Göttingen, 8.

A treatise on the disorders and deformities of the teeth and gums illustrated with cases and experiments. By THOMAS BEARDMORE. A new edition with additions. Lond. 8.

* * BELIDORS architectura hydraulica erster und zweyter Theil. Neunte und zehente Ausgabe. Augsburg, fol.

REINHOLD BERENS diss. inaug. de dracone arbore CLVSII. Goetting. 4. c. f.

Policey und Cameralmagazin, in welchem nach alphabetischer Ordnung die vornehmsten und wichtigsten bey dem Policey und Cameralwesen vorkommende Materien nach richtigen und vernünftigen Grundsätzen practisch abgehandelt, und durch Landes herrliche Gesetze und hin und wieder wirklich gemachte Einrichtungen erläutert werden. Fünfter Band, welcher I und K enthält. Herausgegeben von L. H. BERGIUS Gräflich Sayn, Hohen und Wittgensteinischen Hofcammerrath. Erf. am Mayn, 4.

Outlines of the natural history of great Brittain and Ireland. By I. BERKENHOUT. Vol. II. Lond. 8. (*continet vegetabilia.*)

Natuurlyke historie van Holland door IO. LE FRANCO VAN BERKHEY. Tweeden Deels tweede Stuk, Te Amst. 8.

AMBROSENS BERTRANDI *Abhandlung von den chirurg-*

*chirurgischen Operationen. Aus dem Italiänischen
übersetzt. Wien, 8. m. K.*

*Der, zum Besten des gemeinen Wesens, in den Wohlstand
versetzte und darinne erhaltene Bauer von E. C.
BELTINGER. Hirsfeld, 8.*

6. I. BRVLHS *Anmerkungen über den dritten Theil
des wahren Portraits eines Medici, Chirurgi und Heb-
amme von D. RÜBELN. Cleve, 8.*

JACOB BIDERMANN *diff. inaug. de labio lepo-
rino. Argentorat. 4.*

*Le pour et le contre de l'inoculation, ou disserta-
tion sur les opinions des savants et du peuple sur
la nature et les effets de ce remède par Mr. D. T.
DE BIENVILLE. Doct. en médecine. à Rot-
terdam, 8.*

10. CHPH. BIRCKHOLZES *eines Fischers von
Berlin, alle Arten Fische, welche in den Gewässern
der Churmark gefunden werden. Berlin und Stral-
fund, 8.*

I. E. BODENS *Anleitung zur Kenntniß des gestirn-
ten Himmels. Hamb. 8.*

*Eiusd. Abhandlung von dem Durchgange der Venus
durch die Sonne. ib. 8.*

*Eiusd. Abhandlung von den 1769 erschienenen Ko-
meten. ib. 8.*

PHIL. AD. BOEHMER *diff. inaug. de haemor-
rhoidibus externis. Resp. Samuel. Frideric We-
gener. Hal. ad Sal. 4.*

*Eiusd. diff. inaug. de complicata, cum abdominis hy-
drope, grauiditate eiusque signis, occasione singu-
laris casus. Resp. Anton Reimann. ib. 4.*

*Eiusd. diff. inaug. de methodo spasmi medendi ge-
neratim. Resp. Casp. Henr. Beneke. ib. 4.*

GEORG. RUDOLPH BOEHMER *diff. inaug. de
iusta plantarum indigenarum in pharmacopoliis
refor-*

reformandis aestimatione. Resp. *Frideric. Erdmanno Hempel.* Witeberg. 4.

G. R. BOEHMER progr. de plantarum superficie. Exercit. I-IV. ib. 4.

Eiusd. diss. inaug. de plantis, in cultorum memoriam nominatis. Resp. *Io. Frideric. Benedict. Breuel,* ib. 4.

Dégradation de l'espèce humaine par l'usage des corps à baleine. Ouvrage dans lequel on démontre, que c'est aller contre les loix de la nature augmenter la dépopulation et abâtardir pour ainsi dire l'homme, que de le mettre à la torture des les premiers instans de son existence sous prétexte de le former par Mr. BONNAVD. à Paris, 12.

Contemplazione della natura di Signor BONNET. Tom. II. Auctore LAZAR. SPALLANZANI, In Modena, 4.

Proeve over de voorbehoeding der kinderpokjes, waarin de middelen, die deeze schadelyke ziekte zouden kunnen voorkomen, door den Heere Boerhaave en andere voornaame mannen voorgesteld, schei- en geneeskundig worden opgeheldert, door veele waarnemingen bevestigd, en ten algemeene nutte aangewezen worden, door IMAN IACOB VAN DEN BOSCH Med. Doct. Te Leyden, 1770. 8 mai.

Elémens de l'art vétérinaire. Essai sur les appareils et sur les bandages propres aux quadrupèdes à l'usage des élèves des écoles royales vétérinaires avec figures par Mr. BOURGELAT. à Paris, 8 mai.

JOSEPH BRANDRETH diss. inaug. de febris in-
termittentibus. Edimburg, 4.

*Einige Gedanken über die jetzt gesuchte Vereinigung
der*

der Naturlehre mit der Landwirthschaft, entworfen von I. C. BRASEN. Braunschweig und Hildesheim, 8.

CAROL. LUDOV. BRECHTI specimen euristicae medicae ad pleuritidem applicatae; *nebst beygefügten Schreiben die Einimpfung der Blattern betreffend. Hamb. 8.*

Mémoire historique et oeconomique sur le Beaujolois par Mr. BRISSON. à Avignon et Lyon. 8 mai.

Vollständiges Handbuch der ganzen praktischen Arzneygelahrheit dritter Theil, enthaltend ein allgemeines dispensatorium von ROB. BROOKES. Aus dem Englischen übersetzt, Berlin, 8.

An easy and very practicable method to ruable deaf persons to hear. Translated from the german of ANDR. EL. BÜCHNER. Lond. 8.

Dictionnaire universel des plantes, arbres et arbrustes de France, contenant une description raisonnée de tous les végétaux de Royaume, considérés relativement à l'agriculture, au jardinage, aux arts et métiers, à l'oeconomie domestique et champêtre et à la médecine des hommes et des animaux; par Mr. PIERRE JOSEPH BUCHOZ. Tom. dernier à Paris, 8.

Eiusd. Traité historique des plantes, qui croissent dans la Lorraine et le trois Evéchés, contenant leur figure, leur nom, l'endroit ou elles croissent, leur culture, leur analyse et leurs propriétés tant pour la médecine, que pour les arts et les métiers. Tom. X. ib. 8 min.

Eiusd. dictionnaire vétérinaire et des animaux domestiques, contenant leurs moeurs, leurs caractères la manière de les nourrir, de les élever etc. avec de belles estampes. ib. 8.

F. I. BUCHOZ Manuel médicale et usuel des plantes
tant exotiques qu'indigènes. ib. 12.

Eiusd. *Abhandlung von der Schwindsucht. Aus dem
Französischen übersetzt. Frankf. und Leipz. 8.*

ION. MARC. BVSCH tractatus de mechanismo or-
ganis vocis huiusque formatione. Groning. 4.

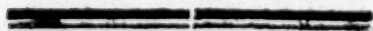
*Seltne Wahrnehmung eines an der Zunge seit vier und
und zwanzig Jahren hervorgehangenen Fleischge-
wächses von neuntehalb Loth, welches den 14. nov.
und 6. decemb. des 1769 Jahrs bey einer sieben und
zwanzigjährigen Soldatentochter glücklich abgenom-
men und geheilet worden, nach allen dabey vorgefal-
lenen Umständen ausführlich beschrieben und erläu-
ret von D. CHRISTOPH GOTTLIEB BÜTT-
NER. Königsb. 4.*

Examen del capitolo settimo contenuto nella XII.
parte dell ultima opera del chiarissimo Signor
ANTON. DE HAEN, indiretto allo stesso Au-
tore da LEOPOLDO MARC-ANTONIO CAL-
DANI. In Padova, 4.

Inquiry in to the efficacy of warm balling in pulsies.
By K. CHARLETON. London, 8.

Aanmerkingen over de inenting der kinderziekte
met waarneemingen bevestigd door PETR. CAM-
PER met Platen. Te Leuwarden, 8.

Reliqua proxime.

Contenta in hac parte.

- I Journal de médecine, chirurgie, pharmacie etc. par Mr. ROUX Tom. XXVII et XXVIII p. 195.
- II Histoire de maladies de St. Domingue par Mr. POUPPE DESPORTES. Tom. I. II. EIVSDEM Traité ou abrégé de plantes usuelles de St. Domingue Tom. III. p. 220.
- III NAHUYs diff. de qualitate noxia aeris in nosocomiis et carceribus eiusque remediis p. 254.
- IV MARTINI *Untersuchung der Frage: ob ausgetretenes Blut wieder aufgenommen und dem Triebe des Herzens unterwürfig gemacht werden könne?* p. 259.
- V Verhandeligen uitgegeeven door de Hollandsche Maatschappye de Weetenschappen te Haarlem. XI. Deel I en IIde Stuk p. 262.
- VI DE HAEN rationis medendi Pars XIII. et XIV. p. 280.
- VII JACQUIN obseruationum botanicarum Pars II. III et IV. p. 298.
- VIII The construction of timber from its early growth. By HILL. p. 317.
- IX Noua

- IX Noua acta naturae curiosorum Tom. III. P. 317.
- X HARTMANN'S angewandte Electricität
bey Krankheiten des menschlichen Körpers P. 339.
- XI A new system of Midwifry. By JOHN-
SON P. 343.
- XII BÜTTNER von einem aus dem Munde
hervorgehangenen Fleischgewächse p. 350.
- XIII Noua physico medica. P. 353.
- XIV Index scriptorum physico-medidorum,
quae anno 1770 prodierunt. P. 363.
-

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XVIII. PARS III.

LIPSIAE MDCCLXXIII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Patauii apud Io. Manfrè,
Holmiae apud L. Saluium.

COMMITTEE
ON THE
JUDICIAL
SYSTEM
OF THE
UNITED STATES
OF AMERICA
JOS: Banks

I.

Medical Observations and Inquiries by a Society of Physicians in London. Vol. IV. London printed for T. Cadell MDCCLXXI. 8. mai. alph. 1. pl. 6. Tab. aen. 4.

h. e.

Observationes et disquisitiones medicae, a Societate medicorum Londinensium editae Vol. IV.

Societas medicorum Londinensium ex collectis hucusque observationibus novum tradit volumen, et in posterum lubenter accipiet disquisitiones medicas. Monet vero, nihil cum ea communicare debere Auctores, quod in aliis collectionibus iam impressum est. Observationes de cicuta, quas Cl. WADE Vlyssiponenensis promiserat, nondum traditae sunt.

I.) *De morbo singulari cruris observatio*, Auctore p. I. Cl. BALFOUR Chirurg. Edinburg. ex literis D. HOPE ad GUILLIELMUM WATSON transmissis. *) Puella sex annorum sana, sed tenerioris corporis habitus, mense martio 1767 sub genu in eminentiatiibiae percutiebatur. Primis diebus parum in-

B b 2

com-

*) lect. d. 18. Aprilis 1768.

commodi inde percipiebat; postea autem, tumore nunc magnitudine excrescente, dolor augebatur. Etsi vero cataplasmata emollientia externe applicabantur, et interne pulvis cum aethiope minerali, et singulis hebdomatibus lene laxans sennatum, pro potu autem ordinario infusum sassafras propinabatur; tumor tamen mense maio et junio, sine cutis mutatione, lente increfcebat. Julio vero, tumore valde increfciente, dolor quoque augebatur, venis varicosis nunc in cute conspicuis, aegra vero interea lenta febre corripiebatur. Sub initium augusti tumor, in magnitudinem capitis infantilis auctus, passim tactu mollior, passim durior erat: incisione tunc in parte inferiori facta, non nisi sanguiuolentus ichor effluebat, vulnere mox liuido facto. Tandem amputatio cruris super genu suscipiebatur: aegra autem, vix in lectulum reposita, vomitu corripiebatur, laudano vix compescendo, et versus vesperam moriebatur. Tumor ambitum viginti quatuor pollicum referebat, et, spongiae instar, in cellulis coagulatum sanguinem continebat, tibia & fibula ad superiorem et inferiorem articulationem vsque massa coagulata ex sanguine et muco impletae erant, vestigiis ossis et muscutorum vix vllis.

- P. 7. 2) *Tentamina super analysin et virtutes aquae Selteranae, instituta a RICHARDO BROCKLESBY Societ. Reg. et Coll. Med. Socio.**) Desitu fontis et analysi chemica nonnulla praemittit, quae ratione originis satis cognita, repetere nolimus; ea vero, quae, de analysi copiose proponuntur, ideo non recensemus, quoniam non ad fontem ea instituta est: sufficiet igitur, quaedam ex observationibus de viribus annotare.

Femi-

*) lect. d. 5. Iulii 1768.

Feminae, in febrim hecticam iam procliui, p. 25.
tussi molesta continua, sudoribus nocturnis, aliisque symptomatibus vexatae, quae insuper aliquoties calcaream materiam ex pulmonibus excreuerat, mederi voluit Noster, cum dietam inprimis lacteam et vegetabilem recte ordinaret, infusum corticis Peruuiani in aqua fluuiatili pro potu ordinario exhiberet, spermatis ceti particulam et aliquot guttas tincturae ipecacuanhae vinosae, ad excretionem ex glandulis pulmonum iuuandam, adderet. Sed aegra ne minimam quidem dosin huius medicamenti ferebat: alium itaque medendi modum elegit Cl. Auctor. Lac asinum bis de die, aquas Selteranas pro potu ordinario ita tamen exhibuit, vt cuilibet vitro triginta vel quadraginta guttas elixirii vitrioli dulcis instillaret. Hac methodo cum fructu usa est aegra; cum vero potum aquarum Selteranarum negligeret, calor hecticus et reliqua symptomata redierunt, donec usu harum aquarum, per aliquot menses continuato, ita conualesceret, vt per plures annos sine incommodo viueret.

Femina, leuiori febre inflammatoria, paulo post, p. 28.
excretionem largam cutanea, vesiculari debilitata, nec corticis Peruuiani, nec aliorum remediorum usu, a debilitate et lenta febre liberari poterat, donec usu continuato aquae Selteranae penitus instauraretur. Cum ab initio, ob nauseam tincturae ipecacuanhae vinosae vnciam semis cum grano semis tartari emetici propinauerit: Noster monet, moderatum horum medicamentorum antimonialium usum, sine effectu vomitus, inprimis si salia media addantur, in initiis febrium acutarum maxime conuenire. In nostra femina largam diaphoresin excitauit, et aliquot deiectiones alvinas. Copiosam miliarium eruptionem regimine temperato subfrigido excepit, cum, criticam eam non esse, intellexerit.

p. 34. Femina ex decubitu ad fauces viscido, mucoso, diu laborans, cum appetitus ciborum plenaria prostratione, variis medicamentis incassum tentatis, tandem, post excretiones largas, usu diuturno aquarum Selteranarum, conualuit. Concludit itaque Noster, non solum sub finem, sed etiam in vario progressu morborum acutorum et chronicorum usum harum aquarum tentari posse.

p. 40. 3) *Annotationes de hydrocephalo interno*, Auctore Cl. IOH. FOTHERGILL. Reg. societ. socio *) Ea, quae de hoc morbo hucusque obseruauerat Cl. Auctor, studiose cum iis contulit, quae Cl. WHYT propofuerat. Ipse vero cognouit, hunc morbum raro accidere ante tertium annum, ut plurimum inter quintum et decimum, raro tardius. Quemadmodum vero in ea aetate, et morbi verminosi, et dentitio, molesta saepe symptomata excitant: sic etiam hydrocephalus internus, siue extrauasio aquae in ventriculos cerebri, iisdem se immiscet, et ab initio obscuris symptomatibus se prodit, donec, grauioribus obortis, miseri sine auxilio pereant.

p. 45. Cum vero varietas horum symptomatum medicum disquirentem vehementer confundat, Cl. Auctor in iis iudicandis maxima cum cura versatur, cephalalgia tamen, et dolor crurum praecipua videntur. His accedit somnus breuis, turbatus, pulsus irregularis, palpebrae oculorum distentae, ut albuginea

p. 50. tunica solito magis appareat. Ratione methodi medendi, ab initio, et cum symptomata leuiora sunt, Noster similem semper, quam vermibus infantum adhibemus, curam elegit; quae vero nulla est, nisi omnes secretiones blande conferuentur, in tam nobili parte tamen resorptio difficulter fit. Lecta hac tractatione, Cl. HUCK commemorauit quaedam exempla hydrocephali interni.

4) *Rela-*

*) lect. d. 18. August. 1768.

4) *Relatio de ruptura vesicae, ex suppressione urinae in grauida*, communicata a Cl. HEY Chirurgo, Cl. GUILIELMO HUNTER. *) p. 58. Femina triginta octo annorum, primipara, difficili partu per aliquot dies agitata, infantem mortuum tandem enixa est. Etsi vero interea alius libera erat, et parum vrinae excernebatur; imus venter tamen valde intumuit, variis symptomatibus, quae illo morbo propria sunt, intercurrentibus. Venaesectio, eaque repetita, levamen aliquod, sed breue attulit; lenia laxantia aluum satis moverunt, aegra tamen, die nono post partum editum, mortua est. In sectione cadaveris magna copia aquae reperiiebatur, quae vrinam redolebat, et in superiori parte vesicae foramen, digitum admittens, inventum est, cuius ora subnigra erant, vesica de reliquo sana inuenta. Vterus et reliquae partes abdominales a sano statu parum recedebant.

5) *De cura morbi ischiadici*. Auctore Cl. ION. FOTHERGILL, *) p. 69. Vir quadragenarius ex lumbagine, non satis discussa, morbo ischiadico ita afficiebatur, vt, sine summo dolore, nec se ipsum mouere, nec ab aliis moueri posset: lectulo igitur semper affixus, opii dosibus haud exiguis sumtis, dolorem tamen parum temperabat. Noster ei calomel cum terebinthina, in pilulas reductum, ad granum vnum vespere propinabat, aluo matutino tempore, si opus erat, leni purgante mota. Auxit postea dosin ad duo et tria grana, tandem ad sex, tria vespere, tria mane, sic tandem, sine saluatione succedente, dolor discussus, et aeger ad liberum motum idoneus redditus est. Cum vires mercurii, mixtione mercurii cum terebenthina, infringi viderentur, in similibus ischiadicis affectionibus sequenti medicamento forma cum fructu vsus est. Rec. Calomel

Bb 4

leui-

*) lecta die eodem.

**) lecta d. 22. Aug. 1768.

leuigatum gr. X. conserua rofar. q. f. f. Pil. X. capiat vnam omni nocte, superbibendo haustum seq. Rec. aquae alexit. simpl. vnciam vnam semis, spirituosae drachmam vnam semis, vini antimoniatu gt. XXX. tincturae theb. gt. XXV. syrup. commun. drachmam vnam, misce. In continuata cura dosin oalome ad aliquot grana auget; antimoniatum vero et opiatum medicamentum minuit, dolore non nihil cessante. Etsi vero interdum saliu mouetur, regimine tamen apto facile cessat.

p. 78. 6) *Obseruatio de hydrocephalo interno.* Auctore Cl. GUILLIEMO WATSON. *) Puella sex annorum, vagis febris accessionibus debilitata, de dolore capitis potissimum conquerebatur, lucemque ferre non poterat. Ea vero, ante nouem menses in terram delapsa, caput vehementer concusserat, sine vllis tamen subsequenribus incommodis; symptomatibus vero obortis, anthelminticis medicamentis vsa erat, sed sine fructu. Noster accersitus in hydrocephalo interno causam morbi positam esse perhibuit, et recte quidem; postquam enim die sexto, sine vero auxilio conuulsa periit, sectione instituta, inter caluam et membranas nullae aquae, sed in ventriculis quinque vnciae, et in quarto ad minimum vncia semis aquae pellucidae deprehensae sunt. Etsi vero in hac puella causa in capitis percussione posita esse videtur; refert tamen Noster, in aliis duabus puellis nouem et quatuordecim annorum, idem, sine vlla capitis contusione, euenisse. Hydrocephalus igitur internus iunioribus magis, quam adultis insensu est, et, nisi forte sub initium per laxantia et diuretica medicamenta resorptio, vt in aliis hydropis speciebus, iuari potest, haec, aucta internarum tenerimarum membranarum distensione, nunquam succedit, sed morbus sine vlllo auxilio letalis fit.

7) *Rela-*

*) lect. d. eodem.

7) *Relatio de spasmo maxillae et opisthono, ad p. 89.*

ditis quibusdam observationibus de usu cicutae interno. Auctore Cl. GUILIELMO FURR, Chirurg. Plymutensi, communicata a Cl. WATSON *) Opium, vt optimum auxilium spasmi maxillae, commendatum quidem est; Noster autem arbitratur, non semper in ea dosi, quae requiritur, sed in minori semper dari, quam rem obseruatione sequenti illustrat. Vir viginti sex annorum, non solum tussi et dolore pectoris laborabat, sed spasmus maxillae, cum rigiditate extremitatum, morbum augebant. His succedebant spasmus cynicus, rigiditas ceruicis, spinae dorsii et extremitatum inferiorum; abdomen contractum erat, hi vero spasmi, qui per minuta quinque horae durabant, decies et ultra quotidie recurrebant, leni tandem sudore finiti. Post euacuationes primarum viarum, sperma ceti cum sale cornu cerui, et tincturae thebaicae guttis decem, praeterea pro potu ordinario decoctum pectorale, exhibebantur.

Sic morbus a iunii primo die usque ad septi- p. 93. mum increuerat; octauo autem, spasmis cum sudore frigido auctis, maiores opii doses, granum nimirum vnum omni hora, cum confectioe cardiaca mixtum, propinabat, ita, vt versus vesperam nonae diei quatuordecim grana cum aliquo symptomatum leuamine sumisset. Balnea itaque calida, emulsiones, et omni bihorio vnum opii granum non sine fructu adhibebat. Interea tamen aluus obstructa, et retentio urinae morbum grauiorem reddebant. Cum moschum, opio iunctum, in aliis aegris incassum exhibuerat Noster, camphorae gr. V. assae foetid. gr. iij. praeterea opii gr. iij. et balneum calidum vespere ordinauit. Cum autem cura non recte succederet, opii dosibus continuatis et auctis, eam susti-

B b 5

nuit.

*) lect. d. 17. Octobr. 1768.

nuit. Die 14. iunii gr. XX. et similem dosin d. 15. die autem 16. gr. XXVI. d. 17. et 18. gr. XXII. d. 19. vsque ad 25. singulis diebus gr. XIV. d. 26 et 27. gr. XXVIII. exhibuit. Datum simul est iulapium, cum camphora et aceto, et alia medicamenta. Sic sensim, consopitis symptomatibus, opii dosin imminuit Noster, et, cum a die iunii 28. ad 30. opii gr. XXXVI. exhibuisset, tandem a 1. ad 6. iulii, gr. VI. quotidie, et postea ad 21. iul. vsque gr. iij. vespere propinauit.

Mirum uidetur Cl. Auctori, aegrum tribus circiter hebdomatibus, numerando gr. XIV. per diem, ultra quinque drachmas opii sine ullo stupore et dolore capitis fuisse: et nos magis miramur, qui profundum somnum ex gr. ij. et ab duabus circiter uncis laudani liquidi SYDENHAMI, intra aliquot hebdomadas omni vesperi ad somnum conciliandum, viginti ad triginta guttas inscio medico haustis, somnum et stuporem letalem vidimus. Monet tamen Noster, veram opii dosin, in eiusmodi spasticis affectionibus, non nisi ex effectu definiri posse. Etsi vero epistotonus non rediit, tussis tamen, et reiectio materiae ex pectore, aliaque symptomata aegrum nostrum in nosodochio retinuerant.

P. 104. Observationes de effectu cicutae nunc commemorandae sunt. Vir, tussi vehementi et febre tertiana affectus, in anasarcam et ascitem incidit, et, cum aquae paracentesi bis subducerentur, tumor hepatis et lienis abunde apparebat. Rebus sic se habentibus, usum corticis Peruuiani neglexit, et primis viis satis purgatis, abdomini decoctum saturatum cicutae, vt fomentum, et paulo post emplastrum e cicuta et gummi ammoniaco applicauit; extractum autem cicutae bis de die, primum ad scrupulum vnum, postea drachmam semis exhibuit, et intra tres hebdomadas maximum auxilium percepit. Sequenti
tamen

tamen anno, aeger demum ex nosodochio vegetus dimissus est, et subsequenti etiam anno, praeter consuetum abdominis tumorem, nulla incommoda sensit. Tumores scrophulosos paruis et continuatis cicutaedosis ad scrupulum semis subinde discussit; in cancro autem non nisi apparens et breue auxilium percepit.

8) *Hemiplegiam, singularibus symptomatibus stipatam*, descripsit Collegii Socius.*) Femina sexaginta octo annorum, paralyfi dextri lateris affecta, ab initio optimis medicamentis vsa est, sed sine fructu: ideoque illa ab omni medicina externa et interna abstinuit. Appetitus ciborum tum auctior erat, quam antea in statu sano fuerat, et digestio etiam bona. Vrina inuoluntaria succedebat, obstructio alvina pertinacissima, quae, cum aegra auxilia vera recusaret, purgantibus clanculum cum potu exhibitis, interdum leuabatur.

9) *De paracentesi in hydropicis tempestiue admistranda*, Auctore Cl. FOTHERGILL **) Multae sunt et efficaces medicinae, quae, aucto morbo, sine fructu applicantur, cum citius exhibitae salutares fuissent. Inter operationes chirurgicas paracentesis, quam timor aegrorum saepe iusto longius differt, eodem modo consideranda est. Si in ascite imminente diuretica nullum effectum edunt, et purgantia fortiora crebrius exhibita, systema partium solidarum nimis debilitant, ab iis omnino desistendum est, cardiacis solis et sufficiente potu exhibitis, vsque dum ea plenitudo aquae adsit, quae paracentesin admittit: qua facta, roborantia et cardia-

ca

*) lect. d. 31. Octobr. 1768.

**) lect. d. 14. Novembr. 1768.

et excretionem vrinae saepe sustinent. Hanc rem variis obseruationibus illustrat Cl. Auctor, et de scarificatione in anasarca monet, eam tutius et melius instrumento consueto, quam largioribus incisionibus fieri: in his enim nimis cito effluit aqua, et vulnera in cute, per anasarcam extensa, difficiliter curantur. In hac tamen scarificatione non opus est cucurbitulas cum multa flamma applicare; si enim non satis profunda efficiat vulnuscula, lanceola quodammodo dilatari possunt.

P. 123. 10) *De obstructione aluina difficillima ex fecum duritie.* *) De quibusdam aegris refert, qui, scybalis induratis, et in intestino recto, et paulo altius haerentibus, dolores et tenesmos vehementer perceperunt, etsi interdum et tenues feces per diarrhoeam quasi excreuerint. His mechanica opera succurrendum erat, ita, vt concretiones durae, tandem in partes diuisae, secederent. Caussam huius morbi in nimium corticis Peruuiani vsum coniicit, neglectis interea lenioribus laxantibus; monet enim, puluerem hunc non digeri, sed in successiuo transitu per canalem intestinorum, in massas irresolubiles cogi, vi motus peristaltici non expellendas.

P. 132. 11) *Relatio de putridis morbillis, Londini 1763 et 1768. obseruatis*, Auctore Cl. GUILIELMO WATSON **) Morbillos ad exanthematicos benignos morbos referri in aperto est; si tamen epidemici sunt, non raro malignitatem acquirunt, quod et aliorum et sua declarat experientia. Oculi tunc lacryman-tes et inflammati, tussis vehemens cum debilitate vniuersali; febre aucta morbilli celerius erumpunt, sym-

*) lecta die eodem.

**) lect. d. 9. Ianuarii 1769.

symptomata tamen persistunt, et respiratio difficilis sine expectoratione succedit; cutis sicca, fauces profunde rubicundo colore conspicuae, lingua sordida, pulsus celer, vix plenus, inflammatoria symptomata continuant. Haec in primo stadio eueniunt; in altero, febre remittente, symptomata tamen perdurant cum magna anxietate, pulsus celer, debilis et irregularis, deiectiones aluinae crebriores, deliria tandem accedentia mortem praenuntiant. In disquisitione cadauerum apparebat, sphacelum varias partes occupasse, inprimis pulmones, in quibus ater sanguis et sanies stagnabant. Postquam progressum morbi varium in nonnullis aegris descripsit, de remediis, et primo quidem de venae sectione agit, quam in principio copiosam et repetitam administrabat, sed sine fructu; in altero stadio quoque nullus eius usus est. Monet hic iuniores practicos, ne nimiae venae sectioni in putridis insistant, quoniam, plethora vniuersali nimis imminuta, debilitas succedit, et plethora et obstructio in aliis partibus, praecipue pulmonibus non tollitur; ventriculus et intestina postea lenioribus dosibus tartari emetici purganda sunt, quo methodus antiphlogistica subiungi possit. In altero stadio varia pro ratione symptomatum curatio est, quam exemplis illustrat.

p. 146.

12) *Observatio de biliosis febribus, in itineribus ad Indiam orientalem solemnibus*, Auctore Cl. B A D E - N O C H, Cl. W A T S O N communicata. *) Aerem nocturnum in calidioribus climatibus causam esse ostendit, cum illi, qui, scorbuto affecti, in terram descenderint, hoc quidem curato, febre tamen biliosa correpti perierint. Ideam morbi non satis, sed curationis modum magis definit. Sanguinis missio, nisi

*) lect. d. 20. Febr. 1769.

nisi in robustis et sub initium fiat, minus conuenit. Euacuationes, tartaro emetico factas, magis laudat: spiritum MINDERERI, vel similia medicamenta, postea exhibet, quo paroxysmos intermittentes obtineat, quos cortice Peruuiano coercet, debilitate autem accedente, hic citius exhibendus est.

p. 168. 13) *Relatio de noua methodo amputandi pedem paulo supra malleolos, cum descriptione machinae, ad amputationis locum adaptandae.* Auctore CAROLO WHITE, chirurgo, Cl. HUNTER communicata. *) In laesionibus pedis methodum, crura mox sub genu amputandi improbat, nouam hanc et aliorum, et suam describit, et quatuor iconibus tabula quarta illustrat.

p. 178. 14) *Bubonocelen cum insolitis symptomatibus ortam descripsit, monita de usu cataplasmatum e radice dauici satiui subiunxit, et cum Cl. HUNTER communicauit, Cl. HENRICUS GIBSON chirurgus.* **) Exigua bubonocèle, grauissimis tamen symptomatibus herniae incarceratae stipata, nullis auxiliis exhibitis cedebat; aeger vero operationem recusabat, et paulo post subito moriebatur, etsi externae inflammationis signa non adessent. In disquisitione post mortem, intestina tenuia, ex parte inflammata, apparebant, ileon, in parua ab hernia distantia, processum lateralem, digiti magnitudine, ostendebat, et in hernia ipsa, quae omentum praecipue continebat, similis paruus sinus intestini, sensim formatus, omento inuoluebatur.

In altera huius tractationis parte variae morborum historiae recensentur, quae usum cataplasmatidis radi-

*) lect. die eodem.

**) lecta d. 31. Octobr. 1768.

radicis dauci satiui et infusum polentae, (*Maltz*) quod in nosodochio decoctum brasii dicitur, declarant. Ex his perspicimus, non semper quidem sanationem certam; in summo tamen foetore et dolore vicerum venereorum, scorbuticorum, serophulosorum et cancroforum, longe serpentium, leuamen attulisse. Monet Noster, autumnii tempore cataplasmatibus vsus, radicibus egregie succulentis, efficacius fuisse quam aestate, qua radices aquosae, et hyeme, qua minus succulentae, reperiuntur.

15) *Tentamina cum cerumine aurium, eo fine infli-* p. 198.
tuta, ut optima methodus illud dissoluendi detegatur, quando surditatis caussa est. Auctore Cl. IOH. HEYGARTH. Cl. WATSONO communicata. *) Cerumen hoc immisit in aquam, acidos et alkalinos liquores, salia neutra soluta, saponaceos liquores et inflammabilia, et ab acidis indurari, ab aliis saepe in granulofam vel mucosam massam dissolui vidit. Cum vero aqua brunum vel flauum ceruminis colorem in album mutet, et postea dissoluat, optimum soluens dicit, quae quo magis calida, sine laesione tamen meatus auditorii, immittitur, eo magis soluit.

16) *Observatio de cura haemoptoes, et de equitatio-* p. 206.
ne phthiſeos remedio. Auctore THOMA DICKSON M. D. Nitrum paruis, sed repetitis dosibus, vtremedium, haemoptoen, vel interdum alias haemorrhagias coercens, laudat, hancque virtutem ei soli tribuendam esse vrget, cum et conserua de rosis rubris, et spermate ceti exceptum, similes virtutes ostendat. De equitatione in phthiſi non, nisi ea habet, quae SYDENHAMUS suasil.

17) 2

*) lect. d. 4. Septembr. 1769.

p. 214. 17) a. *Monita quaedam de relationibus Londini de-
mortuorum, et tentamen propositum de relationibus his
annis uniuersae nationis concinnandis.*

p. 223. 17) b. *Relatio de iliaca passione letali, Auctore
Cl. M. GARTHSCHORE RICHARDO HUCK
communicata.* Quamquam ileus morbus ex diuer-
fis causis oritur, idem tamen semper progressus
symptomatum est. Noster morbum hunc in virgi-
ne viginti et vnus anni, die decimo sexto morbi le-
talem recenset, in qua omentum cum mesocolo con-
cretum inueniebatur; ex hoc nexu, chorda variae
erassitie ad ileum intestinum, paulo supra insertio-
nem in coecum ita accrescebat, vt duplicata ilei
pars non tantum vehementer constringeretur, sed
in parte, mesenterio apposita, discinderetur, ita, vt
contenta intestini in abdomen effunderentur. Va-
rias similes constrictiones, ex obseruationibus chi-
rurgorum, commemorat, et declarat, quam difficile
sit, ad eiusmodi stricturas referendas, gastrotomiam,
vt vltimum remedium, tentare.

p. 231. 18) *Obseruationes de usu balsamicorum medicamen-
torum in cura tabidorum.* Auctore Cl. FOTHERGILL. *)
Recenset primum varia balsama natia, et non-
nulla composita: vires eorum breuiter definit, in-
deque declarat, nec in externis vulneribus et vlce-
ribus sanandis, quod stimulando et calefaciendo agant,
eorum vsum semper posse admitti; multo minus in
internis partibus, ad quas vel non pertingunt, vel,
si tandem integris viribus eo deriuarentur, plus lae-
derent, quam sanarent. Hoc praecipue pulmonum
exemplo, in phthisi, declarat, et iuniores practicos
adhortatur, ne hanc, a multis receptam medendi
methodum, sequantur.

19) Dr.

*) lect. d. 16. Octobr. 1769.

19) *Defensio methodi medendi SYDENHAMI* p. 247.
in *morbillis*. Auctore Cl. THOMA DICKSON.
Inuenit nimirum Cl. MEAD, SYDENHAMUM reprehendere, quod non in principio, sed tandem sub finem, si tussis cum peripneumonia molesta fuerit, sanguinis missionem administrauerit. Ostendit autem Noster, SYDENHAMUM semper, et omni morbillorum tempore sanguinem detraxisse, si morbi indoles hoc exegerit, inprimis, si calidioribus medicamentis febris vltra modum aucta fuerit.

20) *Defensio relationis SYDENHAMI de morbillis, contra MORTONUM*, Auctore EODEM. Ostendit praecipue, numerum hoc morbo demortuorum a MORTONO minus recte, a SYDENHAMO autem accuratius definitum esse.

21) *Descriptio sectionis caesareae*. Auctore Cl. p. 261, GUILIELMO COOPER M. D. Cl. HUNTERO communicata. *) Femina grauida, triginta trium annorum, propter singularem peluis angustiam, omnibus etiam artis obstetriciae auxiliis adhibitis, fetum viuum eniti non poterat. Ad operationem itaque caesaream deueniendum erat, quae, etsi recte administrata, felicem tamen euentum non habuit; magna potius in abdomen effusi et coagulati sanguinis copia inuenta est. Fetus quidem, viuus extractus, nutrimentum sumsit et deiectiones aluinas habuit, sed tumor, ad radicem nasi ortus, sanguinolentus, serofus paulo post mortis causa fuit. Accuratae pelvis delineationes Tab. II. III. et IV. traduntur.

22) *Relatio de caesarea operatione recte efficienda*, p. 272. additis annotationibus. Auctore Cl. HENRICO THOMSON. Nosod. Lond. Chirurg. Cl. HUNTERO D. M. com.

*) lect. 1769.

communicata. Describit primum omnem operationem, quam ad normam praestantissimorum chirurgorum administauerat. Infans viuus eductus est; post aliquot tamen horas obiit mater, in cuius infimo ventre magna copia sanguinis coagulati, vt caussa mortis, inuenta est. Annotationes, quas subiungit, diuersas chirurgorum, de operationis huius successu, sententias tradunt, locum incisionis abdominis diiudicant, et difficultatem compescendae haemorrhagiae declarant.

p. 289. 23) *Annotationes de cura tabidorum.* Auctore Cl. FOTHERGILL *). Obseruationes de vsu balsamicorum in cura tabidorum, No. 18. Nostrum ad vltiorem et ampliorem hanc tractationem deduxit. In qua praecipue in phthiseos initia inquirat, quae in infantibus, et tenerioris habitus corporibus, post morbillos, scarlatinas aliasque febres exanthematicas, catarrhalibus similes, et in catharralibus ipsis, acrisero, ad pulmones conuerso, tussim excitant. Ad hanc tussim praecipue respiciendum est, quae non, nisi exquisita diaeta, cohiberi potest. Hanc diaetam, non solum ratione copiae, sed etiam selectus, studiose disquirat: monita praeterea de sanguinis missione, opiatorum vsu, et aliis medicinis interdum exhibendis immiscet, ita, vt lectionem huius tractationis, in vniuerso nexu, practicis iunioribus quam maxime commendemus.

p. 305. 24) *Relatio de morbo epidemico, ex literis, ad Cl. CLARKE datis, excerpta.* Auctore GUILIELMO SANDIFORD Med. Barbadosi, communicata a Cl. FOTHERGILL **). Mense maio, iunio et iulio superi-

*) lect. d. 11. iunii 1770.

**) lecta d. 16. aprilis 1770.

perioris anni febris putrida remittens, et albōs incolās et nigritas insulae Barbados corripiebat. Caput potissimum cum organis sensoriiis, obnubilationes, stupores, et deliria afficiebant, et, quando, largo sudore oborto, symptomata grauiā cessabant, imbecillitas tamen summa, et frigus extremorum remanebant. Symptomata reliqua accurate describit, et, idea morbi proposita, de curatione agit Venae-sectio non conueniebat, nisi forte in initiis morbi, in plethoricis et robustis, quo tempore etiam lene laxans non inutile erat. Vomitoria magis conueniebant, cum viridem, porraceam materiam copiose euacuarent. Hoc facto, mox ad cardiaca et analeptica progrediendum erat, ex quibus cortex praecipuas partes habebat. Vesicatoria euacuationes ferī acris vehementes efficiebant, ulcera excitabant, sed imbecillitatem augebant. Sub finem vsum largiorem vini Maderensis, vt optimi cardiaci et alexipharmaci medicamenti, commendat. Humida et calida tempestas praecipua caussa fuit: ii etiam, qui depressa, vmbrosa, et humida loca inhabitabant, praecipue morbo affecti sunt.

25) *Appendix ad obseruationes de hydrocephalo*, p. 321.
No. 6. huius voluminis traditas. Auctore Cl. WATSON *). De morbo pueri refert, qui, per plures dies, vehementissimis, hydrocephalum indicantibus, symptomatibus excruciatuſ est, quae vero paulo post subinde euanuerunt, et aegri sanitas integre restituta est. In alio puero morbus letalis fuit. Aqua, ex ventriculo educta, et in cochleari igni admota, nullum coagulum, sed perspirationem sine residuo offerebant.

Cc 2

26) Ex.

*) lecta d. 30. aprilis 1770.

P. 330. 26) *Excerptum ex literis Cl. GUILIELMI THOMSON, M. D. ad Cl. GUILIELMUM HUNTERUM. M. D. sistens relationem, de effusione letali sanguinis in cavum pericardii.* *) Vir quadraginta duorum annorum, in iuniori aetate crebriores haemorrhagias passus, et saepius leni tussi cum palpitatione cordis, postea vero rheumatismis inflammatoriis affectus, sub finem ianuarii 1769. simili rheumatismo vexatus, in sinistra praecipue thoracis cavitate tumorem et anxietates percipiebat; venae-sectiones repetitae nullum, vesicatoria tamen aliquod levamen afferebant: palpitatione cordis et febre vehementi postea semper affectus, spatio trium hebdomadum, quinquaginta sanguinis unciae subinde subductae sunt, febre tandem et symptomatibus quodammodo imminutis. Recrudescibat tamen morbus die decimo octavo februarii, cum summa pectoris oppressione et aucta debilitate, per intervalla parum mitigatus, morte tandem die vicesimo secundo accedente. In sectione cadaueris, pericardium, vehementer distentum, pulmones reprimibat, et ex eoeductae sunt tres mensurae (pint) sanguinis fluidi, praeter grumos coagulatos, sat copiosos. Cor flaccidum erat, sed nullo in loco ruptum, ita, ut tanta sanguinis copia tantum subinde transpressa esset.

P. 338. 27) *Relatio, de bono successu incisionis aponeuroseos musculi bicipitis, in vulnere dilacerato.* Auctore Cl. B. WILMER, in literis ad D. HUNTERUM contenta. **) Femina contuso et dilacerato vulnere, in flexura brachii laesa, insigni huius tumore doloribus inde et vehementi febre affecta, non, nisi incisione

fas.

*) lect. d. 25. Iunii 1770.

**) lecta d. 1. Octobr. 1770.

fasciae bicipitis tensae et dilaceratae iuuari poterat; hac tamen facta, dolor et febris cessabant, et suppuratione blanda succedente, curatio reliqui vulneris exacte successit.

28) *Observatio, de insensibilitate tendinum.* Auctore p. 343.
re IOHN TECKEL Chirurgo, cum introductione
Cl. HUNTERI M. D. *) In breui introductione
controuersia, de hac re mota, declaratur, et, obseruationem hanc insensibilitatem tendinum luculenter confirmare, dicitur. Chirurgus vero partem dilacerati tendinis forfice, sine aegri sensu, praescidit.

29) *Relatio, de conuenienti methodo in sanandis* p. 347.
ulceribus crurum. Auctore IOSEPHO ELSE, communicata a Cl. FOTHERGILL. **) Ulcera crurum, frequentissimum morbum nosodochiorum, pauperes magis afficere: in curatione per medicamenta varia, interdum quidem supprimi, sed iterum recrudescere, res notissimae sunt. Noster, post curationem internam, et callum, emollientibus cataplasmatibus discussum, tincturam myrrhae, vel aquam vegetabilem GOULARDI medicamentum saturninum applicat: ulcus plumbea lamina premit, et fasciis, crebrius circumductis, et ad genu usque continuatis munit, et haud exiguum commodum, in sanandis ulceribus, inde promittit. Interim sub finem monet, diu iam cognitum hoc auxilium non semper succedere, cum saepe materia, si hic coercetur, ad pulmones ruat, et maiorem noxam adferat.

30) *Relatio, de hernia singulari et letali.* Auctore p. 355.
EODEM. ***). Tumor in inguine, cum dolore obortus, et tactu, et ex indole morbi, glandula
Cc 3 lym-

*) lecta d. eodem.

) lect. d. 15. Octobr. 1770. *) . lect. die eodem.

lymphatica indurata esse videbatur, ideoque cataplasmatibus emollientibus mouebatur, aeger vero subito obiit, et in disquisitione cadaueris, glandulam, facile separandam, nullaue herniae vestigia ostendit, attamen laesione, sub ligamento P O U P A R T I I disquisita, aliqua tamen pars intestini ilei intercepta erat, ex quo euentu cognoscebatur, et eas hernias, quae non totum intestini tubum intercipiunt, letales esse, nec, operatione instituta, semper tolli posse.

P. 358. 31) *Relatio, de effectu cicutae et cataplasmatibus dauci satiui, in cura canceri mammae*, ex literis Cl. ARTHUR NICOLSON. M. D. ad Cl. RICHARDUM HUCK. M. D. *) Femina quadraginta quatuor annorum, teneri corporis habitus, variis rheumaticis doloribus, aliisque symptomatibus, crebrius vexata, scirrhus in mamma sinistra affecta, eo tamen, aliquot annorum spatio, subinde dissipato, in dextra similem contraxit. Hic grauior erat, et vehementer pectori adhaerebat. Noster itaque, doloribus auctis, cicutam, et interne exhibuit, et in externis epithematibus applicauit, tanta etiam copia, ut ducenta et decem grana extracti quotidie deglutiret. Morbus tamen non sanatus est, sed carcinomaticum vlcus subinde increuit, ita, ut nono mense demum e vita secederet. Et si vero hoc in casu vera curatio a cicuta frustra expectata est, Noster tamen hoc medicamentum non prorsus contemnit, cum multa incommoda leuauerit, et tum etiam, cum caput stupore affecerit, effectus tristes non reliquerit. Cataplasma ex dauco satiui foetorem ulceris correxit.

32) *Rela-*

*) lect. d. 5. Nouembr. 1770.

32) *Rélatio, de egregio usu decocti polentae *)* p. 367.
(Wort) in ulceribus malignis, ex literis Cl. BENIAMIN RUSCH M. D. et Prof. chem. in Philadelphia, ad D. HUCK *). Femina, venerea labe infecta, praeter alia symptomata, corpus passim ulceribus obfessum, offerebat. Noster vero saluationem, quae iam sine fructu tentata erat, repeterè noluit, sed largiorem usum decocti polentae suavit, ex cuius usu intra mensem femina vires ita recuperavit, ut sine ulteriori medicina, post septem menses, sanitas constans persisteret.

Alia femina, abscessu in dextro hypochondrio oborto, paulo super os ileum, hic suppurationem quidem subiit, sed, incisione facta, non pus bonum sed sanguinolentum praebuit; ulcere itaque impuro relicto, usus decocti, nunc indicati, largior, et in hoc maxime salutaris erat. Quanquam enim sinus laterales ulceris aperiendi erant, tamen et hi tandem puri redditi et sanati sunt.

33) *Tumorem cysticum, in orbita ortum, a chirurgis* p. 371.
Cl. BROMFIELD et INGRAM operatione sublatum, describit Cl. R. BROCKLESBY M. D. Tumor, ad glandulam lacrymalem natus, bulbum oculi deprefferat, palpebra superiori, parum sursum allata, sed hiant et a superiori remota. Non coecitas solum, sed dolores aegrum urgebant, ut ubique auxilium quaereret, quod tandem nominati chirurgi praestiterunt. Palpebra inferiori itaque, quantum fieri poterat, sursum ducta, incisio per integumenta ad

Cc 4

na-

*) Praeparatur hoc ex tribus vel quatuor cochlearibus pulveris polentae, (Maltz.) in mensura ebullientis aquae exceptis, addito tandem uno vel altero cochleari vini, et pauxillo sacchari bruni.

*) lect. d. eodem.

nasum tanta efficiebatur, vt digitum chirurgi admitteret, qui, tumorem disquirens, eum scalpello acuto perforabat, ita, vt ex eo liquor pellucidus efflueret, vitro, ex quo vinum bibitur, vix excipendus, quiete aliqua aegro concessa, sanguineque detereso, cystis hamulis protracta et tota excissa est. Et si vero operationem hanc insignis inflammatio excipiebat, eius tamen symptomatibus sopitis, aeger recte curatus est. Post quinque enim menses palpebra liberum motum acquisiuerat, et oculus lucem et tenebras discernere poterat.

P. 377. 34) *Epistolae duae, de varicoso aneurysmate*, a Cl. W. WHITE ad Cl. GUILIELMUM HUNTERUM M. D. scriptae, et societati communicatae. Traditur in iis descriptio venae basilicae pertusae, cum vulnere arteriae brachialis subiectae. Coalitione enim vtriusque vasis facta, sanguis ex arteria in venam refluxit, vtrumque vas magis extensum erat, et motus, pulsui similis, in vena crebrius percipiebatur, pulsu ad carpum exiguo.

P. 382. 35) *Epistola* Cl. THOM. ARMIGER chirurgi ad Cl. HUNTER *super varicosum aneurysma*. Similis ferme arteriae et venae tumor in flexu cubiti describitur: compressa arteria humerali, deplebatur vena hucusque turgida, mox repleta, si compressio arteriae cessaret: in hac aegra, arteria humeri et carpi, aequali vi pulsabant. In addito Cl. HUNTERI monito legimus, se hanc feminam postea examinasse, et sequens tentamen instituisse: ligato nimirum sub tumore brachio, ne sanguis ab extremitate reflueret, et paulo post compressa arteria humerali, omnem tumorem euanuisse, cessante autem arteriae compressione, tumorem venae illico repletum esse.

36) *Rela-*

36) *Relatio, de letali inuersione vteri, cum ruptu- p. 388.*
ra vesicae in grauida. Auctore Cl. IOH. LYNN chi-
 rurgo, communicata a Cl. HUNTERO M. D. Fe-
 mina quadraginta circiter annorum, mater plurium
 liberorum, decima quinta circiter hebdomade gra-
 vida, prolapsum vaginae, quem saepius passa erat,
 denuo percepit, nunc vero difficiliter, quam alias re-
 mittere potuit; partibus tamen, auxilio chirurgi
 denuo repositis, post decem dies in terram delapsa,
 similia percipiebat incommoda, sine prolapsu va-
 ginae, sed cum sensu corporis cuiusdam, ex abdo-
 mine versus dorsum delapsi. Longius nunc recenset
 Noster disquirendi modum et auxilia; sed iudi-
 cium difficile erat, nec urina vlllo modo per cathe-
 terem subduci poterat. Aegra autem interea sensit
 dolorem partis cuiusdam, in abdomine ruptae, quo
 facto, melius se habuit, et sibi ipsi abortum praedixit,
 qui etiam breui sequutus est, secundinis simul cum
 fetu secedentibus. Etsi vero postea catheter facile
 in vesicam admittebatur, nulla tamen urina sub-
 ducta est, incommoda potius, sine leuamine vlllo, in-
 crescebant; vesicam igitur ruptam esse chirurgus
 praeiudicauit, quod etiam post mortem, breui subsequen-
 tem, sectione confirmatum est. In abdomine nuni-
 rum decem circiter mensurae vrinae deprehensae
 sunt, vesica flaccida, foramine rotundo, in margine
 gangraenoso, versus fundum reperto; vterus totus
 adeo retrorsum flexus erat, vt vix conspiceretur,
 sed inter vaginam et intestinum rectum impactus
 delitesceret, orificio vteri versus os pubis directo.
 Cl. Auctor sub finem multa proponit, de auxilio, in
 simili casu ferendo; sed praeter puncturam vesicae,
 supra os pubis, quam tamen aegra nostra admittere
 nolebat, nullum auxilium fuisset.

In appendice Cl. HUNTER similem ferme ca- p. 400.
 sum recenset, quem tamen hic indicare nolumus,

cum ipse moneat, melius intelligi posse, conspecta icone, quam in tabula operis maioris iconum vteri dedit, quod splendidum et utile opus auido expectamus.

P. 410. 37) *Relatio, de simplici fractura tibiae, in femina grauida, in qua callus non nisi post fetum editum formatus est.* Auctore Cl. EDWARD ALANSON chirurgo, communicata a Cl. HUNTER. *) Femina viginti duorum annorum, teneri corporis habitus, in qua ante grauiditatem femoris fractura apte sanata erat, dum altero mense grauidam se sentiret: simplicem tibiae fracturam passa est, quae tamen, molli semper loco fracturae relicto, sanari haud potuit, pede tandem oedematoso reddito. Cura itaque sanitatis in vniuersum habita, et inprimis cortice Peruuiano crebrius propinato, vsque ad partum seruata est; fetu autem edito, oedema subinde discussum est, et fractura ipsa coaluit, vt, nona hebdomade, cruri firmiter insistere, et libere obambulare posset.

*) lecta die 4. Septembr. 1769.

II.

DOMINIC. COTTUNNI regii anat. prof.
de sedibus variolarum *συνταγμα* Vien. apud
Rudolph. Graeffer. 1771. 8. c. f. pag. 274.
sine capitum summa, praefatione et iconis
explicatione.

Non nuper variolas, non solum cutem et exter-
nam corporis superficiem, sed etiam internas
partes occupare, a nonnullis medicis demonstratum,
atque exemplis confirmatum est. *) Cum autem,
hanc rem aliter se habere, cadaueribus variolosis
disquisitis, Cl. COTTUNNIUS, quem alio tempore
iam laudauimus, **) viderit, variolarum sedem
accuratius definire, ex sectionibus eiusmodi cada-
verum constituit. Praefatione igitur, quae ad
Cl. IOANNEM PRINGLE directa est, praemissa,
a Nostro quaeritur de sedibus variolarum: Vtrum
cutem solam, an partes, cutis similitudinem pro-
dentes, subque cute sitas, praesertim quae ventri-
bus includuntur, variolae occupent, ibique simul
sint aut esse possint; porro, qualis locus earum
partium, quae variolas excipiunt, iis fouendis sit
aptus?

Ad hanc rem, eo melius definiendam, cadaue-
rum variolosorum nonnullorum sectiones praemit-
tit Cl. COTTUNNIUS. Ac primum legitur hic
aegri

*) Legi hac de re imprimis meretur praeter eos, quos
Cl. COTTUNNIUS collegit, diss. inaug. de sede
variolarum non in sola cute Auctore CASIMIR.
CHRIST. SCHMIDELIO Resp. *Friedric. Au-
gust. Lammers*, Erlang. 4. v. comm. nostr. primae
decad. supplem. IV. p. 694.

**) EIUSDEM de ischiade nervosa commentarius.
Vienn. 1770. 8. comm. nostr. Vol. hoc p. 125.

aegri adulti variolosi historia, qui, ob variolarum malignitatem ac symptomatum grauitatem, mortuus est conuulsionibus validissimis. Ad cadauer hoc aperiendum, quod tantam articulorum ostendebat flexibilitatem, quanta, in viuo corpore, aegre obseruatur, indeque summam solidorum laxitatem ac fluidorum resolutionem prodebat, non solum morbi grauitas, sed etiam casus ab alto, non diu ante eius mortem, Cl. COTTUNNIUM impulerunt.

p. 20. Integumenta tumebant ita, vt in oedemate, ac cuticula satis crassa erat, qua incisa, pinguedo ubique deprehendebatur. Pustulae ichore, puri, seu lymphae sublaeteae simili et pauco, erant impletae, ideoque eas variolas refert ad crystallinas. Inde facile et fieri potuisse Noster putat, vt, timore percusso aegro, ob ictum capitis, nullo autem modo, vti ex sectione patet, periculosum et letalem, hic ichor, in sanguinem resorptus, nervos petierit, atque conuulsionibus his mortiferis inseruiuerit. Id quod proficisci a timore, nec non a variolis crystallinis, cuius ichor inprimis ad resorbendum pronus, et, ad nervos male afficiendos, aptus cernitur, a Nostro affirmatur. Nec minus ab hoc retrogresso ichore deriuat Noster cadaueris flexibilitatem ac viscerum flacciditatem. Praeterea autem ne ullum quidem miasmatis variolosi, in internis corporis partibus, detexit vestigium.

p. 30. His addit, ex nonnullis adhuc aliis, quibus interfuit Cl. COTTUNNIUS, sectionibus cadauerum variolosorum, duo alia exempla, ex quibus pariter ac ex reliquis patet, variolas ibi solummodo sedere, vbi aer externus penetret, ideoque nec in ventriculo, nec in intestinis, nec in visceribus thoracis, ac abdominis variolas esse, etiamsi FERNELIUS, GUNTZ alique id asseruerint. In intestinis crassis quidem par-

paruulae rotundae glandulae apparebant, minime tamen variolae. In aliis rursus vaporem admodum calidum Noster animaduertit.

P. 45.

Ventris fluxus, in variolosis aegris saepe salutaris est, non raro autem hepatis inflammationem arguit. Quod si vero hoc est inflammatum, hypochondrium oportet intumescere atque dolere. Ac tum suadet Noster, vesicatorium latum ibi externe applicare, atque interne inflammationi obuiam ire. Internam gangraenam saepe numero moriuntur in morbis acutis ii, qui conuulsionibus post somnum subito corripiuntur, seu alienatione mentis laborant. Porro in gangraena extremitatum inferiorum, locus, a vesicatorio exulceratus, immunis erat a gangraena. Idcirco laudat Cl. COTURNIUS cantharidum vim, solida stimulantem, fluida resoluentem, viresque vitales sustentantem, in gangraenosis febribus ac viscerum inflammationibus, earumque utilitatem super sedem affectam, ad gangraenam arcendam, expendit. Porro Noster vesicatoria, per duos tresue dies suppurantia, nisi sponte exsiccant, arte sanat, et deinde, vulnere consolidato, nouum vesicatorium ibidem applicat. Ita ter applicauit, cum felicissimo euentu, vesicatoria, in pleuritici parte affecta.

P. 54.

Sequitur iam pueri variolosi, qui benignas quidem habebat variolas, nihilominus tamen a causa verminosa, conuulsionem producente, obiret, historia quarta, ex cuius sectione iterum, internas partes corporis non variolis obsessas fuisse, apparet. Ceterum pectoris cauitatem dum Noster disquirere, in pulmonibus ligamenta multa, morbosa, foliacea, quibus pleurae adnati essent pulmones, ac per quae parua vasa sanguifera e pleura in pulmones transire reperiēbat.

Inter

p. 66. Inter signa verminosa in variolosis, pressionem circa umbilicam Noster refert. Nam lumbrici tenuia intestina occupant. Porro pedum crurumque variolae, aut rariae, aut ferotinae, aut plane nullae, in verminosis conspiciuntur. Quod si vero accidat, ut verminosi laborent variolis, commendat Noster lac, ac aethiopem mineralem, quem Cl. Auctor, non solum ad vermes necandos, et expellendos, sed etiam ad variolas paruas, depressas, varieque impeditas expediendas, et ad malignas, in benignas mutandas, magno cum fructu adhibuit. Adscribit enim aethiopi Cl. COTTUNNIUS vim variolosi miasmatis corrigendi. „Vidi, inquit, nutritionem et complementum pustularum variolarum feliciter promouisse aethiopem. „ Qua occasione praeterea laudat aethiopis mineralis usum, in asthma humoralis, in tussi acriori, in diuturna rheumatica pectoris labe, in febribus lentis, obstructionibus glandularum mesentericarum, tuberosisque pulmonum affectibus.

p. 80. A mercurio, eiusque praeparatis, modicam in variolosis expectat Noster salivationem, eamque salutarem iudicat: Nec, uti alii sunt rati, mercurii ac potissimum aethiopis mineralis usum tam in initio, quam in progressu variolarum obesse putat. Ex negligentia adstantium aliquando factum est, ut una vice drachma una aethiopis mineralis sine ullo aegri incommodo, ac morbi variolosi perturbatione propinaretur, quem Noster, cum cortice Peruviano coniunctum, semper in variolis utilissimum deprehendit.

p. 87. Ex horum itaque cadauerum sectione omnino apparet, variolas internas corporis partes non occupare, sed solam externam superficiem cutaneam; posse vero inflammationes partium internarum, ut

vt pleuritidem et hepatitidem, superuenire variolis, quas cum variolis nullam alere coniunctionem, sed aliis ex causis proficisci, Noster arbitratur. Nam, secundum Nostri opinionem, facile fieri potest, vt duo miasmata morbosa simul, sine vnus alteriusue perturbatione, in corpore effectus suos prodant, nec vnum alteri officiat, aut profit. Pari modo non negat Cl. COTTUNNIUS, viscera apta esse quidem posse, ad variolas formandas ac fouendas, seque ipsum vesiculas paruas in hepate reperisse, quae hydatides erant; nunquam tamen veras variolas. Id quod etiam ex sexta variolosi adulti historia patet, in cuius cadauere praeterea intestinorum introsusceptionem quoque reperit, ac de eius origine vtiliter disputat.

His itaque probatis, variolarum venenum ad p. 121. cutem solam adspirat, et a locis vitalibus ac internis arceatur. Cui accedunt os, palatum, pharynx, larynx, nares et similia. Omnia itaque ea loca, quae variolae occupant, libero aeri exposita esse oportet. Quapropter non quaerit Noster hanc variolarum sedem in fabrica cutis, sed in liberi aeris accessu, et inde nata exsiccatione superficiei. Nam narium cauitates, ob muci affluxum, rarius pustulis variolosis obsessae, spectantur; rursus et oculus, ob lacrymalem humiditatem, a variolis liber est. Quae loca, si sicca essent, multo magis illis pustulis fouendis inferuient. Vidit tamen Noster palpebram inferiorem interne pustulatam. Porro haemorrhoides coecae variolis obsessae erant. Menstrua variolis accedentia mortem induxerunt, atque haemorrhagiae omaino eruptioni variolarum offecerunt.

Vbi itaque nulla cernitur humiditas, sed per- p. 134. ficcatio summa, ab aeris liberi accessu profecta, ibi variolae sedem figunt. Id quod experimenta declarant. Ne palpebrae variolis tententur, iuuat eas panno

panno humido, in eruptionis stadio, *mafacere*. Quapropter reiicit quoque Noster, et maximopere reprehendit balnea, eaque summe noxia, ac potius *omittenda*, quam *admittenda* iudicat, et eligit loca, quae aer perflat, humiditateque sunt destituta, ac tempestatem siccam, borealem, erumpentibus variolis *amicam*, humidam australem *inimicam* fuisse expertus est. Omnis enim humiditas impedit variolarum eruptionem. Contra humiditatem igitur, inter praesidia refert Cl. COTTUNNIUS omnia omnino, quae cutem refrigerant atque exsiccant, ut sunt tegumenta leuia, lectus puluinariaque non adeo mollia, quae perspirationem augment, liberi aeris accessus, in conclauius magnis siccisque, et id genus alia.

P. 147. Veris huius regiminis frigidi commodis monstratis ac ex DIMSDALIO aliisque probatis, expendit Noster, quousque hoc regimen tenendum sit. Aliud enim eruptionis stadium, aliud maturationis, aliud denique persiccationis exigit regimen. Quapropter humiditatem aliaque auxilia, ad tuenda loca, ne variolas capiant, inter eruptionis stadium solummodo concedit; dein veneno varioloso a sanguine segregato, et ad cutem translato, pustularum maturationis non est turbanda, sed fouenda. Id quod fieri putat Noster, libero sanguinis, ad tubercula cutanea, accessu, et vi vitae minime minuta. Atque tum hoc regimen vitandum est.

P. 151. Causa itaque, cur interiores corporis partes a variolis sint immunes, ponitur a Cl. COTTUNNIO in vapore, qui ubique interne exsudat, ac interiores corporis partes humectat. *) Cur autem persiccatio super-

*) v. eiusd. de ischiade nervosa, p. 50. comm. nostr. Vol. hoc p. 127.

superficie cutaneae, per aerem liberiores infer-
viat variolarum sedi, nullam se posse reddere ratio-
nem Noster fatetur.

His itaque praemissis, Auctores, qui variolas p. 157.
internarum corporis humani partium obseruarunt
ac affirmarunt, examinat, eorum errores detegit,
atque eos refutat tredecim his obseruationibus,
quas antea colligit Noster, indeque probat, non in
partibus internis pustulas variolosas efflorescere.
Deriuat hanc controuersiam primum a FERNELIO,
quem dein MEAD, BOERHAAVIUS, GUNTZ,
LIEUTAUD alique sunt secuti. Dum porro
Noster considerat Auctores, qui asseruerunt, fetus
in vtero variolas pati, eos refutat, ac demonstrat, hoc
plane non fieri posse, ob nimiam humiditatem, quam
ferre oportet fetus, innatantes liquoribus in vtero.

Iam vidit Noster, quis locus in ipsa cute esset, quem p. 202.
venenum variolosum sibi eligeret. Atque est illud,
vti Noster cum Cll. ASTRUCCIO et GUNTZIO
arbitratur, mucosum, cuti ac cuticulae intermedium,
corpus Malpighianum. Tumet enim, variola
formata, corpus reticulare MALPIGHII, crassum
fungosumque fit gelatinae ad instar, atque cuticula
immutata. Variolosi veneni natura atque indoles
quamquam latet, pluries tamen corripere posse ho-
minem variolis negat. Aluiductiones variolarum
eruptioni non officiant, ac, ob vim sedatiuam ac
anodynā salis Anglici, manult illud aliis laxantibus
praeferre, atque exhibuit hic cum felici successu.
In pulsu Noster reperit singularem frequentiam,
quae variolas annuntiaret. Per vrinae vias, sudo-
rem aluumque variolosa lues non potest expelli, sed
abscedere eam oportet in cute: Acetum aliter atque
Vol. XVIII. Pars III. Dd aliter

aliter temperatum conuulsis, aut ad conuulsiones pronis, expertus Noster est semper inimicum.

P. 235. Multum autem iuuant variolosos vesicatoria, quorum vim, a Nostro iam declaratam, non diu ante commemorauimus. Solet ea brachiis et cruribus applicare, ac laudat eorum vtilitatem magnam in omnibus stadiis variolarum. Pari modo ea quoque morbillorum ferociam moderantur, ac pectus praecipue in morbillis tuentur. Ad variolas eleuandas laudat fotum recens mactatorum animantium iteratum.

P. 245. Tres sunt, secundum Nostri sententiam, variolae febres, nimirum febris eruptionis, maturationis ac tandem persiccationis. Eruptionis febris, quo mitior est, eo tutior. Reliquae enim duae pendent ab hac prima, quae mitior reddi potest, si opus est, sanguinis missione, alui purgatione, libero regimine, et acidorum vsu.

P. 250. Variolarum constituit duo genera, atque dispefcuit variolas in vmbilicatas, et vesiculares, quarum icones quoque adiecit, et octo figuris habitum interio-rem et exteriorum ab origine ad persiccationem ostendit. *Vmbilicatae sunt, quae ab ipsis initiis, cum sunt aciculae assimiles, verticem habent retusum et veluti decurtatum, atque lenticulae propiores sunt, quam coni figurae, uti pleraeque solent, non variolosi generis pustulae.* Dein ad lenticulae magnitudinem accedunt variolae, ad quarum turgescientiam, plenitudinem, ac viuum colorem, Noster magis respicit, quam ad magnitudinem, quae saepenumero variat. Hae vmbilicatae a Nostro idcirco nominantur, quoniam vmbilicum, siue foueolam in centro habent. Quod si itaque vmbilicatae degenerent, in quatuor species mutari eas vidit Noster, in residues nimirum siue gangraenosas, in corruptorias, crySTALLINAS, et in verrucosas. CrySTALLINAE summam produnt malignita-

nitatem, inde iis laborantes iecur et lienem gangraenosum in cadaueribus monstrarunt, nec non gangraenosos pulmones. Alterum genus variolarum cernitur in vesicularibus, quae vmbilico carent, acrioris sunt indolis, quam vmbilicatae, ac quibus non raro petechiae sese iungunt. Earum autem degenerum vnam solummodo speciem Noster vidit, purpuraceam scilicet, qua tandem violaceae ac nigrae fiunt variolae.

Ad benignas igitur variolas pertinet, vt ambitus earum eleuatus, circuli forma, circa vmbilicum in purulentum abscessum mutetur. Atque has appellat Noster naturales. Quapropter purpuraceas, gangraenosas, verrucosas crystallinasque non ad eas refert, sed ab alterius morbi, aut veneni consortio, in corpore affecto latente, deriuat. Inflammatione enim perfecta, in benignis vmbilicus eleuatur, planior ac plenior fit. Dein circa eum albidus annulus apparet. Putat namque Cl. Auctor, pustularum variolosarum suppurationem incipere a vertice, et ad pustulae basin sensim sensimque descendere. Benignas porro variolas nec cicatricem, nec foueam relinquere oportet. Etenim pus variolosum bonum cutem tuetur, pruritusque, a bono pure ortum, indicare putat variolas aperiri. Id quod tum aegris quoque concedit. Tandem Noster et inter obscuras refert res, cur eueniat, vt mater, variolas iam passa, fetum edat variolis obnoxium, atque vt quis semel variolistan-
tum laboret, nec pluries.

Haecenus naturalem variolarum sedem ad cutem
extimam pertinere, et pustularum fabricam extra
vias sanguinis elaborari, h. e. extra animal esse
Noster ostendit, eumque medicum optimum prae-
dicat, qui a vitalibus organis citissime variolas ex-
pellat.

pellat. Atque fieri hoc putat Cl. COTTUNNIUS, impedimentis, quae ex superioribus patent, potius sublatis, quam remediis. His enim sublatis, curat se ipsum variolosus morbus.

III.

Traité des accouchemens en faveur des élèves;
dans lequel sont traitées les maladies des
femmes grosses et accouchées, et celles
des petits enfans : Par M. F. A. DELEURYE,
Membre de l' Acad. roy. de chir. Conseil-
ler-Chirurgien ord. du Roi en son Châ-
teler. à Paris chez M. Lambert et P. F.
Didot 1770. 8. 1 Alpb. 6 pl.

i. e.

**Tractatus de arte obstetricia, in vsum discipulo-
rum conscriptus, in quo etiam de morbis
gravidarum, puerperarum, et infantum
agitur. Auctore F. A. DELEURYE.**

Systematicum hoc artis obstetriciae compendium
praecipuas artis obstetriciae regulas complecti-
tur, a celeberrimis nostri aevi huius artis magistris
propositas, quae Auctor Cl. in ordinem satis com-
modum redegit, variasque passim annotationes ad-
didit, quarum nonnullas speciminis loco hic ad-
duxisse sufficiet. In introductione breuiter artis ob-
stetriciae fata enarrat, nimium Gallis tribuens, ad
quos fere omnia, ad exteros vero parum vel nihil re-
fert. Sic enim v. c. forcipis inuentionem breuissime
tantum indicat cet.

In duas vero partes totum hoc systema diuisum est, in quarum priore de partibus, generationi inferuientibus, grauiditate et morbis grauidarum agit. In posteriore autem de partu naturali et praeternaturali, atque puerperarum et infantum morbis differit. Cartilagine, quibus ossium pubis symphysis fit, in omni partu diduci, contra Cl. SMELLIUM defendit, qui hoc in praeternaturali tantum fieri asseribat. Fit autem haec dilatatio ope humoris serosi, qui in telam cellulosam cartilaginum, vi vteri turgidi vasa comprimantis, effunditur. Carunculae myrtiformes in feminis, quae saepius pepererunt, sensim delentur. Antagonismum inter fundum et orificium vteri, a Cl. LEURETO propositum, nec non ligamenta vteri rotunda posteriora, quae nonnulli ex recentioribus Gallis describunt, assumit. Idem hoc quoque de situ capitis fetus, et descensu eius in partu, ad mentem Cl. OULDI, valet. Peculiari capite Cl. Auctor modum exponit, quo puellae gibbosae, num fetus gestando pariendoque aptae sint, examinari possint, sine explorationis proprie sic dictae ope. In grauiditate diiudicanda minime exploratio tantum instituenda est per digitum in vaginam immissum; cum nec ex loco, quem collum vteri occupat, nec ex longitudine eius, nec ex aperto vel clauso eius statu, nec ex altitudine vteri in pelui, nec ex pondere cet. de grauiditate certum ferri iudicium possit. Plurima enim haec signa incerta et fallacia sunt. Hinc aliam methodum Cl. Auctor commendat, qua vero tertio tantum grauiditatis mense uti possumus. In hac femina in dorso cubante, digitum in vaginam eius immittit, et orificio reperto, parti posteriori, seu corpori vteri digitum fortiter apprimit, alteram vero manum regioni hypogastricae imponit, et ita, vtero sursum pressio impetum vteri grauidi volae manus, hypogastrio in

p. 8.

p. 19.

p. 28.

p. 32.

p. 36.

p. 38.

p. 65.

- p. 89.** cumbentis, ne perſentifcit. Circa nutritionem fetus ita ſentit, vt doceat, illum modo triplici, per funiculum, per os, et per inhalationem cutaneam nutriri; nullum verum circulum humorum inter vterum et placentam exiſtere, ſed placentam ſanguinem ſpongiae in modum ſugere, atque ex cellulis eius per venas funiculi hunc ſanguinem reſorberi. Qui vero per arterias funiculi ad placentam iterum deſertur ſanguis, non ad matrem redit, ſed nouam in placenta praeparationem ſubit. Venaſectionem, quam ſine villo fere diſcrimine in grauidis inſtituere ſolent, ſi nulla neceſſitas vrgeat, reiicit. Quae circa finem grauiditatis fit, partum quidem accelerat, ſed felici euentu, cum partus, qui ante finem noni menſis contigit, felicior ſit eo, qui poſt periodum partus naturalem fieri ſolet.
- p. 208.** In verſione vnicum pedem tantum attrahit, neque alterum quaerit, niſi obſtaculo ex eius retentione nato; brachia autem ſemper ſoluit, niſi in eo caſu, vbi fetus paruus, abortiuus vel putredine affectus eſt. Facies fetus in verſione abſoluenda, non verſus os ſacrum matris, ſed verſus os ilium eiſdem conuertenda eſt. In vniverſum laudandus
- p. 226.** eſt Cl. Auſtor ex eo, quod neglectis, ſubtilioribus illis diſtinctionibus ſitus peruerſi, quae tirones confundunt praecipuas tantum regulas, quae, tum in omni verſione, tum in variis ſpeciebus ſitus peruerſi
- p. 230.** obſeruandae ſunt, proponat. Si, vno brachio prolapſo, non in vterum penetrare poteſt Cl. Auſtor, alterum brachium quoque in vaginam trahit, quo artificio vt plurimum ſitus fetus ita mutatur, vt nunc facilior aditus manui pateat. Ea partus ſpecies, qua facies fetus orificium vteri reſpicit, non mala iudicanda eſt, ſi modo facies non obliquum ſitum habeat, cum plurimi eiſmodi partus naturae

tantum ope terminentur. In situ vero faciei, aut p. 238.
capitis obliquo, ubi dimidia tantum faciei, vel 240.
anterior colli pars orificio obuertitur, statim versio
institui debet, cum capitis in rectum situm directio,
quam multi commendant, vix vnquam fieri possit.
Si ex capite incuneato occiput fetus ita se offert, p. 246.
vt pars eius inferior os sacrum, superior os pubis
respiciat, femina genubus et cubitis innixa, forceps
a posteriori eius parte introduci debet. Hac enim
cautione adhibita, instrumentum hoc caput fetus
melius comprehendit, et perinaei ruptura euitatur.
Capite abrupto, ad eius extractionem forcipe p. 250.
Auctor Cl. vtitur, et vnco infixo caput figit, quo
forcipem applicare possit; eandem quoque, si in ver-
sione caput retineatur, adhibere iubet. Si placenta p. 279.
in abortu remanet, et iniectiones adhibentur, eas
ita dirigendae sunt, vt in ipsum vterum, nec in va-
ginam tantum penetrent. Nimis vniuersalem vsum p. 306.
arcani duplicati, quod ad metastasin lacteam prae-
cauendam in omnibus fere puerperis, sine vilo discri-
mine, in Gallia adhibent, Cl. DELEURYE taxat. Dolo- p. 342.
res post partum non semper, vt Cl. LEURETVS
asserit, a frustulis sanguinis coagulati, sed ex ipsa
vteri dilatati contractione oriuntur. De morbis, exp. 354.
metastasi lactis (*depôts laiteux*) oriundis, fusius hic
Cl. Auctor ex Cl. PUZOS, LEURETI aliorumque
observationibus explicat. Febrem puerperarum
miliarem in symptomaticam et idiopathicam distin- p. 368.
guit. In priori casu eruptio exanthematis morbum
soluit, et benignissima est. Atrophia infantum, p. 412.
quae ab obstructione viscerum (qui morbus Gallis
carreau dicitur) et glandularum mesenterii (*chartre*)
oritur, arhachitide distinguendus est. Commendat
in atrophia Cl. Auctor decoctum scrophulariae,
vsum internum saponis, et ipecacuanhae in refra-
cta dosi. Adhibuit quoque in fine morbi p. 413.

oleum lini interne felici cum successu. In rhachitide lac noxium est. Rubia vero tinctorum, ipecacuanha, purgantia amara, balnea frigida cet. omnem curationem absoluunt.

IV.

An enquiry into the nature, rise, and progress of the fevers most common in London, as they have succeeded each other in the different seasons for the last twenty years. With some observations on the best method of treating them. By WILLIAM GRANT, M. D. London: Printed for T. Cadell. 1771. 8. mai pagg. 463. cum introductione pagg. 15.

i. e.

Disquisitio naturae, originis ac progressus febrium, quae Londini frequentissimae sunt, prout in diuersis temporibus annorum viginti nuperrimorum se inuicem exceperunt. Accedunt obseruationes quaedam super optima eas tractandi methodo. Auctore GUILIELMO GRANT, M. D.

Postquam in introductione Cl. Auctor necessitatem attendendi ad influxum, quem variae tempestates aerisque vicissitudines in morbos habent, demonstrauit, variasque inde cautelas, in praxi obseruandas, collegit, primo loco *de febribus intermittentibus* exponit. Ampla satis ea est tractatio, ex qua quae-

quaedam potiora momenta num breuiter tradere queamus, nunc dispiciendum est.

Febres istae fere epidemicae sunt, insigniter tamen pro anni tempore climatisque diuersitate variant, ad quae accedunt diuersus corporum habitus et variae causae, ex rerum non naturalium varietate pendentes. Exacte notat signa, quibus febris intermittens anomala (*unformed ague*) a febribus aliis continuis ac remittentibus discernitur. Multum differt febris nostra vernalis, ab auctumnali: prior facile in continuam, auctumnalis contra remittens facile in intermittentem transit, prout vel frigus hibernum calore intensiori, vel calor aestiuus frigore acriori excipitur: quare mirum non est, morbos auctumnales minus exitiosos esse vernalibus, quod mortuorum numerus Cl. Auctorem docuit. Auctumnales igitur morbi, quo propius ad ver, et vernaes, quo propius ad iulium accedunt, eo facilius curantur. Auctumnalium morborum sedes fere est in primis viis, vernalium contra in dispositione humorum putrida, quae saepe cardiacorum ipsiusque adeo corticis vsum non admittit. Febres auctumnales in australibus Europae regionibus rariores sunt vernalibus, neque sanguinis missio et purgantium vsus, aduersus has tam efficacia remedia, in borealibus aequae proficua censenda sunt.

Sequitur descriptio decursus paroxysmi febris tertianae, eaque accuratissima: sedimentum lateritium urinae in ea auctumnali saepius obseruauit Noster, numquam in vernali. Crisin eam demum completam dicit, quae, omnibus colatoriis liberis redditis, contingat, cum febris sit vniuersalis spasmus et constrictio. Differentiam febris intermittens exquisitae simplicis, et extensae seu productae: item febris hemitritaeae et duplicatae exponit: vltima in Belgio frequens est, non aequae

p. 1.

p. 3.

p. 6.

p. 7.

p. 9.

p. 10.

p. 12.

p. 15.

- Londini, et a quotidianis distinguendae sunt febres**
- p. 16.** hecticae, quarum tres species adducit, nempe communem Anglorum, iunioribus tempore veris infestam: eam, quae a magnis euacuationibus, et eam, quae a resorpto pure, vel post febres inflammatorias oritur.
- p. 17.** Febris intermittens auctumnalis, diutius subsistens, periculosa est; neque tamen minus consultum putandum, febres istas intempestive reprimere. Fufius nunc, de causis febrium istarum, exponit, et plurimum, uti iam superius, aeris constitutioni tribuit: haec tamen aequae, ac symptomatum explanationem, repetere breuitas nos prohibet.
- p. 32.** In intermittentibus sudorem copiosum euacuationem optimam efficere, et hac, liquoribus tenuioribus copiosius haustis, adiuta, omnem dyscrasiam sanguinis, ipsumque adeo venereum contagium, tolli existimat.
- p. 36.** Succedit disquisitio diuersae rationis paroxysmorum, quam vero itidem transire cogimur, quo aliqua ad prognosin spectantia adducendi locus super-
- p. 38.** sit. In febribus anomalis saepius peccat medicus nimium, quam nihil agendo: expectandum ergo est, ad quam indolem morbus se inclinet. Inter
- p. 40.** regulares tertiana saluberrima est, et medium tenet inter quartanas auctumnales, et quotidianas vernales. In curatione notari oportet, febrem anoma-
- p. 41.** lam adhuc, neque typos regulares seruantem, vix umquam esse simplicem, sed plerumque cum alio quodam fomite morbofo coniunctam, v. c. vernalem, ex dispositione inflammatoria sanguinis et synocho non putri; auctumnalem contra, ex febre biliosa,
- p. 43.** seu atrabiliaria et intermittente oriri. Iterum de praepostera repressione febrium intermittantium agit Noster, et, ad eas reuocandas, vna cum euacuatione primarum viarum extractum fuliginis commendat.
- p. 46.** Ex altera vero parte saepius proficuum, imo necessarium

sarium est, roborantibus vti, quum solida nimis relaxata sunt, aut debilitas visceris alicuius subest. Praeclara omnino et egregia sunt monita, quae de curandis his febribus proponuntur. Quotidianam veram in auctumno numquam vidit Cl. Auctor : quae in hoc anni tempus incidunt febres, in principio plerumque duplicatae sunt, cum tertianae, tum quartanae: sed multum interest scire, ad quamnam harum specierum referri debeant. Copiose ergo et exacte differentiae inter quartanam et tertianam recensentur. Generatim frigus in illa vehementius est, quam in hac: praesertim rigoris maior gradus signum characteristicum constituit, spasmo in quouis musculo, et rheumatismo in quouis articulo similis. Ex vtraque hac febris specie, inter se collatis, concludit Cl. Auctor, febrem tertianam caeteris paribus, vt inflammatoriam; quartanam contra vt nervosam, tractandam esse. Inde rursus transitus fit, ad veram specificam vim febrifugam medicamenti huius vel illius, in dubium vocandam. Cephalalgia, symptoma febrium auctumnalium, potissimum duplicatarum, vel spastica est, sub horrore; vel inflammatoria, sub calore accedens. Ultima venaesectione indiget, quae tum etiam saepe duplicatam febrem in simplicem vertit. Strangulatio, sub horrore, solo vesicatorio tollitur. Reliqua febrium curatio, admodum prolixè hic enarrata, penitus ad mentem SYDENHAMII directa est.

p. 54.

p. 55.

p. 56.

p. 58.

p. 63.

Omnibus consideratis, quae de viribus corticis Peruviani dici possunt, vero similis est, illum effectus febris, infringere, quam causam eius remove. Valentius ac citius eodem, in quartanis, quam in reliquis febribus, vtendum est, quia illae remediis aliis obsurdescere fere solent, neque umquam salubres, vti tertianae, dici possunt: et si quoque a

p. 71.

p. 73.

cor-

- corticis vfu obstructions exortas videret Cl.
- P. 75. Auctor, semper tamen eas ope mixturae deobstruentis SWIETENII ex oxymelite scillitico, salibus mediis adiuncto, et superhausti decocti radicum graminis et taraxaci cum melle, resoluit, febre intertitanam mutata, et tunc suo modo curata. Sed caute monet, nonnisi optimae notae corticem in vsum vocari oportere. Postquam amplum locum, super modis, hoc remedium eiusque praeparata exhibendi, ex Cl. ALSTON transcripsit, tandem specifi cuiusdam, sibi communicati, ad febres intermit-
- P. 86. tentes regulares meminit, nempe aranei maioris conquassati, et cum gelatina simplici in bolum formati, post paroxysmum sumendi, et octava quaque hora, donec novus paroxysmus expectetur, repetendi: quod remedium numquam sefellisse traditum est, et plerumque tribus dosibus, numquam ultra sex, febrem profligasse.
- P. 88. 2) *De constitutione inflammatoria.* Sanguis in hac, ex vena emissus, crustam, non a causis externis induit, sed haec, ab ipsa textura sanguinis, certum gradum adeptus, vna cum accedente gradu quodam
- P. 90. motus sanguinis in vasis, oritur. Differentia quoque, inter varias qualitates sanguinis, tactu detegi potest. Sanguis phlogisticus admodum elasticus
- P. 91. est, et magnae extensionis capax: vnde saepe iteratae vnae sectiones turgescientiam eius vix satis cohibent. Duplicis generis inflammationes ponit Cl.
- P. 92. Auctor, nimirum simplices, quae in corpore plethorico, ceteroquin sano: et complicatas, quae in eodem, iam morbo quodam affecto, eueniunt, qui
- P. 101. tamen, vel a contagio externo cum corpore communicato, vel a deprauato statu fluidorum corporis ipsius oriri potest.

Nunc

Nunc paucis de differentia causi inflammatorii p. 103.
 et biliosi praemissis, veram notionem methodi antiphlogisticae Cl. Auctor exhibet, et eos arguit, qui
 medicamenta antiseptica, loco antiphlogisticorum
 in usum ducunt: siquidem vel acida mineralia aliena p. 105.
 esse euincit, multo magis corticem ac alia adstringentia, refrigerantia. Cum febris iam eo usque deducta fuit, ut lentoris phlogistici copia generata sit, p. 107.
 numquam Cl. Auctor perfectam crisin observauit, quam non primo sensus frigoris alicuius, postmodum incrementum caloris, ac deinde signa coctionis, in hoc vel illo colatorio antecesserint. Rursus de
 noxiis effectibus corticis Peruuiani, sub ingressu signorum coctionis exhibiti. Cum depositionem puris in loco minus apto timemus, resolutio venae-
 sectione, euacuantibus, diaeta tenui, cet. omni modo p. 108.
 tentanda est; cum vero nihilominus pus in hoc illo-
 ve loco colligitur. natura non turbanda, sed simulac
 excretionem molitur, in eadem sustentanda ac iuvanda: inde venae-
 sectionis et antiphlogisticorum limites constituendi. Ad febres inflammatorias compositas tractandas, magis prodest nutrimenti paulo
 largior quantitas, simulac periodus suppuratoria p. 111.
 incipiat, quam medicamenta stimulantia, quibus nonnisi tunc, quando natura torpescere videtur, locus est: imo ne cortici quidem Peruuiano Noster
 fidit.

3) *De constitutione catarrhali.* Haec, ex obser- p. 117.
 uationibus plurium annorum, ab Auctore nostro factis, versus finem ianuarii constitutionem inflammatoriam excipit, et sub quadruplici morborum specie apparet: nimirum tussis, rheumatismi, erysipelatis, ac dysenteriae. Causae, quae hos morbos Anglis perniciosiores reddunt, quam aliis populis, in subitis frigoris et caloris vicissitudinibus, vernali
 humi-

- humiditate, et abusu victus animalis, fermentatique
P. 119. potus quaerendae sunt. In eorum curatione, ad gradum inflammationis, et statum solidorum et fluidorum respici oportet, hisque rite consideratis, mendendi methodum accommodari.
- P. 128.** Iuniores semel hunc morbum passi, fere semper, redeunte vere, ab eodem rursus afficiuntur, nisi per auctumnum et hyemem, remediis roborantibus, et antisepticis idem praeuertatur, aut, quod optimum est, febre intermittente rite tractata, fomes eius eradicetur: alias recursus hic usque ad vigesimum quintum aetatis annum durare solet. Febris autem intermittens, intempestive suppressa, phthisin pulmonalem inducit, quod exemplo maxime notabili, prolixissime enarrato, Cl. Auctor confirmat. Tu-
- P. 144.** tissimum remedium, ad praecauendas istas recidivas, in itinere in Americam inuenit, ubi eiusmodi aegros commorari oportet, donec vigesimum quintum aetatis annum superauerint. Tandem de auxiliis,
- P. 145.** quibus ii ipsi per tempus aestiuum iuuandi sunt, et in acquirendo robore firmandi, disserit.
- P. 148.** 4) *De syncho non putri.* Copiosa et prolixa comparatione sententiarum, ex scriptoribus antiquis et recentioribus instituta, apparet, hanc febrem eandem esse cum humorali, seu nervosa nostri aevi
- P. 165.** auctorum. Lentorem morbosum humorum, hanc febrem producentem, non in intestinis ipsis ab indigestione natum putat Noster; sed potius pituitam excrementitiam arbitratur, ex sanguine separatam,
- P. 166.** et illuc delatam, quae forte, durante vere, non satis euacuata, a natura versus glandulas faucium, et oesophagi, muco secernendo dicatas, determinetur, quum eundem morbum phlegmaticis corporibus sollemnissimum esse, et euacuationibus prophylacticis, quibus Angli uti solent, saepe verti con-

constet. Praecipuum auxilium in vomitu et purgatione aluina positum est; quibus administratis, sudores critici, quos levis frigoris sensus praecedit, p. 174. sequuntur: euacuantia vero neglecta, febrem prolongant, et anomalam reddunt, et si illorum loco medicamenta calida adhibentur, symptomata febris miliaris, petechialis et putridae; sin autem methodo antiphlogisticae iusto diutius inhaeretur, signa debilitatis vniuersalis, morbum aegre superaturae, sequuntur. Optimum est, rite purgatis primis p. 177. viis, ab omni medicina desistere, et, quod superest febris, naturae soli relinquere. Fusio rem horum omnium pertractationem, cui praeter historias morborum, multa quoque praeter ordinem v. c. de abusu medicamentorum calidorum, potissimum chemica arte paratorum, de venae sectione euacuantibus praemittenda, de vera notione virtutis cardiacae, in victu et medicamentis, de febre miliari potissimum puerperarum, immixta sunt, nunc omittimus.

Quam diu, remittente febris violentia, signa p. 207. coctionis in vrina non apparent, neque antiphlogisticum regimen, neque purgantium, neque corticis usum aegri commode ferunt: vltimum praesertim medicamentum non, nisi in insigni debilitate, non pro scopo febrem fugandi, sed tamquam cardiacum exhiberi debet. Rursus observationes quaedam de febribus intermittentibus vernalibus. Hemicrania frequentior est in hoc anni tempore, quam in reliquis: quodammodo ad indolem synochi non putris p. 212. accedit, et vomitorio adhibito, typum vere intermittentis morbi assumit; febris nonnisi symptomatice eam comitatur aequae, ac inflammatio, et aucta sensibilitas oculorum: venae sectione, sub principium morbi administrata, tempore verno proficua est, autumnali inutilis; vomitoria morbum mitigant, purgantia exasperant: in autumno infusum florum cha-

chamaemeli cum elixirio vitrioli: in vere contra cortex Peruvianus morbum leuat, vtrumque tamen remediorum genus in opposito anni tempore noxium est. Hirudinum et vesicatoriorum vsus parcus est: liquorum fermentatorum noxius. Diaeta tenuis vegetabilis, et electuarium ex radice valerianae sylvestris, cortice Peruviano, theriaca, sale absinthii, rheo, syrupo croci, pro re nata variandum, maximam vtilitatem exferunt.

P. 222. 5) *De constitutione putrida.* Humorem flauum, in sanguine praesentem, et bilem, ex eo secernendam, praebentem supponit Cl. Auctor, quem succum biliarium dicit, et ex eo succi atrabiliarii, sique hic ad intestina deferatur, humoris melancholici notionem declarat: humorem istum quauis aestate et autumnus copiosorem generari, ob varias causas in victu et potu potissimum, et prodere se vrina intensius flauescens coloris, halitu fetido, cet. et inde originem morborum, quos nunc vberius pertractat, repeti oportere.

P. 228. 6) *De syncho putri.* Primo de notione putredinis in corpore viuo, apud veteres vsitata, disseritur, et Cl. SYDENHAMI HUXHAMIQUE doctrina

P. 243. cum istis comparatur: postmodum varios putredinis gradus, a diuersa conditione fluidorum induci ostenditur, simulque de acrimoniis varii generis, inprimis de alcalina, sermo fit. Inter scorbutum, qui

P. 253. in mari, et eum, qui in terra continente grassatur, eam differentiam ponit Noster, quod in vtrius quidem sanguis dissolutus adsit, sed in illo, a commistione putridi; cum acrimonia salina, in hoc au-

P. 255. tem, cum rancida. Mercurium et regulinam partem antimonii sanguini etiam quemdam putredinis gradum conciliare putat. Disquirat porro causas, cur

cur morbi putridi Londini nunc neque adeo frequentes, nec violenti sint, quam olim. p. 257.

Prima periodus constitutionis putridae, maio et junio se manifestans fere a peruerse tractata synocha non putri priorum mensium oritur: SYDEN- p. 259.
HAMII huic periodo generatim nomen febris variolosae imposuit, licet non semper variolae eidem iunctae sint. Varia curationis exempla Cl. Auctor p. 263.

adducit, et cum SYDENHAMII obseruatis comparat. Signum pathognomonicum huius morbi, in dolore ad scrobiculum cordis adeo exquisito, vt tactum non ferat, ponit. Venaesectio et vomitoria, protinus administrata, ptisanæ acidulae, fructus horaei, serum lactis, mel cet. hisque interposita laxantia, ex manna et tartaro solubili, curationem absoluunt. Putrida istius morbi indoles, adeo contraria est acidis, vt nonnumquam acidam acrimoniam in corpore praedominantem inuertisse ac sustulisse, obseruata sit.

Secundum stadium constitutionis putridae sistit p. 275.
colica biliosa SYDENHAMII: haec non adeo venaesectionibus, quam acidorum vsu indiget: opiatas non, nisi post debitas euacuationes, vtendum esse, serio monet Auctor noster. De aliis colicae speciebus, hysterica seu spasmodica, pictonum, demoniensi, flatulenta, cet. et de signis earum diagnosticiis, curandique modo fuse disserit, praecipue quod vsum opii spectat.

Tertium stadium dysenteria putrida constituit, p. 288.
vel simplex, vel cum febre. Vomitorio in hoc morbo tunc demum Auctor noster vtitur, quum de- p. 291.
iectiones serosae, nec adeo multum leuantes, bilis effluxum impeditum esse monstrant; in genere illud magis septembre et octobre, quam iulio necessarium putat, quod in hoc bilis nondum adeo crassa sit, et a maturis tunc temporis fructibus horaeis facilius resoluatur. Vt in omnibus morbis tractandis

- SYDENHAMII vestigia præmit : sic etiam in hoc,
 p. 295. omnia experientia confirmata se vidisse, asserit, quæ
 ille de eo tradiderit. Fræquenter dysenteriae
 aphthæ superueniunt, magisque, quam aliis morbis,
 quarum communissima caussa, in neglectis ab initio
 morbi purgantibus, aut intempestiuo usu opii et ad-
 stringentium poni debet.
- p. 304. Quartum stadium cholera morbus efficit.
 Opium in ea tunc denuum exhibendum est, quum
 materia morbosa potu diluente et clysteribus, vel
 penitus, vel maximam partem eliminata fuit: neque
 eo opus est, ubi vomitus per se cessauit, licet alui
 profluuium adhuc subsistat. In America spasnum
 vniuersalem, cum hoc morbo coniunctum, saepe
 miram quantitatem opii requirere referunt. Mo-
 nita quaedam generalia, et annotata in varios erro-
 res, in curandis his morbis commissos, huius tracta-
 tionis finem faciunt.
- p. 321. 7) *De constitutione biliosa.* Origo eius in augu-
 stam incidit, et transitus ex constitutione putrida fit
 p. 327. per choleram, de qua iam dictum est. SYDENHA-
 MII descriptionem febris biliosæ repetit, suisque
 annotationibus illustrat Cl. Auctor. Quum corpus
 tenerioris habitus est, fluidis tenuibus et acribus,
 p. 340. solidisque laxis, corticis usus conducit, qui in sub-
 iectis aliis robustioribus, ubi debilitas a violentiori-
 bus euacuationibus, et defectu diaetae consuetæ in-
 ducitur, non adeo conuenit. Sudor profusus utilis
 p. 341. non est, nisi materia biliosa prius cocta, et maxi-
 mam partem expulsa; purgantia autem vel ante
 signa verae coctionis adhibenda sunt. modo prius
 sanguinis missione circulus eius liberior redditus
 p. 342. fuerit. De differentia inter febrem biliosam sim-
 plicem, inflammatoriam, et inflammatorio peri-
 pneumonicam, ab anni tempore, ventorumque varie.

rietate pendentem, et de curatione, singulo morbo accommodanda. Pulsus, paruus licet, si corpus iunius et valde plethoricum fuerit, venae sectionem p. 343.

tamen requirit, qua oppressio leuatur, eiusque effectus vel sub ipsa operatione, sese exferit. Vescicatoria in principio febrium omnium, maxime autem putridarum et biliosarum, aliena sunt, quia p. 344.

inflammationem augent, humores acriores reddunt, procliuitatem in sudores symptomaticos promouent, et excretionem aluinam impediunt. Alia res est, cum febris decrescit, et tussis sicca nec sanguinis missioni, nec euacuantibus repetitis cedit. Sic p. 345.

etiam opiatas non nisi in declinante morbo, cum diaphoresis requiritur, vtendum est. Catameniorum eruptionem, solito citiorem, in hoc morbo non p. 347.

timet Noster, sed pro signo coctionis cognoscit, et saepe criticam fuisse obseruauit.

Debilitatem neruofam, quae post praegressas p. 350.

euacuationes cardiaca exigit, melius parco vino, vel aliis potus fermentati generibus, quam opio sustulit. Acidis mineralibus non nisi tunc vtitur, quum p. 351.

signa sanguinis dissoluti, seu petechiae adsunt: de reliquo acida vegetabilia, saponacea semper praefert. Cortex non, vt febrifugum, sed vt tonicum p. 353.

adhiberi debet, nisi febris biliosa in intermittentem transeat: hoc enim accidere solet, nisi eadem per p. 358.

gradus imminuatur, et nunc vndecimo die, nunc prius, nunc decimo quarto, et tunc febrem auctum-

nalem intermittentem anomalam sistit, duplicatam, vel tertianam, vel quartanam. Quum in febre bi-

liosâ, post longas et frequentes purgationes cutis p. 360.

admodum dura, et sicca redditur, extremitates aqua calida lauandae, et postmodum, ad mentem veterum,

oleo inungendae sunt. Opiata in parciore dosi ves-

peri danda sunt, cum febris longius durauerit, et aeger euacuationibus et diaeta tenui multum exhau-

stus est : neque tunc purgante opus est, nisi
vrina cum sedimento est, et tunc rheum sufficit.

P. 362. Pauca demum de erysipelate auctumnali addun-
tur, a vernali distincto, quod magis flauī coloris
est, sanguinis missionem non adeo facile fert; sed
e contrario melius purgantibus cedit, iisque post-
habitis, facile in gangraenam transit, et, post tertiam
ab eruptione diem, eandem curandi methodum,
quam febris biliosa exigit.

P. 364. 8) *De constitutione atrabiliaria.* Hanc ad men-
tem veterum Cl. Auctor, lentori bilioso auctumnali,
versus hyemem tenaciori reddito, et obscuriorem
adepto colorem, adscribit. Constitutionem hanc
in duas partes diuidit; nempe in morbum hypo-
chondriacum, et hystericum, cum materia, seu me-
lancholiam veterum; et peripneumoniam notham

P. 367. SYDENHAMII. Ille corporibus strictioribus,
haec laxioribus frequentior esse solet. Arthritis et
haemorrhoides, hoc anni tempore magis, quam
reliquis solemnes, vtrique morbo se adiungunt, et
curationem eius adiuuant: post superatum paroxys-
mum vltimorum horum morborum, exhibitum
purgans crebro feces piceas educit, pariter ac
cum morbus hypochondriacus mitescere incipit:
facile etiam ex priorum genere in morbum alterius
transit v. c. peripneumonia notha in arthritidem
vagam cet. et vice versa. Morbus autem hypo-

P. 370. chondriacus, et hystericus cum materia, caute di-
stingui debent ab eo, qui sine materia est, et fere a
vitio cerebri neruorumque proficiscitur; ne, caus-
farum scrutinio neglecto, neruina adhibeamus, vbi
deobstruentibus vtendum erat. Inde varia illius
morbi stadia vsque ad delirium chronicum descri-
buntur, causaeque mutationum harum indicantur.

P. 377. Optima curatio morbi, a superueniente febre inter-
mit-

mittente, expectanda est. Morbo hypochondriaco p. 379.
 sublato viso, saepe colica biliosa, imo cholera ipsa,
 licet mitior, accidit, diutius tamen durans, et cre-
 bro recurrens : quae tantum abest, ut antispasmodi-
 cis et antihysteris cedat, ut potius iis exasperetur.
 In quouis morbo atrabiliario primum momentum
 curationis in diaeta positum est: euacuato humore
 morbofo, balnea frigida, ex aqua marina, imo inter-
 nus quoque eius vsus conducunt, quae etiam erup-
 tiones criticas, quas interdum natura per cutim
 molitur, iuuant. Curatio autem quaecumque diu-
 turna est, numquam minor quadraginta diebus, p. 382.
 et interdum super vigesimum primum mensem ex-
 tendenda. In transitu diaeta eorum, qui in ecclesia
 romana vitae monasticae se dedunt, aequae, ac mo- p. 384.
 nachorum inter Turcas, ad praecauendos morbos
 atrabiliaris, et procurandam longaeuitatem aptissi-
 ma, laudatur. Curationis momenta eo redeunt:
 si plethora adest, venaesectio commoda est; si p. 385.
 materia in ventriculo turget, vomitus aequae ac in
 febre biliosa ciendus; si in canali intestinorum,
 apozema purgans per vices ingerendum; diaeta
 opus est vegetabili, saponacea, resolvente, prorsus
 exulantibus victu animali, potu fermentato, acidis
 austeris; quouis mane tartarus tartarifatus, ad di-
 midiam vnciam in aqua rosarum solutus, addita
 conuenienti dosi mannae, ut alius bis soluatur, ex-
 hibendus; vel si flatus vrgeant, aquae rosarum
 aqua menthae substituatur, et progressu temporis,
 loco mannae mel addatur; exercitium, viribus cor-
 poris adaequatum, sed semper per gradus augen-
 dum, quotidie suscipiatur, et demum, curatione ex
 voto succedente, aquae cuiusdam mineralis, qualem
 Cheltenhamensem commendat Noster, vsus exter-
 nus et internus iungatur. Patientia autem et tar-
 ditate in curando uti oportet, ne praecipitato reme-

- diorum vsu recidivae occasio praebeatur. Simili curationis methodo, in gutta rosacea inueterata, ipsaque arthritide, radicaliter sublatis, Cl. Auctor
- p. 389. vsus est. Difficillimus status est, si materia haec atrabiliaria ope febris in sanguinis circulo agitur. Nonnumquam tamen eam per urinae vias excerni
- p. 390. Noster conspexit, adeoque urinam nigram, non semper pro signo lethali habendam esse, sed interdum tantum morbum atrabiliarium indicare, monet.
- p. 391. Morbus niger HIPPOCRATIS plerumque incurabilis est, spem tamen aliquam curationis facit sapor sanguinis, per vomitum reiecti, si is acidus fuerit, non vero, si fetidus, vel admodum acris.
- A febre atrabiliaria transitum facit Cl. Auctor,
- p. 403. ad tractationem ultimam, quae strictius de *peripneumonia notha* exponit, quae, nunc cum febre atrabiliaria coniuncta, nunc seorsim, deprehenditur. In historia morbi tradenda SYDENHAMII verbis utitur, eorumque commentarium quasi addit. In duo
- p. 414. stadia eum diuidit, nempe in statum cruditatis, ubi resoluentibus et euacuantibus uti oportet, donec intestina depurata, et atra bilis eliminata fuerint; et coctionis seu suppurationis, ubi residuum morbi in pulmonibus impactum haeret, et expectoratione educendum est: noxiis tum temporis omnibus reliquis euacuationibus, solo forte clysteris vsu, si necessitas postulauerit, excepto. Vesicatoriorum autem in hoc stadio eximius vsus est. Quae vero expectorationem iuuant remedia, ut scillitica, antimonia, mel, oxymel, serum lactis cum aceto vini paratum, halitus calidi, pulmonibus excepti, cet non-
- p. 416. nisi eousque continuanda sunt, donec expectoratio rite stabilita fuerit, ne, euacuando materiam crudam, febremque nouam accendendo, aegro noxa inferatur. Eadem quoque cautio in reliquis auxiliis diaeteticis ceterisque obseruanda est. Balsama, anodyna,
- opi-

opiata, ad sedandam tussim exhibita, maxime no p. 417.
cent: si iis expectoratio sublata fuerit, protinus
vena secanda, vesicatorium amplum dorso impo-
nendum, kermes minerale et oxymel scilliticum
crebro, usque ad leniorem vomitum interdum cien-
dum, exhibendum, sero lactis supra memorato, cum
melle remixto, loco potus vtendum, et halitus ex
aqua calida, vel oxycrato frequentius pulmonibus
applicandus est; donec expectoratio iterum succe-
dat. Versus finem morbi transpiratio largior inter-
dum salubris est: ea autem sponte eueniat, neque
vilo modo extorqueatur: febris intermittens, non-
numquam morbo huic superueniens, ex solo effectu
in morbum primarium diiudicari debet: nonnum-
quam enim eum ipsum, miro modo leuat, nonnum-
quam symptomatica est, expectorationem quocum- p. 421.
que paroxysmo intendit, sed puris non laudabilis,
tenuis potius et deprauati, viribus corporis interim
sensim magis magisque imminutis: tunc corticis
usus necessarius est, qui in priori casu noxius fuisset.
In conualescentia sinapi, et armoracia crebrius vten-
dum Cl. Auctor praecipit, vna cum exercitio cor- p. 422
poris, praesertim equitatione, et diaeta refrigerante,
saponacea, vegetabili, pauca carne, neque eadem pin-
gui addita, cet.

In fine praecipua momenta, ex toto libro colli-
guntur, varia inde adduntur, ac denique medica-
mentorum quaedam formulae subiunguntur.

V,

De phasco obseruationes, quibus hoc genus muscorum vindicatur atque illustratur. Auctore D. IOH. CHRISTIANO DANIELE SCHREBERO. Ser. Marchioni Brandenb. Onolzb. et Culmb. a Consiliis. Aul. Med. Botan. et Oecon. Prof. Ord. in Academ. Erlangens. Acad. N. C. Hist. Goetting. atque Socc. Oecon. Lips. et Vdinens. Sodali. Lipsiae, apud Sigfr. Lebr. Crusium. 1770. 4. pl. 3. Tab. aen. 2.

Singulari industriae Cl. Auctoris, omnibus historiae naturalis cultoribus notae, in structuram partium minimarum plantarum inquirendi, quam rem opus praestantissimum eius de graminibus, aliaque scripta luculenter testantur, debemus iterum nouum specimen disquisitionis, quam maxime accuratae et difficilis, generis cuiusdam muscorum, quod hucusque non satis succincte est descriptum atque traditum a scriptoribus, hoc in genere claris. Non itaque superuacaneum, imo maxime utilem nos suscepturos esse putamus laborem, si breuiter ea, quae in hoc libello continentur, cum Lectoribus communicamus. Occasionem vero ei edendo dedit oratio, qua aditum, ad professionem ordinariam botanices, in vniuersitate Erlangensi, clementissime ei concessam, sibi patefaceret; cui praemisit hanc descriptionem, quam deinde, vt ad omnes perueniret, sub forma singularis libelli, publici iuris fecit. Laudat sub initio eius disquisitiones microscopicas, et exterorum et Germanorum, quorum opera factum est, vt in plantis minima, antea incognita, essent detecta, quibus adhibitis, Cl. Auctor etiam eo peruenit, vt vascula sic dicta muscorum clarius videret,

deret, et inde accuratius reliquis determinare posset.

Omnia vero vascula muscorum, ut vocant, duplici ut plurimum theca composita sunt, altera externa, altera interna, utraque vrceolata, apice demum aperta. Illius substantia crassior est, et apertura ciliis, seu corona e denticulis distinctis, iuxta se positis, constructa, ornatur, qui, dum hument, introrsum conniunt, exsiccati dehiscunt et divergunt. Haec multo tenerior, apice saepius in lacinias, siue fimbrias plures tenuissimas, diuiditur, inferius cohaerentes, ab impressione ciliorum quasi plicatas, pedicello brevissimo supra fundum vasculi eleuari solet, qui intra thecam continuatur in columellam longam, pulvere tenuissimo vndique circumdatum. Vasculi osculum obtegatur operculo conuexo, cilia occultante, tandem deciduo, cuius apici insidet membrana tenuis, conica, in longitudinem fissâ, calyptra dicta, quae a maturo capitulo deinde decutitur. Haec in pluribus muscis obseruantur; sunt tamen quaedam varietates ratione ciliorum, quae autem rarius occurrunt. Merita imprimis hac in re Excell. SCHMIDELII praedicat, qui primus muscorum structuram disquisiuit, et exacte explicauit. Notas descriptas eximios exhibere characteres genera et species distinguendi, adeoque ad nouam methodum muscorum viam quasi aperire putat: qua in re etiam Ill. DE LINNE, ut ex litteris eius, ad Cl. Auctorem a. c. 1767. datis, apparet, consentientem habet. Genus vero elegit phasci, quod descripsit, ubi synonyma et species a veteribus traditas, enarrat, et docet, eos ac recentiores species huius generis, sub variis nominibus, ad diuersa genera amandasse, cui rei exemplo sit Ill. LINNAEUS, qui antea ad sphagnum retulit phascum, nunc generi Bryi annumerari id posse putat, in Syst. N. ed. XII.

Examinatis vero accurate capitulis specierum huius generis, omne dubium soluit Cl. Auctor, et proprium genus omnino constituendum esse, euincit.

P. 8. Distinguit vero quinque species, omissis caulescentibus Americanis, foli DILLENIO notis, et reliquis, ab aliis adscitis, plane tamen ab hoc genere alienis. Quas pro genuinis habet, sunt 1) Phascum scilicet *subulatum*, caulescens, foliis lanceolato lineari patulis; 2) *piliferum*, caulescens foliis oblongis piliferis erectis; 3) *cuspidatum*, caulescens, foliis ouatis, cuspidatis patulis, terminalibus, erectis, conniuentibus. 4) *muticum*, acaule, fol. ouatis, muticis, concavis, conniuentibus: 5) *ferratum* acaule, fol. ouato lanceolatis, planis, ferratis, erectis. Primam et tertiam speciem LINNAEUS in Sp. Pl. Phascum acaulon nominat, quartam, ut varietatem eiusdem considerat: secundam vero, et quintam speciem Cl. SCHREBER primus descripsit, et inde etiam eas Tab. I. f. 6. 7. et Tab. II. f. 1. 2. naturali magnitudine, atque etiam per microscopium auctas, viuis coloribus depinxit. Iconem porro exhibuit, *cuspidati* et *mutici*, Tab. I. f. 1. 2. et II. 12. Cuspidatum vulgatissimum est, per omnem fere Europam in agris, hortis, ad fossas etc. crescens; praecipue tamen in arena nascitur. *Piliferum* et *muticum* in muris argillaceis, circa Dresdam et Lipsiam; *ferratum* vero Lipsiae, in pratis pinguibus, limosis reperit Noster. Prima et tertia species magnitudine, et habitu admodum variant, ita, ut saepius nouas mentiantur species; altitudinem tamen octo linearum geometricarum, prima numquam superat: secunda paulo humilior est, quam tertia, minima quarta secunda porro caespitulos conuexiores format, vasculisque granorum sinapis aemulis, flauis, aut rubicundis, minus occultatis, facile se prodit.

Quod

Quod ad partes singularum specierum, earumque mutationes attinet, obseruauit, radicem basi caulis annexam, nec foliis intertextam, simulque fibrosam esse. Caulis ob paruitatem, minus conspicuus omnibus phascis a Botanicis denegatur; sed eum distincte vidit in *subulato*, sex lineas longum, in *pilifero* et *cuspidato* multo minorem; *muticum* vero, et praecipue *ferratum*, vere acaulia esse, inuenit. Caeterum sunt caules erecti, teretes, firmi, glabri, coloris ab initio viridis, demum fusci; cortex cuiuslibet reticulum sistit, substantia interiecta membranacea, crassa, rigida. Folia paucissima sunt, in *ferrato* et *mutico*, infimam tantum partem plantulae cingunt, in reliquis totum cauliculum; reticulum sistunt, ex multis venis, inter se anastomosi iunctis, contextum, longitudinalibus et transuersalibus, quarum areolas replet membrana valde tenuis. Figura foliorum vt plurimum quadrata est, admixtis pentagonis, et hexagonis, in oblongum extensis.

Accedit nunc ad partes, fructificationi inferui-
tes, quas constituunt seta, seu pedunculus perbreuis, et capillo, fere tenuior; fila, bulbulo setae adiacentia, a Cl. SCHMIDELIO obseruata, a Cl. SCHREBERO autem non visa: calyptra porro, quae, vt videtur, cum vaginula bulbilli cohaeret: vasculum deinde gracile, filumque tenue aemulans; capsula, grani nomine etiam nota, ex meditullio setae orta, succo viscido immatura scatens, matura puluere, ex innumeris granis constante, plena; stylus denique, seu columella, basin capsulae intrans, tenera cylindracea. Com-
parationem vltimo loco instituit, inter partes fructificationis muscorum, et antheras pistillaque plantarum perfectarum; ac tempus, quo phasci species inprimis vigeant, definit, quod nempe est, vernale et autumnale. Addita demum est explicatio figurarum valde accurata.

VI.

D. IOH. CHRIST. DAN. SCHREBERI. Ser. Margr.
Brand. Onolzb. et Culmb. Consil. Aul. Med.
Bot. et Oecon. P. P. O. in Acad. Erlang.
Acad. N. C. et Hist. Goetting. Soc. Bot. et
Georgoph. Florent. Oec. Lips. et Vdin. Sod.
Spicilegium Florae Lipsicae. Lipsiae, apud
Dyck. 1771. 8. pl. 12.

Quem ante viginti et duos iam annos in se suscep-
ceperat operam digerendi stirpes, circa Lipsiam
sponte prouenientes, et quam, magnorum in scien-
tia botanica virorum egregiis subsidiis auctam et
ornatam floram, Lipsiae indigenam, ediderat olim
Noster Cl. BOEHMERUS: eam tamen nondum ex
omni parte perfectam, atque recensione singularum
plantarum absolutam esse, et cognouit, assidua sua
peruestigatione Ipse, et alii, florae deliciis capti ami-
ci, ex quibus nunc, quae in expolienda illa praesti-
terit, publice proposito, docet Cl. SCHREBERUS
spicilegio. Erat enim Boehmerianum tentamen,
plantas sponte crescentes, ad methodum dispositas
exponendi primum, labore plenissimum, et difficile,
et intra vnus miliaris distantiam, ab vrbe occuren-
tes plantas tantum continebat, quum vero variae
mutationes, vt notum est, plantarum prouentui
nouo et faueant, et deleant alias, mirum esse non
potest, intra longinquum tempus faciem quoque
aliam botanices redditam fuisse, quo partim nouae,
et nunc detectae demum accederent; partim aliae
melius distinguerentur, in primis, quod Cl. SCHRE-
BERUS limites florae Lipsicae vltius proferre, et
ditioni eius subiicere, non dubitabat. Ad quod ac-
cedit, quod in minimis etiam plantulis perscrutan-
dis, ille studium posuerit, valde laboriosum, quod con-

confirmat magna plantarum, nudo flore instructarum, cohors, hic larga admodum copia adiuncta.

In vniuersum eandem retinuit methodum Cl. SCHREBERUS, quae a Cl. BOEHMERO fuerat adoptata, id est, Ludwigianam, eademque nomina generum et numeros, vt suo quaeque planta loco facile posset inferi. Inter has autem, quae non satis erant determinatae, vel nondum accurate descriptae, studiose distinxit, tum Linnaeanis, Hallerianis, tum propriis additis nominibus specificis, quae ybi accesserunt, breuem et aptam simul secum habent plantae descriptionem, quoad eas nempe partes, quae differentias indicant. Nouae denique additae vltimum plantarum Boehmerianarum numerum serie sua sequuntur, ita quidem, vt accessionis ratio pateat. Erant nempe a Cl. BOEHMERO octingentae octuaginta et quinque descriptae, a Cl. SCHREBERO nunc in spicilegio his accedunt tot, vt numerus ad mille centum et sexaginta septem ascendat, hincque augmentum flora nostra, trecentarum et vltra nouarum acceperit plantarum. Ex his aliquae ante, non animaduersae sunt, ex rarioribus quidem Vtricularia, et Orchis coriophora, nec non, quae ad salinas crescunt, et inter marinas solent referri: porro nouum est Potamogeton heterophyllum n. 928. quod *foliis submersis linearibus sessilibus, natantibus lanceolatis petiolatis* sese distinguit, nec cum *natante* conuenit, ob teneritudinem suam, et Potamogetonis graminei latiusculi, foliis et ramificationibus dense stipatis, RAII varietas esse iudicatur. Inter Alfines *viscosa* occurrit n. 945. *caule paniculato foliisque pubescentibus, petalis capsulisque calyce pubescente brevioribus*, quae, ob habitum villoso-viscosum, ab aliis similibus, et tenuifolia LINN. recedit. Auenae duae adiiciuntur, species nondum alibi descriptae, nempe strigosa n. 988. quae, *paniculam*

culam oblongam, contractam secundam, flosculis geminis, apice biaristatis, dorso arista geniculata ostendit, cuius mentionem in botanicorum scriptis nullam inuenit Cl. SCHREBERUS, et orientalis, n. 987. quae cum hac quodammodo conuenit, paniculis autem densioribus, et crassioribus spiculis differt, quamque *panicula coarctata secunda, spiculis bifloris horizontalibus parallelis, seminibus laeuius instructam* esse scribit, et quae nuper demum innotuit. Vt alias taceamus, quarum aliquae, in accurata graminum descriptione Cl. SCHREBERI iam propositae, et delineatae habentur. Nouis quippe descriptionibus inter alias, agrostis vniuersalis, triticum caninum, festuca speciosa, carex praecox, flacca, cet. illustrantur.

Specierum denique nouarum numerosa admodum grex addita reperitur, inter quas si referantur, quae ad aliud genus pertinent, quam cui plerumque annumerantur, illas etiam nunc seiunctas fuisse obseruamus, vt v. c. Sphagni quaedam species DILLENII n. 777. 779. 780. ad Phasca deuerunt, quorum historiam tradidit singulari scripto Cl. SCHREBERUS. *) Elatine, foliis oppositis n. 932. accessit ad Elatinem, foliis stellatis BOEHMERI; Sium angustifolium, umbellis alaribus n. 505. ab Sio eiusdem numeri BOEHMER. seu nodifloro LINN. folis pedunculis umbellarum differt, in quorum longitudine tamen nobis videtur solum natale aut incrementum differentiam facere. Phalangio ramoso substituitur Liliago n. 526. Antherici species LINN. quod folia latiora, multo maiora, corollas patentes, pistillum denique declinatum, vt discrepantes notat, offert. Chamaenerii f. *Epilobii* LINN. tres nouae species hic recensentur, n. 1164. sequ. parviflora, rosea, et obscura, quae habitu caulis glabro, villo-

*) vid. supra p. 440.

villoso, foliis sessilibus, petiolatis et decurrentibus, distinguuntur.

In plantis denique nudis, singula fere genera ingenti specierum novarum copia instruuntur, egregiis simul characteribus additis, in quibus detegendis aliorum etiam amicorum subsidia laudat Cl. SCHREBERUS, singulas quum hic recensere nequeamus, libet aliqua specierum nomina adiungere, quae singulari cura emendatae sunt, ut Polypodium molle n. 1027. Polytrichum commune n. 733. piliferum n. 1031. Bryum vnguiculatum n. 1037. deinde crispum, purpureum, pallidum, stellatum, nutans, crudum. Hypni variae species, ex quibus variae species, quae ad Mnium LINNAEUS retulerat, quoque emendatiores apparent, ut complanatum, trichomanoides, rutabulum, striatum, piliferum, stellatum, nitens, polyanthos, serpens, intricatum, attenuatum. Ex Lungermanniiis eminet varia, bidentata, bicuspidata, reptans, barbata, pusilla, tamariscifolia. Porro additur Anthoceros punctatus. In fungis notari meretur, Elvela ceratospermum, in Lycoperdis multifidum, in Lichenibus, quibus crustaceorum et filamentosorum HALLERUS nomen dedit, radiatus, aculeatus, granosus, puluerulentus, muralis, pullus, pallidus, scruposus, fabuletorum, orbiculatus, angulosus, croceus, flauus, incanus, viridis, roseus; in Byssis coriacea.

Sed satis haec notata specimina probant laboris adhibiti assiduitatem, et florum nostrae in minimis quoque diuitias, id quod ad continuandam industriam, in posterum quoque alios allicere queat debeatque.

Conspectus plantarum florum Lipsicae ordine Linneano, et indices, quibus nomina generum et specierum, tum latina et methodica, tum germanica pro-

proponuntur, faciliori vsui, totum hoc eximium adaptant opus.

VII.

Systema morborum symptomaticum secundum classes, ordines et genera cum characteribus propositum, a IOANNE BAPTISTA MICHAELE SAGAR, circuli Iglauensis in Moravia physico Regio. Impensis Io. Pauli Kraus biblio. pol. Viennens. 1771. 8. plag. 4.

Praemisit Cl. SAGAR clauem classium, systema suum morborum externorum ac internorum symptomaticum sistendum, quam et nos hic breuiter tradamus: dein harum classium ordines et genera, cum characteribus proponit, ex quibus, vti solemus, singula solummodo seligamus. Classis *prima* continet vitia, seu morbos chirurgicos; *secunda* exanthemata; *tertia* cachexias, absque febre; *quarta* dolores, ad febres aut phlegmasias non referendos, *quinta* fluxum s. exitum insoliti cuiusuis solidi vel fluidi e corpore; *sexta* suppressiones s. meatuum impeditionem, hinc excretionum consuetarum in sanitate impedimentum, manu chirurgica non curandum; *septima* anhelationes, motus spasmodicos iteratos, defatigantes pectoris, cum respiratione sonora, molesta sine febre notabili; *octaua* spasmos, contractionem vel constantem, vel interpolatam, inuitam, musculorum motum localem efficientium; *nona* debilitates, impotentiam, sentiendi, appetendi, imaginandi, organa artusque mouendi, more ad sanitatem necessario; *decima* phlegmasias, febres cum pulsu duro, dolore topico, inflammatione partis; *undecima* febres, frigus, calorem, pulsum frequentem, respirationem auctam, viribus artuum imminutis, de-
pra-

prauatis ; vel solam virium artuum notabilem imminutionem, sine pulsus mutatione, sine euacuatione notabili etc. *Duodecima* et vltima classis complectitur vesanias, errorem mentis in imaginatione, appetitu, iudicio.

His classibus constitutis, genera et ordines morborum Noster persequitur. Atque, cum omnia hic repetere instituti nostri ratio non ferat, in vniuersum monemus, Cl. Auctorem in hac symptomatica nosologia conficienda imitatum esse Cl. SAUVAGES, insuperque nos viginti, et quod excurrit, morbos graecis nominibus, a Nostro iis impositis, nec in Cl. SAUVAGES nosologia methodica repertis, apud Cl. SAGAR deprehendisse. P. 5.

Exempli loco sit haematapoeia, seu macies p. 16.
exinopia sanguinis, quae ita a Nostro describitur :
successu accedens, virium debilitas, pertinacior aurium sibilus, appetitus languens, facies lurida, epideliotectapallidissima, alui fluxus, diabetes, sudores subinde profusi, lipothymiae, tibiae tumidae, quandoque hydrothorax his succedens, vigiliae, suspiria, animi abiectio, moeror, mortis timor, pulsus vacuus, vti Cl. LIEUTAUD ac DE HAEN quoque obseru-
runt.

His praemissis, de singulis videamus. Inter ex- p. 15.
anthemata contagiosa numerat aphthas, ac quaerit :
num eae in pudendis obseruatae sint, dum in ore
exstant ? Vidit hoc Noster in suis infantibus.

Ordo *primus* cachexiarum est macies. Atque p. 16.
huc refert phthisin, seu maciem cum amphimerina
lenta, tussi et anacatharsi purulenta, cuius vnam
medicinam forsan dulcamaram Noster iudicat.

Ordo *secundus* fluxuum continet inter alui fluxus sanguinolentos melaenam, seu fluidi atri per p. 28.
superiora, vel inferiora reiectionem, quam Noster

saepius vidit. Porro inter feri fluxus pyuriam, seu purulentam, albescentem, aut viscido mucosae materiae mictionem. *Physice*, inquit, *castis bonis aui- bus subin accidit.*

P. 39. *Ordo quartus* spasmodorum, spasmos clonicos generales complectitur, ac huc pertinent epilepsia ac hysteria. In hac laudat Noster imprimis oleum destillatum essentiale vulvariae; ac in illa oleum stillatitium radices valerianae.

P. 43. In *ordine quinto* debilitatum, ubi comata pertractantur, catalepsis ita describitur, ut sit status soporosus, cum artuum flexilitate, et ad quosvis novos situs retinendos aptitudine: Facies tum rubet, oculi fixi aperti, sudor frigidus, respiratio parua, lenta. Quinquies hunc morbum vidit apud mulieres, ac vltima vice apud suam uxorem.

P. 45. Phlegmasiae duos ordines constituit, nimirum phlegmasias diuidit, in membranaceas, ut in phrenitide, atque in parenchymatosas, ut in myositide s. rheumatismo acuto, peripneumonia, hepatitide etc.

P. 48. Febres dispescuit Noster in tres ordines, in continuas scilicet, remittentes et intermittentes.

P. 52. Nostalgiam Cl. Auctor ad vesanias refert. *Carniolis*, inquit, *patriotis meis, innatus morbus; junior Crissi ipse hocce malo laboravi, anima vix corpori adhaeret, commercium huius cum corpore fere est sublatum.* Pari modo huc pertinet hydrophobia, in Cl. Auctoris vxore obseruata, ex metritide typhode h. e. inflammatione vteri, recurrende catalepsi supra descripta. Quaerit propterea: an rabies distinctum sit genus, uti Cl. LINNEO videtur?

Summa igitur generum est 340 in hoc systemate symptomatico, in vltima vero editione III. de SAUVAGES 315 constituerat; addidit ergo genera 25. Est itaque hic libellus non solum imitatio operis SAUVAGEI, sed et augmentum. Si
vero

vero nobis liceat dicere, quid nos sentiamus de hoc libello ac de Cl. SAUVAGES, omnibusque eiusmodi libellis, hac methodo conscriptis, intelligimus quidem insignem huius rei difficultatem, summamque in ea studii assiduitatem, potissimum in b. SAUVAGES nosologia methodica; tamen non possumus non fateri, has nimias symptomatum diuisiones plus confundere, quam erudire, atque vero diuisionis fundamento talia systemata destituta nobis videri.

VIII.

Mirum inter caput et viscera abdominis commercium, gradum doctoris medici ambiens, dissertatione, die VIII. iunii 1771. publice defendenda, expendit IOANNES HENRICUS RAHN. Helv. Tigur. Goetting 4. Typis Barmeieri. pl. 16. sine dedicatione.

Postquam in eleganti atque vtilissima hac dissertatione inaugurali, quae quidem multarum rerum nouitatem non prodit, summam tamen Cl. Auctoris studii assiduitatem, optimorumque profecto Auctorum cognitionem, nec non accuratam eorum lectionem prae se fert, partium consensum in corpore humano persecutus est, ac cum Ill. HALLERO exposuit; ad miram inter caput et viscera abdominis contagionem, ex praestantia viscerum abdominalium, et ex insigni humorum, qui ibi praeparantur, mutantur, secernuntur et eliminantur, diuersitate ostendendam, progreditur, adeoque quosuis capitis morbos, in et externos, ex abdomine ortum suum ducentes, ita pertractat, vt inquirat in consensuales, dolores capitis, oculorumque morbos, narium affectus sympathicos, affectus faciei consensuales, dentium morbos sympathicos, glandularum saliv-

lium, linguae affectus consensuales, spasmodum maxillae inferioris consensuale, vertiginem, agrypniam, astheniam, affectus soporosos atque paralyses consensuales, deliria, paranoicem, maniam, melancholiam, enthusiasmum conuulsionesque: ac omnium hic enarratorum symptomatum causam quaerit Cl. Auctor in abdomine, eamque monstrat, ac multis egregisque Auctorum exemplis illustrat. Nos vero, quibus per instituti huius rationem non licet omnia excerpere, quaedam solummodo annotemus, caeterum Lectores ad ipsam dissertationem amandemus.

P. 4. Ita Cl. Auctor incipit a morbis, qui externum caput afficiunt, ac primum quidem dolores capitis consensuales contemplatur. Quorum licet diuersissimae sunt causae, tamen in eo conuenire videntur Nostro, vt, aut circulum sanguinis in vasis abdominalibus impediendo, stricturis spasmodicis ac congestionibus inseruiant, aut stimulo suo ipsos nervos, per viscera abdominalia distributos, proxime afficiant. Quapropter refert inter causas has obstructionem aluinam, quamcunque vitiosam primarum viarum colluuiem, vermes, praeternaturalem sensibilitatem ac irritabilitatem ventriculi et intestinorum, quae spasmodis ac conuulsionibus producendis inseruiunt, plethoram vasorum abdominalium sanguiferorum, exulcerationes sensibilibus viscerum abdominalium, ac tandem, si earum causa non in cerebro latet, febres phreniticas, paraphreniticas seu nervosas acutiores, vel malignas, de quarum vltiori origine a Nostro differitur. Ex his omnibus Cl. Auctor denique concludit, dolores capitis magis esse sympathicos, quam idiopathicos, eorumque causas tunc in abdomine esse quaerendas.

In-

Inter oculorum morbos consensuales numerat p. 20.
 Noster inflammationem, aliasque ophthalmiae species. Nec minus vero hic consensus cadit in interiores oculi partes, variasque visionis laesiones ac coecitatem ipsam inducit, e. c. mydriasin, quae saepe vermes, in intestinis latitantes, indicat; amblyopiam, scotomiam, nyctalopiam, hemeralopiam, amaurosin aliasque visionis laesae species. Saburra enim primarum viarum euacuata, seu irritabilitate ac sensibilitate nimia per corticem Peruvianum imprimis imminuta, seu spasmi abdominalibus sopitis, pristina oculorum acies redibat.

His omnibus ex neruorum communicatione explicatis, atque exemplis declaratis, narium consensum cum abdomine ostendit Noster, ex odoratus vitiis, narium pruritu, sternutatione, haemorrhagiis narium, a causa verminosa pariter, ac ab aliis praecordiorum vitiis pendentibus. Porro huc pertinet grauedo et coryza, vbi Cl. Auctor, dum de curatione quaedam addit, multa habet contra diaphoreticorum usum in eis. p. 31.

Cum membrana tubae EUSTACHII continua sit membranae internae oesophagi, ventriculi, et intestinorum, praetereaque nerui aurium atque abdominis in consensum rapiantur, facile Noster intelligi posse arbitratur, quomodo ex viscerum abdominalium laesione auditus organon laedi queat. Aurium itaque susurrum atque tinnitum, varias otalgiae species surditatesque inde declarat, atque exemplis confirmat. p. 46.

His perpensis, ad enarrandos consensuales affectus faciei Cl. Auctor venit. Inter quos praecipue sunt conuulsiones musculorum faciei, ac potissimum quidem risus Sardonicus, quem non ex diaphragmatis solum, vti eius inflammationis signum a nonnullis commemoratur certum, sed ex cuiuslibet visce-

ris, quod a nervo intercostali ramos habet, vitiis, spasmus illum per consensum oboriri posse, multis demonstrat exemplis. Nec minus huc pertinet, tremor labiorum, praesertim inferioris, circuli lividi circa palpebras, faciei rubores, narium rubor, variae maculae, rubor alterius genae in feminis quibusdam, tempore debiti lunaris, genarum pallor; facies naevis, lentigine, baronibus deturpata, nec non et faciei erysipelas, quae omnia praecordiorum vitiosorum certa sunt signa.

P. 52. Iam dentium morbos sympathicos cum Nostro tradamus. Esse et inter dentes abdomenque contagionem, apparet ex pusionibus dentientibus, ubi non raro acrimonia, in primis viis collecta, eruptionem dentis retardat. Pariter res sese habet, cum adultorum odontalgii, saepius ex abdomine suam originem ducentibus, uti ex Auctorum exemplis, a Nostro collectis, elucet.

P. 57. Tum glandularum salivarium affectus consensuales a Nostro examinantur, ac in primis quidem salivationes sympathicae, quae ex stimulo quodam nervi intercostalis, ramis abdominalibus applicato, ad nervum quinti paris et eius ramos glandulis salivariis prospicientes propagato, humorum in ipsis circuitum et secretionem accelerante, oriri videntur. Caeterum de ptyalismis, ut crisi accessoria, aliis morbis sese adiungente, hic differitur.

p. 60. Linguae affectiones sympathicae, ex abdominis laesione profectae, sunt diuersissimae. Est enim non solum inter eam et ventriculum consensus, sed et inter reliquas abdominis partes. Hinc tremores linguae balbuties, aphoniae consensuales considerantur, et fitim ipsam interdum esse affectionem consensualem, demonstratur. In signis linguae autem ad reliqua quoque signa esse respiciendum monet; fusca enim et nigra lingua etiam
in

in peripneumonicis, et ingratus oris sapor in phthysicis occurrunt.

Porro huc pertinet spasmus maxillae inferioris p.65.
consensualis, infantibus recens natis maxime solemnis, in calidioribus terrae regionibus frequentior, neque tamen in nostris locis adeo rarus, pariterque e vitiis praecordiorum ortum suum trahens. Atque ita ad finem perducta est tractatio morborum, ex imo ventre consensualium, qui in externas capitis partes caderent.

Iam progreditur ad internos morbos cerebri p.68.
sympathicos, ac incipit a vertigine consensuali, mutuoque capitis cum abdomine, et huius cum illo consensu e.c.vomitio excitata ex capitis vulnere perpenso, atque exemplis probato, ad agrypniam consensualem transit. Quam omnia irritamenta, sanguinis ac spirituum nervosorum motum augentia, iustamque inde in encephalo circuitum ac somnum turbantia producant. Hoc autem efficit nimia ingurgitatio in coena, aliaeque praecordiorum vitia, a Nostro collecta.

Vires in iis vigent, quibus venter infimus purus est, ideoque astheniam consensualem, ab eius impuritatibus aliisque vitiis profectam, contemplatur Noster, ac sedulo ad hanc debilitatis causam esse respiciendum putat, antequam ad cardiaca aliaeque confortantia confugiamus. Porro et eadem causa, morbis superatis, refectionem virium interdum retardat, ac tunc omnia roborantia nocent, nisi, causa hac sublata, propinentur. p.73.

Pertractat hic Cl. Auctor affectus soporosos p.78.
consensuales, quos saepe, illaeso cerebro, et causa in infimo ventre quaesita atque reperta, curatos fuisse, exemplis multis docet; etiamsi modum, quo sym-

pathici hi soporosi affectus oriantur, se nescire fate-
tur. Vtrum colluies intestinales sanguinem visci-
dum reddant, vt facilius vasis cerebri inhaereat, an
eadem et aliae causae, vt suppressa menstrua,
haemorrhoides, arthridis anomala, mittimus reli-
quas, quas Noster hic collegit, spasmis excitatis,
congestionem noxiam ad caput deriuent, disquirat;
ac putat, posse hoc in quibusdam, non tamen in
omnibus fieri. Hystericarum enim apoplecticarum,
ac febris intermittente soporosa demortuorum alio-
rumque, hac ex causa defunctorum, cerebrum
sanum absque vlla laesione est inuentum. Num ergo a
nimio liquoris neruei, per irritamenta abdominalia,
deriuato flumine, vel ex impedito sanguinis versus
cerebrum affluxu, vel ex neruorum consensu com-
municato minimis medullae cerebri fistulis spasmu,
qui spirituum per illos motum difficiliorem reddit,
deriuandi sunt? Sed nimia obnubilata est caligine
morborum neruorum theoria, quam vt certi ali-
quid atque indubitati possit in iis statui.

P. 90. Causis, a quibus consensuales apoplexiae pro-
ficiscuntur, eae prorsus occurrunt similes, quibus
paralyses sympathicae adscribuntur. Quapropter,
breuiter his a Nostro consideratis, ad deliria con-
sensualia accedit.

P. 93. Atque hic assentitur Noster CL. TISSOT, qui
inter viginti deliria, tam acuta, quam chronica, octo-
decim ex hypochondriis esse contendit. Quapropter
multa a Nostro hic collecta sunt exempla, ex
quibus, ipsa phrenitica deliria chronica ac acuta sae-
piissime oriri posse patet, illaeso cerebro eiusque
partibus. Caeterum autem minime dubitat de idio-
pathica illorum causa, post inflammationes, metasta-
sin, insolationem, variasque externas capiti illatas
violentias inducta. Porro et chronica ac periodica
deliria sympathica non raro pendent a sola harum
par-

partium debilitate, ac nimia sensibilitate, spasmisque inde excitatis, ex acrimonia sanguini admixta, nervos irritante aliisque caussis.

Multas tandem et diuersissimas conuulsionum p. 110. consensualium causas, in abdomine latentes, Noster pertractat, nec non exemplis optimis, ex Auctoribus depromptis illustrat, atque cum Cl. BAGLIVII voto huic dissertationi finem imponit: „vtinam medici omnium aegrorum hypochondria in morbis attenderent, pauciores certe committerent errores, quam spreta hypochondriorum obseruatione. Qui bene nouerit hypochondriorum statum in morbis, quam bene curare nouerit, quam bene praesagire.,

IX.

Mémoires de l'académie de Dijon. Tome premier. à Dijon chez Causse. 1769. 8. Alph. 16. pl. Tab. aen. 2.

i. e.

Commentarii Academiae Diuionensis. Vol. I.

Vti fere in omnibus primariis Galliae vrbibus societates et Academiae, ad modum regiae Academiae scientiarum Parisinae institutae sunt, ita etiam Diuionum capitalis Burgundiae eiusmodi Academia superbit, quae vero non scientias tantum, sed liberales etiam artes colere, suisque laboribus augere, in se suscepit.

Praemissa est primo commentariorum huius Academiae volumini, quod nunc indicamus, historia eiusdem, ex qua patet Cl. POUFFIER, Decanum (Doyen) supremi magistratus Diuionensis, anno huius seculi vicesimo quinto, legato in hunc finem facto, academiam et praemia, quotannis ab ea distri-

Ff 5

buen-

buenda fundasse. Mortuo vero, anno huius seculi trigesimo primo Cl. **POUFFIERIO**, academia haec, variis in instituto fundatoris mutationibus factis, erecta est. Primum vero conuentum habuit, anno quadragesimo primo, variisque, quae praemiis condecorauit, libellis seorsim in lucem editis, nunc commentariorum in ea praelectorum volumen primum, variarumque obseruationum sibi communicatarum summam publicare constituit. Cum vero in hoc volumine plura contineantur, quae artes spectant, quae ab humanitate nomen habent, iis omis- sis, ex eo tantum praecipua indicabimus, quae propius ad nos pertinent.

Ex obseruationibus historiae Academiae annexis
sequentia notamus :

Hist.

- P. 42. Meteori ignei historia hic traditur, quod a. 1761. d. 11. nou. in variis comitatus Burgundiae locis apparebat. Bolidem illud referebat, cum insigni fragore in plura frustula minora tandem dissilientem, ex quorum fragmentorum igneorum vno, in domum delapso, incendium ortum est. Qua occasione commemoratur, stellam lambentem, in qua vulgo nil igniferi esse putatur, domum quoque ante aliquot annos accendisse. In comitatu Burgundiae (*Franche-Comte*.) ad locum, qui *Lous-le-Saumier* dicitur, insignis copia ligni fossilis, ad lithantraces colore et odore, si accenditur, accedentis, ad trium quatuorue pedum altitudinem in terra reperitur. Composita vero est haec ligni fossilis fodina ex truncis arborum, in frusta minora ferrae ope diuisis, et fascibus, ita, vt probabile sit insignem aceruum lignorum ad vsum salinarum, quae ante seculum octauum post C. N. in his locis floruerunt, collectum, neglectis his salinis, exterioribus lignis
in

in terram mutatis, mineralisatum esse. Cl. NADAUT p. 51.
 probare annitur, argillam ex arenae frustulis vel
 terra vitrescibili componi, et vice versa ex argilla
 arenam vel filices (*grais*) oriri posse, *) In Cam-
 pania Galliae, vbi nulli fere lapides reperiuntur,
 rustici filices minores in fossas profundas colligunt,
 in quibus per aquam pluuialem in pastam argilla-
 ceam rediguntur, ex qua deinde massas lapideas for-
 mant, quibus ad solem ficcatis, ad aedificiorum ex-
 structionem vtuntur. Cl. LENOIR fungos non ex p. 59.
 feminibus oriri, sed gallarum ad instar ex euo-
 lutione secundaria seminum frumenti oriri posse,
 aliqua obseruatione, in spicis secalinis facta, probare
 annitur. Cl. CHARDENON intersectionibus ten- p. 84.
 dineis musculorum rectorum abdominis eundem
 fere vsum, quem Cl. BERTINUS iis adscripsit, ad-
 signat. Eodem fere tempore hic commentarius in
 conuentu Academiae lectus est, quo Cl. BERTIN p. 86.
 suum academiae Parisinae communicauit **). Cl. MA-
 RET probat etiam *Diuioni* decimam partem eorum,
 qui variolis laborant, vi huius morbi interire.
 Idem vesicatoriorum in pleuritide et peripneumo- p. 93.
 nia vsum commendaturus, monet in spuris illa, sine
 praegressa venaesectione, applicari posse, quae in
 vera necessario requiritur. Egregios quoque effe-
 ctus ei in dolore inguinis pedumque, ex metastasi
 lactea orto, praestiterunt. Cl. CHAUSSIER mor- p. 97.
 bum epidemicum, qui a. 1763. Nouierii (*Noyers*)
 grassatus est, describit. Cataractam radiatam, in p. 104.
 qua filamenta alba, radiorum instar, ex nuclei centro
 oriebantur, Cl. HOIN obseruauit. Cum in cata-
 ractae

*) Argillam ex terra vitrescibili constare, magis adhuc pro-
 barum est per experimenta Cl. BAUME vid. EIUDEM
Mem. sur les argil. Conf. Comm. nostr. Vol. XVII. p. 436.

**) Anno 1746 vide Cl. BERTIN. Comment. in Mém. de
 l'acad. des scienc. 1746. p. 393. Comm. nostr. Vol. I.
 p. 300.

- 729 ractae depositione lens adhuc mollis, acus ope diuideretur, aeger per aperturam, hac diuisione factam obiecta videre per aliquot dies potuit, sed, post decem circiter dies, haec duo fragmenta iterum vniebantur, et aeger iterum coecus reddebatur. Post aliquot menses rursus lentis, olim diuisae, fragmenta secedebant, vere autem sequente concredebant, et cataracta, nunc firmiore facta, depositio secunda vice tentata, optime succedebat. In corde ouis in abscessu ibidem nato, acus quaedam reperta est.
- P. 109. Cl. HOIN singularem metastasin puris, post ictum, in capite acceptum, ad abdomen vidit. Post vehementes enim dolores, in capite ortos, subito frigidae quasi aquae descensum a capite ad pectus, et ex hoc ad abdomen aeger sensit, et deiectione purulenta
- P. 110. facta optime conualuit. Iuuenula quaedam, quae menstrua experiebatur, ad coitum vi adacta est, ex qua re tanta indignatione commouebatur, vt in delirium et hydrophobiam incideret, et tertio die, omnibus remediis frustra tentatis periret.

Iam ad ipsos commentarios accedimus, ex quibus sequentes hic commemorandi sunt.

- Comm. Cl. BARBERET, *de natura et formatione grandinis.*
p. I.
- P. 95. Cl. MARET Chir. *de utilitate extractionem calculi in lithotomia differendi.* Cum Cl. Auctori, in calculi per ferramenta curatione, aliquoties accideret, vt calculum, quem in sectione ipsa extrahere non posset, elapsis aliquot diebus, facillime eximeret, in causam huius phaenomeni inquirens, cognouit, saepius calculi extractionem aliquot dies differendam esse.

Iam PETRUS FRANCO, post ALBUCASEM et CYPRIANUM proposuerat, vt plaga facta, si cal-

calculus non in eam incideret, vulnus turunda immissa, per aliquot dies apertam seruetur, quo ex eo calculus vel sponte exeat, vel instrumento protrahatur. Haec vero methodus ab eo tempore penitus fere neglecta est; cum tamen ex Auctoris Cl. opinione saepe extractionis dilatio necessaria sit. Causae vero dilationis huius, quas Cl. Auctor urget, sunt: difficultas extractionis calculi in ipsa operatione, et inflammationis periculum, quod ex frustrata extractione, vulneris labiis et vesica contusis oritur, cet. Si vero incisio simplex tantum instituitur, nec labia vulneris aut vesica forcipum immisione laeduntur, suppuratio bona oritur, et calculus vel sponte per vulnus exit, vel in illud incidit, et digito, vel cochleari paruo facillime extrahitur. Raro enim in operatione, hac methodo facta, forcipis opus est. Haec de omni lithotomia valent; repe. p. 101. riuntur vero singulares etiam casus, in quibus haec extractionis dilatio absolute necessaria est. Talis vero est in aegris, qui prostatam scirrhosam, vel fistulas in perinaeo, vel vesicam vrinariam callosam, (*racornie*) vel irregulariter figuratam cet. habent; aut ubi calculus vesicae adhaeret (*pierre enkistée*); nec non in iis omnibus, qui dolorum vehementiam multum debilitati sunt, vel quorum vesica plures calculos continet, aut in quibus plaga nimis parva pro mole calculi facta est. His in vniuersum propositis, pluribusque argumentis illustratis, varias operationum historias Cl. Auctor addit, quae praestantiam methodi illius vberius probant.

Dissertatio de febribus epidemicis, cum historia p. 125.
febris malignae petechialis, quae anno huius seculi
sexagesimo primo et secundo (in Burgundia et Divioni
inprimis) grassata est. Auctore Cl. MARET
D. Med.

Con-

Conuenit ea cum febre, quae a HOFFMANNO, et medicis Wratislauiensibus a. 1699. a HUXHAMO vero a. 1734. obseruata est. Ad febres malignas petechiales putridas, seu neruofas contagiofas HUXHAMI pertinebat, et post tempestatem pluuiosam et calidam oriebatur, atque vel putrida inflammatoria, vel neruosa erat. Cl. MARET obseruationes in suis aegris factas, cum obseruationibus Auctorum hic allegatorum in tabulis adiectis comparat, et exacte cum iis conuenire ostendit. Symptomata vero, ab aliis non annotata, sunt: immobilitas, nec non iactura odoratus et gustus, quam aegri Cl. Auctoris inter 4 et 14 diem saepius experiebantur. In nonnullis sola corporis superficies dolebat, ita, vt leuissimus attactus insignes cruciatus excitaret. Venesectio in plethoricis tantum profuit: Vomitoria in inflammatoria et neruosa febre in initio semper utilia erant, atque in neruosa etiam, sub reliquo decursu, repeti poterant, vbi purgantia aliena erant. Corticis quoque et camphorae insignes in hoc morbo virtutes expertus est Noster; imprimis vero camphora in diarrhoeis putridis, quae post decimum quartum morbi diem accedebant, utilis fuit. Vesicatoria raro, et tantum in neruosa febre, adhibuit.

p. 193. *Commentarius de lithotomia, in quo dilatatorium huic operationi aptum (dilatatoire-lithotome) describitur, et methodus illud in lithotomia mulierum, nec non virorum quoque adhibendi, indicatur, variaeque annotationes circa effectus eius communicantur.* Auctore Cl. HOIN. Cum in calculi curatione, in mulieribus administranda, saepe sola dilatatio vrethrae et colli vesicae sufficiat, nonnunquam vero incisione simplici vel duplici quoque opus sit, Cl. Auctor de instrumento cogitauit, quod vtrumque vsum praestare posset. Constat hoc ex duobus brachiis quorum

rum vnum conducens, alterum dilatatorium vocat, et lamina secante, quae ad ductum horum brachiorum immitti potest. In dilatatione lente versatur, eiusque ope calculos insignis magnitudinis protrahit. Si dilatatio incisioni iungitur plaga parua, qua collum vrethrae tantum diuiditur, iam sufficit. In calculo insignis magnitudinis, duplex parua simplici maiori incisioni praeferenda est. Hoc vero p. 254. instrumentum etiam in lithotomia virorum adhibere possumus, si scilicet incisione exteriori vrethram supra bulbum eius aperimus, et ita vrethram eorum similem feminarum vrethrae reddamus, quo facto reliqua Auctor Cl. vt in mulierum lithotomia peragit. Cum instrumentum, Cl. Auctoris quodammodo ad illud accedat, quod Cl. POYTEAU descripsit, *) monet Noster se iam anno 1760. hoc instrumento vsum esse.

EIUSDEM, *obseruatio de tumore carcinomatico* p. 295.
in collo mulieris. Ambitus huius tumoris pedem vnum aequabat. Cl. Auctor, incisione circulari facta, pediculum ligauit, et deinde tumorem scalpelli ope penitus extirpauit. Quamquam per tredecim iam annos femina hoc malo laborauerat, tamen cicatricem perfectam, inprimis vsu emplastri de cicuta, obtinuit.

Commentarius de incremento ponderis metallorum p. 303.
talcinatorum, Auctore Cl. CHARDENON. Inter omnes, quas de miri huius phaenomeni causis attulerunt celebres viri, opiniones, duae potissimum vero maxime consentaneae videntur: prima, qua putant, particulas igneas moleculis metallicis accrescere, et

*) Memoir. sur la taille au niveau. Lyon 1765.
Conf. Comm. nostr. Vol. XVI. p. 490.

et fixas ab iis retineri ; altera, qua affirmant, sub calcinatione metallorum, varias heterogeneas moleculas ex atmosphaera ambiente in poros eorum intrare. Vtramque vero hanc opinionem multis, quae fufe recenset Cl. CHARDENON, argumentis conuictus, dubiam existimat et reiiciendam, atque aliam huius phaenomeni causam commemorat, quam firmis rationibus roborare annisus est : qua solide comprobatur, vnam ac veram causam, per quam, vel calcis metallica post inflammationem maius pondus, vel calcis eiusdem, post factam eius reductionem chemicam, minor grauitas efficiatur, in principii inflammabilis vel absentia, vel praesentia quaerendam esse.

P. 335. *Observationes de arte vasa porcellana spuria, (Fayence) parandi.* Auctore Cl. BOSCH D' ANTIC. Observationibus his declarat modum, quo in Gallia vasa haec parantur, imprimis curiosiore terrarum electione et praeparatione multum emendari posse.

P. 367. *De usu ex cultura apocyni syriaci (soyeuse) capiendo.* Ex pappo feminum asclepiadis Syriacae LINN, cum lana, gossypio vel serico mixto, panni varii hucusque in Gallia parati fuerunt. Cl. vero Auctor detexit filamenta quoque, in caule plantae huius reperiunda,

P. 375. cannabis loco adhiberi posse.

Commentarius de inoculatione variolarum. Auctore Cl. GVENAUD. Cl. Auctor eam in vnico filio instituit, ethic argumenta, quae illum ad hanc rem commouerunt, et successum insitionis ipsius describit.

P. 403.

Observationes de insecto, quod myrmeleon formicarium, (Formicaleo) dicitur. Auctore Cl. BOULLEMIER. Historiam singularis huius insecti, quod in fos-

fossa conica in arena excavata, habitat, insectisque in hanc fossam praecipitatis victitat, quam Cl. REAUMUR dedit, variis obseruationibus Noster auget. Eae potissimum ad exuuiarum depositionem spectant, quam aliquoties fieri obseruauit. Reliqua omnia nota sunt, cum ea, quae Auctor Cl. addidit descriptioni REAUMURII, a ROESELIO iam longe accuratius obseruata et descripta sint.

Commentarius de phaenomenis, quae aer in corporum combustione ostendit. p. 416.

Auctore Cl. DE MORVEAU. Neminem physicorum et chemicorum fugit, plura adhuc in ignis theoria obscura esse, quamvis ea inter praecipuas chemicae artis doctrinas omnino referenda sit. Aerem ab igne pabuli loco consumi Cl. MACQUER in *Lexico chemico* (*), et ante eum iam Cl. HALES in *statica vegetabilium* docuerunt, illudque inprimis comprobarunt extinctione candelae accensae sub campana vitrea, quae aëre non renouato, aut, vt illi volunt, ex parte consumto et vacuo sub campana nato accidit. Experimenta vero Auctoris Cl. probant, aërem non consumi, et hanc extinctionem etiam aëre nouo admisso fieri, atque a rarefactione et condensatione aëris sub campana pendere. Combustio enim tantum in fluido, quod perpetuo cedit, et in focum suum reagit, fieri potest, quo, undulatorio aliquo motu excitato, euolutio phlogisti, adhuc cum corpore accenso combinati, facilitatur, applicatione et actione immediata phlogisti iam euoluti, i. e. fluidum neque minus neque magis elasticum iusto esse debet. Ex P. 432. eodem principio phaenomenon, quod carbo in vase clauso igni expositus praebet, qui, vt notum est, non consumitur, Auctor Cl. explicat. Cl. MEYERUS qui-

*) *Diction. de chymie.*

quidem in egregio suo *de calce* scripto asseruit, carbonem ideo non consumi, quia acidum pingue non interstitia paruae copiae aëris in clauso vase contenti, recipi possit. Auctor autem Cl variis argumentis contrarium probat, docetque acidum pingue, cum vasa intret, etiam ex iis exire posse, et cum semper aliqua aëris portio in vase reperiatur, etiam decrementum ponderis in hoc casu fieri debere.

X.

IOACHIM FRIDERICI BOLTEN, Med. Doct. et Physici Hamburgensis ad Illustrem Systematis Naturae Auctorem CAROLUM A LINNE. Equitem auratum, epistola de nouo quodam zoophytorum genere. Hamburgi sumptibus Viduae Cl. Heroldi 1771. in quarto mai 1½. plag. tab. aen. viuis coloribus distincta I.

IOACHIM FRIEDRICH BOLTEN *der Arzeneigelahrtheit Doctors und Hamburgischen Physici Nachricht von einer neuen Thierpflanze. Hamburg in der Heroldischen Buchhandlung.*

Nouam zoophytorum speciem hic Cl. Auctor describit, quae structurae simplicitate a reliquis huius generis animalibus maxime differt. Tria vero huius plantae animatae specimina in freto sic dicto Dauidis, sub gradu sexagesimo nono cum hasta, qua balaena vulnerata fuerat, e fundo maris protrahebantur. Extracta, varia vitae signa corpus suum contrahendo, et haustam aquam euomendo dederunt, mox tamen rigida facta vitaeque priuata sunt. Quamquam autem exsiccata tantum in Auctoris Cl. museum deferebantur, in aqua tamen macerata, in pristinam formam restituta sunt. Duo ex iis
lapi-

lapidi durissimo inhaerent, tertium vero, a lapide separatum, sed illaesum est. Externa forma maxime ad *Vorticellam oviferam* LINN. quam Cl. EDWARDS *) p. 5. depinxit, accedunt. Constant autem corpore coriaceo, colore lateritio, et caule cartilagineae duritiei, qui in duas partes commodè diuiditur. Harum inferior caua est, et ex annulis minutissimis componitur; superior vero finditur, et in formam verae spathae mutatur, ex qua corpus originem suam sumit. Hoc in modo dicta spatha apice acuto incipit, vesicamque oblongam aemulatur, quae extremitate obtusa terminatur. Habet vero hocce corpus os prominens patulum, anum prominulum, sphinctere radiato clausum, nec non intestina ori, ano et extremitatibus superiori aequè ac inferiori adhaerentia. Diametri corporum vnum digitum vix excedunt, caules vero admodum tenues sunt, et duas lineas crassitiei suae non superant. Longitudo totius animalis in maiore 13, in minore 12 digitorum est. In maiore corpus $5\frac{1}{2}$ digitos, in minore 3 digitos habet, ex qua mensurarum et habitus quoque differentia, nec non diuersa ani orisque distantia, ad diuersitatem sexus forte concludi posse, Cl. Auctor suspicatur. Corpore inciso, Cl. Auctor p. 8. reperit, cutem e duabus laminis componi, visceraque in corpore contenta esse canales perpendiculares albicantes, ab imo ad summum apicem extensos, cum intermedio corpore glanduloso flauescente fibris nerueis circumuoluto, cui plurimae fibrillae capillares adhaereant. Ex canalibus duo, qui primum par faciunt, (per paria enim disposita sunt,) acuminato et incuruo principio in ipsa oris vicinia incipiunt, descendunt anum extremitatemque inferiorem versus, adscendunt tunc ante corpus glandulosum, cui hi et reliqui omnes incumbunt, ad summum apicem usque, laterali-

Gg 2 ter

*) EIUDEM gleanings of natur. hist. Part. III. p. 303.
v. Comm. nostr. Vol. XIII. p. 124.

ter iterum descendunt, atque pone modo dictum corpus glandulosum recurrunt, et materia nigra repleti, in unum truncum intermedium descendentem, (qui intestinum rectum sine dubio est,) mutantur. Hi posteriores structura teneriores, illi ante corpus glandulosum positi compactiores, et ex hisce posteriores duo nodosi sunt, anteriorum autem extremitates, quae verae sunt proboscides, extra os producere animal potest, cibum capiendi et ingerendi causa. Viscera non totum cutis, utris instar formatae, cauum implent.

XI.

H. D. GAUBII aduersariorum varii argumenti liber vnus. Leid. apud S. et I. Luchtmanns 1771. 4. c. f. pag. 146. sine prooemio et tabulae figurarum explicatione. *

Constituit Cl. Auctor secum, uti ex inscriptione huius libri patet, varia e historia naturali, chemia, et medicina, in quibus considerandis adhuc Noster a quadraginta et ultra annis versatus est, deprompta, proponere. Atque hic initium fecit libro vno, qui decem capita complectitur, quorum summam hic cum Lectoribus communicemus.

P. I. 1) *De aqua maris septentrionalis orae Belgicae.* Cl. RÜSSELIO **), qui iam diu usum aquae marinae in morbis glandularum declarauit, Noster excitatus est, ad chemicam analysin huius aquae instituendam. Ponderis ratio ad aquam pluuialem erat men-

*) EIUSD. *Entwürfe von verschiedenen Innhalt. Aus den Lateinischen ins Deutsche übersetzt von D. A. M. SIEFFERT. Herausgegeben und mit Anmerkungen begleitet von D. WILLH. HEINR. SEBAST. BUCHOLTZ. Iena 1772. 8. mai m. K.*

**) v. Comm. nostr. Vol. XI. p. 670.

menſe maio, atmofphaera ad gradum 55. thermometri Fahrenheitiani calente, vt 1026. ad 1000. menſe octobri, calore aeris 56. vt 1021. Vtriusque aquae depuratae decem libris euaporatis, ſupererat materies ſalina ſicca, alba, pondere vnciarum quinque et aliquot granorum.

Quinquaginta libris huius aquae deſtillatis, in vaſe excipiente collecta aqua cryſtallinae claritatis, nec vllius odoris erat atque ſaporis, nec non ſimplici et pluuiali plane ſimilis. Huius aquae viginti et quatuor libris exſtillatis, vidit Noſter in fundo cucurbitae puluiſculum, ex luteo albidum, quo abluto atque ſiccato, ſubſper ille erat, miculiſque veluti ſalinis nitens, duas propemodum drachmas ponderabat. Atque hac aqua exſtillata, in aliam cucurbitam a Noſtro tranſfuſa, et quiete nec calide per aliquot dies ſepoſita, apparebant in fundo cryſtalluli diaphanae, ſubſtaueſcentes, priſmaticae, partim hexagonae, abſciſſis extremis, partim irregularis figurae, vix ſapidae, ex parte, aegre tamen, ſolubiles, ſub dentibus durae, ſcabrae, pondere drachmarum trium.

p. 3.

Quae vltiore examine videbantur eſſe ſal ſelenites ex acido vitrioli, et terrae quadam ſpecie concretus, quocum tamen minime hoc ſal eſt confundendum. Etenim experimenta, a Noſtro inſtituta, edocent, ſalem hunc acido terreum eſſe, cuius terrea baſis vtrumque et vitrioli, et ſalis acidum in ſe contineat. Quapropter hoc ſal appellatur a Noſtro alumen muriaticum, ac videntur ei omnia omnino ſalia, quae ex acido et terra ſunt compoſita, aluminis nomine inſigniri, eaque, pro terrae et acidi diuerſitate, in genera ac ſpecies diſtingui poſſe. Atque ita hoc ſal a ſelenite differt.

p. 4.

Eius cryſtalli cum borace pingui, quem Noſter ex Indiis accepit, ac paulo inferius conſiderat, quo-

p. 7.

dammodo conueniunt, ideoque vtriusque cryſtallos in icone addita exhibet.

p. 13. Elicit itaque ex hac aqua marina, analyſi chemica diligenter inſtituta, ac aliquoties a Noſtro repetita, aquam puram; ſalem acido terreſtrem duplicem: vnum ſeleniticum, in quo acidum vitrioli erat, alterum et hoc, et aliquid acidi muriatici continebat; ſalem rurfus cibarium, maximam partem ſincerum et qualis eſſe debet, parte blandiorem, et adhaerente plure materie terrea obtuſum; tandem ſalis mirabilis GLAUBERI veri modicum, quibus et accedebat perparum materiae pinguis, quae non alio indicio, niſi poſtremi craſſamenti, fuſco colore, apparebat. Praeterea autem nec vllam pinguitudinem vel bitumen Noſter deprehendit. Cl. RUSSELLIUS enim aquae maris tribuit ſaporem ſalſum, amarorem, nitroſitatem et vnctuoſitatem; Noſter vero praeter ſalſum ſaporem, reliquas qualitates, a Cl. RUSSELIO commemoratas, vel plane non, vel admodum obſcure detegere potuit, in ſuo huius aquae examine chemico. Quapropter et putat Cl. GAUBIUS, huius aquae marinae vim medicam non cerni in reliquis qualitatibus, ſed ſolummodo in falſedine, quae comparari poteſt cum ſale communi, multa aqua ſoluto. Quod ideo, addito pauco ſale mirabili GLAUBERI aqua dilutum, aquae marinae ſubſtituit.

p. 16. Ex quinquaginta libris aquae marinae accepit ſalis cibarii, et meracioris, et terreſtris, vncias viginti, drachmas quatuor; ſalis ſelenitici et aluminis muriatici vnciam vnā, drachmam vnā; ſalis mirabilis GLAUBERI vncias duas; drachmas quatuor. Singula itaque libra in ſe continet ſalis cibarii drachmas tres, et propemodum grana ſeptemdecim, ſalis vtriusque ſelenitici grana decem, mirabilis GLAUBERI grana viginti quatuor. Atque ſalium accetforiorum quantitatem tam paruam, virtutes marinae

nae medicatas magnopere intendere, non putat Noster.

Quamquam Cl. Auctor fatetur, posse sibi obiici, P. 18. hoc examen fortasse non cadere in aquam marinam omnium orarum; tamen non adeo aquas marinas, ratione salinae earum indolis, inter se differre posse credit. Interea autem optat Noster, ne quis hoc suum examen nimis extendat, Anglosque et Gallos, inter quos praecipue Cl. POISSONNIER DESPERJERES *) nominatur, cum Nostro consentire de indole aquae marinae, asserit. Quod usum huius aquae attinet, putat quidem posse eisdem morbis conducere, quos Cl. RUSSEL **) vult; mauult tamen praecipuos eius aquae effectus, a facultate septica deriuare. Pro vario igitur falsitudinis gradu aut septicam exserit, aut antisepticam vim. Mentionem hunc in finem iniecit Noster hic experimentorum Cl. PRINGLE cum sale communi, atque arbitratur, diuturnum usum falsamentorum posse scorbuti genesi seruire, licet ille non ab hac re solum prouenire Nostro videatur.

2) *Sal aromaticus, natiuus ex oleo corticum mali aurei Curassauici.* P. 27. De oleo cinnamomi sponte, et aromate suo immutato, in sal conuerso, iam in philosophicis transactionibus dictum, et a Cl. BOERHAAVIO repetitum est. Simile exemplum hic Noster describit, quo ex cortice mali aurei oleum posse elici, testatur, quod sponte nulloque plane artis adminiculo, in genuinum salem abiit.

Est autem huius salis indoles plane singularis, P. 34. nec cum vilo profecto sale cognito comparari potest. Semiuolatilis quidem est, atque hac ex parte cum sale ammoniaco videtur conferri posse; habet praeterea tamen nullam, cum eo communionem. Sed essentialis sui corticis, cuius aroma lingua fen-

Gg 4 tit,

*) vid. comm. nostr. Vol. XVII. p. 95

**) vid. l. c.

tit, fali huic inesse videtur; caret tamen acrimonia, quae in oleo se prodit. Inde elucere Nostro videtur, igneum illud, quod olea aromatica plus minusve continent, non ad aroma ipsum, sed ad principium phlogiston, quo inuoluitur, pertinere. Ac miratur profecto Cl. Auctor, in suo sale, ex mero oleo nato, tam parum phlogisti fuisse, ut alendo igni minus inseruiuerit, quam saccharum.

P. 35. Variis de salis huius origine sententiis allatis, hoc notat Cl. Auctor, oleum mali aurei recenter pressum, excolor et fluidissimum, vetus illud fuscum et balsami ad instar crassum fuisse, facile alcohole vini et aqua solui potuisse, nec aqua turbidum redditum fuisse.

P. 36. 3) *De nuce aromatica, vulgo moschata.* Nucibus his, aqua digestis, ac reiteratis vicibus destillatis, Noster elicuit oleum aethereum, bene olens, ac communi plus minus volatile. Oleum enim huius nucis expressum, rectius Nostro videtur butyrum appellari. Qua occasione succorum vegetantium pinguium, ut olea, fluida, balsama natiua, pices, butyra, cerae, concretiones camphoratae, et resinae sunt, reddit rationem.

P. 38. Inest huius nucis oleo destillato materies, camphoram referens tactu quidem, non tamen odore, quae separata butyri similitudinem prodit. Scatet haec materies aromate nucis, aqua non soluitur; alcohole autem vini facillime soluta, aquam affusam sine ulla turbatione fert. Prunis imposita primum quidem suauem nucistae odorem spirauit; denique tamen butyrum, sub cinere calido fumans, oluit. Butyrum igitur volatile nucis myristicae dici posse, Noster existimat, ac miratur Cl. HOFFMANNUM, in obseruationibus physico chemicis, hoc non attendisse. Quapropter quoque in eum locum, ubi ille de

de oleo destillato nucistae differit, breuiter est commentatus.

Hac a destillatione materie residua frigefacta, p. 39.
densa in summo liquoris membrana conspiciebatur, griseo lutea, qua separata et ficcata, luteola quasi adeps, friabilis, igne liquens, et instar seui animalis, male olens, omni prorsus aromate, tam quoad gustum, quam quoad olfactum destituta.

4) *De instrumento clysmatico, ad fumum nicotianae in anum impellendum.* p. 45.
Cum constat fumum nicotianae per anum immissum, colicis spasmodicis, herniosis et aliis atque aliis morbis neruosis, praecipue autem aquae merfis, valdopere conducere, instrumentum simplicius minusque sumtuosum, quam Cll. SCHAEFFERI et HAEN, hic describit. Constat folle communi eoque duplici vel composito, qui fortius, in et expirando fumum agit. Cum vero sine icone, quam Noster addidit, vix perspicue possit describi, praeterimus hoc instrumentum, ac hoc vnicum addimus, nos simile, eidem vsui accommodatum, in Harleomensibus commentariis *) vidisse.

5) *Semen piperis nigri examen.* p. 55.
Cum pleraque aromata non solum spiritu rectore, qui olfactum et gustum afficit, sed aliis etiam dosibus, inter se multum differant, Nostro placuit inuestigare, num grana piperis Indici prae caeteris singulare quid contineant?

His feminibus itaque digestis primum, dein destillatis, oleum fere excolor recens, vetus tamen in aureum vergens colorem, totum fluidum, nec in

Gg 5 cam-

*) VIII. Deel II. St. p. 252. v. nostr. Comm. vol. XVII
P. 139.

camphoram; nec in butyrum concrefcens, forti piperis odore ac fapore quidem fimili, blandiore tamen, nec tam diu linguae inhaerente, ac fi piper masticatur. Ex vna piperis libra, non vltra drachmas duas olei accepit. Quod fi vero loco fimplicis aquae deftillatam huius olei adhibuit, tres ex libra drachmas olei nactus eft. Ad libram vnam piperis contufi, fapida materia priuandam, debuit vltra quingentas et quinquaginta aquae libras impendere in coctionibus, et cuiusque coctionis liquor ad quadragefimam ufque tanto erat acore, vt piperis faporem per plures horas lingua sentiret.

P. 60. Cineres piperis falem fixum alcalinum, qui a Nostro ficcus appellatur, et aliquid falis continere, Nostro videntur. Alkali fixum humens vegetabile certo non cognofcere potuit, ob materiae paucitatem.

P. 63. Id, quod piperi faporem conciliat, tum fpirituofa, cum aquofa foluitur menftruo. Hoc difficile, illud non folum facilius, fed et meliusprehenditur. Refina itaque inefle videtur piperi, gummosae ac infipidae materiae immixta, cuius interuentu aqua foluit piperis femina. Nec minus inde explicat Noster, cur tanta aquae copia, et tam crebrae coctiones requirantur, ad piper omni fuo fapore priuandum.

P. 67. Piper differt a ceteris omnibus Indicis aromatibus. Horum vis ignea, fapida et fimiliter odorata, tota eft calore aquae ebullientis volatilis, huius e contrario fixa. Omnium horum olea effentialia particulas eas, quae gultum et olfactum afficiunt, concentratas produnt; piperis oleum leniffimum cernitur. Immerito igitur foli fpiritu rectori, qui oleis effentialibus potiffimum inefl, odor faporque debetur.

Pipe-

Piperis oleum, ob eius lenitatem, non inter calefacientia et sanguinem exaestuantia esse referendum, nec ventriculo aestum conciliare; sed potius inferre vim refrigerantem, quam et Indi piperi tribuunt, asserit Noster.

6) *Radix Indica*, a IOANNE LOPEZ denominata, p. 78.
praestantissimum ad alui profluvia remedium Haec appellatur *rais di* JUAN LOPEZ ac commendatur ab Indis in alui profluuiis. Cuius effectum Cl. Auctor quoque salutarem inuenit, in fluxibus ventris fere omnibus, imo in diarrhoea colliquatiua tabe pulmonali affecti, ac hic exemplis confirmat. Alio atque alio modo eam propinauit aegris, optime autem in puluere ad drachmas duas.

Eius arbor est incognita, item locus natalis. p. 88.
Alii Goae indigenam esse perhibent, alii Malaccae insulae propriam hanc arborem volunt. Radix, quam Noster accepit, erat exsiccata, non ultra pollicem et minus crassa, aridaque. Lignum erat albidum, perquam leue in minoribus ramulis aequabiliter compactum, in maioribus mollius, qua proxime subest cortici, atque spongiosum et albidius, medullam complectitur duriores, densiores ex albo subrufam. Cortex rudis, rugosus, fuscus, mollis, quasi tomentosus, satis crassus, tenui cuticula pallidior extrinsecus obductus.

Balsamus resinae, nec in cortice, nec in ligno p. 90.
erant. Odor nullus singularis neque sapor. Aqua eius erat flaua et quodammodo amara; oleum eius, nec saporem, nec odorem prodebat, et salis essentialis portio erat tam parca, ut vix examinari posset.

Alcohol vini fusco colore tingebatur, praeterea p. 91.
nihil extrahebat. Aqua affusa turbabat liquorem, et materiam oleosam indicabat. Spiritu hoc, destil-
lan-

lando abstracto, supermanebat aliquid balsami simile, igne tumens, bulliens, ardens, saporis opio similis, leuiter amaricantis. Vnde et vim huius medicamenti in ventris fluxibus, quaerit Noster in facultate torpesciente. Nam aliam vim huic radici non adscribit.

p. 92. Cineres huius radicis erant albissimi, quibus elixatis, alcali fixum remanebat, cum pauxillo salis cibarii. Alcali fixum erat illius indolis, quod cum acido vitrioli salem mirabilem GLAUBERI exhiberet, natum forsan ex sale cibario, per vim ignis suo acido priuato. Simaroubae anteferendam putat Noster hanc radicem, eamque valentiozem iudicat. Praeterea ramulos radicis graciliores crassioribus praefert, quod minus spongiosi, nec carie obnoxii sunt.

p. 99. 7) *Camphora Europaea menthae piperitidis.* Non in omnibus plantis Europaeis, e quibus camphora elici fertur, camphoram inesse cum Cl. NEUMANNO asserit Noster. E mentha autem piperitide veram camphoram destillando Noster elicit, quae odore, sapore, volatilitate ad ignem, consistentia fragili potius, quam molli, butyracea, veram camphorae indolem prodebat. Quamobrem thymum et mentham piperitidem solummodo inter plantas camphoriferas refert.

p. 104. Mentha vero piperitis debet maturrima esse, riteque exsiccata. Destillatione enim recentis peracta, aqua erat valde aromatica, olei aetherei multum, concretae camphorae nihil. Cuius aqua et oleum, per annum conseruata, nihil camphorae ostenderunt. Atque hoc quaerit in viriditate recentis plantae, indeque euenisse putat Cl. Auctor, vt nemo chemicorum de hac menthae specie, cuius
vfus

vsus medicus per aliquot tempus inclaruit, assereret, camphoram ei inesse.

Plures in Indiae regionibus plantae camphor-p. 106.
riferae crescunt, inter quas arbor cinnanomaea Ceylanensis principatum tenet, ex cuius radice vera camphora emanat, quae rarius ad vsum communem adhibetur, potius musaeis curiosorum inseruit. Duae autem sunt camphorae species, communi vsui ab Indis dicatae, quarum vna eaque praestantissima est *Sumatrana*, altera pretio longe inferior *Iaponica*. Haec Indico commercio in Europam defertur, camphoraeque rudis vel bruta dicitur, hodieque Amstelredami depurata, et in panes formata, venditur. Illa ad nos non peruenit, sed ad Iaponenses, et ab iis in vsum minime notum conuertitur.

Arbore, camphoram Sumatranam seu baros se-p. 109.
rente, descripta, haec ei tribuitur indoles. Postquam nimirum per plures annos floruerit, in ramis sponte fissurae apparent, e quibus liquor stillat oleosus, qui appellatur camphora. Id quod indicat maturitatem, ideoque oleum hoc colligunt in vasculis, ex Bamboes paratis, quo collecto, ritibus quibusdam superstitionis praemissis, rami finduntur, et id, quod non exstillare potuit, abraditur et colligitur. Tum hanc camphoram, in tres veluti species separatam, ad Belgas deferunt venalem. Prima species dicitur Malaice *Pikkol*, *Copalla*, Lusitanis *Cabeffa*, quod caput quasi denotat; altera granis minoribus *Pooret* Malaice, Lusitanis *Bariga*, quod ventrem significat, ramenta tandem tertiae speciei impura *Cacki* i. e. pedes, nominantur. Haec ad naturalem historiam camphorae pertinentia, ab amico Cl. Auctori sunt tradita, atque hic inserta.

8) *Luna fixata* LUDEMANNI. Qui erat su-p. 113.
tor, dein medicus astrologus ac chemicus, apud
Amste-

Amstelaedāmensēs clarus, dum hoc arcano multos sanauit. Erat puluis, quem, postquam examinauerat, ac flores zinci esse viderat Noster, aegro permisit, qui Nostrum ideo consuluerat, sumere. Licet enim Noster, nec quidquam de vsu interno florum zinci audiuerat atque legerat; tamen ex chemicis fundamentis iam dudum cognouerat, hos non esse cum arsenico comparandos.

P. 118. In morbis spasmodicis profuit hic puluis, ideoque singularis ei tribuitur antispasmodica vis. Epilepticos autem non iuuat. Inter multa exempla, ex quibus huius pulueris vis antispasmodica elucescit, a Nostro hic tradita, puellae decem annorum, insigni neruorum debilitate affectae, et multis morbis neruosis vexatae, mentionem faciamus, quae, omnibus propemodum antispasmodicis remediis frustra adhibitis, hoc puluere prorsus sanata est. Possit floribus zinci substitui nihilum album. Vtrumque autem raro pharmacopaei habent genuinum. Noster itaque confecit flores ipse, ex Indico zinco potius, quam ex germanico ac methodum suam hic addit. Acidum infringunt flores zinci, ac de externo eorum vsu in ophtalmiis constat, eos adstringere vasa, indeque nimium affluxum humorum coercere. Quapropter infantibus, ob acidum primarum viarum conuulsis, vtilitatem attulit et, dentitione laborantibus plus flores praestiterunt, quam liquor cornu cerui succinatus a SYDENHAMO laudatus. Granum integrum non ferebant, sed vomitus excitabatur. Igitur per partes, et aliquoties de die, propinabat hoc remedium.

p. 124. 9) *Nonnulla de oleo vitrioli.* Oleum vitrioli vulgo venale peregrinis rebus inquinatum est, a quibus nullo modo, nisi destillatione liberari potest. Quapropter eam commendat, et hic describit facilem, ac minus periculosam destillandi olei vitrioli methodum.

10) *De*

10) *De sale ammoniaco Indico et borace quaedam.* p. 138.
 Proprium habent Indi ammoniacum, ac quidem natium et factitium. In regione Napal, ad septentrionem Pattenae sita, locus est, cuius aquae spumam eructant, quae, in litore congesta, aere arefcit, ac induratur, natiumque exhibet boracem. Quod si vero haec spuma coquitur, sal ammoniacum obtinetur. Cl. Auctor, cui hoc amicus tradidit, non intelligit, quomodo ex vna eademque materia, hi duo inter se plane diuersi sales educi queant? Putat igitur, coctionem saltem hic sublimationem significare debere. Vtut vero haec res sese habeat, illud Nostro, teste amico, certum videtur, boracem ex illa regione ad Europam nauibus Indicae societatis deferri, ac huius iconem in figura decima dedit. Hoc est natium Indorum sal ammoniacum, iam de factitio videamus.

Hoc natium minus carum, ac facilius paratu, in p. 142. eodem imperio Indostano habetur. Nimirum ex stercore humano, cui admiscet vaccinum aliorumque animalium stercorea, paratur, ita, vt, straminibus interpositis, placentas in furno, lateribus coquendis destinato, vrant. Tum reperiuntur glebae salis ammoniaci (*Nousadder*) ab incolis dicti, ac praeter vsus rei metallica, ad pertinaces capitis dolores compescendos illud adhibetur bono cum successu. Sumunt nimirum salis particulam pisi magnitudine, cum aequali pondere calcis viuae, quibus in tenuem puluisculum tritis, hunc naribus attrahunt, et, humoribus proleſtis, promptum sentiunt leuamen.

Hae duae species salis ammoniaci, Nostro missae, p. 143. et ab eo examinatae, ostenderunt naturam salis ammoniaci veram, nec inter se differunt, nisi quod factitium natium minus transpareat, impurius ac minus compactum videatur. Addit tandem et
 Ger-

Germanicum sal ammoniacum, Aegyptiaco autem maiore pretio, ac putat Noster, fuliginem vbique materiam dare, ammoniaco sali parando idoneam.

XII.

Seltene und hoechstmerckwürdige Wahrnehmung von einer samt den Kinde' ausgefallenen Gebärmutter, nach einer neun monathlichen Schwangerschaft, nebst gehörig angewandter Geburtshülfe, wodurch Mutter und Kind beym Leben erhalten worden von WOLFGANG IACOB MÜLLNER. Nürnberg bey George Peter Monath 1771. 8. m. K. Seiten 32.

i. e.

Rara atque notatu dignissima observatio de descensu vteri cum fetu etc. Auctore WOLFGANG IACOB MÜLLNER.

Auctoribus nominatis, qui partim prolapsum vteri affirmarunt, partim negarunt, Cl. Auctor exemplum commemorat, quod sibi differre videtur quodammodo ab iis, quae in Auctoribus reperit. Bis omnino Nostro data est occasio pro-cidentiam vteri observandi. Primam observatio-nem inseruit actis novis naturae curiosorum *), al-teram hic tradit. Erat descensus vteri cum fetu, qui sequebatur post dolorem insolitum, in abdomine exortum tum, cum aegra ex profundo fonte hau-riebat aquam. Repositio huius cum fieri nequiret, fomentationes suadebat, ac, doloribus ad partum ap-parentibus, et aquis sistentibus, manum tumido collo vteri descendenti immittebat subinde, ac
manu

*) Tom. II. p. 538.

manu fetus, qui collo vteri inerat, reposita, versio-
neque facta, partum Agripparum feliciter instituit,
ita, vt vita fetus, licet brevis, et matris seruarentur.
Fetus enim paulo post obiit. Secundinis ob adhaesio-
nem extractis, fomenta iterum applicabantur, ac re-
positio vteri ex voto Nostro succedebat, et adhibitis
dein remediis, aegra sanitati prorsus restituebatur.

Notatu dignum itaque Noster iudicat hoc p. 29.
exemplum, quod cum aliis similibus comparauit,
ideo, quoniam in tam prolongato ac tumente
vteri collo, vti ex addita figura patet, nulla opus
fuit incisione, sed manu hic partus praeternatura-
lis absolui potuit; dein, quoniam, situ fetus non na-
turali, versionis ope partus Agripparum ita feliciter
successit, vt infantis vita atque matris, licet illius
brevis erat, conseruarentur; tandem, quod, secundi-
nis ob abhaesionem extractis, vterus reponebatur,
et aegra pristinam nanciscebatur sanitatem.

Vteri descensum ac polypum ita Noster distin- p. 30.
guit, vt polypi repositio prorsus fieri nequeat, cuius
et tentamen quoque aegrae valde est dolorificum,
vteri e contrario repositio facili negotio atque sine
vllis doloribus praestari potest. Polypo porro
antecedit haemorrhagia, interdum et fluor albus.

XIII.

Examen chemicum doctrinae Meyerianae de
acido pingui, et Blackianae de aere fixo re-
spectu calcis, auctore NICOLAO IOSEPHO
IACQUIN, I. C. R. et A. Mai. in re metallur-
gica et monetaria a consiliis etc. Vindobon.
1769. 8. pl. 6.

Acriter hoc libello impugnat Cl. IACQUIN, Bla-
ckianae causae industrius defensor, sententiam
Vol. XVIII. P. III. H h Cl. MEIE-

Cl. MEIERI de acido pingui, quod sumptum ipsi potius, quam probatum videtur. Contendit nimirum, calcareum crudum mutari in calcem viuam, neutiquam per ingressum acidi pinguis, sed per egressum aeris fixi, igne excussi; calcemque viuam recrudesce, reddito aere, quem auidissime ob affinitatem attrahat; omniaque, tum calcis crudae, tum viuae phaenomena, interque haec causticos, quoque effectus, tum proprios viuae calci, tum salibus alcalinis mutuo datos, aeris absentiae tribuit.

P. 17. Deuenit vero in hanc sententiam suscepta calcarei destillatione, in vasis terreis valido igne perfecta, haud bene, vt vult, a MEIERO neglecta. Vidit de calcarei crudi vncias triginta duabus surgere aquae insipidae, subodoratae, sale alcalino volatili pauco praegnantis vncias circiter duas; adaucto vero igne expelli materiam elasticam, quae, excepta lagenulis, excipulo rostrato appensis, solutiones in illis contentas acidas, alcalinas, metallicas non turbaret, purus igitur aer elasticus esse videtur.

P. 23. Residuae in retorta glebae, penitus in viuam calcem mutatae, pondus erat vnciarum septendecim, vt adeoque, si duae vnciae aquae egressae simul computentur, tredecim vnciae materiae istius elasticae supra dictae calcarei portioni inhaeserint.

P. 25. Quae quidem ingens aeris moles, volumen calcarei hospitis sexcenties et quadragies sexies superans, ne mira videatur nimis, vindicatur ab Auctore enarratione breui doctrinae de aere fixo et elastico, corporibus inhaerente, quam hic repetere non licet.

P. 40. In alia destillatione, neque tamen ad aeris vsque eruptionem protracta, calcareus in retorta crudus remansit; post egressum vero aeris, neque tamen omnis, interrupta frustula calcarei extus veram calcem viuam, intus crudam obtulerunt. Vnd

con

concludit Auctor, aeris absentia fieri calcem viuam, minusque ponderosam; falsus, se non intelligere, cur acidum pingue, secundum MEIERUM largiter calcem ingrediens, pondus eius non augeat?

Uterius vero confirmare fatagit sententiam P. 43. suam Noster ex eo, quod, aere reddito, calx viua recrudescat, absque ullius heterogenei egredientis documento. Viua enim calx, in atmosphaera diu locata, rursus cum acidis feruet, et destillata elasticum vaporem dimittit, insimulque reuiuificatur. Hinc, quum aqua calcem nonnisi viuam, crudam nunquam soluat, patere dicit cremoris in aqua calcis aeri exposita genesin; nasci nimirum cremorem, qui eadem offert cum crudo calcareo phaenomena, ex redeunte per attractionem in affinem calcem aere.

Sub aqua detenta calx viua manet, quia aqua P. 51. arceat aerem atmosphaericum; causam vero, cur calx aerem aquae elasticum non in se trahat, reperire Cl. Auctor nullam potuit.

Si aer fixus, qui per efferuescentiam commixti P. 55. spiritus nitri et salis tartari cum restituta elasticitate purissimus excutitur, inque lagenulam, aquam calcis continentem, deriuatur: aut si in destillatione glebae calcareae fugiens in vasculum, aqua calcis plenum, et excipulo rostrato alligatum, ingreditur, aqua calcis turbatur, cremor nascitur, neque acidum pingue hic ullas edit praesentiae suae notas.

Caustricam indolem conciliare calcem salibus al- P. 61. calinis contendit Cl. Auctor, non addendo illis acidum pingue, sed demendo illis aerem inhaerentem. Habet enim tum lapis causticus, tum spiritus salis ammoniaci causticus omnes alcalinorum dotes; unica deest cum acidis efferuescentia, quae nimirum ob aeris, a calce attracti, defectum fieri non posse videtur. Reddito vero per superiores encheireses P. 71.

aere, sal vterque causticus mitior fit, cumque acidis rursus feruet.

P. 75. Porro ostendit Cl. IACQUINUS calcareum crudum ex sale ammoniaco abigere alcali volatile, adeoque acidum pingue neutiquam esse illud, quod salem ammoniacum in suas resoluat partes constituentes: aerem ad crySTALLISATIONEM facere plurimum, rationemque, cur sal alcalinus, vrinae additus destillandae, expellat volatile microcosmici salis partem sub forma solida, causticus sub fluida, in eo latere, quod causticus attrahat aerem, ad crySTALLOS necessarium.

XIV.

HENR. IO. NEPOMUC. CRANZ, S. C. A. mai. Consil. Institt. medd. et Mat. Med. P. P. O. etc. examinis chemici doctrinae Meyerianae de acido pingui, et Blackianae de aere fixo, respectu calcis rectificatio. Lips. impens. Io. Paul Kraus. A. MDCCLXX. 8. pl. 13½.

Retorquet Cel. CRANZIUS Cl. IACQUINI tela, MEIERO infensa in Auctorem, multoque cum sale, facundia potenti, et numerosis experimentis ostendit, falso postulari, MEIERUM negligentiae et ignorationis elenchi; contra vero Blackium eiusque asseclas fingere, quae probari nequeant, male cohaereant, mutuo se tollant, ridiculaque confectaria inuoluant; celare et negligere, quae in suas trahere non possint partes, loqui saepissime multa alia, quam quae loquantur ipsorum experimenta; explicare facilia, et ne haec quidem recte; relinquere inexplicita, quae sine MEIERI caustico exponi nequeant; dissentire inter semetipsos, tueri denique opinionem, cuius ne verbum quidem verum

verum sit. Cuius quidem grauissimae reprehensionis argumenta, quandoquidem cuncta, integro nisi libro descripto, tradi haud possunt, pauca modo passim delibata afferamus.

In efferuescentia calcarei cum nitri acido, praeter fumum album aeremque, eiiciuntur quoque simul globuli acidi saporis, in faciem mordaces. Conclauē odore acidi repletur. p. 7.

MEIERUS non negauit aeris in calcareo multi praesentiam; destillationem omisit, ut nil noui docentem, ut fallentem magistrum. p. 9.

Ad mentem Cl. IACQUINII destillans Noster p. 11. obtinuit phlegma limpida, cum alcalinis quidem non feruens, ad linguam tamen et syrupum violarum acidum. Materies elastica copiose erumpens, non habenda statim est pro aere calcareo fixo, quum possit etiam esse aer aquae lapidi inhaerentis: aer caustico exturbatus, aut, quod videtur inprimis Cl. Auctori, aqua in vapores resoluta; a vasis vero candentibus auide absumpta. Vacillant ergo Iacquiniani calculi.

Calcarei lapidis cum aere nulla est affinitas. p. 17. Nil trahit ex atmosphaera, nil ex mixturis efferuescentibus, nec aerem trahere visus est vnquam stalactiti, ex aqua seposito, affatim inhaerens.

Calx viua sonora, et adpersa aqua crepitans, p. 19. aeris expers non videtur. Eius cum aqua affinitas, IACQUINIO neglecta, aerea euidentior est. Extincta in aere fatiscit in puluerem, quod ab aere affini, p. 24. conglutinante, vix expectares; cum aqua porro incalcescit, datque spiritum causticum, secus ac in aqua extincta et dein ficcata. Alcalina salia, multo aere referta, tamen edunt effectus causticos.

Ab aeris in calce viua absentia non repeti p. 29. potest explicatio sibili calcis viuae, in aquam proiectae, neque efferuescentiae cum bullulis, perperam

ab aduersariis negatae: neque inde pendere potest vis noxia, neruisque inimica fumi, emergentis, aut vaporis recentium murorum, neque ebullitio, ab aduersariis silentio praetermissa; omnium minime incalescentia, vicinarum rerum inflammabilium incendium et flamma. Neque patet exinde calcis viuae

p. 49. in aqua solubilitas, nec aquae calcis facultas soluendi sulphur, camphoram, gummirefinas.

p. 53. Calx in aqua extincta, quam aere orbam volunt, madida seu sicca, recens annosaue fuerit, cum nitri acido tamen feruet.

p. 61. Ponit Cl. IACQUINIUS acida aequae, ac lixiuum falis caustici fixi, aere expertia, condescere tamen in salem medium. Is deberet idcirco itidem esse sine aere, et per hypothesein causticus. Est vero nec hoc, nec illud.

p. 78. Solutum in acido nitri calcareum, et lixiuio caustico fixo praecipitatum, in calcem viuam abire IACQUINIUS asseruerat, aere per efferuescentiam expulso. Quum vero calx ista in aqua nec extingatur, nec cum sibilo ferueat, neque ebulliat, neque incalescat, aut inflammabilia accendat iocoso nomine a Cl. Auctore dicitur calx viua frigida BLACKII, a calce viua caustica MEIERI probe distinguenda.

p. 109. Ad experimenta, quibus aer, efferuescentia enatus, methodo Cl. MACBRIDII in causticos liquores intruditur, iisque causticam vim adimit, regerit Cl. Auctor: primo incertum esse, num isti liquores vere careant aere, quum, ex qua obtinentur, calx viua per experimenta aerem habeat: dein fermentatione, putrefactione, efferuescentia non merum aerem, sed et alia expelli; dum calcareus cum acido nitri feruet, abripi vapores acidos, quos ostendat odor, sapor et nitrum regeneratum, quod adhaerebat vitro, oleo tartari illito, quum in cista biloculari

lari vapores hos coaceret, et ex vno loculamento in alterum, istud vitrum continens, abire Cl. Auctor cogeret. Porro obiicit, latere adhuc aeris elasticum illud, et forte esse ex igne; male quoque supponi, nusquam probari, aerem salis tartari attrahi a calce, calcemque sic impraegnata praecipitari; denique non dici posse salia alcalina, aere a calce attracto priuata, propterea magis fieri caustica.

Enim vero experimentis euincit Cl. Auctor, calcem, alcalico sali iunctam, insidere lapidi caustico, lixivio caustico fixo, pulmento eius oleoque tartari supra calcem digesto: indeque esse vim causticam, non a transitu aeris in calcem, ut pote ne argumenti quidem simulacro, nedum experimento comprobato. p. 127.

Salis alcalini volatilis caustici prouentus itidem non potest repeti ab aere, qui ex salis ammoniaci alcalina parte demigret in calcem viuam, quum sal ammoniacus fixus, a destillatione residuus, nulla aeris attracti documenta in experimentis edat. p. 137.

Salia caustica neutra esse MEIERUS non dixit. Lapidem causticum scripsit in multis se gerere ut salem medium; salemque causticum volatilem iam ante MEIERI tempora BOERHAVIUS et alii ut neutrum considerarunt. p. 149.

Parum cohaeret BLACKII sententia, quod aer fixus salibus alcalinis insit et efferuescentia expellatur, cum illa Cl. JACQUINI, salem causticum volatilem esse alcalinum; carere tamen aere, et in vniuersum efferuescentiam esse alcalinorum minus necessariam notam. p. 151.

EX HALESI experimentis euincitur, aerem inter et calcem viuam affinitatem esse nullam. Nil enim forpsit calx viuam, per dies quadraginta quatuor aeri exposita; aqua vero aceto, acido vitrioli etc. p. 164

remixta aeris plurimum recepit. Per eiusdem tentamina sal alcalinus fixus aerem non attrahit, sed generat potius.

P. 173. In crucibulo exacte clauso post octo horarum ignem validissimum calcareus non modo solus, sed etiam calci viuae instratus, sine vasis et operculi laesione, calce viua quoque non in calcareum mutata, in calcem viuam abiit. Cum ammoniaco sale calx ita cocta fuit durissima, in aqua non solubilis, sed, vt lapis causticus, flocculenta, violarum syrupum reddidit viridem, ab oleo tartari mutata non est, cum vitrioli oleo feruens emisit fumos vrinofos acerrimos, cum nitri acido magis acidus halitus, cum sale ammoniaco odorem vrinofum causticum.

P. 189. Imminuitur in aere libero caustici lixiui vis caustica. Quod si ob aerem attractum fieret, redderetur ponderosius. **Cl. CRANZIUS** contrarium vidit. Non igitur accedit aer, sed secedit aliquid, quod, quum lixiuium, antea cum acidis non feruens, nunc efferuescat, efferuescentiam impedit.

P. 197. Idem comprobatur per experimenta de spiritalis ammoniaci caustico, ad solitos effectus perfecte neutro, sublato autem quauis ratione principio

P. 211. ignis caustico, rursus mere alcalino. Odor certe eius acerrimus et volatilitas insignis ex aeris absentia explicari nullo modo possunt.

XV.

IOH. CHRISTIAN WIEGLEB, *Apothekers in Langensalza Vertheidigung der Meyerischen Lehre vom acido pingui gegen verschiedene darwieder gemachte Einwürfe. Altenburg in der Richterischen Buchhandlung, 1770. 8. Seit. 115. mit Zueignungsschrift.*

h. e.

Doctrinae Meyerianae de acido pingui aduersus varia, quibus oppugnatur, argumenta defensio. Auctore Cl. WIEGLEB.

Viuientis adhuc Cl. MEIERI amicus mortuo iam eidem pie patrocinator, libellique huius bipartiti prima sectione Iacquinianis maxime; altera Cl. MICHAELIS FRID. BÖHMII reprehensionibus, in dissertatione *Examen acidi pinguis* inscripta, et Argentorati sub Cel. SPIELMANNO a 1769 defensa, propositis respondet. Primum ergo ostendere nititur, calcis viuae extinctionis phaenomena, solubilitatem in aqua, et deliquescentiam placidam in acidis: porro eiusdem ex aqua praecipitationem, per aerem et alcalina salia factam, vim sulphur soluendi, mercuriales solutiones praecipitandi, alcalinorum causticam indolem intendendi: dein de diuersitatem, qua caustica salia quaedam in acidis soluta ad fundum deiiciant, alia intacta et soluta relinquant: denique vaporum ex causticis salibus et spiritibus cum acidis mixtis egressum, nec non tenacitatem formae fluidae, quam spiritus causticus offerat, etiam cum Alcohole mixtus, felicius longe et certius per Meieriana dogmata explicare posse, quam per Blackianam hypothesein. Maximum argumentum in eo ponit, quod calcareus igni solari, aerem aquamque expellenti, expositus, tamen in calcem

p. 16.

H h 5

viuam

- viuam non abeat, sed in merum fatiscat puluerem.
- p. 17. insipidum. Tectum caustici ad calcem accessum exemplo phlogisti, non minus tecte, vere tamen metallicas calces intrantis, illustrat. Alia terrea, vt argilla, filices, vitrum cet. licet calcinatione priuentur aqua et aere, calcis tamen indolem causticam non acquirunt, quia sola calcarea terra in acidis solubilis est. Miratur, cur sexcentis aquae partibus soluta calx viuua non recrudescat, quum his omnino plus aeris inesse debeat, quam quinque salis alcalini vnciiis, curque placida calcis viuuae solutio in acido nitri caleat adeo, simili calcarei solutione impetuosa non calente. In apparatu Magbriano instituta calcis ex aqua praecipitatio contingit, acido pingui in aerem intermedium exeunte.
- p. 28.
- p. 31. Monet, non patere, cur sulphur ab aqua calcis, aere carente et lixiuiis alcalinis, aere praegnantibus, aequae bene soluantur, neque cur vtraque solutum mercurium praecipitent, nisi MEIERUM sequaris.
- p. 47. Obtineri dicit salium alcalinorum crystallisationem, demto ipsis extus adhaerente acido pingui.
- p. 48. Cl. BOEHMIO regerit Auctor, acidum pingue non ita dictum esse ob id, quod pinguedines inde nascantur: satis distinctum, nusquam confusum fuisse cum phlogisto: calcaream terram sine acidis in aqua non solui: nil valere exemplum aquarum, stalactitem seponentium, quippe quae vel acidum subtile habere possint, vel calcaream terram inquinantem quidem, sed nec immixtam, nec solutam
- p. 55. contineant: acidum volatile posse deferere solutam terram, quamuis fixa acida id non faciant: ad salis genesis non sufficere terrae et aquae laxius conubium, quale in aqua calcis viuuae adesse videatur, accedere debere tertium tenuius principium: alcalina salia in praecipitatione aquae calcis non agere
mecha-

mechanice, quum et ipsa mutantur in caustica, et
 salia pura media, nitrum, sal commune, de SEIG-
 NETTE et tartarus solubilis nil deiiciant: alcali cau-
 sticum fixum possetamen esse sal, medio simile, licet
 acrius factum fuerit ab acido pingui, quum etiam
 boracis et tartari crystallorum misturae sapor aci-
 dus eminentior sit: salinum calcis principium Cl.
 BOEHMIO alcalinum visum, ob facilem scilicet cum
 alcalinis coniunctionem, tale esse non posse; nemi-
 nem enim, qui velit alcali cuidam corpori inhaerens
 separare, aliud alcali adiungere, cui prius adhae-
 reat: spiritum salis ammoniaci causticum recte pa-
 ratum, neque cum dilutis, neque cum concentratis
 acidis efferuescere: causticum calcis posse esse aci-
 dum, etsi saponem non in modum acidorum crassio-
 rum disiicit: vocabulum *pingue*, quo cognomine-
 tur, aliter accipi, ac MEYERUS adhibuit. Tandem
 sollicitatus caustici ad calcem accessus ex igne argu-
 mentis variis confirmatur. Adiunctae sunt dubita-
 tiones quaedam de acido pingui Cl. Auctori, ab igno-
 to quodam per litteras missae, ad quas, vt non adeo
 graues, breuiter respondet.

p. 71.

XVI.

IOH. IAC. WELLS, *Apothekers in Wien, Rechtfertigung der Blackischen Lehre von der figirten Luft gegen die vom Herrn WIEGLEB, Apotheker in Langensalza darwieder gemachten Einwürfe. Wien zu finden im Kraufschen Buchladen 1771. 8vo Seit. 164. ohne die Vorrede.*

h. e.

Vindiciae doctrinae Blackianae de aere fixo, adversus Cl. WIEGLEBII argumenta contraria. Auctore Cl. WELL.

Ad priorem tantum Wieglebiani libelli partem Cl. Auctor respondet; eundem secutus doctrinae ordinem, quem ille offert.

- p. 3. Ac primum quidem tentaminibus institutis cognovit, calcareum crudum non solum in foco speculi caustici in calcem viuam conuerti, sed quoque globum vitreum cauum, aquae mensuris sex repletum, speculoque et foco interpositum calcis viuae generationis non impedisse. Quum vnā libram calcarei in retorta, furno reuerberatorio imposita, per octo horas torqueret igne, interque receptaculum et retortam quinque tubi intermedii, vesica humectata muniti, positi essent, in altero tubo vix calente sedecim aquae scrupulos collectos inuenit, reliqui parum humiduli, receptaculum siccum fuere; calx in retorta viua.
- p. 24. Ex lixiuio caustico, post saturationem, cum vitriolico acido factam, destillato, meram aquam inspidam obtinuit, quae nec post concentrationem per frigus a MEIERO commendatum causticum sapiebat.
- p. 29. Phlogisti exemplum reiicitur, quatenus scilicet in illo a probato ad nondum probatum perperam con-

cludatur. Terra aluminis et natri in acidis solubilis est; nec tamen in calcem mutari potest viam, quum calcareae non sit indolis.

Solutio perfecta calcis viuae in aquae sexcentis p. 38.

partibus sumta tantum, sed non probata est. Dupla, immo quadrupla aquae copia calcem viam, purissimam tamen non penitus soluit. Aeris in aqua contenti, vt atmosphaerico aeri similis, pondus exacte definiri nequit; atmosphaericus aer vero tardius calcem viam in calcareum conuertit. Terrae calcareae medium forte tenent locum inter terras et salia. Solutio calcis viuae recentis in acido nitri vulgari calet vehementer cum ebullitione; extincta plus minus calet, pro copia aquae, per quam extincta fuit. Calor nascitur ab impetuoso motu partium spiritus nitri aquearum, quae in calcem irruunt. Spiritus nitri fumans sine calore exorto calci recenti affundi obseruatus est, adiuncta vero aqua mixtum incaluit.

p. 59.

Praecipitatio calceae aquae, per aerem ex secessu p. 77.
acidi pinguis in aerem tubi Macbridiani explicata, non satis ostendit, quorsum illud se conferat principium, quod adeo antea efficax nunc plane iners quiescit.

Etiam borax tum aquam calcis, tum solutionem p. 88.
terrae calcareae acidam saturatam praecipitat. Extincalo tam cum creta pura, quam cum bolo albo, in aquae copia sufficiente cocto, filtrato et euaporato obtinuit Cl. Auctor crystallos albas egregias, boraci similes.

Calcis viuae aqua sulphur soluit, non quatenus p. 93.
calx viua aere orba est, sed quatenus cum salibus alcalinis praeter alias conuenientias etiam hanc virtutem communem habet.

Praecipitatio mercurialium solutionum non ab p. 98.
acido pingui, praecipitatum colorante, esse potest, quum

quum, praeter alia, sodae cryſtalli pulverem ſpadi-
ceum, lixivium cauſticum pallide flauum, et ſpi-
ritus ſalis ammoniaci cauſticus niueum deſiciat ex
mercurii ſublimati ſolutione aquoſa.

P. 138. Vapores, quos ſalia cauſtica, acidis mixta, eru-
ſtant mere aquoſi ſunt. Acidum pingue diſponere
ſalia ad fluiditatem, non ſatis probatum eſſe, a
WIEGLEBIO oſtenditur.

XVII.

*Chymiſche Verſuche über das Meyerſche acidum pingue
von D. WILLH. HEINR. SEBAST. BUCHOLZ, or-
dentlichen ausübenden Arzte zu Weimar, der Kay-
ſerl. Akademie der Naturforſcher, der Königl.
Preuſs. Geſellſchaft zum Nutzen der Wiſſen-
ſchaften zu Frankfurth an der Oder, und der
Churbayeriſchen Akademie der Wiſſenſchaften
zu München Mitgliede. Weimar bey Carl
Ludolf Hoffmann. 1771. 8vo Seit. 96 nebst
Vorrede.*

h. e.

Tentamina chémica circa acidum pingue Mey-
erianum. Auctore Cl. BUCHOLZ M. D. etc.

Adiungimus hucusque a nobis indicatis libris,
Cl. MEIERI hypotheſin cum propugnantibus,
tum oppugnantibus, ob affine argumentum, haec
Cl. BUCHOLZII tentamina, ex quibus quidem appa-
ret, Auctorem aliam longe de cauſtici natura fouere
ſententiam, quam vel Cl. MEIERUS, quem maximi
facit, humaniterque excuſat, vel eius aduerſarii,
quorum induſtriam haud quaquam reprobat. Con-
tendit nimirum, calcareas terras, dum calcinantur,
con-

contrahere indolem causticam, nec accessu peregrini principii, ex igne vulgari, nec secessu solo materialium, quae inter vstulandum aufugiunt; sed facta potius, post earum abitum, intimiori materiae luminis, ob phlogiston, quod calcareis insit, certo praesentis, cum terreis moleculis coniunctione. Quam quidem sententiam profert, postquam enarravit varia sua cum calce tum cruda, tum viua, huiusque praeparatis experimenta.

p. 71.

Ex commixtione vnciarum duarum olei iuniperini et salis caustici Cl. MEIERI aliquamdiu digesta, dein destillata, obtinuit aquae dimidiam vnciam, olei subtilissimi gratioris vnam, residuum resinofum nucem myristicam redolens; camphorae vero ne tunc quidem quicquam, cum residuum illud resinofum oleumque, destillatione prolectum, super calce viua abstraheret. E contra, cum misceret rorismarini oleum cum sale caustico, destillando elicuit camphorae verae grana triginta quinque: plus ergo, quam MEIERUS impetrauerat. Plura de caustici relatione ad olea therebinthinae, rutae et anisi in proxime edendo libello propositurum se esse, spondet.

p. 27.

Calcareum lapidem, cretam, et ostracodermata ope speculi causticiaeque, ac Cl. WELLIUS in calcem viuam perfectam commutauit, indeque aquas calcis confecit, vulgari exacte similes. Erat tamen cretae sapor subamarus.

p. 39.

Repetiit Cl. MARGGRAVII laborem circa lapides phosphorescentes; neque tamen, fidus licet vbique operationis imitator, phosphorescentiae phaenomenon obseruare potuit. Ex his vero tentaminibus cognouit, terras calcareas, phlogisto suo orbatas, aegre aut plane non causticas reddi posse.

p. 60.

Vltimo de mercurio praecipitato rubro disputat, cuius ruborem Cl. WIEGLEB tribuit acido pingui; ab acido nitri certe non est, cuius adhaerentis nulla

p. 84.

nulla obueniunt in vilo examine vestigia. Auctori nostro contigit, hydrargyrum, acido nitri solutum, dein ad siccitatem euaporatum, ope speculi caustici in aequae rubentem massam commutare, quam est vulgari methodo paratus mercurius praecipitatus ruber.

XVIII.

De corpore nutritiuo et de nutritione, tentamen chymico medicum. Auctore PETRO THOUVENEL, L. A. magistro pro prima Apollinari laurea consequenda, in Augustissimo Luduvico medico Monspeliensi, mense aprili 1770 propugnatum. Piscenis ex typis I. Duret 1770. 4 mai. Alph. 1. pl. 8,

- L**ibellum hunc, licet bono et eleganti stylo sese non commendet, ob rerum tamen, experimentorumque copiam ab viris doctis haud inique exceptum iri praeuidemus. In summam eius, ne longi-
p. 2. fimus, liceat nobis inquirere. De corpore itaque nutritiuo Noster acturus corporis nutrientis nutriti-
 dique compositionem haud dissimilem esse, a priore et posteriore probat, cuius tandem proxima, chemice considerata, principia in moleculis muci, per varios gradus mutati, integrantibus inuenies. Muci vero duas varietates Cl. Auctor attendit, vel eum non concre-
 scere, vel certo caloris gradu coire: hunc albumi-
 nosum, illum gelatinosum appellat: illum in animali-
 bus senioribus; hunc in iunioribus ut plurimum inue-
 niri; sed praeterea tertiam in sanguine extra corpus
 concrecibilem partem inuenit, quam lympham dicit.
 Gelatinosi ad albuminosum transitum *animalisatio-*
nem vocat, quae vel vitalis est, vel putrescens,
p. 5. dissolutiua, Albumen ouorum a sero animali
 (lympho)

(*lymp̃ha*) in eo differt, quod illud maiori coeundi virtute gaudeat, hoc minori. Ex variis experimentis, cum albumine et sero animali ope acidorum institutis, concludit Noster, mucum animale non concrescibilem a concrescibili, acidis, differre: animalisationis itaque conditionem esse, acidum ingestorum subigendi. Succum enim, dum animalisuntur, aptiores ad organisationem fiunt, ut adeo albuminosa muci animalis conditio inter gelatinam, et partes, organisationem suscipientes, vel iam susceptas, media videatur. Derivat ex eiusmodi organisationis defectu, eam imperfectam in rhachiticis et scrophulosis, quam duplici modo ab acidis vitari demonstrat.

p. 6.

Iam in indolem sanguinis studiosius inquirens, basin mucosam, materiam colorantem rubram, volatile quoddam principium cum calente sensibili, eaque in copioso latice aquoso dissoluta vel confusa detexit. In sanguine, ex vena misso, et quidem parte eius serosa, praeter albumen coagulandum, maximam copiam aquae simplicis, et mucosi quid, filum ducens, nec tamen in albuminis modum coagulabile inuenit *). Proportio interim albuminosae partis ad aquosam varia est, prouti et ex muci huius varia quantitate consistentia varia; interdum enim serum per filtra potest traici, interdum non. Quod vel ex intima muci crasi, molecularumque constituentium peculiari miscela deriuandum; vel vario frigoris gradui attribuendum Nostro videtur. Salem in substantia, etsi falsedinem in sanguine degustauerit, nulla prorsus encheiresi producere potuit. Sanguis, in regimine temperato seruatus, aeri patens, vel recte coopertus, absque vlla sensibili

p. 8.

p. 13.

*) Conf. Ill. ab HALLER prim. lin. phys. p. 76.

- bili differentia, temporis ratione, densitatis, coloris cet. coalescit: hinc coagulum sanguinis, omiſſis aliorum diſſenſu et experimentis, ex mucī concre-
tione, quae calore perficitur, deriuat, cuius pro-
ductum ſciſſile, album a menſtruo, cui inhaeſit, ſe-
gregatum, nullo vero remedio ſolui contendit.
- p. 14.** Placenta, affuſa aqua, reiteratis vicibus abluta, to-
tam partem rubram auſſerri, nihilque, niſi maſſam
albeſcentem, ab omnibus ferme fibroſam, a Noſtro
autem celluloso reticularem dictam, relinqui vidit,
ideo fibrilloſum ſanguinis ad figmenta refert. Aquo-
ſa cruoris ſolutio, ex ſiccata placenta proueniens,
p. 17. cum oleo terebinthinae commixta fundum petit:
ab oleo ſegregata: haec poſt aliquot dies colorem
rubicundum amittens, nunc in pul-
tem albidam, mucoſo terream, ſub qua oleum detinetur, mutata
in aqua bulliente concreſcere incipit; nec in cor-
pus firmum cohaerens, albuminis ad inſtar, ſed
mox in grumos, mucoſo terreos, friabiles abiens.
Martem ex coagulo non, nec ex lixiuio ſanguinis
nitrum, ſed ſal potius alcali fixum extricauit. Cru-
ſtam pleuriticam, cum ſalibus mediis, aut alcalinis
p. 19. fixis coniunctam, per 40 dies nec diſſolutam, nec
putreſactam obſeruauit. Cl. VENEŁ aſſentitur,
p. 23. qui coagulum ſuccorum albuminoſorum ad gradum
centeſimum duodequadrageſimum therm. Cl. FAREN-
HEIT ponit. Coagulatio lactis, alcali adiecto, vulgo
p. 26. probata, non aequae manifeſta videtur Noſtro, quam
quae acidis fit; aliquam tamen conſpiſſationem,
grumorum ad inſtar, a mixtura alcalina inductam
p. 31. vidit. Ex conſectariis, quae de puris geneſi infe-
rit, apparet, eam mucoſae animalium ſuccorum in-
doli, in coagulum pronae, ortum debere; cruſtam
vero pleuriticam, et baſin placentaē ex ſucco albu-
minoſo conſtare; eius tamen in cruſtam et placen-
tam immutationem, non coagulationem, vel conge-
latio-

lationem, sed veram concretionem spontaneam esse; vti in polytis cet. vt itaque id, quod partem albuminosam sanguinis, eiusque procliuatatem ad spontaneam concretionem auget, vel imminuit, varietates crustae exhibeat.

Accedens ad alterum sanguinis colorans principium, rubrum sanguinis colorem, vtpote accidentalem crasseos sanguineae habitum, seu globulorum sanguinis elementarium, variorum ordinum adunationis productum, non a marte, nec a bile tingente, sed a substantia mucosa, cui accreuerit phlogiston, ex materia phosphorica, caloris animalis principio destructa, Noster deriuat; martem vero ad colorem eius obscuriorem non parum adferre, ipsi probabile est. P. 44.

Volatile tandem principium, quod variis denominationibus insignitur, calido innato veterum non absimile videtur, idque omnes corporis viuentis partes penetrare, et in intimam animalium substantiam abire, ex obseruationibus multis constat; origo eius tamen atque indoles vix definiri poterunt. Adiungit quoque duo principia, quae ad sanguinis conformationem velint necessaria auctores, aerem nimirum, et acidum: illum omnino fixum assumit, diuersum tamen ab eo, qui aliis liquoribus admixtus est; hoc vero in statu sano non agnoscit. P. 51.

Iam ad succos secundarios perueniens in saponaceos, saliuam, succum pancreaticum, liquorem gastricum cet. eorumque vsum commentatur. Bilem ex mixtione mucii cum oleo componi defendere videtur. Chylum non cum Boerhaauianis in varias figuras formasque decomponi, nec in varias vasorum sanguiferorum ramificationes deponi; sed re-

- Etius, vt nobis videtur, textus cellularis varii cum recentioribus rationem habet, quo varie mutatus, meliusque elaboratus secretionibus nutritiis copiam exhibeat. Inde sponte ad lactis secretionem ducitur, quam immediate ex chylo, varias secretiones depuratorias perpeſſo, meliusque praeparato, derivat, probatque hoc ex comparatione lactis cum chylo, cum lac, affusione acidorum statim coaguletur; in chylo vero materiae tantummodo cretae, a caseosa diuersae, praecipitatio obseruetur: vnde constet, lac ad naturam animale magis, quam chylum accedere, eumque omnem substantiam lactis, particulis tamen peregrinis commixtam, in se continere. Lactis varietates ratione indolis et constitutionis cum CL. RANG persequitur; neque minus in eius in corpore humano corruptiones, acidas, mucosas seu glutinosas, et rancidas inquirat, aquamque calcis, quae eius corruptionem emendet, suadet. Lac, tanquam emulsio animalis ab emulsionibus vegetabilibus in eo differt, quod principio
- p. 70. sulphureo foetente praeditum sit. Lacti analogum videtur oui vitelli compositio, quam lac gallinaceum, aqua dilutum, vtramque vero lactis speciem, emulsionem animale dicit; in quo vero oui vitellus a lacte discrepet, vterius persequitur.
- p. 80. Nunc decocta carnum pertractans, iuscula nimium et gelatinas, duplicem in carne mucum, concrescibilem, et qui non coeat, Noster defendit: Succus enim, ex carne expressus, in aqua bulliente immisus, dissoluitur partim, partim coalescit, Pisces marini maiorem quantitatem eiusmodi extracti, valde viscosi et glutinosi; minorem carnes animalium, et his minorem pisces fluuiatiles, quamuis ab animalibus ex indole parum discrepantes, exhibent:
- p. 86. Ex sanguine animalia gelatinace nihil habere asserit. Experi-

Experimenta, a Nostro instituta, testantur, iuscula alia aliis magis ad putredinem prona esse: pendere hoc a materia calcarea, plus minus in iis contenta; exinde concludit, calcem recentem, conchas, testas cet. iuste calcinatas, putredini succorum animalium resistere. Non possumus non Cl. Auctori in eo plaudere, quod, contra Gallorum consuetudinem, iuscula carniū, ad putredinem procliuiā, fibrisque noxia declaret.

Iam ad principium nutriendum, ex regno vegetabili depromptum, ad mucilaginem, cum substantia saponacea coniunctam progreditur. Hoc vero principium ex triplici facie considerat 1) ex corpore mucofo dulci, 2) fatuo, et 3) farinaceo. Primum in plurimis plantis, et in omnibus earum partibus latens, nullibi perfecte purum et solum, sed semper a principio mucilagineo, vnguinoso saponaceo, terreo vel etiam quandoque resinoso inuolutum deprehenditur, quod tandem, iuxta encheiresin tractatum, sacchari nomine venit, in cuius virtutes iam fusius commentatur.

Alterum ab eo ita differt, vt 1) sapore fatuo P. 106. 2) insigni viscositate se prodat, 3) vt non in oleis pinguibus, nec in aethereis, vel accedente digestionē, gummi soluat, sed induretur, et maiore ignis gradu nigrescat, 4) vt tandem spiritu vini, vel etiam digestionē dissolui nequeat; sed tantummodo coloris principium, in quibusdam gummi speciebus satis abundans, extrahatur.

Tertium, etsi multa cum prioribus communia p. 109. habeat, seorsim pertractat, 1) quod ab iisdem sub quibusdam conditionibus differat, 2) quia in quibusdam farinaceae indolis corporibus differentias

I i 3

haud

- haud exiguas prodit. Principium huius nutriens in mucoſo, ex ſubſtantia puluerulenta et aquae admixtione oriundo, poſitum eſt, quod deinde varias mutationes praeparationeſque ſubit. Refert huc cerealia, legumina, radices bulbolaſas, medullas arborum, caſtaneas, hippocaſtana, alioſque fruſtus pulpoſo farinaceoſ ; ſemina vero oleoſae indoliſ ex hac familia, contra Cel. BOERHAAVE proruſ proſcribit. Eminent inter ea triticum, hoc principio ditiffimum. Duplicem in eo inuenit Noſter ſubſtantiam, glutinoſam ſcilicet, et amylaceam, quarum proportio tamen ad ſe inuicem variat. Obſeruauit enim in hyberno tritico, et quidem Narbonnenſi, vtpote optimo, treſ fere parteſ glutinoſi, et vnam amylacei. Hoc glutinoſum principium cum ſuccis animalium concreſcibilibuſ ſeu albuminoſiſ conuenire, ſupra demonſtrauit, et hic vlteriuſ probat. Iam ad
- P. 111.** tritici reliquorumque cerealium, vel quae farinoſum pluſ minusue in ſe contineant principium, uſum et praeparationem, quibuſ iis veſci ſolemuſ,
- P. 112.** accedit. Tandem vegetabilium ſucculentorum, radicum pulpoſarum, fruſtuum horaeorum olerumque examen inſtituit, eorumque principio nutriende, vario in variis, detecto, iuſtum uſum ad nutritionem adplicat.
-

XIX.

Histoire naturelle générale et particulière, avec la description du cabinet du Roi. Tome XVI. ou histoire naturelle des oiseaux Tom. I. à Paris de l'imprimerie royale 1770. 4 mai. 2 Alph. 17 pl. tab. aen. 29 Tom. XVII. ou Tome II. 1771. 3 Alph. tab. aen. 28.

i. e.

Historia naturalis generalis et particularis vna cum descriptione musei regii Tom. XVI. et XVII, siue historiae avium Tom. I et II.

Si alio vilo merito potest gloriari seculum nostrum, velut certissimo artis studiiue crescentis specimen insigni; illud certe in eorum numero habendum erit Ill. DE BUFFON opus, cuius continuationem nunc indicamus. Prodierunt autem inde ab anno 1749 quindecim eius volumina, de quibus fere singulis ad lectores nostros relatum a nobis est *): et quae omnia, excepta sola anatomia animalium et descriptione musei Regis Galliae speciali, quarum Auctor Cel. d' AUBENTON est, Ill. DE BUFFON debentur. Fuerat quidem primum Auctorum consilium tantum hoc, vt quindecim modo volumina prodirent, quibus omnium corporum naturalium historia comprehenderetur, et introductioni in totum opus, simul cum hominis et quadrupedum historia, quatuor tantum volumina destinata relinquerentur. Verum ita succreuerat inter elaborandum rerum dicendarum copia, vt, qui vniuerso operi destinatus fuerat, quindecim voluminum numerus, vix quadrupedum

I i 4

pedum

*) Vol. IV. vid. com. Vol. III. p. 316. etc.

pedum historiae, praemissa tamen introductione generali, sufficeret. Nemo non admirabitur nobiscum regiam liberalitatem, qua ita suffulta est Ill. DE BUFFON et d' AUBENTON industria, ut zoologiae studium, immortalis hoc opere nunc egregie ornatum, videre liceat, et perfecta demum magni operis parte Ill. DE BUFFON iam ad avium historiam accedere potuerit. Qui progressus, uti iucundissimus non potest non esse omnibus, qui naturae studium amant, ita optandum quoque est, ut si non omnem corporum naturalium historiam, tamen zoologiam saltem, aut ornithologiam ad finem perducere Auctori Ill. et placeat et contingat.

Vt autem de ipsius huius historiae avium prioribus voluminibus dicamus, hoc praemonendum videtur, in ea explicanda Cel. BUFFON, qui omnem huius operis curam nunc solus suscepit, non omnino eandem rationem atque ordinem servasse, quem in quadrupedum historia conscribenda tenuerat. Si quidem primum in hac ornithologia avium dissectiones desiderantur, si ea excipias, quae passim ex aliis Auctoribus adducuntur, quum tamen in quadrupedum historia tales, studio Cl. d' AUBENTON factae, magno numero reperirentur. Deinde omissa quoque est in hac ornithologia eorum corporum naturalium, quae in regio museo asseruantur, enumeratio; qualem in priori opere singulorum animalium historiae annexam videmus. Atque in uniuersum avium historia non aequae completa atque omnibus numeris absoluta deprehenditur, quam quadrupedum historia antehac tradita erat. Cuius tamen consilii et instituti mutatio, ab Ill. Auctore excusatur sic, ut doceat, ornithologiam nullo modo eadem, qua in quadrupedum historia factum erat, ratione tradi posse. Causae sunt hae: primo, quia
nume-

numerus auium, longe maior est quadrupedum numero, quippe qui facile, ex Auctoris Ill. mente, ad 1500 vel 2000 species adscendat. Ad quod accedit specierum varietas, quae in auium generibus longe maior est, quam in quadrupedibus. Etenim non sexus modo atque aetas, verum etiam clima, libertas vel captiuitas etc. efficiunt, vt colores, a quibus fere semper specierum characteres petuntur, vehementer differant. His omnibus maior fere est difficultas verbis commodis exprimendi colorum differentiam, quod negotium tam arduum visum est ipsi Auctori Ill., vt ipse eam rem in hoc opere explicare non auderet. Quapropter illud vnum relatum est, vt auium figurae aeri incisae et viuis coloribus distinctae ederentur. Qua in re sculptore et delineatore vtitur egregio artifice Cl. MARTINET. Totius autem operis, in quo perficiendo octuaginta fere operarii per septem annos iam iam laborarunt, directionem Cl. d' AUBENTON iunior in se suscepit. Prodierunt iam aliquot dicti operis volumina, quae eum seorsim per se singulare quasi opus constituent, cuius forma seu magnitudo formam ornithologiae, de qua hic agimus, superat, alibi de illis dicendi erit locus *). Sufficiat interea hoc notasse, figurarum elegantiam EDWARDI operi nihil cedere, FRITSCHII figuras longe superare. Ex Cl. DE BUFFON consilio ad 700 tabulas comprehendet, in quibus 800 vel 900 aues delineatae conspicientur. Cum vero numerus exemplorum picturarum non tantus confici potuerit, quantus historiae auium forma quarta impressae, huic quoque tabulas aeneas Auctor addi curauit, in quibus singulorum generum aliquot saltem species delineatae cernuntur.

li 5

Sed

*) Ad 24 iam fasciculi prodierunt, qui 600 circiter tabulas comprehendunt.

Sed redeamus ad ipsam auium historiam. In qua recte scribenda difficultatem vehementer augeat ipsius ornithologiae, qualis adhuc est, conditio. Longe enim ista vel nunc ab eo remota est, quod perfectionem disciplinae dixeris, siue nomenclaturam, siue descriptiones, siue ea, quae de vitae morumque ratione in auibus nobis cognita sunt, spectes, quod, vel notissimum communis hirundinis exemplum probare potest, de qua, vtrum sub aquis hyemali tempore sopita iaceat, an ad calidiores regiones migret, ad hunc usque diem ignoratur. Interim experimenta a Cl. DE BUFFON instituta docent, *hirundinem urbicam* frigoris vi facile perire. Atque sunt plurimi, qui pro migratione pugnant, Auctores fide digni, inter quos testis oculatus commemoratur Cl. ADANSON, qui hirundines nostri hyemis tempore in istis calidioribus regionibus vidit. Nilominus tamen multi contra alii, ex aquis hyeme extractas se vidisse hirundines contendunt. Suspicitur itaque Ill. Auctor *hirundinem urbicam* ad calidiores regiones transire, *ripariam* vero (*le petit martin*), vt varia alia animalia, hyemali tempore sopitam quasi sepultamque cubare *). Quae aliaque hic adducta sententiarum dissidia Cl. BUFFON mouerunt, vt in noua operis parte non singulas, vti in quadrupedibus factum est, species auium pertractaret atque recenseret, sed de generibus tantum in vniuersum ageret, addita tamen breui singularum specierum descriptione, vna cum nominum catalogo. Domesticae vero, quae dicuntur aues, atque species illae, in quibus peculiare aliquid notandum erat, seorsim describuntur.

Acce-

*) Conf. Phil. Transact. Vol. LIII. p. 101. Comment. nostr. Vol. XIII. p. 667.

Accedimus ad praemissum operi *sermonein de* p. i.
auium natura in vniuersum. In ea explicanda ita ver-
 satus est Ill. Auctor, vt sensus singulos, qui in au-
 ibus animaduerti possunt, pertractaret, deque eo-
 rum praestantia atque conditione iudicet, ex com-
 paratione sensuum eorundem in homine et quadru-
 pedibus. Visus primo, in vniuersum spectatus,
 viuidior, longius penetrans, clarior et distinctior in
 auibus est, quam in homine. Oculi structura, in
 auibus magis composita, deprehenditur. Habent
 enim *nictitantem membranam* et neruum opticum
 in nouam quandam membranam expansum, qualis
 in quadrupedibus non est *). Porro auget visus
 praestantiam etiam magnitudo oculorum; quae in
 auibus, si cum reliquo corpusculi modulo compa-
 raueris, fere nimia videtur, certe longe maior est,
 quam in reliquis animalibus. Praestat istud natu-
 rae beneficium vsum ipsis hunc, vt res quascunque
 quae obiciuntur oculis, maiore quamuis distantia
 positas, distinguere valeant. Quod vel ob veloci-
 tatem volatus, vel ob altitudinem, qua in aere alis
 suis adscendunt necessarium est. Haec enim vola- p. 10.
 tus altitudo tanta est, vt aquila a planitie ad 17000
 vel 18000 pedum altitudinem eleuetur. Varieta-
 tes aeris et eius mutationes maiorem habent in
 anium corpora vim, ita vt tempestatum mutatio-
 nes quodammodo praedicere possint, cogantur-
 que et ipsae ob imminentes mutationes coeli, et
 quoniam cognitio ipsis data est de aliis terris et cli-
 matibus, de vno loco in alterum transvolare et mi-
 grare. Praestant quoque aues auditu, vnde vere vo-
 cis ista elegantia eiusdemque modulatio, qua aues
 canorae ipsae quasi delectari videntur. Ipsa vox
 fortior

*) Vide de his Cl. PETIT in *Mém. de Paris* 1735.
 p. 144. seq.

fortior est aliorum animalium clamoribus aut rugitu. Audiuntur enim vel mirabili maxime altitudine remotae, ita ut oculis conspici saepe amplius non possint. Quod eo magis mirandum est, quod certius compertum habemus, non modo distantiam loci, verum multo magis aeris raritatem maiorem longe in sono edendo vim requirere. Vnde collegit Noster, vim vocis in auibus, ad vim eiusdem in quadrupedibus sese habere, uti 4 ad 5. Hoc quoque praeterea notatu dignum est, aues calidiorum regionum plerasque, uti colorum elegantia nostrarum terrarum aues longe superant, ita iis suauitate vocis cedere et raucos, ut plurimum, atque ingratos sonos edere. Mutant vocem aues canorae, ut ceteras praetermittamus rationes, pro vario, quo agitantur, affectu: anni quouis tempore; si quidem ista auium vox ab instinctu et amore in alterum sexum aequae deprehenditur pendere, ac in hominibus pubertas solet mutationem vocis efficere. Superant item auiculae quadrupeda et hominem vi prolifica, quae inprimis in auibus ex gallinarum ordine et domesticis insignis est. Summa porro atque incredibilis fere est auium velocitas, quae forma totius corporis ad volatum fabrefacti et leuitate eius efficitur. Ossa in auibus leuissima sunt. A qua ossium leuitate et peculiari structura Cl. Auditor longaeuitatem auium deducit; licet enim celerius incrementi terminum attingant, quadrupedatamen ceteris paribus vitae duratione longe superant. Sequitur de nutritione et viuendi ratione diuersorum ordinum, in quos auium classis distingui solet, disquisitio, ex qua patet, illos cum mammalium ordinibus ita conuenire ut v. c. accipitres feris, gallinae pecoribus similes sint. Aues quaeque vix ullam masticationem exercent, neque gustu pollent, cum saepius venenatas res cibi loco sumant. Saepissime
omni

omni ciborum genere promiscue vtuntur, ita vt graniferae v. c. etiam carne vescantur. Lapidibus simul cum cibus deglutitis, digestio in ventriculo per triturationem quasi peragitur. Quod de gustu auium diximus, idem de odoratus quoque sensu valet, qui longe minor in iis, quam in quadrupedibus est: quod vel ex organi odoratus comparatione declaratur. Ossa enim spongiosa et narium cauitas, nerui olfactorii, imo ipsae narium aperturae longe minores sunt. Saepe etiam narium foramina plane deficient, ita vt odoriferae particulae per os tantum ad nares penetrare possint. Tactus tandem praecipuam apud aues sedem in pedibus esse Cl. Auctor suspicatur, qui tamen admodum exiguus esse potest, cum interior pes callosa cute obductus sit. Auium aquaticarum corpus pennis crassioribus et mollioribus tegitur; eademque omnes circa caudam glandulas quasdam habent, quibus oleosus humor continetur, quem rostro solent exprimere, quo eo pennas quasi obducant et lubricas reddant, ne aqua penetret. In quibusdam glandulae hae vel minores sunt, vel plane deficient. Aues, quae altius per aerem adscendunt, velut accipitres, vt contra frigoris vim tutiores sint, pluribus pennis, quam reliquae donatae sunt. Singulis quotannis pennae novae succrescunt, prioribus delabentibus, quod in nostrarum regionum speciebus sub fine aestatis vel autumnii tempore accidit. Longe plures volatilium species, quam quadrupedum aqnam inhabitant, veluti etiam facilius ob totius corporis formam eiusque leuitatem natant. In amoris denique sensu, quem Ill. DE BUFFON cum Cl. LECAT in sensuum numero habet, a quadrupedibus differunt eo modo, vt magis tener ille sit in auibus atque mollietiem quandam sensumque deliciorem spirare videatur. Docet id coniugii species, quae inter
femel-

semellam et marem existat, atque mutuus eorum labor in struendo nido, ovis incubandis et pullo- rum educatione. Prolifica, de qua diximus paulo ante, vis, inprimis in domesticis auibus, quae nidum nullum struunt et pullos facile educare possunt, magna est. Gallus gallinaceus vnicus quotidie ad 300 oua impraegnare potest, et gallina vnica ad centum fere oua singulis annis ponit. Mares duos penes aut penem bifidum habent, qui per anum coitus tempore exit. In feminis orificium vulvae supra anum est, ipsaeque non vterum, sed ouaria tantum habent.

His in vniuersum de auibus disputatis, Ill. Au- ctor ad *aves rapaces* transit. Quamquam enim omnes fere aues aliis animalibus vescuntur, rapaces tamen speciatim ac proprie eae dicuntur, quae aliis auibus bellum quasi perpetuum minitantur, earum- que carnes cibi loco vehementer appetunt. Nu- mero pauciores, inter aues, rapaces, quam qua- drupeda istius indolis reperiuntur. Plures tamen ex aquaticis pisciuorae sunt. Rapaces vero proprie sic dictae omnes praedam vnguibus arripiunt et rostro breui et incuruato, digitis separatis non membrana coniunctis, pedibus robustioribus, vt plurimum plumosis, vnguibus magnis incuruisque instructae sunt. In his omnibus mares minores sunt feminis, cum in reliquis ordinibus mares femi- nas magnitudine superent. Quatuor, vt plurimum, oua eas ponere Ill. LINNAEUS in Systemate na- turae quidem asserit. Sed aquilae duo, aliae mino- res septem fere oua ponunt, quemadmodum in omni animalium classe fere semper minores foecundiores sunt maioribus speciebus. Color plumarum in iu- nioribus valde differt ab adulatorum colore; quae res fecit, vt quidam specierum numerum praeter ne- cessita-

cessitatem auxerint. Sic quoque in auium rapacium diuerso sexu color admodum differt.

Aquilarum in Europa notarum sex tantum species Cl. Auctor constituit. Sunt eae; 1) *Aquila crysaetos* s. *maior* s. *Falco crysaetos* Cl. LINN, cui ceram coerulefcentem Auctor Ill. tribuit. Habitat ea non in Europa solum, sed et in Asia et Africa, atque quoad mores et viuendi rationem cum leone comparari potest. 2) *Aquila communis* quae *Falconem fuluum* LINN. cum eius varietate *Aquila canadensi* EDW. et *F. melanaetum* L. comprehendit. 3) *Aquila minor* s. *aquila naeuia* BRISSONII, quam *aquilam rupestrem* (Steinadler) Germanorum esse (FRITSCH Tab. LXXI.) Cl. Auctor suspicatur. Alii *aquilam clangam* vocant, eaque facilius reliquis mansuescit. Hae tres species proprie *aquilarum* genus constituunt, cum sequentes iam in nonnullis ab iis differant. Sunt vero eae: 4) *Pygargus*, sub quo tres species *Falconem* scilicet *leucocephalum* LINN. *F. pygargum* EIUSDEM et *aquilam abicillam minorem* BRISSONII Noster comprehendit. Hic cera lutea, pedibus semilanatis et cauda alba ab *aquilis* differt, quae ceram coerulefcentem pedesque lanatos habent. 5) *Aquila marina* siue *balbuzard* est *Falco haliaetus* LINN. Huic pedes coerulefcentes vel viridescentes sunt, et vncus digiti postici, reliquorum digitorum vncis breuior est. 6) *Aquila marina maior* siue *Orfraie* vel *F. Ossifraga* LINN. Haec magnitudine ad aquilam maiorem accedit. Vncos nigricantes, pedes semilanatos viridescentes et barbam plumosam habet. Vinea in hac aue singulari membrana ab ALDROVANDO descripta clauditur. Noctu quoque pisces venatur. Hanc cum praecedente, licet magnitudine differant, coitu misceri Cel. Auctor suspicatur. Hisce speciebus adnectit aliam, quam Galli-

p. 71.

p. 76.

p. 86.

p. 91.

p. 99.

p. 103.

p. 112.

p. 124.

Gallico nomine *Jean le blanc* vocat, et quae *Pygarus* BRISSONII est. Haec in Gallia frequenter occurrit, licet in septentrionalibus regionibus non p. 136. reperiatur. In fine tandem *aquilarum*, quae in exteris regionibus non reperiuntur, mentio fit, ut *aquilae pondicherianae* BRISS., *aquilae cristatae* EIUSD., et *Brafilienfis* EIUSD. cet. ad quam vltimam speciem *Falco* quoque *coronatus* LINN. pertinet. *Aquila alba* non peculiaris species, sed omnium specierum varietas tantum est.

p. 146. Sequuntur *vultures*, qui licet corporis vi et magnitudine aquilas superent, minus tamen generosi sunt, cadaueribus ut plurimum victitant, nec viuia animalia nisi cadauerum inopia coacti aggrediuntur. Plures vultures sociantur inter se, quo eo facilius praedam capere queant. Omnibus cololum impenne est, vel breuissimis tantum pennis, quae pilos mentiuntur tectum, nec oculi profundi in orbita, ut in aquila iacent. Ingluuiem habent, qua aquilae carent, ita ut iam ad graniuora quasi acce-

p. 149. dant. Species hic descriptae sunt : 1) *Pernopterus*

p. 151. *f. vultur pernopterus* LINN. 2) *Gryphus*, ad quam speciem *Vultur fulvus* BRISSONII, quem LINNAEUS etiam ad *pernopterus* refert, *aureus* BRISS. et *niger*

p. 158. BELLONII pertinent. 3) *Vultur* proprie sic dictus,

p. 159. seu *Vultur magnus* vel *cinereus* BRISSONII. 4) *Vultur*

p. 164. *cristatus* BRISS. *f. Vautour à aigrettes*. 5) *Vultur*

minor leucocephalus. Adduntur species exoticae v. c. *Vultur Papa* L., *Vultur aura* EIUSD. qui *gallopauonem* figura et colorum varietate refert, et *Condor f. Vultur gryphus* LINN. qui inter aues volantes maximus est, et quem non Americae meridionali tantum proprium, sed et in Gallia repertum esse, ex Cl. SALERNE alio loco adducto testimonio *) probat. Suspi-

*) vid. comment. nostr. Vol. XVII. p. 46

Susplicatur quoque hanc auem illam esse, quam in Heluetia (*der Lämmergeyer*) vocant.

His propositis ad *miluos*, *buteones* et aues iis p. 197. analogas Cl. Auctor transit. Earum numerus longe maior est quam vulturum et aquilarum. Vnica *Milui* species in Gallia occurrit, (*Falco miluus* LINN.) quae cauda forficata distinguitur. Accedit *Miluus niger* BELON. et *Falco furcatus* L. *Miluum* excipit p. 206. *Buteo* (*la Buse*) f. *Falco buteo* L. qui colore multum variat. Auis, quae hic *Bondrée* vocatur, est *F. apivorus* L. et ceram luteam habet. Hac occasione Cel. Auctor monet, cerae colorem in auibis pro varia earum aetate ita variare, vt v. c. in iunioribus alba, in adultis lutea et tandem in aetate prouectis coerulescens et nigricans fiat, quod demonstrat diuisionem *Falconum* a LINNAEO Ill. factam secundum cerae colorem, minus aptam esse. *Auis S. Martini* Auctoris p. 212. nostri est *Falco coeruleus* EDWARDI, vel *cinereus* BRISS. an *F. cyaneus* LINN.? Species, quae *la Soubuse* p. 215. vocatur est *Falco torquatus* BRISS. an *Falco subbuteo* LINN? *La Harpaye* Auctoris est *Circus rufus* BRISSE. p. 217. *le Bufard* vero *F. aeruginosus* L. In fine descrip- p. 218. tiones auium exoticarum, quae cum *miluo*, *buteone* et *subbuteone* conueniunt, adduntur.

Sequuntur *Accipitres* proprie sic dicti. Inter p. 225. hos 1) species *Falco nisus* LINNAEI (*l'epervier*) est; 2) est *Falco palumbarius* EIUDEM, seu *Astur* (*l'autour*) Auctoris nostri. Aues exoticae, quae cum iis similitudinem habent, breuiter quoque solito more commemorantur.

Inter aues, quae proprie ad aucupia adhibentur, p. 239. maxime *Falco gyrfalco* L. (*le Gerfaut*) eminet, quae species inprimis ex Islandia et Russia affertur. *Falco*
Vol. XVIII. P. III, K k lana-

P. 243. *lanarius* L. (*le Lanier*) iam in Gallia rarissime reperitur. *Le Sacre* Auctoris Nostri *Falco sacer* a LIN.

P. 247. NAEVO vocatur. Accedit tunc Noster ad *Falconem vulgarem*, sub quo varietates fere omnes a BRISSONIO indicatas et *Falconem gentilem* LINN. comprehendit. Fufius hic modus describitur, quo manfuefcit et ad artem aucupariam inftituitur. Nidificat in rupibus. *Falco hornotinus* BRISS. (*faucon fors*) iunior huius speciei, vt *Falco gibbofus* (*faucon hagard*) iam ad fenectutem prouectus eft. *Gentilis* vocatur, fi in arte aucuparia bene inftitutus eft. Species, quae *peregrina* dicitur f. *nigra* a vulgari specie pluribus differt, et non in Gallia nidificat, fed in migratione tantum capitur, nec arti aucupariae adeo vt praecedens apta eft. Exoticas falconum species omittimus.

P. 277. Adduntur tandem in fine aliae aues rapaces diurnae minores vt: *le Hoberetau* (*Falco subbuteo* L.) *la Crefferelle* (*F. tinnunculus* EIUSD.) cuius femina *accipiter alaudarius* a variis Auctoribus vocatur; *le Rochier* (*Lithofalco* BRISSONII,) *l'émerillon* aucupariorum fiue *aefalon*. Hic inter rapaces diurnas minimus eft, et hoc fingulare habet, quod in hac specie mas et femina magnitudine conueniant, cum inter reliquas aues rapaces mas femper minor fit:

p. 290. quod ex Auctoris Nostri obferuatione a diuerfa intestini coeci ftructura pendet, quod in maribus fim-

p. 296. plex, in feminis vero duplex eft. Agmen harum auium *Laniorum* indigenae species claudunt: *Lanius* fcilicet *excubitor* L. (*Pie-grièfche grife* BRISSONII); *Lanius rufus* (*Pie-grièfche rouffe* feu *Lanius collurio femina* L.) et *Lanius* (*l'Ecorcheur*) quem LIN-

p. 308. NAEVS pro mare *Collurionis* habet, qui vero secundum Nostri Auctoris mentem peculiarem speciem

con-

constituit. Species huc pertinentes exoticas sicco pede transimus.

His de auibus rapacibus 'diurnis expositis Col. p. 317. Auctor iam ad illas nocturnas accedit, quae rapinis aliorum animalium vitam sustentant. Earum omnium oculi tam acri et subtili sensu instructi sunt, ut a diei lumine obfuscentur. Interim tamen non in densa caligine, ut vulgo putatur, videre eae aues possunt, sed noctes, quibus luna splendet, aut primas noctis horas victui conquirendo impendunt. Diurno tempore vel homine appropinquante non longe auolant, et si ab aliis auiculis conspiciuntur, ab iis circumuolantibus impune lacesuntur et percutiuntur. Nocte vero appropinquante, omnes hae auiculæ noctuam, quae videndi facultatem nunc acquirit, iterum fugiunt. Interim tamen *Bubo maior* et *Strix passerina* etiam diei lucem quodammodo perferunt. Omnes hae aues, si eam bubonis speciem, quae *scops* dicitur excipias, non migrant. Pupilla earum a lucis radiis, ut in felibus, constringitur, eo tamen discrimine, ut apertura, quae restat, non ut in illis longitudinalis sit, sed semper rotunda maneat. Auditu exquisitissimo pollent, quod vel concha auris internae, in hisce auibus longe maior quam in reliquis animalibus, indicat. Externam organi auditus aperturam pro lubitu claudere vel aperire possunt. Rostrum plumis in omnibus fere speciebus tegitur. Vtramque maxillam ut psittaci mobilem habent, ita ut rictus oris iis amplissimus sit. Vnus ex digitis pedum anterioribus mobilis et versatilis quasi est, atque reflecti potest. Volatus ratio a modo, quo aliae aues volant, diuersa est, et sine omni fere strepitu et lateraliter quasi fit. Quae de nominibus variis auibus nocturnis ab ARISTOTELE tributis Ill. Auctor eleganter disputat, omittimus.

600 Ipsas vero auium harum species omnes, quae ab Ill. LINNAEO sub vnico genere, quod *Strix* vocat, comprehenduntur, Ill. DE BUFFON in duo genera diuidit. Horum primum eas species comprehendit, quae capite auriculato sunt, alterum vero eas, quae caput inauriculatum habent. Prius *Bubo* P. 332. seu *Duc*; posterius *Noctua* vocatur. Prioris generis species sunt: 1) *Le Duc* siue *le grand Duc* (*Strix bubo* LINN.) quem Germani a sono vocis *Vhu* vocant, cuius varietas non solum *Strix atheniensis* LINN. sed et *Strix scandiaca* EIUSD. albido corpore est. Haec auis in omnibus fere climatibus reperitur. 2) *Le Hibou* seu *le moyen Duc* (*Strix otus* L.) Haec in nidos aliarum auium oua sua ponit. *Strix asio* L. seu *cerolinensis* huius tantum est varietas. 3) *Le petit Duc* (*Strix scops* L.) cuius auriculae minimae tantum sunt, quae migrat et gregaria est. Ad posterius genus pertinent: 4) *La Hulotte* (*Strix aluco* L.) quae in syluis habitat. Huic iris atra est. 5) *Le Chat-huant* (*Strix stridula* L.) iridibus coeruleis, quae, etiam incola sylvarum est. 6) *l'Effraye* seu *Freffaie* (*Strix flammea* L.) iride lutea. Haec in turribus habitat, vt sequens species 7) *la Chouette* seu *la grande Cheueche* (*Strix ulula* L.) in rupibus. Huic quoque irides luteae sunt. Vltima est 8) *la Cheueche* seu *la petite Chouette* (*Strix passerina* L.) quae irides pallide luteas habet, et si defectum auricularum excipias cum vltima P. 383, species bubonis 3. satis conuenit. Adduntur variae species exoticae, inter quas *Strix nyctea* seu *Harfang* et *funerea* s. *Canadensis* est.

P. 394. In fine huius voluminis aues, quae volare non possunt, sed tantum in terra currunt, indicantur. Inter has primum locum obtinet *Struthio*, qui proxime ad quadrupeda, tum pedum structura, et toto corporis habitu, tum etiam interna fabrica accedit.

Notif-

Notissima est haec avis et iam a primis temporibus cognita, cum eius in sacris scripturis aliquoties mentio fiat. Orificium meatus auditorii, ut in quadrupedibus, apertum est. Meatus ipse internus pilis tegitur. Palpebra superior mobilis est. Sceleti forma etiam ad quadrupeda accedit, quod et de lingua, pharynge, oesophago, ventriculo et intestinis, et cerebro valere, fusius hic demonstratur. Penem non reconditum, sed extus conspicuum et quasi spongiosum, femina vero clitoridem habet; ex quibus omnibus Noster struthionem partim ad quadrupeda, partim ad aves pertinere ostendit. Foecunda haec avis est et ova plura ponit. Struthionem ova sua non incubare, tantum de calidissimis Africae regionibus valet, nam circa Caput bonae spei ubi noctes frigidiores sunt, nocturno tempore hoc negotium, ut aliae aves peragit. Gustu et odoratu fere caret, et lapides, ferrum cet. ex sola necessitate ventriculum capacissimum implendi, deglutit. Antiqui orbis et Africae potissimum incola est.

Le Touyou est Struthio Rhea LINN. qui in America australi tantum reperitur. Ad sex pedum altitudinem increscit. Capite, collo et rostro cum Struthione tantum conuenit, reliquo corpore vero ad Casuarii formam accedit.

Casuarus s. Struthio casuarus LINN. in India p. 464. orientali tantum inuenitur. Unguis intermedius non maior est, ut LINNAEUS asserit, sed interior reliquos duos magnitudine superat. Intestina brevissima sunt, ita ut alimenta ore assumpta v. c. poma, saepe plane non digesta, iterum ex ano exeant. Quorum puncta non excavata sunt, sed pluribus tuberculis instructa, quae viridiscentem colorem habent, cum totum ouum griseum sit. Quae de sin-

gulari forma huius animalis et anatomica eius disquisitione ex aliis Auctoribus adducuntur, cum cognita iam sint, omittimus.

P. 480. *Le Dronte f. Didus ineptus* L. non modo cum struthione et reliquis iam descriptis auibus, in eo convenit, quod volatui non aptus sit, sed et tardigradus est; formaeque singularitate et quasi deformitate, reliquas aves omnes superat. In Insula tantum *S. Mauritii*, quae nunc *Isle de France* dicitur, et Insula *Bourbon* ac forte in vicina terra australi continente reperitur. Cum Dido conveniunt, magnitudine, alarum et corporis forma aves aliae duae, ex itinerariis tantum cognitae, quae etiam in Insulis modo dictis aliisque vicinis ad huc usque diem tantum inuentae sunt, et de quibus nondum perfecte constat, nam ad Didi genus pertineant, vel ab eo differant. Sunt eae *Eremita* seu *le Solitaire* et *avis de Nazareth* (*l'oiseau de Nazareth*) quae nomen suum ab Insula *Nazare*, in qua habitat, accepit.

In tabulis aeneis huic volumini adnexis sequentes aves delineantur. 1) *Falco crysaetus* LINN. 2) *Falco haliaetus* L. (*le balbuzard*) 3) *Falco ossifraga* (*l'Orfraye*) 4) *Falco*, qui *Iean le Blanc* dicitur 5) *Vultur* (*le Vautour*). 6) *Vultur Papa* (*le Roi des Vautours*). 7) *F. Miluus* (*le Milan*). 8) *F. Buteo* L. (*la Buse*). 9) *F. Subbuteo* LINN? (*la Soubuse*) 10) *F. aeruginosus* (*le Busard*) 11) *F. Nisus* (*l'épervier*) 12) *F. palumbarius* (*l'Autour*). 13) *F. gyrfalco* (*le Gersaut*). 14) *F. Sacer* (*le Sacre*). 15) *Falco gentilis iunior* (*Faucon fort*) 16) *Falco gentilis adultus* (*Faucon hagard*) 17) *F. subbuteo* L. (*le hœbureau*,) 18) *F. tinnunculus* L. (*la crefferelle*) 19) *Aesalon*. (*l'émerillon*.) 20) *Lanius excubitor* L. (*Piegrischke grise*,) 21) *L. collurio* L. (*le Lanier*) 22)

Strix

Strix bubo (le grand duc). 23) *Strix otus* (le hibou)
24) *Strix scops* (le petit duc). 25) *Strix stridula* (le
chat-huant. 26) *Strix flammea* (l'effraie). 27) *S.*
ulula (la grande Chouette). 28) *S. passerina* (la che-
veche s. la petite Chouette.) 29) *Struthio camelus*
(l'Autruche). *)

Initium secundi voluminis *Otis tarda* (l'outarde) Tom.
facit, cuius avis synonyma miro modo ab Auctori- II.
bus inter se et cum aliarum avium nominibus con- p. 1.
funduntur. Magnitudo et pondus eius insigniter
variant, vti in vniuersum plures in hac specie varie-
tatesprehenduntur. Lingua eorum ferrata est,
et acuta, non vero bifida. Ventriculum vnicum
habet, et intestina breuia. In Gallia rarius haec
avis occurrit, et num hyemali tempore migret, non-
dum satis constat. In America non reperitur.

Otis tetrax LINN. (*Canepetière*) maiore specie p. 40.
longe minor est. Non in omnibus Galliae prouin-
ciis occurrit, interim tamen in hoc regno longe fre-
K k 4 quen-

*) Vti praeter eam, quam Cel. KAESTNERUS curauit
Buffoniani historiae quadrupedum versionem germa-
nicam, quae in quarta forma impressa est, alia
versio germanica seu epitome quasi cura Cl. MAR-
TINI Berolini iam prodit, ita etiam idem Cl. MAR-
TINI ornithologiam hanc in germanicam linguam
translatam et egregiis observationibus auctam, octaua
forma edere coepit, cuius volumen primum iam pu-
blicatum est. Titulum habet sequentem: *Herrn von*
Buffons Naturgeschichte der Vögel aus dem Französif-
chen übersetzt, und mit Anmerkungen, Zusätzen und
vielen Kupfern vermehret, durch F. W. H. MARTINI.
I Band. Berlin 1772. 8. Continet hoc volumen aui-
las, vultures et miluos et 21 tabulis aeneis ornatur,
quae partim ex maiore opere BUFFONII, partim ex
CATESBEYO, EDUARDO, FRITSCHIO desumtae
sunt.

quentior, quam in aliis Europae partibus est.
Migrat.

p. 52. Adduntur 1) *Otis arabs* LINN., quam auem Ill. Auctor *Lohong* seu *Otidem cristatam arabicam* vocat. 2) *Otis afra* LINN., quae ab aliis *Struthio volans Senegallensis* et 3) *Churge* seu *Otis minor indica* quae a BRISSONIO *Pluvialis Bengalensis maior* dicitur. 4) *Houbara* s. *Otis minor cristata Africana*, 5) et alia *minor cristata Africana*, quae *Rhaad* ab incolis vocatur.

p. 63. Sequitur *Galli gallinacei* historia, cuius initium cum oui descriptione et oui incubati mutationibus Cl. Auctor facit, in quibus tamen exponendis accuratiora multo tradere potuisset, si iis, quae recentiores et Ill. HALLERUS inprimis de hac re exposuerunt, usus esset. Deinde methodum Cl. REAUMURI oua artificiali ratione excludendi fuisse ex eius scriptis exponit; in qua re praecipue cura habenda est, ne aer iusto humidior fiat, sed semper renouetur et iustus caloris gradus seruetur. Tres quasi ventriculos habet gallus, *ingluuiem* scilicet (*le jabot*), *canalem intermedium* glandulis refertum, et *ventriculum ipsum* (*le gésier*), quatuor musculis instructum, in quo succus manifeste acidus continetur. Vti omnes aues cellulas quasdam aereas habent, quae cum pulmone et ramis bronchiorum communicant, ita quoque gallinis duae etiam similes cellulae in abdomine sunt, quarum motus cum motu pulmonum asynchronus est, ita ut in expiratione dilatentur et in inspiratione contrahantur. Gallinas etiam testiculos ut gallos habere Noster putat. Naturale gallorum clima Persia est, feros tamen gallos gallinaceos in variis Indiae orientalis locis quoque reperiri asserit. In Americam ex Europa alati demum sunt.

sunt. Ferae ex domesticis factae gallinae nidos, ut aliae similes aues struunt.

Alia contra auis domestica *Meleagris Gallopauo* LINN. (*Dindon*) non ex Indiae orientalis regione *Calecut*, uti nomen Germanicum eius indicat, sed ex America septentrionali in Europam introducta est. Barba pectoris in mare, si accurate loquendum est, non ex pectore, sed ex colli inferiore parte, atque in Gallia iam secundo aetatis anno excrescit. Fera maior est domesticae et magis nigrescentem colorem obtinet. Veteribus, uti fusius hic exponitur, haec auis plane incognita fuit. p. 132.

Contrarium de *Numida meleagride* LINN. quam Galli *la Peintade* vocant, asseri potest, cum plurima testimonia existant, Romanos iam eam cognovisse et aluisse. Euanuit tamen postea eius notio, usque dum medio aevo iterum ex natali solo Africa in Europam allata fuit. Non sexu tantum eas, quae palearia et cristam coerulescentem habeant, ab iis, quibus hae partes rubeant differre, sed plane diuersas species, seu potius varietates esse, plurima probant. Atque in vniuersum hae aues multum variant. Habitant in paludibus et regionibus vliginosis, hinc etiam pedum digiti membrana coniuncti sunt. Difficulus in nostris regionibus pulli huius speciei educantur. Ex gallis gallinaceis et hisce auibus hybrida species nascitur, quae tamen non vltius propagatur. p. 163.

Tetrao vrogallus L. in montosis et frigidis regionibus habitat. Vocatur ab Ill. Auctore *Tetras* siue *le grand coq de Bruyere*. Vescitur gemmis et summitatibus arborum cet. p. 191.

Tetrao tetrrix L. Nostro *le petit tetras* siue *le coq de bruyère* à queue fourchueau dicitur. Mas et femina tum magnitudine tum coloribus ita differunt, vt nonnulli Auctores pro diuersis auibus descripserint. Hyemali tempore alto quasi somno nonnumquam has aues sepeliri Noster asserit. An forte ex loco LINN. *System.* Ed. XII. p. 372 minus bene intellecto?

- P. 227. Sequuntur: *Tetrao tetrrix cauda integra*, quae
P. 230. forte prioris est varietas; *Tetrao tetrrix colore variabili* (à plumage variable). Haec aestate ex rufo brunescens est; hyemali vero tempore alba vel ex 'gri-
P. 233. seo-coerulea reperitur; *Tetrao bonasia* siue *la gélinotte*, quam FRISCHIVS aliique cum alia aue, quae
P. 242. *attagen* vocatur, confundunt; *Bonasia scotica* BRIS-
SONII, quam nonnulli quidem ad *lagopus* referunt, quae vero ex Nostri Auctoris opinione plane di-
P. 244. stincta species est. *Le Ganga* siue *bonasia pyrenaica* Ill. DE BUFFON est *Tetrao alchata* LINN. cuius spe-
ciei synonyma valde ab Auctoribus confundunt. Haec in calidioribus regionibus antiqui orbis satis
frequenter occurrit. Duabus pennis rectricibus fili-
P. 252. formibus instructa est. *L' Attagas* est *Attagen* seu
lagopus cristata BRISSEONII vel *Francolinus* BELONII In hac aue supra vtrumque oculum cutis nuda est
et coccinea, figuram lunatam quasi efficiens, hinc etiam ab Anglis *Red Game* dicitur. Montosa amat
et in omnibus fere regionibus reperitur. AFRIS-
SCHIO illam cum *Bonasia* confundi, iam supra monuimus. Celeriter currit, et mansuescit quoque.
Attagen alba, an praecedentis varietas? *Tetrao la-*
P. 264. *gopus* LINN. seu *Lagopus* BRISS. (*le Lagopede*). Hyeme tantum alba est. Pedum digiti inferius pilis brevissimis vt leporis planta teguntur. Solis radios fugit haec auis, a quibus obfuscatur. De reliquo satis stupida est. *Lagopus freti Hudsoni* s. *perdix alba*

EDWAR-

EDWARDI male a BRISSONIO ad *lagopum vulgarem* p. 276. refertur. Perdix longe maior est, et magnitudine ad phasianum fere accedit. Cuniculos in niue haec species agit.

His adduntur *aves exoticæ*, quæ cum *tetraone*, p. 279. *bonasia* cet. conueniunt, vt *Bonasia Canadensis* BRISSONII seu *Tetrao togatus* LINN.: *Bonasia cristata Canadensis* BRISSONII et *Attagen Pensylvaniæ* EIUSD. quæ vnâ eandemque speciem, seu *Tetraonem umbellum* LINN. constituunt. etc.

Pauo cristatus pulcherrimus omnium auium in p. 288. India orientali proprie habitat. Vocem eorum non ingratam esse Auctor Cel. putat. *Pauo albus* præcedentis varietas est, quæ fera in Noruegia reperitur. p. 322. A frigoris vi pendet haec mutatio coloris, quæ vero non hyeme tantum durat, sed constans est: Quæ de moribus, educatione pauonum cet. adducuntur, nota sunt.

Phasianus Colchicus LINN. ab Argonautis primum p. 328. in Graeciam introductus est, iam vero in omnibus fere regionibus, reperitur. Nonnunquam cum *gallinis* coitu miscetur et hybrida species inde nascitur. Varietates eius *Phasianus albus* et *varius* sunt. Hybrida species ex gallinis et phasiano mare *Cocquar* p. 353. Nostro audit. Adduntur *aves exoticæ*, quæ ad genus Phasiani pertinent, inter quas pulcherrima illa p. 354. species est, quæ a Nostro *Phasianus auratus* seu *tricolor*, a LINNAEO vero *Phasianus pictus* vocatur, et quæ ex China in Europam introducta fuit. Porro huc pertinet *Phasianus nycthemerus* LINN; *Phasianus Argus* EIUSD; *Phasianus cornutus* s. *Napaal* Auctoris, qui a LINNAEO *Meleagris Satyra* vocatur, et *Katraca* siue *Phasianus Motmot* LINN. Minus cognitæ

tae sunt: *Chingis* Auctoris Ill. sine *Pauo Tibetanus* BRISSONII aut *Pauonis bicalcarati* LIN. varietas: *Spicifer* Auctoris seu *Pauo Japonensis* BRISS. vel *Pauo muticus* LINN.: *Calcaratus* (l'eperonnier) seu *Phasianus pauonicus chinensis* BRISS. aut *Pauo bicalcaratus* LINN.

P. 373. *Phasianorum* genus aliud, quod *Hocco* Noster, LINN. vero *Crax* vocat excipit, cuius species omnes Americae meridionalis incolae sunt. Sunt eae *Hocco* proprie sic dictus (*Crax alector* LINN.) quor. sum et *Crax globicera* LINN. cet. refertur. Facile mansuescit; *Crax Pauxi* LINN.; quae praecedente longe rarior est; l' *Hoazin*; l' *Tasou* seu *Meleagris cristata* LINN.; le *Marail* etc. Plures alias species, quae folis barbaris nominibus indicantur, indicasse tantum sufficiat.

P. 396. *Perdicum* genus amplissimum ex duabus tantum speciebus in Gallia vulgaribus constat: sunt eae: 1) *Perdix cinerea* s. *Tetrao perdix* LINN. cuius varietates *Perdix damascena* ALDROVANDI et *montana* sunt, 2) *Perdix rufa* s. *Tetrao rufus* LINN., quae etiam aliquas varietates comprehendit. Plures vero alias species vt *Tetraonem orientalem* LINN. *T. bicalcaratum* EIUSD. ab iis seiungit, cum viuendi ratio iis longe diuersa sit. *Perdicem rufam* Noster in duas varietates distinguit, quarum primam la *Bartauelle* vocat, a qua *Perdix graeca* BELONII differt, quae in Graecia frequens est. Altera *rufa Europaea*, inter praecedentem et griseam quasi media est, et in Australi Europa potissimum reperitur.

P. 438. *Francolinus*, ab ea aue, quam *Attagen* (p. 522.) Noster vocat plane differt, et a LINNAEO *Tetrao* *Francolinus* vocatur. In calidioribus tantum Europae

paë prouinciis et rarius quidem, frequentius contra in Archipelagi insulis et Syria reperitur. Elegantes colores ostendunt plumae eius, et inprimis collari aurantii coloris ornatus deprehenditur. Alias exoticas et minus cognitae species omittimus.

Vicinum perdici est *Coturnicis* genus, licet magnitudine aliisque proprietatibus insigniter differant. P. 449.
Coturnices migrant, ventorum vi in itinere suo adiuti. Exoticae species plures et hic quoque adduntur.

Finem huius voluminis facit amplissimum *Columbarum* genus, a quo tamen *Palumbus* et *Turtur* separantur. Duas tantum veras columbarum species P. 491.
Noster agnoscit, *Columbam* scilicet *liuiam* BRISS. et *domesticam*, quae tamen inter se proxime conueniunt, cum ex domesticis ferae iterum fiant. *Columba oenas liuiae* tantum varietas est, seu potius ex domestica fera facta oritur. *Domesticae* varietates, quae ab aliis ut totidem species considerantur, omittimus; inseruit vero Cel. Auctor amplissimum eorum stemma, uti olim de canibus in opere priore iam fecerat. *Columba Palumbus* longe maior vulgari est, et cum eo miscetur, quod difficilius a *Turture*, seu tertia specie fit. Varietates et species exoticas spatii angustia impediti sicco pede transimus. In tabulis aeneis huic volumini adnexis sequentes aues delineantur: 1) *Otis*. 2) *Gallus gallinaceus*. 3) *Gallopauo*. 4) *Numida meleagris* L. 5) *Tetrao urogallus* L. 6) *Tetrao tetrax* L. 7) *Tetrao bonasia* L. 8) *Tetrao alchata* L. 9) *Tetrao lagopus* L. 10) *Pauo*. 11) *Phasianus colchicus* L. 12) *Phasiani* species hybrida *Coquar* dicta 13) *Crax alector* L. mas. 14) *Eiusd.* femina. 15) *Tetrao rufus* LINN. 16) *Coturnix*. 17) *Columba gutturosa* L. 18) *Eadem* gutture inflato. 19) *Columba cucullata* L. (nonain). 20) *Columba polonica* Auctoris. 21) *Columba iamaicensis* EISEN. 22) *C. laticauda*

cauda L. 23) *C. turbita* L. 24) *Palumbus*. 25) *Turtur vulgaris* vel *C. Turtur* L. 26) *C. risoria* LINN. 27) *Turtur albus*.

XX.

Directions for bringing over seeds and plants, from the East Indies and other distant countries, in a state of vegetation: Together with a Catalogue of such foreign plants, as are worthy of being encouraged in our American colonies, for the purposes of Medicine, Agriculture and Commerce. To which is added, the figure and Botanical description of a new sensitiue plant, called *Dionaea Muscipula*: or *Venus's Fly-Trap*. By IOHN ELLIS. F. R. S. London, printed and sold by L. Davis. 1770. 4. p. 41. Tab. aen. 2.

i. e.

Modi, quibus femina plantaeque, ex India orientali, aliisque remotis regionibus, salua vi vegetandi ad nos transferri queant; cum enumeratione praecipuarum in America colendarum plantarum. His accedunt figura et descriptio nouae plantae sensitiuae, dionaea muscipula dictae. Auctore IOHANNE ELLIS, Regiae societatis socio.

Cl. Auctor huius libelli, quem diligentem naturae obseruatorem esse ex variis ab eo editis libris constat, alia hic ad augendam et amplificandam rem herbariam proponit auxilia, quibus femina et ipsae plantae peregrinae, a Chinenfibus saepe adulterata, non solum recte examinari, sed etiam perlongissi-

longissimam viam, salua vi vegetandi, in Europam, inprimis in Angliam vehi possint. Chinenſium fraudi, quae saepius, in magna ſeminum varietate emtoribus oblata, fieri ſoleat, occurrendum eſſe exiſtimat, ita, vt grana maiora diſcindantur, eorumque folia ſeminalia microſcopio inſpiciantur: quae, ſi ſucci plena et alba ſint, integra eſſe; ſi corrugata et nigri coloris, corrupta eſſe, cognoſci. Minora et imperfecta ſemina reiicienda eſſe. Generatim neceſſe eſſe, vt ſemina ſint matura, in ſicca tempeſtate collecta, et in loco aereo, non tamen radiis ſolis expoſito, ſuper charta diſperſa ſiccentur, ne in itinere ſitu et putredine corrumpantur. Tum duplicem rationem, uſu iam probatam, ſemina in alia loca vehendi tradit: alteram, quam in Philoſophicis Tranſactionibus *) iam expoſuit, hic breuiter repetit, et quaedam de tractandis ſeminibus *Mangiferae Indicae*, LINN. addit; alteram, cuius uſus in ſeminibus *Theae* tranſuehendis cognitus fuerit, praecipit eſſe hanc, vt ſemina, pericarpio incluſa, vaſis ſtanneis, charta ſerica vel Chinenſi intus veſtitis, immittantur, arcte compingantur, eademque charta obtegantur, vaſisque probe clauſis, aereo loco exponantur. Ne ſemina radices agant, ſingula prius, quam vaſis includantur, charta inuoluenda eſſe. Deinde ſuadet, vt vel in inſula Helenae, vel in alio loco, qui propior ſit Europae, ſemina dolio terra repleto inferantur, et ſata leuiter irrigentur. Varia vaſa, quibus ſemina inferantur, plantaeque iuniores tranſferantur, deſcribit, eaque in tabula aenea delineata ſiſtit. Haec, praeter magnitudinem firmitatemque conuenientem, ita exſtruenda eſſe praecipit, vt et libero aeri acceſſus pateat, et contenta ab infectis, potiſſimum gliribus defendantur; hinc foramina, in lateribus vaſorum excauata, filis metallinis eſſe munien-

p. 2.

p. 3.

p. 5.

p. 7.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 389.

- munienda; ipsa vasa radiis solaribus non exponenda, interdum aperienda, et diligenter custodienda. Deinde fundum vasis musco madido ad tres pollices esse replendum, cui terra recens limosa ad duodecim pollices immittatur, illiusque superficiem rursus strato musci tenui, subinde aqua irrigando, esse tegendam. In plantis ipsis transuehendis ad tempus anni maxime respici iubet, illudque vere vel ipsa hyeme, ita, vt calida anni tempestate ad nos veniant, optime fieri putat. Radices, solo nativo cinctas, musco arcte filis linteis esse ligandas, et ipsas plantas in vasis singularibus firmiter collocandas. Vasis ratio, in quo aptissime id fiat, ex figura addita patet. His plures semina conseruandi rationes subiungit, ex quibus, cum omnes a nobis commemorari nequeant, illam proponamus, quae Cl. Auctori ab Ill. LINNAEO communicata est. Semina, tenui sabulo mista, chartae inuolui iubet, et vasis vitreis vel terreis immitti, eorumque orificia vesica occludi; haec vasa aliis maioribus ita imponi, vt spatium duorum pollicum, quod ea intercedat, repleatur salis communis et nitri partibus anaticis, et tantumdem salis ammoniaci. Cl. Auctor his salibus sal commune solum substitui posse existimat. Caeterae rationes ad insecta potissimum a seminibus arcenda faciunt.
- p. 9.
- p. 11.
- p. 22. Quae sequitur enumeratio plantarum, octoginta et duas continet, in variis calidis regionibus nascentes, quas, cum vel non satis recte colantur, vel medicamenta ex iis parata valde adulterentur, vel vis naturaque ipsarum nondum satis sit cognita, in Americis Anglorum coloniis coli iubet, quo facilius et melius iis vti possimus. Recenset eas nominibus Linneanis: atque Anglicis, indicat deinde singularum patriam, denique quasdam de vsu, quem

quem habeant, vel in medicina, vel oeconomia, observationes lectu dignissimas addit.

In litteris ad Ill. LINNAEUM datis *) plantam noviter repertam irritabilem describit, eamque icone depingit. Character eius est: CLASS. Decandria. ORDO, Monogynia. GEN. *Dionaea Muscipula*. CAL. *Perianthium* pentaphyllum, foliolis erectis, ovatis, concavis, acutis. COR. *Petala* quinque, obovata, concava, obtusa, margine conuoluto, septem striis pellucidis lineata. STAM. *Filamenta* decem, aequalia, petalis breviora; *Antherae* subrotundae; *Pollen* sub microscopio maxime augente tricoccum apparens. PISTILL. *Germen* subrotundum, superum, paululum depressum, sulcatum; *Stylus* filiformis, filamentis brevior; *Stigma* patulum, margine fimbriatum. PERICARP. *Capsula* subrotunda, unilocularis. SEM. plura, parva, ovalia, fundo capsulae affixa. Irritabilitas eius in foliis conspicitur, quae duplicata sunt, inferius cordata, superius biloba. Lobi hi in margine fetis ciliati, et in superficie superiori singularibus glandulis, eiusque media parte aculeis parvis, erectis, sunt praediti. Qui, si quacunque de causa irritentur, arctissime clauduntur, nec prius expanduntur, quam si, quod arreptum est, facile eximitur. Cl. Auctor opinatur, hanc plantam ex insectis ita necatis alimentum capere, atque nonnulla de eiusdem loco natali et cultura addit monita. P. 37.

*) Huius epistolae versionem Latinam et Germanicam, adiuncta praefatione, curavit Cel. IOH. CHRIST. DANIEL SCHREBER. Erlangae. 1771. 4. pag. 18. In praefatione plantas reliquas, sensitiuas dictas, breviter indicat, et hanc Oxalidi propinquam esse; Cl. ELLISII coniecturam vero de fine irritabilitatis eiusdem dubiam et incredibilem esse, arbitratur.

XXI.

ANTONII STOERCK libellus de usu medico pulsatillae nigricantis. Vindobonae. Typis Io. Thom. Nob. de Trattnern Caes. reg. aulae typogr. et bibliop. 1771. 8. mai. pagg. 61. cum praefatione et f.

Omnibus constat solertia Cl. Auctoris in disquirendis plantis efficacibus ac minus usitatis, quae a nobis indicatae sunt in superioribus ; atque iam rursus apparet ex experimentis, cum pulsatilla nigricante ad usum eius medicum definiendum institutis, quae breuiter hic Lectoribus tradamus.

p. 7. Praemissa itaque pulsatillae nigricantis, cuius iconem Cl. STOERCK addidit, descriptione ac differentia huius a pulsatilla vulgari, qua deflorescente, illa floret, ideoque secunda appellatur, usum medicum pulsatillae nigricantis officinalis *) definit, ac qualia inde parari queant remedia, docet.

p. 10. Tota planta, excepta eius radice, (nam omnes eius partes masticatae, acrem, vrentem et diu remanentem saporem linguae inprimunt, sola radix mitior est,) conscissa cucurbitae vitreae imponatur, atque affundantur octo partes aquae fontanae et apposito capitello adiunctoque excipulo in balneo arenae ad medietatem abstrahatur. Haec est WELLII pharmacopei Vindobonensis aqua destillata pulsatillae nigricantis, maiorem in modum acris ac penetrans. Huius aquae residuum hic coxit, expressit, percolauit, atque ad extracti mollioris consistentiam euaporauit. Hoc extractum linguae impositum primum leniter adstringere videtur, dein pungentes dolores, ac tandem ardorem diu durantem excitat.

Ex

*) Anemone pratensis LINN. syst. natur. Tom. II. pag. 375: edit. ult.

Ex hoc extracto confecit Noster duos pulveres, p. 11.
 quorum alter continebat extracti grana septem et
 drachmam vnam, alter grana quatuordecim cum ea-
 dem sacchari quantitate. CL. STOERCK ipse primi
 huius pulveris grana quinque sumsit bis de die, ac
 dein grana decem sine omni incommodo, praeter
 lancinantem dolorem in oculo dextro, in quo ante
 biennium magnam passus fuerat contusionem. No-
 ster autem quotidie et viginti grana, sine vlla turba-
 tione functionum corporis, per quinque dies deglu-
 tiuit. Credidit itaque tuto et omni iure hunc pul-
 verem posse exhiberi aegris, iisque vnam, duas et tres
 drachmas quotidie cum fructu propinauit. Porro
 infusum ex herba sicca parauit, et drachmam vnam
 cum libra vna aquae in vase clauso digessit, ac grati sa-
 poris causa addidit saccharum. Atque huius infusi
 et fortioris, additis nonnullis drachmis, imo vncia
 dimidia herbae, tres et quatuor vncias ter de die, sine
 omni omnino incommodo tulerunt aegri.

Tentauit quoque infusum externe in foedis et p. 13.
 sordidis vlceribus cum optimo successu; in tinea
 capitis autem inueterata cutis inflammabatur, ca-
 put vehementer dolebat, ideoque desit Noster illud
 applicare.

Rigiditatem brachii emaciati, post morbum rheu- p. 14.
 maticum relictam, in femina triginta et quinque an-
 norum interno et externo huius remedii vsu iuuuit.
 Primis diebus ex vsu eius vrina copiose mittebatur,
 et leuis conatus vomendi aderat, caeterum nulla
 incommoda sensit aegra.

Paralyfi brachii et pedis dextri laborans, per de- p. 17.
 cem annos, sacerdos sexaginta et trium annorum, non
 potuit continuare cum hoc remedio ob vomitus, ex
 minima dosi obortos crebriores.

In doloribus acerbissimis, quotidie mane reuer- p. 18.
 tentibus, et post foeda vlcera venerea curata relictis,

utile erat hoc remedium. Gonorrhoea inueterata venerea, cum testiculo indurato, pariter hoc remedio curata est, minime autem testiculus induratus mutatus. Vidua quadraginta et duorum annorum, tophos venereos et dolores in omnibus artubus habens, praeterea ob pannum in tota cornea transparente dextri oculi a viginti annis coeca, et menstruo fluxu per tres propemodum annos destituta visum, dolorum imminutionem, atque tophorum in fronte aliquam, in reliquis partibus nullam mutationem ex pulsatillae usu obtinuit.

p. 22. Ancilla viginti et sex annorum, tophis venereis vexata, doloribus ac fluore albo penitus emaciabatur. Huic, nulla cum pulsatilla afferret commoda, praescripsit infusum flammulae iouis saturatum*), cuius usu per tres menses integre conualuit, corpore bene nutrito. Pariter flammula iouis in ulceribus foedis plus praestitit, quam pulsatilla in ancilla quatuordecim annorum.

p. 24. Aeger viginti et unius anni utroque oculo bene omnia videre potuit, et a parotide scirrhusa integre curatus est pulsatillae usu, quae in hoc exemplo, non solum dolores, ac si quis cultro aliquid in oculo abraderet, in oculis, qui copiosissime plorabant, sed et salivationem, diarrhoeam et urinae copiosorem fluxum produxit. Vtilis porro erat pulsatilla in crurum paralyti, atque ingenti ad os sacrum dolore, in ulceribus venereis faucium totiusque linguae.

p. 29. Viro triginta annorum, ex apertis tumoribus lymphaticis ulcera habenti, magna ad scapulam et cubitum brachii, cum tumore genu eiusque immobilitate, indeque contabescenti, data est pulsatilla cum fructu, nec non ancillae profuit in ulcere foetidissimo.

diffimo linguae. Femina vlcere venereo carieque
offis frontis liberata est.

Ancilla viginti et quinque annorum, diu tumore P. 32.
lymphatico ad articulum genu dextri vexabatur, quo
aperto, lymp̃ha turbida emanabat, eaque ita cum
dolore genu effluere continuabat, vt contabesceret
aegra, quae ex vsu pulsatillae lymphae effluxum im-
minutum, dolores genu cessantes, atque somnum
experta est.

Porro pulsatillae efficacia exemplis confirma- P. 34.
tur in faucium vlceribus, oculi panno, tumore ad
maxillae inferioris articulum, amaurosi vtriusque
oculi, albugine, ophthalmia inflammatoria, in reli-
cta corneae cicatrice, in panno corneae post variolas,
atque in testiculis induratis.

Viro quadraginta annorum ex morbo acuto P. 48.
admodum graui in dextro orta est amaurosis,
in sinistro oculo glaucoma. Pulsatillae vsus
glaucoma minuit, iridem in oculo, amaurosi
laborante, mobilem reddit, et aeger candelam
lucentem distinguit.

Iuueni tredecim annorum ad angulum exter- P. 50.
num dextri oculi erat tumor rubro liuidus, cum cor-
nea opaca, eaque crassa albugine obducta. Decem
grana pulueris primi excitabant magnos dolores in
oculo et tumore. Paulo post, remedio continuato,
tumor abscedebat, quo sponte rupto, pus bonum
atque copiosum emanabat. Tegebatur tum tumor
emplastro diachylo simplici, et interne remedium ita
bonum praestabat effectum, vt spatio vnus mensis
tumor dissiparetur, et oculus pelluciditatem nancif-
ceretur. Porro in vlcere sordido, serpigine atque
cataracta pulsatilla commoda attulit.

Vetula vltra viginti annos oculo, ab ophthalmia P. 53.
inflammatoria destructo, sinistro nihil videbat, et
molem praeternaturalem habebat. Cui pulsatilla

exhibita, pureque postea per narem sinistram effluxo, atque ex partibus internis palpebrarum, earumque marginibus, moles oculi imminuebatur ac visus ita restituebatur, vt nunc queat obiecta distinguere. Pari modo cataracta septem annorum in sene, opo pulsatillae, per duodecim dies adhibitae, fugata est.

P. 54. Cum pulsatilla porro et in melancholia prodesset, putabat Noster eam quoque in morbo epileptico et mania posse adhiberi cum fructu. Sed vtrunque incassum est tentata pulsatilla.

P. 55. Ex his itaque pulsatillae effectibus concludit Noster, eam esse innocuam et efficacem, aegros facilius ferre extractum, quam aquam destillatam, quae largius data conatus vomendi et nauseam excitauit; extractum soluere potenter, nil tamen turbare in corpore, vrinam vtplurimum copiose mouere, salutare esse iis plerumque, quibus tormina ventris excitet, et dein diarrhoeam leuiorem; sudorem ac menstrua promouere, suppressa restituere, eaque in ordinem redigere, pariter et haemorrhoides, saluationemque producere; chronicis oculorum affectibus maxime conuenire, indeque in oculis sentire aegros dolorem, qui est bonum signum; amauros in subinde curare, quandoque cataractam diminueret, pannos, vngues et albugines frequenter dissipare, sine vlllo externo remedio; infusum pulsatillae tuto interne posse exhiberi, atque externe in foedis vlceribus, carie et serpigine applicari.

P. 57. In appendice refert Noster de vsu in et externo flammulae iouis *) eiusque efficaciam, in capitis doloribus, in ossium nocturnis doloribus, in cachexia venerea, scabie, herpete, vlceribus ichorosis, fungosis, cancro sis, carie ossium, denuo confirmat, rursus in melancholia, et in cancro exulcerato mammae.

Aconi-

*) vid. supra p. 532.

Aconiti *) vires laudatas repetit Noster, quod parua dosi multum praestat, et, febre valida quoque praesente, datur a Nostro, addito tamen nitro. Extractum cicutae cum oxymelle colchici, in hydrope, a viscerum obstructionibus orto, saepe mirandum in modum vtile fuisse narrat. Hyoscyamus epilepticis conducit ac convulsionibus infantum ortis a terrore, nec non tusses phthysicorum interdum citius meliusque mitigat, ac opium.

XXII.

ALEXANDRI MONRONIS DRUMMONDI de febribus arcendis discutiendisque commentarius, Amstelodami. Sumptibus Io. Schreuderi 1771. 8. pag. 90.

Non omnes omnino febres arcendas, imo interdum eas arcessendas esse putat Cl. DRUMMONDUS, qui, vti ex librarii monitione patet, hac de re dissertationem inauguralem, Edinburgi habitam scripsit, quam offert hic librarius singulari libello fideliter atque accurate, dedicatione iisque rebus, dissertationem inauguralem concernentibus, exceptis, ex desiderio aliorum recusam. Intelligit igitur has solummodo febres, quae vel in sanos saeuiunt, contagiosae et pestilenciales audiunt, easque arcendas esse putat causis vitandis.

Inter causas, quas euitare oportet sanos ad febres eiusmodi arcendas, refert omnia, quae maxime per se moueant. Atque haec in stagnorum halitibus corruptis, contagione, frigorisque et caloris varietatibus, posita Nostro videntur. Quapropter disputat Cl. Auctor de halitibus stagnorum venena-

Ll 4

p. 6.
nena-

*) v. comm. nostr. Vol. XI. p. 239. it. ib. Vol. XVIII. p. 669 et 673.

nenatis, contagioneque cauendis, de veneni originibus praecidendis, de veneno delendo, eiusque aditu intercludendo, de purgationibus aqua, aere et igne, ac Cl. VIROS LIND, SYDENHAMUM aliosque ac inprimis Cl. CHENOT *), qui hanc rem bene declarauit, atque aliorum exemplis illustrauit, secutus est.

p. 22. Nec minus expendit Noster, quo modo quis veneno infectus, periculo se subtrahere possit, porro venenum eludat, stagnorum halitus contagionemque caueat, quatenus Edinburgensibus vtile sit, rursus frigoris calorisque varietates.

p. 42. His consideratis de ingluuie crapulaque cauendis, aliisque, quae non nisi aliis iuncta moueant, disputatur.

p. 44. De corpore, contra euidentium caussarum iniurias firmando, differit Noster, idque vel victus ratio, vel medicina et chirurgia praestat. Victus rationem, sub qua Noster fere omnes res sex non naturales intelligit, ponit potius in nocentibus cauendis, quam in selectu earum. Medicamenta potissimum sunt acida, Peruvianus cortex, cui forte et mars substitui potest, porro aqua frigida. Externe vlcera, quibus Noster non nimium fidit.

p. 61. Denique omnibus ea seruanda sunt, quae Cl. Auctor de arcendis febribus docuit. Causae enim violentissimae, a Nostro supra commemoratae, omnibus possunt officere, sint sani aegrotiue, debiles robustiue, iuniores aetateue prouectiores.

p. 62. De incipientibus febribus discutiendis ita Noster docet, vt victus rationem ordinet, sanguinis detractionem per venas expendat, de stibio per se dato, vel simul cum DOVERI puluere et balneo fomentoque, nec non de chalybe et cortice Peruviano agat, eorumque omnium vsum definiat.

*) EIUSD. de peste libr. comm. nostr. Vol. XVI. p. 683.

Noua physico medica.

Accepimus, Regem potentissimum Galliae collegium medico pharmaceutico chirurgicum constituisse, quod ex medicis, pharmaceutis et chirurgis, usu et fama celebribus constat. Quibus ex iussu regis cautio est adhibenda, ne medicamina et aquae minerales sine examine accurato diuenderentur, atque ut empirici agyrtaeque impedirentur, quominus aegros in posterum bonis, sanitate, quid quod ipsa vita impune priuarent.

Praemium quingentarum librarum Gallicarum, ex liberalitate ciuitatis Tolosanae ab anno 1745 iam fundatum, ab Academia scientiarum, inscriptionum et elegantiorum literarum *Tolosana* distributum esse Cl. PETRO CAMPER, variolarum inprimis insitione claro *), ob elaborationem de inoculationis optima methodo, nuper retulimus **).

Insimulque *Eadem* ad praemium 1775 reportandum nouum cum eruditis viris communicauit problema. Cupit nimirum, ut *desiniantur effectus aeris fixi in corpore humano, alimentis medicamentisque, quatenus oeconomiam animalem attineant. (de determiner les effets de l'air fixe du corps humain, des alimens et des medicamens, relativement à l'économie animale.)*

Quae praeterea in commentariis, aequae conscribendis, ac mittendis cautio sit adhibenda, in antecedentibus enarrata a nobis ***), hic nolumus repetere.

Ll 5

Acade-

*) v. comment. nostr. Vol. hoc p. 59.

**) v. ib. Vol. XVI. p. 707. it. ib. Vol. hoc p. 357.

***) v. l. c.

Academiam scientiarum elegantiorum literarum et artium *Lugdunensem* distulisse quaestiones de lymphâ ac carcinomate ad annum 1773, iam antea *) narrauimus.

Iam vero *Eadem* nouum praemium, quod constat moneta aurea trecentarum librarum Gallicarum et argentea viginti quinque, in commodum historiae naturalis et agriculturae a P. M. ADAMOLICIE Lugdunensi constitutum, illi distribuet, qui ad hoc problema respondebit ex voto academiae: *Inveniantur plantae indigenae, quae substitui recte possint ipecacuanhae, quinquinae et sennae.* (*Trouver des plantes indigènes, qui puissent remplacer exactement l' ipecacuanha, le quinquina et le séné.*) Pertinet hoc problema ad annum 1774 atque ante primum diem aprilis eiusdem anni commentarii a Cl. DE LA TOURRETTE, siue Cl. BOULLIoud MERMET, siue Cl. AIME DE LA ROCHE, qui academiae ab epistolis sunt eiusque mandata curant, non admittuntur. Qua praeterea circumspeditione opus sit in mittendis et scribendis commentariis vide superius **).

Seelandina societas Vlissingensis artium et scientiarum, quae nuper fundata est, et a nobis in superioribus, ubi instituti huius rationem reddidimus, commemorata ***) adiudicauit praemium Cl. IOSEPHO PAP DE FAYARAS, cuius elaboratio quaestionis: *potestne naturae scrutator ex cognitis iam observationibus et experimentis coniectaria ad disquisitionem caussarum haecenus incognitorum phaenomenorum colligere? si possit, qua ratione hoc fiat? ****)* Societatis expectationi non penitus quidem respondit, attamen

*) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 545.

**) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 172.

***) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 533.

****) v. ib. p. 535.

men Cl. IOSEPHO DE IPEREN, cuius elaboratio inter omnes eminebat, secundum leges societatis, cum sodalis eiusdem sit, non potuit praemium distribui.

Repetitis iis quaestionibus, quae ad annum 1773 pertinent, et quarum vna a nobis quoque iam est proposita *), nouam addidit 1774 anno dicatam.

Haec ita se habet: *Quaenam ex natura soli provinciae Seelandiae eiusque insularum proportio possit inveniri inter arbores, viridaria, prata, agrosque? Est-ne ea, quam iam inter quatuor harum rerum usum constitutam dicunt, proportio tam iusta, quam possimus sequi? Si non, quaenam mutatio in commodum salutis publicae possit optari et quaenam sit optima via eiusdem mutationis? Quaenam producta, praeter arbores et fructus, ut plurimum in Seelandia iam cultos, possint expectari, quae vel eandem vel forte maiorem commodum publico et agricolis offerant utilitatem? Quaenam porro eorum principatum tenent, ut maior cura iis possit dicari, et quinam sint optimi modi eadem culturae communi committendi? (De la manière, dont les terres sont employées dans la province de Zeelande et dans chacune des ses Isles en particulier, quelle proportion y trouve-t-on entre le bois, les vergers, les paturages et les terres de labour? La proportion, qui s'y a-ctuellement entre ces quatres différens usages des terres est elle la plus avantageuse, qu'on y puisse suivre? Si elle ne l'est pas, quel changement est-il à souhaiter, qu'on y fasse pour l'intérêt public et quels sont les meilleurs moyens d'un tel changement? Outre les arbres et les fruits, qu'on cultive ordinairement le plus en Zeelande quels autres peut-on y cultiver avec autant ou plus d'avantage pour le public et pour les agriculteurs? Quelles de ces productions meritent le plus*

*) vid. ib.

plus d'être encouragées et quels sont les moyens le plus propres à en rendre la culture commune.)

Praemia, leges, et quae sint praeterea obseruanda iis, quibus placebit in hanc rem inquirere, quoniam iam eorum mentio facta est*), mittimus.

Conueniebat societas regia scientiarum *Gottin-
gensis* die 14 nouembris 1772, quo ante viginti et
duos annos primum celebrauit conuentum eadem,
**) et, huius diei solemnitate finita, elaborationes
quaestionum propositarum diiudicabat. Ac, quam-
quam quatuor commentarios de vaporum letifero-
rum natura ***) acceperat, tamen, cum nullus expe-
ctationi societatis omnino responderet, non potuit
non eandem quaestionem denuo repetere et ad
annum usque 1775 differre.

Quaestio sic se habet: *quaenam est vaporum leti-
ferorum in cauernis nonnullis prope acidulas natura?
num, subducta aeri elastica vi, respirationem interclu-
dunt: an illi acidam naturam habent et vesiculis pul-
monalibus contractis mortem inferunt? an ad cerebrum
tendunt et facultates subito supprimunt?*

Optat societas, vt haec res, omissis omnibus hy-
pothesibus, obseruationibus et experimentis demon-
stretur, et inprimis Cl. Auctorem illius elaboratio-
nis, cuius dictum erat: *non experientia rationi, sed
ratio experientiae adoptanda est*; adit, tentamina,
quae in thermis sunt ab Eo instituta, in vna vel plu-
ribus cauernis, et acidulis vicinis denuo instituere, ea-
que accurate cum societate communicare. Porro
petit, vt ea animalia, quibuscum pericula sint fa-
cta, nominentur, et vt cum maioribus quoque ani-
malibus tentamina similia Cl. Auctor molietur.

Com.

*) v. ib.

**) v. comm. nostr. Vol. I. p. 50.

***) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 544.

Commentarii sunt mittendi ante octobrem 1775 Ill. HEYNE, qui societati ab epistolis est. Ceteras leges societatis supra commemorauimus *).

Regia societas scientiarum *Noruegica*, quae *Nidrosii* florebat **), trecentis numis aureis, ex munificentia FRIDERICI Principis, Regis Daniae fratris, huius societatis praesidis, acceptis ad eos eruditis viris tribuendos, qui respondebunt ad septem propositas a societate quaestiones, quinquaginta numos eidem attribuet, qui *causam probabilem morbi, in oris maritimis Noruegiae frequentis, sub nomine leprae scorbuticae non minus, quam remedia optima huic malo obuenientia, re-
ste reddiderit* (de trouver la cause probable d'une maladie fréquente sur les côtes de Norwege, et connue sous le nom de lepre scorbutique ainsi, que les remèdes les plus efficaces pour la prevenir).

Reliquas quaestiones, quae oeconomiam, agriculturam, artem piscatoriam cet. attinent, omittimus. Hoc praemium etiam societatis sodales, nisi qui *Nidrosii* viuunt, ambiant. Commentaria lingua latina vel danica ante finem nouembris 1773 mittantur.

A societate *Amstelodamensi*, ad submersos vitae restituendos constituta ***) ab anno huius decimi septimi seculi sexagesimo septimo usque ad annum septuagesimum, centum atque triginta et quod excurrit, merfi seruati sunt. Omnia hi signa mortis, praeter putredinem prodiderunt. Per horam et ultra sub aqua atque glacie detenti fuerunt. Venaese-
ctio, bronchotomia, aliaque adhibita sunt remedia, a nobis iam iam indicata ****). Signum pathogno-
moni-

*) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 544.

**) v. ib. p. 666.

***) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 177.

****) v. comm. nostr. Vol. hoc p. 147.

monicum mortis, putrescentiam esse, ex his observationibus apparuit, quarum accuratiorem relationem societas publici iuris proxime faciet.

Die 20 maii 1772. b. MORGAGNIO *) successit Cl. DE LA GRANGE in academia Regia scientiarum *Parisi*na.

Cl. IOANNES ANDREAS MURRAY, medicinae doctor ac professor, in Academia Gottingensi die 5 aug. 1772 societatis oeconomicae, quae Bernae floret, socius est nominatus ac confirmatus.

Ingolstadii b. IOANNI ANTONIO OBERMEIER, anatomiae et chirurgiae professori, successit Cl. LEBELIUS.

Amstelodami b. TALCARDI SNIP **) locum Cl. ANDREAS BONN, elegantis dissertationis de continuationibus membranarum Auctor, obtinuit***).

B. SCHROEDERO ****) in Academia *Gottingensi* successit Cl. ERNESTUS GODOFREDUS BALDINGER, medicinae professor ordinarius in academia Ienensi, ac ordinis medici Gottingensis tertius assessor est factus.

IDEM societati principali Hassio Darmstadiensi literarum per, diploma adiunctus est.

Relatum legimus Celeberrimum HILL, botanices studio clarum, a Potentissimo Borussiae rege Berolini vocatum fuisse ad botanicam ibi docendam, cum annuis redditibus, qui mille thalerorum constant.

Magna

*) vid. comm. nostr. Vol. XVII. p. 719.

**) v. ib. Vol. XVII. p. 719.

***) v. ib. Vol. XIII. p. 113.

****) v. ib. Vol. hoc, p. 159.

Magna Augustissimae Imperatricis MARIAE
THERESIAE in b. GERARDUM VAN SWIE-
TEN gratia, multoties Ei viro ab ea monstrata *),
iam, mortuo Eo, vel in monumento, honoris ac
memoriae causa, pro magna eius versus Eum cle-
mentia, posito, cernitur.

Exstructum est hoc monumentum Viennae in
aede aulica w. w. e. e. patrum augustinorum iuxta
sepulchrum b. SWIETENII atque a Cl. Abbate MAR-
CY inuentum.

In parietis recessu duodecim pedum alto e marmo-
renigro, laureis ramis, chartis, aliisque doctrinam lite-
rasque b. viri praedicantibus signis ornatae basi impo-
situm est simulacrum Ill. VAN SWIETEN e marmore
candido, quod Carrasae reperitur. Ad partem dextram
illius recessus medicina, genii speciem referens, AES-
CULAPII baculum manu tenentis, in conspectum ve-
nit, ad sinistram autem botanica eodem habitu. In
apice recessus collocata est vrna, e qua stella lucet.
Ad fundamentum denique huius monumenti mar-
moreum tabula porphyretica, eaque atra spectatur,
litteris aureis ita inscripta :

MARIA THERESIA *Aug.*
memoriae

GERARD. L. B. VAN SWIETEN *Ord. S. Steph.*
Commend. Consil. Aul. Archiatrorum
Comitis

Studii Restauratoris
Rei Med. Biblioth. Palat. Ac librorum Cens.
Praesid. Paris Petropol. Variarumque
Academ. Membri

Nat. VII. mai. MDCC. Christiane et Heroice
Vita Funct. XVIII. iun. MDCCLXXII.

ob

Laborem Indefessum Eminentem doctrinam
Integritatem sinceritatem constantiam poni iussit.

*) v. c. n. Vol. XV. p. 364.

Rigae

Rigae Cl. IOAN. BERNH. DE FISCHER medicinae doctor et quondam Russorum Imperatricis ANNAE gloriosae memoriae personae medicus, et per Russiam res medicas dirigens quondam archiater, academiae imperialis naturae curiosorum sodalis, ac multis scriptis clarus *) die 8. iulii 1772 octuagesimo septimo aetatis anno e rebus humanis exemptus est.

Londini Cl. GUILIELMUS BORLASE Al. M. F. R. S. ob historiam naturalem Cornubiae, quam vulgavit **) clarus, die 1 septembris 1772 ex hac vita discessit.

Francofurti ad Moenum die 15. nouembris 1772 Cl. IOANNES CHRISTIANUS SENKENBERG, medicinae Doctor, Principi Hassio-Casselensi a consiliis et polyater, tristi casu ab alto in ipso a se fundato xenodochio, vitam cum morte commutauit. Memoria enim eius ibi admodum viget, quoniam suis sumtibus xenodochium, cum summa pecuniae ad id conseruandum, in salutem ciuium pauperum exstruendum, anatomicique instituti fundamenta iacienda curauit. Cuius cadauer quoque primum erat, quod disquireretur in hoc nouo theatro anatomico.

Berolini d. 8 nouembris 1772 Experientissimus GEORGIUS ERNESTUS STAHL Regi a consiliis, Cl. GEOR. ERNEST. STAHLII filius vnicus, mortuus est. Attingit annum aetatis sexagesimum ac medicum liberalem atque erga pauperes benignum fuisse de eo praedicatur.

Madriti vernali 1772 tempore, Cl. MIGNEL BARNADES, professor regius botanices, anno aetatis quinquagesimo quarto obiit.

Ibi

*) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 154.

**) v. comm. nostr. prim. decad. suppl. IV p. 722.

Ibidem, eodem eiusdem anni tempore; aetate paulo prouectiore Cl. IUAN MINUART, professor regius bonatices, placide exspirauit.

Celebris regius mathematicorum instrumentorum artifex ADAMS, qui de globis terrestribus et microscopiis scripsit, exeunte nouembri 1772, *Londini* desiit rebus humanis interesse.

Cl. CRANZ Consil. Caes. initia operis de aquis mineralibus prelo commisit. In cuius parte prima omnes aquae in regionibus Austriacis reperiundae, inter quas multae nouae, nec hactenus cognitae sunt, continentur. Altera pars reliquas omnes aquas notas completetur.

Pari modo, Cl. ZÜCKERT nouam editionem operis *) de fontibus medicatis ac thermis Germaniae moliri, relatum legimus.

Relatum legimus de noua editione libri perutilis, qui inscriptus est: *Histoire de la Société Royale de Montpeiller avec les mémoires de mathématique et de physique*, quae Lugduni 1766 prodiit. In hac autem noua editione, praeter nouum titulum; ne litera quidem mutata deprehenditur, qui ita sese habet: *Choix des meilleurs mémoires de mathématique et de physique de la Société Royale de Montpeiller*. ib. 1771.

Gottingae hortum botanicum ex munificentia gratiosa Clementissimi Regis Angliae ita constitutum legimus, vt plantae, quibus ille destituitur, ex horto Keweriano in eum inferantur. Atque hoc iam autumno

*) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 78.

tumno 1772 insignis copia plantarum perennium, radicumque Americae borealis, in hortum Gottin-
gensensem missa est.

Vidimus nuper aliquam partem operis Anglici, cuius Latinam et Germanicam translationem, a CHRISTOPHORO GOTTLIEB DE MURR factam insuper-
que annotationibus ditatam, curavit *Iohannes Haid* et filius. Opus hoc ita inscriptum est :

The british zoology. Class. I. Quadrupeds. II. Birds: Published under the inspection of the cymmrodorian society, instituted for the promoting useful charities and the knowledge of nature among the descendants of the ancient britons, illustrated with hundred and seven Copper-plates. London 1766 in folio imperiali.

Postea 1767 accedebant viginti et quinque tabulae aeneae, quae reperiuntur in noua huius libri editione, in octauo edita *), secundum quam, cum ab Auctore Cl. ipso curata et aucta sit, haec versio est facta et ita inscripta :

Zoologia Britannica tabulis aeneis CXXXII illustrata. Classis Ima, Quadrupeda. IIda, Aues. Auctore THOMA PENNANT Armigero. Latinitate donavit CHRIST. THEOPH. DE MURR.

Brittische Thiergeschichte. Erste Hauptabtheilung, vierfüßige Thiere. Zwote Hauptabtheilung, Vögel. Nach der neuen englischen Ausgabe des Herrn THOMAS PENNANT Esq. in das Lateinische und Deutsche übersetzt und mit einigen Anmerckungen begleitet von CHRIST. GOTTL. VON MURR. Nebst hundert und zwey und dreyßig illuminirten Kupfertafeln.

Totum hoc opus per partes ita vulgabitur, vt accedat ad splendorem editionis primae, et per sex menses decem tabulae aeneae cum explicatione prodibunt,

*) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 408.

dibunt, et ultimo loco vndecim tabulae. Totum opus constabit septuaginta florenis, atque ita prope dimidio minoris quam Anglicum, quod centum triginta et trium florenorum pretio venit.

Caeterum de hoc opere, cum iam a nobis dictum sit *), nihil amplius addimus, quam ut, si placeat hoc institutum, amphibia Britannica et pisces eodem modo vulgari apud se constituissent.

Ex consilio collegii sanitatis Berolinensis adiectaque historia constat, acetum pomorum sylvestrium, vel eadem poma in substantia, contagio bouino egregie mederi.

Duo Medolanenses auctoritate Principis et sumtibus publicis in Galliam aliasque prouincias profecturi dicuntur, qui in arte veterinaria erudiantur, ut reduces morbis equorum atque armentorum consulant.

XXIV.

Continuatio indicis scripto physicorum medicorum, quae anno 1770 prodierunt.

MARC. CARACCIOLI *practische Landoeconomie der Alten, nebſt einem Entwurfe derſelben aufzuheben. Augsb. 8.*

IOS. ANT. CARLS *medicinisch botaniſcher Garten, worinnen die Kräuter in nahrhafte, heilsame und in giftige eingetheilet ſind. München und Ingolſtadt. 8.*

IOSEPH. FRANC. CARRERE *diſſ. inaug. de reuulſione Reſp. Ioseph. Franc. Bartholom. Anglade. Peripignani 8.*

IO. FRID. CARTHEUSER *pharmacologia theoretico-practica praelectionibus academicis accommodata.*

Mm 2

Ed.

*) v. loc. supra cit.

Ed. secunda priori auctior et emendatior. Berolín.
8. mai.

Experiments on the cause of heat in living animals
and velocity of the nervous fluid. By JOHN
CAUERHILL M. D. Lond. 8.

Traité de la culture des pêcheurs. Par M. de COM-
BES, à Paris 12.

Maladies des enfans. Traduit de l' Anglois du Doct.
JEAN COOKE, Yverd. 8.

Eiusd. a treatise of poisons vegetable animal and mi-
neral, with their cure, Lond. 8.

Eiusd. natural history of lac, amber and murrh. ib. 8.

LUDWIG CORNARI *Vorstellung von dem Nutzen eines
nüchtern und mäßigen Lebens*, Halle. 8.

RICHARD CORTIS *Abhandlung von dem Baue und der Bil-
dung der Zähne und andern damit verbundenen Theilen,
nebst den verschiedenen Krankheiten, denen sie unter-
worfen sind und einer Untersuchung, wie sie am zu-
verlässigsten bis zu einem hohen Alter können gesund
erhalten werden. Aus dem Englischen*, Altenburg. 8.

LUDOV. MICH. COSTAE disquisitiones anatomicae.
Perpigniani. 4 (latine et gallice)

DOMINICI COTTUNNI de ischiade neruosa commen-
tarius. Vien. 8. min. c. f.

MENR. IO. NEPOMUC. CRANZ examinis chemici do-
ctrinae Meyerianae de acido pingui et Blackianae
de aere fixo respectu calcis rectificatio, Lips. 8.

An essay towards a system of mineralogy. By A. F.
CRONSTAEDT translated from the swedisch origi-
nal by G. VON ENGESTROM revised and corre-
cted by EMANUEL MENDES DA COSTA, Lond. 8.

Eiusd. *Versuch einer Mineralogie, vermehrt durch
BRÜNNICH, Copenhagen und Leipzig.* 8.

RICHARD CURTIS V. CORTIS.

PETR. SUR. IO. COSMUS DANGERVILLE diss. inaug.
de coccygis luxatione. Resp. ** Patet, Paris. 4.

Traité

Traité de la nutrition et de l'accroissement, précédé d'une dissertation sur l'usage des eaux de l'amnios par M. JEAN PIERRE DAVID, à Rouen. 8.

HEINR. FRIEDR. DELIUS *Untersuchungen und Nachrichten von den Gesundbrunnen und Bädern zu Kissingen und Boblet im Fürstenthum Würzburg, Erlangen* 8. m. K.

Traité des accouchemens en faveur des élèves, dans lequel sont traitées les maladies des femmes grosses et accouchées et celles des petits enfans, par M. F. A. DELEURYE, à Paris. 8. mai.

L'art de faire l'Indienne à l'instar d'Angleterre et de composer toutes les couleurs bon teint, propres à l'Indienne par M. DELORMOIS, ib. 12.

L'art de s'enrichir promptement par l'agriculture, prouvé par des expériences par M. DEPOMMIERS. Nouvelle édition augmentée de découvertes de l'Auteur depuis qu'il est employé par le Gouvernement à l'amélioration de l'agriculture en France, ib. 12. mai. c. f.

Instruction pour les sages femmes, ou methode assurée pour aider les femmes dans les accouchemens naturels et laborieux. Par M. DIDELOT, à Nancy. 8.

CARL FRIDER. DIETRICH'S *Pflanztenreich, nach dem neuesten Natursystem des Königl. Schwedischen Ritters und Leibarztes CARL. VON LINNE. Erster Theil, Erfurt.* 8.

Brief van W. VAN DOEVEREN aan den wel edelen zeer geleerden Heere EDUARD SANDIFORT behelzende een berigt van den gelukkigen uitslag der inenting der Kinderpockies onlangs te Groningen ondervonden. In's Gravenhage. 8. mai.

Eiusd. sermo academicus de sanitatis Groningano-rum praesidiis, ex urbis naturali historia deriuandis, dictus in choro templi academici cum d.

III. septembris 1770 iterum fasces academias
poneret, ex decreto senatus vr bani editus. Gro-
ning. 4.

An essay on spirituous liquors with regard to their
effects on health, in which the comparative whol-
fomness of Rum and Brandy are particularly
considered. By ROBERT DOSSIE, Lond. 8.

Illustrations of natural history, wherein are exhibi-
ted upwards of two hundred and forty figures
of exotic insects, according to their different ge-
nera, very few of which have hitherto been fi-
gured by any author, being engraved and colour-
red from nature, with the greatest accuracy and
under the Authors own inspection on fifty Cop-
per plates. With a particular description of
each insect interspersed with remarcks and refle-
ctions on the nature and properties of many of
them. By D. DRURY. To which is added a trans-
lation into French. ib. 4.

La muriométrie, instruction nouvelle sur le ver à soie
sur les plantations des muriers blancs, les filatu-
res et le moulinage des soies. Ouvrage mêlé
des réflexions neuves et qui paroissent dignes
de l'attention du l'administrateur du bien
public, du physicien, du cultivateur et du nego-
ciant. Par M. A. DUBET, à Lausanne. 8.

MICHAEL DUCRESTS *kleine Schriften von den Thermo-
metern und Barometern, vermehrte Auflage. Augs-
burg. 8. m. K.*

Traité des lésions de la tête par contrecoup et des
consequences pratiques, par M. DUPRE DE LISLE,
à Paris. 12.

GEORG. DAVID. DUVERNOI diss. inaug. de lathyri
quadam venenata specie in comitatu Montbell-
gardenfi culta, Basil. 4.

IO. PETR.

10. PETR. EBERHARD diss. inaug. de nucis vomicae et corticis hippocastani virtute medica. Resp. Philipp Caspar Junghans. Hal. ad Sal. 4.

Essay upon natural history and other miscellaneous subjects. By GEORG. EDWARDS. London 8.

10. THEOD. ELLERS physiologia et pathologia medica, seu philosophia corporis humani sani et aegroti. Altenb. 8.

Directions for bringing over seeds and plants from the East Indies and other distant countries in a state of vegetation: together with a catalogue of such foreign plants as are worthy of being encouraged in our American colonies for the purposes of medicine agriculture and commerce. To which is added the figure and botanical description of a new sensitive plant, called Dionaea muscipula: or Venus's fly trap. By JOHN ELLIS, F. R. S. Lond. 4. c. f.

An essay on the cure of the hydrocele of the tunica vaginalis testis, By JOSEPH ELSE. Lond. 8.

Officium medici coram aegris, seu vera et genuina methodus de colligenda morborum coram aegris historia iisque cognoscendis et curandis atque adeo solidissimas iuxta artis regulas describendis aptissima. Auctore IO. LUCA ELTZMANN, M.D. Lond. 12.

ALEXAND. VAN EMBDEN diss. inaug. de vrinae incontinentia seu mictione inuoluntaria. Duisb. ad Rhen. 4.

E. E. ENDTERS *Nachklang in die Arzneysschule wegen falscher und zum Theil giftartiger Mittel, welche die Pfücher bisher ausgegeben haben. Altona und Hamburg 8.*

10. CHRIST. POLYCARP. ERXLEBEN, *practischer Unterricht in der Vieharzneykunst. Göttingen 8.*

Eend. Inleiding tot de Geneeskunde van het vee. Te Haarlem. 8. mai.

M. IO. FRIDER. ESPERS *Anweisung den Lauf des Cometen und andrer Gestirne ohne astronomische Instrumente und mathematische Rechnungen zu beobachten.* Erlangen. 8. mai. c. f.

GERH. EYTING diss. inaug. de consolidatione vuln-
rum cum deperditione substantiae, Argentor. 4.

Essais sur differens points de physiologie, de pa-
thologie et de therapeutique. Par M. FABRE, à
Paris 8. mai.

An essay on the Bathwaters: in four parts. Contai-
ning an praefatory introduction on the study of
mineral waters in general. By WILLIAM FALCO-
NER. Lond. 12.

Encyclopedique ou dictionnaire universel raisonne
des connoissances humaines, mis en ordre, par
M. DE FELICE, Tom. I. II. à Yverdon. 4.

An introduction to electricity. By IAMES FERGU-
SON, Lond 8. c. fig.

P. FERRANT, diss. de laesionibus capitis per ictus re-
percussos, quos resonitus vocant. Resp. Franc.
Choppart, Paris. 4.

D. FISCHER! assertiones de venenis, Prag 8. (f. anno).

Elements of agriculture and vegetation. By GE-
ORGE FORDYCE, M. D. Lond. 8.

Eiusd. elements of the practice of physic: part the
first. Containing the natural history of the hu-
man body. ib. 8. mai. (*Volumen secundum iam pro-
diit* 1769).

Mémoire sur l'insuffisance et le danger des lavé-
mens antivénériens par I. I. GARDANE, à Paris.
8. mai.

Eiusd. Recherches pratiques sur les différentes ma-
nières de traiter les maladies vénériennes ib. 8. mai.

Herrn von GARSALT, *Unterricht für Liebhaber der
Pferde und Reiten.* Aus dem französischen übersetzt
von I. G. KRINITZ, Berlin. 8. m. K.

Patho.

Pathologie de M. GAUBIUS. Traduite du latin en françois par M. SUE le ieune, maitre en chirurgie. à Paris. 12.

Traité des maladies des yeux et des moyens et opérations propres à leur guérison par LOUIS FLORENT DESHAIS GENDRON, Tom. I. II. à Paris 12.

Pont de bois de charpente horizontal sans piles ni chevalets ou autres appuis que ses deux culées. Par M. GENNETE' premier physicien de feu le Mai. Imperial. à Nancy. 8. c. f.

Table générale alphabétique de dix volumes de la matière médicale de M. GEOFFROY. Suivie d'une autre table alphabétique de six volumes servants de suite à la matière médicale de M. GEOFFROY et contenant le regne animal. à Paris 12.

J. F. GLEDITSCHENS *gründliche Anleitung zur Seidenzucht und Anlegung der weißen Maulbeerbäume und Hecken.* Jena 8. m. K.

WILLH. FRIDR. FREYHERRN VON GLEICHEN RUSTWORM *genannt, Versuch einer Geschichte der Blattlausfresser des Ulmenbaumes nebst vielen mit Farben erleuchteten Kupfertafeln. Nebst einer Vorrede des Herrn Hofraths und Prof.* DELIUS. Nürnberg. 4. mai.

Eiusd. *decouvertes le plus nouvelles dans le règne végétal, ou observations microscopiques sur les parties de la génération des plantes renformées dans leurs fleurs et sur les insectes, qui s'y trouvent, avec quelques essais sur le germe, un supplément d'observations mêlées et plusieurs figures en taille douce, gravées et enluminées, le tout décrit et peint exactement d'après nature.* Traduit de l'Allemand par IAG. FRED. ISENFLAMM au depens de JEAN CHPH. KELLER. ib. fol.

10. FRIDER. GOTTL. GOLDHAGEN, *diss. inaug. de tensione nervorum in genere, Resp. Io. Fried. Car. Jexke.* Hal. ad Sal. 4.

Mm 5

ANTON.

ANTON GOUAN, historia piscium, sistens ipsorum anatomen externam, internam atque genera, in classes et ordines redacta. Accedunt vocabularium locupletissimum, indices Latini ac Gallici, experimenta circa motum natatorium et muscularem, respirationis mechanismum, auditus ac generationis organa. Cum iconibus, genera noua ac praecipuas partes anatomicas exhibentibus. Argentorat. 4. c. f. (*latine et gallice.*)

IACOB. GRAINGERI, historia febris anomaliae Batauae annorum 1746. 1747. 1748. Accedunt monita syphilitica. Altenb. 8.

BERNARD. GRANT praelectiones encyclopedicae in physicam experimentalem et historiam naturalem. Erford. 8.

IO. FRID. CAROL. GRIMMS *Gothaischen Raths und Leibarztes Abhandlung von den Mineralwässern zu Ronneburg, Altenb. 8. mai.*

HENR. GROSSER fulcrum Hippocraticum senectutis humanae, Würzburg. 4.

Mémoires sur différentes parties des sciences et arts. Tom. II. et III. Par M. GUETTARD, à Paris 4. c. f.

IOSEPH. IGNAT. GUILLOTIN, diss. inaug. Ergo prae-ter genitalia sexus inter se discrepant. Resp. Franc. Maria Bosquillon. ib. 4. (*Quae iam a Cl. FRANC. THIERRY 1750. defensa est.*)

Manuel forestier et portatif, contenant les descriptions, qualités, usages et cultures particulières des différentes essences de bois, qui composent le massif général des forêts du Royaume, les semis et plantations, l'aménagement général des bois etc. extrait du traité des forêts de M. DU HAMEL DU MONCEAU, par M. GUYOT, ib. 12.

ERNEST GODOFRED GYSER diss. inaug. de fame lethali ex callosa oesophagi angustia, cum dete-

detectis in quibusdam abdominis visceribus
attentione dignis phaenomenis. Argent. 4.

ANTON. DE HAEN rationis medendi in nosocomio
practico. Pars XIV. Vien. 8. (*quo tomo hoc huc
usque continuatum opus finitur.*)

A letter to CAESAR HAWKINS, Esq. containing new
thoughts and observations on the cure of the ve-
nereal disease etc. By CHARLES HALES. Lond. 8.

ALBERT VON HALLER, *erster Umriss der Geschäfte
des körperlichen Lebens für die Vorlesungen einge-
richtet. Aus den Lateinischen unter der Aufsicht
des Herrn Verfassers übersetzt. Berlin 8. mai.*

GEORG. ERHARD HAMBERGERS *semitische Vorlesun-
gen über LOMMIUS medicinische Wahrnehmungen,
herausgegeben von IO. DAV. GRAU, 4ter und letzter
Band. Lemgo 8.*

Eiusd. elementa physiologiae medicae, edidit CHRIST.
THEOPHIL. MAYER, Iena 8.

DU HAMEL DV MONCEAU V. GUYOT.

A compleat body of planting and gardening, con-
taining the natural history culture and manage-
ment of deciduous and evergreen forest-
trees; with practical directions for raising and
improving woods, nurseries, seminaries and
plantations; and the method of propagating and
improving the various kinds of deciduous and
evergreen shrubs and trees, proper for ornament
and shade. Also instructions for laying-out and
disposing of pleasure and flower gardens, inclu-
ding the culture of prizeflowers, perennials, an-
nuals, biennials etc. likewise plain and familiar
rules for the management of a kitchen-garden;
comprehending the newest and best methods of
raising all its different productions; to which is
added the manner of planting and cultivating
fruit gardens and orchards. The whole forming a
com-

complete history of timber-trees whether raised in forests, plantations or nurseries; as well as a general system of the present practice of the flower-fruit and -kitchen gardens. By WILLIAM HANBURY, A. M. In two volumes. Lond. fol.

CHRIST. RUDOLPH HANNES, *Wundarzte in Wesel, Brief an den Herrn Prof. BALDINGER über den Friesel und andern Beobachtungen. Zweyte und vermehrte Auflage. Wesel und Leipzig 8.*

IO. FRIED. HARTMANN, *angewandte Electricität bey Krankheiten des menschlichen Körpers. Hannover 8. m. K.*

FRANC. XAVER. HARTMANN *formulae remediorum in materiam medicam et chirurgicam clarissimi ac celeberrimi viri CRANZ. Lips. 8.*

JOSEPH. HAWRANEK *diff. inaug. de vomitu. Vien. 8.*

Herr Baron VON HEINS *entdeckter Vortheil die Ziegeldächer ohne Kalck und Moos so zu verwahren, daß weder Regen noch Schnee durch den Wind auf die Böden gedrehet werden kann; nebst einem Mittel brennende Schorsteine geschwinde zu löschen. Franckf. 8.*

LAURENTII HEISTER, *medicinischer, chirurgischer und anatomischer Wahrnehmungen zweyter Band von WILLH. FRID. CAPPEL. Rostock 4. m. K.*

Eiusd. compendium anatomicum. Vienn. 8. mai. c. f.

Idem liber Germanice, ibid. 8. mai. c. f.

FRANC. IOSEPH. HELUS, *diff. inaug. de botanices systematicae in medicina vtilitate. Argentorat. 4.*

IOACH. FRIED HENCKELS *Abhandlung von der Geburtshülfe. Zweyte und vermehrte Auflage. Berlin 8. m. K.*

Anzeige der hauptsächlichsten Rettungsmittel, derer, die durch plötzliche Unglücksfälle leblos geworden sind, oder in naher Lebensgefahr schweben, aufgesetzt von D. PHILIPP. GABR. HENSLE. Altona 8.

ANTON

ANTON MICHAEL HIEFINGER diss. inaug. sistens historiam hydropis pectoris cum aneurysmate. Vienn. 8.

The construction of timber : from its early growth explained by the microscope and from experiments in a great variety of kinds in five books ; on the parts of tree ; their vessels and their encrease by growth. And on the different disposition of those parts in various kinds and the particularities in their vessels. With figures of their various appearances of the microscope through which they were viewed. By JOHN HILL. Lond. 8. mai. c. f.

Eiusd. the vegetable system or the internal structure and the life of plants, their parts and nourishment explained, their classes, orders, genera and species ascertained and described in a method altogether new comprehending an artificial index and a natural system: with figures of all the plants designed and engraved by the Author; the whole from nature only. Vol. XVI. et XVII. ib. fol. c. f.

Der fränckische Bienenmeister von IO. EPHR. HIRSCH. Nürnberg. 8.

Abhandlung von den Vorbaungs- und Vorbereitungs-Mitteln bey den Pocken, nebst einem Anhang von der vorzüglichen Würcksamkeit, und den ausgebreiteten Nutzen des Brechweinsteins von D. LEONH. ELIAS HIRSCHEL. Berlin 8.

L. E. HOFFMANN'S Abhandlung von den Pocken. Erster Theil, worinnen die Erzeugung der Pockenmaterie und ansteckenden Kranckheiten vor Augen gelegt wird. Münster und Hamm. 8. mai.

Dissertation sur les parties sensibles du corps animal, suivie d'un mémoire sur les avantages, que procurent les frictions mercurielles dans le traitement

ment de quelques épilepsies idiopathiques avec des consultations et lettres, qui y ont rapport, terminé par deux observations sur l'usage du mercure pour la guérison du scorbut et des dartres. Par M. E. I. P. HOUSSET, à Lausanne. 8.

I. I. HYBER de æere oeconomiae animali famulante. Casellis. 4.

MARC. HVGVENIN, diss. inaug. de atonia vteri post partum, eiusque sequela haemorrhagia. Argentorat. 4.

IO. BERNH. HVLLSHEIM gemellarum infantum, ab dominibus connatarum, brevis historia cum animaduersionibus theoreticis et practicis, et adiuncta de duobus monstris appendice, nec non rarissima morbi historia. Zwolliae. 12.

Practische Anleitung zum Deich-Siel-und Schlengengbau. Erster Theil von Deichen und Sielen, durch J. W. A. HUNRICHS. Bremen 8. m. K.

IO. HVXHAMI observationes de aere et morbis epidemicis ab anno 1749. ad exitum anni 1752. per IO. CAR. HVXHAMVM. Lond. 8.

NICOL. IOSEPH. IACQVIN examen chemicum doctrinae Meyerianae de acido pingui, et Blackianae de aere fixo respectu calcis. Vindob. 8.

Eiusd. chymische Untersuchung der Meyerischen Lehre von der fetten Säure und der Blackischen Meinung von der fixen Luft. Aus den Lateinischen übersetzt. ib. 8.

Eiusd. index regni vegetabilis, qui continet plantas omnes, quae habentur in Linnaei systematis editione XII. ib. 4.

Eiusd. hortus botanicus Vindobonensis seu plantarum rariorum, quae in horto Vindobonensi coluntur, icones coloratae et descriptiones succinctae. ib. 4.

CHRIST.

CHRIST. FRIDER. JAEGER, diss. inaug. de metastasi lactis. Resp. M. Williard. Tubing. 4.

Les bêtes mieux connûes; ou entretiens sur le principes du mouvement dans les bêtes. Par Mr. l'Abbé IOANNET. à Paris 12.

Le dictionnaire interprète de matière médicale etc. Par M. IULLIOT. ib. 8. Vol. II.

FRIED. CHRIST. IVNCKER, diss. inaug. de actiuitate antimonii diaphoretici. Resp. Ephr. Gottl. Leder. Hal. 4.

Eiusd. diss. inaug. de indicatione vitali generatim. Resp. I. R. Deimann. ib. 4.

Eiusd. diss. inaug. de explicando consensu partium, qui nervis debetur, Resp. C. L. CVRTIVS. ib. 4.

Eiusd. diss. inaug. de stupore dextri lateris absque motus laesione. Resp. Io. Georg. Friedr. Büchner. ib. 4.

Eiusd. diss. inaug. de caussa proxima februm intermittentium, naturae horroris, doloris, caloris ex rationibus physico chemicis deductae superstructa. Resp. Christ. Gottlob Berger. ib. 4.

10. HEINR. GOTTL. VON IVSTI. *Geschichte des Erdkörpers aus seinen äußerlichen und unterirdischen Beschaffenheiten hergeleitet und erwiesen.* Berlin. 8.

L'art de conserver les grains par M. BARTHELEMY INTIERI. Ouvrage traduit de l'Italien par le Sieur de N. E. à Paris 8.

Irrthümer, Warnungen und Lehren, welche das Publicum in Ansehung der praktischen Arztneykunst betreffen. Erstes und zweytes Buch. Entworfen von D. F. S. K. Dresden. 8.

IGNAT. GODOFRED. KAIM. diss. inaug. de metallis dubiis. Vienn. 8.

10. EBERHARD KAYSER, *erste Linien der Naturkunde des Ackerbaues, in einer kurzgefaßten Bauernphysic durch Fragen und Antworten mit einem Versuche,*

suche zwölf praktischer Abhandlungen zur Aufmunterung des Landmanns, in zwey Büchern. Fuld. 8.

10. PHILIPP. KEES. diss. inaug. sistens obseruationes binas de laesionibus capitis, earumque epicrifi. Argentorat. 4.

Histoire naturelle des glaciers suisses. Traduction libre de l' allemand de M. GRUNER par M. DE KERALIO. à Paris. 4. mai.

ADRIAN KEMTER veterum disciplina de re rustica. Mediolan. 4.

Observations upon M. POTT's general remarks on fractures etc. in three lettres to a young surgeon intending to settle in the country. With a postscript, concerning the cure of compound dislocations, in which the usual method of treating wounds of the tendons and ligaments is briefly considered. By THOMAS KIRKLAND. Lond. 8. mai.

IAC. THEODOR. KLEIN, specimen descriptionis pefactorumGedanensium cum syllabo tabularum. Norimb. fol. min. 4. c. f. (latine et germanice.)

10. IAC. KOBER. spec. inaug. osteologicum de dentibus. Basileae. 4.

ISAAC KOCH, diss. inaug. de conuulsionibus, iuuenem decussatim distorquentibus. Argentorat. 4.

Tractatus de dysenteria. Auctore 10. KOOYSTRA.

By WILLIAM KOWLEY, Surgeon. Lond. 8.

Manuel antivénérien, ou methode abrégée et facile pour connoitre et guérir radicalement toutes sortes de maladies vénériennes. Par M. D. E. L. F. D. M. à Paris. 12.

Dissertation sur la cause de l' élévation des liqueurs dans les tubes capillaires par M. DE LA LANDE. à Paris. 8.

IOANN.

IOANN. BAPTIST. LALANGUE, diff. inaug. neurologiam sistens. Vienn. 8.

GEORG. AVG. LANGGVTH, diff. inaug. de modo regenerationis vasorum, Pars I. generalis. Resp. Petr. Madacs. Viteb. 4.

Eiusd. progr. inaug. de plantarum venenatarum ar-
cendo scelere. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de minuenda mortium subitarum
formidine. Resp. Carol. Siegf. Jenichenio. ib. 4.

Von den Krankheiten des Hofes und der Weltleute von
DANIEL LANGHANS. Bern. 8.

Essai sur de nouvelles découvertes intéressantes
pour les arts, l'agriculture et le commerce, par
M. LAROUVIERE, bonnetier ordinaire du Roi.
à Liege. 12.

Obseruationum medicarum fasciculus II. Auctore
LEBRECHT FRID. BENIAM. LENTIN. Cellis Lune-
burg. 8.

Observations sur les causses et les accidens de plu-
sieurs accouchemens laborieux. Edit. IV. Par
M. LEVRET. à Paris 8. mai.

Synopsis vniuersae praxeos medicae, in binas par-
tes diuisae, noua editio multo amplior et accura-
tior. Auctore IOSEPHO LIEUTAUD. Paris. 4.

Eiusd. précis de la matière médicale. Vol. I. II.
ib. 8.

MARTIN. LISTER, historiae siue synopsis methodi-
cae conchyliorum et tabularum anatomicarum
Edit. altera. Recensuit et indicibus auxit
GUILIELM. HVDDERSFORT. Oxon. fol. c. f.

CHRIST. LÖBERS *Anfangsgründe der Wundarzt-
neykunst nebst einer Vorrede von den Vortheilen des
Aderlassens bey Kindern.* Langensalz. 8.

ADAMI LONICERI *vollständiges Kräuterbuch und künst-
liche Contrefeyungen der Bäume, Stauden, He-
ckenkräuter, Getreyde, Gewürze etc. mit eigent-
licher* Vol. XVIII. P. III. Nn

licher Beschreibung derselben Namen in deutsch, griechisch, lateinisch, französisch, italiänisch und hispanischer Sprache, wie auch deren Gestalt, natürlicher Kraft und Würckung; samt ausführlichen Bericht von der Kunst zu destilliren, wie auch Bauung der Gärten und Pflanzung der Bäume. Ingleichen von den fürnehmsten Thieren der Erde, Vögeln, Fischen und Gewürmen. Und denn auch von Metallen, Erz, Edelgesteinen, Gummi und gestandenen Säften; allen Aerzten, Wundärzten, Apothekern, Gärtnern, Hausvätern, Kranken und preßhaften Personen in Stadt und Land höchst nützlich und dienlich. Ehedem von Herrn PETRO VFFENBACHIO Med. Doct. und Physico ord. zu Frankf. am Mayn auf das fleißigste übersehen, an vielen Orten vermehrt, in acht sonderbare Theile unterschieden und mit drey vollkommenen Registern versehen. Anjetzo aber mit einer Zugabe begleitet, darinnen die allerneuesten und nützlichsten observationen von Kräuter- und Gewächs- Wirkungen und Gebrauch sowohl aus eigener Erfahrung und geschriebenen Urkunden, als auch aus denen heutiges Tages berühmten scriptoribus, sonderlich aus den iournalen der miscellan. nat. curios. academ. Paris. Berlinischen Sammlungen, Berlinischen actis und Nürnbergischen commercio litterario mit besondern Fleiß gesammelt worden, von BALTHASAR ERHARDT. Ulm. fol. m. K.

ANNAEUS CARL LORRY von der Melancholie und denen melancholischen Krankheiten. Aus dem lateinischen übersetzt von M. E. A. W. nebst Vorrede von D. CARL CHRIST. KRAUSE. Erster und zweyter Band. Franckf. und Leipzig. 8.

JOHANN ADAM IACOB LUDWIG Abhandlung von den Erdäpfeln. Bern. 8. mai.

L'art de se traiter soi même dans les maladies vénériennes, et de se guérir de leurs différens symptomes. Ouvrage fondé sur une nouvelle théorie de ces maladies, et dans lequel on explique d'une manière plus vraisemblable l'opération des remèdes employés à leur traitement. Par M * * à Paris. 12.

Abrégé de matière médicale. Ou l'on expose la nature, les vertus et les doses des drogues, tant simples que composées, qui entrent dans la confection des coffres des médicamens destinés au service des vaisseaux, frégates et autres bâtimens du Roi. A l'usage des chirurgiens de la marine. Par M. MAISTRAL, Médecin du Roi et de la Marine à Brest. Tom. I. II. à Brest. 12.

Essais sur neuf maladies également dangereuses, l'apoplexie, la paralysie, l'asthme, la pulmonie, le catharre, le rhumatisme, la verôle, la goutte et la pierre : avec un préservatif assuré des maladies vénériennes, par M. DE MALON. ib. 12.

Les présages de la santé, de maladies et du sort des malades, ou histoire universelle des signes pronostics, par M. MALRIEU. ib. 12.

HENR. MATTH. MARCARD Specimen inaug. examinis rigorosioris malignitatis febrilis. Gotting. 4.

GIOV. MARITI *Reisen nach Cypern, Syrien und Palästina, dritter Theil. Florenz. 8 mai.*

Traité pratique de l'hydropisie et de la jaunisse développé par l'expérience ; auquel on a joint quelques observations anatomiques et pratiques, de quelques médecins sur d'autres maladies, par M. MARQUET, revu par M. BUCHOZ. ib. 8.

Traité de l'apoplexie, paralysie et autres affections soporeuses, développé par l'expérience. Auquel on a joint deux discours latins sur le premier aphorisme d'HIPPOCRATE et sur le vingt troisieme de la seconde section du meme Auteur. Par feu M. MARQUET, à Paris. 12.

Traité historique et pratique des bains d'eau simple, d'eau de mer; avec un mémoire sur la douche. Par M. PIERRE ANTOINE MARTEAU. D.M. Inspecteur des eaux minérales etc. à Amiens. 12.

Remarques sur la critique d'un Anonyme contre le discours de M. RANNOU tenu à l'academie royale des sciences, faites par ordre du collège royal de médecine de Stockholm. Par ROLAND MARTIN. à Stockholm. 8.

FERDINAND MARTINI *Untersuchung der Frage, ob ausgetretenes Blut wieder aufgenommen, und den Trieben des Hertzens unterwürfig gemacht werden könne.* Copenhagen. 8.

Eiusd. Versuche und Erfahrungen über die Empfindlichkeit der Sehnen. ib. 8.

A short account of the waters of resource near Valdagna in the Venetian state. In a letter from ANTONIO MASSINI M. D. to Sir C. BUNBURG Baron. Translated from the Italian. London. 8.

Catechismus des Feldbaues, worinnen in Fragen und Antworten die Acker-und Wiesenbaukunst zum Besten des Landmannes faßlich und deutlich nach den Grundsätzen der Naturlehre und Erfahrung vorgetragen ist, von IOHANN FRIEDRICH MAYER. Franckf. am Mayn. 8.

Eiusd. Fortsetzung der Beytraege und Abhandlungen zur Aufnahme der Land-und Hauswirthschaft, nach

nach den Grundsätzen der Naturlehre und der Erfahrung entworfen. ib. 8.

IACOB DE MEILLEUR *diff. inaug. de scorbuto.* Monspel. 4.

CHPH. IACOB MELLIN *von den Keichhusten der Kinder, welcher in den Jahren 1768 und 1769 in Largsenfalza herrschte. Franckfurt und Leipz. 8.*

Dissertation latine et françoise sur la génération et transformation des insectes de Surinam, des Indes, de l'Amérique et de l'Europe, dans laquelle on traite des vers, des chenilles de ce pays, des plantes, fleurs et fruits dont ils vivent etc. par M. MARIE SIBILLE MERIAN. Nouvelle édition beaucoup plus complete que la précédente. Ouvrage qui peut faire suite à tout ce qui a paru sur l'histoire naturelle, en 4 grands volumes. à Paris. fol. c. f.

*Avis aux meres sur la petite vérole et la rougeole, ou lettres a Madame de * * * sur la manière de traiter et de gouverner ses enfants dans ces maladies: suivies d'une question proposée à M. M. de la société royale des sciences de Montpeiller, relativement à l'inoculation, par M. I. I. MENURET. à Lyon. 8.*

10. IACOB MEYER *Pfarrers in Vorpommern. Auflösung der Preißfrage: Wie kömmt es, daß die Oeconomie bisher so wenig Vortheile von der Physic und Mathematic gewonnen hat? Berlin. 4.*

10. FRIEDR. MEYERS *chymische Versuche zur nähern Erkenntniß des ungelöschten Kalchs, der elastischen und electrischen Materie des allerreinsten Feuerwesens, und der ursprünglich allgemeinen Saeure. Nebst einem Anhang von den Elementen. Neue verbesserte Auflage. Hannover. 8.*

Mémoire sur l'épidémie, qui a regné aux environs de saint Quentin. Par M. VON MITTAYMIDI Doct. en médecine. à Paris. 8.

Observations on the prevailing diseases of great Britain, together with a review of those of former periods and in other countries. By JOHN MILLAR. M. D. Lond. 4. mai.

An essay on the weather, with remarks on the shepherds of Banburg routes for judging of its changes; and directions for preserving lives and buildings from the fatal effects of lightening. Intended chiefly for the use of husbandmen. By JOHN MILL. ib. 8.

A botanical dictionary; or elements of systematic and philosophical botany containing descriptions of the parts of plants, and explanation of the scientific terms used by MORISON, RAI, TOURNEFORT, LINNAEUS, and other eminent Botanists; a Brief analysis of the principal systems in botany, a critical enquiry into the merits and defects of the Linnaean method of arrangement and distribution of the Genera, descriptions of the various tribes, or natural families, of plants, their habit and structure, virtues, sensible qualities and oeconomical uses. An impartial examination of the doctrine of the sex of plants, with a discussion of several curious questions in the vegetable oeconomy connected with Gardening. The whole forming a complete system of botanical knowledge, calculated for the use of students in that science. By COLIN MILNE Reader on botany and natural history in London. Lond. 12.

Remarks

Remarks upon the mortality of the horned cattle,
translated from the Low - Dutch, of SAL. DE
MONCHY. M. D. ib. 8.

A treatise on mineral waters By DONALD MON-
RO M. D. ib. 8. Vol. I. II.

Mémoires sur la nature, les effets, propriétés et
avantages du feu de charbon de terres, apprêté
pour être employé commodément, économique-
ment et sans inconvénient, au chauffage et à
tous les usages domestiques; avec figures en taille
douce, par M. MORAND. à Paris. 12.

10. GOTTF. MORGENBESSERS *zweytes Schrei-
ben an seine Zuhörer, nebst einer Anzeige seiner
Vorlesungen.* Breslau. 4.

PETR. MOSCATI delle corporée differenze essen-
tiali che passano fra la struttura de bruti e la
umana. In Milano. 8. mai.

10. ANDR. MURRAY prodromus designationis
stirpium Gottingensium, cum figuris aeneis.
Gotting. 8.

LEONARD. MUS diss. inaug. sistens rationalem
methodum curandi et praecauendi quosdam
mammarum muliebrium laesam lactationem con-
cernentes morbos. Duisburg. ad Rhen. 4.

Mémoire sur la culture des pommes de terre par
M. le Chevalier M U S T E L; faisant suite au
mémoire sur les pommes de terre. à Paris et à
Rouen. 8.

Dissertatio de qualitate noxia aeris in nosocomiis et
carceribus eiusque remediis, quae duplum prae-
mium academiae regiae scientiarum et artium
Lugdunensis reportauit. Auctore ALEXANDRO
PETRO NAHUY, Harlem. 8. mai.

Verhandeling over de schaadelyke hoedanigheid
der lugt in de Gasthuizen en gevangenissen, be-
nevens derzelvs hulpmiddelen, welke de dub-

belde prys van de koniglyke academie der we-
tenschappen te Lyons behaald heeft, door
ALEXANDER PETR. NAHUY. te Haarlem.
8. mai.

FRANC. XAVIER NATTERER *Beschreibung des
Heilbrunnens über Leuck, durch D. FRIEDRICH
SALOMO SCHOLL. Aus dem frantzöfischen übersetzt.
Sit. 12.*

10. ERN. NEUBAUER diss. de epiplooscheocele,
cuius receptaculum peritonaei mentiebatur pro-
cessum, testem et epididymidem simul continen-
tem. c. fig. aeneis. len. 4.

ANT. NICOLAI *Pathologie oder Wissenschaft von
Krankheiten. Zweyter Band. Halle. 8.*

ADAM. NIETZKI diss. inaug. de vomitu perio-
dico a cephalaea periodica orto, casu quodam il-
lustrato. Resp. J. J. Warburg. ib. 4.

L'art des expériences, ou avis aux amateurs de la
physique sur le choix, la construction et l'usages
des instruments; sur la préparation et l'emploi
des drogues, qui servent aux experiences, par
M. l'Abbé NOLLET. à Paris. 8. Vol. I.
II. III.

The marine practice of physic and surgery particu-
larly usefull to all who visit the East and Westin-
dies and the coast of Africa. Vol. I et II. By
WILLIAM NORTHCOTE. Lond. 8. mai.

Icones plantarum sponte nascentium in regnis Da-
niae et Noruegiae, in ducatibus Slesuici et Holsa-
tiae et in comitatibus Oldenburgi et Delmen-
horstiae: ad illustrandum opus de iisdem plantis,
regio iussu exarandum, florum Danicae nomine
inscriptum. Editae ab eius operis auctore GEOR-
GIO CHRIST. OEDER, Volumen tertium conti-
nens fasciculos VII. VIII et IX. seu tabulas
CCCLXI. - DXL. Hafn. fol. c. f.

G. C. OEDER

G. C. OEDER enumeratio plantarum florae Danicae, i. e. sponte nascentium in regnis Daniae et Noruegiae, ducatibus Slesuici et Holsatiae, comitatibus Oldenburgi et Delmenhorstiae. ib. 8.

Two dissertations defended in the public schools at Cambridge. I) The knowledge of anatomy is not principally necessary to the practice of medicine. II) The deformities of the fetus do not arise from the imagination of the mother. To which is added a Florilegium medicum: or extracts from the greek of HIPPOCRATES with a new latin translation, notes, and emendations. By THOMAS OKES, M. D. Cambridge. 8.

Eiusd. duae dissertationes in publicis scholis Cantabrigiae habitae 1) praxi medicinae non est ap-
prime necessaria scientia anatomica. 2) fetuum deformitates non oriuntur ab imaginatione praegnantis. ib. 8. mai.

Mélanges historiques et critiques de physique de littérature et de poésie. Par M. le Marquis d'ORBESAN. à Paris. 4. Vol. I-IV.

ISAAC OTMANN, diss. inaug. de morbis virginum. Argentorat. 4.

Recréations mathématiques et physiques, par M. OZANAM. Nouvelle édition. à Paris. 8. Vol. I-IV.

P. S. PALLAS *Naturgeschichte merkwürdiger Thiere, in welcher vornehmlich neue und unbekannte Thierarten, durch Kupferstiche, Beschreibungen und Erklärungen erlaeutert werden. Aus dem lateinischen übersetzt von D. ERNST GOTTFRIED BALDINGER. Zwote Sammlung. Berlin und Stralsund. 4. mai.*

Nn 5

P. S. PALLAS

P. S. PALLAS dierkundig mengelwerk, in het welke de nieuwe of nog duistere zoorten van dieren door naauwkeurige afbeeldingen, beschryvingen en verhandelingen opgehelderd worden. In het Latyn beschreven. Vertaald en met aanmerkingen voorzien door **P. BODDAERT**. Medic. Doct. Oudraad der Stad Vlissingen. VI. Stukken. Te Vterecht. 4.

Eiusd. spicilegia zoologica, quibus nouae inprimis et obscurae animalium species iconibus, descriptionibus atque commentariis illustrantur. Fasciculus VIIIus. Berolin. 4. c. fig. aen.

SIM. PALLAS *practische Anleitung die Knochenkrankheiten zu heilen zum Gebrauch seiner Zuhörer.* Berlin und Stralsund. 8.

Continuazione del saggio di nuove osservazioni e scoperte di **NATALE GUI. PALLUCCI**. In Firenze. 8. i. v.

Traité méthodique et dogmatique de la goutte. Par **M. PAULMIER**, à Paris. 12.

Idea natri Hungariae veterum nitro analogi. Auctore **GABRIEL. PAZMANDI**. Vindobon. 8.

DAV. PERELLET, diss. sistens casum de carie ossium cum epicrisi subiuncta. Argentorat. 4.

The rational farmer or a treatise on agriculture and tillage. By **MATTH. PET. NEWPORT**. Lond. 8.

Briefe über verschiedene Gegenstände der Staatswirthschafts-Polizey und Moral von **IOHANN ALBRECHT PHILIPPI**. Berlin. 8.

* * **PICARDS** *Abhandlung vom Wasserwägen mit neuen Beyträgen, von* **I. H. LAMBERT**. ib. 8. m. K.

Briefe eines Arztes an seinen Freund, über den menschlichen Körper, von **D. ERNST PLATNERN**. Erster Band. Leipzig. 8.

ERNEST

ERNEST. PLATNER progr. invit. historia literario
chirurgica lithotomiae mulierum. ib. 4.

IOSEPH. IACOB. PLENCK, *Sammlung von Beobachtungen über einige Gegenstände der Wundarztneykunst. Zweyter Theil. Wien. 8.*

CHRISTOPH POLHEMS, *Commerciensraths, Ritters und Commandeurs des Nordsternordens patriotisches Testament; oder Unterricht von Eisen, Stahl, Kupfer, Messing, Zinn und Bley für diejenigen, welche von diesen Materien Manufacturen anlegen wollen. Nebst einem Verzeichnisse aller seiner mechanischen Erfindungen. Aus dem Schwedischen übersetzt. Grätz. 4. mai. (f. a.) (Haec versio facta est a DAN. GOTT. SCHREBER.)*

Traité méthodique de la goutte et du rhumatisme, ou l' on enseigne d' après l' expérience, les vrais moyens de se délivrer et de se préserver de ces maladies; Par M. PONSART, Docteur en médecine, à Paris. 12.

Histoire de l' anatomie et de la chirurgie, contenant l' origine et les progrès des ces sciences; avec un tableau chronologique des principales découvertes, et un catalogue des ouvrages, d' anatomie et de chirurgie, des mémoires académiques, des dissertations insérées dans les iournaux et de la pluspart des theses, qui on été soutenues dans les Facultés de médecine de l' Europe. Par M. PORTAL, Lecteur du Roi et Professeur de médecine au collège Royal de France. Tom. I. II. III. IV. V. à Paris. 12. mai.

PERCIVALL POTT, *Abhandlungen von dem Wasserbruche und andern Kranckheiten der Hoden, seiner Häute und seiner Gefäße. Mit vielen Fällen erläutert. Nach der zwoten verbesserten und viel vermehrten Ausgabe übersetzt, von IOHANN CLEMENS TODE. Copenhagen. 8.*

Histo-

Histoire des maladies de St. Domingue par M.
POUPPE DESPORTES, Médecin du Roi.
Tom. I et II. à Paris. 12.

*Eiusd. traité ou abrégé de plantes usuelles de St.
Domingue. Tom. III. ib. 12. (Est continuatio
praecedentis libri.)*

**Nouveau traité des vapeurs, ou traité des maladies
des nerfs, dans lequel on développe les vrais
principes des vapeurs.** Par M. PRESSAVIN,
à Lyon. 12.

**A familiar introduction to the theory and practice
of perspective.** By JOSEPH PRIESTLEY.
L. L. D. F. R. S. Lond. 4. c. f.

**An account and method of the cure of the bron-
chocele or Derby-neck; to which are subjoined
Remarks on some parts of Mr. ALEXANDER'S
experimental essays.** By THOMAS PROSSER.
ib. 8.

*Frrthümer, Warnungen, und Lehren, welche das Pu-
blicum in Ansehung der praktischen Arztneykunst be-
treffen. Zweytes Buch. Entworfen von F. R.
R * * Dessau. 8.*

Avis aux meres, qui veulent nourrir leurs enfans.
Par Mme LE R * * Seconde édition augmen-
tée. à Paris. 12.

*Meteorologische Beobachtungen vor das Jahr 1770.
worinnen so wohl die Barometer als Thermometer-
höhen, ingleichen die Wind-und Wetterveränderun-
gen, nebst der Höhe des gefallenen Regenwassers
täglich zu drey verschiedenen malen aufgezeichnet
worden, durch IOH. GEORGE RABE, Rath und
Professor der Mathematik und Naturlehre bey dem
Gymnasio Carolino zu Anspach. Anspach. 4.*

*Von Erhaltung der Kinder von dem ersten Augenblick
ihres Entstehens an, bis zu ihrer Mannbarkeit.
Aus*

*Aus dem Französischen des Herrn D. RAULIN.
Zweyter Band. Leipzig. 8. mai.*

L'art de convertir le fer forgé en acier. Par M. de
REAUMUR. à Paris. 4.

CAROL. FRIDERIC. RENFELD diss. inaug. de
lentorum pulmonum obstructionum genesi ac dia-
gnosi, Rsp. Chr. Stanislaw. Grumbke. Gryphiswald. 4.

Avis important au sexe, ou essai sur le corps balei-
nes. Par M. REISSER. à Paris. 12.

Istruzione sulla cultura e preparazione della garanza
dal Sign. IOS. MARIA PIO REVELLI.
Turin. 8.

Histoire naturelle de l'air et des météores. Par M.
l'Abbé RICHARD. Tom. VI. à Paris. 12. mai.

CHRIST. RICKMANN von der Unwahrheit des
Versehens und der Hervorbringung der Muttermah-
le durch die Einbildungskraft. Jena. 8.

CHRIST. FRIEDR. RICHTER, Beantwortung der
in Wittenberger Intelligenzbogen eingerückten
wahren Prüfung und Beschreibung der Richterischen
Arzneymittel. Halle. 8.

AUGUST. GOTTL. RICHTER observationum
chirurgicarum fasciculus primus, continens de
cataractae extractione observationes, Regiae scien-
tiarum societati Gottingensi exhibitae. Gotting.
8. c. f.

IO. BAPTIST. ROBERT. diss. inaug. de ventriculi
vulneribus. L. B. 4.

ISAAC ROCH, diss. inaug. de convulsionibus iuue-
nem decussatim distorquentibus. Argent. 4.

FRANC. IGNAT. ROETTEL diss. inaug. de vitis
cultura Molsaemensis et Mutzigensis. ib. 4.

A philosophical inquiry into the nature and pro-
perties of water, with elegant copper-plates
figures of the several salts. By JOHN ROH-
TERAM. Newcastle. 8. mai. c. f.

Iour.

Journal de médecine, chirurgie, pharmacie. Par M. A. ROUX. Tom. XXXII-XXXIV. à Paris. 8.

An essay on the cure of ulcerated legs without rest. By WILLIAM ROWLEY. Lond. 8.

Manuel de pulmoniques, ou traité complet des maladies de la poitrine, ou l'on trouve la théorie la plus naturelle, les règles de pratique le plus simples et le plus sûres pour combattre les maladies de cette cavité. On y a joint une nouvelle méthode de reconnoître ces mêmes maladies par la percussion du thorax. Traduit du latin de M. LEOPOLD AVENBRUGGER. Par M. de ROZIERE DE LA CHASSAGNE. Doct. en médecine. à Paris. 12.

Les abeilles, traité de JEAN RUCCELLAI avec des notes et suivi d'un traité de l'éducation de ces insectes. Par M. PINGERON. ib. 12.

10. PHILIPP. JULIUS RUDOLPH, progr. de tumore cancroso singulari amputatione feliciter sanato. Erlang. 4.

A dissertation on the spasmodic asthma of Children in a letter to Dr. MILLAR. By BENJAMIN RUSH Med. Doct. and Professor of Chemistry in the college of Philadelphia. Lond. 8.

A chronogical history of the weather and seasons and of the prevailing diseases in Dublin. By JOHN RUTTY. M. D. ib. 8. mai.

Reliqua proxime.

Con-

Contenta in hac parte.

		Pag.
I	Medical obseruations and inquiries by a society of physicians in London. Vol. IV.	387
II	COTTUNNIUS de sedibus variolarum	411
III	Traité des accouchémens par M. DE-LEURYE	420
IV	An enquiry into the nature, rise and progress of the fevers most common in London. By GRANT.	424
V	SCHREBERI de phasco obseruationes	440
VI	EIUSDEM spicilegium florae Lipsicae	444
VII	SAGAR systema morborum systematicum etc.	448
VIII	RAHN diss. inaug. de miro inter caput et viscera abdominis commercio	451
IX	Mémoires de l'academie de Dijon. Tom. I.	457
X	BOLTEN epist. de nouo quodam zoophytorum genere	466
XI	GAUBII aduersariorum varii argumenti liber vnus	468
XII	MÜLLNERS <i>seltne und höchstmerckwürdige Wahrnehmung von einer samt dem Kinde ausgefallenen Gebärmutter etc.</i>	480
XIII	JACQUIN examen chemicum de acido pingui et de aere fixo respectu calcis.	481
XIV	CRANZ de acido pingui et de aere fixo	484
XV	WIEGLEBS <i>Vertheidigung der Meyerischen Lehre vom acido pingui etc.</i>	489
	XVI WELLS	

	Pag.
XVI WELLS <i>Rechtfertigung der Blackischen Lehre von der figirten Luft etc.</i>	492
XVII BUCHOLZ <i>chymische Versuche über das Meyerische acidum pingue</i>	494
XVIII THOUVENEL <i>de corpore nutritiuo et de nutritione</i>	496
XIX Histoire naturelle générale et particulière Tom. XVI et XVII. ou histoire naturelle des oiseaux. Tom. I et II.	503
XX Directions for bringing over seeds and plants etc. it de Dionaea muscipula. By ELLIS	526
XXI STOERK <i>de pulsatilla nigricante</i>	530
XXII DRUMMONDI <i>de febribus arcendis discutiendis que commentarius</i>	535
XXIII Noua physico medica	537
XXIV Continuatio indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1770 prodierunt.	547

V

A P

Am

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLUMINIS XVIII. PARS IV.

LIPSIAE MDCCLXXIII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Patavii apud Io. Manfrè,
Holmiae apud L. Saluium.

Jos: Banks

I.

Verhandelingen uitgegeeven door de Holland-
sche maatschappye der weetenschappen te
Haarlem XII. Deel. Te Haarlem by I. Bosch
1770. 8. Alph. 1. pl. 14½ tab. aen. 10.

i. e.

Commentarii societatis scientiarum Harlemen-
sis ad annum 1770. Tom. XII.

De *structura et usu vrachi* commentatio. Auct.
1. Cl. ANT. PORTAL Medic. Prof. Monspel. ex
Francogallico translata a Cl. L. BLIKKER. Reli-
cto Auctorum, qui super hac rescripserunt, dissensu,
disquiri Noster ; 1) structuram vrachi omni aetati
conuenientem, cum eius mutationibus, quas pau-
latim subit. 2) causas eius inuestigat, ex quibus
usum determinet. 3) demonstrat, quo morbo ipse
vrachus a naturali sua forma per morbum deflectat,
quibus obseruationes, quae huc spectent, adiicit.
Constat vrachus in fetu quinque vel semestri qua-
tuor filamentis, ita inter se complicatis, vt ab um-
bilico ad vesicam fere usque vrinariam continua sibi
videantur. Hic pedis anserini ad instar a se sece-
dunt

- dunt filamenta, quorum duo partibus lateralibus adhaerent, duorum reliquorum alterum anteriorem, alterum posteriorem eius partem tangunt. Iunguntur vesicae vrinariae ita, vt superius eius tegumento non adhaereant, inferius vero cum fibris muscularibus firmiter connectantur. Filamenta haec in toto suo tractu obuoluuntur tunica cellulari peritonei, quae, fundum vesicae tegens, prolongata, vaginam mentitur, cui *tunicae vaginalis* nomen tribuit. Forma vrachi ex hac descriptione patet triangularis, cuius apex vmbilicum, basis vero fundum vesicae respiciat; fundi superior pars libere haeret in spatio isto, quod ex secessu filamentorum vrachi formatur, cum vrachus infundibulo longo, angusto tamen ventre respondeat. Continet interdum tunica ista vaginalis humorem, quo cellularis tunica distenditur, et vrachus ipse ampliatur.
- p. 9. Inter fibras musculares ibidem duo detexit spatia vacua, quae responderent secessui partis inferioris vrachi, quae ex secessu fibrarum muscularium orta ex solo textu cellulari constarent. Eadem Cel. LIEUTAUD in aliis locis tunicae muscularis vesicae inuenit *). Accidit, vt in his spatiis membrana interna vesicae dilatetur, et herniam veram formet, quas in tribus infantibus et viro triginta quinque sex annorum clare reperit. **)
- p. 14. Vrachus in fetu octimestri vel in maturo nouem mensium a priore non differt, nisi vt filamenta eius paullo longius inter se superius, inferius fibris muscularibus vesicae coniungantur, vt difficile separentur: sint paulo crassiora, magis elastica, nullo vero cauo instructa, tunicae eius arctius adhaereant, ex quo superficies eius inferior minor euadat. Rarius in

*) Mémoires de l'Académie Royale des sciences année 1752. v. comm. nostr. Vol. VI. p. 650.

**) vid. ib. année 1701.

in hac humor apprehenditur. Filamenta haec iam paulatim magis cum fibris muscularibus et tunica eius firmiter coniunguntur, ita, ut concrecant, et vrachus seorsim decrescat, cuius in senio interdum non, nisi vestigia detegantur. Ex iis, quae examinavit, cadaueribus asserit Noster, vrachum, quo propior fetus ad partum fuerit, eo maiorem fuisse. Hinc etiam usum, quem habeat vrachus in fetu, determinat, quod fluctuantem vesicam firmet, ne ea, ob angustam cavitatem pelvis, extra sedem idoneam prolaberetur; qui vero usus in infantibus cessat. Cum enim vesica urinaria tum aliam sedem aliamque faciem accipiat, vrachus etiam mutetur necesse est: hinc filamenta coeunt et ligamentum verum formant. Urinam, in quibusdam aegris per vrachum excretam, ex superioribus declarat causis: quibus patuit, duo inveniri spatia vacua, ex quibus etiam vera hernia oriatur. His itaque in vesica praesentibus, impedimento vero urinae, per viam naturalem excernendae, obiecto, eam hac praeternaturali via excerni non improbable videtur. Haec exemplo quodam declarat. *Bartholomaeus Rossignot* chirurgus Cahuzacensis, aetate 82 annorum, vita laboriosa, qua etiam multum equitauerat, peracta, dolores vehementer in pene et urethra vagos sensit, ut etiam urina, quo minus excerneretur, impediretur. Medicamentis diureticis frustra tentatis, cerei applicati sunt absque leuamine; urina potius diebus nonnullis post per umbilicum excreta videbatur, ut etiam tunc per urethram exire plane cessaret. His ad sextum mensem durantibus aeger obiit. Secto cadauere, Noster canalem coniformem, ab umbilico ad vesicam usque tendentem, detexit, cuius diameter ad umbilicum tertiam partem digiti, ad vesicam unum et semi digitum, longitudo vero sex digitos aequavit. Vesica collapsa paruo pom-

p. 18.

p. 20.

p. 25.

respondit, cuius tunicae admodum crassae, collum valde durum et rugosum; exitus vero plane clausus erat. Vesicam vrinariam ita collapsam deprehensam esse, Cl. Auctori notatu dignissimum videtur.

P. 31. 2.) *Commentatio de praeparatione et utilitate pulveris hypnotici, cum adiecta curationis historia, vigiliae chronicae, usu huius pulveris levatae.* Auct. Cl. SAMUEL CHRIST. KRIEL. Cl. IACOBI *) pulverem commendavit, qui, ex regno minerali praeparatus, hoc haberet praecipui, vt somnum naturalem produceret, dolores compesceret, nec iis symptomatis, quae opium sequerentur, stipatus esset. Hunc igitur pulverem, quo obscuriores Nostro videntur Cl. Auctoris et descriptio, et praeparatio, eo paulo studiosius investigare suum esse duxit, quo paullo clarius et partes eius constituentes, verum praeparandi modum, nec non, quas Cl. IACOBI asserit, declararet virtutes.

P. 34. Iam adhibuit aquae calcis viuae libras duas, salis tartari, vel cinerum clauellatorum vncias duas, florumque sulphuris vncias quatuor; haec in phialam immissa, igne in balneo arenae eo usque tractavit, quo flores sulphuris euoluti ascenderent; His frigefactis, ouaque corrupta redolentibus et per filtrum colatis, donec colorem pellucidum aureumque ostenderent, adiecit mercurii viui purissimi vncias duas, quam deinde totam massam in cucurbitam vitream immittens, spiritus nitri fumantis vncias quatuor, vel quantum ad extinctionem mercurii satis esset, superimpofuit: Priore tum solutione falsa
florum

*) vid. T. I. Act. nou. Academ. Caesar. in appendice p. 165. seq. vbi I. C. IACOBI dissertatio de viribus hypnoticis, a minerali regno baud alienis inserta legitur. vid. comm. nostr. Vol. VII. p. 153.

florum sulphuris in vas, ex porcellana confectum, reposita, alteram mercurii solutionem sensim instillans, massam instrumento quodam agitavit, quo eo melius misceretur: hinc sub qualibet guttula effervescentiam ortam, pulveremque nigrum praecipitatum vidit; effervescentia vero cessante, requieuit Noster, et, cum omnia iuste separata viderentur, liquidum a pulvere praecipitato prudenter, ut decet, segregavit, pulveremque aqua pura eo usque edulcoravit, donec nullum saporis falsi vestigium relinqueretur, tandemque eum in aere vel sole, calorem fani hominis non superante, exsiccauit, et in mortario vitreo bene tritum ad usum suum reposuit.

Ex liquido falso, iuste ad pelliculam euaporato, p. 36.
crystallos, nitro regenerato vere similes, obtinuit. Pulvis noster cum aethiope minerali convenire videtur, nisi ut color eius ruber sit paulo obscurior, odor vero ad narcoticam indolem accedat. Hunc pulverem Cl. IACOBI descriptioni ex omni parte respondere, per sequentem historiam morbi probari asserit Noster. Quinquagenarius macilenti habitus, p. 37.
proceraeque staturae, studiis admodum vacans, doloribus capitis pertinacissimis, grauibque saepius affectus est febribus. Nostrium d. 15. maii 1769 consulens, de vigilia iam per annum continua, nullis medicamentis, nec opio ipsi de cente, quaestus est. Nam absque leuamine hactenus, venae sectionibus, pediluviiis, clysmatibus, laxantibus, ipsoque opio capiti externe applicato, cum diluente et frigidiora diaeta usus est. Cum nulla, nec anamnestic, nec diagnostica adessent signa, ex quibus ad causam proximam vigiliae concluderet, eam haud imprudenter ex doloribus praegressis vehementissimis capitis deriuavit. Tentavit primum scrupulum semis huius p. 41.
pulveris pro dosi, ante quam cubitum iret, sumendum, cum effectu bono, nec tamen constanti; duplicem

deinde propinauit dosin, et aeger, symptomatis omnibus cessantibus, optima fruitus est sanitate. Comparat porro Noster puluerem hunc cum opio, cui virtute sua praefertur, et demonstrat tandem ex ipsa particularum constituentium indole modum, quo puluis in corpus nostrum agat.

P. 45. 3.) *Commentarius super agricultura Brabandensum et Vlamiagarum emendata.* Auctore Cl. IOSUA VAN IPEREN.

P. 121. 4) *Tractatus de praeparatione olei animalis* DIPPELIJ Auct. Cl. B. TIEBOEL, pharmaceuta Groningensi. Cum oleum hoc non vbiuis, quo medicus iuste utatur, habeatur; methodus vero praeparandi apud Auctores sit varia, suam, qua eiusmodi oleum bonae notae confecit, communicat Noster. Quo modo Cl. DIPPELIUS oleum hoc praeparauit, patet; eum vero falso huius inuentorem dici, ex eo constat, quod ante eum Cel. HELMONTIUS eius iam meminertit *). Omissis vero Auctorum, quorum catalogum Noster infert, de hoc oleo sententiis, praeparandique eius modo, tres communicat processus, quibus hoc oleum vario modo idem produxit.

P. 135. Olei cornu cerui foetidi vncias sex post aliquot dies, cum nihil amplius fundum peteret, tum tribus vel quatuor partibus aquae tepidae commiscuit, et per viginti quatuor horas leni calori, ubi quauis hora massam agitare, exposuit. Aqua hac postmodum separata, aliam super infudit eodem procedendi modo: oleum tum in retortam ope tubuli metallici immisit, ne tubulus collum retortae tangeret. Retorta deinde in balneo arenae locata recipienteque cum luto bene applicato, altero die destillationem leuissimo gradu ignis incepit. Primo guttulas roridas

*) vid. Aurora medicinae.

das in collo retortae: deinde minima spicula falis volatilis vel in collo retortae, vel ad orificium recipientis vasis, vel denique in eius interna superficie vidit. Tria olea ex quolibet processu habuit: primo oleum dilute flauum cum liquore vrinoso: deinde, alio vase recipiente applicato, sub eodem gradu ignis tres et semi vncias olei paulo purioris accepit; iam vero igne maiore admoto, nouo excipulo applicato, oleum crassius sensimque nigrius ascendit, residuo crasso asphalti ad instar vnciarum trium fere relicto. In altero processu oleum secundum, in retortam infusum, in balneo arenae denuo destillauit: primo oleum tenue flauum cum liquore vrinoso prouenit; alterum purius excolor ad tres circiter et semi vncias, et tertium colore paulo clariore cum primo et tertio oleo primi processus commiscuit. In tertio processu olei secundi duas et semi vncias in puram retortam cum eadem quantitate aquae purae immisit, loco vero vasis recipientis vitrum hypoclepticum, cuius figuram et descriptionem adiicit, applicuit, et leni tali destillatione supra duas vncias olei purissimi, fragrantissimi et pellucidissimi, sine flauo colore vel alio ingrato odore accepit, quod deinde in lagenulas ad drachmam vnam prudenter ad vsum reposuit. Annotationes tandem adiecit, quae plerumque ex processibus iam patent; quo vero diutius oleum bonum seruetur, lagenulae plenae sint oleo necesse est.

p. 138.

p. 142.

5.) *Animaduerfiones physicae in vsum anthennarum* p. 147. *infeetorum*. Auctore Cl. IOB. BASTER. De vfu harum anthennarum nondum auctores inter se conueniunt, alii enim organa genitalia, alii organon odoris, alii demum auditus illis tribuunt: qua de causa Cl. Auctor studiosius paulo in hanc rem inquirens 1) ad p. 164

structuram formamque externam anthennarum;

2) ad magnitudinem; 3) sedem; 4) situm et motum; 5) varietates anthennarum apud insecta non solum vnus generis, verum etiam vtriusque sexus; 6) declinationem vel conuenientiam anthennarum in insectis, quae vel in aere, vel in aqua, vel in terrae gremio viuunt; 7) inter nam tandem earum attendit structuram. Haec itaque omni, qua decet, examinavit diligentia. Ratione structurae formaeque externae eas in octo, Auctore Ill. LINNAEO, diuidit species, quas fusc satis exemplis iustis declarat. Reliquis momentis, ad quae praecipue attendit, exempla idonea applicat, ex quibus hoc colligit:

- P. 176. 1) se anthennas in sexu potiori maiores pluribusque articulis obseruasse, quam in sexu sequiore; 2) omnes fere admodum compositas, papilionum vero plurium valde simplices fuisse; 3) eas in papilionibus ad apices, in sphinge in medio, et in phalaena ad initium crassas inuentas esse; 4) quaedam insectorum cum anthennis alimenta quaesuisse. Cum enim papilionum anthennis solutionem sacchari affunderet, statim linguam prorigi ad hoc arripiendum vidit;
- P. 178. ex his tamen phaenomenis non ad vsum anthennarum concludere ausus est Noster, nisi ut suspicaretur, insecta anthennis suis vim exercere, quae a nostris organis sensoriiis plane differat, nec ideo vnquam a nobis detegenda sit. Adiecit tandem Cl. Auctor duas tabulas aeneas, in quarum priore insecta ea varia, quorum in tractatione sua meminit, cum suis anthennis; in posteriore vero eas separatim microscopio delineatas ostendit.

- P. 189. 6) *Tractatus de variolis veris, eundem aegrum iterum adgressis.* Auct. Cl. GUALTH. VON DOEVE-REN. Inueteratum fere praeiudicium, *hominem non nisi semel variolis veris affici posse*, adgreditur Noster 1) ex propria experientia; 2) ex aliorum, fide dignorum

rum obseruationibus; 3) ex indole contagiosa variolarum in eos, circa aegros variolosos versantes, quamuis variolas iam perpeffi sint; 4) ex ipsis variolis, homini plus vna vice eodem contagio communicatis; et 5) demum ex vniuersali natura et conuenientia aliorum morborum contagioforum cum variolis. Contigit Nostro, vt variolas, aegrum bis **p. 192.** inuadentes, in ipsa sua vxore obseruaret. Ea enim d. 15. aug. 1759. cum primipara esset, a contagio, tunc valde grassante affecta, variolas veras et fere confluentes, bene superauit, cum relictis earum, in facie praecipue, vestigiis, puella vero iis succubuit: Nec in vrbe quisquam fere fuit, quin hoc sciret. Anno 1768 d. 8. decemb. cum sextum fetum feliciter peperisset, bene quidem se habuit, nisi vt interdum leni insultu febrili, cum debilitate afficeretur. Die 16 symptomata variolarum contagio non grassante persentiscebantur, febris nimirum grauis cum horrore, dolore capitis, axillarum lumborumque cet. ad 18 d. durantibus; eruptione nunc vero quadam praesente, symptomata omnia cessarunt. Non satis ad eam, cum variolas spurias eas suspicaretur, attentus fuit; verum diebus quibusdam post veras, distinctas eas obseruauit, suppuratio in facie non perfecta erat; quae vero in brachio, in dorso, et lumbis conspiciebantur iustam suam scenam ludebant, vt de veris variolis dubitatio superesset plane nulla. D. 24, cum suppuratio ad statum peruenisset, Cll. CAMPER, GUMMER, BRILL, SWYGHUISEN, qui aegram ante nouem annos etiam obseruarunt, et GEUNS accessere ad aegram, qui omnes variolas istas veras iudicarunt. D. 28 exsiccabantur et 3 demum ian. 1769 omnes deciderunt cum relictis suis vestigiis. Obiectionem sibi factam, infantem **p. 200.** nimirum, matris aegrae lac sugentem, aequae ac reliquos duos infantes, circa matrem obuersantes, a vario-

variolis liberis fuisse, ita soluit, vt variolae, contagio non grassante, non ita facile plerumque infantulis communicentur, nec liberi hi ad contagium suscipiendum recte dispositi fuissent, cum Nostro eorum patre vterentur, in aetate 71 annorum nondum variolas perpeffo.

Alterum exemplum Noster habuit in puero, novem annorum, ad quem d. 13 m. 1759, contagio valde solemni, accerferetur. Ex symptomatis Noster ad variolas concludit, quas parentes ideo negabant, cum aeger anno 1754 variolis veris, auctoritate et cura Cl. EDING laborasset, quarum etiam vestigia in facie detegeret. Hinc antifebrilibus, antiphlogisticis, cet. frustra propinatis, diebus quatuor post variolae admodum copiosae eruperunt, quae, scena iusta sua finita, aegrum saluum relique-

p. 203. re. Tertium exemplum a Cl. SWYGHUISEN, strenuo aduersario contagii variolosi iterum reuersuri, Nostro communicatum, quod adeo manifestum fuit, vt Auctor iste, praeiudicio suo abiecto, non amplius de contagio reuersuro dubitaret. Totum deinde catalogum Auctorum fidissimorum refert, ex quibus idem patet, variolas post contagium naturale aequae, ac artificiale, eundem aegrum iterum invasisse. Porro ex experientia, quam bonis confirmat exemplis, constat, contagium hoc et aegrorum corpus totum inficere, et partes quasdam, quas contagium immediate tangat, aggredi.

p. 221. Nec minus hoc patet ex exemplis eiusmodi, copiosissimis, vbi infantes contagio varioloso vix liberati, vel post primam eruptionem alteram, vel ter-

p. 226. tiam, per quaedam intervalla experiuntur. Cum variolae cum aliis morbis contagiosis admodum conueniant: hi vero homines plus vna vice inuadere soleant, non dubitandum videtur et hoc de variolis affirmare. Probatur hoc exemplis ab hydrophobia

phobia, morbo miliari, peste humana aequae, ac bovinae, petitis. Ex adiectis tandem, quae appositae p. 233. Noster, patet, homines per insitionem magis ad variolas subeundas disponi, quam per contagium naturale: vel eos, qui a contagio naturali per omne vitae tempus liberi fuissent, ex insitione variolas experiri.

7) Commentatio de utilitate et damno, ex instrumento vario modo facto, redundantibus Auct. Cl. N. YPEY.

8) Observatio *) de fundo uteri inverso amputato p. 257. et curato, cum idoneis adnotationibus a Cl. G. MULLER. M. D. Appingedamensi. Puerpera, partu feliciter absoluto, extractione secundinarum gravissimis symptomatis afficiebatur. Urina post partum nulla excreta, Noster partem placentae, in vagina ad corpus quoddam rotundum adhaerentem, extraxit, quo facto urina quotidie efflueret; alio vero clausa, nec ullis adminiculis soluenda, corpus, in vagina relictum, disquirens id in parte anteriore amplius, vaginam exacte occludens, in parte posteriore angustius, totum vero, membrana tenui glabra obuolutum et fere indolens inuenit, ita, ut de uteri fundo inverso non amplius dubitaret. Excretionibus postmodum aluinis et urinariis, quae rursus cessarent, clysmatibus et cathetere promotis, aegra melius se habuit, cum corpus hoc sensim imminueretur et orificium posset detegi, et digitum iuxta collum corporis carnosum in uterum posset immitti, usque dum aegra, ex lecto iterum surgens, hoc corpus ad labia pudendorum prolabi sentiret. Iam Cl. Auctor ad operationem accessit. Corpus ipsum pyrum

p. 261.

*) Societati haec observatio communicata est a Cel. VAN DOEVEREN.

- pyrum inuersum cum petiolo mentiebatur, cui ope catheteris muliebris filum argenteum methodo Cel. LEVRET circumduxit, quod ad partem, vbi dolor sentiretur, vsque attraxit, hoc per aliquot dies continuato, corpus sensim sub ligatura delapsum est, vbi, fluido seroso putrido promanante, reliqua pars vteri sensim sensimque ascendit, symptomata cessarunt, et
- p. 267.** aegra recte conualuit. Ex phaenomenis, quae obseruauit Noster, patet fuisse *inuerfionem vteri imperfectam*, non vero *sarcoma*, quod paucis diebus ante operationem suspicatus erat. Nam 1) ex parte placenta relicta constat, ex imprudentia obstetricis malum hoc ortum suum duxisse; 2) corpus hoc carnosum non diu puerperio post ad oui gallinacii magnitudinem vsque imminuebatur; 3) erat intus cavum membrana polita obuolutum; 4) tandem femina haec plethorica, optima sanitate instructa. fluxum catameniorum, ante morbum, iusto tempore celebratum non amplius, quamuis infantem non la-
- p. 270.** etet, experitur. Audaciam operationis Cl. Auctor ex eo defendit, quod de inuerfione vteri non persuasus ad suspicionem sarcomatis peruenerit. et sub finem emendationem fili argentei, quo encheirelis perficitur, adiecit.
- p. 275.** 9) Obseruationes et adnotationes *super frigus mense ianuario 1768.* Auct. Cl. I. C. PALIER.
- p. 291.** 10) Animaduersiones *de iusto tempore, loco et modo, partes demortuas amputandi*, a Cl. IACOB VAN DER HAAR. Ex dissensu Auctorum partes gangraena, sphacelo vel quacunque labe demortuas amputandi, cum alii partem in ipso progressu gangraenae abscindi velint, alii, medicamentis antisepticis interne adhibitis, hoc naturae relinqui malint, collegit Noster, iustum tempus, locum et modum de-
- termi-

terminandi operae pretium omnino esse. In neutram vero partem abit; medicamentis potius roborantibus, antisepticisque antea datis, naturae viam, cum iam demortua pars a sana abscedere videatur, sequi, eamque tunc amputare Cl. Auctori prudentius videtur. Iam studiosius methodum suam describit: 1) operationem non in aegro et debili, sed in emendato et in robustiore corpore tum praecipue, cum in altero latere eminentia quaedam in sana parte conspiciatur, instituendam esse; 2) partim demortuam ad vnam, duas vel tres lineas a parte vere sana cultro et ferra abscindi debere; 3) hoc in vulnere, per tempus iam quoddam suppurante, parua superficie, eminentibus marginibus fieri praestare, vnde nouum vulnus ad suppurationem sine noua inflammatione, cito peruenturum esse sperari poterit; 4) ad operationem non nisi cultrum aptum et ferram, paruum fasciarum apparatus requiri; 5) nec ligatura arteriarum opus esse, neque haemorrhagiam inde metui, cum trunci maiores arteriarum iam paulo ante demortui, retracts et occlusi videantur; 6) cutim iam ante operationem attractam, tunicam adiposam et musculos trunco firmiter adhaerentia, iam propullulante humore lymphatico, ex vasis minimis ossi sano firmitus accrescere solere; 7) suppurationem magnam ex tali methodo vix metuendam esse; 8) Et vulnus hoc multo minus, aegro non ita dolorificum, breuiusque quam aliis encheiresibus, esse sanabile. 9) Hanc methodum naturae conuenientissimam esse, nec, cum aliis partibus simul prospiciendum sit, plethoram esse metuendam; 10) tandem, si pes circa suras abscindatur, hoc commodi inde redundare, vt bene possit truncus pedi artificiali applicari. Adii-
cit Noster etiam exempla, quibus eluceat, naturam interdum ipsam, sine arte partes destru-
etas

p. 305.

p. 317.

Etas a fanis absque omni noxa abscedere
solere.

P. 334. 11) *Traëtatio de noua demonstratione, quae fit pro-
portio magnitudinis a - b ad indeterminatam potentiam n.*
Auct. Cl. I. H. VAN SWINDEN.

P. 359. 12) *Commentatio super tres species arcuum coe-
lestium alborum* a Cl. IO. FLORENTIO MARTINET.

P. 373. 13) *Commentarius de duobus admodum magnis
ossibus, ad aggerem Bommelsensem repertis* a Cl. I. C.
PALIER. Accepit Noster, cum d. 14 febr. 1757
stagnum Maasense (*Maas-dyk*) iuxta pagum HEDEL
ad aggerem Bommelsensem (Bommeler-waard) fines
suos transfiret, duo admodum magna ossa, sub radi-
ces aggeris haëtenus haud dubie contenta, vi vero
aquae iam in terram deieëta. Alterum erat, ex
mente Cel. CAMPERI, os femoris ex elephante,
ad libras 40, et 41 pollices Rheinlandicos longum,
in extremitate altera 28, in altera 21 et in medio
16 pollices in peripheria crassum. Color est ex
rubro brunus et splendens; diaphysis valde dura;
in altera extremitate multae paruae apophyses po-
rosae, in altera magna porosa cauitas, 12 pollicum
perimetro conspiciuntur. Alterum erat vertebra
thoracis duarum et dimidiaë librarum, 27 digito-
rum in ambitu, cum cauo duorum digitorum et
duarum linearum in diametro, colore paullo flauio-

P. 379. re. Tres quaestiones mouet Noster 1) ad quam-
nam partem corporis haec ossa pertineant? quam
Cel. CAMPER, qui haec ossa in museo suo seruat,
soluit; 2) sic et alteram, ad quod animal pertineant?
ipse ita diluit, vt ad elephantem referret 3) quaerit
porro: an ex elephante esse possint? Academia
scientiarum Parisiensis ossis femoris, ex elephante
Regis,

Regis, qui dissectus est, longitudinem ad 2 pedes et nouem digitos refert *); cum hac vero descriptione haec omnino conuenire videtur. Icon, qua vertebra delineata conspicitur, adiecta est.

14) *Effectus fulguris solius in naue triremi anno p. 391.*

1749 cum adnotationibus communicati a WILLHELMO MAY. Cum effectus fulguris saepissime in acu magnetica conspiciantur, ita, vt a sua directione manifeste declinet: Noster hanc declinationem in vnderim acubus magneticis, in hac naue praesentibus, ex vnus fulguris effectu distincte obseruauit, cum aliae versus orientem, aliae occidentem, et aliae versus alia loca directae essent, nec vlla iustam directionem seruaret. Hanc rem eruditorum disquisitioni vltiori tradit Noster, cum omnino operae pretium sit, hanc declinationem rectius determinare, cuius commoda in rem nauticam redundarent non vulgaria. Praemisit relationem mutationum, ex effectu fulguris in naue oriundarum, ex quibus patet, fulgur circa corpora spatium vacuum effecisse, quo aer fixus, compedibus suis solutus, hos insignes effectus prodidit.

14) *Descriptio anatomica tetrodonis laevis compressi, Zonnevisch **).* Auct. Cl. MARTINO P. 413. DOMSMA, chirurgus Amstelodam. Piscis hic captus, 200 circiter librarum erat, forma fere rotunda, attamen lata non crassa: cutis aspera multo tenaci muco praedita, colore albo coeruleo, et ita firma

*) LINN. Systema Nat. P. I. p. 448.

**) LINN. System. Natur. P. I. p. 410. a quo ad amphibia refertur et dicitur. *Tetrodon mola laevis compressus cauda truncata, pinna breuissima dorsali analique annexa.* HOUTTYN *Natuurlyke historie.* Tom. VIII. P. I. *Molensleenvisch.*

firma duraque, vt instrumentis vix cederet. Rostro (*snuit*) est instructus magno, valde duro absque pinnis narium, sub quo os paruum rotundum conspicitur, quod intus duobus magnis cartilagineo-
osseis clauditur maxillis. Ab hoc non longe distant duo oculi magni, bouis magnitudinem superantes, firmis osseis orbitis inclusi, magna copia albi, tenacis, pinguedinosi humoris praediti, et extus tenui membrana, ex ipso oculo oriunda, praeclusi. Post hos oculos oblique deorsum duae branchiae duplices, non ita magnae conspiciuntur. Postea pinna magna, ad piscis vero magnitudinem parua detegitur. Dorso valde duro et aspero gaudet, abdomine latiore, inuenitur iuxta anum admodum magna nigra pinna, singula versus caput angulum re-
ctum faciens. Pone has pinnas anus, semicirculo ad singulam pinnam vergens ambitu inciso, nulloque fere motu instructus.

P. 417. Duae costae magnae osseae a rostro ad dorsum et anum vsque procedunt. Dissecto pisce, substantiam eius Noster fere totam cartilagineam, praecipue circa anum, inuenit. Conspiciebantur in ore duae tonsillae suo loco, aculeis acus ad instar instructae, inter has glandulas tenuis membrana, ex convolutis vasis, facile explicandis erat. Branchiae internae magnae erant et cartilagineae, sub quibus in quolibet latere os firmum iugale apparuit. In petore detectum est cor magnum, ad duas partes musculosum, et vniam album, ex substantia, piscibus propria (*visfig*) cum magnis cauis firmisque membranis. Lumina vasorum cordis digitum aequabant, cor ipsum pericardio crasso et firmo, parum liquoris continente, cingebatur. Diaphragma, eo ex corpore hominis crassius, maximam partem tendineum erat: adhaesit ei cum firmo ligamento hep-
par magnum, colore flauescente, membrana firma
pellu-

pellucida instructum. In medio eius magna vasa biliosa et sanguifera cum vasis lymphaticis egregie conspiciebantur; substantia vero hepatis adeo mollis erat, vt, membrana separata, in massam flauescentem oleosam conflueret. Adfixa erat superfici ei concavae vesicula fellea, cum bile intus contenta, adeo crassa, vt cultro discindi posset. Bilis ipsa peculiari tenui membrana, vt vitellus oui, circumdata erat. Intestina crassitiem bouinorum aequarunt, tunicae intestini (vnum tantum esse videbatur) semi digitum crassae et admodum firmae erant, villosa valde rugosa est: excrementa intus non, nisi vermis longus, flauus, planus et tenax, aderant. Ventriculus superior tantum intestini pars dilatata, nec adeo magna videbatur. Spatium a faucibus ad ventriculum quatuor manus replebant, quod oesophagum Noster vocat. Valuulae in intestinis non; verum firmus satis, musculosus conspiciebatur sphincter ani. Tunicae vesicae urinae admodum firmae erant, quae magnam urinae copiam intus continebat. In latere sinistro sub diaphragmate ren magnus, rubicundus, spongiosus, multis vasis conspicuis detectus fuit. Bulbus oculi cor- P. 420.
neus fere totus, a cuius parte posteriore nervus opticus valde longus et tenuis conspiciebatur, ex quo rami in musculos oculi abierunt; musculi vero erant magni firmi, maximam partem tendinei, praeter hos ramos nervos alios etiam ramusculos accipiebant. Tunica coniunctiva magna est, multis vasculis sanguiferis praedita, super mucum oculi antea descriptum tendebatur; cornea admodum crassa et dura, sed pellucida fuit: iris immutabilis et magna. Tunica sclerotica valde nigra, crassa et admodum splendida, facilis secessu. Retina tandem egregie in conspectum prodibat. CrySTALLINUS humor praeter reliquis eminebat, firmitus cohaerens, et rotundus

erat. Magna gaudebat pelluciditate, obiecta, ad instar microscopii, ad duas tertias maiora repraesentabat. Reliqua Cl. Auctori studiosius disquirere non licuit. Adiecta est icon eiusdem piscis.

15) *Observationes meteorologicae Zwanenburger-
ses ad annum 1769.*

Observationes et relationes societati communi-
catae.

- P. 3. 1) *Observatio singularis piscis marini, circa tro-
picum cancri, detecti* a Cl. IOSUA VAN IPEREN. Absque ulteriori examine, et sine omni dissectione anatomica describit Noster tantummodo locum et modum brevissime, quibus monstrum hoc marinum conspiciebatur. Nomen ei in commentariis piscis albi (*witvisch*) inditur, ob album splendidumque colorem.
- P. 6. 2) *Relatio de variolis ante partum.* Auctore EOD. DEM. Vxor Cl. Auctoris grauida duos liberos, variolis affectos, absque omni incommodo curans, infantem sanum quidem, in quo tamen vestigia variorum conspicerentur, peperit. Paulo ante partum, ubi fetus absque dubio laboravit variolis, anxia fuit.
- P. 8. 3) *Relatio de infante absque manu dextra nato, in cuius loco paruula manus in latere dextro pectoris conspiciebatur.* Auctore Cl. ADRIANO WOLFF. Descriptionem eius antea accepit Noster a chirurgo quodam perito. Natus est hic infans d. 13 dec. 1765 sine manu dextra: clavicula cum scapula firmissime cohaesere sine ullo motu: eminet ex earum coniunctione sursum apophysis quaedam ossea, carne et integumentis obducta, pollicem alta, et digitum crassa. Oriunda est infra papillam mammae paruula manus intra duas costas. Corpus intra costas, et reliquum manus extra pectus conspiciuntur:

tur: palma versus sinistrum latus cum manu ipsa eiusque digitis, oblique porrectis, vergunt. Praedita est vno pollice, duobus digitis et vno paruo, praeter digitum vnum nihil deficere videtur. Digi-
 titi, phalangae et manus ipsa moueri, a se deduci et patiebatur, et infans ipse haec mouere posse videbantur. Sanus praeterea erat. D. 12 maii 1760 Noster eum ipse examinans nihil peculiaris, nisi manum hanc herpete inquinatam, et omnem eius motus spontanei defectum, obseruauit. Adiecta est icon.

4) *Observatio deglutitionis difficilis.* Auctore Cl. p. 13.
 S. BRUGMANN. Aeger 51 annorum boni corporis habitus, multis annis deglutitione difficili laborans, tandem obiit. Cadauere aperto Noster sarcoma oui gallinacei circa cardiam inuenit, multo humore mucoso corrupto cinctum adeo, vt sinistra pars ventriculi, ab eo infecta, gangraenam iam ostenderet. Substantia sarcomatis non cohaesit amplius, poterat digitis conteri. Hic tumor absque dubitatione causam deglutitionis impeditae proximam dedit. Aliud sarcoma in fundo ventriculi ad oui anserini magnitudinem detexit cum multis carunculis carnosiss. Reliqua sana, quamquam aliquo modo mutata videbantur.

5) *Continuatio transitus difficilis ingestorum per oesophagum.* Auctore EODEM. p. 18.
 Aeger 56 annorum sanus, nisi vt a iuuentute iam ad vomitus spontaneos, sine alio incommodo dispositus esset, decem hebdomadas ante mortem difficultatem deglutiendi circa cardiam sensit, quae in dies crescens aegrum adeo vexauit, vt fluida tantum posset ingerere, materiam saepius copiosam tenacem, mucosam et foetidam euomeret, symptomatisque grauissimis torqueretur, quibus tandem, appetitu omni et sapore perditis, tabe omaciatus succubuit. Multas carunc-

culas exulceratas, materia putrida corruptaque plenas, ad cardiam inuenit Noster, quibus tota pars inferior oesophagi infecta et gangraena destructa fuit, quin imo ipsum diaphragma circa foramen oesophageum cum adiacentibus partibus simili labe inquinata erant. Materia quoque copiosa putrida, nigra in ipso ventriculo paruo cum variis sarcomatibus exulceratis detecta fuit.

p. 21. 6) *Observatio duorum infantum, ex una grauida alterius septendecim dies post alterum partorum* a Cl. HENDRIK DE BOSCH. Femina 30 annorum d. 22 aug. 1767, puellam sanam pariens, ex lochiis mammisque lacte turgidis cessantibus, et ex abdomine satis tumido aliisque incommodis alium fetum, in vtero haecenus relictum, habere videbatur. Motum, in abdomine ab obstetrice perceptum, Noster non, nisi abdomen tumidum potuit detegere. Cum eidem nihil suaderet, decem diebus post officiis suis fungebatur, usque d. 7 sept. alium sanum filium pareret. Cognouit ex matre, se ad medium fere grauiditatis tempus catamenia obseruasse. Puella mortua est; filius vero bona haecenus valetudine fruitur. Adiicit postea Cl. Auctor similes obseruationes aliorum auctorum, vt inde pateret, hoc phaenomenon singulare esse.

p. 30. 7) *Observatio diabetes, paucis diebus letalis.* Auctore Cl. HERM. GER. OOSTERDYK. Vir, 52 annorum, firmo et robusto corpore, multis negotiis occupatus, copiosa emissionem urinae per 14 dies vexatus, d. 23 mart. 1768 Nostrom consuluit. Causa eius ex relatione aegri Nostro obscura, ei cereuisiam fortem, rubrum vinum cum mixtura condensante, adstringente parumque aluminosa suavit. Sed haec aequae ac dosi postea duplex frustra fuere; nec pilulis mucilaginosi roborantibus conducentibus; diabete potius cum aliis symptomatibus, debilitate in-

inprimis, continuo incrementibus paulo post, cum intra viginti quatuor horas decem circiter lagenas urinae excreuisset, nec, dum duas non ingessisset, inter ipsam missionem urinae placide expirauit.

8) Relatio de peculiari intestini voluulo. Auct. Cl. P. 37.

C. A. KLOEKHOF. Vir, 40 annorum, duro labori vitaeque generi adfuetus, tribus vel quatuor abhinc septimanis dolores abdominis vagos sentiens, iisque, in progressu morbi incrementibus, et in duobus abdominis lateribus, praecipue circa umbilicum fixis redditus, nec ullis remediis ab iisdem liberatus sexto die obiit. Aperto cadauere, partem intestini ilei, profunde iacentem, ad sex digitos admodum inflatam, coloris feueri rubri, superius ligamento plano angusto ita constrictam vidit Noster, ut digitum vix posset transmittere. Processus vermiformis supra cum hoc intestino per tunicam pinguedinosam concretus erat. Hic processus tandem laqueum quasi formabat, in quo intestinum ileum ad confinia coli inuolutum haesit. Potu vero spirituofo hoc intestinum plane obstructum fuit, post hanc coangustationem intestini cauitas naturalis erat, vermem quendam in se continens. In eiusmodi itaque morbis dolores non tam in latere adfecto, quam potius circa umbilicum percipiuntur.

P. 39.

9) Annotationes super effectus inflammationis intestini ab EODEM. Vir, 50 annorum, euacuante ex jalappa adhibito, nec post eius euacuationem aluo aperta, cibisque non facile digerendis assumtis, vehementissimos dolores colicos percepit, sub quibus tertio die post obiit. Cadauere postero die aperto, flatus summo cum impetu ex abdomine admodum tumido prorupere foetore ingratissimo: copia postmodum humoris flauo pelluciscentisque, cum purulenta materia commixti, effluxit. Intestina tenuia flatibus et eiusmodi humore ita distenta erant, ut

P. 41.

etiam, apertura in iis cum acu facta, non collaberentur. Ileum inprimis gangraena destructum erat. Colligit ex his 1) ad suppurationem non tam solida, quam potius fluida requiri, nec semper ad eius generis destructione minimorum vasorum opus esse: patere hoc ex suppuratione, in internis vel externis membranis vasculosis oborta; 2) ex inflammatione pulmonum et pleuritide, iam in suppurationem abitura, magnos, auctore HIPPOCRATE, oriri dolores; eos vero ad partem sopiri, si pus e pectore, via sibi parta, erumpat; 3) suppurationem, quarto die post inflammationem vel etiam tardius vulgo creditam, interdum citius oriri posse, si maior vel minor eius dispositio adsit, praesertim cum inflammatio in robustis citius generetur, quam effectibus suis appareat: hinc fallaciam dierum criticorum patere. 4) Intestina, flatibus ita distenta, ut vulnere, in abdomine facto, prorumpant, nec vlla vi reponenda, flatibus suis, per inflictam acum vel alio acuto instrumento, non liberari, nisi acus ad hunc finem iuste adaptatae sint, citiusque possint applicari.

P. 46. 10) *Commentatio de cultura turfæ, et regeneratione minimorum surculorum, prouti in Langstraat inveniantur.* Auctore I. ZEILMANN, mercatore Roterodamensi.

P. 58. 11) *Relatio singularis partus, per nonnullos annos occulti.* Auct. Cl. I. BRUGMANN. Femina 48 annorum, magnos inter dolores et foetorem, officula nonnulla et membranas fetus, quem ante sex fere annos vtero gesserat, ano excrevit. Catameniis postea iuste fluentibus, obstructione paulo post urinae, inter magnos dolores hypogastrii et intestini recti, cathetere liberata, fragmenta ossea fere omnia ano deposuit, ut symptomata statim inde cederent. Intra hoc tempus iterum grauida filium sanum, adhuc vivum

viuum, enixa est. Colligit ex his, fetum hunc forte tubarium fuisse.

12) *Relatio de inuersione uteri.* Auct. EODEM. p. 62.
Femina 29 annorum plethorica mense iunio 1760 filium sanum peperit; secundinis ab obstetrice extractis, vterus inuertebatur, vt magnam partem extra pudenda propenderet. Hoc nulla arte reponendo, vrina non nisi catheteris ope, fluxit. Ad hunc vsque diem debilis quidem, sed et sana viuit, catamenia iusto tempore celebrans.

13) *Communicat Cl. DAN. RADERMACHER* p. 65.
quotidianas mutationes insitionis variolarum, in se ipso 1769 obseruatas. Quae hic occurrunt, sunt phaenomena, quouis die conspicua. Adiicit porro insitiones variolarum a Cl. TEN. HAAF, in Cl. VINK, patre et filio, eodem cum successu institutis. Ad-
dit tandem rationes, cur has relationes communi- p. 89.
cauerit, quae fere omnes in laudem insitionis vergunt.

14) *Chorea St. Viti per electricitatem curata.* p. 91.
Auctore Cl. MAX. IAC. DE MAN. Puella 10 annorum, rigiditate in musculis colli, qua caput versus humerum dextrum tenderetur, post febrem miliarum relicta, omnia tandem phaenomena ostendit, quae choreae St. Viti attribuunt, cum voce impedita: quam Noster per electricitatem sic curauit, vt angustam laminam auream, cuius extremitatibus ligamentulum sericeum annexerat, cervici applicaret, vt ita ligamenta ad labia possent coniungi atque firmari; alteram eiusmodi laminam inferius spinæ dorsi apponeret, ei vero catenas cupreas adiungeret. Hac methodo, per sex circiter septimanas continuata, ita, vt ter vigesies operationem adhiberet, aegra prorsus restituta est, cum quotidie, et post quamlibet operationem et imminutionem conuulsionum, et emendationem vocis sentiret.

- p. 105.** 15) *Relatio singularis in oculo sinistro symptomaticis* Auct. Cl. IOB. BASTER cum annotationibus Cl. HOFFMANN. Radiis solis d. 23 dec. 1764 vehementer reflexis, oculus Cl. Auctoris sinister ita afficiebatur, vt tribus diebus post, sine externa mutatione, obscuritas in eo quaedam nasceretur, quae sensim aucta, lenteque crystallina albescente, postea flauo viridescente reddita, in verum glaucoma post annum degenerasse videretur. Huic, suatore Cel. ALBINO, nihil opponens d. 23 iunii 1768, cum soli se nimium exposuisset, ophthalmia eiusdem oculi afficiebatur, qua breui, iustis medicamentis, liberatus est. D. 29 iunii subito oculum cum doloribus tumere sentiens, emunctis naribus, summos et intolerabiles intra sexagesimam passus est dolores. Sanguis postea ex naribus et oculi canto interno effluxit, quibus melius se habuit. Sanguis, e vena missus, crassa conspiciebatur crusta inflammatoria, Fascia comprimente post sex horas deligata, glaucoma, cum nonnullis membranis et sanguine grumoso, extra corneam ruptam, palpebrae inferiori adhaerere videbatur. His, vt decet, tractatis, humoribusque effluxis, bulbus ita restitutus est, vt oculum artificialem bene posset applicare. Cl. HOFFMANN, exemplis fere eiusmodi praemissis, effectum hunc radiorum solis in membranam retinam et fibras ciliares explicare annisus est.
- p. 116.** 16) *Epitome literarum a Cl. PALIER ad secretarium societatis circa singulare ouum venti* (Wind-ei) missarum. Repertum est hoc ouum in nido gallinae, quod, vti ex adiecta icone apparet, duo, sibi per funiculum connexa, repraesentare videtur oua, cum tamen vnicum sit, et in altero vitellus, in altero vero albumen contineatur. Monstruosa adicitur maxilla cum alueolo, in quo, icone delineatus, dens repertus est.
- p. 118.**

20) Com-

17) Communicatur *singulare meteoron*, a Cl. I. P. 119.
FLOR. MARTINET *observatum*, cuius icon adiecta est.

18) Observatio *cometae*, in *capite bonae spei* P. 121.
mensibus aprili et maio 1766 instituta a Cl. HS. EK-
STEEN.

19) Observatio *de exitu veneris ex disco solis*, Ba- p. 123.
tauiæ d. 4. iunii 1769 in observatorio instituta, a Cl.
IOH. LAUR. MOHR.

20) Observatio *de exitu Mercurii ex disco solis*, p. 131.
d. 10 nou. 1769 ibidem facta, ab EODEM.

21) Descriptio *partium genitalium praeternatu-* p. 135.
ralium viri cuiusdam in xenodochio Zwollensi, cum ad-
iecto instrumento urinam excipiendi et seruandi. Auct.
Cl. IO. VELTKAMP. Io. Ioele 28 annorum, fir-
mi corporis habitus et mediocris staturae ab in-
eunte aetate ad sexum sequiorem relatus, a quo
etiam nomen accepit; a Nostro, cum barba nigra
prodiret, omnibusque fere risum moueret, exami-
natus est. Umbilicum non iusto loco, sed ad ossa p. 136.
pubis musculis abdominalibus a naturali via aberran-
tibus, ossibusque pubis non sibi inuicem annexis in-
venit, ubi herniam umbilicalem mentiebatur, sub
quo duo aderant foraminula, quibus vrina effluxit.
Subsequitur penis breuissimus cum glande parte-
que praeputii. Scrotum naturali maius in
utroque margine pilis ornatum, cum duobus testicu-
lis. Inter herniam et penem foramen detegitur, ex
quo semen emittit. Valde trahitur ad sexum sequio-
rem. Haec figura adiecta delineantur aequae, ac
peculiare instrumentum, in quod vrina excipitur,
ibidem per tempus seruatur, et tandem canali ex-
cernitur. Compositum est ex tenui lamina cu-
prea, et continet urinae vnus ponderis quantitatem.

II.

Neue Bemerkungen und Erfahrungen zur Bereicherung der Wundarztneykunst und Medicin von IOHANN CHRISTIAN ANTON THEDEN, Königl. Preussl. dritten Generalchirurgus, Regimentsfeldscheer des hochlöbl. Artilleriecorps und Mitglied der Römischkaeyserlichen Academie der Naturforscher. Berlin und Stettin bey Friedrich Nicolai, 1771. 8. Seiten 208. ohne Zueignungsschrift, Einleitung, Erkläerung der Vignette und Jnhalt.

i. e.

Nouae annotationes atque obseruationes, chirurgiam et medicinam spectantes. Auctore IOANNE CHRISTIANO ANTONIO THEDEN.

Multa lectu digna hunc librum, cuius solummodo summam indicare nostri instituti ratio fert, continere, nostrumque Auctorem, qui per triginta et quod excurrit annos, Borussicis copiis, vt medicus et chirurgus, inseruiit, theoriam experientia accurata ac firma stabilitam hic tradere, ex singulis, de quibus videamus, intelligent Lectores. Ex introductione, quae huius instituti rationem reddit, vidimus, Cl. THEDEN operationes chirurgicas, quantum licet, non praeter summam necessitatem admittere; rursus aquam frigidam ad inflammationes discutiendas, nec non ad alios externos morbos profligandos ex voto adhibuisse; pariter et medicamenta saturnina a GOULARDO *) laudata, iam diu ante eum vtiliter applicuisse.

In

*) v. comm. nostr. prim. decad. suppl. I. p. 113.

In prima sectione differitur de magna vtilitate inuolutionum extremitatum cum fasciis. Vfus est iis Noster cum felici successu, venaesectionibus male succedentibus: porro in hydropicis affectibus, varicibus, in vlceribus phagedaenicis, in vulneribus atque contusionibus, in aneurysmate spurio, in gangliis; ac tandem ad sedandos dolores, si operationes chirurgicae extremitatum instituantur. p. 1.

In laesione tendinis muscipuli bicipitis, ex venaesectione minus bene succedente orta, ac cum dolore ac inflammatione coniuncta, quid quod supuratione, fascias ita applicat: circumuoluit nimirum singulum digitum, fascia vnum digitum lata ac vlnam dimidiam longa, tum longa fascia cum spiralibus gyris inuoluit reliquam extremitatem superiorem. Vulneri, si adest, linteam, vnguento albo camphorato illitum, imponit. p. 6.

Eadem ratione, addito interno resoluentium, euacuantium et diureticorum remediorum vsu, quorum effectus, fasciis applicatis, imprimis validi erant, pertinacissima pedum oedemata, imo ascitem Noster sanauit et hic exemplis illustrauit. p. 8.

Miramur porro vtilitatem inuolutionum, a Nostro laudatam, in vulneribus puris ac contusionibus. Quo validiores sunt contusiones, quo grauiora sint vulnera eorumque symptomata, eo certiore effectum salutarem expectat Noster ab inuolutionibus, atque nonnullis quoque exemplis illustrat. p. 13.

Aneurysma, per brachium totum diffusum, ac post venaesectionem relictum, inuoluto singulo digito et toto brachio vsque ad humerum per decem hebdomadas, discutiebatur vsque ad paruum nodum, qui, cum paululum incresceret inuolutionibus sepositis, denuo inuolutus, quoque euanescebat. p. 20.

cebat. Omnino aneurysmata putat melius fasciis coerceri posse, quam sola compressione.

p. 28.

Hae fasciae nec nimis laxandae, nec nimis tendendae: illud speratum effectum inanem reddit, hoc humorum motum nimium imminuit. Fasciae antea humectatae laxae sunt imponendae, ac continuo sunt humectandae. Iis enim siccatis, fasciae remittunt. Nullus locus sit a fasciis liber. Quilibet enim locus, fasciis non tectus, tumet et dolet. Fasciis applicatis cessat dolor cum reliquis symptomatibus, atque tumor. Fasciae, tum relaxatae, denuo sunt circumducendae et intendendae. Fasciarum porro sit aequalis firmitas, alias locus, ubi fascia laxius est applicata, dolet et tumet atque effectus non respondet votis. Quod si vero cutis ubique aequalem effectum in partibus, quas circumdat, sentit, oscillatio fibrarum et vasorum augetur, affluxus arcetur atque extrauasati humores discutiuntur et ad circulum humorum reducuntur. Quapropter nec absonum Nostro videtur, internis sugillationibus abdomen involuere, si muscoli eius ita nimis debiles sint, ut extrauasatorum humorum receptioni nequeant inferuire.

p. 29.

In altera sectione remedii topici, quod aquam vulnerariam seu sclopetariam suam appellat Noster, utilitatem declarat, additque annotationem de repositione luxati brachii. Aqua haec composita est ex aquae acetosae, spiritus vini rectificatissimi, ana libris tribus, sacchari albi finissimi libra vna, spiritus vitrioli vnciiis decem. Laudatur haec aqua in contusionibus ac sugillationibus, tumoribus, luxationibus et ossium fracturis, in vulneribus cutaneis, in sedandis haemorrhagiis, in adustis. Applicatur haec aqua vulneraria calide et frigide ac linteamina continuo sunt humectanda, ne, iis siccatis, dolores

orian-

oriant
cute,
dum
coniun
cat, v
De lu
suamq
dere b
vit' ar
lorum
pedit

In
teriosi
tione
vendo
excitar
rae for
agarico
deligat
villis,
ria ipse

H
dat N
epilep
excitat
det: f
midis
cinis p
repon
dis ac
leptiar

E
hic pr
Aucto

orientur. Relinquit haec aqua mucosi quid in cute, quod aqua vegetominerali GOULARDI ablendum est, eamque interdum cum aqua vulneraria coniungit. Rursus aquae vulnerariae, si nimis siccata, vnguentum nutritum, in adustis e. gr., iungit. De luxatis partibus reponendis nonnulla monet, suamque methodum describit, quam vero hic tradere breuitas non permittit. Haemorrhagias sedavit arteriosas, amputatione mammarum, testiculorum, haec aqua. In adustis lenit dolores ac impedit suppurationem.

In tertia sectione de sedandis haemorrhagiis arteriosis sine ligatura, amputatione peracta, extirpatione mammarum ac tumorum, castratione ad cavendos motus epilepticos, qui saepe per ligaturam excitantur, agitur. Praefert itaque Noster ligaturae forcipique (*valet à batin f. bee à batin*) s. melius agarico, quem prorsus reiicit, simplicem arteriae deligationem cum copiosis linteis carptis atque pulvillis, emplastris glutinantibus, quoniam sese arteria ipsa retrahit atque contorquet. p. 41.

Haemorrhagias itaque, castratione instituta, sedat Noster agarico, quoniam per ligaturam hic epilepticos motus, per totam vitam continuantes, excitatos vidit. His miseris hanc operationem suadet: superior testiculi pars aperiatur, pars epididymidis ex annulo abdominali dependens ac cum vicinis partibus concreta separetur, ac quantum licet, reponatur in abdomen. Ita tensionem epididymidis ac nerui potissimum, a qua deriuat Noster epilepsiam, quae ligatura excitatur, tolli posse censet. p. 52.

Exempla, hanc ipsam rem illustrantia, a Nostro hic proposita, cum breuiter repeti nequeant, Cl. Auctoris conclusiones tradamus, quae, ex his derivantur p. 58.

vantur atque in eo cernuntur, vt haemorrhagiae non adeo periculosae iam videantur ac antea, eaeque sine ligatura tutius compesci possint ; porro vt euitentur epileptici motus, ligatura non admissa. Vndecim aegri a Nostro sunt castrati, omnes sanati, nec vlla incommoda habent, de quibus conquerantur. Generationi inseruiunt, et vir ob hydrocelen castrandus Cl. Auctori asseueravit, se esse ad hoc opus generationis recte perficiendum aptiorem ac antea.

p. 59. In quarta sectione ad haemorrhoides saccatas Noster progreditur. Pertinent hae ad haemorrhoides coecas internas, quae saepe saccos s. nodos magnos sistunt, ac in orificio ani apparent. Eiusmodi tumores, nisi sponte sese aperiunt, suadet Noster, sine periculo extirpare, nec timet de fistulosis incommodis.

p. 63. In quinta sectione de haemorrhagia arteriae intercostalis laesae sedanda, sine ligatura atque compressione a Nostro disputatur. Ob inflammationes atque mortem, quae secuta esse Noster vidit, omnes methodos de ligatura arteriae intercostalis Noster reiicit, insimulque Cl. LEBERI *) methodum, quae Nostro Cl. GERHARDI methodus emendata videtur. Ac suadet instrumentum, bis a Nostro feliciter cum successu adhibitum, vt folium myrti paruum formatum, ab vna parte acutum, ab altera parte autem obtusum, quocum disseccatur penitus arteria. Tum alio instrumento similis formae ab vtraque parte autem obtuso reponitur arteria ad pollicem fere dimidium ac linteis carptis seu agarico firmatur.

p. 65. In sexta sectione de inflammatione pedis, cartilaginibus vexatis agitur. Ligamenta capsularia in articulis, humoribus extrauasis in iis collectis

*) v. comm. nostr. Vol. hoc p. 33.

posse

pos-
tur,
nis

rum
tula
possi

fissu
emp
giture
post
ac la
dura
restit

N
parti
enim
atque
rurg
press
dum
esse N

L
decim
front
vnito
pitali
octo
digito
tamen

Tom

posse feliciter aperiri, modo aeris accessus impediatur, ac tempus discussionis, maturationis et incisionis bene distinguatur, probat Noster exemplis.

In septima sectione laudatur utilitas embrocharum in anchylosi, ac varia de altitudine, a qua guttulas in laesam partem cadere oporteat, ac de compositione illarum aquarum differuntur. p. 71.

De vulnere capitis caeso in osse occipitis cum fissura ossis parietalis dextri, in sectione octava exemplum narratur, quod non sanatum est; cui adiungitur aliud simile, quod trepanatione, duobus annis post laesionem externam capitis feliciter administrata, ac lamella, quae separata erat interne a cranio, atque durae matri imposita, eiecta, prorsus sanitati restituebatur. p. 73.

Nona sectio pertractat trepanationem aliarum partium corporis humani praeter cranium. Putat enim Noster hoc remedio, quod et in spina ventosa atque carie ossium adhibetur, et tum vti posse chirurgos, si globuli plumbei ossa petierint, ac impressionem atque contusionem effecerint. Perforandum enim tum locum contusum atque impressum esse Noster censet. p. 78.

De vnitate ossium soluta, iis caesis aut exfoliatis, decima sectio observationes tradit. Portione ossis frontis abscissa, vulnus a Nostro purgabatur, quo vnito, emplastris glutinantibus, puluillis ac fascia capitali reflexa cum duobus capitibus firmato, intra octo dies aeger restitutus est. Item aequae feliciter, digito prorsus discisso, Auctori successit, relicta tamen eius rigiditate. p. 81.

p. 84. Sectio vndecima continet vulnus sclopeti per genu, quod exfoliationem magni fragmenti ossis femoris minabatur, a Nostro per compressionem impeditam, ita, vt sine inflammatione, suppuratione atque exfoliatione aeger sanaretur.

p. 87. Cl. Auſtor in duodecima ſeſtione in ſclopetorum vulneribus porro ſuadet, muſculis ſecundum longitudinem laeſis, eos ſecundum latitudinem diſcindere. Id quod exemplis, vbi muſculus deltoideus ac glutei fuerint laeſi, probat.

p. 91. In tertia et decima ſeſtione deligationem vulnorum ſclopetorum, proelio finito, perſequitur, ac ſuadet cum aliis emollientia ac dilatationem, quae, ſi opus, plane non eſt differenda, ac diſſuadet ſiccam atque ſpirituofam deligationem.

p. 94. Quarta et decima ſeſtio continet remediorum ſaturninorum, a Cl. GOULARDO *) laudatorum, effectus ſalutares in inflammatione, diſcuſſione, ſuppuratione, ſcabieque. Nec non GOULARDI cereos Cl. Auſtor longe praefert Darandianis. Quemadmodum autem Goulardiana remedia maxime vtilia cenſet Cl. Auſtor: ſic ea non noua iudicat, vti ex ſuperioribus intelligitur, ac cum cautione adhibenda ſuadet.

p. 97. Quintae et decimae ſeſtionis ſumma in herniis incarceratis atque ſingulari omenti hernia cernitur. Laudat Noſter in iis cum aliis aquam frigidam atque glaciem, nec non hanc iuuaſſe obſeruauit, ſi illa inefficax fuerit. Applicuit per horam quater aquam frigidam, et vidit citos atque tardos effectus ſalutares, prout incarceratio diu ſiue breuiter durauiffet.

*) v. comm. noſtr. prim. decad. ſupplem. l. p. 113.

De cartilagineis concretionibus in genu quae. p. 106.
dam in sectione decima sexta leguntur. Oriuntur
hae fortasse, vti Nostro videtur, ex glandula pressa,
fortasse et ex aliis causis. Suadet tum Noster ex-
stirpationem huius tumoris, eamque duobus exemplis
confirmat. Liberi aeris autem accessus, vulnere
facto, omni modo est impediendus. Quam ob caus-
sam patellae laesae amputationem dissuadet, atque
minus huius operationis felicem euentum, quem
Noster vidit, ex liberi aeris accessu in vulnus deriuat.

In decima septima sectione de doloribus, post p. 109.
fracturas ossium in corpore relictis, qui tempesta-
tum vicissitudine potissimum excitentur, Noster agit.
Ipse Noster hos tulit, eosque adscribit pressioni calli,
in quo impetum humorum tum maiorem sensit.
Probabile quoque Nostro videtur, hos dolores non
prius cessare posse, quam si partes laesae penitus se-
paratae, et eorum loco nouae formatae sint. Qua-
propter quoque nullum horum dolorum remedium
notum esse censet. Externe partem fasciis cum
successu inuoluit, etiam si interni dolores remanserint.

Decima octaua sectio tractat nonnullos erro- p. 111.
res medendi ex minus recte formata diagnosi.
Spontaneam atque aegro insciam alui et vrinae ex-
cretionem, ex paralyti sphincterum profectam, et post
lapsum in spinam dorsalem ab equo ortam, simul pe-
dibus motu destitutis, curare voluerunt sine cognitis
causis. Abscessum porro ad anum, ex nimio re-
frigerio huius partis, cum totum corpus insigniter
calebat, aperuerunt; sed nimis parua incisio retar-
dabat vulneris sanationem.

Decima nona sectio superuacanea atque noxia p. 120.
instrumenta chirurgica recenset. Forceps, quo

arripitur arteria, (*valet à batin* seu *bee à batin*) plane a Nostro reiicitur, vti iam ex superioribus patet *). Caetera, cum iam a plerisque inutilia iudicata sint, praeterimus, ac miramur, Cl. Auctorem non plura reiecisse instrumenta chirurgica, inprimis nimis composita, quae plane nullam merentur attentionem.

p. 217. In vigesima sectione vulneris articularis manus ac brachii, vbi vlnae capitulum abscissum erat, enarratur exemplum.

p. 130. Sectio vigesima prima tractat tumores et morbos rheumaticos. Dolor est signum pathognomicum rheumatismi, eumque a catarrho distinguit. Hic in glandulis mucosis, ille in tenerrimis vasis lymphaticis neruosarum partium sedem suam figit. Rheumatismum cum dolore, febre, rubore et tumore partis appellat Noster calidum: qui prodit lympham biliosam, purpuraceam aut aliam acrimoniam, facileque in cholericos cadit: rursus in internis aequae, ac externis corporis humani partibus oritur. Rheumatismum cum dolore et tumore, sine rubore tamen et febre nuncupat frigidum. Hunc occasionem dare posse steatomati, sarcomati, sarcoceli, aliisque tumoribus et vlceribus, inprimis steatomati, quod a decubitu materiae rheumaticae atque arthriticae proficiscatur, Noster putat, atque nonnullis exemplis illustrat. Methodum medendi igitur dirigere debet indoles huius morbi frigida atque calida.

p. 142. Vigesima secunda sectio praedicat vtilitatem aquae frigidae in externis morbis, nec non internum eius vsum in variis morbis. Vfus est Noster aqua frigida in oedemate extremitatis totius inferioris ex clauo, imprudenter excisso, qui valde postea premebatur, dum totam hanc extremitatem

fae.

*) v. supra p. 607.

saepius aqua frigida imbutis linteis felici cum successu humectabat, praemissa venae sectione. Febribus malignis laborantibus aegris in summa debilitate, mortem appropinquantem indicante, aquam frigidam non frustra adhibuit, eorumque abdomen, extremitates superiores ac inferiores humectavit, faciemque lauvit. Quo facto, propinauit analeptica, quae sequebantur sudores, aegris semper salutare. Multi, hoc remedio usi, sanati, qui vero eius usum neglexerunt, mortui sunt. Pariter melancholiam et interne maniam aqua frigida curavit.

Aequae felici successu eius interno usu interdum p. 149. solo, interdum additis nonnullis remediis paucis, malum hypochondriacum, ventriculi debilitatem, ructus, vertiginem, atque maniam sustulit. Laudat igitur cum Cll. HAHNIO, SCHWERDTNER et BERGIO usum aquae frigidae.

In vigesima tertia sectione traditur methodus p. 156. medendi febribus quartanis. Rhabarbarum propinat Noster his ut digestivum et euacuans. Ut digestivum addit terreum et sal mirabile GLAUBERI; euacuandi causa coniungit cum rheo ipecacuanham et sal medium, hyemali tempore tartarum emeticum. Per tres hebdomadas ita continuat, dein mane et vespere integritatis diebus, sex vel octo grana sulphuris antimonii aurati tertiae praecipitationis cum aequalibus partibus salis mirabilis GLAUBERI et absorbentis cuiusdam exhibuit per quatuor vel sex dies, cui pulveri saepe numero cessit febris. Recidivas postea arcet cortice, quem suadet phthisicis in infuso frigido, ac cui vim resorptionis efficiendi atque resistendi in magnis vulneribus tribuit.

p. 159. In vigesima quarta sectione tetanus s. spasmus maxillae inferioris consideratur. Animaduertit Noster tetanum hunc iis non facile contigisse, qui puro ac libero aere viuerent. Quapropter etiam ventilatores inuenit, iisque magno cum fructu vsus est. Opium praeterea optimum contra hunc esse remedium cum aliis Noster fatetur.

p. 162. De incommodis infantum saepe letalibus ex abusu alimentorum, laesam digestionem indeque denegatam nutritionem inducentium, exempla nonnulla in vigesima quinta sectione Noster collegit, ac methodum suam medendi insimul addidit. Postquam itaque de lacte matrum ac nutricum varia proposuerat, et iustam diaetam omnino infantilem examinauerat, exempla infantum, ex nimio et peruerso usu alimentorum laborantium, in primis aequae, ac in secundis viis,

p. 167. enarrat. Inter medicamenta, a Nostro iis propinata, et solutionem aquosam mercurii dulcis inuenimus. Mercurii duas uncias, nimirum accurate triti, coquit per duos dies cum aquae duabus mensuris (*Quart*) in balneo arenae, dein colaturae dimidiam mensuram, (*Quart*), in qua duae drachmae mercurii solutae erant, diuidebat in 120 partes aequales, ac mane et interdum vesperti vnam dosin propinabat. In obstructionibus glandularum imprimis hoc vtile medicamentum iudicatur a Nostro.

p. 174. Communicat hic Cl. Auctor in vigesima sexta sectione remedia nonnulla certa in quibusdam morbis; vt in oedemate pedum, angina, in gingiuarum laxitate, bronchocele, panaritio, partibus frigore tactis, in erysipelate et ophthalmiis inflammatoriis, ferosis et vlcerosis, hypopioque. Cum vero iam diutius hic immorati simus, ac nostri instituti ratio ferat, Lectores nobis ad librum ipsum sunt amandandi

dandi, ac quaedam breuiter solummodo a nobis hic possunt notari.

Oedemati prodest fasciarum applicatio, a No- p. 177.
stro supra *) iam laudata, quae internorum reme-
diorum vsum reddunt efficaciorē.

In discutienda angina laudat Noster aquam p. 180.
suam vulnerariam **) cum aequali parte aquae sim-
plicis pro gargarismate. Ad roborandum, tonsilla-
rum suppuratione absoluta, certa remedia Noster
iudicat, suam aquam vulnerariam, acetum lithargy-
rii aqua dilutum, ac phlegma aluminis.

Laxitatem gingivarum aqua vulneraria Cl. Au- p. 182.
storis cum melle rosarum, rursus phlegma aluminis
iuuat.

Panaritii sedes Nostro videtur quadruplex: in p. 185.
epidermide nimirum, contextu adiposo, tendinum
vaginis, seu tandem in perioostio. Mox ab initio pa-
naritium tollit crebrior applicatio aquae vulnera-
riae Nostri, seu aquae vegeto mineralis.

Pari modo utilis est aqua vulneraria Nostri in per- p. 187.
nionibus. In partibus frigore tactis, niuem ac a-
quam frigidam certissima praedicat remedia.

In phlegmone et erysipelate non timet Noster p. 188.
de epithematibus humidis, quae tepida ac frigida,
prout opus est, hic suadet.

In vigesima septima ac vltima carcinomatum p. 194.
mammarum, cum et sine amputatione curatorum,
exempla collegit. In amputatione mammarum
plane reiicit ligaturam arteriarum mammariarum,
eique agarium ac lintea carpta praefert. Cicutam,
remedium anticancerosum a STOERCKIO certissi-
mum iudicatum, licet omnem cautionem adhibuit,
et ipsum Viennense extractum cicutae propinauit

Qq 4 aegris,

*) v. p. 605.

**) v. supra p. 606.

aegris, omni ex parte obsequiosis, non inter certissima remedia refert.

P. 197. Mulier, per viginti et quinque annos, scirrhus duos in mamma sinistra prope papillam sine incommodo habuit, ab externa causa ortos. Postea autem dolores apparebant, et scirrhii, in carcinoma mutati, variis remediis antea tentati, rumpebant. Hoc itaque carcinoma apertum Noster vegetabili diaeta, et crebrioribus euacuationibus cum pulpa tamarindorum in sero lactis soluta, interne, et oleo myrrhae per deliquium externe, felici cum successu sanavit.

III.

Differtatio anatomico physiologica de valvula EUSTACHII, Praeside IOANNE FRIDERICO LOBSTEIN, Anat. et chir. P. P. O. Defensâ a Io. Mich. Dioboldt, Argentinensi. Argentorati. 1771. 4. p. 26.

Cum haec et sequens dissertatio, et ob institutorum experimentorum facilitatem, naturaeque imitationem, et ob diligentiam, in disquirenda partium structura adhibitam, nobis non omnino displicuissent: eas Lectoribus nostris breuiter indicare non dubitauimus. Enumeratis auctoribus, qui valvulam Eustachianam, quam valvulam magnam melius dici posse putat Cl. Auctor, primum descripserint, icones eiusdem dederint, vel eam prorsus in dubium vocauerint; atque nonnullis dubiis verbis definitis, ipsam valvulae, uti in fetu perfecto conspicitur, figuram, situmque naturalem describere aggreditur. Aperta nimirum iuxta longitudinem vena caua superiore usque ad diaphragma, oriri vidit strigam eminentem, tenuis originis, quae, sub

P. 9.

ouali

ouali fossa progrediens, sensim in membranam expansa, et ad superiorem auris partem veniens, gracili fine, e regione suae originis desinat. Hoc aspectu eam duo arcus formare dicit, alterum ad ostium venae cauae inferioris, semicirculo aequalem; alterum cauum auris respicientem, illo minorem. Separata scalpello tunica sinus interiori, musculosae valuulae fibrae reperiuntur, quae, cum

p. 12.

ex ima circuli oualis parte, tum ex calloso orificii auricularis circulo oriuntur, et in strigam illam confluant. Vt vsus huius valuulae clarius pateret,

p. 13.

vena caua superiore aurisque parte superiore incisis, et sanguine purgatis, atque corde in naturali situ manente, venae cauae inferiori in abdomine siphonem immisit, eumque sensim aqua repleuit, quae, conuexam valuulae EUSTACHII partem in cauum auris intrudens, illud introiit; flumine vero aquae intermisso, limbus valuulae conuexus redditus venae ostium clausit, impeditque, quo minus aqua reflueret. Vsum igitur valuulae primarium in eo consistere existimat Cl. Auctor, vt cauitatem auris sinusque ab ostio venae cauae discernat. Quod quidem in cadauere, cum fibrae omnes laxae sint, exacte perfici negat. Sanguinem vero venae cauae superioris per hanc valuulam, ne in cauam inferiorem ruat, impediri, tum solum concedit Auctor, cum illa venae ostio appressa sit; ea enim eleuata, illud omnino fieri posse putat, nisi vis sanguinis, ex caua inferiore venientis, maior id prohibeat. Qua in re

p. 15.

ab aliis anatomicis dissentit. Alium vsum, ex quo consensus, qui sit inter valuulam illam et foramen ouale, pateat, colligit esse in eo, quod illa cum cauae ostii inferiori parte tubum quasi longiorem formet, quo vehementius sanguis in foramen ouale mittatur. Id quod cum ex praesentia et defectu, incremento et decremento, harum partium

p. 16.

congruente inter se, tum ex situ earum et actione fibrarum demonstrat, obiectionemque, quae ex contractis fibris oriri possit, refutat, et denique, tempore diaстоles incipientisque systoles sanguinem ex dextra aure per foramen ouale fluere, contendit.

IV.

Dissertatio inauguralis anatomico physiologica
de foramine ouali. Defensa a IOH. MICHAEL
DIOBOLDT, Argentinensi. Argentorati. 1771
4. pag. 30.

- E**x scribendi ratione, ipsiusque Auctoris verbis et coniunctione, quam haec cum priori dissertatione habet, utramque dirigente CL. LOBSTEINIO propositam esse, colligimus: nos igitur praecipua momenta recensere hic conabimur. Fatis foraminis oualis eiusque valuulae enarratis, CL. Auctor harum partium descriptionem, et ex fetu, et ex adultis desumptam, exhibet. Quapropter septo interauriculari, annulo ouali, foramine ouali et eius valuula, quae in anteriore aure conspiciantur, nominatis, in aure posteriori conspici affirmat, valuulam ex coniunctione membranae dextrae et sinistrae auris enatam, eamque cum septo in horizontali linea progredientem, et cuius duo cornua, alterum superius, alterum inferius, conspiciantur. Ex eo, quod in praecedente dissertatione instituerat, experimento repetit, aquam per foramen ouale in aurem posteriorem fluxisse. Praeterea autem per venas pulmonales auri posteriori immissa aqua, non aurem dextram intrare potuit, nisi magna vi adhibita. Separata interiore sinuum membrana, fibrarum duplex stratum, alterum validum ad dextram annuli oualis partem tendens; alterum tenuius, sinistram eiusdem
- p. 10.**
- p. 13.**
- p. 15.**

dem oram petens; ex calloso circulo, in utraque aure simili fere modo progredi videbat. Spatium, quod haec fibrarum strata repleat, in anteriore aure occupare fibras, ex posteriore aure venientes, et ad valuulam Eustachianam tendentes; in posteriore vero directionis variae et complicatas fibras. Sic effici in anteriori sinu columnam superiorem crassiores, inferiorem tenuiorem. Valuulae fibras a dextra circuli ovalis parte oriri, eamque superius et inferius ita disponere, ut semilunaris fingatur et efformetur. Physiologorum de harum partium usu sententias refert, reiectisque caeteris, Haruaeanae amplectitur, statuitque ideo has partes adesse, ut tempore dilatationis et initio contractionis auricularum sanguis in aurem posteriorem emittatur. Quod ipsum consensum harum partium cum valuula Eustachiana, de quo in superiori dissertatione dictum est, quoque confirmat, atque ex obliquo sanguinis influxu, cur in fetu perfecto foramen ovale superius apertum reperiatur, patere arbitratur.

p. 19.

p. 27.

V.

IOHANNIS ANTONII SCOPOLI S. C. R. et Ap. M. Confil. Mineralogiae Prof. etc. Flora Carniolica, exhibens plantas Carniolicae indigenas, et distributas in classes, genera, species, varietates, ordine Linnaeano. Editio secunda aucta et reformata. Impensis I. P. Krausii, Bibliopolae Vindobonae. 1772. 8. mai. Tom. I. alph. 1. pl. 10. Tom. II. alph. 1. pl. 9. tab. aen. 65.

Primae editionis recensioem suo tempore *) dedimus; haec autem, non modo multum aucta, sed

*) v. comm. nostr. Vol. IX. p. 415.

sed etiam plantarum iconismis: perfectior reddita fuit; praeterea naturalem, quem antea elegerat Cl. Auctor, ordinem, ideo cum Linnaeana methodo commutauit, quia, vt Florista, quaesiturus classes naturales, enormes saltus facere, et vnicum genus integram familiam quandoque constituere debeat, pleraque etiam herbaria eo ordine disposita sint, et Floristae praecipua cura sit, non eligere classes, sed plantas suas bene describere, et probe determinatas ad genera propria referre. Haec omnia egregie praestitit Cl. Auctor. Praemisit vbique generum characteres, eorumque scriptores, ADANSONIUM quoque notauit, et cuilibet suum reddidit inuentum, passim etiam eosdem reformauit, et genera aliter constituit. Synonyma selecta, nomina triuialia Ill. LINNAEI, loca natalia sollicitè annotauit, praeter specifica nomina, quae characteres distinctiuos secundum recentiorum methodum inuolunt, specierum etiam diagnoses apposuit, et descriptiones perfectas, non solum rariorum, sed et vulgarium plantarum addidit, vno verbo, omnia egregie perfecit, quae a Florista vnquam desiderari poterant.

Licet autem in plurimis LINNAEUM secutus fuerit, eiusque methodum, genera et species plerumque retinuerit; aliquando tamen ab Eodem recessit, aliorum, et imprimis TOURNEFORTII nomina generica substituit, genera nonnulla vel aliter et accuratius definiuit, vel noua stabiliuit. Species plures ad alia genera amandauit, multasque pro varietatibus proposuit. Quo itaque constet, in quibusnam a duce, quem elegerat Cl. Auctor, praecipue recesserit, plantasque nunc nominauerit, coniunxerit et separauerit, primaria annotemus.

Tom. I. In *Didynamiis gymnospermis* subdiuisionem, non p. 405. a calice quinquesido, cum per gradus insensibiles dege-

degenerent in labiatos, sed a germinibus, vel corona villorum, e corollae tubo nascentium, tectis, vel eadem destitutis, desumfit: hinc etiam e. g. *Chamaepitidin* non *Teucriti*, sed cum HALLERO *Bugulae* speciem constituit: *Teucrium* enim germina nuda, *Bugula* vero eadem corona villorum cincta habet; *Chamaepitys* eodem ornatu incedit, et basis tubi corollae dilatata, et capsulae instar seminibus circumposita, eandem *Bugulae* potius, quam *Teucritio* iungit.

Tetradynamiarum characteres essentialia, in prima editione, ex circumferentia disci nectarei, e qua flamina prodeant, desumserat Cl. Auctor; cum vero haec nota nimis subtilis saepe esset, veraque discrimina in varia structura fructus natura collocasset, priorem characterem prorsus omisit, et TOURNEFORTIUM, qui fructus anatomen optime tradidit, secutus est; hinc scripsit:

Siliculosas in genera diuidunt valuae septo parallelae aut contrariae, mono- aut polyspermae, emarginatae vel integrae, stylierae aut muticae, septo distinctae aut nullo. Siliquosarum vero essentias genericas suppeditant calyx erectus aut patens, filiquae figura, valuae rectae, aut reuolutae. Agaricos praeunte LINNAEO, in edit. I. ex pilei figura determinauerat, hoc vero infidum discrimen esse, postea inuenit, illumque ordinem elegit, quem sola structura et habitus suppeditaret. Attendendum enim esse monuit, an fungus nasciturus, volua tectus, an nudus sit, an mori incipiens putrescat, vel exsiccatus persistat contractis fibris, an eius semina decidant, aut diffuant, vel explodantur; quatenam sit proportio caulis ad pileum, quae pilei fructificantis figura naturalis, qui denique lamellarum situs, numerus, figura, dispositio, vita; quibus omnibus in quolibet indiuiduo bene obseruatis, spes erit nascituram aliquando perfectam in his historiam.

Nomi-

Tom.

II. p. 1.

T. II.

p. 19.

T. II.

p. 414.

Nomina generica, a Cl. TOURNEFORTIO et aliis adhibita, ab Ill. LINNAEO autem reiecta, bono consilio saepe restituit, ut sunt :

Limnopeuce.	Sphondylium.	Tithymalus.
Morocarpus.	Ros solis.	Caryophyllata.
Bonarota.	Lapathum.	Populago.
Linagrostis.	Onagra.	Bugula.
Aquifolium.	Chamenerion.	Calamintha.
Rapunculus.	Thymelaea.	Cassida.
Stramonium.	Moschatella.	Squamaria.
Belladonna.	Hypopithys.	Ketmia.
Grossularia.	Knave.	Vulneraria.
Peruinca.	Tunica.	Caltha.
Kali.	Oxys.	Balsamina.

et quae sunt alia. *Onopordon* praeterea *Acanos* dixit, quo nomine plantam et olim THEOPHRASTUS, et nunc ADANSONIUS proposuit. *Rhinanthum* mutavit in *Mimulum*, et *Hypochaerin* appellavit *Achyrophorum* ; prius nomen ex PLINIO, posterius ex VAILLANTIO repetierat ADANSONIUS.

Verum mittamus nomina, ad res ipsas perueniamus, et genera quaedam, vel curatius definita, vel Tom.I. noua ratione constituta, commemoremus. Ex *Panicis*, p. 52. *Sanguinale* et *Dactylon* a LINNAEO dictis, duce HEISTERO, *Digitariae* genus constituit, illudque inprimis ab *Andropogone* glumis muticis differre monuit. p. 63. *Sesleriae* genus, in priori editione conditum, denuo retinuit, illudque non tam *Airae*, quam *Phleo* potius proximum esse asseruit. Proprium *Airae* characterem a calice bifloro haud desumi posse, vel exinde patet, quia et quaedam *Auenae* similem habent, et *Aira coerulea* vni - et quinquefloros gerit. Hinc ea Cl. Auctor ad hoc genus retulit gramina, quorum spiculae constant receptaculo sustinente flores plerumque binos, biglumi calice, binisque petalis compositos,

positos, quorum utrumque muticum est, aut unicum
aristatum, arista minime tortili; praeterea huic generi
proprium est, habere flores hermaphroditos, petalum
unum, absque duplicatura, et germen, duabus squamu-
lis nectariferis vallatum. De Bromo scripsit: Gra-
mina polyantha mutica ab aristatis diuidere potui; Fe-
stucas vero et Tritica, a Bromis notam aliquam, quae
vere distinguat, inuenio nullam. Coniungam itaque
haec tria genera in unum, cum idem sit, siue ordines
accurati militent, sub uno vexillo generis naturalis, siue
ordo quilibet proprium genus constituat, dum modo
cognitio specierum difficilior non reddatur. Character
itaque Bromi erit spicula multiflora, plus minus ari-
stata, flosculis omnibus hermaphroditis. Praeterea
huc reduxit *Dactylin glomeratam*, quam a *Poa* re-
mouet, petalum vnum aristatum, a *Cynosuro* calix
multiflorus et bracteae defectus, a *Dactyli* calix acu-
tissimus. *Scherardiam*, *Asperulam* et *Rubiam* nunc
separatim conseruauit, et in *Asperula aruensi* stamina,
in tubo corollae recondita, et capsulas duas, vnam
abortiuam, vidit, hisque notis tantum a *Galio* differre
monuit, et *Asperulas*, *taurinam*, *tinctoriam* et odo-
ratam, LINN. inter *Galia* reliquit; *Galio* enim fru-
ctum subrotundum, siccum, non coronatum, et sta-
mina, ultra faucem corollae elata tribuit. *Myoso-*
tidis genus dubium est, et margo baseos tubi corol-
lae introflexus, crenulatus et germina protegens,
seminaque nitentia idem cum *Lithospermo* coniun-
gunt, a quo differt corollae centro, squamulis quin-
que clauso, et stigmate simplici. *Saniculam*, cum
Astrantia iunctam, denuo exhibuit; et vbique um-
belliferas a feminibus praecipue definiuit. In *Dau-*
co semen singulum, quatuor angulis donatum, e
quibus pili rigidi prodeant, inter angulos linea est
eleuata; quorsum ergo pertinent plures *Caucalidis*
species, vt *grandiflora*, *leptophylla*, et *platycarpus*.
Cau-

p. 76.

p. 106.

p. 99.

p. 121.

p. 185.

p. 189.

- p. 191. *Caucalis* femina gerit minime sulcata, aculeis sparsis, densis hispida; huc retulit *Tordylium nodosum*, et *Anthriscum*, nec non *Scandicem Anthriscum* LINN. Posterioris enim femina rostro carent, et prioris neque emarginata sunt, neque compressa, hinc a *Tordyliis* diuersa. *Athamantae* genus expunxit, resti-
- p. 192. tuit vero *Libanotidem*, eidemque fructum oblongum striatum, villosum, non echinatum, neque marginatum adscripsit. *Oreoselinum* et *Ceruariam Selini* species fecit. Seminum alae marginales, et dorsum tribus lineis longitudinalibus angulatum, notas esse *Imperatoriae*, *Aethusae* et *Angelicae* conuenientes
- p. 199. monuit Cl. Auctor; hinc duo semina, dorso vnice cohaerentia, alibi vero libera, *Angelicae* characterem constituere; in *Imperatoria* vero eadem planiora, tota interna facie inuicem cohaerentia, dorsumque lineis eleuatis, non autem angulis striatum
- p. 207. esse assumsit. *Scandix odorata* semine differt a *Pestine veneris*, *cerefolio* et similibus eamque ad *Myrrhidem* denuo reduxit, cuius essentiam constituunt semina longa, pentagona, angulis scabris, acutis; *Chaerophyllum hirsutum* autem femina gerit aristata, longa,
- p. 218. ideoque ad *Scandicem* reduxit. *Chaerophyllo* fructum laeuem, tenuem, longum, nitentem, reflexis stylis terminatum adscripsit. *Seseli* amplum fecit genus, omnesque umbelliferas, quae fructum ouatum, striatum, stylisque deflexis terminatum habent, eodem comprehendit, et *Seseleos* species fecit: *Athamantum Meum*, *Sium nodiflorum* et *Falcariam*, *Sison amomum*, *Aegopodium*, *Apium graueo-*
- p. 217. *lens*, et *Carum*. Denique et RIVINI genus, *Siler* dictum, denuo introduxit, eidemque fructum oblongum, et semina conuexa atque porcata tribuit: monuitque in fructu immaturo striae, per siccitatem attenuatas, breues alas repraesentare, eas autem in perfectis seminibus obtusas esse, nec alis fimi-

similes. *Cotinum* seorsim recensuit, *Scillam* autem p. 247.
Antherico iunxit, et, cum in *Antherico calyculato*,
stigmata tria absque stylis, et filiculas tres, polysper-
mas, constanter obseruasset, eandem ad *Scheuchze-*
riam amandauit. In *Lychnidum* familia omnia va- p. 303.
riant, solus stylorum numerus constans est; qui
vero, ex mente Cl. Auctoris, ordines quidem, non
autem genera diuersa constituit: hinc eandem con-
iunctim proposuit, et *Saponarias* quoque *Lychnidis*
species constituit. Ita et *Alfines* genus naturale esse, p. 313.
et *Saginam*, *Alfinem*, *Moehringiam*, *Stellariam*, *Are-*
nariam, et *Spergulam* LINNAEI comprehendere,
concessit quidem, attamen ex lege methodi sexua-
lis, ob stamina 4. 5. 8. separatim conseruauit *Sagi-*
nam, *Alfinem* et *Moehringiam*, reliquos vero fratres,
qui stamina 10 gerunt, simul omnes *Stellariae* no-
mine coniunxit, *Lychnidis* exemplo permotus, quae
species tri- et pentagynas, nec non petala bifida et
integra comprehendit. *Cerasii* genus etiam diui- p. 319.
dit, et *Sphaerocarpa*, quae secundum ordinem LIN- et
NAEI constituunt, ad *Stellariam* reduxit, reliqua, quae 320.
capsulas habent ceratoides, oblongas, cartilagineas,
apice decemdentatas *Centunculi* genere recensuit.
Sedorum gentem, propter habitum, nectarium, et p. 323.
porportionem numericam partium floris et fru-
ctus vno genere comprehendit, et in *Rhodiola* siue
Sedo roseo stamina non semper 8, sed et 6 ad 10,
et filiculas 3 ad 5: praeterea flores masculos, cum
rudimento feminei sexus, cui quatuor nectareae
squamae circumstabant, obseruauit. In *Mespilis* p. 344.
stylorum numerus inconstans est; *Mespilum chamae-*
mespilum digynum, et *Crataegum Oxyacantham* mono-
gynum, in *Cotoneastro* 3 et 5, in *Aucuparia* 3 et 4
stylos vidit; hinc *Mespili* characterem naturalem con-
stituunt calicini dentes et petala quinque, stamina qua-
druplo plura, styli tot, quot locula, bacca infera vm-
Tom. XVIII. P. IV. Rr bili-

- bilicata, calice, filamentis et stylis persistentibus terminata. Coniungit itaque *Crataegum*, *Sorbum*, et *Mespilum*. *Crataegum azarolum* LINN. vero ad *Pyrum* amandauit, cum in fructu locula 5 euidenter
- P. 357. appareant. *Tormentillam*, *Comarum* et *Fragariam* *Potentillae* addidit: si enim *Breynia* est *Capparis*, tunc et *Fragaria* erit *Potentillae* species, et *Tormentilla* ab hac, vt *Gentiana ciliata* ab *asclepiadea* dif-
- P. 369. fert. *Glaucium* a *Chelidonio* iterum separauit; filiquam eius stigmate quadrilobo, scyphiformi, quod prius erat lamina, stylo applicata, terminatam esse, cognouit, monuitque, si flos in hoc genere, non vero fructus attendendus, tunc nec *Papauer* a *Cheli-*
- P. 408. *donio* esse separandum. *Leonuri* generis essentia adhuc dubia est, sola forte corolla aliquid valet: hinc pro caractere assumsit, galeam integram, et ellipticam: et labium trifidum, segmentis omnibus, aut lateralibus, acuminatis: addenda stamina villis aspersa: addidit huic generi denuo *Galeopsidem* *Galeobdolon* L. *Stachydem* LINN. retinuit, et pro nota essentiali stamina exteriora deflorata, lateraliter exserta et labii laciniam mediam emarginatam assumsit. *Betonica officinalis* easdem quidem notas gerit, sed caret corona villorum, germina protegentium, quae in *Stachyde* adest:
- P. 413. hinc et *Betonica alopecuroidem*, *officinali* multum similem, pro *Betonicae* specie assumere Cl. Auctor noluit, cum eiusdem germina villis quoque
- P. 424. sint tecta. *Serpillum* non solum cum *Thymo* coniunxit, sed etiam *Melissam grandifloram* et *Calamintham* LINN. eidem apposuit, cum et harum calycis fructiferi faux villis conuiuentibus clausa deprehendatur.
- T. II. Ex *Alyssso calycino* et *montano* LINN. nouum
- P. 13. cum ADANSONIO fecit genus, nomine *Adyjeton* et characterem in silicula emarginata, compressa, septoque stylifero, valuis parallelo, posuit; vtriusque

que speciei folia villosis stellis sunt hirsuta. *Biscutella* filiculam habet compressam dispermam, septo contrario styliifero : semen in hac medio septi loco affixum est, quod in *Adyseton* superiori loco appenditur. *Spartium* nunc cum *Genista* combinavit, p. 50. cum vexilli maior et minor latitudo certos limites non admittat; *Onobrychidem* autem conseruauit propter legumen monospermum, quod multiloculare est in *Hedysaris*. *Tetragonolobum* quoque a *Loto* legumine tetragono tetraedro, angulis alatis diuersum, prout et *Dorycnium* separatim conseruauit, p. 76. et, si vltimum proprium genus non esset, *Trifoliis* potius, quam *Lotis* adiungendum esse, scripsit. p. 87. *Leontodon* LINN. plantas complectitur, quibus seminum pappus stypitatus et simplex, et iterum alias, quibus idem sessilis et plumosus est : hanc confusionem vt euitaret Cl. Auctor, ex vno genere bina fecit, quorum vnum *Hedypnoin*, alterum *Leontodon* dixit. Illius character est calix, basi et apice dilatatus, constans squamarum ordinibus tribus, intimo duplo longiore; semina pappo stipitato, simplici, terminata; receptaculum conuexum, alueolatum glabrum; hucque pertinet *Taraxacum officinale*. p. 99. *Leontodon* vero Auctoris gerit semen coronatum pappo plumoso, sessili; receptaculum planiusculum, alueolatum; alueolis marginatis, aut membranula lacero dentata vallatis, et comprehendit *Leontodon hispidum*, *hirtum*, et *autumnale* LINN. Inter *Hieracia* et *Sonchos* limites nullos inuenire potuit, nec figuram calicis, aut maiorem minoremue latitudinem eiusdem squamarum diuellere posse genera, pluribus aliis notis inuicem similia, affirmavit: hinc eadem coniunxit, simulque *Leontodon aureum* eidem adiecit, cum et huius pappus simplex sit et sessilis. Species vero *Hieraciorum*, quibus pappus plumosus et receptaculum villosum est, nouum p. 113.

- constituunt genus. Si enim *Andryala* a *Senecione* generice differt, tunc et *Hieracia*, eadem nota diversa, coniungi non debent. Dixit hoc genus *Apargiam* Cl. Auctor, quo nomine proposuerat D A-
LECHAMPIUS plantam, *Achyrophorum* a VAIL-
p. 123. LANTIO dictam. *Serratulam* partim ad *Cirsium*,
partim ad *Carduum* reduxit, *Cirsioque* seminis pappum sessilem et manifeste pilosum, ac thalamum
p. 131. pilosum; *Carduo* autem pappum simplicem tribuit; praeterea *Cnicum pygmaeum*, *oleraceum*, et *spinosissimum* inter *Cirsia* recensuit. *Carthamum lanatum*
p. 134. nomine generico *Atractylis*, easque *Centaureae* species, quae semina, pappo carentia, habent, *Rhapontici* genere exhibuit; reliquas, seminibus papposis ornatas, sub *Centaurea* omnes comprehendit.
p. 147. *Matricariam* et *Pyrethrum*, HALLERO duce, separavit, et priori calicem hemisphaericum, squamis multis imbricatum, marginalibus minime membranaceis, tribuit, a qua *Pyrethrum* seminibus, corona denticulata terminatis, differt, uti *Sherardia* ab
p. 149. *Asperula*. *Filaginem* LINN. cum *Gnaphalio* coniunctim tradidit, communis enim utriusque facies filamentosa aut tomentosa, nec non medium inter utrumque genus *Gnaphalium leontopodium* coniunctionem suadent; posterior planta polygama est, capitulo medio *Gnaphalii*, lateralibus vero *Filaginis*.
p. 168. *Inulam* etiam *Asteri* denuo associauit, addiditque huic generi *Doronicum bellidiastrum*, et *Arnica*
p. 176. *scorpioidem* LINNAEI. *Solidaginem*, *virga aurea* dictam, *Doriae* genere et nomine proposuit. Quo nomine forsan omnes *Solidagines* comprehendit, genericum enim hoc nomen nullibi occurrit. Sa-
p. 185. *tyriorum* siue *Orchydum* flores, insecto diptero similes, ovarium scilicet ventri, petala alis, opercula antennis, scutum capiti, stylus rostro, labium pedibus; hinc ut diptera ex rostro, ita et genera
Saty.

Satyriorum ex stylo dignoscenda esse asseruit. In his plerumque Ill. HALLERUM ducem elegit, imprimis in genere *Orchidis* et *Epipactidis*, quod ultimum vero nomen cum *Serapias* commutauit: retinuit quoque *Coraliorhizam*, addiditque *Ophrydis* genus. *Blitum* cum TOURNEFORTIO ab *Amarantidis*, *Ostryam* quoque cum MICHELLIO a *Carpino* distinxit; e contrario *Elaeagnum* et *Hippophaen* calicis segmentis tot, quot stamina e calice nata, corolla nulla, et in feminis stylo vnico, baccaque globosa, monoppyrena, vt caractere naturali, cum *Osyride* conuenire, et solum numerum partium, sexumque diuersa genera naturalia non constituere perhibuit: hinc tria haec genera combinauit, prout et *Lupulum* ad *Cannabim* amandauit. In *Filicibus* et reliquis *cryptogamiis* plerumque LINNAEI genera retinuit, *Struthiopterin* vero et *Osmundam* secundum HALLERUM definiuit. *Lichen-agaricos* MICHELLII, ab HALLERO *Sphaeriae* nomine propositos, a LINNAEO vel *Fungis* adiunctos, vel penitus expulsos, cum ADANSONIO nomine *Vulfsae* recensuit, et receptaculum sphaericum, aut cylindricum, carbonario puluere plenum, et apice dehiscens, pro caractere exhibuit. *Merulium* denique cum HALLERO ab *Agaricis* separauit, et *Eluelam* GLEDITSCHII assumsit.

P. 237.

P. 243.

P. 260.

P. 262.

P. 288.

P. 397.

P. 461.

P. 476.

A generibus pergamus ad species, quarum plures ad alia reduxit genera, aliasque accuratius definiuit, et veras a spuriiis, siue varietatibus, sedulo distinxit. Plantarum Linnaeanarum, ad alia genera relatarum, indicem alphabeticum Ipse Cl. Auctor operi praemisit, quarum nonnullas modo repetamus, plures ex notatis antea generibus, noua ratione stabilitis, innotescunt.

Aegilops ouata LINNAEI est *Phleum*

Rr 3

Aegi-

<i>Aegilops incurvata</i>	LINNAEI est <i>Agrostis</i> .
<i>Agrostis arundinacea</i>	- <i>Arundo</i> *).
<i>Alopecurus paniceus</i>	- <i>Panicum</i> .
<i>Andromeda polifolia</i>	- <i>Rhododendron</i> .
<i>Aphanes arvensis</i>	- <i>Alchemilla</i> .
<i>Arctium Carduelis</i>	- <i>Cirsium</i> **).
<i>Avena elatior</i>	- <i>Holcus</i> .
<i>Brassica campestris</i>	- <i>Erysimum</i> .
<i>Brassica erucastrum</i>	- <i>Erysimum</i> .
<i>Cacalia alpina</i>	- <i>Tussilago</i> ***).
<i>Cheiranthus erysimoides</i>	- <i>Erysimum</i> .
<i>Chlora perfoliata</i>	- <i>Gentiana</i> ****).
<i>Chrysanthemum leucanthemum</i>	- <i>Matricaria</i> .
<i>Chrysanthemum corymbosum</i>	- <i>Pyrethrum</i> .
<i>Cynosurus cristatus</i>	- <i>Phleum</i> .
<i>Cynosurus durus</i>	- <i>Poa</i> .
<i>Erysimum Barbarea</i>	- <i>Sisymbrium</i> ****).
<i>Alliaria officinale</i>	
<i>Festuca decumbens</i>	
<i>fluviatilis</i>	- <i>Poa</i> .

Festuca.

*) Quaerit Cl. Auctor, cur *Agrostis*? cum pappus adeo manifestus, nec arista recta, sed e medio modice refracta sit.

**) Cuius capitula sphaerica constant squamis imbricatis patentiusculis, apice non retrorsum, sed introrsum flexo, filamenta sunt pilosa, ad basin latiora.

***) Quippe quae a Petalide floribus hermaphroditis quadrifidis, nec alia nota, differt.

****) Quam in Systemate Nat. Edit. XII. eo nomine proposuit LINNAEUS, antea pro *Gentiana* exhibita.

*****) Harum filiqua non tetragona est, qualem exigit *Erysimi* character Linnaeanus; et, cum in *Barbarea* subtrigona sit, haec *Sisymbrium* cum *Erysimum* coniungere videtur.

<i>Festuca ovina</i>	LINNAEI	est	<i>Bromus.</i>
<i>Gypsophila saxifraga</i>	-		<i>Tunica.</i>
<i>Holcus Halepensis</i>	-		<i>Andropogon.</i>
<i>Hyoseris foetida</i>	-		<i>Lapsana.</i>
<i>Inula crithmifolia</i>	-		<i>Senecio.</i>
<i>Leontodon aureum</i>	-		<i>Hieracium.</i>
<i>Lepidium alpinum</i>	-		<i>Draba.</i>
<i>rudemale</i>	-		<i>Nasturtium.</i>
<i>Myagrum alpinum</i>	}	-	<i>Alyssum.</i>
<i>satium</i>			
<i>Myosotis Lappula</i>	-		<i>Cynoglossum.</i>
<i>Onosma echinoides</i>	-		<i>Cerithe.</i>
<i>Ophris spiralis</i>	-		<i>Serapias.</i>
<i>Orchis abortiva</i>	-		<i>Serapias.</i>
<i>Pimpinella glauca</i>	-		<i>Pastinaca.</i>
<i>Schoenus aculeatus</i>	-		<i>Agrostis *)</i> .
<i>Sisymbrium arenosum</i>	-		<i>Arabis.</i>
<i>Turritis hirsuta</i>	-		<i>Arabis.</i>

Addamus alias, quae species illustrant, obserua- Tom. I.
 tiones. *Circaea alpina* distincta est species, specifi- p. 9.
 cus vero character non consistit in caule adscen-
 dente, nec in vno racemo, neque in calice colorato;
 sed in figura, glabritie, et dentato ambitu foliorum.
Veronica chamaedrys multum variat, et inter hanc
 et *montanam* LINN. nullum verum discrimen inue- p. 14.
 nire potuit, habitu excepto, qui modo mollior est,
 modo rigidior: hinc vtramque coniunxit, imo et
Veronicam Teucrium non separavit. Nec *multifida*
 et *Austriaca* inter se differunt; *spicata* denique varie
 larvata incedere, et characterem suum occultare
 solet: ideoque et *longifoliam* ab eadem separare non
 potuit.

Rr 4

potuit.

*) Vel Agrostidis speciem, vel novum genus esse mo-
 nuit. Flos quilibet calice constat euidente, biglu-
 mi, mutico, petalis duobus, styloque vnico et stigma-
 te simplici.

- p. 80. potuit. Inter *Bromos* Linnaeanos, *secalinum*, *squarrosum*, *hordeaceum*, *aruensem*, et *testorum* certos limites non inuenit, eosque nomine *Bromi polymorphi* coniunxit, et pro diagnosi assumpsit: vaginas foliorum villosas, nodos fascia atro rubra notatos, spiculas teretes, lanceolatas, crassas; calicem longitudine petali primi, glumas et petala striata, petalumque internum truncatum, ciliatum: Nomine
- p. 87. *Auetae pilosae* comprehendit varias LINNAEI species, *flauescentem* scilicet, *fatuam*, *pratensem*, *nudam*, et *fragilem*, monuitque essentialem suum characterem hoc gramen mirifice occultare, et staturam spicularum numerumque flosculorum a climate et loco natali variare; in his omnibus panicula est erecta, non adeo longa, racemis et pedicellis tenuibus, calix coloratus, receptaculum pilosum, petalum maius apice incisum, et e dorso proferens aristam tortilem infractam, flosculo duplo longiorem. Ce-
- p. 128. *rinthem maiorem*, *minorem* et *maculatam* LINN. *glabrae* nomine coniunxit; omnibus enim vna est facies, eademque florescentia; *maior* gerit folia obtusiora, per aetatem coerulescentia, albis verrucis magis aspersa, nec non corollae segmenta breuiora: *maculata* folia possidet modo glabra et magis maculata, modo ad apicem verrucosa et corollae segmenta longiora; *minor* diuersa est corollae segmentis breuioribus. LINNAEUS in specierum edit. II. *maculatam* Ipse expunxit et *minori* addidit. Nonne
- p. 167. corolla clausa et patula euidenter distinguunt maiorem et minorem? An *Ribes alpinum a rubro* distinctum esset, dubitauit Cl. Auctor; *Rubri* racemi florales primo erecti sunt; dein vero reflectuntur, quales etiam exhibet figura *Ribesi alpini*, a IOH. BAVHINO data. *Grossulariam* et *Vuam crispam* baccis hirsutis et glabris quoque separauit LINNAEUS; ast, fructu glabro praeditam *Grossulariam* dari,

con-

concedere Cl. Auctor noluit. *Chenopodia* foliis angu- p. 174.
 losis inter se multum conuenire, et *viride* atque *album*,
 forte etiam *murale* ac *rubrum* varietates modo consti-
 tuere asseruit, scripsitque: si *Chenopodium Daturaefoli-*
um, siue *hybridum* a *viridi* natum fuisse suspicari potuit.
 LINNAEUS, quidni etiam ex *anserino pede* veterum p. 178.
 varias proles demum natas, dubitabimus? *Gentiana*
campestris et *amarella* vnam constituunt speciem, sunt-
 que notae communes: Corollae, instante pluuiā
 se claudentes, auriculae tenuiter laciniatae, erectae,
 calicinorum dentium margines reflexi, corollae ba-
 sis tam firmiter adhaerens calici, vt auulsa interio-
 rem eius cutem secum rapiat, stigmata lamellosa
 erecta, integerrima et obtusa. Inter *Eringium cam-* p. 185.
pestre et *amethystinum* nullum discrimen obseruauit,
 nisi quod folia in vno minus, in alio magis incisa
 essent. In *alpino* folia caulina pinnatifida, quae
 LINNAEUS descripsit, nunquam vidit; ast capi-
 tulo florali oblongo circumstant folia amethystina,
 quorum alia setacea et reflexa, alia vero pinnatifi-
 da et lanceolata sunt. *Pimpinellae* species bene p. 209.
 distinxit Ill. HALLERUS, quem et secutus est Cl. Au-
 ctor. *Droseram* vero *longifoliam* et *rotundifoliam* p. 232.
 combinauit: cognouit enim ex copiosis specimini-
 bus folia ab vna in alteram speciem sensim degene-
 rare. *Asparagus acutifolius* et *aphyllus* non sunt p. 249.
 diuersae species; si enim folia pro spinis habentur,
 erit *aphyllus*, si vero folia dicas, erit *acutifolius*;
Asparagi aphylli specimina, Cl. Auctori ab amicis
 data, omnes notas habuerunt *acutifolii*. *Iuncus mo-* p. 257.
nanthos a Cl. IACQUINIO dictus, et ab Auctore in
 edit. I. distinctus, culmos vni-bi-et trifloros gerit,
 et hinc eandem pro varietate *Iunci trifidi* LINN.
 nunc exhibuit. *Rosarum* species genuinas cognos- p. 351.
 cere difficillimus est labor, hinc Cl. Auctor scripsit: et 355.
 quid calix, quid figura fructus, quid hirsuties aut

glabrities, quid denique spinæ valeant in determinandis *Rosarum* speciebus, qui plura specimina, eaque in variis regionibus collecta, possidet, et invicem conferre voluerit, facile poterit iudicare; calicis autem fabricam figura fructus constantiorem esse, observavit. An forte unica species, a Deo creata, ex qua reliquæ omnes deinde natae? Cum itaque recentiorum, et LINNAEI etiam observationes Auctori non satisfacerent, nomina tantum EXBAUHINI Pinace repetiit, et aliorum aliquando supposuit, melius esse ratus fateri, quid nesciat, quam sententiae subscribere, a veritate adhuc alienae.

P. 361. *Potentillam auream et vernam, Ranunculum repen-*

P. 394. *tem et Flammulam, forte et Ranunculum Monspelicum ac Lapponicum a niuali non differre, contendit,*

T. II. *Hieracium Pilosella* mire ludit caule unifloro, bi-

P. 105. tri- et quadrifloro, etiam caule ramoso folioso, aliisque modis, hinc varias, præter necessitatem constitutas, fecisse species tradidit, docuitque convenire omnes stolonibus repentibus pilosis, calicibus proferentibus spinulas fuscas, carnosas, flavescente glandula terminatas, calicinis squamis crassis et villosis; semiflosculis non ultra 90; receptaculo plano, foliis ad lanceolatam figuram accedentibus.

P. 157. *Petafitides* a foliis veteres, a figura thyrsi florumque structura et numero recentiores distinxerunt; attamen omnes, scilicet *Tussilaginem albam, frigidam, hybridam* et *Petafitidem* LINN. vnam forte speciem constituere, Cl. Auctori probabile videtur, notas communes et quomodo flores in diuersis annis et indiuiduis variare solerent copiosius annotavit, id quod sententiae suae multum roboris conciliauit. In *Quercus*

P. 240. genere folia infida esse, constantiores gallas, corticem et cotyla, foliaque in eadem arbore serrata et integra occurrere: hinc *Quercum, Smilax* et *Ilex* dictam, non differre, immo et *gramuntiam, et Cerris*

ris nominatam prioribus addi posse, asseruit Cl. Auctor. *Quercum Smilacem* ab ipso LINNAEO ad *Ilicem* relatum esse, ex specierum edit. II. constat. In extricandis *Salicum* speciebus maximas difficultates, pluresque a scriptoribus, magni etiam nominis, commissos errores se inuenisse, libere fassus est; hinc etiam suas potius accurate describere, quam ad aliorum nomina reducere laborauit. De *Salice alpina* e. g. quam Tab. 61. delineauit, dubius haesit, an esset *lanata*, an *fusca* LINN. et scripsit: an haec translato pappo volitante genuit reliquas latifolias? vtrum statura pusilla violenta plantae in solo fertili naturalis et elatior euadit? In genere autem monuit, p. 259. cognitionem specierum difficilem reddere 1) icones non bonas, 2) descriptiones imperfectas, 3) miram efficaciam soli, caloris, frigoris, humidi, sicci, ventorum, niuis, in mutando earum habitu, statura, hirsutiae, figura foliorum, stipulis, pedunculis, amentis, nectariis, capsulis, gestatione, germinatione, vita etc. In *Cryptogamiis* plures plantas accuratius disquisiuit, et partim nouas species constituit, partim alias varietatibus associauit. *Lichenes*, praecipue illos, qui *scyphiferi* et *fruticulosi* a LINNAEO, et *Coralloides* a DILLEONIO dicuntur, p. 368. per plures annos se collegisse, et omni studio examinasse, limites vero inter species detegere neutiquam potuisse monuit, et, cum probabile sit, omnes hasce plantas *Lichenis pyxidati* varias aetates et degenerationes esse, easdem in species non separare, potius omnes nomine *Lichenis squamosi* proponere voluit.

Praeterea copiosae huic Florae infunt obseruationes, quae plantarum structuram egregie declarant, et hinc omnem attentionem merentur. In *Hippuri vulgari* anthera iuuenis vere sessilis est, et Tom. I. locula p. 5.

- locula obscure rubra possidet, floresque non omnes hermaphroditi sunt, sed in eodem verticillo interdum etiam feminei. *Ligustri* corolla vere infundibuliformis non est, filamenta inter receptaculum et corollam prodeunt, etsi eius tubo fere agglutinata sunt, baccam replet sicca spongiosa violacea pulpa, quae sacculos duos monospermos constituit. *Ve-*
- p. 10. *ronica aphylla* non in corymbo floret, sed pedunculos duos tresue ex apice caulis emittit, et, si planta diligentius consideratur, folia non omnia radicalia
- p. 27. videbuntur. *Salvia officinalis* omnino tetrandra est, fulcrum enim sustinet filamentum, utroque extremo gerens antheram fertilem. In *Valeriana*
- p. 33. *dioica* nunquam Cl. Auctor vidit flores dioicos, sed nunc omnes hermaphroditos, nunc filamento vno altero castrato instructos; nunc masculos et feminos in eadem planta, ita tamen, ut masculi flores continerent rudimentum germinis et styli; sine seminibus perfectis nullam hactenus inuenire potuit.
- p. 40. *Schoenus* LINNAEI a *Scirpo* in eo tantum differre videtur, quod in hoc genere omnes squamae fertiles sint; in eo autem eae solae, quae superiorem capituli partem constituunt; id quod probare voluit Cl. Auctor propria observatione rudimentorum floris et fructus in sinu vno alioque earum squamularum, quas pro glumis calicinis Ill. LINNAEUS habuit.
- p. 49. *Graminum* generibus limites certos non ubique posuisse industriam Ill. LINNAEI Cl. Auctor asseruit, atque hinc, cum inflorescentia et numerus partium floris fructusque non sufficere videantur, eadem potius in sola structura quaerere voluit; et, dum e. g. *Aegyloperon ouatam* ad *Phleum* amandauit, scripsit: *Phleum* voco ex structura floris, nam sexus vix aliquid probat, modo enim flores hermaphroditi sunt: modo stamina sola videntur, modo germina et stamina desunt: et *Alopecurum* ab omnibus aliis grami-

graminibus differre glumis calicinis monophyllis, corollaceis cucullatis ex SCHREBERI litteris adduxit. *Saginat* glandulae nectariferae coniungunt p. 119. cum *Alfine media*, capsula vero quadriualuis cum *Moehringia*; *procumbens* illa petala gerit in syluis maiora, in agris minora. *Drypis* capsulam fert tenuem, calice indurato et conniuyente ita tectam, ut cum eo cadere debeat, antequam dehiscat, hinc capsulam quinqueualuem MICHELII paradoxam esse, neque eam cum LINNAEO circumscissam dici posse, monuit, cum nullum sponte se aperiendi spatium habeat, et culter capsulae pelliculam basi abscedentem quidem repraesentet, sed separatio haec minime naturalis sit. Semen vnicum continet reniforme, ex hilo demittens filum, quo imo loco capsulae affigitur. *Statice armeria* antheras basi bifidas, segmentis inflexis, et germen circumdatum annulo nectarifero quinquelobo, lobis staminiferis ostendit; pili stylorum superiores concolore glandula terminantur, et petala, dempto calice, vi elastica sese subito expandunt. *Distamni* p. 284. *albi* fructus constat loculis quinque, superne dehiscentibus, et itidem in medio bidentatis; in loculo quolibet continetur capsula coriacea, in duo crura diuarcata, profunde diuisa, e cuius fundo superne nascitur lamina bifida, carinata, protegens semen vnicum, splendens. *Cherleria sedoides*, in horto p. 312. culta, produxit nectararia decem integra, nec non filamenta omnia ex receptaculo. In *Cerastio semide-* p. 321. *candro* LINNAEI stamina quinque et stylos tres numeravit HALLERUS; stamina vero 10 et quidem omnia antherifera, et stylos 5 obseruauit Cl. Auctor, viditque filamenta exteriora antheras facile et citius dimittere, et hinc nata forte obseruatio LINNAEI de staminibus 5 fertilibus totidemque sterilibus. *Asari Europaea* proles non est mono- p. 328. sed

sed hexagynia, licet enim styli, primo connati, vnicum prae se ferant; apice tamen sunt liberi, et cum capsula in 6 locula diuiditur, tunc styli separantur, et quilibet suum loculum seorsim terminat; singulum loculum septo longitudinali in duas partes diuiditur, eidemque vtrinque bina semina adhaerent. Ita et *Portulaca oleracea* non mono-sed pentagynia est, vti pridem vidit HALLERUS. Nec *Isopyrum*

P. 402. polygya erit, sed trigyna potius, germina enim modo duo vel tria euidentissimo stylo terminata, totidemque trispermas capsulas Cl. Auctor vidit.

P. 386. *Atragene* differt a *Clematide* staminibus exterioribus in nectaria lanceolata, triloba, emarginata et integra degenerantibus, quae LINNAEUS petala vocat, corollam vero pro calice sumit; hanc metamorphosin staminum etiam in *Clematide Vitalba* obseruauit Cl. Auctor. In *Myriophylli* notis genericis non

T. II. P. 238. conueniunt scriptores. In *spicato* inuenit Cl. Auctor calicem quadridentatum, corollam nullam, stamina 8, germina 4, stigmata papillosa, et femineos inferiores prioribus similes, sed absque staminibus.

P. 250. *Bryoniam* in Austria dioicam esse, tradidit Cl. IACQUINIUS, quo hac de re certus esset Auctor, ex agro Gorizienfi eandem in hortum transtulit, plantamque florentem monoeciam obtinuit, viditque in masculis filamenta tria bifida, segmentorum marginibus coronatis, et antheras adnatas, in feminis stylum vnum et stigmata duo lunata.

Possemus facile plura ex perfectissimo hoc opere repetere, nisi breuitati studendum esset. Ad ordines naturales sollicitè respexit, licet artificialem assumeret, et, quosnam ingredi deberent genera, saepius annotauerit. Ita *Salicornia* affinitatem habet cum *Salsola* et *Beta*, hinc inter *Oleraceas* recensenda. *Limnopeuce*, quia stylum ex apice germen emittit, remoueri debet ab *Elaeagnis*, et associari

T. I.

P. 4.

P. 5.

ciari familiae *Zingiberum*. *Hedera* cum umbelliferis p. 168.
 coniungi nullo modo potest. *Acorus* proximus
Iuncoidi MICH., haec *Scheuchzeriae*, *Scheuchzeria* p. 254.
Antherico: hinc familia *Liliaceorum* ADANSONII
 vere naturalis est. *Alisma* et *Sagittaria* affinitatem
 indubiam habent; sed utraque gens monocotyledon
 a multifiliis remouenda in ordine naturali: *Buto-*
mus cognatus *Alismae*, *Veratrum Sagittariae*, et p. 267.
 cum *Butomus Scheuchzeriae* proxime accedat, ita
 quatuor haec genera coniungunt *Iuncos* cum *Lilia-*
ceis. *Knavei* affinitatem cum *Thesio* maiorem, p. 298.
 quam cum *Alchemilla* habet, hinc remoueri debet
 a *calycifloris*.

Annotauit etiam frequenter insecta, quae plan-
 tas inhabitare solent, et alia, quae ex plantarum
 disquisitione ad nos redundant, commoda. e. g.
Melois vesicatorii copiam insignem alit *Ligustrum*;
Oleae infensus *Curculio*, in baccis habitans; *Cheno-*
podium Scoparia Cimices pellit; *Pinguicula* indicat
 in vicinia latentem *Tophum* siue *Porum aqueum soli-*
dum WALLERII; *Valeriana tripteri* florente *Gryl-*
lus stridet in campis, *Vpupa* foetidum nidum aedifi-
 cat, *Rana* in fruticibus laete coaxat. *Rubi fruti-*
cosi foliis laruae *Phal. Bombycis*, defectu *Mori*, nu-
 triri possunt, sed vilius sericum inde obtinetur.

Verum eiusmodi plura commemorare nolumus,
 modo adhuc nonnulla, quae de viribus plantarum
 medicatis Cl. Auctor adduxit, breuiter repeta-
 mus; inprimis cum ea, quae in priori Florae edi-
 tione annotauerat, nunc omissa, alia vero addita
 fuerint. *Valerianae officinali* antepilepticam virtutem, Tom. I.
 insigni exemplo Florae edit. I. confirmatam, in aliis p. 33.
 postea casibus felici semper successu expertus est.
Verbascum thapsus in phthisi bouilla laudauerat
 LINNAEUS, et in Carniolia vbique in morbis p. 155.
 pulmonum bouillae gentis pro specifico haberi,
 Auctor

- p. 170. Auctor retulit. *Vincae* minoris decoctum lacteum
- p. 266. sanauit raucedinem, aphoniae fere similem. *Oxy-*
mellite Colchico curauit vetulam hydropicam ao. 65.
in duobus autem aliis hydropicis nihil idem profuit.
- p. 268. *Aesculi Hippocastani* culturam maximopere commen-
dauit: purgat et sanat equos, vnde nomen accepit,
fructus excorticatus et puluerisatus in aqua tepida
spumescit, eamque aptam reddit purgandis linteis
loco saponis; folia inseruiunt pro pabulo pecorum
cornutorum; cortice coria praeparari possunt; in-
fusum fructus pro maceratione Cannabidis inseruit,
hocque ipso melius forte lauari potest sericum cru-
dum, cum vulgaris sapo impediatur, ne sericum sat
viuide coloretur. Cineres etiam dant sal pro depu-
rando serico valde proficuum; ex fructu quoque
paratur amyllum, puluis ab extractione substantiae
saponaceae residuus, ablutus, et cum furfure triti-
- To. II. ceo mixtus, nutrit gallinas. Ita et *Pini Piceae* cul-
p. 246. turam et oeconomiam vtilissimam et necessariam
Tom. I. summopere suasit. *Baccae Sorbi Aucupariae* non
- p. 346. solum nutriunt pecora et gallinas, sed etiam succum
praebent, ex quo spiritus vini parari potest. *Che-*
- p. 369. *lidonii maioris* decocto necantur vermes, qui putri-
To. II. dis equorum vlceribus innascuntur; herba eiusdem
- p. 241. cum pinguedine mixta, sanant incolae mictum
cruentum in bobus, quem folia *Quercus, robur* dictae,
producere solent. *Thlaspi Bursae pastoris* herba re-
- p. 17. cens, cum oleosis tempestiue adhibita, sanat haema-
p. 133. turiam in bobus et tauris. *Onopordi Acanthii* radix
cocta et assumpta in modum Theae, specificum est
- p. 285. in gonorrhoea incipiente. *Equisetum sylvaticum* bo-
bus maxime nocuum, quippe dentium iacturam et
diarrhoeam efficit.

Reliqua, quae nouas, a Cl. Auctore exhibitas,
vel descriptas, vel icone expressas plantas concer-
nunt, silentio praeterire debemus, licet ex illis
maxi-

maximam quoque aestimationem mereatur opus. Dissertationem de plantis subterraneis promississe Tom. II. p. 473 solummodo adhuc notemus, eamque botanicis gratissimam fore, facile praevidemus.

VI.

Philosophical Transactions giving some account of the present undertakings, studies, and labours, of the ingenious, in many considerable parts of the world. Vol. LIX. for the Year 1769. P. I and II. pagg. 530. tab. aen. 46. London printed for Lockyer and Davis 1770.

i. e.

Transfactiones philosophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus novissime susceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. LIX. P. I et II. ad annum 1769.

Voluminis quinquagesimi noni pars prima continet sequentes articulos.

I) Epistola Cl. I. MOULT ad Cl. PERCIVALL p. I.
Med. Doct. in qua nova methodus radicem Salab
praeparandi traditur. Cl. Auctor eodem ferè artifi-
cio, quod Cl. RETZIUS *) in Suecia adhibuit,
etiam *orchidis morionis* radices ita praeparavit, ut
similes iis fierent, quae ex Asia sub nomine radices
Salep afferuntur. Potest etiam ex *orchide palmata*
praeparari. Utitur vero Cl. Auctor imprimis
nouis

*) v. Act. Academ. Suecic. Vol. XXV. p. 245. comm.
nostr. Vol. XIV. p. 209.

Tom. XVIII. P. IV.

S f

nouis radicibus, quae antiquis accrescunt, easque, cuticula detracta, in furnum pistorium immittit, in quo intra dimidium quadrantis horae transparentes fiunt. Reliquam exsiccationem in conclavi sicco peragit. Planta ipsa in solo sicco sterili optime crescit, et cultura eius omnino commendari meretur.

p. 4.

2) *Brevis narratio de structura et effectu speculorum causticorum parabolicorum a defuncto Domino HOESERO Dresdae elaboratorum, quae nunc a Domino EHRARD sub arce Dresdenfi habitante possidentur.* Auctore Cl. WOLFE M. D. Recensentur experimenta a Cl. HOFFMANN cum speculis causticis Hoesianis instituta, quorum maxima pars iam in promptuario Hamburgensi (*Hamburgischer Magazin*) continetur.

p. 9.

3) *Casus rarus de tribus acubus a puella deglutitis, et ex humero suppuratione expulsi;* in epistola Cl. LYSONS ad Cl. NICHOLLS. Haec epistola continet historiam puellae viginti duorum annorum, quae acus tres, in ore detentas, forte deglutierat. Hae in oesophago haerentes chirurgicis quidem instrumentis ante aliquot menses inferiora versus detrusae fuerant, symptomatum tamen vehementia minime remota est, quin potius raucedinem insignem, haemoptysin, dolorem in latere dextro sub costis spuriiis, tussi qua excruciebatur, et omni corporis motu auctum, et aliquoties conuulsiones experiebatur, quibus rectus inprimis superior oculi dextri musculus ita afficiebatur, vt aperto etiam oculo palpebra pupillam tegeret. Similis effectus in sinistro quoque oculo obseruabatur, sed post aliquot septimanas medicamentis remouebatur. Effluxis
tall-

tandem aliquot mensibus, tumor in humero dextro se ostendit, qui tamen paullo post euanuit, altero in superiore parte scapulae sinistrae eleuato, qui paulo post in abscessum mutabatur, ex quo, a chirurgo aperto tres acus deglutitae extrahebantur. Vulnus vero illud carnosam trapezii partem occupabat. Ex vita sedentaria aegrae catamenia quidem cessauerant; haemoptoe tamen, qua aegra afficiebatur, ex eorum defectu non explicari poterat, cum ea ab eo ipso tempore, quo acus ex oesophago remotae erant, iam inceperat. Iter harum acuum ex oesophago ad humerum maxime admirandum esse videtur, cum ipsos pulmones affectos, et sputum cruentum, et tussis, diaphragma autem laesum, dolor ad costas spurias ortus indicent. Oculorum tandem affectio, non nisi ex consensu nerui intercostalis cum tertio pare neruorum cerebri ceterisque, explicari potest. Ceterum difficillimum est intellectu, cur, dolore et tumore in dextro latere primum obuiis, aciculae tamen in sinistro latere inventae sint.

4) *Epistola* Ill. WILLIAM HAMILTON ad Cl. p. 18.
MATY, in qua variae observationes circa montem Vesuuium aliosque vicinos montes igni vomos occurrunt. Alio loco iam varias observationes Ill. Auctoris circa eruptionem montis huius indicauimus, quarum continuatio hic traditur *). Ex ea patet plurimos Vesuuio vicinos montes et ipsum Vesuuium ignis vi olim ortos fuisse.

S f 2

5) *Epi.*

*) *Philos. Transact.* Vol. LVIII. ad annum 1768. p. 1.
comment. nostr. Vol. XVII. p. 386.

p. 22. 5) *Epistola* Cl. DAINES BARRINGTON ad Cl. WATSON *de variis arboribus, quae pro indigenis magnae Britanniae vulgo habentur.* Ostendit Cl. Auctor castaneam in Anglia non indigenam esse, sed sativam, eaque occasione de aliis arboribus, quae ex aliis regionibus in Angliam primum delatae sunt, disserit.

p. 39. 6) *Relatio de casu, in quo caput ossis humeri a reliquo humero ferra, et magna deinde huius ossis portio exfoliationis ope separata est, motu tamen totius artus supersilite.* Auctore Cl. WHITE Chirurgo. Ea est admiranda naturae vis in restituendis partibus variis, a reliquo corpore separatis, ut plurimae quoque observationes probent iacturam insignium fragmentorum ossorum a natura iterum reparatam fuisse *). En novum huius rei exemplum ! Adolescent sedecim annorum habitus scrophulosi inflammatione et deinde abscessu in humero sinistro afficiebatur, quo aperto, caput humeri carie affectum deprehendebatur. Cum corporis constitutio et symptomatum vehementia vix amputationem in articulo humeri permitterent, incisionis ope caput humeri, quod luxatum iam erat, Cl. Auctor extraxit et a reliquo osse separavit. Quo facto, paullo post alia quoque ossis pars exfoliatione protrudebatur et intra quatuor menses vulnus ita consolidatum est, ut hoc brachium altero ne vnum quidem pollicem brevius esset, motus brachii omnes eadem, qua antea, facilitate peragerentur et, quantum tactus ope iudicari posset, humeri caput ipsum perfecte restitutum esset. Sub curatione Cl. Auctor nullis fasciis, ferulis, vel aliis machinis brachium in vno eodemque situ servare conatus est, qua simplici methodo

*) Conf. Aduers. Med. Practic. Vol. III. p. 45. seq.

thodo sine dubio id obtinuit, vt liber brachii motus etiam post operationem superstes remaneret. Cum in hoc casu caput ossis humeri iam ex parte restitutum videretur, antequam portio ossis corrupta, inter hoc caput et os sanum posita, separata esset: apparuit callum, quo amissa integra ossium frustra resarciuntur, non ex ossis fracti extremitatibus tantum, sed et ex proximis arteriis exsudare et quasi secretionis ope in vacuum locum deponi. Denique haec observatio probat amputationem humeri in articulo, capite etiam hoc carie affecto, non semper instituendam esse, cum operatio, quae hic describitur, non adeo periculosa sit, et brachium integrum seruetur. Idem de amputatione femoris in articulo quoque valet *).

7) *Epistola* Cl. WILL. BORLASE ad Cl. P. 47. MORTON, *in qua relatio de stanno nativo in Cornubia reperto continetur*. Iam ante aliquot annos stannum nativum in Cornubia a Cl. ROSEWARNE repertum fuisse alio loco monuimus **). Nunc aliud huius rei exemplum idem inuenit, stannum nimirum crystallifatum (*tin diamond*, Germanis *Zinngraupe*) rubescens vel granatico colore praeditum (*of the rozin kind*), vbi in cuiusdam crystalli medio fragmentum natiui stanni inclusum est.

8) *Commentarius de origine papyri naturalis, circa urbem Cortona in Toscania reperiundae*. Auctore Cl. IOHN STRANGE. Probat materiam illam
Sf 3
papyro

*) Si iconem contemplamur, suspicio epiphyseos relietae non sine fundamento esse videtur.

**) vid. comm. nostr. Vol. XV. p. 498. Act. Acad. Stockholm. Vol. XXVIII. p. 231. LINNAEI System. Natur. Edit. XII. T. III. p. 236. et Phil. Transact Vol. LVI. p. 35 et 305. Conf. Cronstaedt. Mineral, ex edit. Cl. BRÜNNICHE p. 199.

papyro (vel panno tenui, ex serico confecto, quod nostrates *Watte* vocant) simili, qua etiam apud nos post inundationes prata obteguntur, non ex fibris diuersarum plantarum filamentosarum, ita inter se intertextis constare, sed ad conferuas pertinere; qua occasione botanicus *conferuae* apud DILLENIIUM et LINNAEUM character varie emendatur, et specimina papyri artificialis, ex hac conferua, nec non ex genista iunceae confectae, describuntur.

P. 59. 9) *Experimenta circa vim lateralem explosionis electricae.* Auctore CL. IOSEPH PRIESTLEY.

P. 63. 10) *Experimenta varia circa vim explosionis electricae.* Auctore EODEM.

P. 71. 11) *Relatio de terrae motu Macaensi et singulari specie simiarum, cauda nulla instructarum, quae in interiore parte Bengalenfis regionis inueniuntur.* Ex litteris Cl. DE VISME ad Cl. BAKER. Simia hic descripta videtur esse ea species, quae ab Ill. BUFFON *) *Gibbon*, a LINNAEO vero in Mantissa altera p. 425 *Homo lar* vocatur. Longitudo tamen manuum in figura hic adiecta non tanta est, quanta a BUFFONIO delineatur. Ab incolis *Golock* dicitur.

P. 74. 12) *Epistola* Cl. ROBERTSON a Cl. WELL, in qua demonstratio legis motus corporis deflexi duabus viribus, perpetuo ad duo puncta fixa tendentibus, continetur.

P. 79. 13) *Epistola* Cl. PAXTON ad Cl. MILLES. In hac fulguris effectus nonnulli indicantur.

14) *Epi-*

*) *Histoir. natur.* Vol. XIV. p. 92. comm. nostr. Vol. XV. p. 659.

14) *Epitome observationum meteorologicarum*, p. 81.
Plymuthia. 1768 factarum. Auctore Cl. FARR.

15) *Relatio de aurora boreali* d. 6 aug. 1768. p. 86.
Lutetiis Parisiorum a Cl. MERCIER observata.

16) *Observationes circa probabilitatem et iudicium* p. 89.
*de vitae spatio, de augmento generis humani, de mutuo
nexu amplitudinis et frequentiae urbium, Londini nomi-
natum, quoad salubritatem et numerum incolarum.* In
epistola Cl. R. PRICE ad Cl. BEWIS.

17) *Dissertatio epistolaris de ossibus et dentibus* p. 126.
*elephantum, aliarumque belluarum in America septen-
trionali aliisque b realibus regionibus obuiis, qua indi-
genarum belluarum esse ostenditur.* Auctore Cl. R. E.
RASPE. Ex alio transactionum loco *) patet ossa
maiorum animalium, quae a nonnullis pro carniuo-
ris habita sunt, in America septentrionali ad flu-
vium *Ohio* inuenta fuisse. Illa Cl. RASPE occasio-
nem dederunt, ut paullo accuratius in originem
eorum inquireret. Demonstrat vero ea aliaque
ossa insolitae magnitudinis, quae in Europa et Asia
boreali reperta sunt, alio plane modo sepulta fuisse,
quam corpora marina, quae profundius in lapidi-
bus latent; hinc non esse peregrina, nec marina, et
belluas hasce indigenas, et fato suo aut hominum vi
extinctas fuisse. Belluas has olim in his regionibus
habitasse, et mutatione climatis, vel axis aut figurae
terrae interfectas fuisse plurimi putarunt, qui o-
mnes hic egregiis argumentis a Cl. Auctore refu-
tantur. Cum itaque haec ossa in pluribus ab ele-

Si 4

phan-

*) vid. Phil. Transact. Vol. LVIII. p. 34. comm. nostr.
Vol. XVII. p. 388. it. v. observationem Cl. COL-
LINSON. Phil. Transact. Vol. LVII. p. 468. comm.
nostr. Vol. XVI. p. 268 et 281.

phantinis aut aliorum animalium cognitorum ossibus differant, aliae cuidam speciei incognitae, et nunc penitus deletae, adscribenda esse Noster putat. Esse potuit elephantorum species in ipso septentrione, reliquis omnibus praecellens frigoris patientia, quae forte in antarcticis nostris terris borealibus parallelis adhuc habitat.

p. 136. Caussam vero, cur tam ingens sceletorum et ossium acervus in tam breui spatio Americae repertus fuerit, Cl. Auctor ponit in eo, quod belluae salis, quo terra in eo loco abundabat liguriendi deliciis in hanc paludem allectae, paludosa terra ponderi corporis cedente, ibidem sepultae fuerint.

p. 138. 18) *Relatio de singulari ratione incrementi animalculorum, in infusis variorum vegetabilium reperiundorum, cum descriptione noui salis indissolubilis ex seminibus cannabinis, in aqua putrescentibus orti.* Auctore Cl. JOHN ELLIS. Ill. DE MÜNCHHAUSEN in egregio opere, cui titulus (*der Hausvater*) praefixus est *) asseruit, semina fungorum in aqua excludi et viuere et mori, demumque figi et in fungos crescere; quae res Ill. LINNAEUM eo permouit, vt semina haec, ex animali natura in vegetabile mutata, animalibus infereret, nomineque *chaos fungorum* insigniret **). Inuentum hoc Cel. ELLISIUM eo permouit, vt accuratius in rem tam mirabilem inquireret. Reperit vero semina haec moueri quidem, non tamen motu ipsis proprio et intrinseco, sed ab animalculis minutissimis, vix visibilibus, quae iis feminibus forte vescuntur, motum hunc excitari. Plurimas hac occasione Cel. ELLISIUS circa animalcula infusoria instituit obseruationes et in infuso feminis cannabidis animalcula microscopica vidit, quae sponte

*) Vol. I. p. 149.

**) Syft. Ed. XII. p. 1326.

sponte in duo alia animalcula secederent, quam tamen obseruationem se primum Cl. DE SAUS-SURE debere, candide profitetur. Quod vero sal illud indissolubile ex infuso seminum cannabinorum confectum attinet, notandum est illud etiam in infuso seminum lini et tritici reperiri. Aqua non soluuntur eius crystalli, sed, si putredo increfcit, sensim destruuntur. Hinc Cl. Auctor quaerit, num forte partes vegetabilium oleosae, quae in superficie infusorum cum spuma natent, crystallisentur? In tabula adiecta quinque species delineantur, quae ad genus zoophytorum, quod LINNAEUS *voluox* dicit, pertinent. Plurimae ex his pinnis minutissimis mouentur, quae tantum, si animalcula torpida fuerint, conspici possunt, quod arte obtineri possumus, si gutta infusi *geranii zonalis* LINN. infuso, quod microscopio examinatur, addatur.

19) *De computatione distantiae solis a terra ope* p. 153. *theoriae grauitatis.* Auctore Cl. HORSLEY.

20) *Obseruationes meteorologicae in oppido Bridgewater et Lugduan institutae a.* 1768. Communicatae a Cl. MILLES.

21) *Descriptio methodi propositae templum cathedralae Londinense S. Paulo dicatum ab effectibus fulminis defendendi.*

22) *Obseruationes circa transitum Veneris per discum solis d. 3. Ian. 1769.* Auctore Cl. I. HORSFALL.

23) *Obseruatio transitus veneris per discum solis* p. 172. *in Castello Sherborn et Oxonii facta.* Auctore Cl. HORNSBY.

- p. 183. 24) *Similes observationes* auctore Cl. HORSLEY.
- p. 189. 25) *Similes observationes in oppido Kew factae.*
Auctore Cl. I. BEUIS.
- p. 192. 26) *Similes observationes*, a Cl. I. CANTON
Londini factae.
- p. 195. 27) *Relatio de variis inscriptionibus sepulchralibus et figuris* Bonnii in Germania repertis. Auctore
Cl. I. STRANGE, in litteris eius ad Cl. WEST.
- p. 198. 28) *Relatio de systemate vasorum lymphaticorum in amphibiiis*, ex epistola Cl. HEWSON ad Cel. HUNTERUM. Clarissimus huius epistolae Auctor, qui inventione vasorum lymphaticorum in auibus inclauit *) eadem nunc in testudinis anatome detecta exponit. Impletis enim ramis eorum maioribus massa ceracea, minoribus mercurio viuo, obseruavit: differre haec vasa lymphatica a lymphaticis auium in eo, quod maiores rami, in humeri vasa lymphatica excurrentes, nullas glandulas transirent. In mesenterio vasa sanguifera comitantur, ad cuius radicem in sinistro spinae dorsi latere cum lymphaticis splenis anastomosin faciunt, et rete formant, quod aortae dextrae (notum enim est duas in amphibiiis aortas esse) incumbit. Canalis, qui ex hoc rete exit, vbi paullulum adscendit, ante aortam dextram largum format receptaculum, quod intrant vasa lymphatica ventriculi, pancreatis, duodeni cet. et ex quo ductus thoracici tres exeunt. Horum vnus in dextro latere positus est, in quem vasa lymphatica colli aliarumque partium intrant, qui subclauiae dextrae immittitur, duo vero in sinistro, qui
aortam

*) vid. Philof. Transact. Vol. LVIII. p. 217. comm. nostr. Vol. XVII. p. 396.

aortam sinistram vtrique cingunt, lymphatica vasa huius lateris recipiunt, deinde coniunguntur, et, facto plexu reticulari, ramum exeuntem subclaviae sinistrae inferunt. Hic plexus in auiibus desideratur. Vasa lymphatica in contextum cellulosum orificiis suis hiare, et hinc contextum illum ad systema vasorum lymphaticorum pertinere, Cl. Auctor probat.

29) *Relatio de systemate vasorum lymphaticorum* p. 204.
in piscibus, auctore EODEM. Describuntur vasa illa, qualia ea in *Gado aeglefino* Cl. Auctor reperit, quam descriptionem hic omittimus. In piscibus systema lymphaticum glandulis valvulisque penitus destituitur. Vasa lactea in iis reticulum inter muscularem villosamque intestinorum tunicam formant, leniori iniectione, a parte musculari facta, facile demonstrandum. Praeterea monet Noster villos intestinorum in omnibus, quae disquisiuit, animalibus ex reticulari fabrica vasorum lacteorum constare, nec ea in ampullam, vt LIBERKÜHNIIUS ex homine descripsit, terminari, cuius observatio etiam hanc ob causam Nostro suspecta esse videtur. Addit sub finem epistolae indicem praeparatorum ad historiam vasorum lymphaticorum in amphibiiis et piscibus spectantium, quae Regiae societati exhibuit.

30) *Litterae* Cl. LANE ad Cl. CAUENDISH p. 216.
de solubilitate ferri in aqua simplici ope aeris fixi.
Solutionem ferri in aquis mineralibus vtplurimum a chemicis acido cuidam minerali volatili tribui notum est, quae tamen aquae alcali potius abundant. Cum vero per experimenta Cl. CAUENDISH *) pateat, terram calcaream ope aeris fixi in aqua suspendi

*) vid. Philosoph. Transact. Vol. LVI. p. 141. comm. nostr. Vol. XV. p. 504.

pendi, simile quid cum ferro fieri Cl. Auctor suspicatus est, quod et experimenta eius probant. Monemus tamen inter illa quaedam esse, in quibus solutio ferri acido forte subtili, ex materiis fermentescentibus exhalanti, adscribenda est.

P. 228. 31) *Relatio de variis phaenomenis, sub ingressu veneris in discum solis observatis.* Auctore Cl. HIRST.

P. 236. 32) *Observatio transitus veneris per discum solis d. 3. ian. 1769 in urbe Leicester, facta a Cl. LUDLAM.*

P. 241. 33) *Epistola Cl. I. HOPE ad Cl. WATSON in qua rara planta, in insula Skye reperta, describitur.* In loco quodam huius insulae haec planta a Cl. ROBERTSON detecta est, quam Cl. Auctor *Eriocaulum decangulare* esse putat, eiusque descriptionem vberiore hic communicat.

P. 247. 34) *Observationes astronomicae, a Cl. HOLLAND in America septentrionali factae.*

P. 253. 35) *Observationes astronomicae in insula Hammerfost, a Cl. DIXON factae.*

P. 262. 36) *Observationes similes in Promontorio septentrionali (North Cape) factae, a Cl. BAYLE.*

P. 273. 37) *Observatio transitus veneris in insula Cou-dre ad Quebecum facta a Cl. WRIGHT.*

P. 281. 38) *Casus singularis ex epistola Cl. GOOCH ad Cl. WARNER.* Vir quinquaginta annorum, laxiori corporis habitu praeditus, per decem annos febre singulari, in anni spatio bis recurrente, laborare solet,

solet, quae catarrhalis speciem prae se fert, iuncto tamen eo symptomate, ut pruritus insignis cutis, praesertim circa articulos, sentiat, quem maculae in cute rubicundae, tumor exiguus et rigiditas digitorum sequuntur. Quae ubi per viginti quatuor horas durauerint, cuticula in toto corpore separatur, ita ut in quinque digitis manuum pedumque, forma chirotecarum, una cum unguibus secedat, non sine insigni aegri dolore. Reparatur tamen damnum illud mox nova cuticula, quae primis diebus maxime sensibilis est, ungues vero intra sex menses restaurantur.

39) *Observatio ingressus veneris in solem*, d. 3. p. 284. Iunii 1769. *habita* Gryphiswaldae a Cl. MAYER.

40) *Observatio eclipsis solis* d. 4. iun. 1769 a p. 286. Cl. SMEATON *habita*.

In parte secunda pauciores observationes occurrunt, quae propius ad nos pertinent, cum plurimae ex iis de astronomicis rebus tractent. Reperiuntur vero in ea sequentes :

41) *Relatio de transitu veneris per discum solis* in p. 289. Pennsylvania d. 3. iun. 1769. *observato, communicata* a Cl. MASKELYNE.

42) *Observationes eiusdem transitus habitae* in p. 327. Suecia. *Communicatae* a Cl. P. WARGENTIN.

43) *Observationes similes* a Cl. WILSON, Glasgouii factae. p. 333.

44) *Similes observationes*, a Cl. LIND prope Edinburgum factae. p. 339.

45) Si-

- P. 347. 45) *Similes observationes Gibraltariae factae a*
Cl. IARDINE.
- P. 351. 46) *Observationes, a Cl. WINTROP Cantabri-*
giae in Noua Anglia factae.
- P. 359. 47) *Commentarius de varia quantitate pluviae,*
quae in uno eodemque loco in varia altitudine descen-
dere videtur. Auctore Cl. HEBERDEN.
- P. 363. 48) *Observatio eclipsis lunae, prope Edinburgum*
facta d. 12 dec. 1769 a Cl. LIND.
- P. 367. 49) *Relatio de auroris borealibus duabus, Oxonii*
observatis a Cl. SWINTON.
- P. 374. 50) *Relatio de transitu veneris per solem Lutetiae*
Parisiensium observato. Ex litteris Cl. DE LA LAN-
DE et MESSIER.
- P. 378. 51) *Relatio de eodem transitu Londini a Cl. AU-*
BIN observato.
- P. 379. 52) *Relatio de oleo ex Carolina septentrionali a*
Cl. BROWNRIG transmissio, auctore Cl. W. WAT-
SON. Cum in America olea non crescat, et infi-
gnis olei copia quotannis ex Europa huc transfera-
tur, nouum hoc inuentum oleum omnino attentio-
nem meretur. Praeparatur vero ex seminibus
plantae, quam LINNAEUS Arachin vocat, quae ex
Africa a nigritis seruis allata nunc in America ubi-
que fere colitur, cum semina eius, ex quibus oleum
hoc expressione obtinetur, victus loco adhibeantur.
Neque semina, neque oleum ipsum rancidum fieri
asseritur. Ab Anglis haec planta groundpease vocatur.

53) *Catalogus quinquaginta plantarum regiae* p. 384.
societati, ex horto Chelseano a. 1768. exhibitarum a
 Cl. HUDSON.

54) *Descriptio vasorum lymphaticorum vrethrae* p. 392.
et colli vesicae, auctore Cl. W. WATSON. Quam-
 quam multorum eruditorum studium eo fuit con-
 versum, ut lymphaticorum vasorum naturam in
 homine declararent, nondum tamen anatomici eo
 peruenerunt, ut completum vasorum horum syste-
 ma conficere possent. Plures enim partes esse, qua-
 rum vasa lymphatica adhuc ignorantur, neminem
 latet. Inter illas vrethra est et vesica vrinaria,
 quas tamen vasis his non destitui, Cl. Auctoris descri-
 ptio hic tradita probat. Communia habent haec
 vasa plura cum vasis ceterarum partium, ut pro-
 gressum in superficie, teneritatem, pelluciditatem,
 anastomoses, valuulas cet. Incipiunt in utroque
 latere capitis gallinaginis et paruulis orificiis resor-
 bentibus in interna membrana vesicae et vrethrae
 aperiuntur. Excurrunt super prostatam et collum
 vesicae, iunguntur crebrius inter se, continuantur
 in contextum cellulosum tunicae vesicae internae
 substratum, et anastomosis patiuntur cum lym-
 phaticis vasorum seminalium, cum quibus ad vicinas
 glandulas conglobatas et tandem ad ductum thoraci-
 cum, uti omnia fere reliqua lymphatica vasa, ten-
 dunt. In membranacea tantum vrethrae parte,
 eiusmodi vasa reperiuntur, in qua maxima liquoris
 copia inuenitur. Frequens inflammatio et indura-
 tio, quas orificia eorum experiuntur, sine dubio
 causae sunt illius speciei gonorrhoeae benignae, quae
 raro vel nunquam curatur, et ex accumulatione flui-
 dorum tenuium, resorptione eorum impedita, oritur.
 Mediantibus his vasis virus quoque venereum ad
 ipsam massam humorum vniuersalem, sine vlllo
 male

malo locali praegresso transferri potest. Adiecta est huic descriptioni tabula aenea, in qua vasa haec vrethrae et colli vesicae lymphatica delineantur.

- P. 399. 55) *Eclipsis primi satellitis iouis cet. in obseruatorio Greenwichienfi obseruata.*
- P. 402. 56) *Obseruatio fmilis a Cl. WILSON facta.*
- P. 404. 57) *Obseruationes astronomicae in Suecia factae ex literis Cl. FERNES.*
- P. 407. 58) *Obseruatio transitus veneris in vico East Dereham a Cl. WOLLASTON facta.*
- P. 414. 59) *Obseruatio eiusdem transitus in Pensyluania facta, a Cl. FRANKLIN communicata.*
- P. 422. 60) *Obseruatio eiusdem transitus in arce Windsorienfi facta a Cl. HARRIS.*
- P. 432. 61) *Explicatio duorum nummorum Samniticorum auctore Cl. SWINTON.*
- P. 444. 62) *Obseruatio transitus veneris in Marylandia facta a Cl. LEIDS.*
- P. 446. 63) *Experimenta, quae probant causam luminis, quod nocturno tempore in mare obseruatur, ex putrefactione substantiarum animalium oriri. Auctore Cl. CANTON. Notum est variare multum eruditum circa originem lucis huius sententias, et recentiores fere omnes illud vermiculis, in aqua marina viuentibus, tribuere. Contraria vero ratione Cl. Auctor illud putredinis esse effectum contendit, illudque variis experimentis comprobare tentat.*
Pisces.

Piscibus enim, inprimis *Gado merlango* et *halece* in aquam marinam immisiss, et vase in gradu caloris 54 thermometri Fahrenheitiani graduum detento, putredine accedente piscis lumen spargere incepit, eaque aucta aqua ipsa luceſcebat. Increuit tamen tantum per viginti quatuor horas, quibus elapsis, nullam amplius lucem edidit. Comparatis vero his phaenomenis cum aqua fluuiatili, in qua piscis putredini relinquebatur, nihil eiusmodi in hac aqua apparuit. Aqua autem simplex, cui sal marinum ea doſi admixtum fuerat, vt aequalem grauitatem ſpecificam cum aqua marina obtineret; idem praestitit, cum e contrario aqua, cui tanta ſalis copia admiscebatur, quantam continere poſſet, nullum lumen ederet. Piſces in aqua marina vel modice ſalfa celerius, quam in dulci, aut in ea, cui maior ſalis cōpia addita fuerat, putredinem ſubeunt.

64) *Obſeruaciones aſtronomicae* Lutetiis Pariſio- p. 454.
rum a Cl. MESSIER factae.

65) *Obſeruaciones aſtronomicae* a Cl. WATER p. 461.
et DYMOND factae, in ſinu Hudſoniano.

66) *Epitome litterarum* a Reu. Patribus Soc. p. 489.
Ieſu Pekini in China commorantibus ad Regiam ſocietatem ſcriptarum, in qua de characteribus Sinenſibus, eorundemque cum hyeroglyphicis characteribus Aegyptiorum conuenientia agitur.

67) *Relatio de tranſitu mercurii per diſcum ſolis* p. 505.
d. 25 octobr. 1743. Cantabrigiae in noua Anglia obſeruato a Cl. WINTHROP.

68) *Methodus lentēs obiectiuas teleſcopiorum re-* p. 507.
fringentium accurate ſphaericas parandi. Auctore
Cl. SHORT.

Tom. XIII. P. IV.

Tt

VII.

Pharmacopoea Heluetica in duas partes diuifa, quarum prior materiam medicam, botanico-physico-historico medice descriptam; posterior composita et praeparata modum praeparandi, vires et vsum exhibet, scitu et consensu gratiosi collegii medici Basileensis digesta. Praefatus est Ill. ALBERTUS DE HALLER, accedunt syllabus medicamentorum in classes diuifus et duo indices necessarii, primus morborum et curationum, alter trilinguis lat. germ. gall. Basileae sumptibus et litteris Ioh. Rod. Imhof. et filii, 1771 fol. Alp. 7. pl. II.

Quo latius patent rei medicamentariae fines, eo difficilior est dispensatorii conficiendi labor, relatus inprimis ad adeo diuersum medicorum studium iudiciumque. Siue enim praestantissima tantum selectissimaque cogantur, quae ab haud paucis adhuc desiderantur, supererunt varia; siue amplius moliaris opus, quae abesse malint multi, nunquam deficient. Aequi tamen alienae industriae iudices, atque a prauo partium studio remoti, institutum laudabunt vtrumque, probabuntque vt perutile, proque scribendi consilio diuerso valde quoque necessarium. Et ex ampliorum quidem pharmacopoearum genere ea iam est, quam indicamus, Heluetica, conscripta a viris, quorum nomina quidem latent, peritia tamen et doctrina abunde satis elucet; a talibus idcirco, qui dignierant, quorum laboribus praefararetur Ill. HALLERUS. Cuius quidem summi viri praefamen, vti complura habet vtilissime dicta, ita quoque varias de simplicibus continet animaduersiones,

nes,

nes, tum ex proprio obseruationum penu, tum aliunde petitas, quibus, quae in opere ipso dicta sunt, vel emendantur, vel adaugentur confirmanturque. Sic notat inter alia, pro asaro, quod equis, ad vomendum natura non factis, male propinari monet: hominibus thoram venenatam dari in alpibus occidentalibus: tithymali cataputiae grana aluum ducere, esseque grati saporis, neque rari in Aquilecensibus vsus: chamaepityos infusum theiforme in se num arthritide vere profuisse. Colchici radicem recentem rapacei saporis plane, vt vult *) Cl. KRA-TOCHVILL absque noxa comedi: ob inertiam diffitendum esse anagallidi, lycoperdo ceruino, brunellae, betonicae: ob veneni suspicionem lycoperdo bouistae, coccinellae, granis kermes, euphrasiae, mercurialis, scrophulariae toti classi: ob acre rancidum spermatis ceti, foeniculi et meliloti virtuti emollienti: gummi copal minerale esse bitumen: gummi gutta vsus se esse vigesies absque noxa, si flatulentum ventriculi tumorem excipias: ebuli semina potenter mouere vrinam, inesse tamen ingrati quid, quod diu non feras: helleborum, vt ranunculos, per vetustatem forte acrimoniam deponere: iridem palustrem luteam pariter esse acerrimam, aluumque ducere: spongiam vsam strumas nondum confirmatas soluere, cum saccharo datam, vi, vt videatur, falsa, quum solus aer marinus grandes strumas dissipet. Praefationem excipiunt dissertationum de pharmacopoei dotibus et studiis, de eiusdem officiis, de vsu dispensatorii, atque de medicamentorum nominibus fallacibus, compendiosis, ambiguis, lectu perquam vtilis.

Ipsam opus, vt inscriptio iam docet, bipartitum est, parteque priore simplicia, et quae in officinis

T t 2

non

*) v. comm. nostr. Vol. XIII. p. 130.

non parantur, sed aliunde transmissa habentur, ordine exponuntur alphabetico, nominibus tum vulgo receptis latinis, francogallicis, teutonicis, tum in historiae naturalis auctorum praestantissimorum veterum recentiorumque monumentis vſitatis; indicatis simul optimis vegetabilium depictorum iconibus, remediorum locis natalibus, bonitatisque notis; adiecta praeterea virium medicatarum breui et sobria declaratione. Additus est index tam francogallicorum, quam teutonicorum nominum.

Altera parte praeparata pariter atque composita sistuntur, itidem ad literarum ordinem, non solum ex aliis id genus libris petita vberissima, sed etiam passim noua, nusquam adhuc dicta; vel saltem rectius praescripta; interdum nimia; quae tamen vel nomine tenus tantum laudare breuitatis studiosis nobis haud licet. Subiecta est cuilibet medicamini virtutum modique in morbis vtendi significatio breuis, concinna, non nimium laudatrix, cautelis quoque additis congruae applicationi prospiciens. Allata etiam passim est virorum doctorum fideque dignorum auctoritas, qui de vera medicamentorum praeparatione et vtilitate scienter atque recte praeceperunt. In syllabo repetuntur praeparatorum compositorumque ad classes suas reuocatorum nomina et in indicibus, priore quidem, quatenus cuilibet morbo curando inferuire poterant remedia, intus extusue applicata; posteriore, quibus nominibus illa tum Francogallis, tum Germanis veniant, indicatur. Vnde quidem apparet, qui plenior cupiant pharmacopoeam, iis hanc maximo iure posse commendari.

VIII.

Pharmacopoea Danica regia auctoritate a collegio medico Havniensi conscripta. Havniae apud Heineck et Faber, Bibliopolas, Typis Nicolai Mölleri, Aulae Typographi 1772. 4. mai. Alfab. I. pl. 20. c. praef.

Quo plenior erat Heluetica pharmacopoea, eo haec Danica contractior est. Est et ipsa in duas distincta partes. Prima offeruntur simplicia, non omnia, sed selecta ad trium naturae regnorum ordinem. Addita sunt officinalibus nominibus vernacula Danica, Noruagica, Lapponica, Germanica, inque vegetabilibus Linnaeana triuialia; sique indigena planta est, ubi in Flora Danica icon exhibeatur, indicatum fuit. Sequuntur characteres sensibus obuii, saporis, odoris, figurae. Traditur porro locus natalis, canonesque generaliores de collectionis tempore et asservationis modo proponuntur. In notis bonitatis exponendis magna posita est opera, inprimis si de exoticis agitur, et praestantioribus medicamentis, ut sunt cortex Peruvianus, moschus, manna, aliaque.

Altera pharmacopoeae huius pars medicamenta composita et praeparata exhibet. Multa hic compositorum frustra quaesieris, alia tamen egregia et nobilia inuenies, tum ex optimis auctoribus hausta, ut est v. c. Elixir balsamicum WERLHOFII, tum noua quoque haud pauca. Sunt etiam alio plane et concinniori modo praescripta, e quibus tantum Elixir pectorale RINGELMANNI, vulgo Regis Daniae, laudasse sufficiat. Quum enim in aliis dispensatoris formula eius extet amplissima, hic ita descriptum habetur, ut extracti liquiritiae vnciae

sex, aquae foeniculi libra vna, tresque librae spiritus falis ammoniaci anisati inuicem mixtae per viginti quatuor horas digerantur, deinde colentur. Si quae compositiones sunt, quae recentem, dum praescribuntur, exigant praeparationem, asterisco eae fuerunt indicatae. Classibus illis medicamentorum, quorum similis est praeparatio, praefixi sunt sui cuilibet canones. Ordo ceteroquin hac in parte alphabeticus seruetur. De viribus medicaminum, et de morbis, aduersus quos possint valere, additum nihil est, quippe quae medicum rationalem et vere doctum fugere nequeunt.

IX.

Traité des maladies des yeux, et des moyens et opérations propres à leur guérison, par
LOUIS FLORENT DESHAIS GENDRON, Professeur et démonstrateur Royal pour les maladies des yeux aux écoles de chirurgie, et adjoint de l'academie Royale de chirurgie Tom. I. à Paris, chés Claude I. B. Herissant 1770. 12. plagg. 16. cum dedicatione et praefatione. Tom. II. ibid. eodem 12. plagg. 17½ cum praefatione.

h. e.

Tractatus de morbis oculorum, eorumque curatione Auct. LUDOVICO FLORENTIO DESHAIS GENDRON, Tom. I. II.

Fusum satis, et ex aliis scriptoribus vt plurimum congestum, offert nobis Cl. Auctor opus : in quo quidem recensendo ideo breuiores erimus cum plera-

pleraque iam cognita sint, vel parum ex propria experientia, quamvis per quadraginta annos morbos oculorum tractauerit, probatum adiiciatur.

Continet tomus primus partem anatomico-physiologicam oculi, cum pathologia palpebrarum; alter morbos bulbi complectitur. Ex anatomicis ea notatu digniora nobis videbantur, cum humorem crystallinum ex arteria lymphatica, per ipsum vitreum humorem traducta, quae lympham suam lentem inter et capsulam deponat, ubi a lente absorbeatur, deriuet. Veram porro et solam sedem visus in tunica choroidea ponit. Etsi vero haec sententia a multis doctis viris reprobata est, nec cum ipsa experientia conuenire videtur; his tamen argumentis confirmare tentat: 1) substantiam cerebri insensibilem, ita etiam neruum opticum, Auctore Cl. MARIOTTE, omnis sensationis expertem esse; 2) piam matrem verum organon sensationum esse, ideo etiam tunicam choroideam, vt propaginem piae matris, organon visus constituere, praesertim cum solida ea sit, elastica, admodum sensibilis, et nigredine sua radios absorbeat, ne diffundantur; 3) in plurimis oculi inflammationibus solam choroideam pati, retina insensibili cet. Quid vero de hac sententia statuendum sit, et quousque haec argumenta eam probare possint, non decernimus; iudicio potius atque perspicuitati aliorum relinquendum putamus.

Iam ad pathologiam palpebrarum cum Nostro P. 133. accedimus: nec hic omnes morbos, eorumque divisiones, quae multae sunt; neque causas eorum multiplices, vel diagnoses et prognoses; nec tandem methodum medendi, quae noua vt plurimum non videtur, recensebimus; quaedam potius, non plane contemnenda, eligemus. Tumores cy- p. 195.
sticos

fticos palpebrarum Cl. Auctor faepiffime per fal-
culinare, aqua folutum, difcuffit. Si eiusmodi tu-
mores in fuperficie interna palpebrarum proxime
ad cantum oculi internum confpiciuntur, viae la-
crymales facillime ab operatione laeduntur; viis
vero lacrymalibus ipsis iam laefis, operatio plane
ceffet; fin tumor fedem ftatim fub cute externa ha-
beat, cutis ipfa tranfuerfim a canto interno ad ex-
ternum incidatur, ne musculo orbiculari officiamus;
interna autem cutis, fi tumor ibi appareat, per lon-
gitudinem incidatur, vt leuator palpebrae faluus
maneant. Instrumentis ab aegro reformidatis, buty-
rum antimonii inter cauftica eminet. Suturam
quoque cruentam in vulneribus palpebrarum em-
plaftris glutinantibus femper poft habendam effe
defendit, In relaxatione palpebrae fuperioris h. e.
fi ea iufto longior fit, fasciam comprimentem, aqua
calida et fpiritu vini camphorato imbutam, nec non
fumigationes ex decocto roborante fuadet, cum
operatio, qua fuperabundans pars praefcindatur vel
anceps fit, vel, fi aeger aetate prouectior, aut ma-
lum iam inueteratum fit, plane nulla iudicetur. Sic
et in retractione palpebrae fuperioris f. lagophthal-
mo operationem, accurtatam partem prolongandi,
prorfus diffuadet, cum vulnus linteis carptis diffi-
cile extendi, nec labia eius a fe inuicem ita diduci
poffint, vt ex lata cicatrice prolongatio palpebrae
fequatur. In ancyloblepharo, vbi palpebrae ver-
fus fe inuicem, vel cum cornea concretae funt, fo-
lam feparationem, per filum fericum, fpecillo ap-
plicandum, vel fcalpellis variis instituendam, locum
habere affert, porro ne iterum concrefcant, in-
terponenda lamina plumbea caueatur.

- p. 249. p. 254. p. 267. p. 305.
- Fiftulae lacrymalis cauffas vel extra vias lacry-
males deriuat, vel in iis ipsis quaerit. Accidere
interdum affert, vt materia in facco lacrymali con-
tenta

tenta, viam, inter somnum aegri, per nasum ultro sibi paret, cuius tamen contrarium paullo post defendit. Cum Cl. S T. Y V E S afferat, faccum lacrymarum, stante aegro, plicam formare, qua ductus inferior tegatur; Nostro probabilius videtur, materiam in sacco contentam, transpiratione per noctem dissipatam, denuo inter vigilandum, ex compressione glandulae lacrymalis, et secretionem lacrymarum, in faccum vacuum ductarum, restitui. Fusius methodos Cl. LA FOREST, PETIT, ME- P. 340.
IEAN et CABANIS perstringit, docetque, nullam earum semper satisfacere, quippe meliores et faciliores inuentu sint, quam applicatu. Suppuratione facta, iniectionem ex decocto conueniente suadet, cui deinde turundas plumbeas (tente de plomb) subiungit, iisque saepius repetendis multum utilitatis tribuit. Corpora tandem peregrina p. 378.
in oculum immissa, grauibus symptomatis stipata, cito et vi, si opus est, extrahi monet: sic spinam in puero, ad duos digitos transversales in oculum iniectam, post duos dies vi extraxit, oculo tamen coeco relicto.

Alterum tomum Cl. Auctor ita absoluit, ut mor- To. II.
bos bulbi ipsius, vel partium, quae bulbum cingunt, pertractet, eosque in tunicarum, humorum neruorumque distinguat: earumque partium aegritudines demum subiungat, quae post bulbum in cavitate orbitae conspiciuntur. Ophthalmias primum perpendens corneam interdum ita inflammari docet, ut tota rubeat: oculos vero interdum inflammari et rubere, sine ullo dolore ab aegris percepto, quam ex ruptis vasis sanguineis coniunctivae, sanguineque in contextum cellulorum coniunctivae effuso deriuat. Cum inflammationum oculorum causam in primis viis non quaerat, earum euacuatio-

- num rationem non satis habet: summa enim cautione eas tum, cum morbus in decremento sit, adhibendas esse; interdum tamen, quem quidem statum non definit, in plethoricis purgantia, quid? quod ipsa emetica sub initium morbi requiri. Inter collyria aquam ophthalmicam Cl. DACQUIN *)
- p. 32. admodum commendat. Ophthalmoxysin dissuadet, eique discissionem vasorum varicosorum cum lanceola, cum tutior et minus dolorifica sit, praefert.
- p. 38. In puero Noster bulbum oculi per oedema tunicae coniunctivae, ex cacochymia scrophulosa oriundum, ad oui gallinacei magnitudinem extensum vidit. Operatio in hypopyo ex eo non satis tuta videtur, cum maturitas puris saepissime nos lateat, indeque, quo iusto tempore incisionem instituamus, incerti reddamur: hinc consultius agi, si hypopium sibi relinquatur, donec sibi ipsi viam paret. Pus enim in camera dolores non creare, nec ob crassitiem suam per factam aperturam transire posse, vulnus mox iterum claudi, ut ita pus novam viam sibi faciat necesse sit: duas ergo cicatrices oriri, eamque ex vulnere artificiali maiorem et deformiorem fieri. Quam sententiam Auctor ex adiecto exemplo probat. Quousque vero ea stare possit, numne cum experientia conveniat, non determinamus.

In

*) Aqua haec sic paratur: R. Tutiae Alexandr. in aqua rosar. ter ablut. et super porphyriten tritae; Caryophyll. pulverifat. aa. vnc. vnam et dimidiam; Sacchar. cand. vnc. vnam; Camphor. et aloes aa. drachm. vnam et dimidiam; Vini Hispan. libras quatuor; Aquae rosar. pallid. libram dimidiam; Aquae chelidon. foenicul. euphras. et rutae aa. vnc. duas. Mixta haec digerantur per quindecim dies, et feruentur.

In leucomate porro aloe, et inter topica colly-
rium ex bile lucii piscis vel anguillae, aqua rosarum,
foeniculi, chelidonii et saccharo cando paratum
palmam reliquis praeripiunt; operationem vero in-
utilem iudicat. Sic et compressionem in staphylo-
mate dissuadet, cum ea haud raro totus oculus per-
ditus sit; operationem vero CELSI commendat;
quae tamen, si tumor lata gaudet basi, nulla est.
In exemplo quodam, vbi staphyloma ex vlcere or-
tum erat, aquam viridem et lapidem infernalem
salutares habuit. Paracenthesin in hydrophthal-
mia tum demum instituendam esse, cum dolor ve-
hementia sua excedat, reliquaque medicamina fru-
stra adhibita sint; noxiam vero, operatione abso-
luta, compressionem saepissime inuentam fuisse af-
ferit. Vuae, interdum ad laminam internam cor-
neae accrescentem, a Cl. DEMOURS primum de-
scribi asserit: hinc et eius consilio plaudit, qui ocu-
los radiis lucis varie mutatis, h. e. nunc luce, nunc
tenebris conspicuis, exponi suadet, vt inde vuae
partes ex situ suo quoque varie mutantur, recteque
rursus componantur. Hoc consilium et tum va-
lere, si, vulnerata cornea, vuae in vulnus intraue-
rit; vuae enim, per fortiores radios lucis motam,
saepissime ex vulnere retrahi, experientia probat.
Nec ophthalmiis male consuli, si radii lucis in ocu-
los inflammatos interdum intrarent: oculo enim
eiusmodi nimis diu omni lumine priuato, pupillam
omnem sese contrahendi vim amittere, et nimis
dilatata manere solere credit. Imagines, oculis
obuersantes, quas fixas et fluctuantes defendit, ex
maculis opacis, in cornea, capsulae lentis crystallinae,
vel membrana hyaloidea, sitis, vel in humore aquo-
so innatante, vel tandem ex lacrymis alienatis deri-
vat. Cum in gutta serena pupilla aegroti oculi dila-
tata et immobilis maneat, si altera oculi sani contra-
hitur,

p. 84.

p. 114.

p. 143.

p. 270.

p. 177.

p. 210.

p. 223.

- hitur, etiam vitium externum, quod plurimi aucto.
- p. 229. res negant, locum habere monet ; sed nec pupil-
lam in gutta serena semper praeternaturali modo
dilatari, interdum insigniter contrahi cum dolore
premente in osse frontis et radice nasi observatum
est. Exemplum adiicit Cl. Auctor pueri, gutta serena
post febrem miliarem adfecti, solis emeticis et pur-
gantibus, saepius repetitis, sanati.
- p. 256. Cataractae Cl. Auctor varias species, variique
coloris adfert, quarum et nonnullas haereditarias
observavit. Matura ea tum cognoscitur, si lens
crystallina tota obscura est, h. e. obscuritas in omni-
bus eius punctis aequalis, adeo, ut pupilla vel pror-
sus alba, vel alio colore praedita conspiciatur, nec
vllum ab aegro obiectum possit discerni, cum ipsis
non nisi umbrae appareant. Si malum venereum
in causa est, frictiones mercuriales commendat.
- p. 272. Sic iuveni Auctor, cui dimidia pars lentis crys-
tallinae post varios morbos venereos obscurata erat, ut
obiecta ad dimidiam tantum partem conspiceret,
per frictiones mercuriales bonum restituit visum,
Cum extractionem depressioni praeferat, duas ad-
dit conditiones, ubi haec illa tutior Nostro videtur:
in cataracta complicata h. e. si inflammatio conti-
nua vel periodica aegrum vexant ; vel si palpebra
inferior inversa sit, ne pupilla a palpebris iuste pos-
sit tegi ; monet vero, in depressione, motus et mu-
tationes acus in oculo semper esse debere concen-
tricos, h. e. proportionatos figurae oculi eius, qui
operationem instituit. Cl. FERREIN methodum,
etsi aliorum perlustret, non refert ; ipse vero, si cus-
pidem acus in lente crystallina firmaverit, acum
cum duobus digitis versus os temporum imprimit.
Exemplum adiungit, ubi lens inter operationem in
cameram anteriorem prolaberetur ; quae tamen
non diu post, per pupillam regrediens, ad fundum

came-

camerae posterioris tenderet, vt ita aegro visus restitueretur. In extractione chirurgum attendere p. 288. iubet, ne humor vitreus, qui difficiliter tardiusue restituatur, copiosius effluat: inde aegrum, quo id euitetur, inter operationem supine iacere oportet. Methodum Cl. DAVIEL, cuius instrumentis, excepto forcipe, simul vtitur, aliis, quas nonnullas communicat! praefert; ab ipso tamen in eo dissentit, cum operationem in ipsis initiis cataractae institui debere neget.

Protuberantiam lentis Noster ex humore cry- p. 314.
stallino, a blanda sua et naturali indole ita recedente, vt volumen eius inde augeatur, pelluciditas et figura recta perdantur, et lens ipsa iusto solidior fiat, deriuat. In femina Noster eiusmodi protuberantiam vidit, quae et iridem et vtramque cameram occuparet, quid? quod ad corneam vsque fere accederet, vt ergo plenaria adesset coecitas; cum vero hoc malum non nisi extractione possit tolli, iure monet, lentem antea debere extrahi, quam ad eiusmodi insignem magnitudinem increuerit. Ex obseruatione adiecta quoque patet, posse oriri hoc malum ex humore crystallino et vitreo ossificatis, quam ossescientiam etiam membranae ostendunt. Lens p. 320.
porro ex sede sua vi propellitur, vt 1) in capsula sua versus latera tantum prematur, 2) versus pupillam procedat, 3) pupillae proxima sit 4) in camera ipsa tandem anteriore propulsa sedem figat, vbi iridem inter et corneam subsistat, cuius exemplum Noster obseruauit. Lentem in eiusmodi statu vtplurimum mox pelluciditatem suam amittere; interdum vero diutius eam seruire solere; Pupillam semper simul insigni modo dilatari, vt visus inde obscurior nascatur. Priores species per se vtplu- p. 325.
rimum curantur; vltima vero operationem requirit. Iuuenis lentem per frictionem oculi ex situ suo

- fuo mouit, vt obiecta inde obscure et imperfecte discerneret; postero vero die lens sponte sedem suam repetiit, et visus recte restitutus est. Abscessus lentis ex congestione puris, vel in eius substantia, vel in superficie tantum declarat Auctor. Auxilia, quibus myopes presbyopesque iuuantur, plenius recenset. Nonagenarius, iam diu presbyops, post p. 348. grauem morbum recte restituebatur. Oculus interdum carcinomatica labe afficitur, in quo sola exstirpatio locum habet: facilius redditur, si humores effundantur, antequam oculus excindatur. Reliqua omittimus.

X.

D. BALTHAS. LUDOVIC. TRALLES ad
Ill. viri CHRISTIANI GOTTLIEB LUDWIGII disquisitionem de vi opii cardiaca, aduersariis medico practicis *) insertam, humanissima responsio. Vratislauiae sumptibus Io. Ernest. Meyeri. 1771. 4. pagg. 67.

- p. 8. **V**elit Cl. Auctor probe pensitetur, se, dum opii vim cardiacam vrget, loqui de prima actione eius in circulum vitalem, neque sollicitum esse de iis, quae deinde hanc primam et immediatam actionem, tandem expirantem, et absolutam, et finitam sequantur. Atque ita largitur Noster lubenter, sumto opio, languere posse et solere circulum, postquam antea ille auctus fuerit. Id quod ex torpore et stupore post vsum opii relictis et ex aliis, quae sequuntur illius vsum, et a Nostro commemorantur, symptomatibus luculenter patet. Quapropter opium Noster nec analepticum, nec robo-

*) Quae Lipsiae prodierunt Vol. I. Parte III. p. 504. it. comm. nostr. Vol. XVII. p. 506.

roborans, nec excitans medicamentum iudicat, sed cardiacum h. e. quod in cor agit.

His haftenus disputatis, respondet Noster ad p. 11.
Cl. LUDWIG dubitationes, de cardiaca opii virtute enatas, atque contra WHYTT, VAN SWIETEN et VINTERL vim circuitum sanguinis excitandi et celeriore reddendi i. e. exaestuante vim opii cum Cl. YOUNG defendit. Cl. YOUNG enim in semetipso vim opii exaestuante expertus est. Quapropter opio vis acris et calefaciens et sapor amarus adscribitur. Atque ita non multum dissentire Cl. TRALLES a Cl. LUDWIG vidimus.

Id quod etiam apparet ex canone practico, p. 28.
quem stabiliuit Cl. TRALLES, illoque, quem dedit Cl. LUDWIG, et quem plane similem iudicamus. Praeterea enim in opio exhibendo Cl. LUDWIG respiciendum esse putat ad primas vias, quae liberae esse debent pariter, ac via sanguinis, *). Atque eo redit quoque Ill. TRALLESII sententia, quam complectitur ita : „dum opium prima sua et immediata actione in cor et arterias sanguinemque inibi contentum, est cardiacum, atque circulum accelerat, calorem auget, sanguinemque rarefacit; abstinendum erit sollicite ab opiatis omnibus, ubi a circulo aucto et accelerato atque humorum incallescencia et raritate, mala qualiacunque corpus affligerint ac vitae metuendum est., Igitur omnibus febribus omnino acutis et inflammatoriis, opium non conducit.

Omni dolori, cum plethora, orgasmo et febre p. 36.
coniuncto, opium obest. Semper enim tum dolores exacerbantur opio, ut in cephalalgis plethoricis
quas,

*) v. aduers. med. pract. Vol. I. p. 514. comm. nostr.
Vol. XVII. p. 507.

quas, adhibito opio, sopor, imo apoplectici non raro sequuntur insultus. Pari modo non conuenit pleuritidi opium.

P. 42. Actis antea omnibus agendis, febreque lenita, et dolore tamen continuante et a sola fibrarum intestinalium strictura atque conuulsione earumque sensibilitate et irritabilitate pendente, opium ad sopiendos intestinorum dolores vehementiores adhiberi potest. Primis enim viis non depurgatis, nocet opium, dum excretionem aluinam sua dote sistit.

P. 44. Inflammatio et alui obstructio videntur quidem opii vsum vetare in voluulo et iliakis; inflammationi tamen et alui obstructioni si remediis occurratur, opioque vel praemittantur vel cum eo coniungantur, posse opium et in his iustum locum habere **III. TRALLES** arbitratur. Qua occasione de laxantium cum opio coniunctione disputat, insimulque opii vsum ad incarceratam herniam, quae saepe est causa ilei morbi, facilius reponendam vtilem iudicat et stricturas spasticas ventriculi et intestinorum conuulsuos motus consopiendo, praemissa, uti et praecipit **B. S W I E T E N**, venaesectione.

P. 51. Vix vnquam alibi magis probare opium Nostro videtur dotes anodynas, quam in doloribus sub partu spuriis, ore vterino spastice constricto. Pariter in doloribus post partum, tollendis, qui plerumque a grumis sanguinis aut portionibus placenta retentis pendent.

P. 53. Progreditur Noster ad dolores rheumaticos, arthriticos et podagricos. Nil vero ad hos omnes valet opium, nec in iis a Nostro propinatum est aegris. Commemorat autem exemplum, a **H A N N I O** notatum, ubi opium podagrigo non solum nihil nocuit, sed et eum iuuit. Erat autem ille cacochymicus et cachecticus magis, quam plethoricus laxaque potius, quam strictiore fibra laborabat.

De excretionibus, opio moderandis, haec habet P. 57.
 Noster. Si dolor quis cum haemorrhagia adest, ob stimulum, vasa laceffentem et irritantem, aut spasmos remotiorum partium, sanguinem ad partem affectam propellentes, opio locus esse potest, non aliter. In haemoptysi potest illud prodesse ad tussim vehementiorem leniendam, si caetera remedia non iuuant. In vomitu et mictu cruento ex renum vitio nulla est opii indicatio. Quod si vero vesica potissimum afficiatur doloribus, causa indagata et oppugnata, minuuntur hi dolores opio. In haemorrhoidum nimio fluxu prodest opium tum, cum colici dolores concurrunt, eumque nimis augent. Haemorrhagiis vteri iis conducit opium, quae pendent ab irritamento in vtero, cum omnium expulsionem promoueat, vti supra iam monitum est a Nostro apud puerperas.

In diarrhoeis et dysenteriis opii vsum breuiter P. 65.
 demum expendit, illudque ad sopiendos quidem dolores, purgantibus praemissis, locum habere posse putat, suadet tamen, opio adhibito, denuo purgare has vias, illudque circumspicte in his morbis adhiberi, vti et Cl. ZIMMERMANN *) pariter commendat.

*) vid. comm. nostr. Vol. XV. p. 609.

XI.

CAROLI STRACK M. D. et in vniuersitate Moguntina institut. med. Prof. Publ. Ordin. Eminent. Celsac Princ. Elect. Mog. consil. iud. aulica Elector. vtil. scient. Academ. Erford. et Princ. Hassiens. Societ. Academ. Giefens. focii obseruationes medicinales de colica pictonum maximeque ob arthritidem. Francof. et Lips. 1772. 8. pagg. 80. cum dedicatione et praefatione.

Obseruationes has de colica pictonum inseruit olim Cl. STRACK diario medico Parisiensi *) iam eas accuratius collectas, et multis curationum exemplis auctas, proponit hic latino sermone. Dubiam potissimum istius morbi in causam, de qua multum disputarunt auctores, inquit, de eaque aliquid certius an statui queat, tentat Cl. Auctor.

p. 12. Quot causae colicae pictonum numerentur, in primo capite tractatur a Nostro. Alii in plumbo atque cerussa, alii in lithargyrio, stanno, cupro, antimonio crudo: rursus alii in diuersis pigmentis, nec non in pomis, pyris, vuis, non satis maturis quaesierunt. Quapropter et variis nominibus hunc morbum insigniuerunt, nimirum pictonum, deauratorum, figulorum. Item alii morbum pictonum vegetabilem nominarunt. Germanis hic morbus *Huettenkatze* audit, quoniam metallurgis adeo est familiaris. TRONCHIN octo diuersas morbi pictonum numerat species. IOANNES GRASHUIS arbitratur omnia quaecunque in hoc morbo pro causa haberi posse, quae interiorum intestinorum tunicam mucosam suo

*) Journal de médecine de Paris l' an. 1765. mois d' avril p. 325. et l' an. 1766. mois de fevrier p. 125.

fuo or bent; CITESIUS a gente hoc nomen pictonum deriuat. Alii istius morbi rationem plane incognitam pronuntiant.

CL. STRACK autem multorum aegrorum, hac P. 13.
colica pictonum laborantium, cum haberet curam, qui non solum has a nobis supra commemoratas causas non admisissent, sed etiam vino puro et optimo vterentur, quorum porro suppellex culinaria diligentius ordinata, nec non a vasis suspectis vacua esset, ad aliam causam, praeter iamiam dictas, respiciendum putauit. Atque cognouit CL. STRACK nullam aliam causam huic colicae pictonum inferuire, quam materiam arthriticam vagam, in infimum ventrem delatam: ad quam solam etiam non frustra direxit totam curationem, cuius tanta apud Auctores est diuersitas, quanta causarum variarum multitudo.

Felicem vero suae curationis successum, cum P. 14.
arthriticae materiae, vt causae huius morbi, obuiam eat remediis, nunc probat exemplis in capite secundo. Quorum octodecim in hoc capite a Nostro sunt collecta, ex quibus patet, curationis insimul ratione habita, materiam arthriticam, in infimum ventrem conuersam, hanc colicam effecisse. Decoctum enim lignorum, antimonium crudum, balneaue calida et tepida indicationi causali curatoriaeque semper in his exemplis satisfecerunt. Balnea saepe et diu autem erant vsurpanda, inprimis Noster suasit Wisbadenses aquas thermales. Item ad praecauendum morbi reditum balnea commendat. Expertus enim Noster est facilem huius colicae pictonum reditum, eumque tanto certiore, quanto breuius balnea fuerint in auxilium ab his aegris vocata. Quapropter ducentis et vltra eiusmodi aeger vsus est balneis.

p. 40. Inter hos rursus aegros, a Nostro obseruatos, permulti sunt, qui partim ab aliis medicis, partim a semetipso aliis atque aliis tentati fuerint diu et frustra medicamentis; electa autem Nostri methodo medendi, non multum ante commemorata, res aegrorum in melius vergere coeperunt. Id quod probat et illustrat sequens exemplum.

p. 41. Vir labe abdominali laborare Nostro videbatur indeque penitus emaciatus afferebat abdomen contractum, in quo Noster longam scirrhorum seriem tangebatur, qui, iuxta anum orti, retro vesicam urinariam progredierentur, ad intestini coli curuaturam sigmoideam usque, mesorectoque inhaerent. Ipsum autem colon conuulsum erat. Direxit itaque, rebus aegri sic sese habentibus, ad scirrhos curationem Cl. STRACK, per tres licet menses, frustra tamen.

p. 42. Interea autem animaduertit abdomen a doloribus magis tendi; his e contrario cessantibus, tensionem remitti. Obseruauit enim intestinum colon, dolore vexatum, planum, durum, crassum, emicans: quo sedato, molle et sano simillimum idem intestinum fuit. Concludebat idcirco, vitii causam consistere in quapiam re, quae iret rediretque, et, ob colorem cinereum faciei, antequam dolor inceperit, luteum autem, dolore sedato, ob urinam albam difficilemque eius missionem cum sedimento: rursus ob sudorem, qui cutem vrebatur atque pungebat, ut cineres ardentes, omninoque pruritus cum summa scalpendi necessitate, ut signa arthriticae materiae retrogressae, ab arthritide, in imum ventrem sese conuersa, hunc morbum deriuauit. Colicae enim arthriticae signum proprium insuper quoque hic aderat, quod ita a Nostro describitur: *esse medio in tormento abdominales musculos adeo sensibiles contractosque, ut aeger corpus excitare nequirit,*
curtis

curtis quasi nimium ipsis cornibus ; sed debuisse eum idem incurvum et inclinato capite primum tenere. Quod proprium arthriticae colicae signum esse puto.

Interrupit itaque Noster curationem scirrhi cum p. 44.
cicuta, atque methodum supra memoratam contra arthritidem cum felicissimo euentu et in hoc aegro adhibuit.

Tum perquiruntur diuersae auctorum sententiae in capite tertio. Ex obseruationibus nimirum Cl. Auctoris eae causae, quae supra a nobis iam commemoratae sunt, considerantur atque ex iis monstratur, has causas posse interdum colicam efficere, nunquam autem colicae pictonum inferre. Refutatis itaque auctoribus, qui colicam pictonum, saturninam appellant, asserit Noster cum Cl. MUSGRAVE colicam hanc pictonum arthriticam esse, atque antimonium crudum, quod Cl. TRONCHIN, inter causas huius colicae refert, esse optimum contra colicam pictonum remedium. p. 57.

Porro docetur in capite quarto, per quas notas p. 68.
colica pictonum arthritica distinguatur. Hae autem notae in tam cognitu difficili arthritidis omnino cognitione vel *magnae* sunt et ab vnoquoque facile cognoscuntur : vel *paruae*, quae morbum pro alio quopiam affectu ostendunt, arthritidemque simulant. Vt sunt dolor vagus aliarum atque aliarum partium externarum atque internarum, vbi in abdomen arthritica materia saepe sese confert, facileque ab vnoquoque cognoscitur.

At vbi dolor ab initio ventrem occupat fixus, p. 69.
difficilius est scitu, num colica a materia arthritica sit, an ab alia quadam causa pendeat? Distinguitur autem maxime per has notas: si cum istius colicae causa verosimilis nulla alia recte comparari potest, si

dolor vehemens adest, sine febre et inflammatione, cum pulsu paruo et lento. Si cutis color flauus oliueusque, oculi caui, limbo plumbeo cincti, sunt. Si dolores articulares aeger sensit, seu citam et magnam membrorum lassitudinem atque defatigationem, post labores exiguos cum asthma. Si debilitas, somno finito, maior est, quam ante eum. Si sudor cutim vrit, eaque papulis miliaribus rubris referta est. Si in faciei atque potissimum frontis cute titillatio erronea, vbi aeger, admota manu, nihil sentit. Vrina tenuis cum stranguria vrens, seu subalbicans, veluti serum lactis cum sedimento albo, laeue, pingue, mittitur. Haec Nostro signa videntur, quae arthriticam causam huius colicae prodant.

P. 71. Denique de diuerso materiae arthriticae exitu differitur in capite quinto. Egreditur autem haec materia per sudorem, per vrinam et per abscessum, rarissime per alui fluxum. Interdum per sudorem et vrinam alternatim, quibus interueniunt abscessus. Has singulas crises itaque Noster hic pertractat.

P. 73. Bonum signum iudicat Cl. STRACK, intensos dolores iuxta quintum et decimum balneum. Morbi enim materia tum mouetur, atque febris accedit. Magna porro inter sudorem et vrinam est similitudo, cum quoad humores, tum quoad crisin. Vt enim pulsus alter a magno ictu incipit et per minores exit, ita alter a paruo in magnos ictus transit. Aegre per aluum arthritica materia quaerit exitum. Quod si vero fit, alui fluxus non est stercoreus, sed aqueus, singulare et inconstueto foetore coniunctus. Id quod Noster semel expertus est.

P. 78. Singulare prorsus est arthritidi vagae miasma, atque ab omni alio morbo diuersum, nec non hunc mor-

morbum esse epidemicum facileque reuerti posse putat. Non conuenit, etiamsi videatur cum podagra. Podagricorum enim nodi si exulcerantur, albam calcaream inodoramque materiam, arthriticorum e contrario, quibus et inde suadet vesicatoria, vlcera nigram, et vt putridum oui vitellum olentem materiam emittunt, quae emplastra et lintea carpta tingit, absque tamen ossium carie. Fonticulus, quem Noster excitari iussit in aegra arthritica, similem materiam nigram atque foetentem alliciebat.

XII.

Noui commentarii Academiae scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tom. XIII. pro anno 1768. Petropoli, typis Academiae scientiarum 1769. 4. mai. 3 alph. 8. pl. tab. aen. 14.

Quamquam in vniuersum pauciores commentarii ex actis Petropolitanis ad institutum nostrum pertinent, cum mathematica et astronomica prae physicis copiosiora sint: tamen his ipsis nouissimis annis Cl. PALLAS, GMELIN cet. laboribus et itineribus id effectum est, vt plures nunc ad historiam naturalem spectantes obseruationes hisce commentariis inferantur.

Ex classe physico-mathematica duo tantum com p. 259. mentarii nominandi nobis sunt, scilicet Cl. L. EULERI dissertatio de aequilibrio et motu corporum, flexuris elasticis inestorum et EIUSDEM commentarius de statu aequilibrui fluidorum, cuius sectio tantum p. 305. prima hic traditur.

In classe autem physica sequentes commentarii p. 419. continentur ;

Vv 4

1) Cl.

P. 419. 1) Cl. I. A. BRAUN *de calore animalium*. Pleraque animalia, si non omnia, calorem quendam habent addititium, quem quoque vitalem, insitum et innatum vocare solent. Hic tamen calor non in omnibus animalibus vnus idemque est, sed insigniter in variis animalibus differt. Id tamen praecipue in eo omni attentione dignum est, quod in animali sano, idem caloris gradus diuerso tempore et loco constans sit. In aegrotante vero corpore et in statu praeternaturali vel, vt in lipothymia fieri solet, fere euanescit, vel, vt in febre ardente, multum augeatur. Haec aliaque, quae huc spectant, egregie experimentis hic additis Cel. BRAUNIUS comprobauit. Vsus vero est ad caloris gradum explorandum thermometro Delisliano in quibus 0, siue ziphra, calorem bullientis aquae et numerus 150 punctum congelationis aquae indicat. In exploratione ipsa variae cautiones adhibendae sunt, quae Cl. Auctor fusius hic describit. Huc pertinet, vt sufficiens adhibeatur tempus, cum alias minor caloris gradus obseruetur, vt oculus obseruatoris nec supra, nec infra punctum thermometri constitutus sit cet.

P. 422. Iam quod gradum caloris in homine sano attinet, experimenta, quibus eum determinare constituit Cel. Auctor, ita instituit, vt thermometrum in os sani hominis infereret, ibidemque tam diu detineret, donec hydrargyrum in thermometro non amplius adscenderet. Mercurius vero circa numerum 96 et 95 scalae Delislianae stetit, qui cum numero 98 et $97\frac{1}{2}$ scalae Fahrenheitianae conuenit, et ita gradum caloris sani hominis, a FAHRENHEITIO determinatum, paullulum superat. Cum vero alii (vt BOERHAAVIUS, DE HAEN cet. vid. HALLER *Elem. Physf.* T. II. p. 35) gradum minorem

repe-

repererint, patet illos non sufficiens in experimentis suis habuisse tempus. Vrinae calor cum caloris gradu indicato conuenit, vel eum vno aut $1\frac{1}{2}$ gradu superat, qui gradus sine dubio gradus caloris viscerum adiacentium est. Experimentis vero suis constantem hunc calorem reperit Cl. Auctor adeo, vt nec aetas, nec sexus, nec temperamentum, nec aliae circumstantiae eundem, posita sanitate hominis augere vel imminuere possent, sed fere semper (si vnum aut ad summum $1\frac{1}{2}$ gradum excipias) idem esset gradus. Gradus autem caloris corporis humani minimus est inter corpora animalia quadrupedia. Vituli enim calor 104 graduum thermometri Fahrenheitiani est, cum quo porcelli calor conuenit: capella calorem $101\frac{1}{2}$ scalae Fahrenheitianae habet, nec multum agni et ouis calor variat. Maximus caloris gradus, quem in animalibus quadrupedibus Auctor Cel. inuenit 104 graduum est. Aues vero calorem quadrupedum multum superant. In anserem enim est $107\frac{3}{4}$ scalae Fahrenheitianae: in auibus autem minoribus maior est, cum v. c. in rubecula ad $111\frac{1}{2}$ gradum adscendat, et igitur calorem humanum quindecim fere gradibus superet.

Quod vero animalia sic dicta frigida attinet, notandum est ea, per experimenta Auctoris Cel., omni additio calore carere, sed tantum calorem aquae aut aeris ambientis habere. Saepius hoc in piscibus, branchias agitantibus et pulmone carentibus, Auctor Cel. expertus est, qui omnes, in diuersas aquas diuersae temperiei immissi, eundem caloris gradum assumerunt, quem aqua illos ambiens habebat. Animalia vero marina, quae pulmones habent, additio calore instructa sunt. Ranae autem cum piscibus conueniunt, idemque de animalibus hyeme

p. 427.

sopitis valere, Auctor Cel. suspicatur, licet nulla circa illa experimenta instituerit. Insecta congregata quidem aliquem calorem efficere possunt, qui tamen ad calorem internum proprie referendus non est *). Gradum morbose caloris calorem naturalem in febribus multum superare et ad 105, 106, 107 et 108 gradum scalae Fahrenheitianae adscendere notum est. Monet tamen Cel. BRAUNIIUS, pauca huius generis experimenta genuina esse, sed in plerisque non ad legem thermometri, sed ad sensum calorem determinatum fuisse.

P. 430. His praemissis ad quaestionem: num certi et determinati gradus caloris sint, quos tolerare homines et animalia ferre possint aut nequeant? ita respondet, ut doceat, eos in diuersis subiectis diuersos esse, cum homines maiorem vel minorem gradum caloris atmosphaerae, pro consuetudine, ferre et sustinere possint. Hic, uti per experimenta recentiorum patet **) calore sanguinis vitali multo maior est. Ita RICHMANNUS in tepidariis gradum 125 Fahrenheitianae scalae ferre potuit, idemque de se ipso Cl. Auctor asserit. Frigoris vero gradus, quem homines et animalia sustinere possunt, longe difficilius determinatur, ut itaque hic magnus campus nondum cultus supersit, ulterioribus eruditorum experimentis excolendus. Quod vero ad originem huius caloris innati spectat, illum Cl. Auctor cum pluribus recentioribus ex motu sanguinis progressiuo et attritu huius fluidi heterogenei inde orto, deriuat.

2) Cl.

*) Conferantur haec experimenta cum iis, quae in T. II. Elem. phys. HALLERI p. 28. seq. ex variis scriptoribus collecta sunt.

**) vid. Cl. TILLET in Mem. de Paris 1764 p. 166. comm. nostr. Vol. XVII. p. 256. HALLER. Elem. T. II. p. 34.

2) Cl. P. S. PALLAS *observationes de ossibus* p. 436.
Sibiriae fossilibus, craniis praesertim rhinocerotum atque
buffalorum. Quamquam posterioribus maxime secu-
lis pluribus in regionibus borealibus elephantum
effossa sint sceleta, in nulla tamen tanta eiusdem
eboris copia reperitur, ac in Siberia, ita vt inter
merces indigenas eiusdem regionis vulgo referatur.
Neminem vero fugit, mire inter se variare erudito-
rum de origine eboris huius fossilis sententias *);
quorum tamen liti Cl. Auctor se non immiscet, sed
ex speciminibus, in Museo Petropolitano ser-
vatis, probat, non elephantos tantum, sed et alia quo-
que calidiorum regionum fera animalia in Siberia
olim habitasse. Describit vero primum varia inte-
gra rhinocerotum crania, et cornua, et hac occa-
sione, cum sceleton rhinocerotis a nullo auctore de-
scriptum sit, de cranii fabrica in hoc animali varia
monet, quae singularis plane est et in multis a stru-
ctura craniorum in aliis animalibus differt. Distin-
ctionem rhinocerotum in vnicornes et bicornes va-
nam esse, cum specie non differant, monet. Den-
tes primores nullos hoc animal habere, licet vulgo
eiusmodi dentes a molaribus remotos, et in vtraque
maxilla solitarios, ei LINNAEUS aliique tribuant; con-
venire potius rhinocerotem dentium conformatione
cum bradypode aut dasypode. Iis vero, quae Cel.
Auctor de fabrica cornuum rhinocerotum flamen-
tosa in vniuersum monet, omissis, ad alterius cuius-
dam animalis reliquias, in Siberia repertas, accedi-
mus, quae idem hic egregie describit. Sunt illae
crania buffalorum gigantea, quae magnitudine
omnium buffalorum et vrorum, hodie cognitorum,
crania longissime superant, cum longitudo eorum
25 pollices aequet. Tandem etiam cornu *gazet-
lae recticornis* (*capra gazella* LINN. *le paskan* BUFFO-

NIP

*) vid. Cl. RASPE dissert. sup. p. 647.

NI) in Siberia detectum hic accurate describitur, et de locis in quibus ebur fossile reperiatur, nec non de fabrica dentium elephantinorum in vniuersum varia egregia monentur, tandemque ex sceletorum diuersitate aliisque argumentis probatur, clima Siberiae olim longe mitius fuisse et animalia omnia, quorum exuuiae hic describantur, quae in calidiore India nunc tantum reperiuntur, in Siberia olim habitasse et se multiplicasse.

- P. 478. 3) Cl. C. F. WOLFF *observationes de formatione intestinorum, in ouis incubatis institutae. Pars tertia, in qua phaenomena amnii spurii interna describuntur, et simul de formatione mesenterii, thoracis, abdominis alarum, pedumque agitur.* De prima et secunda harum observationum parte, quae in duodecimo commentariorum Academiae volumine continentur, vt et de theoria, quam Cl. WOLFF suis experimentis confirmare tentat, iam alio loco *) ad Lectores retulimus. In tertia itaque experimentorum sectione partium embryonis gallinacei, in prioribus dissertationibus secundum externum habitum consideratarum, phaenomena interna, anatomiae microscopicae ope explicata Cel. Auctor, enarrat. Describit vero primum partes in titulo huius commentarii indicatas, quales eae die quarto incubationis apparent, et ex his abdomen, thoracem, peluim, intestina cet. non praeformata esse et delin-
- P. 518. neata, sed successiue generari asserit. Cum enim ex eius obseruatione variae corporis partes, veluti thorax certo tempore nondum existant, neque eo tempore existere possint, cum v. c. eodem loco, quo thorax oriri debet, amnium verum oriatur, quo in fetu totus truncus antea perficitur, partes has

*) vid. Nou. comm. Acad. Scient. Petropol. Vol. XII. p. 403. Comm. nostr. Vol. XVII. p. 703. seq.

successive productas esse sequitur. Subtiliorem descriptionem, quae a Lectoribus sine iconibus vix intelligi potest, omittimus.

4) *Descriptio leporis pusilli*. Auctore Cl. P. S. P. 531.

PALLAS. Describit Cl. Auctor hic animalculum, quod in campis Transuolgensibus in itinere, per Russici imperii prouincias Asiaticas facto, reperit. Forma et magnitudine illud externa ad murinum genus accedit, pedum vero planta hirsuta, digitorum numerus, quaternarius in palmis, et quaternarius in plantis, velleris color cet. et dentes superiores duplicati ostendunt, illud leporino inferendum esse. Apertos campos (*Steppen*) colit, ibique in cuniculis sub terra latet, ex quibus nocturno tempore potissimum exit. A Tartaris *Sulgan* vocatur, aestate variis herbis succulentis pascitur, hyeme vero excrementis maiorum animalium phytivororum, equorum et ouium victitat. In crasso intestino ascarides Cel. Auctor reperit, quae cum iis forma conueniunt, quae in homine cet. occurrunt.

XIII.

IOANNIS FRIDERICI MECKEL noua experimenta et obseruationes de finibus venarum ac vasorum lymphaticorum in ductus visceraque excretoria corporis humani eiusdemque structurae vtilitate. Berolini apud Frideric. Nicolai. 1772. 8. pl. 7.

Qui iam alio tempore vasorum lymphaticorum naturam egregie dilucidauerat Cl. Auctor *) indefessus corporis humani scrutator, pergit nunc in eorum progressu enucleando, et nouo vtilissimoque,

*) v. comm. nostr. Vol. VII. p. 336.

que, obscurorum vasorum iter persequutus, invento scientiam anatomicam adauget. Quinque autem sectionibus lymphae ad sanguinem reditum per vasa resorbentia et lymphatica, cum venis communicantia, nec ex tela cellulosa orientia, demonstrat: et de his, quae ad vniuersum resorptionis genus spectant, primo loco: deinde de ea in mammis, veliculis feminalibus, hepate et vesica urinaria facta, agit.

Viam ex vasis lymphaticis ad venam cauam iam aliunde cognouerat Noster, nunc eam ex glandulis conglobatis ad truncos venarum per eadem vascula lymphatica illo detexit experimento, quo glandulam lumbarem per ductum lymphaticum mercurio replebat, ex qua vena, ad truncum venae cauae exporrecta, tandem pressione mercurii adapertha fuit. Erat autem haec glandula semiscirrhusa. Quo ipso simul intellexit, vasa haec lymphatica inter se et cum minimis venis glandulae immediate committi, quae sane connexio, nondum cognita in multiplicem a naturae auctore nostri corporis usum facta

p. 13. fit Glandulae namque lymphaticae, ex innumeris tortuosis lymphaticis ductibus constructae, hanc venarum anastomosis habent, vt lymphadepuretur, atque ab heterogeneis et aquosis, siquidem ea gelatinosa esse debet, moleculis liberetur; in morbis vero variis, praecipue in senio, praeter impedimenta, lymphae opposita, crepatura vasorum lymphaticorum et ineuitabilis incurabilisque hydrops praecaueatur: qua ratione vero idem in glandularum obstructione, in truncorum lymphaticorum compressione et obstructione eorum eueniat, docet atque medicamentorum efficacium actionem inde erudite deducit.

p. 24. Mammarum structura, ab aliis studiosissime descripta; Nostro tamen per instituta tentamina noua aliqua

aliqua detegenda reliquit. Fecit autem experimenta, in defunctis puerpera et grauida, mamma quidem tum in situ relicta, tum ex nexu soluta, viditque per papillae tubulos immissum hydrargyrum partim ad venas celerrime transisse, in venam axillarem vsque, partim in vasa lymphatica receptum ad glandulas axillares peruenisse. Immo inopinato euentu lactiferos tubulos in papilla inter se communicare conspexit, nec propinquos tantum, quin etiam remotissimos, ita, vt, dum quinque tantum tubulos repleuisset, quindecim tandem plenos turgidosque obseruaret. Nuckianum tamen circulum, nunquam adsumendum, se inuenisse negat, horum etiam lactiferorum tubulorum anastomosin in minoribus eorum ramis fieri asserit, et hinc euenire, vt lac crudum per venas refluat, acris etiam lympa, vt in cancro, facilius per totam glandulam diffundatur. Porro ex his intelligitur, immediatum esse nexum cum vasis lymphaticis tubulorum lactiferorum, nec haec solum ex tela cellulosa enasci: itemque de venis valere, quae et cum arteriis et cum his tubis galactophoris, et cum tela cellulosa communicare conspiciuntur; de arteriarum autem anastomosi dubiam esse sententiam iudicat. Cognitio autem haec varias demonstrat structurae vtilitates, inter quas est, lac ex arteriis secerni, nondum perfectum, sed heterogeneum, cui lymphatica vasa nimiam tenuitatem resorptione sua demant, nimis crassas vero et terrestres, salinasque moleculas venae absumant, et dulce liquidum blandumque lactis reddant. Quae animaduersiones ad lactis et nutricis qualitates diiudicandas, quatenus pertineant, docetur, et hinc, iuniores nutrices aetate prouectionibus anteponendas esse, recte iudicatur. Deinde in cognoscendis et medendis morbis inde egregia desumuntur argumenta, ne lactis regressui forte adscri-

P. 51.

adscribantur morbi, quorum ratio in peruersa sanguinis mixtione haeret, vt potius reditus liberior lactis per adaptata remedia promoueatur. Siquidem febres etiam variae in puerperis ab aliis longe, ac lacte, caussis enascantur, vt defectus lactis morbi effectus potius, quam caussa existat, illudque febre superata feliciter redeat, resorpta vero materia putrida, ex vtero novos morbos generet. Structura etiam mammae declarat, quare obstructions per hydrargyrum cum camphora resoluantur optime, etiam illae, quae pene scirrhum fecerant. A cicuta parum spei et emolumenti Nostro euenit. Si autem resolutio non fit, nullum, nisi in tempestiua et ante canceri accessum facta extirpatione, auxilium est.

p. 71. Semen ex vesiculis feminalibus iterum sanguini reaffundi, communis opinio est; viae, quae resorbent, non aequae patent. Huic tamen officio tantum venas praeesse, iniectio Cl. Auctori manifestavit, qua, immissa per ductum deferentem, cera non vesiculae solum replebantur, sed venae hypogastricae etiam et plexus venarum, ad vesiculas reperiundarum; nulla vero vasa lymphatica, quae tenerioribus partibus resorbendis inseruiant. Haec enim, copiose ad testiculum inuenienda, ex illo longa via ad plexus vasorum lymphaticorum lumbares deferuntur, quod, sicuti vehementer optamus, prope diem demonstrare promittit Noster. Simul autem inde patet, nec accumulationem, nec corruptionem huius liquidi in receptaculis metuendam esse.

p. 82. Bilis deinde in hepate per resorptionem praeparatur. NUCKIUS iamiam, facta in ductum hepaticum iniectione, liquidum per vasa lymphatica facile redire vidit, et Cl. Auctor experimentis idem reperit, cui etiam contigit, vt ex ductu hepatico aditus in venam cauam pateret facile, nunquam in venam portarum aut arteriam hepaticam, multo minus

minus vnquam transitus in cellulofam telam successit. Quod pari ratione in mammis euenit, in quibus, si cellulosa tela repleta esset, omnis ad vasa lymphatica progressus protinus cessaret, itidemque in vasis feminalibus, vt venas et vasa lymphatica immediata connexionem vti euidentissime appareret, neque ex contextu celluloso demum ad lymphatica vasa transitus esse perspiceretur. Quare nunc mutat suam, de vasorum lymphaticorum origine, olim susceptam sententiam Noster; immediatum potius nexum venas inter et vasa lymphatica, secernendis liquidis perficiendis, inseruire affirmans, in hepate potissimum superfluam tenuemque aquam resorbendo; reliquam vero bilem accurate miscendo, siquidem in morbis etiam per easdem vias bilis ad sanguinem redeat.

Notatu denique dignum est, ex vesica vrinaria, P. 99.
tum aerem immissum per vrethram, tum ipsam aquam per venas exitum inuenisse: sicque in statu etiam naturali non improbabiler aliquam tenuioris fluidi particulam resorberi. Id quod exemplo declarat ex iuvene, qui, paucis redditis lotio, sub axillis continuo humorem, odore ac colore lotii profudit, qualia exempla Nostro varia occurrerunt, quibus confirmatur, ex vrina subtilissimum liquidum resorberi.

XIV.

*Verzeichnis einer Sammlung von Bildnissen größtentheils berühmter Aertzte, sowohl in Kupferstichen, schwartzer Kunst und Holzschnitten, als auch in einigen Handzeichnungen: diesem sind verschiedene Nachrichten und Anmerckungen vorgesetzt, die sowohl zur Geschichte der Arzeneyselahrtheit als vornehmlich zur Geschichte der Künste gehören von I. C. W. MOEHSEN. des Königlichen Preussischen Obercollegii medici und Obercollegii sanitatis, wie auch der Römisch Kayserlichen Academie der Naturforscher Mitglied etc. Mit Vignetten. Berlin, gedruckt bey Friedrich Willhelm Birnstiel, Königlicher privilegirter Buchdrucker 1771. 4. mai. Alph. 2. Bog. 14. *)*

i. e.

Index collectionis imaginum maximam partem celebrium medicorum, tam aeri vario modo incisarum, quam ligno, nec non in quibusdam delineationibus. Cui praemittuntur variae relationes et annotationes, historiam medicinae pariter ac potissimum artium attinentes, Auctore I. C. W. MOEHSEN.

CL. MOEHSEN, cuius indefessum historiae literariae studium nuper indicauimus **), iterum hoc opere ad historiam medicinae ac artium multum contulisse nemo negabit. Quapropter huius vtilissimi libri saltem summa indicanda non superfedere nos posse iudicauimus.

Prima

*) Prodiit idem liber quoque ibidem, eodem anno eademque forma, charta tamen et pretio minori apud bibliopolam Christian Freder. Hirnburg.

**) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 678.

Prima pars constat ex introductione, tractatione et explicatione paruarum tabularum aenearum huius operis, ab initio et fine nonnullarum sectionum insertarum. Altera pars sistit catalogum alphabeticum iconum, potissimum clarissimorum medicorum et eorum, qui artem medicam excoluerunt, atque additamenta ad primam partem: denique alphabeticus catalogus pictorum atque delineatorum, nec non chalcographorum, qui delineationes iconum aeri incisarum ipsi effecerunt.

In introductione primae partis necessitas, com- Pars L
moda atque varius usus eiusmodi collectionis imaginum declarantur a Cl. MOEHSSEN. Atque hac occasione de varietate tabularum aenearum, earumque raritate, ut Cl. LIEBERKUHNII effigies: porro minus noti medici, quem CORREGGIO pinxit, cet. et integritate, additis fontibus, e. g. de capite GALENI, HIPPOCRATIS, DIOSCORIDIS e. s. p. docte disseritur. Denique de utilitate huius operis in doctorum virorum historia proponitur, et quis dubitabit de utilitate, cum Cl. MOEHSSEN plures, quam quingentos habeat, qui in KAESTNERO desint, et trecentos, quorum Cl. JOECHERUS non mentionem fecerit? Hi quoque asterisco a Nostro sunt distincti.

Iam progreditur Noster ad coniunctionem medicinae cum artibus, atque ad utilitatem, quam medicina artibus attulit, demonstrandam. Veteres amasse omnino magnopere artes, imprimis picturas, probatur a Nostro ex templis, quae multis picturis ornata erant. Templum enim AESCULAPII non solum a medicis, sed etiam ab artificibus, ut APELLE aliisque, multis picturis est donatum. Dum disquiritur, quatenus anatomia artificibus

p. 53.

scitu sit necessaria, de anatomica cognitione veterum medicorum et artificum agitur. Tempore GALENI, ut ipse dicit in suis anatomicis administrationibus, anatomia non multum colebatur a veteribus medicis, cum familiae AESCVLAPII hanc scientiam in suis templis occultarent, et clanculum tractarent, ad quam et HIPPOCRATES est referendus. Quaesitum igitur est, cur nullus HIPPOCRATES, nullus PHIDIAS et nullus APELLES inter recentiores inuenirentur; cum tamen recentiores plura commoda ad artes tractandas et scientias colendas haberent, quam veteres? Ac Noster putat, et nos in temporibus GALENI adhuc viuere ex hac parte.

p. 65. Tum disquiritur: num veteribus artificibus anatomica cognitio aequae necessaria scitu fuerit, quam recentioribus. Ac, si quis largiretur, graecos non adeo anatomiae esse gnaros, iis etiam haec scientia non adeo multum inferuire potuit, quam recentioribus. Spectabant enim quotidie naturam, corpora bene et secundum naturam formata, et in eorum incremento nulla arte impedita atque coacta, carnosa, et formosa. Capita Graecorum non variis linteaminibus atque fasciis, quas GALENUS apud Romanos vituperat, comprimebantur, sed libera et expedita naturalem magnitudinem et pulchritudinem nancisci poterant. Quapropter veterum capita a parte superiori pulchram et naturalem oualem prae se ferunt formam. Ac sic et reliqua vestimenta Graecorum et Romanorum incrementum naturale, flexilitatem, rotunditatem, plenitudinem, eminentiasque corporum nullo modo impediabant. Nam bene recteque nutriebantur. Accedebant dein balnea et corporum exercitia varia apud veteres, in arte gymnastica, quae non
minus

minus corpus firmabant et stabiliebant, ac nuda corpora, quae veteres saepe in his exercitiis monstrare oportebat, situm, vim, valorem et usum musculorum verum et naturalem, artificibus ante oculos ponebant. Inde et medicis athletarum diaeta et habitus ita erant regenda, ut fierent quidem corpora carnosa, minime tamen obesa. Porro veteres saepe numero poterant in animi commotiones varias inquirere, et iram, iracundiam, dolorem, timorem ceterasque ex vultu cognoscere.

Quapropter necessitas anatomicae cognitionis recentioribus a Nostro nunc monstratur, insimulque, quomodo DE LA TORRE primus sit, qui LEONHARDO DE VINCI, cuius picturae admodum rarae sunt, utilitatem anatomicae cognitionis in sua arte declaret, ostenditur. Anatomia enim pulchritudini et accuratioribus delineationibus magnopere inservit. MUNDINUS Professor Bononiensis, qui 1305 vixit, primus fuit, qui anatomiam coleret et in scriptis posteritati relinqueret. Latino quidem idiomate scripsit MUNDINUS; multae tamen arabicae denominationes, ut *mirach* abdomen, *sfphac* peritoneum e. f. p. in eo inveniuntur. Quapropter et arbitratur Noster, non iure MAGNUM HUNDT 1501 professorem Lipsiensem primum anatomicum a nonnullis habitum esse. Possunt porro et recentiores, anatomica cognitione imbuti, veterum delineationes atque picturas diligentius atque accuratius diiudicare, indeque artem suam augere et ditare atque perfectiorem reddere. DE VINCI anatomicam cognitionem dein imitati sunt MICHAEL ANGELO BUONAROTTI et RAPHAEL, qui multum sibi in sua arte per anatomiam consuluerunt.

p. 71.

His praemissis, de meritis VESALII et TITIANI ob anatomiam artificum: item de operibus

p. 80.

VESALII accurate hic refertur a Nostro. Qui scire cupit, quale **VESALIUS** medicis, chirurgis et artificibus praestiterit auxilium, amandatur hic a nobis ad nostrum Auctorem, qui simul de operis **VESALII** variis editionibus, et de discrimine figurarum in editionibus 1543 et 1555, cuius et **BOERHAAVE** *) mentionem fecit, qui suadet, utramque editionem possidentibus, secundae textum, et tabulas primae consulere, docte differit. Nos vero hoc vnicum solummodo, breuitatis studiosi, per instituti rationem, addimus, **Cl. MOEHSSEN**, qui utramque editionem diligenter inter se contulerit, putare, secundam 1555 editam esse optimam, quae emendatiorem textum non solum, sed plures etiam minores tabulas in se contineat: ideoque eam, qui habeat, prima indubitato carere posse.

p. 91. Iam monstrat Noster necessitatem indicis optimorum operum anatomicorum, ab idoneis artificibus curatorum, atque incipit de tabulis anatomicis **EUSTACHII**, qui primus post **VESALIUM** fuit. Editae enim sunt hae tabulae 1552 anno, et, cum **VESALII** figurae ligno incisae fuissent, videtur **EUSTACHIUS** primus fuisse, qui aeri incidi anatomicas figuras curaret. Nec non has delineasse videtur ipse **EUSTACHIUS**, quoniam in fronte huius libri legitur: cum figuris aeneis ab ipso Auctore delineatis. Quis vero eas aeri inciderit, non constat.

p. 94. Sequitur nunc relatio de opere **CASSERII** et **EDUARDI FIALETTI** et tabulis myologicis **IOANNIS BROWNE** inde ortis. **CASSERII** tabulae idoneos et exercitatos artifices produnt. Delineauit enim eas **FIALETTI** atque aeri incidit **FRANCISCUS**

*) v. Meth studii med. Amstelaedam. 1751. T. I. p. 271.

CISCUS VALLESIUS. Constituit autem CASSERIUS secum, theatrum anatomicum perfectum vulgare; quod autem, eo non multum post mortuo, impeditum est. Quapropter et destituti fumus descriptionibus illarum tabularum, et DANIEL BUCRETIUS illas edidit, deformes tamen redditas, ADRIANIQUE SPIGELII operi anatomico nexas. IOANNES BROWNE autem in myographia sua noua, triginta et septem tabulis, a CASSERIO triginta et duas assumsit, easque 1684 Londini in folio minori vulgavit. CASSERII autem et BROWNE tabulae maxime inter se differunt.

Figurarum aenearum anatomicarum PETRI DE p. 99.
CORTONA haectenus incognitum Auctorem fuisse IOANNEM MARIAM CASTELLANUM, probatur. Tabulae anatomicae a celeberrimo pictore PETRO BERRETTINO Cartonensi, delineatae et egregie aeri incisae nunc primum prodibant, et a CAIETANO PETRIOLI Romano, Doctore Regis Sardiniae, Chirurgo publico, Anatomico et inter Arcades ERASISTRATO COO, notis illustratae Romae 1741. Ex typographia ANTONII DE RUBEIS etc. fol. mai. Hoc opus ita inscriptum partim artificii BERRETTINI adscribitur, partim IOANNI VESLINGIO, cet. Noster autem monstrat ex bibliotheca Romana PR. MANDOSII, CASTELLANUM, dum eius memoriam ibi tradit, huius operis auctorem fuisse, qui GREGORII XV. archia-ter erat, ipse de phlebotomia et arteriotomia scripsit, et librum cum figuris, forsitan a LUCA CIAMBERLANO aeri incisus, publici iuris fecit. De CASTELLANI autem opere magno anatomico, quod praeterea ei debetur, et cuius et SEVERINUS
Xx 4 de

de recondita abscessuum natura *) mentionem fecit dubitat Noster.

p. 103. CARL CESIO anatomiam pictorum italice edit IOANNES DANIEL PKEISLER cum sedecim tabulis, minus accuratis, ideoque ad erudiendum non aptis. Duae sistunt ossa humana, quatuordecim carnes.

p. 104. Iam progreditur Noster ad GODOFR. BIDLOO opus, cuius figuras GERARD LAIRESSE delineavit primus post CASSERIUM. AMANTI BOURDONII tabulas anatomicas octo praegrandes Noster non vidit, quae inter CASSERIUM et BIDLOO editae sunt. Porro de BIDLOO et LAIRESSE figuris aeneis per GUILIELMUM COWPERS, eiusque appendice nonnulla Noster addit. Artium autem cultoribus ex hoc opere non adeo magnam Noster spondit vtilitatem.

p. 111. Traditur hic a Nostro accurata relatio de opere CAROL. ERRARD et BERNARDIN GENGA, cum hoc opus **) raro occurrat et nimis sumtuosum sit. Erudit multum artifices in anatomia; attamen VESALII figuras tamen iis, qui hoc opus possident, quoque necessarias arbitratur Noster. Id quod exemplis illustrat.

p. 116. Magna et turpis defraudatio detegitur hic a Nostro cum opere ARCHANGELI PICCOLOMINI, quod ita est inscriptum: Anatomie integra, revisa, tabulis explanata et iconibus mirificam humani corporis fabricam ad ipsum naturae archetypum experimentibus, cum praefatione et emendatione

*) Lugd. Batav. 1724. fol. p. 318.

**) Anatomia per vso et intelligenza del disegno etc. Opera utilissima a Pittori et Scultori.

tionē IOANNIS FANTONI Anatomici Taurinensis. Veronae, sumtibus *Gabrielis Iulii de Ferrariis*, 1754 fol. Editor refert, se hoc opus PICCOLOMINI, circa finem seculi decimi sexti denati, accepisse, et tabulas aeri incidi curasse, post mortem eius et FANTONI illud emendasse. Comparat autem Noster hoc opus cum catoptro microcosmico, quod prodiit Francofurti ad Moenum 1660 fol. mai. et edidit IOANNES REMMELINUS, atque inuenit, vtriusque esse vnas easdemque tabulas, eademque ipsarum explicationem. Quapropter hic detexit hanc fraudem editoris, nec non FANTONI, cui emendatio operis PICCOLOMINI falso adscribitur, defendit, et PICCOLOMINI atque REMMELINI opera non aliter, nisi titulo, differre putat Noster. Quid quod Editor Veronensis litteras has in tabulis non omisit. I. R. I. E. IO. REMMELINUS Inuentor, L. K. I. E. LUCAS KILIAN Sculptor et STEPHAN MICHELSPHACHER excudit.

Nunc disquirat Cl. MOEHSSEN, cur delineationes et figurae aeneae anatomicae, quae medicos erudire possint, tantis difficultatibus praemantur. Pertinet ad figuras aeneas, medicis vtilis, fida et accurata potius naturae imitatio, quam magna et exquisita ars. Aliter ars, quae imitationem assiduam neglexit, eminentias, profunditates, situm partium et verum vsum medicis occultat. Quapropter accidit, vt optimi quique artifices medicis in hac re saepe officiant. Id quod probat ex BIDLOO opere, in quo optimus LAIRESSE *) delineationes curauit. p. 118.

His accurate demonstratis, enumerat Noster p. 121. anatomicos, qui figuras aeneas operum suorum ipsi partim delinearunt, partim delinearunt et aeri inci-

Xx 5

derunt

*) v. supra p. 696.

derunt. Hi sunt HEISTER, LIEUTAUD, CAMPER alique.

p. 124. Sequitur iam magnum anatomicum opus ALBINI, C. IO. WANDELAARII delineationibus et figuris aeneis, et TARIN repetitis et contractis figuris. ALBINI celeberrimi opus inter anatomica, iam a Cl MOEHSSEN commemorata, eminere, et artificibus pariter, ac medicis, plurimum inferuire arbitraturs Noster, qui hunc inexplicabilem ALBINI laborem, studium, et molestias laudat, ac inprimis, quod sumtibus profecto magnis non pepercerit. Non solum enim Cl. WANDELAAR in domum suam recepit; sed et summam pecuniae viginti et quatuor millia florenorum huic operi perficiendo dicauit, in scio Cel. ALBINO *) num solueretur aliquando haec pecunia. Ob iconum harum itaque accuratorem et vtilitatem Cl. TARIN, b. WINSLOVII discipulus, ALBINI myologicum opus minus sumtuosis impensis recudendum curauit. Qua occasione reliquos libros, a Cl. TARIN editos enarrat et laudat, insimulque singularis crassitie cranii a Cl. TARIN obseruatae historiae, actis naturae curiosorum **) insertae, mentionem facit; nec non pollicetur alia occasione additamenta, ad hanc obseruationem nimis crassi cranii se communicaturum esse.

p. 130. De anatomico opere Ill. ALBERTI ab HALLER secundum ROLLIN et KALTENHOFER delineationes, cum HEUMANI aliorumque figuris aeneis nunc agitur a Nostro. Quemadmodum Cl. ALBINUS ossa et carnes egregie illustrauit: sic arbitraturs Noster Ill. HALLERUM caeteras partes anatomiae ita curasse, vt accurata earum cognitione
arti-

*) Eiusdem annotat. acad. lib. III. c. XVI. p. 73. it. ib. lib. I praef. p. 8.

**) v. vol. VIII. p. 251. seq.

artifices et medicipiane non possent superfedere.
Reliqua lectu digna et scitu necessaria mittimus.

De GAUTIER anatomicis figuris, viuis colori- p. 131.
bus pictis, haec habet Cl. MOEHSEN. Legitur
hic relatio de meritis LE BLOND, ADMIRAL et
GAUTIER. Primum in Gallia prodiit opus ana-
tomicum pictum, cuius Auctor erat pictor, et inscri-
ptio haec est: Essai d'anatomie en tableaux inpri-
mées etc. par M. DUVERNEY, peintes, gravées
et imprimées en couleur etc. par le Sieur GAUTIER.
fol. mai. 1745. Alterum EIUDEM anatomie de
la tête en tableaux imprimées etc. 1748. Tertium,
anatomie générale des viscères en situation etc.
avec angiologie et neurologie de chaque partie du
corps humain. 1751. Accesserunt dein ad primum
duodecim tabulae f. Suite de l'essai d'anatomie.
Nonnulla exemplaria et ita inscripta sunt: la myo-
logie du tronc et des extrémités avec les tables de
la description de tous les muscles du corps humain
1745. Ac idem opus Cl. MOEHSEN vidit cum
viginti et octo tabulis pictis hoc titulo: myologie
complete, en couleur et grandeur naturelle com-
posée de l'essai et de la suite de l'essai d'anato-
mie en tableaux imprimées, ouvrage unique etc.
1746. Ad haec itaque librorum amicis est atten-
dendum. Praeterea autem Noster arbitratur, de-
siderari hic a quolibet curam et studium Ill. ALBI-
NI et HALLERI, cum quoad anatomiam, tum
quoad tabularum rationem. Reperiuntur facile hic
magni errores in plurimis tabulis, et desunt inter-
dum toti musculi, interdum situs, insertio, magni-
tudo connexioque musculorum naturam non pro-
dunt. Cum plura ulterius nequeamus hic tradere,
ad iudicium Ill. BOERHAAVE *) et HAL-
LERI

*) v. nou. comm. acad. sc. imper. Petropol. Tom. II. ad
ann. 1749. Petropol. 1751. 4. mai. p. 194.

LE RI *) de hoc opere Lectores amandandi sunt. Opus enim, superbo titulo non respondere, affirmamus cum Cl. MOEHSSEN et BOERHAAVE.

p. 137. Traduntur hic nonnullae relationes de primo usu figurarum anatomicarum ligno et aeri incisarum cum viuis coloribus: item de LE BLOND, antecessore GAUTIER, quem nonnulli primo loco in hac arte nominant. HUGO autem DE CARPI post annum 1520 eiusmodi tabulas iam quidem curauit; attamen potissimum hic inclaruerunt Cl. viri LE BLOND et L'ADMIRAL. Fit et hic mentio CASPARI ASELLII primi vasorum lacteorum detectoris, qui, eo mortuo, tractatum suum de lactibus seu lacteis venis quarto vasorum meseraicorum genere non ipse curauit. Sed duo medici TADINVS et SEPTALIUS, demortui amici 1617. in 4. Miolani eum vulgarunt, cum quatuor ligno incisfis figuris, quae artificii huius culturam et tum produnt. Tum IACOBI CHRISTIANI LE BLOND Francofurtensis ad Moenum primi, ut fertur, qui figuras ligno incisfas cum coloribus viuis fecerit, vita hic a Cl. MOEHSSEN accurate narratur, et nonnullae figurae, a LE BLOND factae, quas Noster possidet, commemorantur.

p. 143. Iam sequuntur ADMIRALIS anatomicae icones, coloribus distinctae. Et quis est, qui non delectetur earum adspectu? Iam ante tempora GAUTIER, IOANNES ADMIRAL eiusmodi icones coloribus distinctas scite fecit, et multas quoque dissertationes BERNHARD SIEGFRIED ALBINI, ut de arteriis et venis intestinorum humanorum **) de sede ac

caussa

*) BOERHAAVE method. disc. med. Tom. I. p. 302. no. 2.

**) EIVSDEM annotat. acad. lib. III. p. 54. seq.

caussa coloris aethiopum et ceterorum hominum, eiusmodi iconibus illustravit. Dein et **FREDE-
RICI RUYSCHII** praeparata anatomica cum ex-
plicatione figurarum, sine ulteriori autem rei tra-
ctatione, in latina, Gallica, et Belgica lingua, pinxit.
Nimirum icon membranae vasculosae, ad infima a-
cetabuli ossium innominatorum positaе, durae ma-
tris ex capite fetus humani octo circiter mensium,
cranii, periofficio tecti: durae porro matris in con-
cava superficie visae: rursus effigies penis humani
cera injecta praeparati.

BARTHOLOMAEVS SEUTER icones phy- p. 140.
tanzoographiae **WEINMANNI** viginti et quinque
primas curavit, reliquas simul cum **IOANNE**
ELIA RIDIGER et **IOANNE IACOB. HAID.**
Antea vero **Cl. KIRNHALS** in Anglia **IOANNIS**
MARTINI historiam plantarum rarissimarum ico-
nibus eiusmodi illustravit 1728.

Iam ad **COWPERI** anatomiam reformatam **CHE-** p. 148.
SELDEN osteographiam Lond. 1737. **EIVSDEM-**
que anatomy of the human body, cuius sexta edi-
tio Londini 1741. in 8. mai. prodiit, Noster venit.
Additae sunt huic editioni quadraginta tabulae ae-
neae, per cameram obscuram aeri incidit eas **GER-**
ARD VAN DER GUCHT. Inter quas duas po-
tissimum amant artifices, decimam nonam nimirum
tabulam, ubi *Marfyas* arbori alligatus spectatur, et
vigesimalam, qua *Hercules* Antaeum manibus attollit.
Ambae situm musculorum, integumentis communi-
bus separatis, egregie docent.

Restat

p. 149. Restat nunc I. M. PAPILLON *) tabularum ligno incisarum opus egregium et vnicum, quod ex hac parte perfectum Noster iudicat. Reperitur et in eo inter multas alias res relatio VESALII editionum, cuius prima editio 1534 iam prodisse dicitur, VESALIVMque in quinquagesimo et octavo 1564 aetatis anno mortuum esse. Quam vero relationem interdum Noster minus accuratam esse monstrat, nec non alios errores in huius operis historica parte detexit, quos breuitatis studiosis nobis hic tradere non licet. Practicam autem partem huius operis laudat Noster.

p. 152. Fuerunt autem medici, et chirurgi, qui delinearent, sculperent et pingerent: eorum itaque hic mentio iniicitur. Vt ANTONIO VENEZIANO siue FIORENTINO, GEORGIUS IACOBUS LANGE physicus Norimbergensis, ROMYN DE HOGHE, RVYSDAAT et LA FAGE, chirurgi, porro LUCAS sanctus, Evangelista, medicus et pictor, quem variae medicae societates et academiae pictoriae patronum sibi adsciuerunt, de quo multae res narrantur, etiam theologis utiles, quas hic repetere non possumus. VRBAN HIAERNE archiater Suecicus dissertationi suae inaugurali: de obstructione lacteorum vasorum et glandularum mesenterii, Andeuagi 1670. annexas tabulas, quatuor aeneas ipse delineauit et incidit, suamque ipsam imaginem reliquit. Fuerunt et medici, qui in numismaticis et geographicis delineationibus eminent, e. gr. IO. CVSPINIANVS, imperatoris MAXIMILIANI archiater: IOH. IACOB SCHEVCHZER Heluetus et eius filius IO. CASPAR. Multas utiles res oportuit nos hic omittere.

De

*) EIUSDEM traité historique et pratique de la gravure en bois Tom. I et II. et supplement, ou tom. III. a Paris 1766. 8.

De botanicis operibus, cum figuris aeneis, quas p. 136.
 Auctores ipsi delinearunt atque sculperunt, huc refe-
 rendus est DIOSCORIDES, DILLENIVS, HILL,
 IOANNIS BAPTISTA MORRANDI, FABII CO-
 LVMNAE, CONRADVS IOHRENIVS, qui sumti-
 bus suis floram ad viuum egregie depinxit, quorum, et
 adhuc aliorum opera hic a Nostro diiudicantur. Arbi-
 tratur autem Cl. MOEHSSEN, horum botanicorum co-
 namina artibus minus vtilia fuisse, quam anatomico-
 rum. Natura enim semper superat artem in bota-
 nicis figuris. Insimulque, quotidiana experientia
 docente, affirmat, botanicum characterem non raro
 in his botanicis iconibus desiderari, eisque potius
 oculos delectari, quam naturae amicos erudiri at-
 que instrui.

Tum et chemiae vtilitas ad artium emolumentum p. 165.
 declaratur. Ac primum quidem ratione colo-
 rum: deinde ratione pastarum terrearum (*Glaspa-
 sien*), vbi primus nominandus est Cl. HOMBER-
 GIVS, quem dein LIPPERTVS Dresdensis, gem-
 marum antiquarum causa clarus, longe superavit.

Denique et nonnulli medici motum animalium, vt p. 170.
 BORELLVS, tractarunt: rursus de proportionem et sym-
 metria partium corporis humani egerunt, vt ELS-
 HOLZ et REINHARD. Fatendum autem esse pu-
 tat Noster, ALBRECHTVM DÜRER hanc rem
 iam exhaustisse, et praecepta Cll. virorum TARIN
 et GAUTIER maiorem fructum attulisse.

Catalogus iconum, praecipue medicorum, eo To. II.
 rumque, qui hanc artem coluerunt, multos in se p. 1.
 continet medicos. Est ille alphabeticus et nume-
 rum millenum superat, additis plerumque delinea-
 tionibus, pictoribus, aere caelatoribus s. sculptoribus
 loco-

locoque natali, academia, qua viuebant, forma, aetate, annis, quibus nati et denati sunt hi viri docti. Et admiramur vel hic maxime profecto affinitatis studium Cl. MOEHSSEN, et gratias magnas habent illi huius rei amici.

p. 151. Inter additamenta ad indicem medicorum celeberrimum reperimus imaginem celeberrimi medici et chirurgi FRANC. QUESNAY raram illam, ideoque pretiosam ASTRUCII: porro ROBERT WHITE, FRANC. PATIN, THOMAS BROWNE, ligno incisam imaginem MELCHIORIS SEBICII seu potius SEBISCH. Porro imaginem ANTONII VALLISNERI et ANDREAE VESALII.

p. 157. Indicat porro Noster eas medicorum imagines, qui desunt in hac collectione.

p. 164. Explicat hic compendium scribendi, et refert Noster de operibus, in quibus variae hic commemoratae imagines reperiri possunt, insimulque addit annotationes, ad historiam artium et artificum spectantes.

Sed haec haecenus. Condonabunt Lectores, si paullo diutius in hoc libro indicando, cuius lectio maximopere commendanda est, immorati simus. Utilitas enim eius magna, qua abundat hoc opus profecto, intelligitur non solum ab historiae literariae medicae cultoribus et artium amicis, sed a medicis quoque ac chirurgis, qui in accurata anatomica imprimis cognitione acquirenda occupati sunt.

XV.

10. ERNEST. IMMAN. WALCHII consil.
aul. Saxo. Vin. et Isenac. eloquent et poes.
P. P. O. antiquitates medicae selectae. Ienae:
sumtibus viduae Croekerianae 1772. 8. c. f.
pgg. 180. sine dedicatione.

Nisi omnes, profecto plurimae res notatu dignae, p. 1.
quae de medicis oculariis Romanis eorumque
collyriis atque sigillis, quibus pyxides vnguentarias
insignire solebant, ideoque thecae vnguentariae o-
percula nuncupabantur, posteritati relictæ sunt, hic
inueniri possunt. Tribus sectionibus hoc a Cl. WAL-
CHIO praestatur : I. Sigillum medici ocularii in agro
Ienenfi repertum : II. sigilla medicorum oculariorum
apud veteres Romanos : III. inscriptiones medico-
rum oculariorum.

Septendecim sigilla in altera sectione a Nostro p. 49.
collecta sunt. Exempli loco vnum tale sigillum
afferamus, cum praeterea ampliorem horum sigil-
lorum omnium atque inscriptionum quoque recen-
sionem non ferat instituti nostri ratio.

Est illud decimum tertium Q. IULII MUR- p. 83.
RANII, ita comparatum :

QIVLMVRRANIMELI NV MADCLARITATEM

QIVLMVRRANISTAGIV MOPOBALSAMATADCAP

Alia quatuor habent latera, et singulum latus
aliter est inscriptum. Horum itaque sigillorum ex-
plicationes addit, easque aliorum eruditorum viro-
rum, vel suis coniecturis Noster probat atque con-
firmat.

Tom. XVIII. P. IV.

Yy

Porro

p. 103. Porro disquirat Noster, quid sit, medico imperare apud ALFENUM VARUM. Commemorat nimirum Noster locum ALFENI VARI, ubi medicis imperari videtur, illeque similibus locis SENECAE et CICERONIS illustratur. Cum medici autem aegris imperent, nec aegri medicis, GREGORIUS HALOANDER quoque pro imperantes *implorantes* legendum esse coniicit. DIONYSIO GODOFREDO autem, HALOANDRI emendationem haud plane improbanti, non opus videtur hac correctione. Putat enim imperantem hoc loco medicum designare, qui remedia morbo laborantibus praescribere iisdemque sanitatis aut conservandae, aut reparandae leges indicare soleat. Et sic alii aliter atque aliter hunc locum explicarunt.

p. 110. His emendationibus eruditos viros plane hic supersedere posse, hisque verbis prorsus immutatis eorumque sensu haud turbato, totam hanc agitatam litem ex ipso apud Romanos medicorum statu, eorumque conditione dirimendam esse Noster arbitratur. Erat nimirum florentissimis reipublicae Romanae temporibus, tum et imperatorum aeuo, duplex in vrbe medicorum genus: seruale alterum, vulgare plebeium et maximam saltem partem rude et illiteratum; alterum ingenuum, doctum, bonisque artibus et Graecae potissimum medicinae disciplinis egregie imbutum. Hi itaque medici, quibus imperatum fuisse apud Romanos legimus, erant serui, illudque ipsum imperium attinebat artis exercitium, minime vero medendi methodum spectabat *).

p. 117. Tum historiam Asclepiadarum Noster persequitur. Haud vna olim Asclepiadarum ratio et conditio fuit. Ac primum quidem nomen istud genti fuisse dicitur eorum solummodo proprium, qui vel ab ipso

AES.

*) cf. comm. nostr. Decad. II, Suppl. II, p. 255.

AESCULAPIO genus suum deriuarint, vel per adoptionem in Asclepiadarum olim transferint familiam. In antiquis ideo lapidibus Ασκληπιάδαι τῷ γένει vocantur. Qualis erat DIOCLES CARYSTIUS aliique.

Exstincta vero Asclepiadarum familia, frequen- p. 122.
tius nomen ASCLEPIADAE vsurpari coepit, aliis cognominis loco, nulla gentis aut vitae habita ratione; aliis propter artem, quam profitebantur, id sibi adsciscentibus, vt illustri hoc nomine auctoritatem sibi, fidem medicamentis, a se praeparatis, conciliarent. Quorum sunt potissimum sex: *Primus* ASCLEPIADES Prusensis medicus. APOLLONII ERASISTRATEI discipulus: *Secundus* ASCLEPIADES iunior, Φαρμακίων dictus ob remedium compositionem, quae et GALENUS diligenter descripsit. IN DOMITIANI tempora incidit quoque ASCLEPIADIS aetas, cui *tertius* a Nostro adsignatur locus, atque e lapide Reinesiano probatur, quo is L. ARRVNTIVS SEMPRONIANVS ASCLEPIADES medicus DOMITIANI appellatur. *Quartus* medicus est CALPURNIVS ASCLEPIADES, testante antiquitatis monumento.

Sequuntur tandem bini vltimi, quorum vnum, p. 128;
qui ordine *quintus* est pariter antiquo, cognouit, ΤΑΙΔΙΟΣ ΔΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ ἱατρος λῃδ. ματ. χειρ. medicus ludi matutini chirurgus; alter et *sex-
tus* appellatur P. NUMITORIVS PVBLII liber-
tus medicus ocularius e. f. p.

Iam sequitur medicina veterum lapidaris. Hic p. 131.
lapides, quorum vis salutaris, a veteribus laudatur, et a recentioribus, nonnullis lapidibus exceptis, vt magnes, haematites etc. prorsus reiicitur, collecti sunt a Nostro, qui quaedam de lithologia veterum chirurgica hic commentatur.

p. 141. De Pyrrhonismo medicorum veterum quaedam hic a Nostro traduntur. In Aegypto medicinae ratio vnice in longo rerum vsu multaque experientia sita fuit atque collocata. Deinde autem, quum litterae ex Aegypto in Graeciam migrarent, medici Graeci de morbis quoque philosophabantur, et, quae maiores vsu atque experientia didicerant, ad principia et causas primas revocare, ipsaque veterum de morbis praecepta ad artis et disciplinae formam traducere studebant. Quemadmodum tum in Graecia permultae philosophorum sectae, familiae et disciplinae erant: sic et secta florebat, quae dicebatur Pyrrhonia, cui multi amici strenuique defensores erant.

p. 149. Huic primum praefuit PYRRHO, a quo etiam duxit nomen secta, qui arbitrabatur, rerum naturae causas adeo saepe tectas et abditas esse, vt aegre, quid verum sit, quidue minus, rite possit detegi. Vt ne hanc ob causam falsis opinionibus, sophismatibus idque genus aliis decipiamur, decere philosophum credit, ob virium intelligendi imbecillitatem, et propter tot sensuum fallacias, de quibusuis rebus dubitanter pronunciare, nec quidquam sine clarissimis et euidentissimis documentis, pro vero habere. PYRRHONEM itaque amicum fuisse medicae experientiae, non vero opinionum et sophismatum, ea destitutorum, Noster probat, ita, vt a primis artis medicae initiis, ideoque paullo altius rem repetat.

p. 157. Rursus de morbis veterum obscuris Noster agit. Ex ARETAEO duo commemorantur morbi, quos venae cauae acutum morbum, et πνευμῶδες appellat, et in CAELIO AVRELIANO catalepseos species occurrit. Sunt vero haec mala, nostra aetate non obuia, nec satis accurate a veteribus descripta Nostro

stro videntur. Quapropter et medicos Cl. WALCH monet, vt paullo diligentius in haec morborum signa inquirent, eorumque rationem reddant.

Finit hunc librum tractatio de venae cauae p. 167. morbo acuto apud ARETAEVM. Hic morbus ab ARETAEO ita describitur, vt non de duobus diversis venae cauae morbis, sed de vnico tantum sermonem esse, luculenter appareat.

Hoc probato, disquiritur a Nostro: vtrum morbus iste scissura venae cauae sit, nec ne? p. 170. Alii enim hunc morbum rupturam seu fissuram cauae venae, alii inflammationem eiusdem esse autumarunt. Rupturam autem non largitur Noster; nam κέδματα fissuram venae cauae non designare contendit. Pariter non credit Noster, ARETAEVM iecoris vitia cum venae cauae inflammatione confudisse.

Ad inflammationem autem ramulorum venae p. 177. cauae, per iecur sparforum, quod attinet, duplex iam oritur apud Nostrom quaestio: altera, quomodo ARETAEVS inflammatos ramulos illos acutum venae cauae morbum dicere possit, quum tamen nusquam apud veteres medicos, neque apud ipsum ARETAEVM ramulis his nomen venae cauae fuerit assignatum? altera, qua ratione ARETAEVS postea inflammationis genus pro satis frequenti vendicare potuerit. Omnino autem huius morbi ARETAEI descriptio non egere obscuritate Nostro videtur.

XVI.

Etwas von Fiebern. Erster und Zweyter Abschnitt,
 von G. I. BEUTH. Cleve und Leipzig, bey Joh.
 Gottlieb Baerstecher, Buchhaendler. 1771. 8.
 Seiten 112 u. 107.

i. e.

Quaedam de febribus. Prima et secunda sectio.
 Auctore G. I. BEUTH. M. D.

Ex dedicatione, quae directa est ad Cl. LEIDEN-
 FROST, intelleximus, in tribus sectionibus
 Sect. I. Nostrom hanc rem esse absoluturum. Prima haec
 sectio constat quinque capitibus, quorum pri-
 mum agit de idea febris; et de essentialibus
 symptomatibus secundum; tertium antece-
 dentes causas, quae cernuntur in sex rebus non
 naturalibus, pertractat, quae haec febris sympto-
 mata efficiunt; in quarto enarrantur effectus, qui
 a febribus producuntur, ac quinto denique capite
 de accidentalibus febris symptomatibus disputatur.

p. 9. HELMONTIVM primum esse Noster arbitra-
 tur, qui naturam febris effectricem iudicavit. Exa-
 minatis febris definitionibus HELMONTII, SY-
 DENHAMI, STAHLII, BOERHAAVII et SWIE-
 TENII, aliorumque veterum et recentiorum, febris
 idea a Nostro ita formatur, vt sit febris fortior mo-
 tus humorum, quo quaedam peregrina materia e
 corpore expellatur.

p. 22. Ad essentialia symptomata febris refert Noster
 maius aut minus frigus, caloris varios gradus et
 plus minusue celerem pulsum. Horror febrilis cer-
 nitur vel in horripilatione vel in frigore vel in ri-
 gore,

gore, qui ad convulsiones propemodum accedit. Calor febrilis potest esse maior et minor, humidus et siccus.

Cibus et potus inseruit febribus vel ex eorum p. 30.
acrimonia, vel ex indigestione, quam inducunt in corpus, vel efficiunt.

Palpitatio cordis non est effectus febris, sed materiae febrilis: anxietates cordis solummodo a febre ipsa pendent. p. 44.

Ad primum enim stadium pertinent stagnationes, impeditus sanguinis circuitus et cordis anxietates, indeque oritur frigus. Ad alterum autem resolutio tenacis febrilis materiae, qua stagnationes ortae sunt: liberior rursus circulatio, sanguinis calor et rubor. Hic iam vires naturae separandae sunt, quae in contractione cordis, ei propria, cernuntur. Reliqui motus, supra memorati, sunt febris, de cuius salubritate, cruditate, coctione et crisi nunc Noster disputat. Omnes febres vel plena sanitas, p. 56.
vel mors, vel alius morbus sequuntur.

Dispersuntur symptomata febrilia a Nostro quoque in quatuor classes, quarum vna ea continet, quae omnibus omnino febribus sunt communia, ut horror, calor, celer pulsus. Altera ea complectitur symptomata, quae huic vel illi feбри sunt propria, e. g. intermissio febris febribus intermittentibus solemnis solummodo est. Tertia classis ea spectat symptomata, quae quibusdam quidem conveniunt febrium speciebus; tamen et aliis morbis superueniant, ut sunt peruvigilium, delirium, coma, convulsionesque. Ultima classis attinet ea symptomata, quae accidentium nomine insigniuntur, nec praeterea ad essentiam febris pertinent, ut sitis, nausea, ructus, vomitus, diarrhoea, exanthemata cutanea. p. 59.

Sect. II. In secunda sectione ordinem febrium Noster persequitur, earumque diuisionem in continentes, intermittentes et continuas addit. Postea continentes benignas, vt ephemeram, synochum simplicem: et malignas, vt synochum putridam et febrem ardentem pertractat. Tum sequuntur intermittentes et remittentes seu continuae e. g. febres catarrhales inflammatoriae, phrenitis, angina, peripneumonia, pleuritis, paraphrenitis, inflammatio ventriculi, intestinorum, nephritis, hepatitis. De his in quatuor capitibus a Nostro disputatur.

p. 8. Eas febres, quas Noster appellat continentes, Cll. BOERHAAVIUS et ELLERUS febres continuas non remittentes nominarunt; et eae, quas Noster ad continuas retulit, continuae remittentes ab illis nuncupatae sunt.

p. 22. Malignitas febrium acutarum cernitur potissimum in prostratione virium, pulsu debili et obscuro et anxietate praecordiorum.

p. 44. Sanguificationis in physiologia difficillima Nostro videtur explicatio. Nam pulmonibus et motui partium solidarum sanguificationem non tribuit. Id quod ex ouis, calori animali subditis, illustrat. Ceterum non negat, se ignorare, quo modo chylus in sanguinem mutetur, vtrum sanguificatio solius sanguinis ope fiat, an aliae functiones s. humores ad eam perficiendam requirantur?

Angina inflammatoria a Nostro cum RIVERO ita definitur, vt sit febris inflammatoria cum impedita respiratione deglutitioneue, vel utraque. Simul hoc impedimentum vel in faucibus, vel in arteria aspera, vel in oesophago potest latere. Quod si vero hic morbus a vitio abdominis seu pectoris

et

et aliarum partium corporis proficiscitur, non dicitur angina inflammatoria.

Peripneumonia a Nostro dispescitur in pulmonalem et bronchiale: pleuritis in siccam et humidam, in idiopathicam et symptomaticam e. f. p. p. 70.

Inter symptomata, paraphrenitidi potissimum propria, refert Noster tussim cum sternutatione, singultum, risum sardonium et vomitus. p. 86.

Calculus raro excitat dolorem, quam diu in pelvi renum haereat; simulac autem ille peluim reliquerit, potest ad nephritidem conferre: rursus fortior et continua equitatio. p. 93.

Reiicit Noster Cl. BOERHAAVII duplex inflammationum genus, nec attendit in hepatide ad vasa hepatis sanguifera propria et communia, in quorum, si obstructione laborent, diuersitate, apud BOERHAAVIUM spectatur inflammationum varietas. Nam in hepatide non obseruatur marcor hepatis, sed icterus semper propemodum hepatidem comitatur. Symptomata itaque hepatitidis semper iudicauit Noster vna eademque. p. 96.

Non raro vermes, ex duodeno in vesiculam felleam repentes ibique morantes, ictero inseruiunt. Referuat Noster ipse felleam vesiculam viri, ictero mortui, in qua lumbricum crassum et magnum reperit. p. 106.

Quemadmodum in ictero laborantibus albuginea primum: sic tandem ossa ipsa tingi flauo colore, licet raro, Noster arbitratur. p. 107.

XVII.

IOANNIS BERNHARD. HULLESHEIM
 Med. Doct. et Professor. publ. ordin. in
 Gymnas. acad. Lingens. gemellarum infan-
 tum abdominibus connatarum brevis histo-
 ria cum animaduersionibus theoreticis et
 practicis, et adiuncta de duobus monstris ap-
 pendice; nec non morbi rarissimi historia.
 Zwollae, apud S. Clement. 1770. 8. pagg.
 28. sine praefatione c. f.

P. 1. **G**emellae hae, de reliquo sanae infantes, sibi inui-
 cem abdominibus ab ensiformi processu infra
 umbilicum usque accretae, et paullo post partum
 mortuae sunt: quarum iconem curavit, ob partum
 sane mirum eiusque satis felicem euentum, quem
 hic ex relatione obstetricis narrat, nihilque certi
 complecti intelleximus. Inter grauiditatem sentie-
 bat grauida corpus graue, vt lapidem magnum, vi-
 ta carens, nec quidquam fecit aut vidit, quod huic
 coalitioni in grauiditate inferuire posset, excepto
 hoc, quod duos infantes inter grauiditatem in gre-
 mio posuerit, ac ex tenero amore pectori appresse-
 rit. Num imaginatio grauidae hic ad coalitionem
 quid afferat, iudicio aliorum relinquit Noster.

P. 7. Porro quaerit Noster: an haec concretio, si
 viuae ac sanae mansissent hae gemellae, sectione fe-
 lici cum successu separari potuerit? negat au-
 tem, hoc fieri potuisse ob haemorrhagias oriundas,
 nec non ob incertitudinem, vtrum integumenta
 communia vtraque habuerit, visceraque abdomina-
 lia vtriusque libera fuerint accretae, nec ne?
 Quodsi vero alterutra mortua fuisset, tentanda dis-
 sectio Nostro videtur.

Descri-

Describuntur hic duo monstra, quorum vnum p. 11.
ex adspēctū capitis equini ficti illud prae se ferebat;
alterum habebat frontem, fetis suillis cinctam, ad
oculos vsque pendentibus. Brachia bene erant
comparata, excepto extremo, cui haerebat adnata
vngula porcinae similis, deficientibus cubitis atque
manibus. Illud non diu vixit, hoc per sex menses:
quod pariter Noster terrori et adspēctui tribuere, at-
que ita imaginationi grauidarum laesae fauere videtur.

His accedit historia morbi rarissimi, quo labo-
rabat femina viginti sex annorum. Erat cachexia p. 15.
leucoplegmatica scorbutica, coniuncta cum debili-
tate neruosa et fistula intestini recti, in vaginam seu
orificium vteri externum potius, quam in vrethram
penetrante, etiamsi id quoque per vasa haemorrhoi-
dalia interna, ad vrethram tendentia, fieri posse No-
stro videretur. Indeque flatus cum tanto sibilo, vt
adstantes audirent, ac aegra manifeste sentiret, nec
non aliae particulae peregrinae simul cum vrina et
sine ea per vias vrinarias exhibant. Aegra enim re-
tulit, semina duo ribium, praecedente die come-
storum, cum vrina effluxisse.

Quapropter quaeritur a Nostro: quis morbus,
quae causa morbi, prognosis, cura? quae flatuum p. 19.
caussa per vrinae vias erumpentium aliarumque pere-
grinarum rerum? Quibus resolutis, hanc raram morbi
ac summe complicati descriptionem tradit HERR-
MANN BOERHAAVE, cuius discipulus Noster
fuit, ideoque consilium sibi expetiit.

Ex additis literis BOERHAAVII cognouimus,
se quidem de acinis, flatibus, aliisque vrinae via e-
missis, etiamsi similia exempla occurrant in scriptis p. 26.
medicorum, dubitare, illudque haud satis capere;
morbum tamen pendere a systemate neruoso debili
et mobili cum siccitate macilenti corporis et magna
obstructione in syntaxi coeliaca ac mesenterica.

XVIII. No-

Noua physico medica.

Societas scientiarum *Bruxellis* 1769 fundata, cuius instituti rationem supra reddidimus *), per edictum Imperatricis Augustissimae MARIAE THERESIAE die 16 decembris 1772 Academia Caesareo Regia scientiarum elegantiorum literarum et bonarum artium designata est.

Seelandinam societatem artium et scientiarum Vlissingensem praemium monetae argenteae esse adiudicaturam auctori dissertationis, quae inscripta est: *nunc alio nunc rursus alio fit obuia vultu*, et tractat illam quaestionem: *potestne naturae scrutator ex cognitis cum obseruationibus et experimentis etc.* **) nuper relatum legimus. Profitetur autem suum nomen, rogat societas.

Missis aliis problematibus, ab Academia scientiarum elegantiorum literarum et artium *Rothomagensi*, eruditis cum viris communicatis, nec nos attingentibus, hanc solummodo quaestionem hic repetimus.

Optat nimirum Academia, ut quis differat de *mechanismo secretionis urinae cum descriptione organorum huc spectantium, quaeque celeritatem, quacumque urinae secretio expeditur, iuuent.*

(*Sur le mécanisme de la sécrétion des urines avec une description des organes, qui operent et qui concourent à la promptitude avec la quelle cette sécrétion s' exécute*).

Pertinet hoc problema ad annum 1773: et is, qui hanc in rem inquireret ex voto Academiae, exspe-

*) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 345. it. Vol. hoc p. 252.

**) v. comm. nostr. Vol. hoc p. 538.

Etare potest maximum praemium, monetam auream trecentarum librarum Gallicarum, quod Academia munificentiae Ill. Ducis DE HARCOURT debet.

Commentaria autem ante primum iulii diem 1773 Cl. L. A. DAMBOURNEY, qui ab epistolis Academiae est, tradenda sunt. Praeterea *Eiusdem* nulla nobis lex in scribendis mittendisque elaborationibus constat, quae ab aliarum academiarum legibus ullam prodat diuersitatem.

L' Accessit ab *Eadem* nata est commentatio poetica, continens literas patris in obitum filii vnici, decimo aetatis anno ex variolarum insitione mortui, cuius Auctor Ill. comes DE LAURENCIN esse dicitur.

Praemia reliqua anatomiae, chirurgiae, arti obstetriciae, botanicae, mathesi et hydrographiae dicata, inter studiosos, his de scientiis optime meritos, sunt distributa.

Regia societas *Parisiensis*, in emolumentum et incrementum rei rusticae conflata, promisit ei praemium quadringentarum librarum Gallicarum, qui ad hanc quaestionem 1774 datam ita responderet, vt expectationi societatis fieret satis.

Est ita quaestio comparata : *Quaenam erat Romanorum agricultura ab initiis inde Reipublicae ad tempora IULII CAESARIS, quatenus imperium, mores, et commercium spectet ? (Quel étoit l'état de l'agriculture chés les Romains, depuis le commencement de la Republique iusqu' au siecle de IULES CAESAR, relativement au gouvernement, aux moeurs et au commerce?)*

Commentaria sunt ante I diem decembris 1774 tradenda atque latino vel franco gallico idiomate feri-

scribenda *). Leges praeterea cum aliis societatibus sunt eadem.

Regia scientiarum et literarum elegantiorum *Berolinensis* Academia problema ex physica vegetabilium consideratione depromptum, *theoriam transplantationis* spectans atque 1770 propositum, iterum communicat cum viris eruditis hoc 1773 anno. Quaeratur ut hoc in superioribus **), rogamus. Ibi enim non solum quaestionem, sed et modum, quo optat Academia, ut respondeatur, inuenies.

Societas oeconomica *Petropolitana*, cuius iam mentionem fecimus ***) duas theses in rem rusticam iudicio eruditorum committit. Ac prima quidem haec est :

Ex diuersa natura soli prouinciarum Russicarum determinetur, quantum terrae requiratur ad domum, agros et id genus alia exstruenda, ubi familia rustica, quae constet ex duobus viris totidemque feminis, et, qui iis respondeat, senum infantumque numero vitam degat, ut habeat familia in eiusmodi habitaculo, unde subsistat, omnibusque negotiis, quae demumcunque sint, subeundis et praestandis par sit.

(De déterminer, d'après les différentes qualités du sol des provinces Russes combien il faut de terrain pour la maison, les champs etc., d'une famille des laboureurs, consistant en deux ouvriers, deux femmes et un nombre proportionné de vieillards et d'enfans, pour que cette famille trouve dans cette habitation une subsistance et un entretien suffisant et qu'elle puisse elle même suffire à tous ses travaux.)

Ela-

*) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 357.

**) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 358.

***) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 545.

Elaboratio, quae ad prouinciam Ingriae accommodata sit, centum numorum aureorum, quae et alias prouincias spectet, quinquaginta aureorum deportabunt.

Altera, praemio quinquaginta aureorum numorum Hollandicorum, ita legitur : *Qui esset optimus modus habitaculum rusticum, constans ex aedibus, aula, horeo, horto ceteraque exstruendi, ut simplex illud sit minusque sumtuosum, iis tamen non destituatur, quae rustico ex climatis natura sint necessaria.*

(*Quel seroit le meilleur plan d'une habitation de paysan, maison, cour, ecuries, granges et bâtimens nécessaires, de manière, que cette habitation fût aussi simple et aussi peu dispendieuse, qu'il seroit possible, et qu'elle renfermât néanmoins toutes les commodités nécessaires au paysan, en égard au climat.*)

Pertinent hae duae theses ad annum 1773, quarum elaborationes a societate expectantur ante I diem octobris eiusdem anni. Quo ipso die conueniet *Eadem* ad has res disquirendas, ac praeterea quinque monetas aureas, singulam pretio centum numorum, quinque chirurgiae studiosis indigenis attribuet, qui per hunc annum 1773 commentarium vel tres obseruationes dignas exhibitas cum societate communicarunt.

Facultatem medicam *Parisinam* nūmos accepisse a Cl. CUVILLIERS DE CHAMPOYAUX medicinae doctore ad quaestiones cum eruditis viris communicandas, praemiisque ornandas, si elaborationes eorum facultati placeant, nuper retulimus *).

Quaestio, quae ab *Ea* proponebatur, id volebat : *num possent morbi contagiosi praeuideri, arceri, ac, si iam progressi sunt, impediri ? (S' il est possible de prévoir les maladies épidémiques, et quels seroient les*

*) v. comm. hoc Vol. hoc. p. 150.

*les moyens de prévenir ou d'en arrêter le progrès ? **).

Atque in hanc rem ita Cl. LEBRUN medicinae doctor inquisiuit, vt votis facultatis medicae Parisinae responderet elaboratio et praemium reportaret.

Postea nouam quaestionem tradit *Eadem* facultas, cuius responsionem expectat 1774. Est haec: *quinam est pestis, si ea est peculiaris morbus, character ? quatenam remedia ad eam curandam et praecauendam ? (si la peste est une maladie particulière, quel en est le caractère, quels sont les moyens de la traiter et de la prévenir ?* Reliqua vide loco paullo ante memorato.

Gothae auctoritate et munificentia ferenissimi Ducis in vsum publicum theatrum anatomicum constructum est, cui Experientissimus GRIMM consiliarius et archiater, est praefectus. Id simul cautum est, ne copia cadauerum deficeret. Demonstrationes quoque iam coeptas esse legimus. Initium factum est praeterito 1772 anno.

Erfordiae experientissimum atque excellentissimum IOANNEM CAROLVM OETTINGER, medicinae professorem publicum extraordinarium designatum fuisse iam indicauimus **).

Adiit illam professionem Cl. OETTINGER tractatione, qua de febribus, ab initio fere mensis decembris 1771 per annum 1772 huc vsque Erfordiae, inque eius confiniis epidemice grassantibus, nonnulla commentatur: ac simul pro muneris, sibi clementissime demandati, ratione ad audiendas praelectiones artis salutaris cultores inuitat ***).

Cl. 10.

*) v. ibid.

**) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 719.

***) Quae prodiit Erfordii ex officina Nonnii 1772. 4

Cl. IOAN. AUG. WOHLFARTH *), medicinae doctor in vniuersitate, quae *Halae ad Salam* floret, eiusdem artis professor extraordinarius factus est.

Cl. IOANNEM FRIDERICUM GMELIN, medicinae doctorem, fuisse creatum *Tubingae* professorem extraordinarium medicinae relatum legimus.

Illustris FERDINAND. IACOB. BAIERVS, Academiae naturae curiosorum Praeses **), qui *Norimbergae* haecenus est moratus, consiliarius aulicus Onoldinus factus est, et Onoldum iam sese contulit.

Hafniae CHRISTIANVS LODBERG FRIIS medicinae doctor et professor primarius initio huius 1773 anni obiit.

Cassellis die 14 decembris 1772 Cl. THEODORVS AVGVSTVS SCHLEGER medicinae doctor et professor et h. t. Prorektor ***), anno aetatis quadragesimo quinto obiit.

Hamburgi die 4 februarii 1773. GEORGIVS FRIDERICVS RICHERZ, medicinae doctor et xenodochii medicus ordinarius, anno aetatis sexagesimo secundo animam efflauit.

Experientissimus BATIGNE praeterito 1772 anno, qui tractatum de digestionem ****) scripsit, *Berolini* vitam cum praematura morte commutauit.

Ibidem

*) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 159.

**) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 706.

***) v. comm. nostr. Vol. hoc p. 149.

****) v. ibid. Vol. XVI. p. 96.

Ibidem porro experientissimus LEON ELIAS HIRSCHEL, qui variis scriptis inclaruit, optimo aetatis flore e viuis ereptus est, vltimo anni 1772 mense.

Bernae societas typographica commercium litterarum Ill. ALBERTI AB HALLER inter celeberrimos medicos ac physicos ALBINUM, REAUMUR, NOLLET, WERLHOF, PRINGLE, HEISTER, TREWIUM, MORGAGNI, SENAC, IACQUIN, BURRMANN, TISSOT, ZIMMERMANN, cet. ita publici iuris se facturum esse pollicetur, vt in duodecim voluminibus, quorum singulum viginti et quinque seu triginta plagulis constabit, subinde prodeat in octauo. Octo volumina epistolis, Latino idiomate scriptis, quatuor Teutonico, Francogallico, Anglico et Italico exaratis absolui dicuntur. Quotannis duo vel tria apparebunt volumina.

Praeterea et Ill. AB HALLER spondit, neglectis rebus domesticis, eas se excerpturum, quae vsu suo non destituantur, nec non sparsim, vbi necesse sit, annotationibus loca nonnulla, quae obscuritatem aliquam prodere videantur, illustraturum esse.

Berolini Cl. ZUCKERT materiam medicam b. LOESECKII recudendam curauit.

Magistratus, qui *Insulae* praeest, edictum die 14 octobris 1772 in salutem merforum promulgauit, quod cum aliis huius rei institutis, a nobis quoque partim commemoratis *), conuenit.

Tria loca publica cineribus praeparandis destinata sunt. Urbis chirurgus, qui clysmatico instrumento ad fumum nicotianae adhibendum instru-

*) v. comm. nostr. Vol. XVI. p. 147.

Aut est, quorsum arcessitur, praesto esse debet. Qui mersum detegit et iusto loco indicat, sex florenos accipiet. Caeterum sumtus, qui, ut magistratus voluntari fiat satis, sint impendendi, pari modo reddentur.

Hafniae xenodochium Fridericianum, nuper constitutum, iam vero denuo stabilitum, directores habet praefectum vrbis praesidem, professorem medicinae, qui haecenus erat b. FRIIS**), chirurgiae professorem, qui nunc est Cl. HENNINGSS, vnum ex camera consiliarium, et duos senatores.

Eo inprimis in hoc nosodochio respiciatur, secundum foundationem b. Regis die 6 august. 1756, ut pauperes et aegri ciuium ante omnes ibi excipiantur, auxilio medicamentisque subleuentur; neque vero iis aditus concedatur, qui ex morbo venereo laborent. Cum quoque Regia auctoritate simul iussum sit, ut eorum, qui suis sumtibus ibi viuerent, tot reciperentur, quot loci spatium capit, etiam his omni modo consulitur. Serui porro et omnes omnino sine vlllo discrimine excipiuntur, iisque non solum medicina, sed omnia auxilia ad vitam necessaria offeruntur. Quilibet eorum quotidie vnam libram Danicam (*mark dänisch*) soluat; eos vero, qui vitala iustiori utuntur, duas pendere oportet.

Irkuzkiae in Sibiria ex auctoritate praefecti ducis A BRILL ex munificentia Augustissimae Imperatricis Russorum domicilium, aegris variolis insitis vel inferendis, variolarumque insitioni, sacrum exstructum est. Neque euentus expectationem fefellit. Etenim a die iulii vigesimo sexto 1772, usque ad duodecimum decembris eiusdem anni, quadringentis

Z z 2

quadra-

*) v. supra p. 721.

quadraginta infantibus variolae sunt implantatae, ita, ut ne vnus quidem eorum periret. Quare et insigni industria Cl. KRATSCH chirurgi, qui horum aegrorum curam habet, plures in dies permoti parentes liberos non ex vicinia solum, sed qui magis distant, huc ad inferendum deferunt.

Halae ad Salam quidam in arte chemica admodum clarus tentaminibus, cum cupro institutis, ut eius virtutes et vim venenatam internam paullo clarius distingueret, eandem rem fortuito ita detexit, ut venenum hoc adeo efficax produceret, quod et in minima doli absque ullo remedio haberet effectum lethalem. Ex nonnullis animantibus, quibuscum pericula fecit, apparuit, cadauer intra viginti et quatuor horas totum in fermentationem ita abiisse, ut omnis eiusdem massa putredinem proderet.

Heilbronnae ex bibliopolio Eckebrechtiano noua et minus sumtuosa historia naturalis cum figuris aeneis proditura est. Quinque sectionibus primo animalia quadrupeda, dein aues, rursus insecta, animalia repentia, sicuti et ranae, bufones, lacertae cet. tum pisces et alia animalia marina et postremo arbores et frutices oeconomice potissimum absolui dicuntur.

Explicatio, ibi, vbi quadrupeda tractantur, ex opere Buffoniano et Daubentoniano*) repetetur ita, ut superflua omittantur, necessaria vero et vtilia seruentur: observationes insimul atque annotationes reliquorum Auctorum aptae et vtilis non praetermittentur.

Figurae ad instar earum, quae a MERIAN operi Ioustoniano sunt annexae, aeri incidentur, vbi
vero

*) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 540.

vero naturae non respondent, emendandae, et novis tabulis animalia, Cl. IONSTONO incognita, delineanda sunt.

Quaelibet sectio thalero vno et dimidio constabit; praenumerando autem vno tantum thalero. Iam prima sectio cum viginti tabulis in folio prodit, et altera ad festum paschatos subsecutura dicitur.

In officina libraria Gleditschiana Lipsiae iam olim editae prodierunt 1773. IACOBI THEODORI KLEINII descriptiones tubulorum marinarum, in quorum censum relati sunt lapides, caudae, cancri GESNERI, et his similes belemnitae, eorumque alveoli secundum dispositionem musei Kleiniani: addita est dissertatio epistolaris de pilis marinis. Cum decem tabulis aeneis Gedani et Lipsiae. 4.

Prostant et alia in hac officina scripta Kleiniana, ut historia piscium, echinodermata, stemmata avium, lapides, figurati etc. quorum mentionem autem hic solummodo facere possumus.

XIX.

Continuatio indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1770 prodierunt.

SANCTORIUS SANCTORIUS de medicina statica aphorismi. Commentaria, notasque addidit ANNA CAROL. LORRY. Paris. 12.

MICHAEL SARCONI Med. Doct. und obersten Spitalarztes bey dem Schweitzer Regiment von Fauch in Neapel, Geschichte der Kranckheiten, die durch das gantze Jahr 1764 in Neapel sind beobachtet worden. Erster Theil. Aus dem Italiänischen übersezet durch D. IOHANN THEODOR SCHMID VON BELLIKON. Zürich. 8. mai.

Nosologie méthodique dans la quelle les maladies sont rangées par classe, suivant le systême de M. SYDENHAM et l'ordre des botanistes. Traduit du latin de M. SAUVAGE; avec une table alphabétique et raisonnée de matières et de maladies, par M. NICOLS. Tom. I. II. III. à Paris. 8. min.

La pratique du iardinage par M. l'Abbé ROBERT SCHABOL, redigée après sa mort par M. D. Vol. I. II. ibid. 12.

Eiusd. dictionnaire pour la theorie et la pratique du iardinage et de l'agriculture. ib. 8.

JACOB. CHRIST. SCHAEFFER *Empfehlung, Beschreibung und erweiterter Gebrauch des so genannten und zur Erspahrung des Holtzes höchst vortheilhaften Backofens. Nebst fünf Kupfertafeln. Regensb. 4.*

Eiusd. fungorum, qui in Bauaria et Palatinatu circa Ratisbonam nascuntur, icones. Tom. III. ib. 4.

SAMUEL FRIDERIC. SCHEFFEL spec. inaug. sistens de fetu, natibus in partu prodeunte, observationes et analecta. Gotting. 4.

CAROL.

CAROL. LEBERECHE SCHEFFLERS *Abhandlung von der Gesundheit der Bergleute.* Chemnitz. 8.

GODOFR. WILLH. SCHILLING diatribe de morbo, in Europa paene ignoto, quem Americani vocant *Jaws*. Ultrai. ad Rhen. 8.

SALOMON SCHINZ diss. de stanno eius miscelae cum plumbo in re oeconomica usu. Tigur. 4.

ADAM GOTTLÖB SCHIRACHS *Pastoris zu Kleinbautzen ausführliche Erläuterung der unschätzbaren Kunst iunge Bienenschwärme oder Ableger zu erziehen. Nebst einer natürlichen Geschichte der Bienenkönigin oder Weyfelerzeugung und deren wichtigen Einflusse in die Oekonomie der Bienen, nach neuen genauen Beobachtungen und physikalischen Erfahrungen.* Budißin. 8.

Versuche mit den Mutterkorn von D. THEOD. AUGUST SCHLEGERN. Cassel. 4.

De phasco observationes, quibus hoc genus muscorum vindicatur atque illustratur. Auctore IOH. CHRIST. DAN. SCHREBERO. Lips. 4. c. tab. aen.

PHIL. GEORG. SCHROEDER diss. inaug. circa variolarum distributionem, imprimis ratione februm, cum iis coniunctarum, quaedam analecta Resp. *Jsaac Daniel Fellingner.* Gotting. 4.

Eiusd. diss. inaug. de viribus naturae debilioribus, in februm decursu recte aestimandis, iisque accommodanda medendi ratione, Resp. *Paul Henr. Weis.* ib. 4.

IO. FRIEDR. SCHÜTZENS *gründliche Anweisung zur Hebammenkunst.* Hildburghausen. 8. m. K.

MARTIN WILLH. SCHWENKE Breef an den Heeren EDUARD SANDIFORT behelzende eenige Aanmerkinge over het getal en het ouderdom der gestorvenen aan de Kinderpokies over

derzelven inenting en de behandeling der natuurlyke ziekte. Te Haag. 8.

10. ANTON. SCOPOLI *Bemerkungen aus der Naturgeschichte. Erstes Jahr, welches die Vögel seines eigenen Cabinets und zugleich einige seltene, die er in dem Kayserlichen Thiergarten und in der Sammlung des Grafen v. THURN gesehen, beschreibet. Aus dem Lateinischen übersetzt und mit Anmerkungen versehen von FRIEDR. CHRIST. GÜNTHER. Leipz. 8.*

Eiusd. annus quartus historico naturalis. Lipf. 8. (Hic liber obseruationes ex historia naturali et oeconomia continet).

10. ANDREAS VON SEGNER *Einleitung in die Naturlehre. Dritte und verbesserte Auflage. Halle. 8.*

CHRIST. GOTTLIEB SELLE *diff. inaug. continens methodi febrium naturalis rudimenta. Halae. 4.*

CHRIST. GOTTLIEB SEMLERS *astronomische Beschreibung und Ausrechnung des Cometen von 1769, samt einer mathematischen und philosophischen Schöpfungshistorie der gantzen Welt, zum Beweiß, daß unsre Erde nicht aus einen Cometen geschaffen sey, auch beygefügtter Zeichnung der Cometenbahn und einem Register. Halle. 8.*

10H. CHRIST. SENCKENBERG *Stiftungsbrieße zum Besten der Arzneykunst und Armenpflege, samt Nachricht wegen eines zu unternehmenden Bürger und Beysaßen Hospitals zum Behufe der Stadt Frankfurth. Nebst Vorbericht von RENAT. LEOPOLD CHRIST. CARL Freyherrn von SENCKENBERG mit Beylagen und zwey Kupfertafeln. Franckf. am Mayn. fol.*

Traité de l'électricité par M. SIGAUD DE LA FOND Démonstrateur de physique experimen-
tale

tale de la société royale de Montpeiller. à Paris. 12.

ION. SIDREN diff. inaug. de ischiade. Resp. Carol. Petr. Thunberg. Vpsal. 4.

Eiusd. diff. inaug. de partu ferotino. Resp. et Auçt. Henr. Gahn. ib. 4.

IOH. ESAIAS SILBERSCHLAGS *Sendscreiben über das am 18ten des Jenners im Jahre 1770 zu Berlin beobachtete Nordlicht an seinen Bruder GEORG. CHPH. SILBERSCHLAG, Pastor an der Peterskirche in Stendal. Mit Kupfern. Berlin. 4.*

IO. IAC. SPIELMANN diff. inaug. sistens olerum Argentoratensium fasciculum alterum. Argentorat. 4.

D. SOLEILHET Med. Doct. Monspeliensis epistola ad A. ROUX circa annotationes nouae pulsum doctrinae, quas nuper ANTON DE HAEN publici iuris fecit, ex gallica in latinam linguam versa cum adiuncta praefatione IOSEPHI HÜTTENBACHER Med. Doct. Viennens. Vienn. 8.

Eloge de la fontaine minérale de l' Epervière à une lieue de la ville d' Angers; par M. DE LA SORINIERE. à Paris. 12.

Traité de sels; dans lequel on démontre qu' ils sont composées d' une terre subtile intimement combinée avec de l' eau. Par M. GEOR. ERNEST. STAHL. Traduit de l' Allemand. à Paris. 12.

GEORG. WILHELM STEIN, *der Arzneygelahrheit Doctors, der Arzney, Wundarzney, und Entbindungskunst Professors am Collegio Carolino, theoretische Anleitung zur Geburtshülfe. Cassel. 8.*

GEORG CONRAD STOCKHAUSENS, *der Weltweisheit und beyder Rechte Doctors, Beyträge zur Rechtsgelahrheit, Oeconomie, Policy und Cammerwissen-*
Zz 5

*wissenschaft, wie auch zur Naturgeschichte beson-
ders von Hessen. Des ersten Bandes zweytes Stück.
Franckf. am Mayn. 8. (Hoc opus anno 1769
inceptum ita continuabitur, vt per tres menses
vna pars vulgetur, quarum quatuor volumen
vnum sistunt).*

Beschryvinge der waanschappen teeldeelen en wa-
terwegen in een man, en een wercktuig dienen-
de den pis op te vangen. By IAN HENDRIK
STOLTE Med. Doct. Zwolle. 8. mai. c. f.

Y
Dictionnaire des prognostics ou l'art, de prévoir
les bons ou mauvais événemens dans les maladies.
Par M. D. T. Doct. en médecine. à Paris. 12.

ERESIIUS THEOPHRASTUS von den Steinen
aus den Griechischen, nebst IOHANN HILLS phy-
sicalischen und kritischen Anmerkungen, und einigen
in die Naturgeschichte und Chymie einschlagenden
Briefen aus dem Englischen übersezt. Mit Anmer-
kungen und einer Abhandlung von der Kunst der
Alten in Steine zu schneiden, vermehrt von ALBR.
HEINR. BAUMGAERTNER. Nürnberg. 8.

De corpore nutritiuo et de nutritione tentamen
chymico medicum. Auctore PETRO THOUVE-
NEL. Pro prima Appollinari laurea consequen-
da in Augustissimo Ludoviceo medico Monspel-
liensi, mense aprili 1770 propugnatum. Piscenis. 4.

Trattato del celebre Signore Dottore S. A. D. TIS-
SOT sopra le malati e a cuisous sogette le per-
sone dedite ai piaceri del mondo. Tradatto dal
Francesce, nella favella Italiana du GIOVANNI
VIGNOLI. In Lausanne. 12.

Eiusd. von den Krankheiten des Hofes und der Welt-
leute. Aus dem Französischen übersezt. Bern. 8.

Eiusd. Abhandlungen über verschiedene Gegenstände
der Arzneywissenschaft. Aus dem Französischen
übersezt. Leipz. 8.

S. A. D.

S. A. D. TISSOT traité de l'épilepsie faisant le tome troisieme du traité des nerfs et des leurs maladies. à Paris. 12.

Eiusd. epistolae medico practicae auctae et emendatae. Laufann. 12.

Eiusd. essai sur les maladies des gens du monde. ib. 8.

Della vera influenza degli astri nelli stagioni et mutazioni di tempo saggio meteorologico fondato sopra lunghe osservazioni. Auctore IOSEPHO TOALDO. In Padua. 4.

The present state of midwifery in Paris with a theory of the cause and mechanism of labour. By Lond. A. TOLVER. 8.

10. ERHARD TRAMPPEL *Beschreibung des Bades zu Meinberg in der Grafschaft Lippe.* Lemgo. 8.

Mémoires et observations de chirurgie par M. TRÉCOURT. à Bouillon et à Paris. 12.

CHRIST. IAC. TREW *Abhandlung von einigen Verschiedenheiten, welche an dem Menschen vor und nach seiner Geburth wahrgenommen werden und denen dabey sich äusserden Spuren der Allmacht und Weisheit Gottes. Aus dem Lateinischen übersezt und mit einigen neuen Anmerkungen des seeligen Herrn Verfassers vermehrt.* Nürnberg. 4. m. K.

* * DE TREYTORRENT *zwey medicinische Tractate von dem Daseyn Gottes aus der Schöpfung und Zeugung des Menschen und von den Kranckheiten des weiblichen Geschlechts.* Lüneburg. 8.

DAN. GUILIELM. TRILLER *diff. inaug. de morbis pubertate solutis.* Resp. Daniel Gotthelf Berthold. Vitemb. 4.

Eiusd. *diff. inaug. de fordidis et lascivis remediis antidysentericis vitandis.* Resp. Immanuel Benedict. Funk. ib. 4.

Die Pflicht eines Wirthschaftsbeamten, wirthschaftlich und nach der Policy betrachtet und entworfen von

IOH.

IOH. IOSEPH TENKA. *Erster Theil. Frankfurt und Leipz.* 8.

FRANC. XAVER. CASP. TRZEBICZKY diff. inaug. de irritabilitate et sensibilitate partium corporis animalis. Prag. 8. (sine anno)

H. E. VANDERSTADT tractatus de salubritate febris. Parisiis. 8.

Dissertation on a new antivenereal vegetable remedy, intitled M. DE VELNOS antivenereal syrup. Translated from the French. Lond. 8.

Nouveaux secours pour les corps arrêtés dans l'oesophage, ou description de quelques instrumens plus propres, qu' aucun des anciens moiens à retirer ces corps par la bouche etc. inuentés par M. VENEL. à Lausanne. 12.

H. VINK lessen over de herkaauwing der runden en der woedende veeziekte. Te Rotterdam. 8. mai.

FULGENTII VITMAN, Presbyteri Prof. botanices in Ticinensi academia, de medicatis herbarum facultatibus liber. Faenza. 8. Vol. I.

RUDOLPH. AUGUSTIN. VOGEL *neue medicinische Bibliothek. Des achten Bandes zweytes Stück.* Göttingen. 8.

Eiusd. diff. inaug. de chirurgia medicinae opem flagitante. Resp. Leopold. Godofr. Oehme. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de lienteria. Resp. Carol. Frider. Biel. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. sistens theses medicas. Resp. Ioh. Henr. Stutzer. ib. 4.

IO. AUG. VNZERS *medizinisches Handbuch nach den Grundsätzen seiner medicinischen Wochenschrift der Arzt von neuen ausgearbeitet. Erster und zweyter Theil. Hamburg und Lüneburg.* 8. mai.

IOS. WALKER diff. inaug. de aqua sulphurea Harrowgateni. Edimburgh. 4.

10. GOTTSCHALK WALLERIVS *Anfangsgründe der Metallurgie, besonders der chymischen. Aus dem Lateinischen übersetzt. Leipz. 8.*

FERDINAND WARNERS *vollständige und deutliche Beschreibung der Gicht. Aus dem Englischen übersetzt. ib. 8.*

10. WARREN diss. inaug. de cortice Peruuiano. Edimburghi. 4.

1. I. WEBST medicina expulsi, seu systema doctrinae sphymicae. Vindob. 8.

Plantas cryptogamicas florae Gottingensis collegit et descripsit FRIDERIC. GUILIELM. WEISS, Med. Doct. Gotting. 8.

FRID. AUG. WEIZ *vollständige Auszüge aus den besten chirurgischen Disputen aller Akademien nebst Anzeigen der neuesten chirurgischen Bücher und einem Anhangе chirurgischer Neuigkeiten. Zweyter Band. Leipz. und Budissin. 8.*

Die Vortheile, welche der Staat durch die Einführung des Blatterbelzen erlangt, aus Staatsgründen betrachtet von EHRH. FRIEDR. WEINLAND. Zelle. 8.

The vniversal botanist and nurferymann. Containing descriptions of the species and varieties of all the trees, shrubs, herbs, flowers and fruits, natives and exotics and present cultivated in the European nurseries, Greenhouses and stoves, or described by modern botanists; arranged according to the Linnaean system with their Names in English. To which are added a copious botanical glossary several vselful catalogues and Indexes in four volum. By RICH. WESTON. Esq. Lond. 8.

Eiusd. botanicus vniuersalis et hortulanus exhibens descriptiones specierum et varietatum arborum, fruticum, herbarum, florum et fructuum indigenorum et exoticorum per totum orbem, seu cultorum in hortis et viridariis Europaeis, siue descri-

descriptorum a botanicis hodiernis, secundum systema magni LINNAEI digestorum. Cum nominibus anglice redditis, quibus addendi sunt indices, catalogi multi vtiles et lexicon botanicum copiosum. Tabulis aeneis illustratis Tomis quatuor. Londin. 8. (*Volumen primum huius operis prodit 1770.*)

Cases in surgery with remarks. Part the first. By CHARLES WHITE F. R. S. surgeon the manchester infirmary. To which is added an essay on the ligature of arteries. By I. AIKIN surgeon. Lond. 8.

10. CHRIST. WIEGLEBS *Apotheckers in Langensalza fortgesetzte kleine chymische Abhandlungen.* Langensalza. 8.

Eiusd. *Vertheidigung der Meyerischen Lehre vom acido pingui gegen verschiedene darwider gemachte Einwürfe.* Altenburg. 8.

Beytrag zur Pockengeschichte von HEINR. AUGUST WRISBERG. *Erster Theil.* Göttingen. 4. mai.

A cour of experimental agriculture: containing an exact register of all the business transacted during five years. The whole stated in two thousand original experiments, By ARTHUR YOUNG. Vol. I. II. III. IV. Lond. 4.

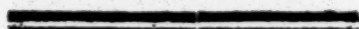
Sopra lo scorbuto dissertazione del Signor Dottor GIOVANNI VERARDO ZEVIANI, coronata dalla reale academia delle scienze e di belle lettere di Mantova. In Verona 4.

10. FRIEDR. ZÜCKERTS *physicalische diätetische Abhandlung von der Luft und Witterung und der davon abhängenden Gesundheit der Menschen.* Berlin. 8.

Contenta in hac parte.

	Pag.
I Verhandelingen uitgegeeven door de Hollandſche maatschappye der wee- tenschappen te Haarlem XII. Deel	579
II THEDENS <i>neue Bemerkungen und</i> <i>Erfahrungen zur Bereicherung der</i> <i>Wundarztneykunst und Medicin</i>	604
III LOBSTEIN diff. de valuula EUSTA- CHII	616
IV DIOBOLDT diff. inaug. de foramine ouali	618
V SCOPOLI Flora Carniolica T. I et II.	619
VI Philosophical Transactions Vol. LIX. for the year 1769	641
VII Pharmacopoea Heluetica in duas partes diuifa	658
VIII Pharmacopoea Danica	661
IX Traité des maladies des yeux etc. Par M. GENDRON	662
X TRALLES ad Cl. LUDWIG disquifi- tionem de vi opii cardiaca responſio	670
XI STRACK obſeruationes medicinales de colica pictonum maximeque ob arthritidem	674
XII Noui commentarii Academiae ſcientia- rum Imperialis Petropolitanae. Tom. XIII. pro anno 1768	679
XIII MECKEL noua experimenta et obſer- uationes de finibus venarum ac vaſo- rum lymphaticorum etc.	685
XIV MOEH-	

		Pag.
XIV	MOEHSEN <i>Verzeichniß einer Sammlung von Bildnissen größtentheils berühmter Aerzte etc.</i>	690
XV	WALCHII antiquitates medicae selectae	705
XVI	BEUTH <i>etwas von Fiebern. Erster und Zweyter Abschnitt</i>	710
XVII	HULLESHEIM gemellarum infantum, abdominibus connatarum, brevis historia etc.	714
XVIII	Noua physico medica	716
XIX	Continuatio indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1770 prodierunt	737

A
 Ab
 Ab
 Ab
 Ab
 Ab
 4
 r
 q
 t
 in
 m
 in
 ft
 Abf
 Acap
 Acci
 Acer
 po
 lu
 Acid
 tin
 Acid
 ne
 aff
 de
 Acon
 Ly
 Acus
 me
 64
 per
 Tom.

I N D E X.

A.

- A**bdominalium viscerum mirus cum capite consensus 451. situm accurate notandi necessitas 288. inflammatio inopinata peripneumoniā secuta 284
- Abdominis vulnus sanatum 208
- Abilgaard, D. scholae veterinariae Hafniensi praeest 362
- Aboenses incolae vid. *Oboenses*.
- Abortus cura- 245
- Abcessus interni, eorum cura 429. hepatis, eos tractandi ratio 242. 244. humeri, ex quo acus tres, deglutitae antea, extractae sunt 642 seq. intestinorum sanatus 200. mammae post vehementem inflammationem 206 sq. substantiae cerebri 201
- Absynthioides, planta 248
- Acajou, arbor 250
- Accipitrum species. 513
- Aceri abusus in variolis 417 sq. pomorum sylvestrium vsus in lue bovina. 547
- Acidi tartari combinatio cum antimonio, de ea experimenta 96
- Acidum pingue in calce viva negatur 482 sqq. 492 seq. affirmatur 485 sqq. 489 sqq. de eo tentamina chemica 494
- Aconiti vsus et effectus 535. Lycoctoni vsus 42
- Acus tres deglutitae et ex humero suppuratione expulsa 642 seq. in corde ovis reperi- 460
- Tom. XVIII. P. IV.*
- Acutis morbis medendi methodus Hippocratica 280 seq.
- Adams, Londini mortuus 545
- Admiralis, Io. iconum anatomicarum praestantia 700 seq.
- Adyseton, plantarum genus 626
- Aegiphila Martinicensis, plantae genus 298
- Aer, ut causa sanitatis et morborum 124. eius differentia et effectus 125. phaenomenorum in corporum combustione explicatio 465. per metallifodinas circulationis vsus, eamque obtinendi media 90 seqq. qualitatibus noxiae causae in nosocomiis 255 sqq. in carceribus 257. eam corrigendi remedia 258. fixi absentia in calce viva experimentis probatur 482 seqq. 492 sq. negatur 485 seqq. fixi in corpore humano effectuum explicationi praemium expositum 537
- Aesculi hippocastani vsus multiplex 640
- Aethiopis mineralis vsus in variolosis verminosis 414. vis variolosum miasma corrigendi ibid.
- Agaricorum discrimina 621
- Airae, graminum generis character 622 seq.
- Albiniani operis anatomici et iconum diiudicatio 698
- Alburni arborum structura 309. 315
- Alcali

- Alkali fixum et minerale ex cineribus plantarum, de eo experimenta** 79. volatile regni mineralis 66
- Alimentorum per oesophagum impediti transitus causae et diagnosi** 262 sqq. 266 sq. 273
- Alsiné viscosa, planta** 445
- Alui obstructio difficilis ex fecum duritie** 396
- Alumen, quid?** 469. muriaticum ibid. Romanum, eius ad Tolsam praeparatio 66 seq.
- Aluminosae fodinae ad Tolsam origo** 67
- Ammodenia, plantae genus** 45
- Ammoniacy salis, Indici natiui et facticii praeparatio, differentia et vsus** 479
- Amphibiorum systema vasorum lymphaticorum explicatum** 650 seq.
- Amputatio membrorum minus necessaria** 245. eius iustum tempus, locus et modus 590 seq. humeri in articulo 219. 645. pedis paulo supra malleolos nova methodus 398
- Amstelodamensis societatis meritos vitae restituendi vltiora conamina** 541
- Anatomiae historia, praestantia et necessitas** 692 seq. vsus ad artes ibid.
- Anatomicae obseruationes** 335. picturae et icones, earum historia vsus et praestantia diu- dicata 693 seqq. difficultas 697
- Anatomico practicae obseruationes** 138. 215. 238 sq. 244. 269 sqq. 284 sqq. 398. 400. 404. 406. 412. 597
- Ancyloblephari curatio** 664
- Andromedae, plantae vsus** 41
- Androsaces septentrionalis vsus** 41
- Anemones nemorosae vsus no- xius** 42
- Anevrysmatis distinctio et ortus** 31. curatio per fascias 605 sq. arteriae temporalis curatio 31. varicosi obseruatio 408
- Angina, in ea remedia** 615. familiae cuidam epidemica 204. inflammatoria 712
- Angliae Rex ordinem mineruae constiturus** 357
- Ani fistulam curandi instrumen- tum** 33
- Animalculorum minimorum in infusis vegetabilium repe- riundorum incrementum** 648
- Animalis victus principium nu- triens diuersum** 500 seq.
- Animalium variorum calor, de eo experimenta** 680 seqq.
- Antennarum in insectis diffe- rentia et vtilitas** 585 sq.
- Antimonii crudi vsus in colica pictonum** 675. 677. combi- natio cum acido tartari, de ea experimenta 96
- Antliae hydraulicae emendatae** 74. pneumaticae nouum ge- nus 4
- Apargia, plantarum genus** 628
- Aphthae, in pudendis** 449. dy- senteriae accedentes 434
- Apocyni syriaci culturae vsus** 464
- Aquae renifus, de eo experi- menta** 85. in glaciem ab- euntis figurae et formatio experimentis probata 12 seq. riuiuli l'Yvette prope Lute- tiae

- tias Parisiorum salubritas 70.
 frigidae effectus in morbis
 chronicis et acutis 203. in
 affectu hysterico 205. vsus
 in herniis incarceratis 610.
 vsus externus et internus in
 variis morbis 612 seq. 615.
 calcis vsus et effectus in cal-
 culosis 282. marinae com-
 minutio in Suecia 16 sq. 18.
 septentrionalis orae Belgicae
 analysis chemica 468 seqq.
 partes constituentes 470. vir-
 tus medica, in quo consistat
 ibid. vsus 471. splendoris
 causae 78. splendor a putre-
 factione substantiarum ani-
 malium 656 sq. ophthalmi-
 cae Dacquin praeparatio 666.
 vulnerariae s. sclopetariae
 praeparatio 606. vsus mul-
 tiplex ib. seq. 615. aquarum
 mineralium partes consti-
 tuentes 99. eas detegendi
 methodus quintuplex 100.
 ad Abbatiam des Fontenelles
 in Pictavia examen chemi-
 cum 80. totius Europae con-
 spectus s. dispositio systema-
 tica 100 seqq.
 Aquilae volatus altitudo 507.
 oua bina 510. species va-
 riae 511
 Arachis Linn. plantae, seminum-
 que in America cultura et
 oleum expressum 654
 Aranei maioris vsus in febribus
 intermittentibus 428
 Arbor *sucrier*, seu bois à cochon
 dicta 248. *raisinier* ib.
 Arborum corticis exterioris
 structura et vsus 308. cortex
 interior 309. 315. albur-
 num ibid. ligni structura
 310. coronae s. circuli pro-
 pagationis structura ib. me-
 dullae structura 311. vaso-
 rum differentia et structura
 312 sq. 316. incrementi ra-
 tio 314 sq. 316
 Arenae magneticae origo
 275 seq.
 Argillae analysis 459
 Arsenici disquisitioni praemium
 expositum 355. vsus exter-
 nus in vlceribus phagedae-
 nicis 249
 Arteriarum haemorrhagias sine
 ligatura sistendi modus 607 sq.
 minimarum exhalantium tri-
 plex species 126 seq. arte-
 ria intercostalis vid. *Interco-
 stalis*.
 Arthritica materia vaga, vt
 causa colicae pictionum 675.
 eius signa 676 seqq. diffe-
 rentia a materia podagrica
 679
 Articulorum ligamenti capsula-
 ris incisio 608 seq.
 Asari Europaei structura sexua-
 lis 637 seq.
 Ascites, de eius curatione re-
 gulae 395 seq.
 Asclepiadarum historia 706
 Asclepiadis Syriacae Linn. cul-
 turae vsus 464
 Asellii operis de vasis lacteis
 historia 700
 Asperulae tinctoriae varietas 49
 Astragali species 52
 Atrabiliariae constitutionis na-
 tura et curatio 436 seqq.
 Atraphaxis spinosa, planta 48
 Atrophiae infantum distinctio
 et curatio 423
 Aaa 2 Attagen,

- Attagen, auis, eius species 522 seq.
 Atti dell' Academia delle scienze di Siena, detta di Fisiocritici. Tom. III. 134
 Autumnalium morborum natura et sedes 425
 Auditus laesionum consensus cum abdomine 453
 Auenae species nouae 445 seq. pilosae character 632
 Auium natura in vniuersum notata 507 seqq. visus ibid. auditus et vox 507 seq. longaeuitatis causa 508. gustus et olfactus dubius 508 sq. tactus 509. caloris gradus 681. specierum numerus et varietas insignis 505. icones 518. 525. pictarum opus indicatur 505. pennarum vsus et differentia 509. amoris sensus ib. seq. partes generationis 510. aquaticarum circa caudam glandularum vsus 509. rapacium diurnarum natura et character 510. ordines et species 511 seqq. nocturnarum natura et character 515. haud volantium, sed in terra currentium natura 516 seqq.
 Auripigmenti sulphuris correcti vsus in ophthalmia seroso catarrhali 318 seq.
 Aurium cerumen vid. *Cerumen*.
 Axyris, plantae genus emendatum 42 seq. ceratoides 42. amaranthoides 43. hybrida ibid. prostrata ib.
 B.
 Baier, Ferd. Iac. se contulit Onoldum, ibidem consiliarius aulicus factus est 728
 Baldinger, Ern. Godofr. prof. med. et assessor Gotting 542. societatis principalis Hassio-Darmstadiensis socius ibid.
 Balneorum vsus in colica pictorum 675. in tetano infantum 209. in variolis observationibus probatus 214 sq. in variolis noxiis 416. frigidorum vsus in affectu hysterico 205. in hydrophobia 206. tepidorum vsus in affectu hypochondriaco 205. in febre tertiana duplicata maligna 227
 Balsamicorum abusus in curatibidorum 400
 Balsamum arboris *Sucrier* 224. 248. *del-Maria* 250
 Barnades, Mignel obiit 544
 Batigne obiit 721
 Battal, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 353
 Begonia obliqua, planta 300
 Bermudianae character botanicus 329
 Bernae edictum vulgatum de auertenda lue bouina 362
 Berolinensis acad. reg. scient. thes. et praem. ad ann. 1773. 355-718
 Betonicae Sibirienfis Walth. vsus 40
 Beureria succulenta, planta 298
 Beuth, G. I. *erwas von Fiebern erster und zweyter Abschnitt* 710
 Biceps musculus, vid. *Musculus*.
 Biliosae constitutionis natura et curatio 434 seq. febres vid. *Febres*.
 Bilis,

- Bilis, de eā experimenta chemica 84. ex hepate resorptio declarata 688
- Bistortae varietas et vsus 39. 47
- Blackiana sententia de aëre fixo respectu calcis defensa 481 seqq. 492 seq. refutata 484 seq.
- Blakrie, Alexander, obiit 358
- Boerhaauia caribaea, planta 305 seq.
- Bolten, Ioach. Frid. epist. de nouo quodam zoophytorum genere 466
- Bonasa, auis, eius species 522 seq.
- Bonn, Andr. anat. et chir. prof. Amstelodam. 542
- Borax, de eo experimenta chemica 73. 322. ei similes crystalli ex tincalo 493. natiuus, eius cum sale ammoniaco vnus idemque ortus 479
- Borlase, Guil. obiit 544
- Botanicae obseruationes 298 seqq. 622 seqq. 631. seqq. 635 seqq. botanicarum iconum artifices 701. 703
- Boucher, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 353
- Boum recens mactatorum vapor morbosus 72. morbus contagiosus quid? 275 seq. eum arcendi vel eradicandi methodus 276 seq. 362. in eo remedium 547. luis in Belgio a. 1769. grassatae historia 27. symptomata ibid. extispicia 28. prognosis 29. diagnosis et curatio 29. luis seu pestis inoculatio refutata 30
- Bracti, laruarum genus 325. eorum species 326
- Britisch Zoology. Huius versio latina et germanica indicatur 546
- Brizae, plantae glumae et spiculae 304
- Bromi character botanicus 623. polymorphi character 632
- Bronchocele puluere testarum calcinatarum dissipata 216
- Brutorum morbus contagiosus verminosus 228
- Bruxellensis acad. scient. theses et praem. ad ann. 1772. 152 seq. est Caesareo regia scientiarum elegantiorum literarum et bellarum artium designata 716
- Bryanthus, plantae genus 45
- Bryoniae notae genericae 638
- Bubo, auium genus 516. eius species ibid. natura 515
- Bubonoccele cum symptomatibus insolitis 398
- Bucholz, Wilh. Heinr. Sebast. *Chymische Versuche über das Meyerische acidum pingue* 494
- Buffalorum crania permagna in Siberia reperta 683
- Buffoni ornithologiae Tom. I. et II. 503. eius versio germanica 519
- Burdigalensis acad. reg. scient. thes. et praem. ad ann. 1777. 152
- Büttner, Chph. Gottlieb. *Seltne Wahrnehmung eines an der Zunge seit 24 Jahren aus dem Munde hervorgehangenen Fleischgewächses* 350
- Buteones, auium species 513
- A a a 3 Butyrum,

Butyrum, de eius praeparatione regulae 6. volatile nucis myristicae 472

C.

Cachexiae species, *mal d'estomac* dicta 237. cachexia leucophlegmatica scorbutica cum debilitate nervosa et fistula intestini recti in vaginam vteri 715

Caesarea operatio, de ea monitum 348. quando necessaria 5. feliciter peracta 216. eius modus 401 sq. de ea casus 401

Calcareorum lapidum efflorescentia salina 65. destillatio 482 sq. 485. igni solari expositio 489. 492. 495

Calcinatorum metallorum ponderis incrementi causae 463 seq.

Calculus, eius extractionem in lithotomia differendi utilitas 460 seq. necessitas 461. in intestino duodeno repertus 244. vesicae urinae adhaerens, eius signum ibid. calculus extra pelvim nephritidi feruit 713

Calendarii artuum causa 611

Calli ossium ortus 645. in grauida post editum partum formatio 410

Calomel, eius usus in morbo ischiadico 391

Calor animalium, de eo experimenta 680 seqq. eius gradus, quos homines et animalia ferre possint 682

Calx viua, de ea experimenta 482. 485 sq. 489. 492. 495.

eius acidum pingue negatur 482 sqq. affirmatur 485 sqq. in ea aeris fixi absentia probatur 482 sqq. 492 sq. negatur 485 sqq. eius caustica indoles unde? 483. aqua vid. *Aqua*.

Campanula calicibus e tergo lamellis quinque notatis, pedunculis unifloris 52. liliifolia, eius radice usus 40

Camper, Petr. ab acad. reg. scient. Tolosana praemium accepit 357. 537. Aanmerkingen over de inenting der Kinderziekte, met waarneemingen bevestigd 59

Camphorae artificialis praeparatio 495. ex mentha piperitide parandae modus 476. Sumatranae et Iaponicae differentia 477. in India collectionis modus et species 477. usus in febris putridis 462

Cancris mammarum cura, de ea monita 615. aperti casus et curatio 616. singularis casus et curatio 122 sq. 214. horridi aperti et exulcerati in facie casus 320 sq.

Canis rabidi morsus vid. *Rabies*. **Cannabis seminum infusi animalcula** 648 seq. sal indissolubile 649

Caoutchac vid. *Resina Cayanaensis*.

Caput, eius cum visceribus abdominis mirum commercium 451. morborum origo ex abdomine ib. dolorum sympathicorum causae in abdomine latentes 452. vulnerrum

- rum observationes 609. fe-
rus, quomodo ut plurimum
in partu aperturam pelvis
intret? 347
- Carbonum ignis violenti actio
ad fusionem terrarum, lapi-
dum et calcis metallica 81
- Carcerum noxiae qualitatis
aeris causae 257. corre-
ctio 258
- Carcinomatici tumoris in collo
extirpatio 463
- Cardialgia ab inflammatione he-
patis 70
- Carniolica flora 619
- Cartilaginum ossis pubis in
partu diductio affirmata 421
- Caruncularum in vrethra na-
tura et curatio 243
- Cassellis Hassorum Carolinae
illustris professores medici-
nae 149
- Casserii tabularum anatomica-
rum artifices et praestantia
694 seq.
- Castanea Angliae non indi-
gena 644
- Castellani, Io. Mariae merita
in anatomen 695
- Castrationis modus 607 sq.
- Casuarii avis descr. 517. oua ib.
- Catalepsis, quid sit? 450. 513
- Catamenia vid. *Menstruus flu-
xus*.
- Cataputiae granorum usus 659
- Cataracta, eius differentia et
maturitatis signa 668. ope-
rationis per depressionem
modus et usus ib. extractio
depressionem praestantior, de
ea monita ib. seq. radiata de-
positione sanata 459 seq.
- Catarrhalis constitutionis natu-
ra, causae et curatio 429 seq.
- Cauticorum usus in ischiade
neruosa 129
- Cauticum in calce viva unde? 495
- Cecropia peltata, planta 300
- Cedrus libani pini species
338 seq.
- Cerastii semidecandri Linn. stru-
ctura 637
- Cerealia recentium usus no-
xius 148
- Cerebri morbi sympathici ex
abdomine oriundi 445. sub-
stantiae abscessus 201. et
cranii defectus fetus in ute-
ro viventis 335. tumor du-
rus glandulosus ib. septum
lucidum duplex ib.
- Cerithe glabra, planta 632
- Cerumen aurium soluendi ten-
tamina 399
- Chamaejasmes plantae usus 39
- Chamaenerii novae species 446
- Chamaepityos usus in arthri-
tide 659
- Chelidonii maioris usus 640
- Chelle, Car. Franc. ab acad.
scient. Rothomagensi prae-
mium accepit 155
- Chirurgicae observationes 31
seqq. 605 seqq.
- Cholerae curatio 434
- Chorea St. Viti electricitate
curata 601
- Chorion inuestiens membrana
caduca s. decidua 345
- Choroidea oculi tunica in ea
sedes visus 663
- Chyli variae mutationis ratio
499 sq.
- Cicutae usus in tumore hepa-
tis

- tis et lienis 394. in scrophulosis tumoribus 395. in cancro mammarum 406. in eodem dubius 615
 Cimices fugandi remedium 639
 Cimicifugae plantae character 45
 Cinchona caribaea, planta 302
 Circaea alpina, planta 631
 Claudicationis casus et causa 141
 le Clerc, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 353
 Clupeae cuiusdam esus laetialis 227
 Clysmaticum instrumentum ad fumum nicotianae in anum impellendum 473
 Coccionellae usus ad holosericum splendido rubore imbuendum 89
 Cochlea marina fossilis, non mutata 140
 Coeci intestini fractura singularis in auihus femineis rapacibus 514
 Coecitas ex venere nimio 213
 Coffeae usus in lethargo 245. usus et noxa 246
 Colchici radix innocua 659. oxymellis usus in hydrope 217 sq. 640
 Colette, Car. Franc. ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 353
 Colicae arthriticae signa 576 sqq. biliosae curatio 433. huius et pictorum consensus et curatio 223 seq. pictorum causae et varia nomina 674. causa in materia arthritica vaga in ventrem delata 675. curationis exempla 675 seq. crises 678. venereae ratio 225
 Collyrium Dacquinii, eius formula 666. in leucomate 667. collyria 705
 Colon, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 353
 Columbarum genus et species 525
 Concharum testarum calcinarum pulueris usus in bronchocele 216
 Conchyliorum testarum fabrica organica 75
 Contagiosorum morborum prophylaxeos et curae expositioni praemium constitutum 150
 Contrahissurarum cranii origo et causae 86 seq.
 Conuoluulus dissectus, planta 299
 Conuulsionum causae in abdomine latentes 457
 Conuulsui morbi singularis casus 202. partus historia 318
 Coralliorum natura animalis 76
 Cordis concretio calculosa 88. palpitatio a saburra primarum viarum 203. in fetu descr. et delineationes 142
 Corona arborum seu circulus propagationis quid? 310. eius structura et usus ib. sq. 316. vasa 314
 Corporis humani eiusque artuum a variis causis ampliati vel diminuti dimensiones 9 sq.
 Corporum cohaesionis principium

- pium, de eo controuersia 281 sq.
 Corticis exterioris lignorum structura 308. interioris anatomicae et vsus 309. 315
 Cotunnii, Dominic. de ischia de neruosa 125. de sedibus variolarum syntagma 411
 Coturnix, auium geuus 525
 Crampus, quid? 127
 Cranii nimia crassities 698. ossium resonitus origo et causae 86 sq. vulnerum observationes 609
 Cranz, Henr. Io. Nepom. examinis chemici doctrinae Meyerianae de acido pingui et Blackianae de aere fixo respectu calcis rectificatio 484. opus de aquis mineralibus editurus est 545
 Crataegi oxyacanthae varietas 49
 Crax Linn. auium genus eiusque species 524
 Crepitula parasitica 140
 Crinium electricitas 25
 Crises variae pulsu praenunciatae 204
 Crurum morbus singularis letalis 387. vlcera sanandi modus 405
 Crystallinae lentis protuberantiae causae et curatio 669. ex sede sua propulsionis modi et curatio. ib.
 Crystallini humoris ortus 663
 Cucumer acidum 306
 Cuniculorum dentes incisores, monstruose elongati 88
 Cupri minerarum lazurearum ortus 66. cupro tentamina sunt instituta Halae ad Salam 724
 Currus trituratorii 21
 Cuticulae vna cum vnguibus periodicus secessus et regeneratio singularis 652 sq.
 Cuvilliers de Champoyaux facultati med. Paris. numos donauit 150
 D.
 Danica pharmacopoea 661
 Daphnes mezerei, plantae vsus 38
 Danci satini radicis cataplasmatum vsus 399. vsus in cancro mammae 406
 Deglutitionis difficilis causa singularis 139. causae post mortem detectae 597. ex pressione oesophagi ortae observationes 265. 269 seqq. lente progredientis et impeditae causae 262 sqq. 266 sqq. 273. diagnosi, species et curatio 265 sq. laesae curatio ope clysmatum 87. ope glaciei diffractae 88
 Deleurye, F. A. traité des accouchemens 420
 Deliria consensualia, ex abdomine oriunda 456
 Delphinii varietatum copia 47 seq.
 Dentium morborum consensus cum abdomine 454
 Desportes, Io. Bapt. Renat. Pouppe vid *Pouppe*.
 Diabetes letalis casus 598
 Dictamni albi fructus 637
 Didus ineptus, Linn. auis 518
 Diez, Io. medicus Petropolin vocatus 161
 Digitale in oesophago haerens extractum 210
 Aaa 5
 Digiti

Digiti contusi sanatio	207	Dulcamarae vſus	41
Dioboldr, Io. Mich. Diff. inaug.		Dyſenteriae curatio	240.
de foramine ovali	618	tridae curatio	433 ſq.
Dionaea muſcipula, planta ir-			
ritabilis	529.	E.	
eius chara-		Ebuli ſeminum viſ diuretica	
cter	ib.		659
Dippelius, falſo olei animalis		Ebur foſſile, eius origo	647 ſq.
inuentor	584.	683. Sibiriae	683
eius oleum		Ecaſtaphyllum Brown. arbor	15
vid. <i>Oleum</i> .		Elater noctilucus Cayanenſis,	
Divionenſis academiae ſcient.		inſectum	73
commentarii Vol. I. 457. hi-		Electrica ratio turbinis mari-	
ſtoria ib. ſeq. theſ. et praem.		ni	83
ad ann. 1771. et 1774	151	Electricae obſervationes	77
Dolorum poſt partum cauſae		Electricitas crinium et metal-	
423. poſt fracturas oſſium		lorum fuſorum 25 ſq. eius	
relictorum et tempeſtatum vi-		effectus in corpore humano	
ciffitudine oriundorum cauſa		340. de eius applicatione	
	611	regulae ib. ſeq. eius vſus in	
S. Dominici inſulae morborum		morbis 341 ſeq. in chorea	
hiſtoria 220 ſq. ſitus, aqua-		S. Viti	601
rum et aeris inſalubritas vt		Elephantiaſis curatio	34
cauſſa morborum putrido-		Elephantina oſſa ad aggerem	
rum 221 ſq. venti 222. in-		Bommelenſem reperta 592.	
colarum differentia ib. con-		in Sibiria reperta 683. in	
ſtitutionum epidemicae ab		America ſeptentrionali ſub	
anno 1732—1747. hiſtoria		terra reperta, eorum cauſſa	
223 ſeqq. febres ibi graſ-		et ortus	647 ſq.
ſantes 229 ſeqq. morbi chro-		Elixirii pectoralis Ringelmanni	
nici 236 ſeqq. plantae in-		formula concinnior 661 ſeq.	
digenae 247 ſeqq. thermae		Ellis, John, Directions for brin-	
ibi ſcaturientes	250 ſeq.	ging over ſeeds and plants	
Doria, plantarum genus	628	cer. it. de Dionaea muſci-	
Dracocephali ſpecies mutatae		pula	526 ſeq.
et definitae	50 ſeq.	Embrocharum vſus in anchy-	
le Dronte, auis	518	loſi	609
Drummondi, Alexand. Monr. de		Embryonum et liquoris amnios	
febris arcendis diſcutien-		pondera inter ſe comparata	
diſque commentarius	535		346
Drury's, D. Illustrations of na-		Enteroepiploceles operatio	207
tural Hiſtory	145	Epidemica conſtitutio quid?	
Drypis, planta, eius fructifica-			235
tio	637	Epidemic;	
Duclos, Car. Pinot, obiit	157.		

Epidemici morbi in insula Barbados a 1769. ratio et curatio 402 seq.

Epiglottidis status morbosus 139

Epilepsiae causa singularis 244. castrationi superuenientis praecauendae modus 607 sq.

Equitationis usus in phthisi 399

Eremita, auis 518

Ericae cultura et usus in terra fabulosa 23. species quaedam 54

Eriocaulum decangulare, planta 652

Erucae arboribus infestae, earum destructionis modi expositioni praemium constitutum 152. secale vernum vastantes 24 seq. falsae pinus deuastantes 24

Erysipelatis autumnalis curatio 436

Eustachiana valuula vid. *Valuula*.

Eustachii merita et tabularum aenearum anatomicarum praestantia 694

Extremitatum inuolutionum cum fasciis usus in variis morbis 605

F.

Faciei morborum consensus cum abdomine 453 sq. canceri aperti et exulcerati casus 320 sq.

Falconum variae species 513 sq.

Fasciarum extremitates inuolutionum usus in variis morbis 605. 615. de earum applicatione monita 606

Favier, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 353

de Fayaras, Ioseph. Pap. a societ. artium et scient. Vlissingensi praemium accepit 538

Fayence vid. *Porcellana vasa*.

Febris atrabiliariae natura et curatio 436 sqq. biliosa, Yellow Fever, vid. *Morbus Siamensis*. biliosa in itineribus ad Indiam orientalem solemnibus 397. eius curatio ib. sq. epidemica maligna petechialis a. 1761 et 1762. Divioni grassata 461 seq. epidemica putrida a 1769. in insula Barbados grassata eiusque curatio 402 seq. erysipelacea gangraenosa putrida maligna sanata 198. generans, quid? 347. humoralis seu nervosae natura et curatio 430 sq. maligna Ilenaci annis 1769—1771. epidemice grassata 337. periodica singularis cum pruritu et subsequente cuticulae fessu 652 seq. semiteriana lymphatica infantum 245. tertianae duplicatae in insula S. Dominici ratio et curatio 234 seq. variolosa triplex 418. verminosae ratio 289 sq. signa 290. febris idea, definitio, causae, symptomata 710 sqq. febrium euentus 711. diuisio 712. malignitas ib.

Febrium contagiosarum causae 535 sq. eas arcendi et discutendi remedia 536. biliosarum natura et curatio

- 434 sq. catarrhalium natura
et differentia 429 seq. in-
flammariorum natura et
cura 428 sq. intermitten-
tium natura et symptomata
425 seq. differentia ib. seq.
prognosis 426. curatio ib. sq.
putridarum natura et diffe-
rentia 432 sq. curatio ib. sq.
quartanarum curationis me-
thodus 613. Londini fre-
quentissimarum natura, ori-
go et curatio 424
Fellea vesicula vid. *Vesicula*.
Femoris horrenda dilaceratio
324. articuli cum osse coxa-
rum ratio in vetula claudi-
cante 141. colli fracturae
curatio 212
Ferri solutio in aqua simplici
ope aeris fixi 651 sq.
Festuca adscendens, planta 22
Fetus in vtero nutritio triplex
422. ossa per anum excre-
ta 600. humanus biceps
333. monstrofi 715
Fetuum et liquoris amnios pon-
dera inter se comparata 346.
sexus alternantis lex 11
Ficus polycarpus 302. cari-
baea ib. sq.
de Fischer, Io. Bernh. obiit 544.
Fistulae ani curationi inferuiens
instrumentum 33. eius sinus
715. lacrymalis causae et
curatio 664 sq.
Flammulae iouis vsus in mor-
bis 532. 534
Flatus cum sibilo per genitalia
muliebria 715
Flora Carniolica 619. Liplien-
sis 444. Sibirica 37
Florentius conditae acad. agri-
culturae (*Georgophili*) thes. et
praem. ad ann. 1773. 155 sq.
Fluidorum renifus, de eo ex-
perimenta 85
Foraminis oualis in corde de-
scriptio anatomica 618. de-
lineatio 142
Forcipis anglicanae inuentio
346 sq. emendatio 347
Formica leo, insectum 464 sq.
Fracturarum coalitio a grauidi-
tate impedita 410
Francolinus, auis 522. 524
Franklin, Beni. acad. reg. scient.
Parisiinae socius 357
Frigore tacti singularis historia,
laesiones et mors 198. fri-
goris gradus, quem homi-
nes et animalia ferre possunt,
nondum definitus 682
Friis, Christ. Lodb. obiit 721
Frisch, Ioseph. Leopold. ab
acad. reg. scient. Berolinensi
praemium reportauit 355
Frumenta ope aeris perspiran-
tis siccandi horrea 21. eo-
rum grana curruum ope ex-
cutiendi modus ib.
Fulgura a loco quodam auer-
tendi modus 359. eorum ef-
fectus in acum magneticam
593
Fumaria filiculis ouatis com-
pressis, caule quinquangulo
52. caule ramoso, foliis pin-
natis, foliolis extremis lobatis,
capsulis ouatis pendulis; 53
Fungorum discrimina 621. or-
tus non ex semine 459. se-
mina, de iis experimenta 648
G.
Galli gallinacei prolifica vis 510
structura et patria 520
Galli-

- Gallinacei pulli in ventre gal-
linae plumis inuestiti reper-
ti 144
- Gangraenae siccae casus 333 sq.
- Gaubii, H. D. aduersariorum va-
rii argumenti liber vnus 468
- Gautierii figurae anatomicae
diiudicatae 699
- Gedanensis societas naturae in-
dagatorum praemium distri-
buit 356
- Gemellarum coalitarum partus
218. 714. separatio suade-
tur vno mortuo ib.
- Gendron, Louis Florent. Des-
hais, Traité des maladies des
Yeux Tom. I. II. 662
- Generationis negotii explica-
tio 344 sq.
- Genitalium partium in viro
praeternaturalis ratio 603.
deformitas cum hernia vesi-
cae vrinariae 195 seq. ictu
cultri laesarum curatio 209
- Gentiana floribus terminalibus
diaphanis 53 seq. eius vsus
54
- Genu tumorum causa et cura
611
- Geranii pratensis vsus 41
- Gignoux. Barthol. ab acad. reg.
chirurg. Parisina praemium
accepit 353
- Glaciei formatio et figurae ex-
perimentis descriptae 12 seq.
effectus in morbis 203. vsus
in herniis incarceratis 610
- Gladioli noua species 305
- Glandulae inguinalis tumor
scirrhus excisus et per li-
gaturam destructus 319 seq.
pinealis tumor vt causa, epi-
lepticae 244
- Glandularum lymphaticarum
structura explicata eiusque
vtilitas 686. saluialium af-
fectuum consensus cum ab-
domine 454
- Glaucoma singulare 602
- Glottidis in submersis muta-
tio 283
- Glycirrhizae echinatae radicum
vsus 41
- Gmelin, Io. Georg. Flora Sibi-
rica s. historia plantarum Si-
biriae Tom. III. et IV. 37
- Gmellin, Io. Frid. prof. extraord.
medicinae Tubingensis 712
- Gonorrhoea, in ea specificum
640. ab immodico cereui-
siae vsu 244
- Gothae theatrum anatomicum
est exstructum 720
- Gottingensis academia a Por.
Angliae Rege instrumenta
microscopica cum camera ob-
scura dono accepit 360.
horti botanici incrementum
545. societatis reg. scient.
thes. et praem ad ann. 1775.
540
- Graminum generum limites ex
structura determinandi 636
- de la Grange, acad. reg. scient.
Parisinae socius 542
- Grant's, William, enquiry into
the nature, rise and progress
of the fevers most common
in London 424
- Grasmann, Godofr. Ludolph. a
societate oeconomica Petro-
politana praemium accepit
155
- Grauiditas, eam diiudicandi et
explorandi modus 421. eius
terminus 55. per duodecim
mense

menes protracta 196. vt caussa formationem calli of- fium impediens 410. in ea imaginatio 714	Haubold, Geo. Gottlieb. obiit 358
Gummi guttae vsus innoxius 659	Hectica febris triplex 426
Gutta serena, de ea monita 667 seq. eius curationis ca- sus 668	Hedypnois, planta, eius chara- cter 627
Guyabara, arbor 248	Heluetica pharmacopoea 658
	Hemicrania vernalis natura et curatio 431
	Hemiplegia singularibus sym- ptomatibus stipata 395
H.	Hensler, Phil. Gabr. <i>Anzeige der hauptsächlichsten Ret- zungsmittel derer, die auf plötz- liche Unglücksfälle leblos ge- worden etc.</i> 147
Haematopoeia, morbus, quid? 449	Hepar insolitae magnitudinis 286. monstrosum in funicu- lo vmbilicali infantis recens nati 317. eius vasa bilem resorbentia 688. abscessuum et tumorum tractatio 242. 244. inflammatio chronico- rum morborum causa 60 sq. cardialgiae falso dictae causa ibid. seq. tumor sponte ru- ptus, ex quo 300. hydati- des prodierunt, et sanatus 77
Haemorrhagias arteriosas sine ligatura sedandi modus 607 sq. arteriae intercosta- lis sistendi modus 608	Hepatici fluxus causa 240
Haemorrhoidum saccatarum cu- ratio 608	Hepatitis symptomata 713
de Haen, Ant. rationis meden- di in nosocomio practico Pars XIII. et XIV. 280	Hermaphroditum verus sexus 81. descriptiones et deline- ationes 143
Hafnientis collegii regii medi- ci praemium ad ann. 1772. pro disquisitione morbi epi- demici in Dania grassantis 161. societatis reg. scient. thes. et praem. ad ann. 1773. 354. xenodochii Frederici- ciani constitutio 713	Herniae singularis et letalis ca- sus 405 seq. cum gangraena curatio 207 sq. vesicae vri- nariae vmbilicalis singularis casus 195
Halleriani operis anatomici di- iudicatio 698	Herniarum incarceratarum cu- ratio 610
Haller, Alb. commercium lite- rarum editur 7	Herniosos tumores tractandi methodus 217
Harlemensis societ. scient. the- ses et praem. ad ann. 1774. 354	Herr-
Hartmann, Io. Fridr. <i>die an- gewandte Electricität bey Krankheiten des menschlichen Körpers</i> 339	

- Herrmanni, Io. Gotthelff. obitus et memoria 160
- Hibisci sabdariffae, plantae vsus 299 seq. esculenti fructus vsus 300
- Hieracium saxatile, plantae species 303. pilosella, eius character specificus 634
- Hill's, Iohn, Construction of Timber from its early Growth 307. idem Berolinum vt Prof. botanices vocatus 542
- Hippocastani vsus multiplex 640
- Hippocraticae methodi praesentia in acutis 280 sq.
- Hippocratis operum versio noua latina promissa 361
- Hippomanes fructuum noxa 227. scobis ligni noxa 250
- Hippuris vulgaris, planta, eius structura 635 seq.
- Hirschel Leon. El. obiit 721
- Hirundines, vtram hieme sub aquis sopitae iaceant, an ad calidiores regiones migrent? 506
- Hirundo Daurica, area temporali rubra, vropygio luteo rufescente 19
- Historia naturalis noua et minus sumtuosa editur Heilbronnae 724
- Histoire et Mémoires de l'academie royale des sciences Année 1766. 1767. 1768. 65
- Histoire et Mémoires de la société royale de Montpellier. Edit. nov. 545
- Histoire naturelle générale et particulière avec la description du cabinet du Roi. Tom. XVI. et XVII. ou Histoire naturelle des oiseaux. Tom. I. et II. 503. eius germanica versio 519
- Hocco, auium genus, eiusque species 524
- Holmiae vrbis incolarum augmentum et decrementum 3
- Holosericum ope coccionellae splendido rubore imbuendi modus 98
- Holothuria physalis Linn. animal 20
- Holothurii genus duplex 139
- Hominis sani calor, de eo experimenta 680 seq. morborum calor 682
- Horologiorum pendulorum correctioni praemium expositum 354
- Hullesheim, Io. Bernh. gemellarum infantum, abdominibus connatarum, brevis historia etc. 714
- Humectantium vsus in morbis nonnullis 196. in affectu hypochondriaco 205
- Humeri ex articulo amputatio 219. colli fracturae curatio 212. ossis caput amputatum et exfoliatum a natura restitutum 644 sq.
- Hydatides 300. ex hepatis tumore rupto 77
- Hydrocephali interni ortus, signa et cura 390. de eo observationes 392. 403
- Hydrophobia, calore solis excitata 206. eius causa singularis 460. symptomatica post sphacelum sponte sublata 319
- Hydrophthalmiae curatio ope paracenteseos 667
- Hydrops,

- Hydrops**, eius distinctio 241.
 sanatio singularis spontanea
 ibid. oxymelle colchico fa-
 nandus 217 seq. nerui ischia-
 dici 127 sq. eius curatio 129.
 ouarii singularis 14. pectoris
 saccatus 138
- Hyoſcyami** vsus in morbis 535.
 vsus externus in inflamma-
 tione, rheumatismo et ar-
 thritide 213. nigri vsus 41
- Hypæcoum** erectum 49
- Hypnoticus** puluis vid. *Puluis*.
- Hypochondriaci** morbi natura
 et curatio 436 seqq. ope bal-
 neorum curatio 205
- Hypopyi** operatio minus tuta
 et curatio 666
- Hysterici** morbi natura et cura-
 ratio 436 sqq. curati casus
 205
- I.
- Iacquin**, Nic. Ioseph. obserua-
 tionum botanicarum iconi-
 bus illustratarum Pars II. III.
 IV. 298. examen chemicum
 doctrinae Meyerianae de
 acido pingui et Blackianae
 de aere fixo respectu calcis
 481
- Ichneumon** Americana, infe-
 ctum 146
- Icteri** partialis obseruationes
 211. ex lumbrico in vesica
 fellea 713. ictero laboranti-
 bus primum albuginea, tan-
 dem ossa tinguntur ib.
- Ilei** intestini praeternaturalis
 ratio 398. 400. 406. angu-
 stia et voluulus 599. ruptu-
 ra letalis ex calcitracione
 equi 324
- Iliacae** passionis letalis casus
 400
- Imaginatio** laesa grauidarum
 713. 715
- Indica** radix vid. *Radix*.
- Infantum** morbi ex abusu ali-
 mentorum 614. ex infima
 plebe educationis disquisi-
 tioni praemium expositum
 153. vitam seruandi reme-
 diorum disquisitioni prae-
 mium constitutum 154. re-
 cens natorum pondus et lon-
 gitude 55 seq. a matre vna
 eademque editorum sexus al-
 ternantis lex 11. tussis con-
 uulsua vid. *Tussis*.
- Inflammatiō**, quam diu perdu-
 rare soleat et possit 291. in-
 testinorum, eius effectus 599.
 eius duplex genus Boerhaa-
 vii 713
- Inflammatoriae** constitutionis
 natura et cura 428 seq. an-
 gina 712
- Inguinalis** glandulae tumor vid.
Glandula.
- Inoculatio** variolarum, de ea
 annotationes, obseruationi-
 bus firmatae 59. eius prae-
 stantia 60. aetas ei apta ib.
 num a recidiua liberet? ne-
 gatur 61. ad eam praepara-
 tio parum vtilis 61. eius
 successus sine praeparatione
 praestantior 211. ad eam pu-
 ris selectus et differentia 61.
 quantitas 62. incisioni locus
 aptus 62. instrumenta op-
 portuna ibid. per eam com-
 municati contagii signa in-
 certa 62. eam subsecuta
 phaenomena et symptomata
 63 sq.

63 sq. phaenomena quoti-
diana 601. eius vsus dubius
589. de ea obseruatio 464.
pestis bouinae, de ea dubia 30
Irkuzkiae infitioni variola-
rum dicatum aedificium ex-
structum est 723
Insecta exotica descripta et de-
lineata 145 seq. pinus de-
populantia 23 seq. eorum
anthennae vid. *Antennae*.
Intercostalis arteriae laesae
haemorrhagiam sine ligatu-
ra sistendi modus 608. di-
laceratio cum vulnere pul-
monis sanata 208. vulnus
curatum 33
Intestinatorum diuerticula seu
appendices 143. abscessus
sanatus 200. inflammationis
effectus, de eo annotatio-
nes 599. villosae tunicae fa-
brica 651. formatio in em-
bryone gallinaceo 684
Intestinum ileum vid. *Ileum*.
Johnson's, Robert Wallace,
new system of Midwifery 343
Ipomoea Eustachiana, planta
300
Irritabilitatis leges quaedam
fancitae 136 seq.
Ischiadici nerui hydrops 127 sq.
eius curatio 129
Ischiadis, morbi distinctio 126.
curatio 391. neruosa differ-
entia et sedes 126. causae
ibid. seq. diagnosis 127. sta-
dia 128. curatio ib. seq.
Isenacensis agri plantae 338
Iuglans foliolis septenis, lanceo-
latis, ferratis, impari sessili
Linn. 15 seq.
Tom. XVIII. P. IV.

K.

Kadelbach, Christ. Frid. facul-
tatis med. Lipsiensis affessor
357
Kali cinerum differentia a ci-
neribus aliorum vegetabi-
lium 79
Kleinii, Iac. Theod. descri-
ptionum tubulorum marino-
rum editio noua est cura-
ta 725
Knight, mortuus 159
Kongl. Verenskaps Acade-
miens Handlingar för Aor.
1769. Vol. XXX. 3

L.

Labium leporinum singulare sa-
natum 325
Lacrimalis fistula vid. *Fistula*.
Lacrimarium ductuum et pun-
ctorum structura in variis ani-
malibus 71. obstructionis cu-
ratio ib.
Lactis secretio et analogia cum
chylo ac vitello oui 500. se-
cretioni et resorptioni infer-
uentium vasorum connexio
explicata 687. vsus in ven-
tris fluxibus. 241
Lagophthalmi operatio inuti-
lis 664
Lagopi, auis species 522 sq.
Lanii, auium species 514
Lapides ope pulueris pyrii dis-
tilliendi methodus emendata
24. eorum fusio ope ignis
carbonum 81. calcarei vid.
Calcarei. lapidaris medicina
veterum 707
Lapis mutabilis seu oculus mun-
di 322 sq.
Bbb Lauan-

- Lauandulae** foliis ouatis, saepe lobatis, vsus 40
- Laudani** liquidi Sydenhami, incaute adhibiti noxa 394
- Lebelius**, anat. et chir. prof. Ingolstad. 542
- Lebrun** praemium reportauit a facultate medica Parisina 718
- Lens** crystallina vid. *Cry-*
stallina.
- Leontodon**, planta, eius character 627
- Leonuri** character botanicus 626
- Leporis** pusilli descriptio 685
- Leprae** scorbuticae Noruegicae causarum et curationis expositioni praemium constitutum 541
- Leucomatis** curatio 667
- Libani** montis arborum genera 338
- Libellulae** agri Fridrichsdaliani 324
- Lichen** squamosus, quid? 635
- Liene** a Minguet, planta 248
- Lienis** vsus peculiaris 236.
ruptura ex lapsu oborta 330. seq. tumor et ruptura 200
- Ligamentorum** capsularium articulorum incisio probata 608 seq.
- Ligni** arborum constructio experimentis microscopicis declarata 307 seqq. incrementi ratio 314 seq. 316. structura 310. 316. coronae seu circuli propagationis structura 310. vasorum differentia et structura 312 seq. 316.
- firmitatis minoris causae 97. fossilis fodina detecta 458
- Ligustri** floris et fructus fabrica 636
- Limacum** capita et tentacula resecta de nouo regenerari, experimentum 87
- Linguae** affectuum sympathia cum abdomine 454. sarcomatis ortus et causae 352. extirpatio 351
- Linnaeae** borealis vsus dubius 40
- Lipsiensis** florum spicilegium 444 seqq.
- Liquoris**, *Eau de Luce* dicti, vsus in morfu viperae 65
- Lithanthracum** examen chemicum 66. fodinarum vapores noxii 92
- Lithotomia**, eius casus singularis 211. in ea calculi extractionem differendi utilitas 460 seq. necessitas 461. ei inseruiens dilatatorium 462 seq. ei inseruiensis ductoris canaliculati cystotomi, dilatatoris dicti, vsus 66
- Loasa** vrens, planta 301
- Lobstein**, Ioh. Frid. Diff. de valvula Eustachii 616
- Lochiorum** suppressione demortuarum sectio 349
- Lonicerae** ligni olei vsus 40
- Lugdunensis** acad. scient. elegant. liter. et artium thes. et praem. ad ann. 1773 et 1774 538
- Lumbricus** magnus in vesicula fellea 713
- Luna

- Luna fixata Ludemanni** quid? 477. eius vis antispasmodica 478
- Luther, Ernst Adam**, a societ. naturae indagatorum Gedannenli praemium accepit 356
- Luxati humeri repositioni** inferuentium machinarum abusus et noxa 210
- Lymphae** ad sanguinem reditus ratio 686
- Lymphatica vasa** vid. *Vasa*.
- M.**
- Macbridius refutatus** 281 seq.
- Magnetica acus**, eius declinatio a fulgure 593. arena, quid? eiusque origo 275 sq.
- Magnetis vsus** in dolore dentium aliisque morbis 202
- le Maire, Henr.** ab acad. reg. chir. Parisina praemium accepit 353
- Mal d'estomac**, morbus 237. de machoire 243
- Mali aurei Curassauici corticum** oleum et sal aromaticus 471. eius indoles ib. sq.
- Malti decoctum** vid. *Polenta*.
- Mammae abscessus** 206 seq. cancer vid. *Cancer*. obstructionis et scirrhi curatio 688. vlcus curatum 214
- Mammarum vasculosa structura** explicata 687. eiusdem utilitatis ibid. tubulorum lactiferorum papillae anastomosos inter se obseruata 687
- Mancanillae fructuum** noxa 227
- Maniae puerperarum** obff. 212
- Mantuanae acad. reg. scient.** theses et praem. ad ann. 1772 153 seqq.
- Manus defectus** in infante, cui paruula manus in pectore excreuit 596. marina, zoophytum 139
- Manustuprationis noxa** 213
- Marina aqua** vid. *Aqua*.
- Martini, Ferdinand.** *Untersuchung der Frage: ob ausgezretenes Blut wieder aufgenommen und dem Triebe des Herzens unterwürfig gemacht werden könne?* 259
- Martini, F. W. H.** versio germanica ornithologiae Buffoniana, Vol. I. 519
- Maurepasia, arbor** 250
- Maxilla fossilis singularis** 139. inferior sine dentibus 144. eius spasmus infantibus fatalis 243. spasmus ex abdomine oriundus 455. spasmi causa et curatio 614. largioris opii dosis ope curatio 339 seq.
- Maxillaris sinus** vid. *Sinus*.
- Meckel, Io. Frid.** noua experimenta et obseruationes de finibus venarum ac vasorum lymphaticorum cet. 685
- Medical obseruations and Inquiries** by a Society of Physicians in London. Vol. IV. 387
- Medicorum celebrium imaginum index** 690. medico quid sit imperare apud Alfenum Varum 706. medicina Bbb 2 veterum

- veterum lapidaris 707. medicorum Pyrrhonismus 708
Medullae arborum structura et
vſus 311. 315. 316
Melancholici temperamenti ſe-
des et diſquiſitio 236
Meleagris gallopauo Linn. auis
521. eius patria ibid.
Mellin, Chph. Iac. *Von dem
Reichbuſten der Kinder, wel-
cher in den Jahren 1768 und
1769 in Langenſalza herr-
ſchete* 131
Membrantarum inflammationis
exempla 286 ſeq. inflamma-
tionis et doloris ratio 288 ſq.
ſenſibilitas affirmata 288
Mémoires de l'academie de Di-
jon Tom I. 457
Menſtrua, eorum fluxus origo
343. in vetula 91. anno-
rum 88
Mentha piperitis, ex ea cam-
phoram parandi modus 476
Menyngis duræ ſinus ſeu re-
ceptacula 141
Mercurialis remedii peculiaris
praeparatio et vſus 239
Mercurii vſus in variolis 414.
vſus internus in lue venerea
inunſione praellantior 34.
crudi in aqua forti ſoluti
vſus in vlceribus venereis
239. cum gummi arabico
triti vſus 34. cum ſublimato
miſti et in aqua edulcorati
vſus 239. dulcis vſus in
obſtructionibus glandularum
infantium 614. praecipitati
rubri rubedo vnde? 495 ſeq.
Merſi, de iis experimenta et
obſervationes 282 ſeq. iis
medendi modus et auxilia
148. editum in ſalutem
merſorum magiſtratus Inſu-
lani 722. auxilia aſſerendi edi-
ctum, auxiliorumque expo-
ſitionis praemium 359. eos
vitae reſtituendi conatus et
ſigna 541
Meſpili character botanicus
625 ſeq.
Metalliſodinae, per eas aeris
circulationem obtinendi me-
dia et vſus 90 ſq. earum va-
pores noxii 92
Metallorum calcinatorum pon-
deris auſti cauſſae 463 ſeq.
fuſorum electricitas 25. 26
Meteorum igneum domum in-
cendens 458
Meyeriana ſententia de acido
pingui calcis vitiæ reſutata
481 ſeqq. 492 ſeq. deſenſa
484 ſqq. 489 ſqq. de ea ten-
tamina chemica 494
Microſcopia acad. Gottingenſi
a Rege Angliae donata
360 ſeq.
Miliaris febris puerperarum
critica, eiusque curatio 349
Miller, Phil. Londini obiit
158
Milui, auium ſpecies 513
Mineras ingeſto puluere py-
rio diſiiciendi methodus
emendata 24
Minervæ ordo a Rege Angliae
conſtitutus 357
liene à Minguet, planta 248
Minuart, Iuan. obiit 545
Moehſen, I. C. W. *Verzeichniß
einer Sammlung von Bild-
niſſen*

- nissen größtentheils berühmter Aerzte etc.* 690
- Monro's, Donald Treatise on mineral Waters Vol. I. II. 98
- Monstrum gemellarum coalitarum 218. humanum biceps 333. absque manu dextra 596. vaccinum 144. duo monstra 715
- Moraviae marchionatus societ. agriculturæ thes. et præm. ad ann. 1772. 156
- Morbilli putridi a 1763 et 1768 obseruati 396. eorum symptomata ibid. seq. curatio 397. iis medendi methodi Sydenhamianæ defensio 401
- Morborum decursus minus consueti 284 fqq. singularium sedes et causæ 138. systematis symptomati classis, ordines et genera 448 fqq.
- Morbus niger Hippocratis, num curabilis? 438. Plinianus, de eo casus 330. singularis a vapore boum recenter matatorum 72. Siamensis, eius stadia et symptomata 229. prognosis 230 fqq. eo demortuorum extispicia 231 seq. curationis stadia et ratio 232 fqq. morbi veterum obscuri 708. morbi rarissimi historia 715
- Mortem subito ac violenter passorum seu ei proximorum remedia 147. 283. 359
- Moschatae nucis olei ætherei analysi 472
- Muci corporum nutritiui proprietates et varietas 496. 500 fqq.
- Mucor crustaceus, erectus, albidus, corymbis globosis, nigris 8 seq.
- Müller, Io. Christ. obiit 358. facult. med. Lipsiensis stipendium legauit ib.
- Müllner, Wlfg. Iac. *Seltne und höchstmerkwürdige Wahrnehmung von einer sammt dem Kinde ausgefallenen Gebärmutter etc.* 480
- Mundinus, primus scriptor anatomicus 693
- de Murr, Chph. Gottlieb. versio latina et germanica Zoologiæ britannicæ indicatur 546
- Murray, Io. Andr. reg. societatis oeconomicæ Zellenensis socius 357. societ. oeconomicæ Bernensis socius 542
- Musca vegetans, insectum 332
- Muscorum vascula microscopio detecta 441
- Musculi bicipitis aponeuroseos incisionis vsus 404
- Musculorum abdominalium rectorum intersectionum tendinearum vsus 459
- Myosotis scorpioides, eius vsus 41
- Myriophyllum spicatum 48. eius notæ genericæ 638
- Myrmeleon formicarium, insectum 464 fqq.
- N.
- Nahuys, Alexand. Petr. Diff. de qualitate noxia aeris in nosocomiis et carceribus eiusque remediis 254
- Bbb 3 Narium

Narium consensus cum abdomine	453	diuersitas et indoles	500 sq.
Nepetae plantae noua species	305	vegetabilis indoles	501
Nephritidis causae	713	O.	
Nhandirobae, plantae vsus	249	Oboensis episcopatus incolarum augmentum annis 30.	19
Nidrosientis societ. reg. scient. thes. et praem. ad ann. 1773.	541	Obstetriciae artis compendium systematicum	420. systema 343. ei inseruientia instrumenta
Nitri vsus in haemoptoe	399.	Oculi structura in auib. pisce	507.
murarii explicationi praemium constitutum	356	fabrica in tetrodone,	595. carcinomatici extirpatio 670. tumor cysticus extirpatus 407 sq. iis obuersantium imaginum causae
Noctua, auis, eius natura et vsus	515. auditus exquisitissimi ratio ib. genus et species	667. ocularii medici Romani	705
Nolleffor, ab acad. reg. chir. Parisina praemium accepit	353	Oculorum morbi 662 sqq. morbi ex vitio abdominali oriundi	453. morbus singularis
Nonne, Io. Phil. obiit	158	Oculus mundi, lapis	322 sq.
Norvegica reg. scient. societas vid <i>Nidrosiensis</i> .		Odontalgiae cum abdomine consensus	454
Nosocomiorum noxiae qualitatis aeris causae	255 sq. correctionis remedia	Oedematis curatio	605. 615
Noctalgia, morbus	450	Oesophagi morbosa dispositio, vt causa deglutitionis laesae	262. 266 sq. eius curatio 265. 273. de ea observationes 265 sq. 269 sqq. per eum difficilis alimentorum ingestorum transitus causae
Noua acta physico medica academiae Caesareae Leopoldino Carolinae naturae curiosorum Tom. III.	317	597. paralyfi ope iniectionis alimentorum medendi modus	219
Noui commentarii academiae scient. imperialis Petropolitanae Tom. XIII. ad ann. 1768.	679	Oettinger, Ferdin. Chph. obiit	158
Nucis aromaticae moschatae olei aetherei analysi	472 sq.	Oettinger, Io. Carol. professor medicinae extraord. Erfordienf.	720
Nugent, Thom. obiit	159	Okes, Thom. versionem latinam	
Numida meleagris Linn. auis, eius historia	521		
Nutritiui succi, seu muci proprietates et varietas	496 sqq. 500 sq. animalis principii		

- nam Hippocratis editurus
est 361
- Olei animalis Dippelii praepa-
rationis modi 584 sq. corti-
cum mali aurei Curassauici
indoles 471 seq. nucis mo-
schatae aetherei analysis 472.
plantae Arachis Linn. semi-
num vsus 654. seminum
fagi vsus II. piperis nigri
seminum indoles 473 seq.
virtus 475. vitrioli destillan-
di methodus 478
- Ophthalmiae differentia et cu-
ratio 665. 667. seroso ca-
tarrhalis curatio 318
- Opii vis cardiaca affirmata 670
sq. De eius vsu monita pra-
ctica 671. vsus et abusus
in variis morbis ib. sqq. vsus
in cholera 434. in dolori-
bus sub partu spuris et post
partum 672. in moderan-
dis excretionibus 673. cum
laxantibus combinati vsus
672. largior vsus in spasma
maxillae 393 seq.
- Opistotoni largiori opii vsu cu-
ratio 393 seq.
- Opuli varietas 49. baccarum
vsus 40
- Orbitae tumor cysticus extir-
patus 407 seq.
- Orchidum florum similitudo
cum insecto diptero 628
- Ornithologiae imperfecta con-
ditio 506
- Ossa fetus per anum excreta
600. permagna ad aggerem
Bommelsensem reperta 592.
in Sibiria 683 sq. in Ame-
rica septentrionali, eorum-
que origo et causae 647 sq.
eorum vnitatis solutae obser-
vationes 609
- Officulum veruecinum deglu-
tium vomitus cruenti leta-
lis causa 328
- Ossis humeri capitis amputati,
ossisque partis magnae exfo-
liatae, a natura restitutio
644 seq.
- Otis tarda, avis 519. retrax
Linn. ib. eius variae aliae
species 520
- Oua incubata, cum iis insti-
tuta experimenta 684. ouum
venti singulare 602
- Ouarii hydrops singularis 14.
scirrhi in grauida 65
- Ouium natura et ruminationis
mechanismus 94
- Ouliera, arbor 248
- Oxycocci baccarum vsus 40
- Oxymellis colchici vsus in hy-
drope 217 sq 640
- P.
- Palpebrarum pathologia 663 sq.
tumorum cysticorum diffe-
rentia et curatio 664. coa-
litionis curatio ib. palpe-
brae superioris relaxationis
curatio ib. retractionis cu-
ra ib.
- Palpitatio cordis vid. Cor.
- Paluzzi, de stupenda curatione
cancris mammae 122
- Panaritii sedes et curatio 615
- Panicum filiforme, planta 304
seq.
- Pap de Fayaras, Ioseph. vid. Fa-
yaras.
- Papillonii tabularum, ligno in-
cisarum

- cifarum, operis diiudicatio 702
- Papyri naturalis in Toscana reperiundae materiae origo 645 seq.
- Paracentesis, eam in hydrophthalmia instituendi tempus 667. eius in anasarca tempestive administrandae usus 395
- Paraphrenitidis symptomata 713
- Parisiensis reg. societatis quaest. et praem. ad ann. 1774 717
- Parisiis collegium medico pharmaceutico chirurgicum constitutum 537. sepulturae nimis subitae veritae 161
- Parisiinae acad. reg. chirurg. thes. et praem. ad ann. 1773. 150. ad ann. 1774. 353. varia praemia distributa 353. facultatis med. thes. et praem. ad ann. 1772. 150. ad ann. 1774 718
- Parnassiae palustris usus 41
- Parotides febri acutae accedentes 226
- Partus, cur et quibus viribus fiat 57. convulsiui historia 318. difficilis, de eo observationes et regulae 348. 422 sq. sani, quem post 17. dies alter secutus est, observatio 598. ferotini casus 56. 196. eius criteria 56 sq. ferotini illegitimi notae 58
- Passiflorae quaedam species 302
- Pauo cristatus et albus, aues 523. variae aliae eius species 524
- Pectoris cautitas, ex ea sanguinem extrauafatum fugendi methodus 32. hydrops faccatus 138
- Pennant, Th. Zoologiae britannicae versio latina et germanica indicatur 546
- Perdix, auium genus et species 524
- Pericardium, in eius cauo effusio sanguinis letalis observata 404
- Peripneumonia, in ea pulsus cur debilis? 286. ei accedens inopinata viscerum abdominalium inflammatio 284. notha, eius natura et curatio 438 seq. pulmonalis et bronchialis 713
- Periscariae angustifoliae C. B. usus 39. 47
- Perspirationis insensibilis ratio 127
- Peruiani corticis usus et noxa 246. usus et effectus in febribus intermittentibus 427 seq. in syncho non putri 431. usus nimius, ut causa obstructionis aluinae et duriorum fecum 396
- Pes, praegressa gangraena, sponte delapsus 333 sq.
- Pestis, cur de illa scribendum sit? 292. eam ab aliis morbis distinguendi difficultas ib. eius definitio difficilis 293. cura sudatoria et antiphlogistica 294 sq.
- Petechiarum ratio symptomatologica 294
- Petropolitanae acad. scient. novi commentarii Tom. XIII. 679. societatis oeconomicae quaest.

- quaest. et praem. ad ann.
 1773 718
 Pfursch, Io. Henr. obiit 157
 Phalaena artubus destituta, nuda et vermiformis 331. glabra et impennis, attamen pedata ib.
 Pharmacopoea Danica 661.
 Heluetica 658
 Phascum, muscorum genus 440
 seq. eius species 442. earum partium fructificationi inferuentium descr. 443
 Phasianis avis variae species 523
 Philosophical Transactions Vol. LIX. P. I. II. for the Year 1769 641
 Phthiaseos initia et curatio 403
 Physicae observationes 65. 76
 Pians, vlceres venerea 238. 239
 Piccolomini, Arch. opus anatomicum, de eo defraudatio detecta 696 sq.
 Pigmenti flauis Neapolitani praeparatio 71 seq.
 Pinuum cultura et vsus 22 seq.
 noxa ab insectis 23 seq.
 Piperis nigri seminum examen chemicum 473 sq. a caeteris aromatibus differentia 474
 Piscis marinus albus 596
 Piscium calor, de eo experimenta 681. vasorum lymphaticorum systema explicatum 651. putrefactio vt causa splendoris aquae marinae 656 seq.
 Placentae cum vtero adhaesio- nis modus 345. cum vtero circulus humorum negatur 422. in ea circuli sanguinis ratio 345. eam extrahendi modus et regulae 346 sq.
 Plantae, earum classes emendatae 621. genera mutata et emendata 42 sqq. 622 sqq. species nouae 51 sqq. 302. 303. 305 seq. mutatae et emendatae 46. 50 sq. 446 sq. 629 sqq. varietates 46 seq. affinitas probata 638 sq. vasorum differentia et structura 312 sq. 316. eas super mare transportandi modus 527 sq. agri Isenacensis 338. Belgio noxae, earum disquisitioni praemium expositum 153. Sconiae 21 sq.
 Plantula syluulam referens, ex capsulis feminalibus constans 8
 Plenck, Ioseph. Iac. *Sammlung von Beobachtungen über etliche Gegenstände der Wundarzneykunst, zweyter Theil* 31
 Pleurae inflammatio et sensibilitas 288
 Pleuritidis diuissio 713
 Pleuroperipneumoniae letalis exempla 284 seqq. extispicia 285 sq.
 Polemonii coerulei vsus 41
 Polentae decocti praeparatio 407. vsus in vlceribus foetidis 399. 407
 Polygonum, eius species emendatae et definitae 50. varietates 47. vsus oeconomicus et medicus 39. auiculare 48. 50. tataricum 49
 Pomorum syluestrium vsus in contagio bouino 547
 Bbb 5 Porcel-

- Porcellana vasa spuria** (*Fayence*)
parandi modus 464
- Potamogeton heterophyllum** 445
- Pouffierii merita** in acad. scient.
Diuionensem 457
- Pouppe Desportes, Io. Bapt.**
Renat. Histoire des maladies
de S. Domingue Tom. I. II.
Traité ou Abbregé des plan-
tes vsuelles de S. Domingue
220. eius vitae descr. 221
- Psidii pyrifera fructus innocuus** 299
- Pterocarpus Americana, arbor** 15
- Puerperarum morbi, de iis mo-
nita** 349. febris miliaris di-
stinctio 423. eadem critica
349 maniae casus 212
- Pulmonia, morbus, eius distin-
ctio** 242
- Pulmonis cum pleura concretio
frequens** 286. vulnus cum
dilaceratione arteriae inter-
costalis sanatum 208
- Pulsatillae nigricantis aqua de-
stillata et extractum** 530.
horum virtus 534. extracti
et infusi effectus 531. 534.
vsus in variis morbis expe-
rimentis probatus 531 sqq.
in morbis oculorum 533 sq.
- Pulsus crifes varias praenun-
tians** 204
- Pulueris, corruptionem arcen-
tis, examen** 274. hypnotici
praeparatio et vsus 582 sq.
- Puris genesis ratio** 498. me-
tastasis singularis post ictum
capitis ad abdomen facta 460
- Putredinem arcentis pulueris
examen** 274
- Putridae constitutionis causa**
432. stadia 433. curatio ib.
- Pygargus, aquilae species** 511
- Pyrii pulueris diuersa vis et
praestantia** 77
- Q.
- Quartanae febris medendi me-
thodus** 613
- Quercus species diminutae** 634
seq.
- R.
- Rabies canina, in ea reme-
dia** 148
- Rachitidis curatio** 424
- Radix Indica, a Io. Lopez de-
nominata, eius descr.** 475.
vsus in alui profluuiis ibid.
examen chemicum ib. sq.
- Rahn, Io. Henr. de miro inter
caput et viscera abdomi-
nis commercio** Diff. inaug.
451
- Raisinier, arbor** 248
- Relazione sincera della por-
tentosa guarigione di un
cancro esistente nella ma-
mella sinistra della Sgra Pa-
rolini** 122
- Renes insolitae magnitudinis
et formae** 77
- Resinae elasticae Cayanensis
dissolutionis et reductionis
modus** 90
- Resonitus vid. Contrafissura.**
- Resorbentium valorum origo,
natura et fines** 686 seqq.
- Rheumatismi sedes, distinctio et
a catarrho differentia** 612
- Rhino-

- Rhinocerotis caput et pedes
in Sibiria reperta 362. cra-
nium, cornua et dentes 683
Rhododendri pontici vsus 41
Ribium duo semina come-
sta cum vrina effluxerunt
715
Richerz, Georg. Frid. obiit 721
Rickmann, Christ. obiit 157
Rifus sardonii causa 453 seq.
est symptoma in paraphre-
nitide 713
Rosarum species definitu diffi-
ciles 633 sq.
Rothomagensis academiae sc.
et elegant. lit. et art. quaest.
1773 et praemia 716 sq.
Rouftagnac, Io. Franc. Guel-
bert, ab acad. reg. chir.
Parisiensi praemium accepit
353
Roux, A. Journal de Méde-
cine, Chirurgie, Pharma-
cie cet. Tom. XXVII. et
XXVIII. 195
Rubor sanguinis unde? 499
Ruminationis mechanismus in
ouibus 94
S.
Sacchari culturae historia 252.
culturae ratio in insula S. Do-
minici 252 sq. depuratio-
nis et praeparationis modus
253. spiritus, per fermenta-
tionem parati, vsus ibid. ab-
vsus causa scorbuti 246
Sagar, Io. Bapt. Mich. syste-
ma morborum symptomati-
cum secundum classes ordi-
nes et genera 448
Sal ammoniacus vid *Ammonia-*
cus. aromaticus natiuus ex
oleo corticum mali aurei
Curassauici 471 sq. eius in-
doles ibid. seq. indissolu-
bile ex infuso seminum oleo-
forum 649. metallicum coe-
ruleum ex cupro 66. salia
ex cineribus vegetabilium,
de iis experimenta 79
Salab, radicem praeparandi mo-
dus 641
Salicis specierum cognitio dif-
ficilis 635
Salinae Noruegiae, de iis ob-
seruata 7
Sanguis, eius natura et indo-
les nutritiua 497 seq. ba-
sis mucosa, de ea experi-
menta ibid. rubor unde?
499. principium volatile
quid? ibid. crustae pleuri-
ticae genesis 498 seq. in
cauum pericardii effusio le-
talis 404. extrahati ex
pectoris cauitate sugendi
methodus 32. ex vasis emis-
sus num resorberi cordis-
que impulsui subiici rursus
possit, negatur 259 seqq.
eius ex vena missi inflam-
mati signa 279. crustae in-
flammatoriae origo et gene-
sis 277 seqq. 428. sanguifi-
catio 712
Saponum historia, natura et
differentia 332 seq.
Sarcoma circa cardiam 597 seq.
insigne ad linguam 24 an-
nos ex ore dependens 350 sq.
eius extirpatio 351. ortus
causae 352
Saturninorum remediorum vsus
et historia 604. 610
Saxi-

Saxifragae bronchialis et crassifoliae usus	42	Secale vernum vastans erucae	
Scabies in insula S. Dominici frequens	241	24 sq. recens eius usus	148
Scarificationis in hydropicis modus et usus 396. in peste usus	296	Seelandina societas scient. et artium vid. <i>Vlissingensis</i> .	
Scelotyrbes Plinii casus	330	Selenitis origo et formatio	80
Scheid, Frid. Aug. medicus Petropolin vocatus	161	Selteranarum aquarum analysis 388. vires et usus	389
Schleger, Theod. Aug. obiit	721	Semina conseruandi, siccandi et super mare transportandi modi 527 seq. eorum corruptionis signa ib.	
Schoenus compressus, planta	22	Seminalium vesicularum vasa resorbentia	688
Schreber, Ioh. Christ. Dan. de phasco obseruationes	440.	Seminis virilis resorptio declarata 688. resorptio per venas ex vtero et vagina	344 sq.
Spicilegium florae Lipicae	444	Senkenberg, Io. Christ. mortuus	544
Schroeder, Phil. Georg. obiit	159	Sennenfis acad. scient. physico criticorum acta Tom. III.	134
Scirrhi glandularum inguinalium extirpatio 319 sq. vteri tractatio	349 sq.	Sepulturae subitae Parisiis ventitae	161
Sclopetaria aqua vid. <i>Aqua</i> .		Sibiriae plantae	37
Sconiae plantae	21 seq.	Sidae species nouae	302
Scopoli, Io. Ant. Flora Carniolica, Edit. 2. aucta Tom. I. II.	619	Sidren, Ionas, Diff. inaug. de partu ferotino	55
Scorbuti natura et curatio	237	Sigilla medicorum oculo-rum	705
Scriptorum physico medicorum, quae an. 1764 prodierunt, indicis supplementum alterum 162 sqq. indicis de a. 1765. supplementum 182 sqq. index de a. 1770. 363 sqq. eius continuatio	547 sqq. 726	Siler Rivin. plantae genus	624
Scroti abscessus a vulnere sclopetario	321	Simiae species singularis	646
		Sinus maxillaris morborum causae et diagnosi 196. 199. eos ope iniectionis per nares curandi modus et obseruationes	197. 199
			Sisy-

- Sifyrinchii character naturalis genericus 329
- Sodae, ex herba Varech paratae, analysis 84 sq.
- Solani dulcamarae usus 41
- Soporosi affectus sympathici ex abdomine oriundi 455 sq.
- Sorbi aucupariae baccarum usus 640
- Spasmus maxillae vid. *Maxilla*.
- Sphaceli ficci casus 333 sq.
- Spica fecalina ex abscessu in musculis glutaeis protracta 327 sq.
- Spinachia foliis triangularibus, ex sinuato dentatis 51 sq.
- Spiritus vini in morbis chirurgicis usus et abusus 36
- Spongiae vstae usus in strumis 659
- Springsfeld, Gottlieb Car. obiit 159
- Stahl, Georg. Ern. obiit 544
- Stannum nativum in Cornubia repertum 645
- Staphylomatis cura de ea monita 667
- Statice armeriae structura 637
- Steatites, an terra miraculosa Saxoniae talis sit? 336
- Stella lambens, domum accendens 458
- Stellerae, plantae usus 39
- Stoerck, Ant. libellus de usu medico pulsatillae nigricantis 530. successor B. Gerard. van Swieten 157
- Strack, Car. observationes medicinales de colica pictorum maximeque ob arthritidem 674
- Strix Linn. avis species 516
- Struthionis, avis natura et anatome 516 seq. variae species 517
- Submersi vid. *Merfi*.
- Sucrier arbor. vid. *Arbor*.
- Suecicae acad. reg. scient. acta ad a. 1769. Vol. XXX. 3
- Suffocatis medendi modus et auxilia 148. 359. de iis observationes 283
- Sugillationum natura et discussionis ratio 261
- Sulphur auripigmenti vid. *Auripigmentum*.
- Superfetatio, de ea casus 598. in equa 88
- Suppuratio interna, de ea monita 600
- Suttonianae machinae usus ad correctionem aeris 258
- Swedenborg, Emanuel. mortuus 158
- Swertiae dichotomae et corniculatae character 44
- van Swieten, Gerard. L. B. obiit 159. ei Viennae ab Imperatrice monumentum exstructum 543
- Symphyti tuberosi ab officinali distinctio 304
- Synochi non putris natura, causae et curatio 430 seq. putris natura et periodi 433
- T. Tabaci

T.

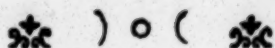
- Tabaci clysteribus inseruiens instrumentum 473
- Tabidorum curatio 400. 402
- Taenia, contra eam remedium 210
- Taffiae, sacchari spiritus vsus 253
- Tartari acidum vid. *Acidum*. terra foliata *Terra*.
- Taylor, Io. obitus 159
- Telluris superficiei mutatio 16 sq. 18
- Temperamentorum species 235 melancholici explicatio 236
- Tendinum insensibilitas 405
- Tenesmi curatio 240
- Tenthredinum historiae supplementum 325
- Terra foliata tartari, eius differentia 326. praeparationis modus 327. miraculosa Saxoniae an steatites 336. eius locus natalis ibid.
- Terrarum fusio ope ignis carbonum 81
- Teske, Io. Godofr. mortuus 158
- Testaceorum animalium fabrica organica et natura animalis 75
- Testiculi humani fabrica 144. peculiaris membrana 141. scirrhus exstirpatio 238
- Testudinis systema vasorum lymphaticorum 650
- Tetani natura, causae et curatio 35 seq. 202. 209. 242 sq.
- maxillae inferioris caussa et curatio 614
- Tetrao vrogallus Linn. avis 521. tetrrix Linn. 522. bonasia ib. lagopus Linn. ib.
- Tetrodon laevis compressus, piscis 593. eius anatomica descr. ib. sqq.
- Theae femina per mare transvehendi modus 527
- Theden, Io. Christ. Ant. *Neue Bemerkungen und Erfahrungen zur Bereicherung der Wundarzneykunst und Medicin* 604
- Thermae, earum dispositio systematica 114 seqq. in insula S. Dominici 250 seq. earum effectus, vsus et noxa 251
- Thermometricae observationes de calore hominis et animalium 680 seq.
- Thouvenel, Petr. de corpore nutritiuo et de nutritione 496
- Thymus, planta camphorifera 476
- Tibiae fractura in grauida post partum demum occallescent 410
- Tolosanae acad. scient. thes. et praem. ad ann. 1775. 537
- Torpedinis piscis vis electrica 360
- le Touyou, avis 517
- Tralles, Balth. Ludou. responsio ad Ludwigii disquisitionem de vi opii cardiaca 670

Trans-

- Transactiones philosophicae
Vol. LIX. 641
- Tremellae motus singularis 86
- Trepanationis in variis locis,
praeter cranium, et morbis
vfus 609
- Triticum, eius substantia nu-
triciens duplex 502. spica
multiplici 8
- Trollii europaei varietas 47.
vfus 42
- Tromsdorff, Guil. Bernh. prof.
med. ord. Erford 157
- Tumoris carcinomatici in collo
exstirpatio 463. cystici in
orbita exstirpatio 407 seq.
inguinalis scirrhusi excissio
et per ligaturam destructio
319 seq.
- Turbinis marini caussa electri-
ca 82 sq.
- Tussis spastico hypochondriaca
cum febre maligna compli-
cata 329. convulsivae in-
fantum curatio 216. Lon-
gosalissae a. 1768. et 1769.
epidemicæ diagnosis 131.
caussae et curatio 132 seq.
- Typhon, meteoron, eius caussa
electrica 82 sq.
- V.
- Vacca cultrum sine noxa de-
glutians 12
- Vaccarum nutrimentum 6
- Vaccini fetus caput monstro-
sum 144
- Vaccinii baccharum vfus 40
- Valerianae dioicae structura
636. officinalis varietas 49.
vfus antepilepticus 39. 639.
- Valsa, plantarum genus 629
- Valvulae Eustachianae descr.
anatomica 142. 616 sq. 618.
vfus 617
- Vaporosus affectus vid. *Hyste-
ricus*.
- Vaporum in metallifodinis no-
xa 92. letiferorum in cauer-
nis naturae et effectuum dis-
quisitioni praemium expofi-
tum 540
- Varicosum aneurysma 408
- Variolarum inoculatio vid. *In-
oculatio*. fetus in vtero ob-
servatio 596. fetum in vte-
ro iis affici posse negatur
417. verarum bis in homi-
ne observatarum ratio 586
seq. exempla varia 587 sq.
Diuioni malignitas 459. ra-
tio in nigritis 226. cum fe-
bre verminosa complicata-
rum periculum ib. sedes an
in sola cute? 411 seqq. af-
firmatur 414 seq. sedis in
cute caussa consistit in aeris
liberi accessu 415. sedes spe-
ciatim in corpore mucoso
Malpighiano 417. curatio,
de ea monita 413 sq. 417 sq.
febris triplex 418. regimi-
nis circa eruptionem ratio
416. artificialium prae na-
turalibus praestantia 60.
verarum a spuriiis discrimen
62. iis demortuorum dis-
sectio

- sectio et extirpacia 412 seq.
ab iis internae partes cur
immunes sint? 416 sq. ge-
nus duplex 418. umbilica-
tarum ratio et degeneratio-
nis species 418. vesicula-
rium ratio 419. benignita-
tis notae ib.
- Variolosorum signa verminosa
414
- Vasorum in arboribus differen-
tia et structura 312 sq. 316.
lymphaticorum et resorben-
tium ortus 689. connexio,
progressus et fines 686.
structurae utilitas ib. lym-
phaticorum vrethrae et colli
vesicae descript. 655 sq. lym-
phaticorum systema in am-
phibiis et testudine 650 sq.
in piscibus 651
- Vegetabilis victus principium
nutriens diuersum 501
- Vena medinensis, morbus ni-
gritarum 245. venae cauae
morbus acutus apud Are-
taeum 709
- Venaesectionis vsus in feбри-
bus biliosis 435. in ischia-
de neruosa 128. in peste
295 seq. vsus et abusus in
gravidis 422. in morbillis
397. in pede vsus prae
illa in brachio 246. de eius
vsu et abusu monita ib.
- Veneni effectus infringendi
modus 536
- Venereae luis cum elephan-
tiali analogia 34. natura et
curatio in insula S. Domi-
nici 238 sqq. curatio ope
mercurii 34
- Veneris immodicae noxa 213
- Veneris per solem transitus d.
3. Iun. 1769. de eo phaë-
nomenon in Suecia observa-
tum 17. 20
- Ventriculi morbi in cadauere
reperi 597 seq. conditio
morbosa singularis 272. per-
foratio letalis ab officulo
veruecino deglutito 328. vul-
nus futura pellionum cura-
tum 208
- Verbasci nigri varietas 50.
vsus 41. thapsi vsus in mor-
bis bouum 639
- Verhandelingen uitgegeeven
door de Hollandsche Maat-
schappye de Weetenenschap-
pen te Haarlem. XI. Deel.
262. XII. Deel 579
- Verminosa signa 290. in va-
riolosis 414
- Verminosae febris ratio 289 sq.
signa 290
- Verminosus animalium morbus
contagiosus 228
- Vermis in glottide infantis re-
pertus 245
- Vernalium morborum natura
et sedes 425
- Versio in partu, de ea monita
422
- Vesalii merita in anatomen et
iconum praestantia 694
- Vesica urinaria vid. *Vrinaria*.
- Vesicatoriorum vsus in ischiade
neruosa 130. in peripneu-
monia

- monia notha 438 seq. in pleuritide aliisque morbis 459. in variolis 413. 418. in viscerum inflammationibus et morbis gangraenosis 413. vsus et abusus in febribus putridis et biliosis 435. vsus iteratus in pleuritide 413
- Vesiculae felleae defectus in cadauere 244. incisio et extirpatio in cane et fele 206. in ea lumbricus reperi- tus 713
- Vesuvii eruptio et ortus 643. lapides, ex quibus constat et quae corpora furibundus eii- cit 67 sq. lauae disquisitio chemica 68
- Veterinariae artis progressus Mediolani 547
- Viburni opuli varietas 49. vsus 40
- Vigiliae chronicae curatio 583
- Viola acaulis foliis digitatis 53. quaedam, cuius radix ipecacuanhae albae substi- tuenda 247
- Visus sedes in tunica choro- dea 663. ratio in auibus 507. in noctuis 515
- Vitrioli oleum vid. *Oleum*.
- Vlcera crurum sanandi modus 405
- Vlissingensis societ. artium et scient. thes. et praem. ad ann. 1773. et 1774 538 sqq. 716
- Vmbellatarum plantarum cha- racter a semine 623 sqq.
- Vmbilicus, per eum vrina ex- creta 581
- Tom. XVIII. P. IV.*
- Vnguenti helcotici vsus in can- cro 123. vnguentariae the- cae opercula 705
- Vnguis regeneratio in muti- lato digito 200
- Vnguium secessus periodici spontanei et regenerationis casus 653
- Vogel, Zachar. obiit 158
- Voluulus intestini ilei 599
- Vomitus cruentus letalis a de- glutito ossiculo veruecino 328
- Vrachi structura 579 sqq. vsus 581
- Vrethrae vasa lymphatica 655. carnositatum natura et cu- ratio 243. vulnus circa bul- bum eius, per grandines plumbeas inflictum et sana- tum 326
- Vrinae caloris gradus 681. ex- cretio per vmbilicum obser- vata 581. resorptio affirma- ta 689
- Vrinarie vesicae duplicis obs. 88. ruptura in grauida 391. 409. vasa resorbentia 689. colli vasa lymphatica 655 sq.
- Vstionis vsus in ischiade ner- vosa 130
- Vteri inuersionis casus 601. inuersio letalis 409. fundi inuersi amputatio et cura- tio 589 seq. ruptura ad fi- nem grauiditatis 216. scirr- hi tractatio 349 seq. liga- mentorum rotundorum vsus 343. grauidi cum fetu pro- cidentiae casus 480. eius repositio 481. descensus ac polypi distinctio ib.
- Ccc
- Vuae

Vuae oculi corneae accrescen-
tis cura 667

Vulnera cranii, de iis observa-
tiones 609. fracto vitro fa-
cta tractandi modus 201.
sclopetaria, eorum tractatio
et deligatio 610

Vulnus regioni pubis glande
plumbea inflicum, subse-
quente glandis per anum re-
sectione 321. per grandi-
nes plumbeas circa bulbum
vrethrae inflicum et sana-
tum 326

Vulturum ordo, character et
species variae 512

Vulvariae olei destillati vsus
in hysteria 450

W.

Walchii, Io. Ern. antiquitates
medicae selectae 705

Wells, Io. Iac. *Rechtsfertigung*
der Blackischen Lebre von der
figirten Luft etc. 492

Wiegels, Ioh. Christ. *Verthei-*
digung der Meyerischen Lebre
vom acido pingui 489

Woenfel, P. medicus Petropo-
lin vocatus 161

Wohlfarth, Io. Aug. prof. med.
extraord. Halae est factus 721

X.

Xylophthorus, insectum, eius
coitus dubius 332

Xylostei, olei vsus 40

Y.

Yellow-Fever Anglorum vid.
Morbus Siamensis.

Z.

Zellenfis societ. reg. electo-
ral. scient. thes. et praem ad
ann. 1773 156 seq.

Zinci florum actio, vsus et vis
antispasmodica 478

Zinniae multiflorae icon 301

Zonnevifch vid. *Tetrodon.*

Zoologiae Britannicae versio
latina et germanica indica-
tur 546

Zoophytorum nouum genus
466. eius descriptio et dis-
sectio 467 sq.

Zückert, Io. Fridr. *Abhandlung*
von der Luft und Witterung
und der davon abhängenden
Gefundheit der Menschen 124.
editionem nouam operis de
fontibus medicatis Germa-
niae molitur 545. editio-
nem nouam materiae medi-
cae Loeseckii curauit 722

E M E N D A N D A.

Pag. 14. lin. 29. pronaeo lege perinaeo. p. 16. lin. vlt. manna
l. magna. p. 47. lin. 4. earum l. eorum. p. 56. lin. 1. multum
l. nullum. p. 57. lin. 31. fauet l. fauent. p. 58. lin. 7. Paucis
l. Paucas. p. 69. lin. 6. eruena l. eruenda. p. 75. lin. 10. ce-
teterisque l. ceterisque. p. 80. lin. 13. gallorum l. gallarum.
p. 90. lin. 16. solutioem l. solutionem. p. 92. lin. 19. Agitur
l. Agitur. p. 96. lin. 33. harum l. horum. p. 97. lin. 11. fieret
l. fieret. p. 101. lin. 14. Freuirensi l. Treuirensi. p. 116. lin.
17. Venetae l. Veneta. p. 119. lin. 21. impregnatae l. imprae-
gnatae. p. 136. lin. 2 et 3. corrigenguntur l. corriguntur.
p. 160. lin. 1. chirurgici l. chirurgicae. p. 166. lin. 10. 1746.
l. 1764. p. 171. lin. 2. solidaire l. solitaire. p. 174. l. 3. huma-
nae l. humano. ibid. lin. 34. perfectionnet l. perfectionner.
p. 179. lin. 26. STORY l. STÖRK. p. 181. lin. 20. vtilitates l. vti-
litate. ibid. lin. 21. tio l. Dissertatio. ibid. lin. 23. 3. l. 4to.
p. 189. lin. 20 of seeds deleatur. p. 192. lin. 17 et 18 guariri-
gione l. guarigione. p. 199. lin. 10. candidi l. candentis.
p. 215. lin. 1. erupta est l. erupit. p. 217. lin. 11 et 12. tumo-
res herniosos l. tumoribus herniosis. p. 221. lin. 1. POURPPE
l. POUPE. p. 222. lin. vlt. deteriores l. deterioris. p. 223.
lin. 10. quo l. qua. p. 227. lin. 14. insultis l. insultis. p. 229.
lin. 12. primarium l. primariam. p. 232. lin. 21. tantem l. tan-
dem. p. 234. lin. 28. feratus l. ferratus. p. 237. lin. 24. cuius
visceris l. cui. p. 238. lin. 13. videtur l. videntur. ibid. lin. 25.
affectus l. effectus. p. 248. lin. 33. foetum l. foetam. p. 254.
lin. 9. indigeat l. indigent. p. 256. lin. 7. ventri l. ventris.
ibid. lin. 12. coacerendos l. coercendos. p. 257. lin. 22. ne-
glecta renouatio l. neglectam renouationem. p. 259. lin. vlt.
negandum. l. negandam. p. 263. lin. 15. natum ortis l. natis,
ortum. p. 278. lin. 29. p. 266. l. p. 396. p. 281. lin. 19. quae-
stionem l. quaestionum. ibid. lin. vlt. Vol. XVI. l. Vol. XIV.
p. 283. lin. 13. pulmonibus l. pulmones. ibid. lin. 19. spasticae
l. spastice. ibid. lin. vlt. p. 174. l. 147. p. 285. lin. 18. erant
l. erat. p. 287. lin. 2. veteris l. veterem. p. 290. lin. 34. na-
turalis largiendam l. naturalem largiendam. p. 298. lin. 29.
quadridendato l. quadridentato. p. 304. lin. 4. medicae l. me-
diae. ibid. lin. 27. flore l. flores. p. 317. lin. 14. post pl. 16.
adde 4to. p. 327. lin. 12. necessaroi l. necessario. p. 330. lin.
24. vulnerata l. vulnerato. p. 337. lin. 4. p. 4. l. p. 115. p. 338.
lin. 28. variae l. varie. p. 341. lin. 11. Alias l. Aliis. p. 345.
l. 17. funiculi vmbilicalis l. funiculo vmbilicali. p. 346. lin. 9.
hebdomate l. hebdomade. ibid. lin. 20. appellant l. appellat.
p. 361. lin. 26. latinum l. latinam. p. 374. lin. 17. färga l. fräga.

Pag. 374. lin. 20. Ar. 1869. l. Aor. 1769. p. 388. lin. 5. hebdomatibus l. hebdomadibus. p. 392. lin. 1. conferua l. conferuae. ibid. lin. 12. GUILIEKMO l. GUILIELMO. p. 394. lin. 12. hebdomatibus l. hebdomadibus. ibid. lin. 22. epistotonus l. opistotonus. p. 396. lin. 16. succurendum l. succurrendum. p. 403. lin. vlt. offerebant l. offerebat. p. 407. lin. 25. superiori l. inferiori. p. 413. lin. 30. disquirere l. disquireret. ibid. lin. 34. transire l. transirent. p. 423. lin. 27. explicat l. agit. p. 441. lin. 15. circumdatum l. circumdatam. p. 444. lin. 9. Quem l. Quam. ibid. lin. 23. occurentes l. occurrentes. p. 457. lin. 17. adde 8. p. 475. lin. penult. affussa l. affusa. p. 477. lin. 4. cinnanomaea l. cinnamomaea. p. 478. lin. 23. ophtahlmis l. ophthalmis. p. 481. lin. 29. I. C. R. l. S. C. R. p. 482. lin. vlt. Vnd l. Vnde. p. 489. lin. 31. explicare l. explicari. p. 490. lin. 13. Magbridiano l. Macbridiano. p. 495. lin. 15. refinofum l. resinosum. p. 506. lin. 16. nostri l. nostrae. p. 511. lin. penult. differant l. differant, p. 513. lin. 20. Fallo l. Falco. p. 516. lin. 15. cerolinensis l. carolinensis. ib. lin. 28. species l. specie. p. 517. lin. penult. viridiscendem l. viridescentem. p. 519. lin. 12. eorum l. earum. ib. lin. 22. Buffoniani l. Buffoniana. p. 520. lin. vlt. alati l. allati. p. 521. lin. 9. aatatis l. aetatis. ibid. lin. 10. domesticae l. domestica. p. 522. lin. 19. confundunt l. confunduntur. p. 527. lin. vlt. metallinis l. metallicis. p. 530. lin. 26. pharmacopei l. pharmacopoei. p. 542. lin. 26. Berolini l. Berolinum. p. 545. lin. 19 et 24. Montpeiller l. Montpellier. p. 547. lin. 18. scripto physicorum l. scriptorum physico. p. 557. lin. 25. Vorbauungs l. Vorbauungs. p. 564. lin. vlt. Hauswirthschaft l. Hauswirthschaft. p. 573. lin. 20. Beschreibung l. Beschreibung. ib. lin. 29. ROCH l. KOCH. v. p. 160. p. 581. lin. penult. vesicam l. vesicam. p. 583. lin. 26. de cente l. cedente. p. 587. lin. 23. attentus l. attenta. p. 588. lin. 4 et 5. Nostro eorum l. auctoris. p. 591. lin. 10. 11. partim l. partem. p. 594. l. 4. duobus l. duabus. p. 597. lin. 6. patiebatur l. patiebantur. ib. lin. 7. videbantur l. videbatur. ib. lin. 8. 1760. l. 1769. ib. lin. 14. difficili l. difficili. p. 619. lin. 24. Carniolicae l. Carnioliae. p. 624. lin. 10. alae l. alas. p. 627. lin. 15. stypitatus l. stipitatus. p. 637. lin. vlt. Europaea l. Europaei. p. 645. lin. 7. frustra l. frustra. p. 646. lin. 24. a l. ad. p. 649. lin. 15. obtineri l. obtinere. ibid. lin. 27. Ian. l. Iun. p. 651. lin. 1. sinistram l. sinistram. ib. lin. 11. ommittimus l. omittimus. p. 652. lin. 9. ian. l. iun. p. 659. lin. 16. mercurialis l. mercuriali. p. 680. lin. 18. quae l. quas. p. 697. lin. 22. praemantur l. premantur. p. 703. lin. vlt. delineatonibus l. delineatoribus. p. 704. lin. 15. qui l. quae.

